Jules Verne

Uimitoarea aventură a misiunii Barsac

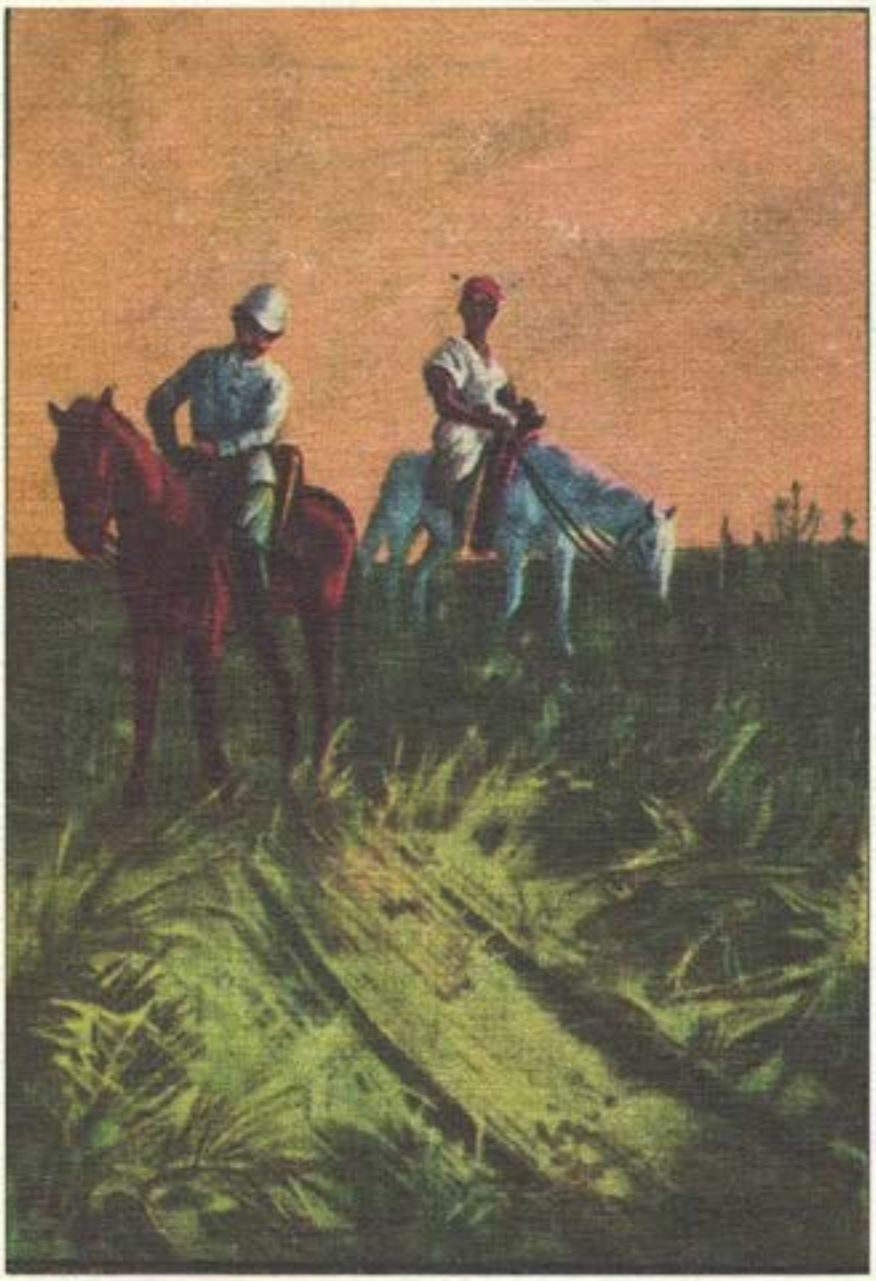

EDITURA ION CREANGĂ

Proiectul RI - Jules Verne 2010

Prezentarea grafică:
VAL MUNTEANU

Proiect RI 2010

JULES VERNE

Colecția Editurii Ion Creangă

JULES VERNE
L'étonnante aventure
de la mission Barsac
Paris, Librairie Hachette et Cie 1919

Jules Verne

10

Jules Verne

Uimitoarea aventură a misiunii Barsac

ÎN ROMÂNEȘTE DE GELLU NAUM

EDITURA ION CREANGĂ — BUCUREȘTI, 1976

PARTEA ÎNTÎI

Capitolul I

AFACEREA CENTRAL BANK

Fără îndoială că îndrăzneaţa spargere, care a preocupat atîta vreme presa sub numele de „Afacerea Central Bank“ şi care a avut, timp de două săptămîni, cinstea de a apărea cu litere mari pe prima pagină a ziarelor, n-a fost încă uitată de toată lumea, deşi s-au scurs mulţi ani de atunci. Într-adevăr, puţine nelegiuiri au stîrnit atîta curiozitatea publicului, căci puţine au reunit în acelaşi grad atracţia misterului şi amploarea fărădelegii; puţine au fost spargerile a căror săvîrşire să fi cerut atîta îndrăzneală de necrezut şi atîta energie sălbatică. Relatarea ei incompletă, dar absolut exactă, se va citi poate cu interes. Dacă povestirea de faţă nu lămureşte absolut toate punctele rămase încă în umbră, ea va aduce măcar unele precizări noi şi va îndrepta sau va coordona informaţiile, uneori contradictorii, date de ziare la vremea lor.

Furtul, precum se ştie, a avut ca scenă Agenţia DK a lui Central Bank, situată lîngă Bursa Londrei, la colţul format de Threadneedle street şi Old Broad street, condusă pe atunci de Lewis Robert Buxton, fiul lordului cu acelaşi nume.

Agenţia aceasta constă, în principal, dintr-o încăpere vastă, împărţită în două părţi inegale printr-un lung contoar de stejar şi întinsă paralel pe cele două străzi care se întîlnesc în unghi drept. În încăpere se intră pe la încrucişarea celor două străzi, printr-o uşă cu geamuri care taie colţul şi în faţa căreia se află un fel de uşă dublă, la acelaşi nivel cu trotuarul. Intrînd în ea, zăreşti casa, aşezată pe stînga, în dosul unui grilaj făcut din plasă cu ochiuri solide; printr-o uşă, zăbrelită şi ea, casa comunică cu biroul propriu-zis, în care stau funcţionarii. Pe dreapta, contoarul de stejar e întrerupt la capăt de o placă mobilă care permite, la nevoie, să se treacă din partea destinată publicului în partea rezervată funcţionarilor, sau viceversa. În fundul acestei din

♦ Proiectul RI 2010 ♦ ♦ Jules Verne 2010 ♦

urmă părți se află, mai întîi, lîngă contoar, cabinetul șefului agenției, care dă într-o odăiță fără altă ieșire; apoi, de-a lungul peretelui perpendicular pe Threadneedle street, un culoar permite accesul în vestibulul comun întregului imobil căruia îi aparține localul.

Într-o parte, vestibulul acesta trece prin fața lojei portarului și duce în Threadneedle street. În cealaltă parte, după ce a deservit scara cea mare, se termină cu o ușă dublă, cu geamuri, care ascunde privirilor dinafară intrarea pivnițelor și scara de serviciu aflată în fața ușii acesteia.

Așa arată locul unde s-au desfășurat principalele peripeții ale dramei.

În momentul cînd ea a început, adică exact la ora cinci fără douăzeci de minute, cei cinci funcționari ai agenției se îndeletniceau cu treburile lor obișnuite. Doi dintre ei erau adînciți în scripte. Ceilalți trei răspundeau la trei clienți, cu coatele rezemate pe contoar. Cît despre casier, el făcea, sub protecția grilajului, socoteala banilor care, în ziua aceasta de lichidare, atingeau impozanta sumă de șaptezeci și două de mii șaptezeci și nouă livre, doi șilingi și patru pence, adică un milion opt sute șaisprezece mii trei sute nouăzeci și trei de franci și optzeci de centime.

După cum s-a spus, orologiul agenției arăta ora cinci fără douăzeci de minute. Peste douăzeci de minute, deci, agenția avea să se închidă; oblonul de fier avea să fie coborît; apoi, ceva mai tîrziu, funcționarii aveau să se împrăștie, ziua lor de lucru fiind încheiată. Dinafară, prin geamurile vitrinei, întunecată de amurgul acestei ultime zile de noiembrie, pătrundea vuietul înăbușit al trăsurilor și zarva mulțimii.

Exact în clipa aceasta se deschise ușa și intră un bărbat. După ce aruncă o privire rapidă în sală, noul venit se întoarse pe jumătate și făcu spre afară, fără doar și poate spre cineva rămas pe trotuar, un gest cu mîna dreaptă, ridicînd degetul mare, arătătorul și mijlociul în așa fel, încît să indice limpede numărul 3. Chiar dacă le-ar fi atras atenția, funcționarii tot n-ar fi putut vedea gestul acesta pe care îl ascundea ușa întredeschisă, iar dacă l-ar fi văzut, firește că nu s-ar fi gîndit să facă vreo legătură între numărul persoanelor rezemate atunci de contoar și cel al degetelor arătate ca un semnal.

După ce dădu semnalul, dacă semnal era, bărbatul deschise larg ușa, apoi intră în sală, închise ușa și merse să se așeze la rînd după unul din clienții veniți înainte, arătîndu-și astfel intenția

de a aştepta pînă cînd clientul acela va termina şi va pleca, pentru a spune apoi ce doreşte.

Unul din cei doi funcţionari liberi se ridică şi, îndreptîndu-se spre el, îl întrebă:

— Doriţi ceva, domnule?

— Mulţumesc, am să aştept, răspunse noul venit, însoţindu-şi răspunsul cu un gest destinat să arate că voia să aibă de-a face numai cu funcţionarul lîngă care se oprise.

Cel care avusese politeţea să-l întrebe se aşeză iar la loc, fără să mai insiste, şi-şi văzu de treburi, cu conştiinţa împăcată după intervenţia lui plină de zel şi, de fapt, mulţumit că primise un răspuns negativ. Noul venit aşteptă deci, fără ca nimeni să-i mai dea atenţie.

Ciudăţenia înfăţişării lui ar fi îndreptăţit, totuşi, o examinare mai atentă. Noul venit era un vlăjgan înalt care, judecînd după umerii lui spătoşi, trebuia să aibă o forţă puţin obişnuită. O minunată barbă blondă îi încadra faţa arsă de soare. Iar situaţia socială nu i se putea ghici după îmbrăcăminte, căci un pardesiu lung, de mătase brută, îl acoperea pînă la călcîie.

Cînd clientul în spatele căruia se aşezase îşi termină treburile, omul cu pardesiu îi luă locul şi-i vorbi, la rîndul său, funcţionarului de la Central Bank despre operaţiile pe care dorea să le facă. În acest timp, clientul pe care îl înlocuise deschise uşa ce da afară şi ieşi din agenţie.

Uşa aceasta se redeschise imediat, lăsînd să intre un al doilea personaj, la fel de ciudat ca şi primul, a cărui copie părea oarecum că este. Aceeaşi statură, aceiaşi umeri laţi, aceeaşi barbă blondă în jurul unei feţe vizibil arsă de soare, acelaşi pardesiu din mătase brută pus peste hainele celui ce-l purta.

Cu acest al doilea personaj, lucrurile se petrecură exact cum se petrecuseră cu copia sa. Ca şi el, noul venit aşteptă răbdător în spatele unuia din cei doi clienţi rezemaţi încă de contoar, apoi, cînd îi veni rîndul, începu să discute cu funcţionarul rămas liber, pe cînd clientul ieşea în stradă.

Ca şi mai adineauri, uşa se redeschise imediat. Un al treilea individ îşi făcu apariţia şi merse de se aşeză în spatele ultimului rămas dintre cei trei clienţi iniţiali. De statură mijlocie, lat în spete şi îndesat, cu faţa arămie şi întunecată de o barbă neagră, cu hainele acoperite de un lung pardesiu gri, noul venit avea totodată şi deosebiri şi asemănări cu cei doi care, înaintea lui, făcuseră aceeaşi manevră ca şi el.

În sfîrşit, cînd ultimul dintre cei trei clienţi aflaţi de la bun început în agenţie îşi termină treburile şi cedă locul, uşa se redeschise imediat şi făcu loc la doi bărbaţi care intrară amîndoi odată. Noii veniţi, dintre care unul părea înzestrat cu o putere herculeană, erau îmbrăcaţi şi unul şi altul cu nişte lungi paltoane-sac, numite de obicei „ulstere“, şi pe care asprimea vremii nu le justifica încă; şi ei, ca şi ceilalţi trei, aveau feţele destul de bronzate, împodobite cu cîte o barbă bogată.

Cei doi îşi făcură intrarea într-un mod ciudat: cel mai înalt intră primul şi se opri imediat în aşa fel, încît să-şi acopere tovarăşul care, în acest timp, prefăcîndu-se că şi-a agăţat pardesiul, supunea broasca uşii la o misterioasă operaţie. Dealtfel, oprirea lui nu dură decît o secundă. Uşa fu repede închisă. Dar, în clipa aceea, dacă mai exista clanţa din interior, ceea ce făcea posibilă ieşirea, clanţa exterioară dispăruse. Dinafară, deci, nimeni nu mai putea să intre în agenţie. Iar ca să bată în geam ca să i se deschidă nu s-ar fi gîndit nimeni, căci un aviz lipit pe uşă, fără ştirea celor interesaţi, anunţa publicul că agenţia era irevocabil închisă pentru ziua aceea.

Funcţionarii habar n-aveau că fuseseră astfel izolaţi de restul lumii. Dealtfel, chiar dacă ar fi ştiut, ei n-ar fi făcut decît să rîdă, căci cum s-ar fi putut nelinişti în plin oraş, la ora cea mai activă a zilei, cînd ajungea pînă la ei ecoul vieţii intense din stradă de care nu-i despărţea decît o foaie subţire de sticlă?

Ultimii doi funcţionari porniră amabili să-i întîmpine pe noii sosiţi, căci constataseră că orologiul arăta aproape cinci. Vizita clienţilor acestora, veniţi la vreme nepotrivită şi pe care, în mai puţin de cinci minute, aveau să aibă dreptul de a-i pofti afară, nu putea deci să dureze mult. Unul din clienţii întîrziaţi acceptă serviciile oferite, pe cînd celălalt, cel înalt, le refuză şi ceru să vorbească cu directorul.

— Mă duc să văd dacă e aici, îi răspunse funcţionarul şi dispăru prin uşa din fundul părţii interzise publicului; dar se reîntoarse imediat.

— Sînteţi bun să intraţi... propuse el, ridicînd placa mobilă de la capătul contoarului.

Omul cu ulster acceptă invitaţia şi pătrunse în cabinetul directorului, pe cînd funcţionarul, după ce închise uşa în urma sa, se întoarse la treburile lui.

Ce s-a petrecut între şeful agenţiei şi vizitatorul său? Funcţionarii au declarat mai apoi că nu ştiau, că nici nu se întrebaseră măcar, şi spusele lor trebuiesc socotite exacte. Ancheta s-a redus

ulterior doar la ipoteze în privinţa aceasta, şi nici în prezent nu se ştie nimic despre scena desfăşurată în dosul uşii închise.

Un lucru e sigur însă: nu trecură nici două minute cînd uşa aceasta se redeschise şi omul cu ulster reapăru în prag.

Într-un mod cu totul impersonal şi fără să se adreseze special nici unuia dintre funcţionari, el spuse cu un ton perfect calm:

— Vă rog... Domnul director vrea să-i spună ceva casierului.

— Bine, domnule, îi răspunse funcţionarul rămas fără client şi, întorcîndu-se, strigă: Store!

— Da, Mr. Barclay.

— Te cheamă şeful.

— Imediat, răspunse casierul.

Cu punctualitatea inerentă oamenilor de profesiunea lui, casierul luă servieta şi cei trei saci, conţinînd, în bilete şi numerar, încasările zilei, şi le aruncă într-o casă de fier larg deschisă, a cărei uşă grea bufni surd închizîndu-se; apoi, după ce lăsă geamul ghişeului, ieşi din cabina zăbrelită, pe care o încuie cu grijă în urma lui, şi se îndreptă spre biroul şefului, în faţa căruia îl aştepta străinul. Acesta îi făcu loc şi intră imediat după el.

Pătrunzînd în birou, Store avu surpriza să constate că cel ce se pretindea că îl chemase nu se afla acolo şi că încăperea era goală. Dar nu avu timp să lămurească misterul acesta. Atacat pe la spate, cu gîtlejul prins în cleştele unor mîini de oţel, casierul încercă zadarnic să se zbată, să strige... Mîinile ucigaşe îşi accentuară strînsoarea pînă cînd, nemaiputînd respira, Store se prăbuşi leşinat pe covor.

Nici un zgomot nu trădase lupta aceasta sălbatică. În sala cea mare, funcţionarii îşi continuau liniştiţi lucrul, patru dintre ei formînd tot atîtea grupuri cu clienţii de care erau despărţiţi de contoar, iar al cincilea fiind absorbit în calculele legate de serviciul său.

Omul cu ulster îşi îngădui răgazul de a-şi şterge fruntea pe care, ici-colo, se iviseră broboane de sudoare, apoi se aplecă peste victimă. În doi timpi şi trei mişcări, casierul fu legat şi i se vîrî un căluş în gură.

Cînd termină treaba aceasta, omul cu ulster întredeschise uşa şi aruncă o privire în sala cea mare. Satisfăcut de cele văzute, el tuşi uşor, vrînd parcă să atragă atenţia celor patru clienţi ciudaţi care încă mai zăboveau acolo; apoi, cînd izbuti s-o facă, deschise larg, dintr-o smucitură, uşa care îl ascundea.

Acesta fu semnalul — fără doar şi poate convenit dinainte — al unei scene literalmente fantastică. Pe cînd omul cu ulster stră-

bătea dintr-un salt toată sala și cădea ca un fulger peste calculatorul singuratic, strîngîndu-l de gît fără milă, ceilalți patru funcționari sufereau o soartă asemănătoare cu a colegului lor.

Clientul cel mai apropiat de capătul contoarului se năpusti prin golul plăcii mobile aflată acolo și-l doborî la pămînt, apucîndu-l din spate, pe funcționarul aflat în fața lui. Doi dintre ceilalți trei clienți își întinseră brațele peste contoar și le încolăciră pe după gîturile funcționarilor respectivi, izbindu-i puternic cu capetele de contoarul de stejar. Ultimul dintre ei, cel mai mărunt de statură, neputînd să-și înhațe victima de care îl despărțea o distanță prea mare, sări pe deasupra contoarului și-și apucă de gît adversarul, cu o violență pe care săritura i-o înzecea.

Nici un strigăt nu fusese scos. Drama nu durase nici măcar treizeci de secunde.

Cînd cele patru victime își pierdură cunoștința, sugrumătorii continuară pînă la capăt scoaterea lor definitivă din luptă. Planul fusese minuțios studiat. Totul se desfășură fără greș, fără urmă de șovăire. Din toate buzunarele ieșiră la iveală, în aceeași secundă, accesoriile necesare. Ca la un semn, chiar dacă victimele ar fi putut muri asfixiate, atacatorii le îndopară gurile cu vată, legîndu-le pe deasupra. Ca la un semn, mîinile victimelor fură duse la spate și legate, picioarele prinse strîns, corpurile înțepenite în multipla strînsoare a unei sîrme subțiri de oțel.

Toți își terminară munca în aceeași clipă. Apoi, ca dintr-o singură mișcare, cei cinci atacatori se ridicară.

— Oblonul! comandă cel ce voise să-l vadă pe directorul agenției și care părea să le fie șef.

Trei dintre bandiți se grăbiră să pună în mișcare manivelele oblonului. Plăcile de tablă începură să coboare, înăbușind treptat zgomotul de afară.

Operația era pe jumătate gata cînd soneria telefonului răsună brusc.

— Stop! făcu șeful bandei.

Cum oblonul își oprise coborîrea, el se apropie de aparat, ridică receptorul și începu convorbirea de mai jos, din care numai jumătate putea fi auzită de cei patru sugrumători rămași acum inactivi.

— Alo!

— Ascult.

— Dumneata ești, Buxton?

— Da.

— Ciudat! Nu-ți recunoșteam glasul.

— E un vîjîit pe fir.
— Nu e de la noi.
— E de aici... Nici eu nu vă recunosc glasul.
— Mr. Lasone.
— A, foarte bine!... Foarte bine!... Acum vă recunosc.
— Spune, Buxton, trăsura a trecut?
— Încă nu, răspunse banditul, după o ușoară ezitare.
— Cînd vine, spune-i să se întoarcă la Agenţia S. Mi s-a telefonat chiar acum că s-a primit un vărsămînt important după închidere şi după depunerea fondurilor.
— E o sumă mare?
— Destul de mare. Vreo douăzeci de mii de livre.
— Drace!
— Ai să-mi faci serviciul acesta? Pot conta pe dumneata?
— Contaţi pe mine.
— Bună seara, Buxton.
— Bună seara.

Străinul puse receptorul în furcă şi, timp de o clipă, rămase pe gînduri. Apoi se hotărî brusc şi, chemîndu-şi complicii în jurul lui, le spuse cu glas şoptit:

— Să dăm zor, băieţi! Şi începu să se dezbrace grăbit. Haide! Daţi-mi ţoalele ăstuia!

Cu degetul, îl arătă pe Store care zăcea tot leşinat.

Cît ai clipi, Store fu despuiat de hainele pe care agresorul le îmbrăcă, deşi erau cam mici pentru talia lui. Găsind într-unul din buzunare cheia casieriei, el deschise cabina, apoi casa de bani, din care scoase sacii cu monede, servieta cu bancnote şi teancurile de titluri.

Abia terminase, cînd se auzi o trăsură oprindu-se la marginea trotuarului. Cîteva clipe mai tîrziu cineva bătu în geamurile uşii pe jumătate acoperită de oblon.

— Atenţie! spuse repede şeful bandei de sugrumători, însoţindu-şi cuvintele cu gesturi expresive. Jos pardesiurile! Rămîneţi în haine, treceţi la locuri şi fiţi cu ochii în patru! Nu-l scăpaţi pe primul care o intra!... Şi fără zgomot!... După aia, încuiaţi uşa şi nu-mi deschideţi decît mie!...

Vorbind, el se apropiase de uşă ducînd în braţe servieta şi cîteva pachete cu titluri, pe cînd trei dintre complici se aşezau, la un semn al lui, în locul funcţionarilor împinşi cu picioarele sub contoar, iar al patrulea se posta lîngă intrare. Şeful deschise uşa, cu mînă sigură. Zarva străzii păru că sporeşte brusc.

Într-adevăr, o trăsură de livrare se oprise în faţa agenţiei. În întuneric, i se vedeau lucind felinarele. Birjarul, rămas pe capră, vorbea cu un om care stătea în picioare la marginea trotuarului. Omul acesta, un încasator de la Central Bank, era cel ce bătuse în uşă cu cîteva clipe mai înainte.

Fără grabă, evitînd trecătorii al căror torent se scurgea neîntrerupt, îndrăzneţul bandit străbătu trotuarul şi se apropie de trăsură.

— Salut! spuse el.

— Salut! răspunseră ceilalţi doi.

Privindu-l pe cel ce le vorbise, birjarul păru mirat:

— Ia te uită!... Nu-i Store! făcu el.

— Azi are zi liberă. Eu îi ţin locul, explică pseudocasierul. Apoi, adresîndu-se încasatorului aflat în picioare lîngă el: Ei!... Ne dai o mînă de ajutor, prietene?

— La ce?

— La sacii noştri. Azi s-a primit o grămadă de bani. Sînt grei.

— Vezi că eu... spuse încasatorul, şovăind, eu n-am voie să părăsesc trăsura.

— Ei! Pentru un minut!... Dealtfel, te înlocuiesc eu. Unul din funcţionari o să te ajute pînă cînd las aici servieta şi titlurile.

Încasatorul se depărtă fără să mai stăruie şi trecu pragul uşii care se închise în urma lui.

— Acum să ne vedem de treburile noastre, prietene, îi spunea în acest timp birjarului înlocuitorul lui Store. Deschide trăsura.

— Haide! se învoi birjarul.

Lada trăsurii nu avea nici o deschidere în spate sau pe laturi, ci doar o uşită cu două canaturi de tablă, instalată în dosul caprei birjarului. În felul acesta, riscul furtului era redus la minimum.

Ca să pătrunzi în trăsură, trebuia deci neapărat să răstorni capra, din care o jumătate era mobilă, în acest scop. Dar, cum nu era vorba decît de vîrît cîteva pachete într-unul din sertarele de pe laturile trăsurii, birjarul socoti că n-are rost să mai facă munca aceasta şi se mulţumi doar să împingă canaturile uşiţei.

— Dă servieta, spuse el.

Înainte de a primi servieta cerută, birjarul, pe jumătate culcat peste capră, se vîrî pînă la brîu în interiorul trăsurii, ţinîndu-şi echilibrul cu picioarele rămase afară. În poziţia aceasta, el nu-şi putu vedea aşa-zisul coleg urcîndu-se pe scăriţă, apoi de acolo pe capră şi aşezîndu-se în aşa fel, încît să-l separe de hăţuri. Ca

şi cum ar fi fost curios să vadă ce conţinea trăsura, falsul casier îşi vîrî şi el, pe deasupra birjarului, partea de sus a corpului, iar braţul lui izbi deodată cu putere, în întuneric.

Dacă vreunul din numeroşii trecători care circulau ar fi avut ideea să privească mai de aproape, în momentul acela, ar fi văzut picioarele birjarului înţepenindu-se la fel de brusc pe cît de ciudat, apoi recăzînd inerte pe scîndura caprei, pe cînd partea de sus a corpului i se apleca, moale, de cealaltă parte.

Cît ai clipi, atacatorul prinse atunci de brîu trupul neînsufleţit şi-l împinse în mijlocul sacilor şi pachetelor depuse în trăsură.

Seria aceasta de mişcări, executate cu o precizie şi o îndrăzneală uimitoare, nu ceruse decît cîteva clipe. Trecătorii continuau să circule paşnici, fără să bănuiască faptele anormale petrecute la cîţiva paşi de ei, în plină mulţime.

Atacatorul se aplecă şi mai mult spre lada trăsurii, în aşa fel încît să nu-l orbească luminile străzii, şi privi înăuntru. Pe podeaua trăsurii, în mijlocul unei băltoace de sînge care creştea văzînd cu ochii, zăcea birjarul, cu un cuţit înfipt la baza craniului, în ghemotocul acela al măduvei care a primit felurite nume ca bulb, cerebel, nod vital. Victima nu mai mişca. Moartea îi fusese fulgerătoare.

Temîndu-se ca nu cumva sîngele să străbată prin podea şi să curgă afară, ucigaşul trecu peste capră, intră cu tótul în trăsură şi dezbrăcă mortul de haina lui groasă, pe care o folosi ca să-i tamponeze cumplita rană. Apoi, după ce scoase cuţitul şi-l şterse cu grijă, aşa cum îşi şterse şi mîinile înroşite, închise uşile de tablă, sigur că sîngele, dacă mai continua să curgă, avea să fie absorbit de lînă ca de un burete.

După ce luă măsura aceasta de prevedere, el coborî din trăsură, traversă trotuarul şi bătu într-un anumit fel la uşa agenţiei care se deschise imediat, apoi se reînchise.

— Ce-aţi făcut cu omul? întrebă el, intrînd.

I se arătă contoarul.

— E lîngă ceilalţi. Legat burduf.

— Bun!... Hainele lui!... Repede!

Pe cînd banditii se grăbeau să i se supună, el se dezbrăcă de hainele casierului Store şi le îmbrăcă pe ale încasatorului.

— Doi dintre voi rămîn aici, porunci el, pe cînd înfăptuia transformarea aceasta. Ceilalţi vin cu mine, să mutăm „rabla".

Fără să mai aştepte răspuns, şeful sugrumătorilor deschise uşa, ieşi urmat de doi complici, se urcă pe capră şi se vîrî apoi în interiorul trăsurii, pe care începu s-o jefuiască.

El dădu pachetele, unul după altul, complicilor săi, care le transportară în agenţie. Uşa agenţiei, rămasă larg deschisă, descria un pătrat luminos pe trotuar. Trecătorii, ieşiţi din întunericul relativ al străzii ca să reintre imediat în el, traversau zona aceasta mai luminoasă, fără să-i dea atenţie. Nimic nu i-ar fi împiedicat să intre. Dar o asemenea idee nu-i venea nimănui, şi mulţimea se scurgea, indiferentă la o manevră care n-o privea şi pe care n-avea nici un motiv să o suspecteze.

În cinci minute, trăsura fu golită. Apoi, în sala agenţiei, cu uşa încuiată, se începu trierea. Valorile, acţiunile sau obligaţiile fură puse deoparte; numerarul, de altă parte. Primele, aruncate fără milă, începură să acopere podeaua. Biletele de bancă fură împărţite în cinci părţi, şi fiecare luă cîte una căptuşindu-şi pieptul cu ea.

— Şi sacii?... întrebă unul din bandiţi.

— Umpleţi-vă buzunarele, răspunse şeful. Ce rămîne, căraţi în trăsură. Am eu grijă de ei.

Ceilalţi se şi porniră pe treabă.

— O clipă!... spuse şeful. Să punem totul la punct, dinainte. După ce plec, voi vă întoarceţi aici şi terminaţi de lăsat oblonul. Apoi, explică el, arătînd culoarul din fundul încăperii, ieşiţi pe acolo. Ultimul care iese încuie de două ori şi aruncă cheia în canal. La capăt, e vestibulul; clădirea o cunoaşteţi voi.

Cu degetul, el arătă cabinetul directorului.

— Nu-l uitaţi pe cetăţeanul de colo. Ştiţi ce ne-am înţeles...

— Da, da! îi răspunseră ceilalţi. Fii fără grijă!

Tocmai cînd dădea să plece, şeful se mai opri o dată.

— Drace!... Uitasem principalul... Trebuie să fie pe aici o listă a celorlalte agenţii.

I se arătă, în interiorul vitrinei, un afiş galben, cu adresele agenţiilor. Şeful o parcurse cu privirea.

— Pardesiurile, spuse el, cînd descoperi adresa Agenţiei S, aruncaţi-le într-un colţ. N-au decît să le găsească. Principalul e să nu fie văzute pe noi. Ne întîlnim la locul ştiut... Şi-acum, la drum!

Surplusul de saci cu monede de aur şi argint fu transportat în trăsură.

— Gata? întrebă unul din cei ce cărau.

Şeful cugetă o clipă, apoi, deodată, îşi aminti ceva:

— Drace, încă nu! Era să-mi uit ţoalele!...

Banditul care întrebase porni în goană, se reîntoarse imediat aducînd hainele schimbate la început cu ale casierului Store și le făcu vînt în lada trăsurii.

— Acum e gata? întrebă el iar.

— Da. Să nu zăboviți! i se răspunse.

Banditul dispăru în agenție. Oblonul de fier fu complet coborît.

În acest timp, birjarul improvizat apuca hățurile și trezea caii cu o lovitură de bici. Trăsura se clinti, urcă pe Old Broad street, coti în Throgmorton street, ținu pe Lothburg street, apoi pe Greesham street, coti din nou pe Aldergate street și se opri, în sfîrșit, în fața Agenției S, aflată la numărul 29 pe această din urmă stradă.

Falsul birjar intră acolo cu îndrăzneală și se îndreptă spre casă.

— Se pare că aveți să-mi dați un plic, spuse el.

Casierul ridică ochii spre cel ce-i vorbise.

— Ia te uită! exclamă el. Nu-i Baudruc!

— Nu, pe legea mea! recunoscu încasatorul, rîzînd prostește.

— Nu înțeleg cum poate sediul să trimită, așa, niște oameni pe care nu-i cunoști! bombăni casierul, cu un aer nemulțumit.

— Păi, fiindcă eu nu fac de obicei cartierul ăsta. La Agenția B mi s-a spus să trec pe-aici, după un telefon primit de la sediu. Se pare că ați avut un vărsămînt important, după închidere.

Falsul încasator găsise pe loc răspunsul acesta plauzibil, lista agențiilor lui Central Bank fiindu-i încă proaspătă în minte.

— Da... recunoscu casierul, bănuitor, totuși nu-i bine că nu te cunosc.

— Și de ce te supără asta? făcu celălalt, mirat.

— Păi, sînt atîția hoți!... Dar, de fapt, există o cale ca să aranjăm lucrurile. Ai însărcinarea la dumneata, nu-i așa?

Dacă ceva l-ar fi putut tulbura pe bandit, apoi tocmai o asemenea întrebare ar fi avut darul s-o facă. Cum să-și aibă „însărcinarea"? El nici nu înțelegea măcar ce vrea să însemne cuvîntul acesta. Și totuși, nu se tulbură. Cînd riști asemenea aventuri, trebuie să ai calități speciale și, mai presus de orice, un sînge rece desăvîrșit. Calitatea aceasta falsul încasator de la Central Bank o avea din plin. Dacă se emoționă auzind întrebarea pusă pe neașteptate, el nu lăsă să se vadă asta și răspunse cu un ton cît se poate de firesc:

— Ei, na, se înțelege!

Judecase simplu că, din moment ce se socotea că o are, „însărcinarea" trebuia neapărat să fie ceva ce slujbașii de la Central Bank obișnuiau să poarte totdeauna la ei. Scotocind prin haina

groasă a încasatorului drept care se dădea, avea să găsească, fără doar şi poate, faimoasa „însărcinare".

— O să văd, adăugă el calm, aşezîndu-se pe o bancă şi începînd să-şi golească buzunarele.

De acolo, scoase nenumărate hîrţoage — scrisori, note de serviciu sau altele — toate foarte zdrenţuite şi mototolite, cum sînt cele pe care le porţi multă vreme la tine. Simulînd stîngăcia muncitorilor, cînd degetele lor puternice, mai îndemînatice la lucrări grele, sînt puse în situaţia de a umbla cu acte, el despături hîrtiile una după alta.

A treia hîrtie descoperi că e un document tipărit, cu rînduri albe completate de mînă, potrivit căruia numitul Baudruc era însărcinat de Central Bank să facă încasări. Era ceea ce căuta, vădit lucru, şi totuşi încurcătura rămăsese aceeaşi. Numele scris pe document constituia poate, într-adevăr, cel mai mare pericol, Baudruc fiindu-i binecunoscut casierului de la Agenţia S, care se mirase că nu venise acesta.

Fără să-şi piardă sîngele rece, îndrăzneţul bandit îşi ticlui pe loc mijlocul de salvare. Profitînd de un moment de neatenţie a casierului, el rupse în două hîrtia oficială, şi jumătatea de sus, cea care cuprindea numele acuzator, se amestecă, în mîna lui stîngă, printre hîrtiile cercetate, iar jumătatea de jos o păstră în mîna dreaptă.

— Ghinion!... făcu el cu tonul unui om supărat, imediat ce-şi sfîrşi cu bine operaţia. Am însărcinarea, dar numai pe jumătate...

— Pe jumătate?... repetă casierul.

— Da. Era veche şi se mototolise rău de tot ţinînd-o în buzunar. S-o fi rupt în două, şi eu, ca un prost, am lăsat jumătate acasă.

— Hm!... făcu casierul, nemulţumit.

Încasatorul păru jignit.

— La urma urmei, ajunge, făcu el ridicîndu-se şi îndreptîndu-se spre uşă. Mi s-a spus să vin să iau gologanii; am venit. Nu vreţi să mi-i daţi? Ţineţi-i sănătos. O să vă lumuriţi cu sediul. Mie, puţin îmi pasă.

Nepăsarea arătată de el izbuti să convingă mai mult decît cele mai bune argumente, şi mai ales fraza ameninţătoare, aruncată ca o săgeată, pe cînd dădea să plece. Să nu se ivească vreo încurcătură! Iată veşnicul ţel al tuturor slujbaşilor de pe pămînt.

— Ia stai! exclamă casierul, chemîndu-l înapoi. Arată-mi însărcinarea dumitale.

— Uite-o! răspunse încasatorul, dîndu-i jumătatea hîrtiei pe care nu se afla nici un nume.

— Are semnătura șefului, constată casierul cu satisfacție. Apoi se hotărî, în sfîrșit:

— Iată banii, spuse el întinzînd un pachet sigilat. Vrei să-mi semnezi chitanța de primire?

Încasatorul, scriind un nume oarecare pe chitanța prezentată, plecă cu un aer nemulțumit.

— Salut!... făcu el cu glas morocănos, ca omul supărat de bănuielile care fuseseră îndreptate împotriva lui.

Imediat ce se văzu afară, falsul încasator grăbi pașii spre trăsură, se urcă pe capră și dispăru în întuneric.

Astfel fu săvîrșit furtul acesta care făcu atîta vîlvă.

După cum se știe, el a fost descoperit în aceeași noapte, cu siguranță mai curînd decît își închipuiseră făptașii. Agenția fiind bine încuiată, funcționarii fiind legați fedeleș, birjarul fiind ucis, bandiții puteau pe bună dreptate să creadă că pînă a doua zi dimineața nimeni nu va observa nimic din cele petrecute. Abia atunci, omul de serviciu, venit pentru curățenia zilnică, avea să dea neapărat alarma. Existau deci mari șanse ca întîmplarea să rămînă secretă pînă la sosirea lui.

În realitate, lucrurile se petrecură cu totul altfel.

La ora cinci și jumătate, Mr. Lasone, controlorul agențiilor, care telefonase spre ora cinci în legătură cu trecerea trăsurii de recoltare a banilor, neliniștit că n-o vedea sosind, telefonă din nou la Agenția DK. Dar nu primi nici un răspuns, căci hoții, care tocmai terminaseră împărțirea prăzii, scoseseră pur și simplu receptorul din furcă, pentru a opri soneria a cărei insistență ar fi putut trezi atenția vecinilor. Pentru moment controlorul nu mai stărui și se mulțumi să dea vina pe funcționarii de la telefoane.

Totuși, cum timpul trecea și trăsura nu mai apărea, el mai făcu o încercare. Rămînînd și aceasta la fel de zadarnică, iar biroul telefoanelor afirmînd că Agenția DK nu răspunde, controlorul trimise un om de serviciu de la sediu, să vadă de ce amuțise astfel. Omul de serviciu se întoarse înainte de șase și jumătate. De la el se află că agenția era închisă și părea pustie.

Foarte mirat că Mr. Buxton își terminase atît de devreme operațiile într-o zi de sfîrșit de lună, cînd personalul e nevoit uneori să lucreze pînă la ora nouă, controlorul nu putu decît să aștepte cu nerăbdare din ce în ce mai mare trăsura cu bani.

El tot mai aștepta încă la șapte și un sfert, cînd o veste gravă îi fu anunțată. Trăsura fusese găsită în dosul Hyde-Park-ului, pe o stradă puțin frecventată din Kensington, Holland street, de

către un funcţionar de la sediul central care, terminîndu-şi orele de muncă, se îndrepta spre casă. Acesta, intrigat de staţionarea la o oră atît de tîrzie a unei trăsuri de la Central Bank în strada aceea relativ întunecoasă şi pustie, se urcase pe capră, împinsese uşiţele de tablă neîncuiate şi, la lumina unui chibrit, descoperise corpul birjarului. Atunci funcţionarul se întorsese în goană la sediul central ca să dea alarma.

Imediat, telefonul zbîrnîi în toate direcţiile. Înainte de opt, un grup de poliţişti înconjură trăsura părăsită, pe cînd mulţimea se înghesuia în faţa Agenţiei DK, unde un alt grup de poliţişti puseseră un lăcătuş special să deschidă uşile.

Cititorul ştie ce aveau să găsească înăuntru.

Ancheta începu imediat. Din fericire, nici unul din funcţionarii agenţiei nu era mort, deşi, la drept vorbind, nici nu mai aveau mult ca să fie. Aproape sufocaţi de căluşe, cu gura umplută de vată şi de cîrpele vîrîte cu violenţă, bieţii oameni zăceau leşinaţi cînd le sosi ajutor, şi fără doar şi poate că ar fi trecut pe lumea cealaltă dacă ar fi rămas aşa pînă dimineaţa.

După o oră de îngrijiri, cînd îşi reveniră, funcţionarii nu fură în stare să dea decît nişte vagi informaţii. Cinci oameni cu bărbi, unii îmbrăcaţi în pardesiuri lungi, alţii în pardesiuri de călătorie numite în mod obişnuit „ulstere", îi atacaseră şi-i doborîseră. Mai mult de atît nu ştiau.

Sinceritatea lor nu putea fi pusă la îndoială. Într-adevăr, încă de la începutul anchetei fuseseră găsite cele cinci pardesiuri puse la vedere, ca şi cum răufăcătorii ar fi ţinut cu tot dinadinsul să lase o urmă a trecerii lor. În plus, veşmintele acestea, examinate atent de cei mai fini copoi ai Scotland Yard-ului, nu dădură nici un fel de indicii despre cei care le lepădaseră. Croite din material obişnuit, ele nu purtau nici marca vreunui croitor, nici marca vreunui magazin, fapt care explica de ce fuseseră lăsate la locul crimei.

Din toate acestea nu reieşea mare lucru, şi totuşi magistratul anchetator trebui să renunţe să afle mai mult. Zadarnic îi suci şi-i răsuci el pe martori. Toţi o ţinură una şi bună, şi fu imposibil să se mai scoată ceva de la ei.

Ultimul martor audiat fu portarul imobilului. Oblonul fiind coborît, răufăcătorii fuseseră nevoiţi să iasă prin vestibulul comun întregii case. Portarul trebuise deci să-i vadă.

Acesta nu putu decît să-şi mărturisească ignoranţa. Apartamentele pe care le avea în grijă erau prea numeroase pentru a le putea supraveghea cu eficacitate reală. În ziua aceea, portarul

nu observase nimic anormal. Dacă hoţii trecuseră prin faţa lui, aşa cum pe bună dreptate se presupunea, el îi luase drept funcţionari ai agenţiei.

Înghesuit cu întrebările, poftit să-şi scotocească memoria, el pomeni numele a patru locatari care trecuseră prin vestibul cam la ora crimei, sau la cîtva timp după aceea. Verificarea, făcută imediat, stabili că aceşti patru locatari, de o cinste neîndoielnică, se întorseseră acasă pur şi simplu ca să cineze.

Portarul pomeni apoi despre un om de la un depozit de cărbuni venit cu un sac voluminos, pe la ora şapte şi jumătate, puţin înainte de sosirea poliţiei; portarul îl remarcase numai pentru motivul că de obicei cărbunii nu erau aduşi la o asemenea oră. Omul cu cărbunii întrebase de un locatar de la etajul cinci, şi încă atît de stăruitor, încît portarul încuviinţase predarea cărbunilor şi-i arătase scara de serviciu.

Omul cu cărbunii se urcase deci, dar se coborîse, după un sfert de oră, tot cu sacul la spinare. Întrebat de portar, el spusese că a greşit adresa. Şi, gîfîind pe cînd vorbea, ca unul ce urcase cinci etaje cu o povară grea în spinare, omul ieşise în stradă, apoi, punîndu-şi sacul într-un cărucior aflat la marginea trotuarului, plecase agale.

— Ştii de la ce depozit era? întrebă magistratul anchetator.

Portarul răspunse că nu ştia.

Lăsînd punctul acesta pentru o verificare ulterioară, magistratul îl interogă pe locatarul de la etajul cinci. Şi i se confirmă că un om, care spunea că are de predat o comandă de cărbuni, sunase, într-adevăr, la uşa de serviciu, pe la şapte şi jumătate. Servitoarea îi deschisese şi-i spusese că se înşală, iar omul plecase fără să mai stăruie. Exista totuşi o diferenţă între diversele depoziţii legate de acest incident, servitoarea de la etajul cinci susţinînd, contrar spuselor portarului, că omul nu avea cu el nici un sac.

— L-o fi lăsat jos, ca să urce, explică magistratul.

Totuşi, se văzu că explicaţia nu era suficientă, cînd se descoperi, în coridorul comun al boxelor, o cantitate de antracit, cam un sac, despre care portarul susţinea că nu se aflase acolo cu cîteva ore mai înainte. Vădit lucru, misteriosul cărbunar golise în locul acela sacul pe care îl căra. Dar ce luase în schimb, căci portarul susţinea cu toată tăria că la plecare sacul nu părea nici mai gol, nici mai uşor decît la sosire?

— Pînă una-alta, să nu ne mai ocupăm de asta, hotărî magistratul, renunţînd la rezolvarea unei probleme de nerezolvat.

O să lămurim mîine totul.

Pentru moment, avea de urmărit o pistă pe care o socotea mai serioasă, şi ţinea să nu se depărteze de ea.

Într-adevăr, nu tot personalul agenţiei fusese regăsit. Personajul cel mai important — directorul — era lipsă la apel. Mr. Lewis Robert Buxton dispăruse.

În privinţa aceasta, funcţionarii nu fură în stare să dea nici o lămurire. Tot ce ştiau era că, puţin înainte de ora cinci, un client, introdus la director, îl chemase după cîteva minute pe Store, că Store se dusese în cabinetul directorului şi că nu mai ieşise de acolo. Cîteva clipe după chemarea lui Store urmase atacul. Cît despre Mr. Buxton, nimeni nu-l mai revăzuse.

O concluzie se impunea de la sine. Dacă era neîndoielnic că agenţia fusese luată cu asalt de cinci bandiţi, mai mult sau mai puţin deghizaţi sau machiaţi, la fel de neîndoielnic era şi faptul că bandiţii avuseseră un complice la locul crimei şi că complicele nu fusese altul decît şeful agenţiei.

De aceea, fără să se mai aştepte rezultatele unei anchete mai amănunţite, fu lansat imediat un mandat de aducere împotriva lui Lewis Robert Buxton, şeful Agenţiei DK a lui Central Bank, acuzat de furt şi complicitate la crimă. Şi iată de ce semnalmentele lui, binecunoscute, dacă ale complicilor erau necunoscute, fură trimise în toate direcţiile.

Cum vinovatul nu putuse încă părăsi Anglia, urma să fie prins fie în trecere spre un oraş din interior, fie în vreun port de îmbarcare, succes rapid cu care poliţia s-ar fi putut mîndri pe drept cuvînt.

Cu perspectiva aceasta plăcută, magistratul şi detectivii se îndreptară spre locuinţele lor.

Dar în aceeaşi noapte, la ora două, cinci bărbaţi, unii dintre ei complet raşi, ceilalţi cu cîte o mustaţă groasă pe feţele arse de soare, coborau la Southampton din expresul de Londra, unul cîte unul, aşa cum se şi urcaseră. După ce luară în primire mai multe bagaje şi mai ales un cufăr mare şi foarte greu, se duseră cu trăsura în port, unde, la chei, aştepta un steamer cam de două mii de tone, al cărui coş revărsa un val de fum des.

La fluxul de la ora patru dimineaţa, adică în momentul cînd la Southampton totul dormea şi cînd crima din Old Broad street era încă necunoscută acolo, steamerul fu desprins de chei, ieşi din dană şi porni în larg.

Nimeni nu încercă să-i oprească plecarea. Şi, într-adevăr, de ce ar fi fost suspectat vasul acesta cinstit, încărcat legal cu măr-

furi, de toate soiurile, e drept, dar onorabile, cu destinaţia Kotonu, port din Dahomey?

Steamerul se depărtă deci paşnic, cu mărfurile lui, cu cei cinci pasageri, cu bagajele lor şi cu cufărul cel mare, pe care unul dintre ei, cel mai înalt, îl adusese în cabina lui, pe cînd poliţia, întrerupîndu-şi ancheta, îşi căuta în somn o odihnă binemeritată.

Ancheta fu reluată a doua zi şi în zilele următoare, dar, după cum toată lumea ştie, n-avea să ducă la nici un rezultat. Trecură zile după zile, cei cinci răufăcători rămaseră necunoscuţi, iar Lewis Robert Buxton rămase de negăsit. Nici o licărire nu veni să lumineze misterul de nepătruns. Nu se reuşi nici măcar să se afle la ce depozit lucra omul cu sacul de cărbuni, care atrăsese o clipă atenţia poliţiei. Nemaifiind nimic de făcut, afacerea fu clasată.

Urmarea povestirii acesteia va da, pentru prima dată, soluţia enigmei, întreagă şi completă. Cititorul rămîne să spună dacă se putea închipui alta, mai neaşteptată şi mai ciudată.

Capitolul II

O CĂLĂTORIE DE STUDIU

Conakry, capitala Guineei franceze şi reşedinţa locotenentului guvernator, e astăzi[1] un oraş foarte plăcut, ale cărui străzi, inteligent trasate după planurile guvernatorului Ballay, se întretaie în unghi drept şi sînt, în genere, indicate printr-un simplu număr de ordine, după moda americană. Clădit pe Insula Tombo, Conakry e despărţit de continent printr-un canal îngust, peste care trece un pod pe care circulă călăreţi, pietoni, vehicule şi trenul; capătul căii ferate se află lîngă Niger, la Kurossa. Conakry e localitatea cea mai salubră de pe litoral. De aceea reprezentanţii rasei albe sînt aici numeroşi, îndeosebi francezii şi englezii, aceştia din urmă grupaţi mai ales în cartierul mărginaş Newtown.

Dar, pe vremea cînd se petreceau evenimentele povestite de noi, oraşul Conakry nu atinsese încă gradul acesta de prosperitate şi nu era decît un tîrg ceva mai mare.

În ziua aceea de 27 noiembrie, oraşul se afla în sărbătoare. Răspunzînd invitaţiei pe care guvernatorul, domnul Henry Valdonne, i-o făcuse prin afişe, populaţia se îndrepta spre mare,

[1] Acţiunea romanului se petrece la sfîrşitul secolului trecut.

dispusă să facă o primire călduroasă, după cum era rugată, unor călători de seamă care aveau să debarce curînd de pe *Touat*, un pachebot al Companiei Frayssinet.

Personajele, care stîrneau astfel atîta zarvă în Conakry, erau într-adevăr importante. Şapte la număr, ele formau înaltul personal al Misiunii extraparlamentare, însărcinată de Administraţia centrală să efectueze o călătorie de studiu în regiunea Sudanului cunoscută sub numele de „bucla Nigerului". Cinstit vorbind, preşedintele Consiliului, domnul Grandchamp, şi domnul Chazelle, ministrul coloniilor, nu se hotărîseră chiar de bună voie să alcătuiască misiunea aceasta şi să decreteze călătoria de studiu, ci fuseseră oarecum siliţi de presiunea Camerei şi de necesitatea de a pune capăt unui duel oratoric care ameninţa să devină scandal.

Cu cîteva luni în urmă, în legătură cu o dezbatere relativ la regiunea africană pe care Misiunea extraparlamentară avea mandat s-o exploreze, Camera se împărţise în două fracţiuni, egale numeric, a căror luptă era condusă de doi lideri îndîrjiţi. Unul din lideri se numea Barsac; celălalt, Baudrières.

Primul, un bărbat grăsuliu, ba chiar cu un pic de burtică, purta în jurul feţei o barbă neagră şi stufoasă. Era un meridional din Provence, cu glas sonor, şi înzestrat, dacă nu cu darul oratoriei, cel puţin cu o oarecare uşurinţă de a se exprima. Altminteri, era un bărbat vesel şi simpatic.

Celălalt reprezenta un departament din nord şi, dacă ni se îngăduie expresia aceasta îndrăzneaţă, îl reprezenta în lungime. Uscat la trup şi la faţă, cu o mustaţă subţire, pe oală, care îi accentua buzele înguste, colţuros şi dogmatic — el făcea parte din rasa oamenilor trişti. Pe cît îşi deschidea sufletul pentru toţi colegul său, pe atît trăia el de închis în sine, dezvăluindu-se cît mai puţin posibil, cu inima zăvorîtă ca lada cu bani a unui avar.

Deputaţi de multă vreme, amîndoi se specializaseră în problemele coloniale, şi erau socotiţi de toţi drept autorizaţi în materie. Totuşi, trebuie spus, era într-adevăr uimitor că studiile lor îndelungate îi duseseră la concluzii atît de opuse. Lucru sigur e că rareori cădeau amîndoi de acord. Cînd Barsac trata o problemă oarecare, se putea paria că Baudrières va cere cuvîntul ca să spună exact contrariul, în aşa fel încît, discursurile lor anulîndu-se reciproc, Camera se vedea nevoită să voteze în sensul indicat de minister.

Dar, de data aceasta, Barsac și Baudrières nu voiseră să cedeze nici cît negru sub unghie, și discuția nu mai lua sfîrșit. Ea începuse de la un proiect de lege depus de Barsac, proiect tinzînd să creeze cinci locuri de deputați pentru Senegambia, Guineea de Sus și partea Sudanului francez situată la vest de Niger, și să acorde dreptul de a vota, și chiar de a fi aleși, oamenilor de culoare, fără deosebire de rasă. Imediat, așa cum avea obiceiul, Baudrières se ridicase cu putere împotriva tezei lui Barsac.

Ministrul coloniilor se afla în mare încurcătură. Nu știa căruia dintre cei doi pasionați oratori să-i dea dreptate.

Cum ambii oratori mai sus pomeniți puteau, la rigoare, să găsească argumente favorabile cauzei lor, și unul și altul triumfară în aceeași măsură, iar discuțiile continuară pînă în clipa cînd un deputat, pierzîndu-și răbdarea, strigă în mijlocul zarvei:

— Dacă nu ne putem înțelege, să mergem la fața locului.

Domnul Chazelle răspunse că ținuturile acestea fuseseră atît de des explorate, încît nu se impunea necesitatea de a le mai descoperi încă o dată, dar că el era gata, totuși, să se supună vederilor Camerei, dacă aceasta socotea că o călătorie de studiu ar avea utilitate, și că va fi fericit să se asocieze, în acest caz, la o asemenea acțiune, punînd expediția sub conducerea aceluia dintre membri pe care Camera va binevoi să-l numească.

Propunerea a avut mult succes. Se votă pe loc, și ministrul fu invitat să alcătuiască o misiune care să străbată ținutul cuprins în bucla Nigerului și să întocmească un raport pe baza căruia Camera să legifereze ulterior.

Dar acordul se realiză mai greu cînd fu vorba de numirea deputatului șef al misiunii. De două ori, Barsac și Baudrières obținură un număr de voturi matematic egal.

Trebuia, totuși, să se ajungă la un rezultat.

— Ce Dumnezeu! Să fie numiți amîndoi! exclamă unul din glumeții care nu lipsesc niciodată dintr-o adunare franceză.

Ideea fiind primită cu entuziasm de Camera care, fără îndoială, vedea în ea un mijloc de-a nu mai auzi timp de cîteva luni vorbindu-se despre colonii, Barsac și Baudrières fură aleși, urmînd ca vîrsta să decidă care din doi să aibă întîietate. După verificarea vîrstei, privilegiul acesta îi reveni lui Barsac, născut cu trei zile înaintea adversarului său. Baudrières trebui deci să se resemneze și să nu-i fie decît adjunct, ceea ce îl mîhni de moarte.

La această primă formaţie a misiunii, guvernul mai adăugase apoi cîteva persoane, mai puţin decorative, e drept, dar poate mai calificate, aşa că la sosirea în Conakry misiunea cuprindea în total şapte membri, inclusiv Barsac şi Baudrières, primii numiţi.

Printre alţii, se remarca doctorul Châtonnay, un mare medic şi un medic înalt, căci era foarte savant şi îşi ridica la un metru optzeci faţa voioasă, încununată cu un păr creţ şi alb ca zăpada — deşi medicul n-avea încă cincizeci de ani — şi tăiată de o mustaţă stufoasă, de aceeaşi culoare. Doctorul Châtonnay, un om excelent, sensibil şi vesel, rîdea din te miri ce, şi rîsul lui semăna cu zgomotul făcut de ţîşnirea unor aburi.

Se mai putea remarca apoi şi domnul Isidore Tassin, membru corespondent al Societăţii de geografie, un om mărunţel, uscat şi tăios, geograf exclusivist şi pasionat.

Ultimii membri ai misiunii, domnii Poncin, Quirieu şi Heyrieux, toţi trei funcţionari în diverse ministere, treceau neobservaţi. Neavînd nimic deosebit, ei erau oameni ca toţi oamenii.

În jurul acestui nucleu oficial gravita, cît se poate de neoficial, un al optulea călător. Acesta, un bărbat blond cu înfăţişare energică şi hotărîtă, se numea Amédée Florence, şi meseria lui consta din a informa cît putea mai bine marele cotidian *Expansiunea franceză*, al cărui redactor activ şi descurcăreţ era.

Iată persoanele care debarcară în ziua aceea de 27 noiembrie de pe pachebotul *Touat* al Companiei Frayssinet.

Evenimentul trebuia neapărat să dea prilej la discursuri. În virtutea acestui protocol, domnul Valdonne, escortat de principalii săi funcţionari pe care avu grijă să-i prezinte, ură solemn, chiar la locul debarcării, bun venit oaspeţilor de seamă care îi picau, dacă nu din cer, cel puţin din largul oceanului. Dealtfel, ca să fim drepţi cu el, trebuie spus că nu s-a lungit la vorbă şi că scurta lui cuvîntare a obţinut un succes meritat.

Luînd apoi cuvîntul, în calitate de şef al misiunii, Barsac îi răspunse după cum urmează:

— Domnule guvernator, domnilor, rosti el cu un ton recunoscător — şi cu un accent din Midi[1] — după ce tuşi ca să-şi limpezească glasul, colegii mei şi cu mine sîntem adînc mişcaţi de cuvintele auzite acum. Cordialitatea primirii pe care ne-aţi făcut-o e semn bun pentru noi, în momentul cînd începe în mod

[1] Cei din Midi — sudul Franţei — vorbesc cu un accent special, la care se face referire aici.

real o acţiune căreia n-am vrea să-i mai exagerăm greutăţile. Noi ştim că, sub generoasa administrare a metropolei, ţinuturile acestea, odinioară explorate în mijlocul atîtor pericole de îndrăzneţii pionieri ai patriei, cunosc în sfîrşit pacea franceză, dacă binevoiţi a-mi îngădui această expresie pompoasă împrumutată de la strămoşii noştri romani. Iată de ce, aici, în pragul acestui frumos oraş Conakry, înconjuraţi de rîndurile dese ale compatrioţilor noştri, avem senzaţia că n-am părăsit Franţa; şi iată de ce, pătrunzînd în interior, tot nu o vom părăsi, căci harnica populaţie a acestor ţinuturi e de acum formată din cetăţeni ai unei Franţe mărite şi prelungite. Fie ca prezenţa noastră în mijlocul ei să le dea dovada grijii veşnic treze a puterii publice! Fie ca ea să sporească şi mai mult, dacă e cu putinţă, dragostea faţă de patrie, devotamentul faţă de Republică.

Guvernatorul Valdonne dădu, după cum se obişnuieşte, semnalul aplauzelor „spontane", şi în vreme ce Barsac făcea un pas înapoi, Baudrières îl făcu imediat înainte.

În urma unor interminabile şedinţe în cabinetul ministrului, se hotărîse ca Baudrières să fie, nu sub-şef, ci şef-adjunct al expediţiei. Deci — o, misterioasă putere a cuvintelor! — de aici rezulta, pare-se, că dacă Barsac ia cuvîntul într-o ceremonie oficială, Baudrières să-l ia imediat după el. Astfel fusese rezolvată spinoasa problemă a amorului propriu.

— Domnule guvernator, domnilor, începu Baudrières, întrerupînd în felul acesta aplauzele care salutau sfîrşitul discursului lui Barsac, mă asociez din plin la frumoasele cuvinte ale eminentului meu coleg şi prieten. Aşa cum atît de bine a spus el, fiecare dintre noi îşi dă exact seama de greutăţile şi de primejdiile pe care ni le poate oferi explorarea noastră. Greutăţile acestea ne vom strădui pe cît vom putea să le învingem. Iar primejdiile nu ne vor putea tulbura, căci între ele şi noi se vor afla baionetele franceze. Fie-mi îngăduit, deci, să trimit, la primul pas făcut pe pămîntul Africii, un cordial salut escortei care va îndepărta de noi pînă şi posibilitatea vreunei primejdii. Şi, în privinţa aceasta fiţi siguri, domnilor, salutînd mica noastră escortă, salut armata, căci nu e ea oare prezentă pînă şi în persoana ultimului ostaş de pe stradă? Armatei îi trimit, cum spun, salutul meu. Armata, deci, atît de scumpă tuturor inimilor franceze, e aceea care va participa la lucrările noastre, şi, datorită ei, vor spori, prin neînsemnata noastră acţiune, aşa cum au sporit de atîtea ori în urma glorioaselor ei fapte, prestigiul patriei şi măreţia Republicii!

Din nou izbucniră aplauzele, la fel de dese şi de „spontane“ ca şi mai adineauri; apoi oficialii porniră spre reşedinţă, unde principalii membri ai misiunii aveau să fie găzduiţi în cele trei zile destinate punerii la punct a ultimelor amănunte ale programului expediţiei.

Programul acesta era vast. Regiunea care interesa proiectul de lege al lui Barsac depăşeşte un milion cinci sute de mii de kilometri pătraţi. E cam de trei ori cît suprafaţa Franţei. Dacă era imposibil să fie vizitate toate punctele acestei imense întinderi, cel puţin fusese trasat un itinerar destul de capricios, pentru ca impresiile căpătate pînă la urmă de exploratori să aibă oarecare şanse de a fi conforme realităţii. În fapt, itinerarul se întindea pe mai mult de două mii cinci sute de kilometri pentru unii membri ai misiunii, şi pe aproape trei mii cinci sute pentru ceilalţi.

Într-adevăr, pe drum expediţia trebuia să se împartă în două, pentru a-şi putea extinde cît mai mult cîmpul de cercetare. Plecînd din Conakry, urma să se meargă mai întîi pînă la Kankan, prin Uossu, Timbo, centru important al Foutei-Djalon meridionale, şi Kurussa, localitate aşezată pe Niger, nu departe de izvor.

De la Kankan, urmau să fie străbătute — prin Foraba, Forabakuru şi Tiola—Uasulu şi Kenedugu, pînă la Sikasso, capitala acestui din urmă ţinut.

La Sikasso, la 1 100 kilometri de mare, expediţia urma să se împartă în două. O parte, condusă de Baudrières, avea să coboare spre sud, să se îndrepte spre ţinutul Kong şi să ajungă în capitala acestuia, prin Sitardugu, Niambuambo şi alte diverse aşezări mai mult sau mai puţin importante. De la Kong, avea să ocolească prin Baule, ca să atingă, în sfîrşit, la Grand-Bassam, Coasta de Fildeş. Cealaltă parte, cu Barsac, avea să-şi continue, dimpotrivă, drumul spre est, să treacă prin Uaghadugu şi să întîlnească Nigerul la Saye; apoi, mergînd paralel cu fluviul, avea să străbată Mossi şi, în sfîrşit, prin Gurma şi Borgu, să iasă la Kotonu, punctul ei terminus, pe coasta Dahomey-ului.

Ţinînd seama de ocolurile şi de întîrzierile inevitabile, se socotea că întreaga călătorie avea să dureze cel puţin opt luni pentru prima parte a expediţiei, şi zece pînă la douăsprezece luni pentru a doua parte. Pornind împreună, la 1 decembrie, din Conakry, Baudrières nu putea să ajungă la Grand-Bassam înainte de 1 august, iar Barsac nu putea să ajungă înainte de 1 octombrie la Kotonu.

Era vorba deci de o lungă călătorie. Şi totuşi, domnul Isidore Tassin nu se putea lăuda că drumul acesta îi va îngădui să stabilească vreun important adevăr geografic, necunoscut pînă la el. La drept vorbind, prezenţa unui membru corespondent al Societăţii de geografie nu prea îşi avea rostul, ideea de a descoperi bucla Nigerului fiind la fel de puţin realizabilă ca şi aceea de a descoperi America. Dar domnul Tassin nu era lacom. Globul fiind străbătut în toate direcţiile, el socotea că trebuie să te mulţumeşti cu puţin.

Şi ca un înţelept gîndea el cînd îşi limita astfel ambiţiile. Bucla Nigerului încetase de multă vreme să mai fie ţinutul inaccesibil şi misterios, cum fusese timp de atîţia ani. După doctorul german Barth, care o străbătu primul, în 1853 şi 1854, o mulţime de cutezători o cercetaseră treptat. Astfel, în 1887, locotenentul de marină Caron, şi, autorul unei explorări măreţe în toate privinţele, căpitanul Binger; în 1889, locotenentul de marină Jaime; în 1890, doctorul Crozat; în 1891, căpitanul Monteil; în 1893 şi 1894 muriră aici locotenentul Aube şi colonelul Bonnier, şi avu loc cucerirea Tombuctu-ului de către locotenentul Boiteux, ajuns curînd, din urmă, de maiorul Joffre. În acelaşi an 1894 şi în 1895, urmară căpitanul Toutée şi locotenentul Targe; în 1896, locotenentul de marină Hourst şi atîţia alţii, ca să se ajungă la campania în decursul căreia, în 1898, colonelul Audéoud cuceri Kong şi doborî puterea lui Samory. De atunci, Sudanul apusean încetează de a mai merita epitetul de necunoscut; administraţia urmează cuceririi, posturile se înmulţesc, asigurînd într-un mod din ce în ce mai temeinic dominaţia franceză.

În momentul cînd Misiunea extraparlamentară urma să pătrundă, la rîndul ei, în ţinuturile acestea, pacificarea nu era încă deplină, dar securitatea sporise şi existau toate motivele să se spere că întreaga călătorie va putea fi îndeplinită, dacă nu fără incidente, măcar fără accidente, şi că totul se va reduce la o plimbare printre populaţiile paşnice pe care Barsac le socotea coapte pentru a gusta bucuriile politicii electorale.

Plecarea era fixată pentru 1 decembrie.

În ajunul plecării, 30 noiembrie, un dineu oficial avea să-i reunească pentru ultima oară pe membrii misiunii la masa guvernatorului. După dineul acesta urmau să fie rostite toasturile, aşa cum se obişnuieşte, cu acompaniamentul obligatoriu al imnului naţional, şi să fie făcute ultimele urări pentru reuşita expediţiei şi pentru gloria Republicii.

În ziua aceea, Barsac, obosit de umblet prin Conakry, sub un soare de foc, abia se întorsese în camera lui şi-şi făcea vînt, fericit, aşteptînd ora cînd trebuia să-şi îmbrace costumul de gală, de care nici o temperatură n-ar putea scuti o persoană oficială în exerciţiul funcţiunii; tocmai atunci plantonul, un reangajat din armata colonială, „om cu multă experienţă", veni să-l anunţe că două persoane cereau să fie primite.

— Cine sînt? întrebă Barsac.

Plantonul făcu un gest care arăta că nu ştie.

— Un tip, cu dama lui, spuse el simplu.

— Coloniști?...

— După cum umblă, n-aş crede, răspunse plantonul. Tipul e înalt, cu bila goală...

— Bilă?...

— Adică e chel. Poartă favoriţi blonzi şi are nişte ochi ca nişte mingi.

— Faci nişte imagini!... Şi doamna?

— Dama?!

— Da. Cum e?... Tînără?...

— Mda...

— Frumoasă?

— Da, şi înţolită foc!...

Barsac îşi răsuci instinctiv mustaţa şi spuse:

— Poftește-i înăuntru.

Dînd ordinul acesta, el aruncă, fără să-şi dea seama, o privire spre oglinda care îi reflecta silueta durdulie. Dacă nu i-ar fi fost gîndurile la altceva, ar fi putut constata atunci că pendula arăta ora şase. Ţinînd seama de diferenţa longitudinilor, era exact clipa în care se începea atacul Agenţiei DK a lui Central Bank, atac despre care s-a vorbit în primul capitol al povestirii de faţă.

Vizitatorii, un bărbat de vreo patruzeci şi cinci de ani, urmat de-o tînără între douăzeci şi douăzeci şi cinci de ani, fură introduşi în camera în care Barsac gusta plăcerile odihnei, înainte de a merge să înfrunte osteneala unui dineu oficial.

Bărbatul era, într-adevăr, foarte înalt. Două picioare interminabile suportau un trunchi relativ mic, terminat printr-un gît lung şi osos, piedestal pentru un cap modelat în înălţime. Dacă ochii nu-i erau ca nişte mingi, după cum afirmase plantonul abuzînd de imagini exagerate, nu se putea totuşi contesta faptul că erau bulbucaţi, şi nici că nasul îi era gros, nici că buzele îi erau şi ele groase şi lipsite de mustăţi, căci un brici nemilos

După el venea tînăra fată

le răsese. În schimb, niște favoriți scurți, după modelul clasic atribuit austriecilor, și o cunună de păr buclat înconjurînd baza unui craniu minunat de chel și de lucios permiteau să se afirme că plantonului îi lipsea precizia în alegerea atributelor. Blond, spusese el. Cuvîntul nu era exact. La drept vorbind, personajul era roșcovan.

Portretul acesta ne-ar scuti, la nevoie, să mai spunem că noul venit era urît, dacă nu s-ar cuveni să adăugăm urîțeniei acesteia epitetul de simpatic. Buzele lui groase exprimau, într-adevăr, sinceritatea, iar în ochi îi licărea bunătatea aceea șireată căreia părinții noștri îi dăduseră încîntătorul nume de „bonomie".

După el venea tînăra fată. Trebuie recunoscut că, numind-o frumoasă, de data aceasta plantonul nu exagerase deloc. Înaltă, subțire, cu talia elegantă, cu buze rumene și cu dinți minunați, cu nasul fin și drept, cu ochii mari și cu sprîncenele admirabil arcuite, cu un păr bogat de un negru ca de cerneală, cu toate trăsăturile de o regularitate impecabilă, tînăra era de o frumusețe desăvîrșită.

După ce Barsac le oferi scaune vizitatorilor săi, bărbatul, după cum se cuvine, luă cuvîntul:

— Să ne iertați, domnule deputat, că am venit să vă deranjăm, și, fiindcă nu putem face altfel, să ne scuzați că vă vom spune noi înșine cine sîntem. Mă numesc... dar dați-mi voie să adaug, după cum obișnuiesc: am regretul să mă numesc, căci numele meu e ridicol, Agenor de Saint-Bérain, proprietar, celibatar și cetățean al orașului Rennes.

După ce-și debită astfel starea civilă, Agenor de Saint-Bérain făcu o mică pauză, apoi, ajutîndu-se cu un gest, își prezentă însoțitoarea:

— Domnișoara Jane Mornas, mătușa mea.

— Mătușa dumitale? repetă Barsac.

— Da. Domnișoara Mornas mi-e mătușă pe cît poate cineva să fie mătușa cuiva, afirmă Agenor de Saint-Bérain, pe cînd un zîmbet voios lumina buzele tinerei fete.

În clipa aceea, păru că se ivește o rază de soare. Frumoasa ei față, al cărei singur cusur era poate expresia prea serioasă, părea iluminată.

— Domnul de Saint-Bérain, explică ea cu un ușor accent englezesc, ține grozav la titlul său de nepot și nu scapă nici un prilej să arate gradul nostru real de rudenie...

— Asta mă întinerește, o întrerupse nepotul.

— Dar, continuă Jane Mornas, după ce produce efectul şi după ce dreptul său legal e bine stabilit, el acceptă să inverseze rolurile şi să redevină unchiul Agenor, ceea ce, printr-o înţelegere familială, a fost totdeauna, de cînd m-am născut.

— Şi ceea ce se potriveşte mai bine cu vîrsta mea, explică unchiul-nepot. Dar să trecem peste asta, şi acum, cînd prezentările au fost făcute, îngăduiţi-mi, domnule deputat, să ajung la motivul vizitei noastre. Domnişoara Mornas şi cu mine sîntem, aşa cum ne vedeţi, exploratori. Mătuşa mea nepoată e o călătoare foarte curajoasă, şi eu, ca un bun unchi-nepot, m-am lăsat tîrît de ea pînă pe meleagurile acestea depărtate. Intenţia noastră nu e să rămînem la Conakry, ci să ne aventurăm în interior, căutînd emoţii şi privelişti noi. Ne-am terminat pregătirile şi eram gata de plecare cînd am aflat că o misiune avea să urmeze, sub conducerea dumneavoastră, o rută identică cu a noastră. I-am atras atunci atenţia domnişoarei Mornas că, oricît de liniştită ar fi ţara aceasta, mi se pare preferabil să ne alipim misiunii, dacă ea va binevoi să ne primească. Am venit deci să vă cerem învoirea de-a face drumul împreună cu dumneavoastră.

— În principiu, nu văd ce-aş putea să am împotrivă, răspunse Barsac, dar, înţelegeţi, trebuie să-mi consult şi colegii.

— E foarte firesc, aprobă Saint-Bérain.

— Poate că ei se vor teme ca prezenţa unei femei să nu ne întîrzie mersul şi să nu fie cam nepotrivită pentru executarea programului care ni s-a trasat, sugeră Barsac. În cazul acesta...

— Să n-aibă teamă, spuse unchiul Agenor. Domnişoara Mornas e un adevărat bărbat. Şi vă cere ea însăşi să n-o trataţi ca pe o colegă, ci ca pe un coleg.

— Sigur! aprobă Jane Mornas. Voi mai adăuga că nici din punct de vedere material nu vă vom stingheri cu nimic. Avem şi noi hamali. Nu ne lipseşte nimic, avem pînă şi doi negri bambara, doi foşti tiraliori senegalezi, pe care i-am angajat ca ghizi şi tălmaci. Vedeţi că ne puteţi primi fără teamă...

— În aceste condiţii, într-adevăr... recunoscu Barsac. În sfîrşit, voi vorbi chiar astă-seară cu colegii mei, şi, dacă sînt de aceeaşi părere, s-a făcut. Unde aş putea să vă dau răspunsul definitiv?

— Mîine, în momentul plecării, căci mîine, oricum, plecăm din Conakry.

După ce se înţeleseră astfel, vizitatorii plecară.

La dineul guvernatorului, Barsac transmise, într-adevăr, colegilor săi cererea care îi fusese făcută. Ea fu primită în mod favorabil. Singur Baudrières socoti că trebuie să facă unele rezerve. Ce-i drept, nu refuză să accepte cererea frumoasei tovarășe de drum, căreia Barsac îi luă apărarea cu o căldură poate mai mare decît ar fi fost strict necesar, dar, în sfîrșit, manifestă oarecare ezitări. Întîmplarea i se părea suspectă. Era oare admisibil ca o tînără fată să se aventureze într-o asemenea călătorie? Nu, cu siguranță, motivul nu era serios și se putea bănui că el acoperea adevăratul scop. Acestea spuse, nu era îndreptățit să se teamă că cererea ascundea vreo cursă? Ba, cine știe chiar dacă nu exista vreo legătură între ea și zvonurile misterioase pomenite cu atîta discreție de ministru, la tribuna Camerei?

Ceilalți îl liniștiră pe Baudrières, rîzînd.

— Eu nu-l cunosc încă personal pe domnul de Saint-Bérain și nici pe domnișoara Mornas, declară domnul Valdonne, dar, de două stăptămîni de cînd se află la Conakry, le-am remarcat prezența.

— Cred și eu! făcu Barsac, convins.

— Da, tînăra fată e foarte frumoasă, aprobă domnul Valdonne. Au sosit amîndoi, pe cît mi s-a spus, de la Saint-Louis din Senegal, cu nava care deservește coasta și, oricît de ciudat ar părea, impresia mea e că fac o simplă călătorie de plăcere, așa cum i-au și spus domnului Barsac. În ceea ce mă privește, cred că nimic nu vă împiedică să le dați satisfacție.

Părerea locotenentului guvernator învinse, fără altă împotrivire.

Astfel, misiunea condusă de Barsac mai spori cu doi recruți și se ridică la un total de zece membri, socotindu-l și pe Amédée Florence, reporter al *Expansiunii franceze*, dar lăsînd la o parte hamalii și militarii. Și astfel soarta îi fu prielnică, a doua zi dimineață, lui Pierre Marcenay, căpitan de infanterie colonială și comandant al escortei, îngăduindu-i să i-o ia înainte lui Barsac în momentul cînd acesta se repezea, pe cît poate să se repeadă un om la patruzeci de ani, care mai are și un pic de burtă, s-o ajute pe domnișoara Mornas să încalece.

— *Armis cedat insigne*[1], spuse, arătînd cu degetul locul gol al eșarfei de deputat, Barsac, din ale cărui studii nu lipsea limba latină.

Dar se vedea cît de colo că nu era mulțumit.

---

[1] Insigna se pleacă în fața armelor (în limba latină în text).

Capitolul III

LORD BUXTON GLENOR

În momentul cînd începe povestirea noastră, trecuseră mulţi ani de cînd lordul Buxton nu mai ieşea din casă, trecuseră mulţi ani de cînd poarta castelului Glenor, unde locuia el, în inima Angliei, lîngă orăşelul Uttoxeter, nu se mai deschisese pentru nici un oaspete, iar ferestrele apartamentelor lui particulare rămăseseră cu îndărătnicie închise. Sihăstria lordului Buxton era totală, absolută, de cînd avusese loc drama care îi pătase onoarea familiei, îi murdărise numele, îi zdrobise viaţa.

Cu mai bine de şaizeci de ani înaintea întîmplărilor pe care le-am povestit, lordul Buxton, proaspăt ieşit din Şcoala militară, intra în hora lumii prin poarta cea mare, căci moştenise de la strămoşii săi avere, onoare nepătată şi glorie.

Istoria familiei Buxton se confundă, într-adevăr, cu însăşi istoria Angliei, pentru care a curs atît de des generosul sînge al membrilor ei. Încă din vremea cînd cuvîntul patrie nu dobîndise valoarea pe care o îndelungă viaţă naţională i-a dăruit-o, ideea de patrie era adînc întipărită în inima bărbaţilor din familia Buxton, care, venită odată cu normanzii cuceritori, nu trăise decît pentru spadă, şi prin spadă pusă în slujba ţării. De-a lungul veacurilor, nici o slăbiciune nu-i micşorase strălucirea numelui, nici o pată nu-i mînjise blazonul.

Edward Alan Buxton era vrednicul urmaş al acestui şir de viteji. Ca şi strămoşii săi, el nu-şi putea închipui că viaţa ar putea să aibă alt scop în afară de cultul onoarei, apărată cu sălbăticie, şi de dragostea pătimaşă faţă de patrie. Dacă atavismul, ereditatea, sau oricum s-ar numi fenomenul misterios care face ca fiii să le semene părinţilor, n-ar fi fost suficient să-i insufle aceste principii, i le-ar fi vîrît în cap educaţia. Istoria Angliei, plină de gloria strămoşilor săi, i-ar fi stîrnit neapărat dorinţa de a se purta cu egală vrednicie, dacă nu cu şi mai multă decît ei.

La douăzeci şi doi de ani, el se însură cu o tînără aparţinînd uneia din cele mai bune familii ale Angliei, iar la un an după căsătorie soţia îi născu o fată. Aceasta însemnă o decepţie pentru Edward Buxton, care aşteptă nerăbdător naşterea unui al doilea copil.

Şi aşteptă timp de douăzeci de ani. Numai după acest lung interval, lady Buxton, a cărei sănătate fusese grav zdruncinată la prima naştere, îi dărui fiul atît de dorit, care primi numele

de George, pe cînd, aproape în același timp, fiica ei, recent căsătorită cu un francez, domnul de Saint-Bérain, aducea pe lume un băiat care primi numele de Agenor și care, patruzeci de ani mai tîrziu, avea, după cum știm, să i se prezinte deputatului Barsac.

Mai trecură cinci ani și lord Glenor avu un al doilea fiu, Lewis Robert, pe care, după treizeci și cinci de ani, destinul trebuia să-l amestece, într-un mod atît de supărător, în drama de la Central Bank, cu care a început povestirea de față.

Marea fericire de-a avea un al doilea fiu, adică un al doilea continuator al numelui, fu însoțită de cele mai cumplite nenorociri. Nașterea fiului costă viața mamei, și lordul Buxton o văzu pierind pentru totdeauna pe aceea care, timp de peste un sfert de veac, îi fusese soție.

Izbit într-un mod atît de brutal, lordul Buxton se clătină sub lovitură. Deprimat, descurajat, el renunță la orice fel de ambiții și, cu toate că mai era încă destul de tînăr, părăsi marina unde servea încă de la ieșirea din școală și unde se afla pe pragul de a dobîndi cele mai înalte grade.

Multă vreme după marea nenorocire, lordul Buxton trăi închis în sine; apoi, trecerea vremii alinîndu-i imensa durere, el încercă, după nouă ani de viață însinguratâ, să-și refacă traiul și căminul distrus, însurîndu-se cu Margaret Ferney, văduva unui tovarăș de arme, care îi aduse în căsnicie, drept singură avere, un fiu, William, pe atunci în vîrstă de șaisprezece ani.

Dar ursita hotărîse ca lord Glenor să îmbătrînească singur și să ajungă singur la capătul vieții. Cîțiva ani mai tîrziu, i se născu un al patrulea copil, o fată care primi numele de Jane, iar el rămase văduv pentru a doua oară.

Lord Glenor trecuse atunci de șaizeci de ani. La vîrsta aceea nu se mai putea gîndi să-și refacă viața. Lovit atît de crud și cu atîta îndîrjire în ce avea mai drag pe lume, el se dedică numai îndatoririlor sale de tată. Dacă prima fiică, doamna de Saint-Bérain, scăpase de multă vreme de sub supravegherea lui, în schimb îi mai rămîneau patru copii, dintre care cel mai vîrstnic abia împlinise douăzeci de ani, copii lăsați de cele două soții răposate, căci, în inima sa, lord Glenor nu-l despărțea pe William Ferney de cei doi băieți și de fată, născuți din sîngele lui.

Dar soarta nu-și încheiase loviturile. Lord Glenor avea să mai cunoască dureri pe lîngă care cele îndurate pînă atunci aveau să i se pară foarte ușoare.

Primele necazuri pe care i le rezerva viitorul îi veniră tocmai de la William Ferney, fiul răposatei, pe care el îl iubea ca şi cum ar fi fost al lui. Viclean, dușmănos, prefăcut, tînărul nu răspunse la dragostea arătată şi rămase izolat în mijlocul familiei care îi deschidea atît de larg casa şi inima. El rămase nesimţitor la toate dovezile de dragoste arătate, şi cu cît se interesau mai mult de el, cu atît se retrăgea mai sălbatic, cu cît i se arăta mai multă prietenie, cu atît părea să-i urască mai mult pe cei din preajma lui.

Invidia, o invidie fără margini, o invidie furioasă, îi rodea inima lui William Ferney. Sentimentul acesta atît de respingător el îl simţise din prima zi cînd intrase cu maică-sa în castelul Glenor. Atunci i se ivise imediat în minte comparaţia între soarta care îi aştepta pe fiii lordului şi soarta care îl aştepta pe el, William Ferney. De atunci se născuse în el o ură violentă împotriva lui George şi Lewis, moştenitorii lordului Buxton, care într-o bună zi aveau să fie bogaţi, pe cînd urmaşul dezmoştenit al Margaretei Ferney avea să rămînă sărac.

Ura îi spori şi mai mult cînd se născu Jane, sora lui după mamă, care avea să-şi aibă, într-o bună zi, partea ei din averea de la care el avea să fie exclus sau din care avea să primească din milă o părticică infimă. Iar ura lui nu mai cunoscu margini cînd îi muri mama şi cînd dispăru astfel singura fiinţă care avusese norocul să găsească drumul spre inima aceasta înveninată.

Nimic nu-l domoli, nici prietenia frăţească a celor doi fii ai lordului Buxton, nici părintească grijă a acestuia din urmă. Din zi în zi, invidiosul se retrase şi mai mult, îşi făcu şi mai mult o viaţă personală, ale cărei taine erau date la iveală numai de scandalurile izbucnite unul după altul. Astfel, se află că William Ferney se legase cu tinerii cei mai stricaţi şi că îşi alesese prietenii de plăceri în partea cea mai puţin recomandabilă a populaţiei Londrei.

Zvonuri despre purtările lui ajunseră la urechile lordului Buxton, care se osteni zadarnic să-i facă mustrări inutile. În scurt timp veniră poliţele, pe care la început lordul le achită, în amintirea răposatei soţii, dar cărora datoria îi impuse curînd să le pună capăt.

Redus astfel la raţii neînsemnate, William Ferney nu-şi schimbă deloc felul de trai. Lumea se întreba de unde şi-o fi procurînd mijloacele necesare, cînd fu prezentată la castelul Glenor o po-

liţă pentru o sumă imensă, pe care figura semnătura lordului Buxton, imitată cu dibăcie.

Acesta plăti fără să spună un cuvînt, dar, neputînd să trăiască alături de un falsificator, îl chemă pe vinovat şi-l alungă din casa lui, asigurîndu-i totodată un venit lunar destul de serios.

William Ferney ascultă cu acelaşi aer batjocoritor şi mustrările, şi sfaturile; apoi, fără să răspundă o vorbă, fără să se atingă măcar de prima rată a venitului său, părăsi castelul Glenor şi dispăru.

Ce devenise el, lordul Buxton nu ştia în momentul cînd începe povestirea de faţă. De atunci nu mai auzise niciodată vorbindu-se despre William şi, încetul cu încetul, în decursul anilor, amintirea aceasta dureroasă i se mai şterse din minte.

Din fericire, adevăraţii lui copii îi aduceau tot atîtea mulţumiri cîte necazuri îi pricinuise copilul străin. Pe cînd acesta din urmă pleca fără întoarcere, fiul cel mare, George, continuînd glorioasa tradiţie a familiei, părăsea ca premiant şcoala din Ascott, şi se înrola în armată, dornic de aventuri coloniale. Spre marele regret al lordului Buxton, al doilea fiu, Lewis, vădea gusturi mai puţin războinice, dar în toate celelalte privinţe rămînea vrednic de dragostea lui. Lewis era un băiat grav, metodic, unul din caracterele acelea serioase, pe care te poţi bizui.

În decursul anilor de după plecarea lui William, pe cînd amintirea fugarului se ştergea treptat, viaţa celor doi tineri se desfăşura pe un drum drept şi logic. Lewis, vădind vocaţie pentru afaceri, intrase la Central Bank unde se bucura de o înaltă preţuire şi urca treptele ierarhice ale acestei colosale instituţii, căreia, după cum se credea, într-o bună zi avea să-i devină director. În acest timp, George, trecînd din colonie în colonie, devenea un fel de erou.

Lordul Buxton credea deci că isprăvise cu necazurile şi, ajuns la bătrîneţe, nu mai vedea decît perspective fericite, cînd o nenorocire, mult mai groaznică decît cele îndurate pînă atunci, se abătu asupra lui. De data aceasta ea nu-i lovea numai inima, ci şi onoarea, onoarea nepătată a Glenorilor, al căror nume avea să fie terfelit pe veci de cea mai josnică trădare.

Poate că, deşi s-a scurs multă vreme de atunci, cititorul îşi mai reaminteşte cumplita dramă al cărei trist erou a fost fiul cel mare al lordului Glenor.

George Buxton, pus în disponibilitate din punct de vedere militar, se afla pe atunci în slujba unei mari companii de explorare. De doi ani el străbătea, pentru compania aceasta, în fruntea trupelor pe jumătate plătite de ea, teritoriul tribului aşanti, cînd veni pe neaşteptate vestea transformării lui în şef de bandă. Pe atunci vestea căzu cu brutalitatea unui trăsnet, şi lumea cunoscu în acelaşi timp şi răzvrătirea, şi pedepsirea ei necruţătoare. Se află şi de trădarea căpitanului Buxton şi a oamenilor săi transformaţi în aventurieri, şi de jafurile, nelegiuirile şi actele de cruzime de care se făcuseră vinovaţi, şi de reprimarea care urmase imediat crimei.

Ziarele au povestit drama desfăşurată atunci. Ele i-au notat peripeţiile; au descris banda urmărită fără răgaz şi fărîmiţîndu-se treptat în faţa soldaţilor trimişi împotriva ei; au povestit cum căpitanul Buxton, împins cu forţa împreună cu cîţiva din oamenii săi pe teritoriul aflat atunci în zona de influenţă franceză, fusese, în sfîrşit, ajuns din urmă în apropierea satului Kubo, la poalele munţilor Hombori, şi ucis de la prima salvă. Nu exista cătun să nu fi aflat despre moartea comandantului trupelor engleze, doborît de friguri pe cînd se reîntorcea spre coastă, după ce-şi îndeplinise trista lui îndatorire; nu exista cătun să nu fi aflat despre uciderea şefului bandei şi a majorităţii complicilor săi, despre împrăştierea celorlalţi şi despre înăbuşirea în faşă a ticăloasei şi himericei lor încercări. Dacă pedepsirea costase scump, în schimb fusese totală şi rapidă.

Ne amintim emoţia care zgudui Anglia cînd se află despre această uimitoare aventură. Apoi emoţia se potoli şi un văl de uitare se lăsă cu încetul peste cei morţi.

Dar mai rămase cel puţin un loc în care amintirea stărui. Locul acesta fu castelul lordului Buxton.

Lord Glenor, pe atunci în vîrstă de aproape şaptezeci şi cinci de ani, primi lovitura aşa cum uneori arborii cei mari primesc trăsnetul; se întîmplă ca fluidul electric să-i lovească în creştet, să le roadă inima pînă la rădăcini, apoi să se piardă în pămînt, nelăsînd în urmă decît un colos de scoarţă, mereu în picioare, a cărui devastare interioară nici n-ai bănui-o, dar care în realitate e gol şi va fi răsturnat de primul vînt mai puternic.

Aşa se întîmplă şi cu bătrînul marinar. Lovit concomitent şi în dragostea pasionată pentru fiul său şi în onoarea care îi era şi mai scumpă, el nu se clătină sub lovitură, şi abia dacă paloarea feţei îi trădă durerea. Fără să pună o întrebare, fără să

rostească un cuvînt despre marea nenorocire întîmplată, el se închise într-o singurătate trufașă și în orgoliul tăcerii.

Din ziua aceea nimeni nu-l mai văzu făcîndu-și, după obicei, plimbarea zilnică. Din ziua aceea, lordul rămase închis, aproape nemișcat, mut și singur, în casa lui închisă pentru toți, pînă și pentru cei mai dragi prieteni.

Singur? Nu chiar de tot. Trei ființe mai vegheau cu schimbul în preajma lui, găsind în veneraţia pe care el le-o inspira curajul de a îndura viaţa aceasta înfricoșătoare lîngă o statuie vie, lîngă un spectru al cărui trup păstrase toată vigoarea omului matur, dar care se zidise, din propria lui voinţă, într-o veșnică tăcere.

Mai întîi, al doilea fiu, Lewis Robert Buxton, nu uita să vină în fiecare săptămînă la castelul Glenor, pentru a-și petrece acolo ziua liberă lăsată de slujba lui de la Central Bank.

Apoi mai era nepotul, Agenor de Saint-Bérain, care încerca să înveselească, cu buna lui dispoziţie naturală, castelul acesta sumbru ca o mănăstire.

Încă de pe timpul uluitoarei trădări a lui George Buxton, Agenor de Saint-Bérain semăna punct cu punct cu schiţa puţin măgulitoare pe care am făcut-o înfăţișării lui fizice; dar, sufletește, era un tînăr minunat, serviabil, îndatoritor, cu inima sensibilă și de-o cinste de neabătut.

Trei semne particulare îl deosebeau de restul oamenilor: era distrat într-o măsură de necrezut, avea o patimă nesăbuită — și altminteri destul de nefericită — pentru pescuitul cu undiţa, și, mai presus de toate, o ură sălbatică împotriva sexului slab.

Posesor al unei frumoase averi moștenită de la părinţii săi, morţi amîndoi, și deci independent, el părăsise Franţa de cum aflase despre drama care îi lovea bunicul, și se instalase într-o vilă vecină cu castelul Glenor, unde își petrecea, dealtfel, cea mai mare parte a timpului.

Vila se afla într-o grădină străbătută de un rîu, în care Agenor își arunca undiţele cu o ardoare pe cît de vie, pe atît de inexplicabilă. Într-adevăr, de ce punea atîta pasiune în sportul acesta, cînd gîndul îi era totdeauna la altceva și cînd toţi peștii din lume puteau să „muște“ fără ca el să observe mișcarea plutei? Și chiar dacă, dealtfel, vreun pui de mreană, vreun oblete sau vreun ghigorţ, mai încăpăţînat decît era pescarul distrat, se prindea singur în cîrlig, la ce i-ar fi folosit sensibilului Agenor, care fără îndoială că s-ar fi grăbit să arunce peștișorul în apă, cerîndu-i poate chiar scuze?

Agenor, după cum am spus, era un băiat bun.

Şi ce holtei neînduplecat era! Oricui voia să-l asculte, el îşi mărturisea dispreţul faţă de femei. Pe seama acestora Agenor punea toate defectele, toate viciile; „înşelătoare, perfide, mincinoase, nemaipomenit de risipitoare“, rostea el de obicei, fără să mai pomenim celelalte epitete insultătoare pe care le găsea totdeauna din belşug.

Cînd era sfătuit să se însoare, Agenor exclama:

— Eu să mă însor cu vreuna din necredincioasele şi uşuraticele astea?

Iar dacă sfătuitorul stăruia, Agenor declara cu seriozitate:

— N-am să cred în dragostea vreunei femei decît atunci cînd am s-o văd murind de deznădejde pe mormîntul meu.

Condiţia aceasta fiind irealizabilă, se putea paria că Agenor va rămîne pururi holtei.

Şi totuşi, lipsa de simpatie, pe care o manifesta faţă de sexul frumos, suferea o excepţie. Privilegiata era Jane Buxton, ultima dintre copiii lordului Glenor, mătuşa lui Agenor, dar o mătuşă cu cincisprezece-douăzeci de ani mai mică decît el, o mătuşă pe care Agenor o cunoscuse pe cînd ea era de-o şchioapă şi căreia îi îndrumase primii paşi, iar cînd nefericitul lord se despărţise de lume, o luase sub protecţia lui. Agenor îi purta Janei o dragoste cu adevărat părintească, un sentiment profund, la care tînăra fată, dealtfel, îi răspundea din plin. În principiu, el era mentorul, dar, în fapt, făcea tot ce voia discipolul său. Agenor şi Jane erau veşnic nedespărţiţi. Ieşeau împreună, străbăteau cîmpiile pe jos sau călare, vîsleau, vînau, practicau toate sporturile, ceea ce îl îndreptăţea pe bătrînul nepot să spună despre tînăra lui mătuşă care era crescută ca un băiat: „O să vedeţi că pînă la urmă scot bărbat din ea!“

Jane Buxton era a treia persoană care se dedicase îngrijirii bătrînului lord, înconjurîndu-i trista bătrîneţe cu o grijă aproape maternă. Jane şi-ar fi dat viaţa ca să-l vadă zîmbind. Ideea de a aduce un pic de fericire în inima chinuită a tatălui ei n-o părăsea nici o clipă. Acesta era unicul scop al gîndurilor, al tuturor faptelor Janei.

Cînd se petrecuse drama în care fratele ei îşi găsise moartea, Jane îşi văzuse tatăl plîngîndu-şi mai mult numele terfelit, mai mult onoarea batjocorită, decît sfîrşitul nenorocit al unui fiu lovit de o pedeapsă dreaptă. Ea, dimpotrivă, nu plînsese.

Şi asta nu fiindcă n-ar fi mişcat-o moartea unui frate drag şi pata cu care o asemenea crimă murdărea onoarea familiei. Dar.

odată cu durerea, și mai tare decît durerea, inima ei cunoscuse revolta. Cum! Lewis și tatăl ei credeau atît de lesne în vinovăția lui George! Fără control, fără anchetă personală, ei acceptau ca dovedite niște acuzații venite din depărtatele colonii! Ce importanță aveau rapoartele oficiale? Împotriva acestor rapoarte, împotriva evidenței însăși se ridica tot trecutul lui George. Un frate atît de drept, de bun, de curat, a cărui viață întreagă dovedea eroism și bună-credință, era imposibil să fi devenit trădător! Chiar dacă toată lumea s-ar lepăda de bietul mort, ea, cel puțin, îi va cinsti memoria, iar încrederea în el nu-i va slăbi niciodată.

Timpul nu făcu decît să întărească această primă impresie a Janei Buxton. Pe măsură ce zilele se scurgeau, convingerea despre nevinovăția fratelui îi devenea și mai înflăcărată, deși n-o putea sprijini pe nici o dovadă. Și, în sfîrșit, veni clipa — peste cîțiva ani de la dramă — cînd Jane îndrăzni să rupă pentru prima oară tăcerea absolută pe care, printr-o înțelegere tacită, toți cei de la castel o păstrau cu privire la tragedia de la Kubo.

— Unchiule... spuse ea în ziua aceea, adresîndu-i-se astfel lui Agenor de Saint-Bérain.

Deși în realitate Agenor îi era nepot, între ei exista convenția ca în practică să răstoarne ordinea rudeniei, pentru a o face mai potrivită cu vîrstele lor. Iată de ce Agenor o numea de obicei pe Jane nepoată, pe cînd Jane îi dăruia titlul de unchi. Și totdeauna era așa...

Cu o singură excepție, totuși.

Dacă se întîmpla, cine știe cum, ca „unchiul" să-i dea pseudonepoatei motive de plîngere întemeiate, sau să încerce să se împotrivească voinței sau chiar vreunei toane de-ale ei, „nepoata" revendica imediat rangul la care avea dreptul și-i amintea „nepotului" că era cazul să-i dovedească respectul datorat gradului de rudenie. Dîndu-și seama, după semnul acesta, că lucrurile se încurcau, „nepotul" se grăbea să se supună pentru a-și potoli „venerabila mătușă". Din dualitatea aceasta a denumirilor ieșeau uneori dialoguri destul de amuzante.

— Unchiule... îl chemă, deci, Jane, în ziua aceea.

— Ce-i, nepoată? răspunse Agenor, absorbit pînă atunci de lectura unui *in-quarto*[1], consacrat artei pescuitului cu undița.

— Aș vrea să-ți vorbesc despre George.

Mirat, Agenor lăsă cartea.

---

[1] Format de carte ale cărei coli de tipar, împăturite în patru, formează opt pagini.

— Despre George? repetă el puţin tulburat. Despre care George?

— Despre fratele meu George, preciză Jane, calmă.

Agenor păli.

— Dar ştii bine, se împotrivi el cu glas tremurător, ştii bine că subiectul acesta e interzis, că numele acesta nu poate fi rostit aici.

Jane înlătură obiecţia printr-o mişcare a capului.

— N-are a face, unchiule, spuse ea liniştită. Vorbeşte-mi despre George.

— Şi ce vrei să-ţi spun despre el?

— Tot. Întreaga poveste. Tot.

— Niciodată!

Jane se încruntă.

— Nepoate!... făcu ea, ameninţătoare.

Şi nu avu nevoie de mai mult.

— Bine... bine... îngăimă Agenor, începînd să-i povestească trista întîmplare.

Şi o povesti de la un capăt la altul, fără să omită nimic. Jane îl ascultă în tăcere, iar cînd el isprăvi, nu mai puse alte întrebări. Agenor crezu că terminase, în sfîrşit, şi oftă uşurat.

Se înşela însă, căci, după cîteva zile, Jane începu iar.

— Unchiule... îl strigă ea din nou.

— Ce-i, draga mea? răspunse iar Agenor.

— Şi dacă George era, totuşi, nevinovat?

Agenor crezu că n-a auzit bine.

— Nevinovat?... repetă el. Vai, biata mea copilă, în privinţa aceasta nu există nici urmă de îndoială! Trădarea şi moartea nefericitului George sînt fapte istorice, dovedite din plin.

— Cu ce dovezi? întrebă Jane.

Agenor îşi reîncepu povestirea. Cită articolele din ziare şi rapoartele oficiale, împotriva cărora nimeni nu protestase. Invocă, în sfîrşit, absenţa vinovatului, ceea ce era o puternică dovadă că moartea îi fusese reală.

— Moartea, da, spuse Jane, dar trădarea lui?

— Una e consecinţa celeilalte, răspunse Agenor, uimit de atîta încăpăţînare.

Dar încăpăţînarea tinerei fete era şi mai mare decît bănuia el. Începînd din ziua aceea, Jane reveni adeseori la durerosul subiect, hărţuindu-l pe Agenor cu întrebări mereu noi, din care nu era greu de văzut că ea îşi păstra neatinsă încrederea în nevinovăţia lui George.

În privința aceasta, totuși, Agenor părea de neînduplecat. Drept răspuns la cele mai bune argumente, el se mulțumea să clatine melancolic din cap, ca unul care vrea să evite o discuție inutilă; dar Jane simțea bine că părerea lui era de nezdruncinat.

Și lucrurile merseră așa pînă în ziua cînd, pierzîndu-și răbdarea, ea se hotărî să devină autoritară.

— Unchiule... începu Jane în ziua aceea.

— Da, draga mea... îi răspunse ca de obicei Agenor.

— M-am gîndit mult, unchiule, și părerea mea e că George e cu siguranță nevinovat de crima groaznică pusă pe seama lui.

— Totuși, draga mea... începu Agenor.

— Nu există nici un totuși! i-o reteză Jane, cu hotărîre. George e nevinovat, unchiule.

— Cu toate acestea...

Jane îl privi dreaptă, cu nările fremătătoare.

— Îți spun, nepoate, că fratele meu George e nevinovat, rosti ea sec.

Agenor se dădu bătut.

— Este, mătușă, recunoscu el, supus.

De atunci, nevinovăția lui George fu un fapt dobîndit și Agenor de Saint-Bérain nu-și îngădui s-o mai conteste. În plus, afirmațiile Janei nu se putea să nu aibă o oarecare influență asupra spiritului său. Dacă el nu era încă la fel de convins ca ea de nevinovăția căpitanului, convingerea despre realitatea crimei îi fusese măcar clătinată.

În anii ce urmară, gîndurile Janei continuară să evolueze în sensul acestei înflăcărate credințe, mai mult sentimentală decît rațională. Faptul că își cîștigase un partizan pentru cauza pe care o susținea însemna ceva, desigur, dar nu cine știe ce. La ce bun să proclame nevinovăția fratelui ei, dacă nu era în stare s-o dovedească? Și dovezile acestea, cum să le strîngă?

Tot gîndindu-se la ele, Jane crezu că a găsit calea.

— Sîntem de acord, nu-i așa, că George n-a săvîrșit crima de care este acuzat, îi spuse ea într-o bună zi lui Agenor.

— Da, draga mea răspunse Agenor care, altminteri, nu prea mai era sigur de contrariu.

— George era prea inteligent ca să comită o asemenea prostie, continuă Jane, prea mîndru ca să se înjosească astfel. Și își iubea prea mult țara ca s-o trădeze.

— Evident.

— Am trăit unul lîngă altul. Îi cunoșteam gîndurile, așa cum mi le cunosc pe ale mele. El n-avea alt cult în afară de al onoarei,

altă dragoste în afară de cea pe care i-o purta tatii, altă ambiție în afară de gloria patriei sale. Și ai vrea ca lui să-i fi dat prin gînd să se dezonoreze, săvîrșind o faptă tîlhărească, să se acopere astfel de rușine și să păteze onoarea familiei? Spune, ai vrea, Agenor?

— Eu!... Dar eu nu vreau nimic, mătușă! protestă Agenor, care socoti că era prudent să folosească denumirea aceasta respectuoasă, înainte de a fi poftit s-o facă.

— Și te uiți la mine cu niște ochi holbați, de parcă acum m-ai vedea pentru prima oară! Doar știi bine că un gînd atît de ticălos nu putea încolți în mintea lui! Dacă știi, atunci spune!

— Spun, mătușă, spun.

— Bine că spui!... Cît despre cei care au născocit povestea asta de la un capăt la altul, sînt niște mizerabili...

— Niște bandiți...

— ...Care ar trebui să înfunde ocna!

— Sau să fie spînzurați!...

— ...Împreună cu ziariștii care au răspîndit știrile mincinoase, pricinuindu-ne deznădejdea și rușinea!

— Da, împreună cu toți ziariștii... Să fie spînzurați!

— ...Să fie împușcați!...Ești convins, în sfîrșit?

— Absolut convins.

— Dealtfel, aș fi vrut să te văd că ai altă părere decît a mea, în privința asta!

— Doamne ferește!...

— Cu atît mai bine! Altminteri, mă cunoști: te-aș fi alungat de lîngă mine și nu te-aș mai fi revăzut niciodată!

— Să mă ferească Cerul! exclamă bietul Agenor, speriat de o amenințare atît de cumplită.

Jane făcu o pauză și-și privi cu coada ochiului victima. Și fără îndoială că o socoti ajunsă unde voia, căci, punîndu-și surdină peste violența mai mult calculată decît sinceră, continuă pe un ton ceva mai blînd:

— Nu ajunge doar ca dumneata și eu să fim convinși de nevinovăția lui George. Recunoaște, dragă unchiule, că trebuie s-o și dovedim.

Cînd o auzi spunîndu-i „dragă unchiule", fața lui Agenor se lumină. Furtuna trecuse, în mod sigur.

— Așa e, făcu el, oftînd ușurat.

— Altfel, degeaba o să strigăm în gura mare că George e nevinovat, căci n-o să ne creadă nimeni!

— În privința asta ai toată dreptatea, draga mea.

— Cînd tata, chiar tata — tatăl lui! — ia drept adevăruri de netăgăduit niște zvonuri a căror origine nu se cunoaște, cînd moare de rușine și de mîhnire sub ochii noștri, fără să fi controlat toate scornelile acestea ticăloase, cînd nu strigă auzind cum îi e acuzat fiul: „Minţiţi! George e incapabil de o asemenea crimă!“ — cum am putea noi să-i convingem pe străini, fără să le aducem dovezi de netăgăduit despre nevinovăţia fratelui meu?

— E limpede ca lumina zilei, aprobă Agenor, scărpinîndu-și bărbia. Dar... dovezile acestea... unde să le găsim?

— Nu aici, firește... Jane făcu o pauză, apoi adăugă cu jumătate glas: În altă parte, poate...

— În altă parte? Unde, draga mea copilă?

— Acolo unde s-a petrecut drama. La Kubo.

— La Kubo?...

— Da, la Kubo. Acolo s-ar găsi mai întîi mormîntul lui George, fiindcă acolo a murit, după cîte se povestește, și, dacă e mort cu adevărat, s-ar vedea în ce fel a murit. Apoi ar fi căutaţi și găsiţi supravieţuitori ai dramei. Trupa comandată de George era numeroasă. E imposibil ca toţi oamenii lui să fi dispărut. Martorii aceștia ar fi interogaţi, și prin ei s-ar afla adevărul.

Faţa Janei se luminase, pe măsură ce ea vorbea. Vocea îi fremăta, plină de un entuziasm stăpînit

— Ai dreptate, fetiţo! exclamă Agenor, căzînd cu naivitate în cursă.

Jane își reluă aerul șiret.

— Ei bine, spuse ea, dacă am dreptate, trebuie mers acolo.

— Unde? întrebă Agenor uluit.

— Păi... la Kubo, unchiule!

— La Kubo!... Și pe cine naiba vrei tu să trimiţi la Kubo?

Jane îi puse braţele pe după gît.

— Pe dumneata, unchiule dragă, șopti ea cu glas dulce.

— Pe mine!?...

Agenor se desprinse. De data aceasta era mîniat serios.

— Ești nebună?... protestă el, făcîndu-se că se depărtează.

— Nu chiar atît de nebună pe cît crezi, răspunse Jane, punîndu-i-se în cale. De ce, mă rog, n-ai merge la Kubo? Nu-ţi plac călătoriile?

— Nu pot să le sufăr. Să iau un tren la o oră fixă e peste puterile mele.

— Nici pescuitul nu poţi să-l suferi, nu-i așa?

— Pescuitul?... Nu văd...

— Ce-ai spune de-un peşte fript, prins în Niger? Ar fi ceva deosebit nu-i aşa? În Niger, unde porcuşorii sînt cît rechinii, unde obleţii seamănă cu tonii! Şi asta nu te-ar ispiti?

— Nu zic ba... Totuşi...

— Pescuind, ai face ancheta, i-ai interoga pe indigeni.

— În ce limbă? o întrerupse ironic Agenor. N-am auzit ca oamenii ăştia să vorbească englezeşte.

— De aceea ar fi mai bine să-i interoghezi în limba bambara, răspunse Jane cu nevinovăţie.

— În bambara?... Parcă eu ştiu bambara!

— De aceea ai s-o înveţi.

— La vîrsta mea?

— Am învăţat-o eu, care îţi sînt mătuşă!

— Tu!... Tu vorbeşti bambara?...

— Sigur că da. Ia ascultă: „*Dji lokho a be na*".

— Ce mai e şi păsărească asta?

— Înseamnă: „Mi-e sete". Şi „*I du, nono i mita*".

— Drept să-ţi spun... nono... mita...

— Asta înseamnă: „Intră, şi ai să bei lapte". Şi: „*Kukho be na, kunu uarara ute a man dumuni*". Nu încerca să ghiceşti. Traducerea: „Mi-e tare foame, n-am mîncat de ieri-seară".

— Şi va trebui să învăţ asta?

— Asta şi altceva încă, ba chiar va trebui să înveţi cît mai repede, căci ziua plecării e aproape.

— Cum, ziua plecării?... Păi, eu nu plec!... Ce idee! ... Nu, nu mă văd deloc pălăvrăgind cu indigenii tăi!

Jane păru că renunţă să-l mai convingă.

— Atunci, mă duc singură, spuse ea tristă.

— Singură!... îngăimă Agenor, năucit. Vrei deci să mergi...

— La Kubo? Sigur că da.

— La o mie cinci sute de kilometri de coastă?

— La o mie opt sute, unchiule.

— Să înfrunţi cele mai mari primejdii!... Şi toate astea singură!

— N-am încotro, dacă nu vrei să vii cu mine, răspunse Jane cu un ton sec.

— Dar e o nebunie! E o aberaţie mintală! E *delirium tremens!* exclamă Agenor, care nu văzu altă scăpare decît să fugă trîntind uşa.

Dar a doua zi, cînd vru s-o vadă pe Jane, ea îi trimise vorbă că nu primeşte; şi la fel păţi şi în zilele următoare. Agenor n-avea

tăria să înfrunte jocul acesta. În patru zile, el trebui să se dea bătut.

În plus, de fiecare dată cînd tînăra lui mătușă dorea ceva, el ajungea treptat să fie de părerea ei. Călătoria aceasta, privită mai întîi ca un act nesăbuit, o socoti a doua zi posibilă, la urma urmei, a treia ca pe un lucru ușor de realizat, a patra zi ca pe ceva foarte ușor de făcut.

Iată de ce, după nici de patru ori douăzeci și patru de ore, Agenor, pocăit, își recunoștea greșeala și se declara gata de drum.

Jane avu mărinimia să nu-i poarte ciudă.

— Învață mai întîi limba din partea locului, îi spuse ea, sărutîndu-l pe amîndoi obrajii.

Din clipa aceea, Agneor nu mai fu văzut decît tocind conștiincios gramatica bambara.

Totuși, înainte de a porni la drum, Jane trebuia să capete consimțămîntul tatălui ei. Și îl căpătă, mai ușor decît îndrăznise să spere. Abia îi împărtășise, fără să intre în amănunte, intenția de a face o călătorie, cînd lord Glenor îi dădu printr-un gest încuviințarea, ca să recadă apoi imediat în amara lui tristețe. O ascultase, măcar? Pe cît părea, nu-l mai interesa nimic din lumea aceasta.

Lucrurile fiind deci în regulă, Jane și Agenor începură pregătirile pentru expediție. Pe atunci nu știau de cît ajutor avea să le fie misiunea Barsac. Și făcură, deci, totul, ca și cum ar fi trebuit să întrepindă singuri, numai cu mijloacele lor, nebunească raită de trei pînă la patru mii de kilometri.

De cîțiva ani, Jane studiase cu grijă geografia meleagurilor pe care avea să le străbată. Lucrările lui Flatters, ale doctorului Barth, ale căpitanului Binger, ale colonelului Monteil o informaseră exact asupra ținutului și oamenilor. Ea aflase astfel că, dacă încerca o explorare cu mîna înarmată, adică înconjurîndu-se de o trupă impozantă de trei sau patru sute de voluntari, pe care ar fi trebuit să-i înarmeze, să-i hrănească și să-i plătească, ar ajunge mai întîi la cheltuieli uriașe și s-ar ciocni mai apoi de triburi care s-ar opune prin forță unei treceri cerută cu forța. Și s-ar vedea silită deci să lupte ca să-și atingă ținta, admițînd că ar fi putut-o atinge.

Căpitanul Binger spune că, dacă vor, indigenii pot împiedica oricînd trecerea unei expediții, fie atacînd-o, fie pustiind totul în calea ei și forțînd-o astfel să dea înapoi din lipsă de hrană.

Izbită de observația aceasta, Jane se hotărîse deci să încerce o expediție pașnică. Puține arme vizibile, cîțiva oameni devotați

și siguri, și în plus, cheia succesului, reprezentată aici nu numai prin bani, ci și prin daruri pentru căpeteniile satelor și pentru supușii lor.

După ce își comandară îmbrăcăminte de pînză pentru anotimpul uscat și de lînă groasă pentru anotimpul ploios, Jane și Agenor le aranjară în cufere ușoare, al căror număr fu redus la strictul necesar. Apoi puseră să fie împachetate darurile destinate băștinașilor: puști proaste, scoase din uz, pînzeturi imprimate, colorate viu și pestriț, fulare de mătase și de bumbac, mărgele de sticlă, ace de cusut, ace cu gămălie, articole de mercerie, diverse mărunțișuri, șnururi, nasturi, creioane etc., într-un cuvînt toată marfa ieftină care se găsește la bazar.

Mai luau cu ei o mică farmacie, arme, lunete, busole, corturi de pînză, cîteva cărți și dicționare, hărțile cele mai recente, cratițe și tigăi pentru gătit, diverse ustensile de toaletă, ceai, provizii, într-un cuvînt, un întreg transport de lucruri absolut necesare, alese cu multă chibzuință pentru o ședere îndelungată în savană, departe de orice fel de centru de aprovizionare.

În sfîrșit, o cutie de metal, al cărei nichel strălucea în soare, adăpostea o selecție de undițe, de fire și de cîrlige, în cantitate suficientă ca să echipeze o jumătate duzină de pescari. Cutia aceasta era bagajul personal al lui Agenor.

Mătușa și nepotul, sau unchiul și nepoata, cum vreți, se înțeleseră să meargă la Liverpool, de unde urmau să se îmbarce pe un vas al companiei White Star Line, *The Ceres*, cu destinația coasta Africii. Primul lor gînd fusese să pornească din Gambia engleză. Dar aflînd, în timpul unei escale la Saint-Louis, că la Conakry era așteptată o misiune franceză și că misiunea trebuia să urmeze un itinerar identic cu al lor, hotărîră să facă drumul împreună cu compatrioții lui Saint-Bérain.

Pe la sfîrșitul lui septembrie, cei doi își expediară la Liverpool numeroasele lor bagaje și, la 2 octombrie, prînziră pentru ultima oară în tête-à-tête, lordul Buxton nepărăsindu-și niciodată camera, în sufrageria mare a castelului Glenor. Acest ultim prînz se desfășură în tăcere și tristețe. Oricît de măreață îi era sarcina pe care și-o impusese, Jane Buxton nu se putea împiedica să nu-și spună că poate n-o să mai revadă niciodată castelul, leagăn al copilăriei și al tinereții ei, și că, atunci cînd va reveni, dacă va reveni vreodată, bătrînul lord poate că nu se va mai afla acolo ca să-i întindă brațele.

Și, totuși, mai ales pentru el încerca Jane aventura aceasta plină de primejdii și de osteneli. Avea să facă toate eforturile,

doar ca să mai aducă un pic de bucurie în sufletul lui deznădăjduit, să reabiliteze numele familiei şi să şteargă pata care murdărise blazonul.

Cînd sosi ora plecării, Jane îi ceru tatălui ei îngăduinţa de a-şi lua rămas bun de la el. Şi ea, ca şi Agenor fură primiţi în camera bătrînului. Acesta se afla aşezat lîngă o fereastră înaltă care dădea spre cîmpie. Privirea lui fixă părea pierdută în zare, ca şi cum ar fi aşteptat să se ivească dintr-acolo cineva. Cine, oare? George, fiul său, George, trădătorul?

Auzindu-şi fiica intrînd, bătrînul întoarse încetişor capul şi ochii stinşi i se luminară. Dar nu se zări decît o licărire, căci pleoapele obosite i se închiseră; faţa lui rămase neclintită, ca de obicei.

— Adio, tată! murmură Jane, stăpînindu-şi cu greu lacrimile.

Lord Glenor nu răspunse. Săltîndu-se în fotoliu, el îi întinse fiicei sale mîna, apoi, strîngînd-o cu duioşie la piept, o sărută pe frunte.

De teamă să nu izbucnească în plîns, Jane se smulse din îmbrăţişarea lui şi fugi din cameră.

Bătrînul apucă atunci mîna tînărului de Saint-Bérain, i-o strînse cu putere şi, ca pentru a-i cere ocrotirea, arătă cu un gest spre uşa prin care Jane tocmai dispăruse.

— Bizuiţi-vă pe mine, îngăimă Agenor.

Imediat, lord Buxton îşi reluă poziţia de mai înainte, şi privirea i se pierdu iar peste cîmp, pe cînd Saint-Bérain se retrăgea adînc emoţionat.

O trăsură îi aştepta pe călători în curtea castelului, ca să-i ducă la gara din Uttoxeter, cam la două mile distanţă.

— Unde mergem? întrebă, pe cînd se urca în trăsură, incorigibilul Agenor, care, tulburat încă de vizita abia terminată, nu mai ştia de ce părăseau Glenorul.

Jane se mulţumi să ridice din umeri. Trăsura porni.

Dar, de-abia făcuseră vreo cinci sute de metri, cînd domnul de Saint-Bérain fu cuprins deodată de o agitaţie extraordinară. Nu mai putea vorbi, se sufoca.

— Undiţele!... Undiţele mele!... izbucni el, în sfîrşit, cu o voce sfîşietoare.

Călătorii trebuiră deci să se întoarcă la castel, să caute faimoasele undiţe uitate de veşnic distratul Agenor, şi mai pierdură astfel un sfert de oră, întreg. Cînd ajunseră la gară, expresul sosise.

Călătorii mai avură timp exact cît să se urce în el, ceea ce îl făcu pe Agenor să spună, nu fără oarecare trufie:

— Este a doua oară în viaţa mea cînd nu pierd trenul.

Jane nu se putu împiedica să zîmbească printre lacrimile pe care acum le lăsa să curgă în voie.

Astfel începu, pentru cei doi exploratori, călătoria aceasta plină de surprize, pe care ei erau departe de a le bănui. Ar mai fi plecat oare Jane dacă ar fi ştiut ce avea să se întîmple în lipsa ei? Şi-ar fi părăsit ea nefericitul tată dacă ar fi putut bănui ce lovitură avea să mai primească, pe cînd ea îşi risca viaţa ca să-l scape de deznădejde?

Dar nimic n-o putea face pe Jane să prevadă tragedia care avea să se desfăşoare în birourile de la Central Bank, şi nici acuzaţiile infamante aduse fratelui ei, Lewis; convinsă că-şi serveşte tatăl, ea îl părăsea tocmai cînd ajutorul ei i-ar fi fost mai trebuitor ca oricînd.

Adusă de un servitor prea zelos, ştirea despre dispariţia lui Lewis Robert Buxton ajunse la lordul Glenor în dimineaţa care urmă după crima din Old Broad street, adică la 1 decembrie. Lovitura căzu ca o măciucă. Urmaşul neprihănit al unui lung şir de eroi, acest îndîrjit slujitor al cultului onoarei, află într-o clipă că, din cei doi fii ai lui, unul era trădător, iar celălalt tîlhar.

Nefericitul bătrîn scoase un geamăt înăbuşit, îşi duse mîinile la gîtlej şi se prăbuşi pe parchet.

Servitorii se îngrămădiră în jurul lui, îl ridicară, îi dădură îngrijiri, pînă cînd el deschise ochii.

Privirea ochilor acestora avea să fie de acum înainte singurul semn că viaţa nu-i părăsise încă inima chinuită. Lordul Buxton trăia, dar trupul lovit de paralizie îi era osîndit la o veşnică nemişcare. Pesemne însă că atîta nu era de ajuns pentru cruzimea pe care o arată uneori soarta. În trupul fără mişcare, creierul rămăsese lucid. Insensibil, mut, neclintit, lordul Buxton gîndea!

Dacă ţinem seama de diferenţa de longitudine, exact în clipa cînd tatăl ei se prăbuşea fără simţiri, Jane Buxton, ajutată de căpitanul Marcenay, punea piciorul în scară şi, străbătînd podul care leagă Conakry de continent, îşi începea cu adevărat călătoria şi făcea primii paşi în beznele misterioasei Africi.

Capitolul IV

UN ARTICOL DIN „EXPANSIUNEA FRANCEZĂ"

La 1 ianuarie, cititorii *Expansiunii franceze* avură prilejul să savureze, ca dar de Anul nou, articolul următor, al cărui titlu era subliniat prin litere de-o şchioapă şi care era scris de pana uneori fantezistă — cine poate controla minciuna venită de departe? — a iscusitului său reporter, domnul Amédée Florence, căruia cititorul va binevoi să-i scuze stilul uneori familiar:

MISIUNEA BARSAC

(Corespondenţă de la trimisul nostru special)

Misiunea face pui — Pornim — Lovitura măgarului — Un ospăţ negru — Ai văzut luna? — Prea multe rîme — O elegantă — O nouă recrută

ÎN SAVANĂ, *1 decembrie.* După cum spuneam în ultima mea corespondenţă, misiunea Barsac urma să pornească la drum astăzi, 1 decembrie, la şase dimineaţa. La ora aceea, eram toţi gata, atît noi cît şi doi voluntari veniţi să se adauge celor opt membri oficiali şi oficioşi, cunoscuţi cititorilor. Şi n-aveam de gînd să ne plîngem de lucrul acesta, căci unul din cei doi voluntari este o tînără, într-adevăr încîntătoare, o franţuzoaică crescută în Anglia, de unde a adus un uşor accent, cît se poate de plăcut. Domnişoara Jane Mornas, acesta îi e numele. Celălalt voluntar, unchiul ei, dacă nu cumva îi e nepot, căci n-am izbutit încă să le descurc legăturile de rudenie, se numeşte Agenor de Saint-Bérain. E un original sută la sută, ale cărui momente de distracţie, ajunse legendare la Conakry, ne dau speranţa că nu ne vom plictisi.

Domnişoara Mornas şi domnul de Saint-Bérain călătoresc pentru propria lor plăcere. Dar aş dovedi o totală lipsă de galanterie dacă n-aş adăuga: şi pentru a noastră. Ei au adus doi servitori negri, foşti tiraliori senegalezi, care trebuiau să le servească drept călăuze, dacă nu drept tălmaci, căci cei doi *globe-trotters* ai noştri cunosc destul de bine bambara şi diversele dialecte ale ţinuturilor pe care le vom străbate. Domnişoara Mornas, mai ales, are un fel al ei de a te întîmpina cu un *Ini-tie* (bună ziua)!... E ceva grozav!

Domnul Barsac a reţinut şi repetă întruna cuvintele acestea care, rostite de el, nu mai au acelaşi farmec.

Deci, azi-dimineaţă, 1 decembrie, ne aflam toţi, de la cinci şi jumătate, adunaţi în piaţa cea mare din Conakry, în faţa reşedinţei.

Aşa cum am explicat mai înainte, domnul Barsac dorea să facă o expediţie atît de paşnică, încît să fie formată numai din civili. La fel de optimist ca la tribuna Camerei, el se gîndea că n-are decît să se înfăţişeze diverselor triburi cu o ramură de măslin în mînă, ca să facă astfel, de la Conakry la Kotonu, mergînd paralel cu Nigerul, o simplă plimbare prielnică sănătăţii. La fel gîndea şi domnişoara Mornas, care se temea ca o prea mare desfăşurare de forţe să nu-i sperie pe indigeni.

Dar partea Barsac-Mornas s-a lovit de opoziţia părţii Baudrières. Şeful adjunct al misiunii — iată un om care nu prea zîmbeşte! — făcu o sumbră descriere a pericolelor pe care le vor întîmpina, vorbi despre demnitatea unei misiuni condusă de doi reprezentanţi ai poporului francez, de prestigiul pe care i l-ar da o escortă de soldaţi şi, lucru care ne-a mirat, guvernatorul, domnul Valdonne, îl susţinu.

Fără să conteste că pătrunderea franceză a pacificat într-o mare măsură teritoriul negru, guvernatorul repetă cele spuse înainte lui, de la tribuna Camerei, de către domnul Chazelle, ministrul coloniilor. Domnul Valdonne ne reaminti că unele fapte destul de misterioase, sau măcar neexplicate încă, permiteau temerea că s-ar pregăti o răscoală. De vreo zece ani, şi mai ales în ultimul timp, în special în regiunea Nigerului, de la Say la Djenné, s-ar părea că sate întregi au fost părăsite brusc, iar locuitorii lor au dispărut, şi că alte sate au fost jefuite şi arse, nu se ştie de cine. Pe scurt, o serie de zvonuri tind să creeze impresia că s-ar pregăti ceva în umbră, fără ca nimeni să ştie ce.

Cea mai elementară prudenţă obliga deci misiunea să se lase escortată de o trupă de soldaţi. Părerea aceasta învinse, spre marea satisfacţie a domnului Baudrières, iar domnul Barsac trebui să accepte ideia că va fi ocrotit de căpitanul Marcenay şi de cele două sute de călăreţi ai săi.

La şase, totul e gata. Convoiul se formează sub conducerea unui negru, care a făcut de mai multe ori călătoria de la Conakry la Sikasso şi care trebuie să ne servească drept călăuză. Numele lui e Moriliré. Călăuza aceasta e un vlăjgan de treizeci de ani, fost *dugukussadighi* (ofiţer) al lui Samory. Moriliré e îmbrăcat cu pantaloni de bumbac şi cu o veche tunică de infanterie colo-

nială, cu galoane ponosite și murdare. Dacă e desculț, în schimb poartă pe cap o cască de pînză, odinioară albă, împodobită cu un superb penaj tricolor.

Imediat după el se așază domnișoara Mornas, încadrată de domnul Barsac și de căpitanul Marcenay. De! Cei doi par să nu fi rămas insensibili la frumusețea tinerei fete. Pariem că în timpul călătoriei va avea loc între ei un duel al galanteriei. Cititorii pot fi siguri că-i vom ține la curent cu peripețiile acestui duel.

După primul grup descris mai sus, urmează domnul Baudrières, la distanță de un cap de cal (am spus oare că toți sîntem călări?), dar privirea lui severă pare că-l dezaprobă pe colegul care arată în mod vădit cît de plăcută îi este frumoasa noastră tovarășă de drum. Îl privesc cu coada ochiului pe șeful adjunct. Ce slab e! Și ce rece! Și ce trist!... Pe cinstea mea, nu prea știe să zîmbească!

La trei pași în urma onorabilului deputat al departamentului Nord, vin domnii Heyrieux, Poncin și Quirieu, apoi doctorul Châtonnay și geograful, domnul Tassin, care discută — de pe acum! — etnografie.

Convoiul propriu-zis va merge în urma lor. E compus din cincizeci de măgari conduși de douăzeci și cinci de oameni și din cincizeci de hamali, dintre care zece sînt ai domnișoarei Mornas și ai domnului de Saint-Bérain. Pe flancuri, călăreții căpitanului Marcenay. Cît despre sluga dumneavoastră, el are de gînd să călărească de colo-colo, în lungul coloanei, și să treacă de la unul la altul.

Tchumuki și Tongané, cei doi servitori ai domnișoarei Mornas, formează ariergarda.

Exact la șase, e dat semnalul de plecare. Coloana se urnește. În momentul acela, drapelul tricolor e înălțat pe reședință — scuzați! să dăm culoare locală: pe coliba guvernatorului, care, în mare ținută, după cum se cuvine, ne adresează un ultim salut de la înălțimea balconului său. Trîmbițele și tobele secției de infanterie colonială detașată la Conakry sună și bat onorul. Noi ne ridicăm pălăriile. Clipa e nițeluș solemnă — și n-aveți decît să rîdeți — mărturisesc că-mi simt pleoapele umezite.

De ce a trebuit ca solemnitatea aceasta să fie tulburată de un incident ridicol?

Saint-Bérain? Unde e Saint-Bérain? L-am uitat pe Saint-Bérain! Toată lumea îl caută, îl strigă. Împrejurimile răsună de ecourile numelui său. Zadarnic însă! Saint-Bérain nu răspunde.

Începem să ne temem de vreo nenorocire. Totuşi, domnişoara Mornas nu pare îngrijorată şi ne liniştim şi noi.

Nu, domnişoara Mornas nu e îngrijorată. Dar e furioasă, nu glumă!

— În trei minute îl aduc pe domnul de Saint-Bérain, spune ea cu dinţii strînşi, şi dă pinteni calului.

Înainte de a porni, îşi face totuşi timp să se întoarcă spre mine şi să-mi spună: „Domnule Florence!“ cu un mic aer de rugăminte pe care l-am înţeles perfect. De aceea dau şi eu pinteni calului şi pornesc după ea.

După un galop de cîteva clipe, ajungem la ţărmul mării, în partea dinspre larg — Conakry, ştiţi, fără doar şi poate, că e situat pe o insulă — şi acolo, ce văd?

Domnul de Saint-Bérain! Da, doamnelor şi domnilor, domnul de Saint-Bérain viu şi natural, ca dumneavoastră şi ca mine!

Ce-o fi făcînd acolo? Ca să aflăm, ne oprim o clipă.

Domnul de Saint-Bérain s-a instalat comod pe nisipul ţărmului, şi parcă nici n-ar bănui că face să aştepte o misiune oficială. El discută prietenește cu un negru care îi arată niște cîrlige de pescuit, pesemne de o formă necunoscută în Europa, şi îi dă nesfîrşite explicaţii despre ele. Apoi se ridică amîndoi şi se îndreaptă spre o barcă trasă pe jumătate la mal. Negrul se urcă în barcă... Iartă-mă, Doamne! Oare nu se pregăteşte şi domnul de Saint-Bérain să se îmbarce?

Dar n-are timp s-o facă.

— Nepoate! strigă deodată domnişoara Mornas, cu glas sever. (Fără îndoială, îi e nepot.)

Cuvîntul acesta e suficient. Domnul de Saint-Bérain se întoarce şi îşi zăreşte mătuşa, fiindcă mătuşă îi este. Se pare că vederea ei îi împrospătează memoria, căci iată-l scoţînd strigăte deznădăjduite, înălţînd braţele spre cer, aruncîndu-i un pumn de gologani prietenului său negru şi luînd, în schimb, un pumn de cîrlige pe care le vîră de-a valma în buzunar, apoi alergînd cît îl ţin picioarele spre noi.

E atît de comic, încît izbucnim în rîs. Domnişoara Mornas descoperă astfel două şiruri de dinţi orbitor de albi. Orbitor, menţin cuvîntul.

Întoarcem, şi domnul de Saint-Bérain aleargă la trap pe lîngă caii noştri. Dar domnişoarei Mornas i se face milă de bietul om şi, oprindu-şi calul la pas, îi spune cu duioşie:

— Nu alerga aşa, unchiule! Ai să fii leoarcă de transpiraţie.

(Deci, i-e unchi? Vai, m-apucă ameţeala!)

Regăsim convoiul, sîntem întîmpinaţi cu zîmbete ironice. Domnul de Saint-Bérain nu se tulbură pentru atîta lucru. El pare doar mirat că găseşte în piaţă atîta mulţime de oameni.

— Nu cumva am întîrziat? întreabă cu nevinovăţie.

Atunci întreaga coloană pufneşte în rîs. Domnul de Saint-Bérain rîde şi el. Mie îmi place tipul...

Dar încă n-am pornit la drum.

În clipa cînd domnul de Saint-Bérain se apleacă pentru a-şi controla, ca un bun călăreţ ce este, chinga şeii, ghinionul face ca trusa cu undiţe, pe care o poartă în bandulieră, să lovească crupa unui măgar. Animalul e sensibil şi-i arde o copită nefericitului de Saint-Bérain care se prăbuşeşte în praf.

Cîţiva se pregătesc să-i sară în ajutor. Dar originalul nostru s-a şi pus pe picioare.

— Asta mult bun!... Domn aibă noroc, îi spune Tongané. Dacă albină înţepat sau cal dat copită, drum lung, mult bun.

Fără să-i răspundă, domnul de Saint-Bérain, periat şi scuturat zdravăn, sare în şa, iar convoiul poate, în sfîrşit, să se urnească din loc.

Între timp, soarele a răsărit şi primele lui raze ne luminează vesele drumul.

Cel pe care îl urmăm, după ce am trecut podul care leagă Conakry de continent, e destul de bun. E un drum adevărat, lat de cinci-şase metri, pe care o trăsură ar putea lesne să treacă. Drumul acesta îl vom ţine pînă la Timbo, adică aproape patru sute de kilometri. Deci, pînă la Timbo, cel puţin n-avem a ne teme de greutăţi materiale.

Pe de altă parte, vremea e frumoasă, temperatura e plăcută —abia 17° la umbră—şi nu ne vor supăra cumplitele ploi tropicale al căror anotimp a trecut.

Nu zău, totul e cît se poate de bine!

Pe la zece, trecem peste pod o apă despre care domnul Tassin ne spune că e un afluent al rîului Manea, sau al rîului Morebayah, dacă nu cumva e chiar unul din aceste două rîuri. La ora actuală, ne aflăm încă într-o cumplită îndoială în privinţa aceasta.

Dealtfel, trecerea rîurilor e lucrul cel mai obişnuit în călătoriile prin această parte a Africii. Ca să zic aşa, nu există zi în care să n-ai de traversat unul sau mai multe rîuri. Să fim deci înţeleşi: articolele mele nefiind un curs de geografie, nu voi vorbi despre exerciţiile acestea, afară de cazul cînd, într-un fel sau altul, vor fi ieşite din comun.

În împrejurimile Conakry-ului drumul urmează o linie aproape dreaptă, printr-un ţinut puţin accidentat, şi e mărginit de terenuri destul de bine cultivate. Lanuri de porumb sau de mei şi cîteva pîlcuri de arbori, tufe de bumbac, bananieri, papaya. Ici-colo, întîlneşti cîteva cătune cu totul neînsemnate, cărora domnul Tassin le atribuie cu multă siguranţă nume pe care eu le socotesc pure fantezii. Dar pentru noi este exact ca şi cum ar fi autentice.

Pe la zece, cînd zăpuşeala a crescut, căpitanul Marcenay a comandat repaus. Am făcut douăzeci de kilometri de la Conakry, ceea ce e foarte frumos. Vom lua masa şi ne vom odihni; apoi, după o nouă gustare, vom porni, pe la cinci după-amiază, iar pentru noapte vom poposi pe la nouă seara.

Cum programul acesta va trebui să fie zilnic, n-am să mai revin asupra lui. Dealtfel, să fie bine înţeles că n-am de gînd să-mi plictisesc cititorii cu detaliile mărunte ale drumului. Eu privesc lucrurile mai de sus şi nu voi nota, în articolele mele, decît faptele importante pentru vreun motiv oarecare.

Acestea spuse, să reluăm firul.

Locul de popas a fost fericit ales de căpitanul Marcenay. Ne-am instalat la umbra unui crîng care ne va adăposti din plin împotriva arşiţei. Pe cînd soldaţii se împrăştie, noi — adică membrii misiunii, domnişoara Mornas, căpitanul, domnul de Saint-Bérain şi sluga dumneavoastră — noi, deci, luăm loc într-un luminiş minunat. Îi ofer o perniţă tovarăşei noastre de călătorie, dar căpitanul Marcenay şi domnul Barsac mi-au luat-o înainte şi au adus fiecare cîte un scăunel pliant. Încurcătură! Domnişoara Mornas nu mai ştie pe care să-l aleagă. Căpitanul şi şeful misiunii au şi început să se privească pieziş. Domnişoara Mornas îi împacă, aşezîndu-se jos, pe perniţa mea. Cei doi admiratori mă privesc chiorîş.

Domnul Baudrières se aşază deoparte, pe un mănunchi de iarbă, într-un grup format din cei pe care i-am numit „neutri". Aceştia sînt delegaţii, mai mult sau mai puţin competenţi, ai diferitelor ministere, domnii Heyrieux, Quirieu şi Poncin.

Ultimul, şi cel mai deosebit dintre ei, a luat întruna note, încă de la plecare. Ce fel de note nu prea ştiu. Dac-ar fi mai puţin „oficial", aş îndrăzni să insinuez că întruchipează de minune tipul domnului Prud'homme[1], dar măreţia sa îmi pune un bou pe limbă,

[1] Prud'homme Joseph — personaj creat de scriitorul şi caricaturistul Henri Monnier (1805—1877), şi care întruchipează pe mic-burghezul limitat şi mulţumit de sine.

cum ar fi spus bătrînul Homer. Cu o asemenea frunte, sau ești uimitor de inteligent, sau ești uluitor de prost. Cale de mijloc nu există. În care din aceste două categorii trebuie situat domnul Poncin? Cu timpul voi afla.

Doctorul Châtonnay și domnul Tassin, pe care îi asemăn cu păsările acelea numite „inseparabile", se duc să stea sub un smochin. Își întind pe jos hărțile geografice. Sper să nu facă din ele singura lor hrană!

Moriliré, care, hotărît lucru, e un flăcău descurcăreț, face să fie adusă în mijlocul grupului nostru o masă, apoi o bancă, pe care eu mă instalez, păstrîndu-i un loc și domnului de Saint-Bérain.

Domnul de Saint-Bérain e lipsă la apel. Dealtfel, domnul de Saint-Bérain e totdeauna lipsă la apel.

Moriliré pregătește un cuptor de campanie. Ajutat de Tchumuki și de Tongané, el o sa ne facă mîncarea, căci s-a hotărît să ne atingem cît mai puțin de conservele și de proviziile aduse din Europa, rezervate pentru cazurile — care sperăm să fie rare, — cînd ținutul străbătut nu ne va oferi hrană proaspătă și în cantități suficiente.

Moriliré a cumpărat carne la Conakry. Ne-o arată:

— Eu facem tocana bună cu *sadé* (miel) fragezi, spune el.

Prima noastră masă nu amintește cu nimic mesele de la Café Anglais, dar e, totuși, bună. Gîndiți-vă numai: ciozvîrtă de miel la grătar, cu aluat de mei și sos cu unt de *karité*, salată din măduvă de ronier[1], plăcintă de porumb, smochine, banane și nuci de cocos. Ca băutură, apa curată a unui izvor care curge la picioarele noastre, și, pentru cei care au chef, vin de palmier.

Aceste felurite mîncăruri au fost precedate de un aperitiv pe care bucătarul nostru șef nu-l prevăzuse. Dar să nu anticipăm, cum se spune în romanele bine construite.

Pe cînd Moriliré și cele două ajutoare ale sale prepară masa anunțată, doctorul Châtonnay, care s-a apropiat de noi, ne dă, în privința meniului, explicații pe care le-aș numi tehnice.

— Despre miel, spune el, nu mai vorbesc; știți și dumneavoastră la fel de multe ca și mine. Meiul, care îl va însoți la masa noastră, e o cereală asemănătoare cu grîul. Amestecat cu unt de *karité* sau de *cé* — arborele care produce untul poartă amîndouă aceste nume — meiul dă un sos bunicel, cu condiția ca untul să fie bun. Untul este extras din fructul arborelui, un fel de

[1] Palmier din India și Africa, cu foi palmate, ai cărui muguri, ca și fructele, sînt comestibile și din seva căruia se prepară o băutură.

nucă sau de castană. E obținut printr-o serie de frecări și de topiri, iar la urmă e purificat printr-o ultimă topire, adăugîndu-i-se cîteva picături de apă rece, cînd dă în clocot. Atunci devine foarte gustos.

— Toate le știți, doctore! îl admiră domnișoara Mornas.

— Nu le știu pe toate, domnișoară, dar am citit mult, si mai ales admirabila lucrare a căpitanului Binger. Tot el o să-mi îngăduie să vă spun ce e salata de ronier. Ronierii sînt de două feluri: masculi și femele. Masculii nu fac fructe, dar dau un lemn grozav de tare, care are avantajul de a nu putrezi în apă și de a nu putea fi distrus de termite. Ronierul femelă dă fructe plăcute la gust. Frunza lui are felurite întrebuințări: folosește la acoperit colibele, e bună de evantai, de făcut rogojini, de făcut funii.. Ba poate folosi chiar și ca hîrtie de scris. Iată o plantă cu adevărat utilă!... Cît despre salată, ea se face din măduva unui ronier tînăr, în floarea vîrstei.

L-am întrerupt:

— Nu zău, doctore, ceea ce spui e un adevărat poem!

Doctorul avu bunătatea să surîdă, și continuă:

— Sfîrșitul spuselor mele va fi mai puțin poetic, fiindcă miezurile acestea sînt puse uneori în oțet, ca să se facă din ele... castraveciori!

Aici ajunsese savantul cu explicațiile sale științifice, cînd atenția ne fu atrasă de niște strigăte venite din pădure. Am recunoscut imediat glasul care le scotea.

Fac prinsoare că dacă le-aș pune cititorilor simpla întrebare: „Al cui era glasul?“, ei mi-ar răspunde imediat, în cor: „Asta-i bună! Păi, al domnului de Saint-Bérain!“

Și cititorii nu s-ar înșela, căci chiar domnul de Saint-Bérain în persoană era cel care cerea ajutor.

M-am grăbit să alerg la chemarea lui, urmat de căpitanul Marcenay și de domnul Barsac, și l-am găsit într-o baltă, înfundat pînă la brîu în nămol.

După ce l-am scos pe uscat, l-am întrebat:

— Cum de-ai căzut în baltă sau în *marigot*, ca s-o numesc ca prin partea locului?

— Am alunecat, îmi răspunse el stropindu-mă cu noroi. Pescuiam.

— Cu undița?

— Da' de unde! Cu mîna, dragul meu.

— Cu mîna?

Domnul de Saint-Bérain ne arătă casca lui colonială, învelită în haina de pînză.

— Stai! spuse el, fără să dea alt răspuns. Haina trebuie desfăcută cu grijă, altfel ele au să fugă.

— Care ele?

— Broaștele.

Pe cînd noi stăteam de vorbă, domnul de Saint-Bérain pescuia broaşte. Ce maniac!

— Bravo! îl felicită domnul Barsac. Broaștele sînt foarte gustoase... Dar ascultaţi cum orăcăie cele pe care le-aţi prins. Se vede cît de colo că nu vor să fie mîncate.

— Dacă nu cumva strigă ca să ceară un rege![1] spusei eu.

Gluma nu era prea bună, recunosc. Dar în junglă...

Acestea spuse, ne-am reîntors la tabără. Saint-Bérain își schimbă hainele și Moriliré fierse produsul pescuitului. Masa fiind pusă, am mîncat cu pofta unor oameni care, în loc de aperitiv, s-au delectat cu un drum de douăzeci de kilometri călare.

Se înţelege de la sine că domnișoara Mornas prezida. Ea e, într-adevăr, delicioasă. (Cred că am mai spus-o, dar oricît aș repeta, tot nu e de ajuns.) Simplă, fără mofturi, ca un băieţandru încîntător, ea ne-a făcut repede să ne simţim la largul nostru.

— Unchiul... (Deci, hotărît lucru, i-e unchi! Ne-am înţeles, o dată pentru totdeauna!) Unchiul, spune ea, m-a crescut ca pe un băiat și a făcut din mine un bărbat. Vă rog să uitaţi că sînt femeie și să mă priviţi ca pe un camarad.

Aceasta n-o împiedică să-i adreseze căpitanului Marcenay unul din ușoarele zîmbete care arată limpede ca lumina zilei că la asemenea soi de băieţi cochetăria nu-și pierde niciodată drepturile.

Ne-am băut cafelele. După care, întinși alene în ierburile înalte, la umbra palmierilor, ne-am lăsat în voia plăcerilor siestei.

Plecarea, după cum am spus, era fixată pentru ora cinci, dar, cînd a trebuit să refacem convoiul, am dat de greu, dacă pot folosi expresia aceasta.

Cînd a sosit momentul, Moriliré le-a poruncit zadarnic oamenilor săi să se pregătească. Spre marea noastră mirare, ei au refuzat, strigînd toţi odată că nu văd luna și că nu vor porni la drum atîta vreme cît n-or vedea luna.

Eram năuciţi, dar savantul domn Tassin ne-a făcut să înţelegem misterul.

---

[1] Aluzie la fabula „Broaștele și Zeus“ de Esop.

— Știu ce se întîmplă, ne explică el. Toți exploratorii au povestit asta în descrierile lor de călătorie. Cînd luna nouă n-a răsărit încă, negrii obișnuiesc să spună: „E semn rău. Nimeni n-a văzut încă luna. Drumul n-o să ne fie prielnic".

— *Ioo! Ioo!* (Da! Da!) aprobară zgomotos conducătorii măgarilor și hamalii adunați în jurul nostru, cărora Moriliré le traduse cuvintele savantului geograf. *Karo! Karo!* (Luna! Luna!)

Eram convinși că dacă satelitul va continua să refuze să se ivească, încăpățînații aceștia vor continua să refuze să plece. Și nu se înnoptase încă de tot, iar cerul era înnorat.

Într-adevăr, negrii se încăpățînară, și poate că ne-am mai afla și acum tot acolo dacă, cu puțin înainte de ora șase, palidul corn al lunii nu s-ar fi ivit, în fine, între doi nori. Negrii scoaseră strigăte de bucurie.

— *Allah ma tula kende*, spuneau ei, lovindu-și frunțile cu mîna dreaptă. *Karo kutaye.* (Alah m-a ținut sănătos. Văd luna nouă.)

Coloana se urni imediat, fără nici o altă dificultate.

Numai că pierduserăm două ore, și etapa de seară a trebuit să fie scurtată cu tot atît.

Pe la nouă, ne oprim în plină savană și ridicăm corturile. Ținutul nu e, totuși, complet pustiu. La dreapta potecii e o colibă indigenă, altminteri părăsită, iar la stînga zărim alta, care pare locuită.

Căpitanul Marcenay o cercetează pe cea dintîi, și, socotind-o destul de bună de locuit, îi propune domnișoarei Mornas să se adăpostească acolo peste noapte. Ea acceptă și dispare în hotelul acesta neașteptat.

Abia ne părăsise de vreo zece minute, cînd o auzirăm chemîndu-ne cu strigăte puternice. Am dat fuga și am găsit-o în picioare, în fața colibei, arătîndu-ne cu dezgust podeaua de lut.

— Ce e asta? întrebă ea.

„Asta" erau nenumărați viermi albi, care ieșeau din pămînt și se tîrau la suprafață în cantitate atît de mare, încît pămîntul părea acoperit de mici vălurele mișcătoare.

— Închipuiți-vă, domnilor, cum m-am speriat cînd am simțit pe față și pe mîini atingerea lor rece! spuse domnișoara Mornas. Degeaba mă scutur, căci ei cad mereu de pe mine. Pfui! Dezgustătoare animale!

Între timp, sosi domnul de Saint-Bérain, care găsi ușor explicația situației.

— Ia te uită! exclamă el, grozav de vesel. Astea sînt rîme!

Și erau, într-adevăr, rîme, căci domnul de Saint-Bérain se pricepea, nu glumă, în privința aceasta.

Tocmai se aplecase să-și facă o provizie serioasă, cînd Tongané îi spuse:

— Tu nu nevoie ele. Este multe pe drum. Ele mult rele, crescut peste tot. Nu pot face crape.

Iată un lucru care ne făgăduiește nopți plăcute! Și băștinașii, cum se împacă ei oare cu legiunile acestea de viermi?

Fără îndoială că am gîndit cu glas tare.

— Ei, mîncat, mosiu, spune Tongané. Asta bun!

Neavînd gusturile simple ale celor din partea locului, domnișoara Mornas porni cuminte să se instaleze într-unul din corturi, cînd Moriliré veni să-i spună că o tînără negresă, sluga unui cultivator de aceeași culoare, plecat pentru moment, îi oferea ospitalitate într-o colibă foarte curată și mobilată — lucru de necrezut — ca un adevărat culcuș europenesc.

— Tu dai bani, adăugă călăuza. Asta bun!

Domnișoara Mornas acceptă ospitalitatea oferită și noi o conducem cu alai la noua ei locuință. Servitoarea despre care ni s-a vorbit ne așteaptă. Stă în picioare lîngă unul din arborii karité, pe care i-am mai descris. E o fetiță nu prea înaltă, de vreo cincisprezece ani. Și nu-i deloc urîtă. Cum n-are ca îmbrăcăminte decît o simplă frunză care, firește, nu-i cumpărată nici de la Louvre și nici de la Bon-Marché („Dar poate că e de la Printemps", insinuează fin Saint-Bérain), ea seamănă cu o frumoasă statuie de marmură neagră.

Pentru moment, statuia e foarte ocupată să culeagă ceva din frunzișul arborelui karité.

— Adună omizi, pe care le va goli, le va usca și — nu țipați! — va face sosuri, ne spune doctorul Châtonnay, care, hotărît lucru, e foarte priceput în bucătăria neagră. Omizile acestea se numesc *cetombo*. Sînt singurele omizi comestibile. Se pare că au un gust foarte plăcut.

— Asta adevărat, confirmă Moriliré. Asta bun!

Zărindu-ne, tînăra neagră ne ieși în întîmpinare.

— Eu, îi spuse ea domnișoarei Mornas, într-o franceză, spre marea noastră mirare, aproape curată, eu crescut în școală franceză și servit femeie albă, soție ofițer; eu întors în sat și prizonieră în mare bătălie. Știu fac patul ca albii. Tu mulțumită.

Pe cînd vorbea, ea o luase cu drăgălășenie de mînă pe domnișoara Mornas, ducînd-o în colibă.

Ne-am retras, fericiţi de confortul asigurat tovarăşei noastre de călătorie. Dar ceasul somnului nu sunase încă, nici pentru ea şi nici pentru noi.

Într-adevăr, nu trecură nici treizeci de minute, cînd domnişoara Mornas ne chemă iar în ajutor.

Am alergat din nou şi, la lumina torţelor, am descoperit un spectacol neaşteptat.

Întinsă la pămînt, lîngă pragul colibei, zăcea mica negresă. Spatele îi era plin de dungi roşii. Nenorocita plîngea de-ţi rupea inima.

În faţa ei, acoperind-o cu trupul, domnişoara Mornas — e într-adevăr superbă domnişoara Mornas cînd e mînioasă — ţinea la respect un negru furios, care, la cinci paşi mai încolo, se strîmba îngrozitor şi mai ţinea încă în mînă bîta plină de sînge.

Am cerut explicaţii.

— Închipuiţi-vă, ne spuse domnişoara Mornas, tocmai mă instalasem în pat. Malik — mica negresă poartă numele acesta, drăguţ, nu-i aşa, şi care îmi aminteşte de Bretagne — Malik, deci, îmi făcea vînt şi tocmai era să aţipesc. Dar iată că bruta asta, care i-e stăpîn, se întoarce acasă pe neaşteptate. Şi, dînd cu ochii de mine, se înfurie, o tîrăşte afară pe biata copilă şi începe s-o lovească fără milă, ca s-o înveţe să-i mai aducă albi în colibă.

— Frumoase moravuri! şopteşte printre buzele lui subţiri jovialul domn Baudrières.

Jovialul domn Baudrières are dreptate. Dar greşeşte cînd, abuzînd de situaţie, ia poză de orator şi aruncă următoarele cuvinte:

— Aşadar, iată, domnilor, triburile barbare pe care v-ar plăcea să le transformaţi în paşnici alegători!

Fără doar şi poate că se crede la tribună.

Domnul Barsac tresare de parcă l-ar înţepa un tăun. Şi, îndreptîndu-şi spinarea, răspunde scurt:

— Ca şi cum n-ar exista francezi care lovesc femeile!

Nici domnul Barsac nu greşeşte.

Va trebui să asistăm la un duel oratoric? Nu. Fiindcă domnul Baudrières n-a răspuns. Domnul Barsac se întoarce spre negrul cu bîta.

— Micuţa te va părăsi, îi spune el. O vom lua cu noi.

Dar negrul protestează. Negresa e sclava lui. A dat bani pe ea. O să ne pierdem oare vremea explicîndu-i că pe teritoriul francez sclavajul e abolit? Cu siguranţă că nu ne-ar înţelege.

Legile nu schimbă moravurile de pe o zi pe alta.

Domnul Barsac a găsit o soluţie mai potrivită.

— Îţi cumpăr sclava, spune el. Cît?

Bravo, domnule Barsac! Iată o idee bună!

Negrul vede un prilej să facă o afacere avantajoasă şi se înseninează. Cere un măgar, o puşcă şi cincizeci de franci.

— Cincizeci de lovituri pe spinare! răspunde căpitanul. Asta ai merita.

Tocmeala continuă. În sfîrşit, pungaşul nostru ne cedează sclava pentru o puşcă veche, cu amnar, o bucată de pînză şi douăzeci şi cinci de franci. Foarte ieftin, într-adevăr.

În timpul discuţiilor, domnişoara Mornas a ridicat-o pe Malik şi i-a uns rănile cu unt de karité. Cînd tîrgul s-a încheiat, ea a adus-o în tabăra noastră, a îmbrăcat-o cu un halat alb, apoi, punîndu-i cîţiva bani în palmă, i-a spus:

— Acum nu mai eşti sclavă. Îţi redau libertatea.

Şi iată că Malik s-a pornit pe plîns! E singură pe lume şi nu vrea să se despartă de „albă aşa bună". O va servi în calitate de cameristă şi-i va fi credincioasă pînă la moarte. Şi plînge, şi se roagă.

— Păstreaz-o, fetiţa mea, intervine Saint-Bérain. Cu siguranţă că o să-ţi fie de folos. Îţi va face nenumărate servicii de care o femeie, chiar cînd e bărbat, are totdeauna nevoie.

Domnişoara Mornas se lăsă convinsă, cu atît mai bucuroasă cu cît dorea din toată inima lucrul acesta. Neştiind cum să-şi arate mulţumirea faţă de Saint-Bérain care intervenise pentru ea, Malik îi sări de gît şi-l sărută pe amîndoi obrajii.

Inutil să mai adaug că domnişoara Mornas n-a socotit necesar să mai guste a treia oară ospitalitatea indigenă şi că i s-a ridicat un cort în care nimic n-a mai venit să-i tulbure somnul.

Aşa ne-am petrecut prima noastră zi.

Fără îndoială, următoarele zile vor fi foarte asemănătoare. De aceea nu le voi mai povesti cu de-amănuntul şi, dacă nu voi da alte indicaţii, vor rămîne mereu subînţelese cuvintele *Ab uno disce omnes*[1]:

AMÉDÉE FLORENCE

[1] După unul, îi judeci pe toţi ceilalţi (citat din „Eneida" de Vergiliu).

Capitolul V

UN AL DOILEA ARTICOL AL DOMNULUI AMÉDÉE FLORENCE

Al doilea articol al domnului Amédée Florence a apărut în *Expansiunea franceză* din 18 ianuarie. Îl redăm mai jos, reprodus *in extenso:*

MISIUNEA BARSAC

(Corespondenţă de la trimisul nostru special)

Zilele trec, una după alta — Oaspetele meu — Balet! — Sînt indiscret — Pescuitul miraculos al domnului de Saint-Bérain — Boruya — Ca să-mi facă onoare — Timbo! — Viaţa în roz în ţara neagră — O fi avînd oare domnul Barsac dreptate? — Sînt tare nedumerit

DAUHERIKO, *16 decembrie.* De la ultima mea corespondenţă scrisă în plină savană în seara plecării noastre, la lumina tremurătoare a unui felinar, călătoria a decurs cu bine, şi, deci, n-are istorie.

La 2 decembrie, ridicăm tabăra la cinci dimineaţa şi coloana noastră, sporită cu o persoană, porneşte la drum.

Povara de pe un măgar a fost luată, iar baloturile pe care le purta au fost împărţite pe spinările celorlalţi, pentru a i se da lui Malik animalul. Ca un copil ce este, mica negresă pare să-şi fi uitat necazurile trecute. Toată ziua rîde. Fericită fire!

De atunci ne urmăm mereu calea, care continuă să fie bună şi uşoară; dacă n-ar fi culoarea populaţiei din jurul nostru şi sărăcia priveliştei, ne-am putea închipui că n-am părăsit Franţa.

Căci peisajul nu e frumos. Străbatem un ţinut neted, sau cel mult uşor accidentat, uneori cu mici înălţimi la orizont spre nord; cît vezi cu ochii nu zăreşti decît o vegetaţie pipernicită, amestec de mărăciniş şi de graminee, care poartă numele generic de savană. Din loc în loc, cîte un pîlc de copaci, plăpînzi din cauza incendiilor periodice care prăpădesc savanele în timpul sezonului uscat, şi uneori cîmpuri cultivate, *lugane* pe numele lor de baştină, după care urmează de obicei arbori destul de frumoşi. Atunci se ajunge în apropierea vreunui sat.

Satele au niște nume absurde: Fongumbi, Manfuru, Kafu, Uosu, și așa mai departe. N-ar putea și ele să se numească mai ca lumea, Neuilly sau Levallois?

Din toate numele satelor, unul ne-a amuzat. Așezarea aceasta importantă de la granița engleză a Sierrei Leone, și pe care noi am lăsat-o, prin urmare, foarte departe spre dreapta, se numește Tassin. Eminentul nostru geograf pesemne că s-a simțit tare mîndru descoperindu-și un omonim la o sută treizeci și șase de kilometri de Conakry.

Cît despre băștinași, ei ne privesc trecînd, cu simpatie, și par într-adevăr inofensivi.

Inutil să mai spun că șeful misiunii intră în cele mai nenorocite sate și pălăvrăgește cu localnicii.

În urma lui, domnul Baudrières nu uită să-și facă contraancheta.

Domnul Barsac și domnul Baudrières trag, pe cît se poate bănui, concluzii diametral opuse din cele auzite și văzute de ei, așa încît se întorc întotdeauna amîndoi la fel de încîntați. Astfel, toată lumea e mulțumită. Perfect!

Altminteri, trecem sau mergem de-a lungul unor rîuri: Forecariah, Mellacoré, Scarie, Kaba, Diegunko etc. și trecem dintr-o vale într-alta aproape pe neobservate. Toate acestea nu prea sînt interesante.

Degeaba mi-am consultat notele; nu văd în ele nimic vrednic de-a fi încredințat istoriei contemporane, pînă la 6 decembrie, data cînd domnul de Saint-Bérain, care e pe cale de a deveni prietenul meu Saint-Bérain, a socotit că trebuie să facă o ispravă spre bucuria mea, și, sper, și spre plăcerea dumneavoastră.

În seara aceea poposiserăm lîngă un sat, ceva mai însemnat decît cele pomenite mai sus, numit Ualia. La momentul potrivit am intrat în cortul meu, cu scopul firesc de a găsi acolo somnul. Înăuntru, dau de Saint-Bérain, îmbrăcat numai în cămașă și izmene. Hainele îi zac aruncate mai peste tot. Așternutul e gata. La prima vedere, pare sigur că Saint-Bérain intenționează să se culce la mine. Mă opresc în pragul cortului și-mi privesc oaspetele neașteptat în exercițiul funcțiunii.

Saint-Bérain nu pare mirat că mă vede. Dealtfel, Saint-Bérain nu e niciodată mirat. E foarte ocupat, se agită, scotocește pretutindeni, pînă și în lada mea pe care a deschis-o și al cărei conținut l-a împrăștiat pe jos. Dar nu descoperă ce dorește și asta îl scoate din sărite. Se întoarce spre mine și, fără să pară deloc mirat că mă vede, îmi declară cu tonul cel mai convins:

— Nu pot să sufăr oamenii distraţi! Sînt groaznici!

Aprob, fără să mă clintesc.

— Groaznici!... Dar ce ţi s-a întîmplat, Saint-Bérain?

— Închipuie-ţi că nu-mi găsesc pijamaua... îmi răspunde el. Fac prinsoare că dobitocul de Tchumuki a uitat-o la ultimul popas. Frumos, nu?

Îi sugerez:

— Dacă n-o fi cumva în lada dumitale.

— În...

— Fiindcă lada asta e a mea, dragă prietene; ba chiar şi cortul acesta ospitalier, şi patul neprihănit sînt tot ale mele.

Saint-Bérain rostogoleşte nişte ochi rătăciţi. Deodată îşi dă seama că a greşit, îşi adună în grabă hainele împrăştiate şi o şterge, ca şi cum s-ar fi ţinut după el o haită de canibali. Eu cad pe pat şi mă prăpădesc de rîs.

Ce fiinţă plăcută!

A doua zi, 7 decembrie, tocmai ne aşezasem la masă, după etapa de dimineaţă, cînd vedem nişte negri care păreau că ne pîndesc. Căpitanul Marcenay le porunci oamenilor lui să-i alunge. Ei fugiră, dar se iviră iar, curînd.

„Îi alungi pe uşă şi intră pe fereastră", crede necesar să spună cu acest prilej doctorul Châtonnay, care are mania de a cita şi cînd trebuie şi cînd nu trebuie, dar mai ales cînd nu trebuie, cuvinte care n-au, în genere, nici o legătură cu subiectul. Dar fiecare om îşi are mania lui.

Moriliré, trimis în recunoaştere, aduce ştirea că negrii aceia, în număr de zece, erau nişte negustori şi vrăjitori, care n-aveau nici un gînd duşmănos. Unii dintre ei voiau doar să ne vîndă produsele lor, alţii să ne distreze.

— Strîngeţi tacîmurile de argint, recomandă domnul Barsac, rîzînd, şi chemaţi-i în sufragerie.

Negrii fură aduşi; erau care mai de care mai slab şi mai prăpădit. Printre ei se aflau cîţiva *nunu*, meşteşugari cunoscători a treizeci şi şase de meserii — olari, giuvaergii, împletitori de coşuri şi meşteri în lucratul obiectelor de lemn sau de fier; erau şi cîţiva *diula* sau *marraba*, care vînd arme, pînzeturi şi mai ales nuci de kola (ne-am şi aprovizionat din belşug cu ele). Sînt cunoscute proprietăţile stimulante ale acestui fruct, pe care doctorul Châtonnay îl numeşte un „aliment de economie". Am fost tare fericiţi cînd am căpătat o mulţime de nuci de kola, în schimbul cîtorva pumni de sare. În ţinuturile pe care le străbatem, sarea e rară şi, ca să zic aşa, de nepreţuit. Valoarea ei va creşte din ce în ce,

♦ Proiectul RI 2010 ♦ ♦ Jules Verne 2010 ♦

cu cît ne vom depărta de coastă. De aceea ducem cu noi o cantitate însemnată de sare.

I-am chemat apoi pe vrăjitori și le-am poruncit să cînte cele mai frumoase cîntece, în cinstea grațioasei noastre tovarășe de călătorie.

Trubadurii aceștia ai lumii negre erau doi la număr. Primul își ținea în mînă chitara. Și ce chitară! Închipuiți-vă o tiugă străbătută de trei lamele de bambus, prevăzute fiecare cu cîte o coardă făcută din mațe. Instrumentului acestuia i se spune *dianne*. Al doilea vrăjitor, un bătrîn cu ochii atinși de oftalmie, cum se întîmplă adeseori pe aici, era înarmat cu un fel de flaut numit în bambara *fabresoro*. O simplă bucată de trestie avînd la fiecare capăt cîte o mică tiugă.

Concertul începu. Al doilea vrăjitor, care era îmbrăcat doar cu o *bila*, un fel de cordon lat de trei degete, petrecut printre picioare, începu să danseze, pe cînd colegul său acoperit mai decent cu unul din halatele acelea lungi, dar de o murdărie respingătoare, numite *doroke*, se așeza pe jos, își ciupea chitara și scotea niște strigăte guturale care aveau pretenția, cel puțin așa bănuiesc, să fie un cînt adresat Soarelui, Lunii, stelelor și domnișoarei Mornas.

Zvîrcolirile unuia, urletele celuilalt, sunetele ciudate pe care cei doi virtuoși le scoteau din instrumentele lor avură darul să-i stîrnească pe conducătorii măgarilor noștri. Ei își lăsară meiul, orezul și porumbul, și organizară un balet cu totul neobișnuit.

Îndemnați de exemplul lor, apucăm și noi tingirile și căldările și începem să batem în ele cu lingurile și cu furculițele. Domnul de Saint-Bérain sparge o farfurie, își face din ea castaniete și începe un fel de fandango dezmățat, avîndu-l ca partener pe subsemnatul; domnul Barsac — să spun oare? — domnul Barsac însuși, pierzîndu-și orice reținere, își aranjează un turban dintr-un șervet și, pe cînd domnul Baudrières, onorabilul deputat al departamentului Nord, își acoperă fața, onorabilul deputat din Midi execută un dans de-o fantezie ultrameridională.

Dar orice glumă, oricît de bună, are un sfîrșit. După cinci minute de tărăboi, a trebuit să ne oprim, istoviți. Domnișoarei Mornas îi curgeau lacrimile de atîta rîs.

În seara aceleiași zile a fost comisă de către subsemnatul, Amédée Florence, greșeala mărturistă la începutul acestui articol. La drept vorbind, e însă o greșeală obișnuită, indiscreția fiind păcatul firesc al reporterilor.

În seara aceea, deci, întîmplarea mi-a instalat cortul lîngă cel al domnișoarei Mornas. Tocmai mă pregăteam să mă culc, cînd am auzit vorbindu-se în cortul vecinei mele. Și, în loc să-mi astup urechile, am ascultat. Acesta mi-a fost păcatul.

Domnișoara Mornas vorbea cu servitorul ei, Tongané, el îi răspundea într-o englezească, extrem de fantezistă, pe care, ca să nu-i plictisesc pe cititori, o voi traduce corect. Discuția dura de mai mult timp, fără doar și poate. Domnișoara Mornas îl întreba pe Tongané despre viața lui de pînă la sosirea noastră. În clipa cînd am început să trag cu urechea, ea spunea:

— Cum se face oare că un așanti, ca tine....

Ia te uită! Tongané nu e un bambara. Asta n-aș fi bănuit!

— ... a devenit tiralior senegalez? Mi-ai mai spus tu, cînd te-am angajat, dar am uitat.

Iluzie sau nu, am impresia că domnișoara Mornas nu e sinceră. Tongané răspunde:

— Păi, după afacerea Buxton...

Buxton? Numele acesta îmi spune ceva. Dar ce?... Tot ascultînd, îmi răscolesc amintirile.

— ... Eram angajat în expediția lui, continuă Tongané, cînd englezii au venit și au tras în noi.

— Și de ce au tras? întreabă domnișoara Mornas.

— Pentru că domnul căpitan Buxton se răzvrătise, pentru că jefuia și ucidea tot.

— E adevărat asta?

— Foarte adevărat: Satele erau arse. Bieții negri, femeile și copilașii, erau uciși...

— Și cel care poruncea atrocitățile acestea era căpitanul Buxton? întreabă domnișoara Mornas, a cărei voce mi se pare că tremură.

— Nu, răspunde Tongané. Pe el nu-l vedeai niciodată. El nu mai ieșea din cort, după sosirea unui alt alb. Albul acela ne dădea ordine, în numele căpitanului.

— Celălalt alb se afla cu voi de multă vreme?

— De foarte multă vreme. De cinci sau șase luni, poate și mai mult.

— Unde l-ați întîlnit?

— În savană.

— Și căpitanul Buxton îl primise lesne?

— Nu se despărțeau niciodată, pînă în ziua cînd căpitanul n-a mai ieșit din cortul său.

— Nu-i așa că din ziua aceea au început cruzimile?

Tongané șovăie.

— Nu știu, mărturisește el.

— Dar cum îl chema pe alb, îți aduci aminte? întreabă domnișoara Mornas.

În clipa aceea, un zgomot venit de afară acoperă glasul lui Tongané. Nu știu ce răspunde. Dar, la urma urmei, mi-e totuna. Oricum ar fi, povestea aceasta nu mai e de actualitate și prin urmare nu mă interesează prea mult.

Domnișoara Mornas întreabă iar:

— După ce au tras englezii în voi, tu ce-ai făcut?

— V-am spus la Dakar, unde m-ați angajat, răspunde Tongané. Eu și mulți alții ne-am temut și am fugit în savană. Eu m-am reîntors apoi, dar nu se mai afla nimeni la locul unde se dăduse lupta. Nu mai erau acolo decît morții. I-am îngropat pe cîțiva dintre ei, pe cei care îmi erau prieteni, și am îngropat și căpetenia, pe căpitanul Buxton...

În clipa aceasta aud un geamăt înăbușit.

— Apoi, continuă Tongané, am rătăcit din sat în sat și am ajuns la Niger. Am mers în sus cu o pirogă furată și am ajuns, în sfîrșit, la Tombuctu, tocmai cînd intrau francezii acolo. Îmi trebuiseră aproape cinci ani pentru călătoria asta. La Tombuctu, m-am angajat ca tiralior, iar cînd am fost eliberat m-am dus în Senegal, unde m-ați întîlnit.

După o clipă de tăcere, domnișoara Mornas întreabă:

— Atunci, căpitanul Buxton era mort?

— Da, stăpînă.

— Și tu l-ai îngropat?

— Da, stăpînă.

— Deci, știi unde i se află mormîntul?

Tongané rîde.

— Sigur. L-aș găsi cu ochii închiși.

Încă o clipă tăcere, apoi aud:

— Noapte bună, Tongané.

— Noapte bună, stăpînă, răspunde negrul ieșind din cort și depărtîndu-se.

Domnișoara Mornas o să se culce acum, și eu fac același lucru, fără să mai zăbovesc. Dar cum sting felinarul, îmi revine memoria.

„Buxton!... Cum naiba să nu știu!... Unde îmi era capul? Ce reportaj admirabil am ratat atunci!“

În epoca aceea, de mult trecută, lucram la *Diderot* și — rog să mi se ierte amintirile acestea personale — îi propusesem direc-

torului să mă duc să-i iau un interviu căpitanului răsculat, chiar la locul crimelor sale. Luni de zile, directorul s-a codit, din cauza cheltuielilor. Ce vreţi? Doar n-are toată lumea simţul actualităţii! Cînd s-a hotărît, în sfîrşit, era prea tîrziu. În momentul îmbarcării, la Bordeaux, am aflat că Buxton murise.

Acum toate acestea sînt poveşti vechi şi o să mă întrebaţi poate de ce v-am redat convorbirea surprinsă între Tongané şi stăpîna lui... Zău, nici eu nu prea ştiu!

La 8 decembrie, găsesc iar în carnet numele lui Saint-Bérain. Saint-Bérain e inepuizabil. De data aceasta e vorba de o nimica toată, dar pe noi ne-a amuzat grozav. Fie să vă însenineze şi dumneavoastră frunţile o clipă!

Mărşăluiam de două ceasuri în prima etapă de dimineaţă, cînd iată că Saint-Bérain scoate deodată nişte strigăte nearticulate şi se bîţîie pe cal cît se poate mai caraghios. Noi ne şi pornim pe rîs, înainte de-a şti despre ce e vorba. Dar Saint-Bérain nu rîde. Cu greu, el descalecă şi-şi duce mîna la partea aceea a corpului pe care, de obicei, se aşază, şi începe să se zvîrcolească într-un mod inexplicabil.

Alergăm la el. Îl întrebăm ce-a păţit?

— Cîrligele!... murmură Saint-Bérain cu glas ca din mormînt.

Cîrligele?... Nu înţelegem nimic. Abia mai tîrziu, cînd răul a trecut, ne-a fost explicat sensul acestui cuvînt.

Poate n-aţi uitat că, în momentul plecării din Conakry, Saint-Bérain, chemat la ordine de mătuşă-sa — sau de nepoată-sa — se grăbise să vină, vîrînd cu pumnii în buzunare cîrligele de pescuit, pe care tocmai le cumpărase. Firește că uitase de ele. Iar cîrligele se răzbunaseră acum pentru nepăsarea aceasta. În urma unei mişcări greşite, ele se interpuseră între şa şi călăreţ, iar trei se înfipseseră zdravăn în pielea proprietarului lor.

Ca să-l scăpăm pe Saint-Bérain de ele, trebuie să intervină doctorul Châtonnay. Trei tăieturi de bisturiu, pe care doctorul ţine să le însoţească cu comentarii, sînt suficiente. Iar rîsul doctorului e o plăcere.

— S-ar zice că „ai muşcat momeala"! spune el mai întîi, cu convingere, pe cînd examinează cîmpul de operaţie.

— Auu! strigă drept răspuns Saint-Bérain, căruia tocmai i s-a scos primul cîrlig.

— Aşa pescuit mai zic şi eu! proclamă doctorul, la al doilea cîrlig.

— Auu! ţipă din nou Saint-Bérain.

În sfîrşit, la al treilea cîrlig, excelentul doctor îl felicită:

— Astăzi te poţi lăuda că ai prins peştele cel mare.

— Auuu! geme pentru ultima oară Saint-Bérain.

Operaţia s-a terminat. Mai trebuie doar pansat rănitul, care se urcă apoi pe cal, unde va lua, timp de două zile, poziţiile cele mai caraghioase.

La 12 decembrie, ajungem la Boronya. Boronya ar fi un sat ca toate satele, dacă n-ar avea avantajul să aibă o căpetenie deosebit de amabilă. Căpetenia aceasta e tînără de tot, căci n-are mai mult de şaptesprezece-optsprezece ani. El se năpusteşte în întîmpinarea noastră, cu o mînă pe inimă, şi ne face o mie de declaraţii de prietenie, cărora noi le răspundem oferindu-i sare, pulbere şi două brice.

Drept mulţumire, el porunceşte să ni se construiască, în afara satului, nişte colibe de paie în care să putem dormi. Cînd îmi iau coliba în primire, îi văd pe *nunu* foarte ocupaţi cu netezitul şi bătătoritul solului, pe care îl acoperă cu balegă uscată, de vacă. Îi întreb la ce foloseşte luxul acestui covor; ei îmi răspund că îl fac pentru a împiedica viermii albi să iasă din pămînt. Le sînt recunoscător pentru atenţie şi-i răsplătesc cu un pumn de cauri[1].

La 13 decembrie, dimineaţa, ajungem la Timbo fără nici un incident. Aşezarea aceasta, cea mai importantă din cîte am străbătut pînă aici, e împrejmuită de un *tata*, adică de un zid de pămînt, a cărui grosime variază de la un ţinut la altul, şi în dosul căruia e ridicată o schelă de lemn folosită drept drum de pază.

Tata-ul din Timbo cuprinde în realitate trei sate, despărţite unul de altul prin mari spaţii cultivate sau împădurite, în care animalele domestice hoinăresc libere. În fiecare din aceste sate există o mică piaţă zilnică, dar în cel mai întins dintre ele are loc un mare tîrg săptămînal.

O colibă din patru e neocupată. Ea e plină de murdării, de felurite gunoaie, ca şi uliţele dealtfel. Se vede cît de colo că pe aici nu există măturători. Iar sărăcia e la fel de mare ca şi murdăria. Am văzut copii, cei mai mulţi dintre ei slabi ca nişte schelete, căutîndu-şi hrana în gunoaie. Cît despre femei, ele sînt cochete. Poartă un fel de şorţ albastru cu dungi albe, partea de sus a corpului fiindu-le acoperită cu o bucată de pînză albă, sau de stambă înflorată, în culori ţipătoare; urechile le sînt încărcate de verigi grele, din metal, susţinute cu lănţişoare de argint, încru-

[1] Cauri-monedă indigenă; 1600 valorează cinci franci. (Nota ed. fran.)

cișate pe deasupra capului; gîtul, încheietura brațelor și gleznele și le împodobesc cu brățări și coliere din coral sau din mărgele.

Aproape toate poartă niște coafuri în formă de cască. Unele au tîmplele rase și o creastă de păr împodobită cu mărgele de sticlă în creștet. Altele sînt complet rase. Cele mai elegante își fac un cap ca de clovn: smoc de păr ascuțit și două largi bucle laterale. Se pare că, după felul cum își aranjează coafura, se poate recunoaște din ce triburi fac parte: peuli, mandé, bambara etc. Dar eu nu prea mă pricep, și scurtez detaliile acestea etnografice asupra cărora domnul Tassin, la întoarcere, va stărui din belșug într-o carte care va fi cel puțin foarte serios documentată.

Bărbații sînt îmbrăcați cu nădragi, cămăși albe sau șorțuri specifice. Țestele și le împodobesc cu cele mai diverse soiuri de pălării, de la fesuri cu ciucuri lungi pînă la pălării de paie, trecînd prin tichia gătită cu tinichele sau cu petice de stofă colorată. Ca să te salute, ei își lovesc coapsa cu palma cinci minute la rînd, repetînd cuvîntul *dagare*, care pesemne, ca și *ini-tie*, înseamnă „bună ziua" sau *ini suku-ma*, care înseamnă negreșit „bună ziua".

Ne-am dus la tîrgul cel mare, unde am găsit reunită întreaga aristocrație din Timbo. Vînzătorii se instalează acolo de la opt dimineața, în două șiruri de colibe de paie sau doar sub niște rogojini sprijinite pe patru pari; dar lumea bună nu vine decît pe la unsprezece.

În tîrg se vînd cam de toate: mei, orez, unt de karité cu 50 de centime kilogramul, sare cu 77 de franci și 50 de centime bara de 25 de kilograme, boi, capre, oi, pui cu 3,30 franci bucata, ceea ce nu-i deloc ieftin, puști cu cremene, nuci de kola, tutun, *koyos* sau fîșii pentru făcut șorțuri *niomi* — plăcinte din făină de mei sau porumb, felurite țesături, stămburi, pălării, turbane, ace de cusut, ace cu gămălie, pulbere, amnare pentru puști etc., etc., și, în sfîrșit, puse bine la vedere, niște piei uscate, bucățele de carne putredă, cu un miros *sui generis*, pentru rafinați.

După cum v-am spus, Timbo e primul centru ceva mai important pe care l-am întîlnit. De aceea am rămas acolo două zile, 13 și 14 decembrie. Și nu pentru că noi am fi prea obosiți, ci pentru că animalele și hamalii purtători de poveri vădesc o istovire cu totul îndreptățită.

În aceste patruzeci și opt de ore am făcut, și unii și alții, numeroase plimbări în interiorul *tata*-ului. Am notat mai sus esențialul observațiilor mele. Nu așteptați de la mine descrieri mai ample pe care, dealtfel, le puteți găsi ușor în cărțile de specialitate. Rolul meu e să fiu cronicarul misiunii Barsac, și rolul acesta îmi

place. Clio[1] mă inspiră, dar n-am deloc suflet de geograf. Acestea fie spuse o dată pentru totdeauna.

A doua zi după sosire, deci în 14, am fost îngrijoraţi în privinţa călăuzei noastre pe care am căutat-o zadarnic toată ziua. Moriliré dispăruse.

Liniştiţi-vă. La 15 decembrie, în momentul plecării, Moriliré s-a aflat la postul său; pînă să ne trezim noi din somn, el le şi împărţise conducătorilor de măgari un număr de lovituri de ciomag, suficient ca să nu se mai îndoiască de realitatea prezenţei lui. Întrebat de domnul Barsac, Moriliré susţine morţiş că n-a părăsit tabăra toată ziua din ajun... Cum, de fapt, nici nu sîntem siguri că a plecat şi cum, dealtfel, lucrul acesta n-are prea mare importanţă, căci, la urma urmei, Moriliré are şi el dreptul să-şi facă o dată de cap, nimeni nu mai insistă şi incidentul e închis.

Am părăsit deci Timbo la 15 decembrie, la ora obişnuită, şi călătoria a continuat întreaga zi fără nici o greutate specială şi după orarul obişnuit. E locul să notez, totuşi, că acum copitele cailor noştri nu mai calcă pe drumul care ne-a adus pînă aici. Dincolo de Timbo, drumul se transformă treptat într-o simplă potecă. Începînd deci de la Timbo, devenim cu adevărat exploratori.

Altă schimbare: terenul e acum accidentat. Unde te uiţi, numai urcuşuri şi coborîşuri. La ieşirea din Timbo, a trebuit să urcăm mai întîi o colină destul de înaltă, pe care a trebuit apoi s-o coborîm. După colină urmează o cîmpie, apoi un nou urcuş pînă la satul Dauheriko, la marginea căruia trebuie să ne oprim pentru popasul de noapte.

Oamenii şi animalele fiind bine odihniţi, mergem mai repede decît de obicei, şi e înainte de şase seara cînd ajungem la locul de popas.

Acolo ne aşteaptă cele mai prietenoase manifestări. Căpetenia ne iese în întîmpinare oferindu-ne daruri. Domnul Barsac îi mulţumeşte. Strigăte de bun venit îi răspund.

— Nici la Aix, cînd trec pe promenada Sextius, nu sînt aclamat mai călduros, spune domnul Barsac cu satisfacţie. Eram sigur de asta. E de ajuns doar să le vorbeşti!

S-ar părea că domnul Barsac are dreptate, în ciuda faptului că domnul Baudrières clatină din cap cu un aer sceptic.

Între timp, căpetenia satului îşi continuă amabilităţile. Se oferă să ne găzduiască în cele mai frumoase colibe din sat şi o

[1] Clio — muza poeziei epice şi a istoriei în mitologia greacă.

roagă pe domnișoara Mornas să accepte ospitalitatea propriei lui case.

Primirea aceasta călduroasă ne merge la inimă, si tot restul călătoriei ne apare în culori roze, cînd Malik, apropiindu-se de domnișoara Mornas, îi șoptește repede:

— Tu nu merge, stăpînă. Dacă merge, mori!

Domnișoara Mornas o privește uimită pe mica negresă. Se înțelege de la sine că eu am auzit totul, așa cum i se cuvine unui reporter care se respectă. Dar căpitanul Marcenay a auzit și el, deși nu aceasta i-e meseria. Mai întîi, el a părut mirat. Apoi, după o clipă de gîndire, s-a hotărît.

Căpitanul a scăpat în doi timpi și trei mișcări de importunitatea căpeteniei și a dat ordin să se instaleze tabăra. L-am ascultat și am ajuns la concluzia că vom fi bine păziți.

Precauțiile acestea mă pun pe gînduri. Crede oare căpitanul în pericolul semnalat de Malik?

AMÉDÉE FLORENCE

Capitolul VI

AL TREILEA ARTICOL AL DOMNULUI AMÉDÉE FLORENCE

Expansiunea franceză a publicat în ziua de 5 februarie al treilea articol al trimisului său special pe lîngă misiunea Barsac. Pentru motive pe care le vom cunoaște în curînd, acesta a fost ultimul pe care ziarul l-a primit vreodată de la iscusitul său reporter. Ca urmare, cititorii *Expansiunii franceze* trebuiră să aștepte luni întregi pînă la dezlegarea enigmei ridicată de domnul Amédée Florence în ultimele rînduri ale articolului său, enigmă a cărei soluție completă o va da povestirea de față.

MISIUNEA BARSAC

(Corespondență de la trimisul nostru special)

De ce se temea Malik — Dung-hono — Să fim prieteni, Cinna — Cuele tapée — Botezul jupînului Măgar — Răbdare! Kankan — Un vrăjitor — Să judecăm — Zgomote în noapte

KANKAN, *24 decembrie.* Am sosit aici ieri dimineață și plecăm mai departe mîine dimineață, în ziua de Crăciun.

Crăciun!... Gîndul mă duce spre patria de care sîntem atît de departe. (Șase sute cincizeci de kilometri de la Conakry, după infailibilul domn Tassin.) Mă gîndesc, cu o voluptate pe care n-o credeam posibilă, la cîmpiile acoperite de nea și, pentru prima oară după atîția ani, simt o puternică dorință de a-mi pune ghetele la vatră, ceea ce ar dovedi măcar că am o vatră.

Dar să nu ne înduioșăm și să reluăm, de unde le-am lăsat, cronicile acestea ale misiunii Barsac.

În articolul precedent vă povesteam deci că în momentul cînd căpetenia și locuitorii din Dauheriko ne pofteau să le primim ospitalitatea, Malik îi spusese în limbajul ei domnișoarei Mornas:

— Nu vă duceți! E primejdie de moarte!

Auzind fraza aceasta, căpitanul hotărîse să poposim afară din sat, chiar pe locul unde ne opriserăm. După ce stătu de vorbă cu Malik, căpitanul Marcenay dădu ordinele cerute de situație și-i pofti pe indigeni să se depărteze. Ei ne asigurară că au cele mai bune intenții în privința noastră, dar căpitanul nu se lăsă influențat și-i invită ferm să se reîntoarcă la casele lor și să nu se apropie cu mai mult de cinci sute de metri de tabăra noastră. Se va vedea curînd că precauțiile acestea nu erau inutile.

Domnul Baudrières, prieten credincios al prudenței, aprobă din plin hotărîrea luată, deși nu-i cunoștea motivele. Domnul Barsac, care se și vedea purtat în triumf pe sub arcadele de frunze împodobite cu panglici tricolore, nu-și putu ascunde ciuda.

De îndată ce indigenii se retraseră, el se apropie de căpitanul Marcenay, care se afla la doi pași de mine, ceea ce îmi îngădui să nu pierd nimic din toată scena aceasta, și-l întrebă scurt, cu un glas prin care răzbătea o mînie surdă:

— Cine comandă aici, căpitane?

— Dumneavoastră, domnule deputat, spuse ofițerul, rece, dar politicos.

— În acest caz, de ce ați ordonat, fără să-mi cereți părerea, instalarea taberei, în loc să tragem la localnici, și i-ați alungat pe negrii aceștia de treabă, plini de cele mai bune intenții față de noi?

Căpitanul făcu o scurtă pauză, cum se spune la teatru, și răspunse calm:

— Domnule deputat, dacă în calitatea dumneavoastră de șef al misiunii alegeți itinerarul și reglați marșul după cum doriți, am și eu, la rîndul meu, o datorie de îndeplinit: aceea de a vă apăra. Sigur că ar fi trebuit să vă previn și să vă aduc la cunoș-

tință motivele purtării mele, dar am vrut mai întîi să fac ce era urgent. Vă rog, deci, să mă scuzați dacă am neglijat această...

Pînă aici, foarte bine. Căpitanul Marcenay s-a scuzat de greșeala comisă, și domnul Barsac se poate socoti satisfăcut. Din nefericire — și s-ar putea ca să fie vinovată vreo rivalitate de un alt ordin — căpitanul e nervos, deși se stăpînește, și lasă să-i scape un cuvînt nepotrivit, care aprinde pulberea.

— ...dacă am neglijat această formalitate, încheie el.

— Formalitate!... repetă domnul Barsac, roșu de mînie. Domnul Barsac e din sudul Franței, și despre oamenii din sudul Franței se spune că au argint viu în vine. Simt că au să înceapă neroziile.

Domnul Barsac continuă, tremurînd de mînie:

— Și, măcar acum, veți binevoi să-mi aduceți la cunoștință motivele care pesemne că sînt foarte puternice dacă v-au tulburat pînă într-atît?

Ce spuneam? Iată că lucrurile încep să se încurce. E rîndul căpitanului să se simtă jignit. Și iată-l răspunzînd pe un ton sec:

— Aflasem că se urzea un complot împotriva noastră.

— Un complot!... exclamă ironic domnul Barsac. Printre negrii aceștia de treabă!... La treizeci și cinci de kilometri de Timbo!... Nu zău!... Și cine v-a dezvăluit... complotul?

Trebuie să vedeți cum rostește domnul Barsac cuvîntul „complot"! Își umflă obrajii, își învîrtește ochii în cap. Doamne! Cît e de marsiliez în clipa aceasta!

— Malik, răspunde scurt căpitanul.

Domnul Barsac începe să rîdă. Și ce rîs!

— Malik!... Sclava asta mică, pentru care am plătit douăzeci și cinci de gologani!....

Domnul Barsac exagerează. Mai întîi, Malik nu e sclavă, dat fiind că pe teritoriul francez nu există sclavi. Un deputat ar trebui să știe asta. Și apoi, Malik e o femeie foarte scumpă. A costat douăzeci și cinci de franci bătuți pe muchie, plus o pușcă veche și o bucată de pînză.

Totuși, domnul Barsac continuă:

— ...douăzeci și cinci de gologani!... Într-adevăr, aveți pe cine să ascultați și înțeleg că v-a fost teamă...

Căpitanul a simțit lovitura. La cuvîntul „teamă", fața i s-a schimonosit. Se stăpînește, dar se simte că fierbe pe dinăuntru.

— Dați-mi voie să nu vă împărtășesc temerile, continuă între timp domnul Barsac, care se înfierbîntă din ce în ce. Eu

ţin să fiu erou. Am să mă duc deci în sat, să dorm acolo, şi să cuceresc singur vizuina aceasta...

Iată-ne ajunşi la momentul adevăratelor nerozii. Îl prevăzusem.

— Eu nu v-aş sfătui, răspunde căpitanul, nevrînd să se lase nici el mai prejos. Nu ştiu dacă Malik s-a înşelat sau nu, dar, fiindcă există posibilitatea să nu se fi înşelat, am luat măsurile dictate de prudenţă. Eu răspund de securitatea dumneavoastră, după cum vă spuneam. În privinţa aceasta, instrucţiunile sînt clare şi am să le respect, la nevoie chiar fără voia dumneavoastră.

— Fără voia mea!...

— Dacă ţineţi să încălcaţi ordinele comandantului militar şi dacă ieşiţi din tabără, voi avea regretul să vă reţin în cortul dumneavoastră, sub pază. Şi acum, sluga dumneavoastră, domnule deputat. Trebuie să veghez la instalarea taberei şi nu mai am timp de discuţie. Am onoarea să vă salut!

Acestea spuse, căpitanul îşi duce mîna la chipiu, execută o întoarcere la dreapta, cît se poate de reglementară, şi se depărtează, lăsîndu-l pe deputatul din Midi la un pas de apoplexie.

Dealtfel, ca să fiu cinstit, nici eu nu prea mă simt în apele mele.

Mînia domnului Barsac e cu atît mai mare cu cît toate acestea se petrec de faţă cu domnişoara Mornas. Şi e gata-gata să se avînte pe urmele căpitanului cu scopul vădit de-a căuta o ceartă care ar putea avea un deznodămînt tragic, cînd amabila noastră tovarăşă de călătorie intervine:

— Rămîneţi aici, domnule Barsac, spune ea. Căpitanul a greşit, e drept, că nu v-a prevenit; dar s-a scuzat şi, la rîndul dumneavoastră, l-aţi jignit. Dealtfel, protejîndu-vă fără să ţineţi la asta, el îşi face datoria, deşi înfruntă riscul de a-şi atrage mînia dumneavoastră şi de a-şi periclita avansarea. Dacă sînteţi cît de cît generos, ar trebui să-i mulţumiţi.

— Asta e prea de tot!

— Recăpătaţi-vă calmul, vă rog, şi ascultaţi-mă! Tocmai am vorbit cu Malik. Ea e aceea care a dat alarma şi l-a informat pe domnul Marcenay despre complotul pregătit împotriva noastră. Aţi auzit vorbindu-se despre *dung-kono?*

Domnul Barsac clatină din cap în semn că nu. I-a trecut furia, dar tot mai e bosumflat.

— Ştiu eu ce e dung-kono, se amestecă doctorul Châtonnay, care s-a apropiat de noi. E o otravă ucigătoare, al cărei specific e că nu-şi ucide victimele decît după vreo opt zile. Ştiţi cum se prepară? Într-un fel destul de curios.

Domnul Barsac pare că nu-l aude. Vulcanul stins mai fumegă încă.

Domnișoara Mornas răspunde pentru el:

— Nu, doctore.

— Am să încerc să vă explic, spune doctorul Châtonnay, șovăind puțin, deși e cam nu știu cum... În sfîrșit! Să vă explic!... Aflați că, pentru a prepara dung-kono, se ia o tulpină de meișor (în limba negrilor sarrio) și se introduce în intestinul unui cadavru. După douăzeci de zile, tulpina e scoasă de acolo, pusă la uscat și pisată mărunt. Praful astfel obținut e turnat în lapte, în vreun sos, în vin, sau în orice altă băutură și, cum n-are nici un gust, e înghițit pe neobservate. Opt zile mai tîrziu, cel ce a înghițit-o se umflă. Abdomenul, mai ales, i se balonează într-un mod de necrezut. Iar după douăzeci și patru de ore moare, și nimic, nici o contraotravă, nici un medicament nu-l poate smulge din ghearele *destinului acestuia funest*, care, *de nu-i demn de Atreu, e vrednic de Thyest!*[1]

Bun! Încă un vers! Văd bine că rimează, sigur, dar cu ce?

— Iată acum complotul urzit de locuitorii satului, spune, la rîndul ei, domnișoara Mornas. Sosind aici, Malik l-a auzit pe căpetenia din Dauheriko vorbind cu alte căpetenii din vecinătate. Dolo Sarron, așa se numește regișorul ăsta, trebuia să ne facă o primire prietenească, să ne întîmpine cît mai cordial, să ne invite pe unii la casa lui, pe alții în casele unor complici, și acolo să ne ofere niște mîncăruri sau băuturi locale, pe care nu le-am fi putut refuza. În acest timp, li s-ar fi dat de băut soldaților. Mîine am fi plecat fără să observăm nimic și, peste cîteva zile, am fi început să simțim primele efecte ale otrăvii. Bineînțeles, toți negrii din împrejurimi ar fi pîndit momentul acesta, și odată convoiul nostru dezorganizat, ne-ar fi jefuit bagajele, ne-ar fi luat ca sclavi conducătorii de măgari și hamalii, ne-ar fi furat caii și măgarii. Malik a surprins complotul, l-a înștiințat pe căpitanul Marcenay, iar restul îl știți și dumneavoastră.

Vă închipuiți cît ne-a tulburat povestirea aceasta. Domnul Barsac e consternat.

— De! Cînd vă spuneam eu! face domnul Baudrières, cu un aer triumfător. Iată triburile dumneavoastră civilizate!

— Nu pot să-mi mai revin în fire, geme domnul Barsac. Sînt doborît, literalmente doborît! Și Dolo Sarron, ăsta, cu aerul lui

---

[1] Parafrază după o replică din piesa „Ifigenia" de Racine.

de om cumsecade! Dar lasă! Mîine, pun să se dea foc satului, iar pe ticălosul de Dolo Sarron!...

— Nici să nu vă gîndiţi, domnule Barsac! exclamă domnişoara Mornas. Nu uitaţi că mai avem de străbătut sute şi sute de kilometri. Prudenţa...

Domnul Baudrières întrerupe. El întreabă:

— E oare necesar să ne încăpăţînăm să facem călătoria pînă la capăt? A fost pusă întrebarea: „Sînt sau nu triburile din bucla Nigerului îndeajuns de civilizate ca să li se poată acorda drepturi politice?“ Răspunsul cred că îl cunoaştem. Experienţa acestor cîteva zile, şi mai ales cea de astă-seară, trebuie să ne ajungă.

Astfel atacat, domnul Barsac îşi revine. Îşi îndreaptă spinarea. Va vorbi. Vorbeşte... Domnişoara Mornas însă i-o ia înainte:

— Domnul Baudrières se mulţumeşte cu puţin, spune ea. Face ca englezul care pretindea că toate franţuzoaicele sînt roşcate, fiindcă întîlnise el una roşcată în clipa cînd a debarcat la Calais; domnul Baudrières judecă un popor întreg după cîţiva tîlhari. Ca şi cum în Europa nu s-ar săvîrşi crime!...

Domnul Barsac aprobă cu convingere. Dar îl mănîncă limba. Şi ia cuvîntul:

— Foarte adevărat! exclamă el. Dar chestiunea, domnilor, mai are un aspect. Ar fi oare admisibil ca nişte reprezentanţi ai Republicii, ajunşi abia în pragul unei mari acţiuni, să se lase...

Vorbeşte bine domnul Barsac.

— ...să se lase descurajaţi de la primii paşi, ca nişte copii fricoşi? Nu, domnilor! Cei care au cinstea să poarte drapelul Franţei trebuie să aibă un bun-simţ hotărît şi un curaj neclintit. Aşa vor putea să judece cum se cuvine gravitatea primejdiilor care îi pot aştepta şi, după recunoaşterea exactă a acestor primejdii, vor putea să le facă faţă fără să pălească. Dar pionierii aceştia ai civilizaţiei...

Cerule! Un adevărat discurs!... Şi mai ţine încă!

— ...pionierii aceştia ai civilizaţiei trebuie, mai presus de orice, să ia bine seama şi să nu se pripească, făcînd o judecată generală asupra unui întreg ţinut, pe baza unui singur fapt, a cărui realitate mai e şi îndoielnică. După cum foarte bine spunea oratorul dinaintea mea...

Oratorul dinaintea lui e domnişoara Mornas, în persoană. Ea zîmbeşte şi, ca să taie valul acesta de oratorie, se grăbeşte să aplaude cît poate mai tare. Urmîndu-i exemplul, aplaudăm toţi, în afară de domnul Baudrières, firește.

— Lucrurile sînt lămurite şi călătoria continuă, spune domnişoara Mornas, în mijlocul zarvei. Repet deci că prudenţa ne ordonă să evităm orice vărsare de sînge care ar putea aduce represalii. Dacă sîntem înţelepţi, principalul nostru scop trebuie să fie înaintarea paşnică. Cel puţin aceasta e părerea domnului Marcenay.

— A, dacă e părerea domnului Marcenay!... aprobă domnul Barsac, în doi peri.

— Nu vă luaţi aerul acesta ironic, domnule Barsac, îi răspunde domnişoara Mornas. Mai bine v-aţi duce la căpitanul pe care l-aţi frecat destul adineauri şi i-aţi întinde mîna. La urma urmei, poate că-i datorăm viaţa.

Domnul Barsac se aprinde uşor, dar e om de treabă şi cît se poate de bun. De aceea el şovăi exact cît trebuie ca sacrificiul lui să capete preţ, apoi se îndreptă spre căpitanul Marcenay care tocmai termina de organizat paza taberei.

— Căpitane, vreau să-ţi spun ceva, începu el.

— La ordinele dumneavoastră, domnule deputat, răspunse ofiţerul, luînd poziţia de drepţi.

— Căpitane, continuă domnul Barsac, mai adineauri am greşit şi unul şi altul, dar eu mai mult decît dumneata. Te rog, deci, să mă scuzi. Vrei să-mi faci onoarea de a-mi da mîna?

Vă asigur că toate acestea au fost spuse cu multă demnitate şi fără nimic umilitor. Domnul Marcenay se simţi mişcat.

— Vai, domnule deputat, e prea mult! spuse el. Eu şi uitasem!...

Apoi îşi strînseră mîinile şi cred că, pînă una-alta, sînt cei mai buni prieteni din lume.

Cînd incidentul Barsac-Marcenay se încheie spre satisfacţia generală, fiecare dintre noi se retrase în adăpostul lui. Mă pregăteam deci să mă culc, cînd am observat că, după obicei, domnul de Saint-Bérain lipsea. Ieşise oare din tabără, în ciuda consemnului?

Fără să-mi anunţ tovarăşii de călătorie, m-am dus să-l caut. Şi am avut norocul să dau imediat peste Tongané, servitorul lui, care mi-a spus:

— Tu vrei vezi *mossie* Agenor? Tu vine încet... Noi vedem el pe ascuns. El foarte caraghios!

Tongané m-a condus pe malul unui pîrîu, dincolo de linia santinelelor, şi, ascunşi după un baobab, l-am văzut într-adevăr pe Saint-Bérain. El părea foarte ocupat şi ţinea între degete o vietate pe care n-o puteam desluşi clar.

— Acolo *ntori*, îmi spuse Tongané.

Un *ntori* e o broască.

Saint-Bérain deschise larg gura broaştei şi-i vîrî în trup o vergea de oţel ascuţită la ambele capete. De mijlocul vergelei era legată o sfoară subţire şi tare, pe care el o ţinea de celălalt capăt.

Lucrul cel mai ciudat e că în tot timpul operaţiei acesteia Saint-Bérain nu încetă o clipă să ofteze de-ţi frîngea inima. Părea că suferă cumplit, şi nu mai înţelegeam nimic. Mai apoi, am înţeles despre ce era vorba. Saint-Bérain suferea, cu adevărat, dar numai fiindcă o supunea pe biata *ntori* la un tratament atît de barbar. Pe cînd se lăsa în voia patimei pentru pescuit, sensibilitatea lui protesta.

După ce puse broasca în ierburile de pe mal, Saint-Bérain se ghemui după un copac, cu o bîtă în mînă, şi aşteptă. Noi făcurăm la fel.

Dar n-am avut mult de aşteptat. După cîteva clipe se ivi un animal ciudat, un soi de şopîrlă uriaşă.

— Tu vede, îmi şopti Tongané, asta frumoasă gueule-tapée.

Gueule-tapée? A doua zi, doctorul mi-a spus că aşa e numită o varietate de iguan.

Gueule-tapée, deci, înghiţi broasca, apoi vru să se reîntoarcă în apă. Simţindu-se reţinută de sfoară, ea se zbătu şi vîrfurile de oţel îi pătrunseră în carne. Era prinsă. Saint-Bérain o trase lîngă el şi ridică bîta.

Dar ce se întîmplă? Bîta recade fără putere pe cînd Saint-Bérain scoate un adevărat geamăt... O dată, de două ori, de trei ori, bîta se ridică ameninţătoare; o dată, de două ori, de trei ori, o vedem căzînd inofensivă, acompaniată de-un geamăt jalnic.

Tongané îşi pierde răbdarea. Se năpusteşte din ascunziş şi cu o lovitură zdravănă pune capăt nehotărîrii stăpînului său şi zilelor animalului, care niciodată nu-şi meritase numele mai bine ca acum[1].

Saint-Bérain mai oftează o dată, în semn de satisfacţie de data aceasta. Tongané a şi luat iguanul.

— Mîine, spune el, noi mîncat gueule-tapée. Eu pun foc. Va fi mult bun.

Şi a fost, într-adevăr, „mult bun".

La 16 decembrie, am pornit mai departe, de cu zori. Mai întîi am ocolit satul, unde se zăreau puţini locuitori la ora aceea

[1] Joc de cuvinte: gueule-tapée — bot pocnit.

♦ Proiectul RI 2010 ♦ ♦ Jules Verne 2010 ♦

matinală. Ticălosul de Dolo Sarron ne privi trecînd, și mi s-a părut că-l văd schițînd un gest de amenințare la adresa noastră.

După un kilometru de mers, am străbătut o pădure formată din arbori karité, ntaba și bana, după cîte ne-a spus doctorul Châtonnay.

— Arborele ntaba, ne-a explicat el, e un ficus de mari dimensiuni. Frunzele lui, late de douăzeci și cinci pînă la treizeci de centimetri, sînt folosite pentru acoperit taberele. Fructele lui, care se coc în iunie, conțin trei sau patru boabe ca de fasole, scăldate într-o zeamă foarte dulce. Băștinașii le mănîncă cu mare plăcere. Noi, europenii, preferăm fructul de saba, care seamănă cu cireașa noastră. Cît despre bana, al cărui fruct, după cum vedeți, seamănă cu conurile de brad, e un palmier. Crengile îi sînt folosite la făcut acoperișurile colibelor și la împletit coșuri pentru transport, cum sînt cele din care avem și noi cîteva modele în convoiul nostru. Din frunze se fac pălării, rogojini și saci pentru mărfuri. În sfîrșit, crengile uscate și crestate dau niște torțe excelente. Dealtfel, cu asemenea torțe ne luminăm și noi.

Puțin înainte de ora nouă, poteca ne-a fost tăiată de un rîu în care mișunau, ca de obicei, hipopotamii și caimanii. A trebuit să-l trecem prin vad. M-am gîndit atunci că era pentru prima oară cînd ne aflam într-o asemenea situație. Pînă la rîul acesta, fie că găsiserăm poduri, fie că apele erau atît de scăzute, încît caii noștri abia dacă își muiaseră copitele în ele. De data aceasta era altfel: aveam în față un adevărat rîu.

Din fericire, apele erau mai puțin mari decît ne-am temut. Caii abia dacă s-au udat pînă la piept, și am trecut fără mare greutate.

Dar cu măgarii a fost altceva. Cînd dobitoacele acestea, altminteri foarte încărcate de poveri, ajunseră în mijlocul rîului, se opriră toate, de parcă s-ar fi înțeles între ele. Degeaba se căzniră conducătorii să le urnească din loc. Măgarii se dovediră la fel de insensibili la strigătele de îndemn ca și la loviturile de ciomag.

— Aha, eu știe! făcu unul dintre conducătorii măgarilor. Ei vrut botez.

— Da, da! răspunseră colegii lui. Ei așteptat botez.

Și atunci, aplecîndu-se, fiecare dintre ei luă apă în palmă și o turnă pe capul măgarului pe care îl avea în grijă. Și, pe cînd făceau asta, bolboroseau niște cuvinte de neînțeles.

— Ceea ce vedeţi, ne explică domnul Tassin, e un obicei străvechi prin partea locului. La primul vad care trebuie trecut, botezarea măgarilor e lege. O să vedeţi că acum, cînd riturile sînt îndeplinite, măgarii au să pornească fără mare greutate.

Şi, într-adevăr, n-au mai zăbovit mult.

Temperatura era de treizeci de grade la umbră. Măgarii, cărora pesemne că le plăcuse răcoarea apei, gîndiseră, fără îndoială, că o baie va fi şi mai plăcută. După două sau trei serii de fornăieli vesele, se trîntiră voioşi în rîu şi se tăvăliră cu atîta plăcere, încît poverile, prost legate, începură să se ducă pe apă.

Firește, poverile au trebuit pescuite. Conducătorii măgarilor făcură lucrul acesta cu încetineala care le e proprie, în aşa fel încît, dacă n-ar fi fost soldaţii căpitanului Marcenay, ne-am fi pierdut jumătate din proviziile, darurile şi mărfurile de schimb, ceea ce ar fi însemnat o mare nenorocire pentru noi.

Cum domnul Barsac îşi manifesta nerăbdarea şi supărarea prin cuvinte tari, adresîndu-le epitete provensale dar injurioase cărăuşilor flegmatici, Moriliré se apropie de el:

— Mani tigui (comandante), îi spuse el încetişor, tu nu strigat.

— Cum să nu mă înfurii! Dobitocii ăştia au să-mi înece mărfuri de o sută de mii de franci!...

— Nu bine, continuă călăuza. Tu, multă răbdare. Dacă poveri cade, ceartă oameni, nu strigi. Ei vorbeşte mult, dar nu răi. După, e foarte bun.

Cele povestite de mine aici, oricît de exacte ar fi, poate că nu vă amuză. Dacă e aşa, n-am ce face. Cînd m-am îmbarcat ca să urmez misiunea Barsac, mă aşteptam la un reportaj pasionant, şi mă gîndeam să vă trimit articole pline de aventuri nemaipomenite. Umbre misterioase în păduri virgine, lupte împotriva naturii, lupte cu fiarele şi cu nenumărate oşti de negri, iată ce visam. Dar trebuie să revin la realitate. Pădurile noastre sînt savane, şi nu ne lovim de nici o piedică naturală. Cît despre animale, n-am văzut decît hipopotami şi caimani, foarte numeroşi, e drept, la care se cuvine să mai adaug turmele de antilope şi, ici-colo, cîţiva elefanţi. În privinţa negrilor însetaţi de măcel, n-am întîlnit decît prieteni, dacă îl las la o parte pe tîlharul de Dolo Sarron. Călătoria noastră e foarte monotonă.

Părăsind Dauheriko-ul de tristă memorie, am urcat mai întîi o coastă, apoi am coborît pe Bagareya, în valea Tinkisso. Observ în momentul acesta, din lipsă de ceva mai palpitant, că Tchumuki a părăsit ariergarda şi merge lîngă Moriliré. Să se fi certat

oare cu Tongané? Tchumuki și Moriliré discută împreună și par cei mai buni prieteni din lume. Cu atît mai bine!

Nici Tongané n-ai zice că-și regretă prea mult camaradul. În coada convoiului, el stă de vorbă cu micuța Malik, și convorbirea lor pare foarte însuflețită. O idilă?...

De la Bagareya începe iar savana, care se usucă din ce în ce, pe măsură ce ne depărtăm de sezonul ploilor; și iată din nou cîmpia, pe care n-o vom mai părăsi, ca să zic așa, pînă la Kankan, unde am ajuns ieri, 23 decembrie, și de unde îmi datez acest articol.

În ziua de 22, la Kurussa, am trecut peste Djoliba, despre care domnul Tassin afirmă că ar fi Nigerul; dar la Kankan dăm de un alt rîu, la fel de important, care se îndreaptă spre cel dintîi, întîlnindu-l, pare-se, la optzeci de kilometri spre nord. De ce n-ar fi rîul acesta, căruia i se spune Milo, adevăratul și autenticul Niger? Cu o expresie destul de dispreţuitoare, domnul Tassin îmi spune că nu e, fără să-mi explice de ce. Dealtfel, puțin îmi pasă...

Și incidentele? mă veți întreba. Cum! În aceste nouă zile nu vi s-a întîmplat nimic?

Nimic, sau aproape nimic!

Degeaba mi-am cercetat cu lupa carnetul de note, căci n-am găsit în el decît două fapte vrednice, la nevoie, să fie povestite. Prima e cu totul neînsemnată. Cît despre cealaltă... Despre cealaltă nu prea știu ce trebuie să cred.

Iată, mai întîi, scurta relatare a celei dintîi.

La trei zile după ce părăsiserăm Dauheriko, mărșăluiam ușor printre lugan-uri destul de bine cultivate, ceea ce arăta că ne apropiem de un sat, cînd indigenii, ieșindu-ne în cale, dădură deodată semne vădite de teamă și o rupseră la fugă.

— *Marfa! Marfa!* strigau ei, fugind cît îi ţineau picioarele. *Marfa* în limba bambara înseamnă pușcă. Iar noi înţelegeam cu atît mai puțin sensul strigătelor acestora cu cît, pentru a nu-i speria pe negri, căpitanul Marcenay hotărîse ca oamenii lui să-și ascundă puștile în niște teci de piele roșcată, care nu aminteau cu nimic forma armelor. Deci, nu exista nici o pușcă la vedere. De unde se trăgea spaima negrilor întîlniți în cale?

Îi întrebam zadarnic, cînd auzirăm un huruit metalic, urmat de un strigăt de indignare scos de domnul de Saint-Bérain.

— Pungașii! zbieră el furios. Aruncă cu pietre în cutia mea cu undițe! Mi-au turtit-o de tot! Stați! Stați! Stați că vă arăt eu, ticăloșilor!...

Abia am izbutit să-l împiedicăm să-i urmărească pe agresori, ba încă a trebuit să intervină și domnișoara Mornas. Negrii, văzînd frumoasa lui cutie nichelată, care strălucea la soare, o luaseră drept toc de armă. De aici, spaima lor.

Ca să evite repetarea unor asemenea greșeli, care s-ar fi putut sfîrși rău, domnul Barsac îl rugă pe domnul de Saint-Bérain să-și pună preastrălucitorul material printre bagaje, pe spinarea unui măgar. Dar îndărătnicul pescar fu cu neputință de convins; el declară că, pentru nimic în lume, n-o să se despartă de undițele lui. N-am izbutit să-l convingem decît să-și învelească teaca nichelată într-o fîșie de pînză, în așa fel încît să-i acopere luciul.

E cineva prietenul meu Saint-Bérain!

Celălalt fapt s-a petrecut la Kankan, unde am ajuns în dimineața zilei de 23, cu douăsprezece ore mai tîrziu decît prevăzuserăm, din pricina unei noi dispariții a lui Moriliré. În ziua de 22, tocmai cînd porneam în a doua etapă a zilei, ia-l pe Moriliré de unde nu-i! A fost căutat zadarnic, peste tot, și a trebuit să ne resemnăm așteptîndu-l.

Altminteri, a doua zi, la prima oră, călăuza noastră era la post, și se ocupa de plecare ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic. De data aceasta, lipsa nu mai putea fi negată. De aceea Moriliré nu-și pierdu vremea cu negări inutile, ci ne explică scurt că trebuise să se întoarcă la locul de popas din ziua trecută, unde uitase hărțile căpitanului Marcenay. Acesta din urmă îl certă zdravăn și incidentul fu închis.

Eu nici nu l-aș fi pomenit dacă Saint-Bérain, cu fantezia lui obișnuită, n-ar fi încercat să-i dea proporții, denaturîndu-l.

Avînd o insomnie în noaptea aceea, el se pare că asistase la reîntoarcerea călăuzei. De aceea se duse să-i spună în mare taină căpitanului Marcenay că Moriliré se reîntorcea, nu dinspre apus, de unde veneam noi, ci dinspre răsărit, adică dinspre Kankan, spre care ne îndreptam; că, deci, nu putea să se fi dus după vreun obiect uitat, și că, prin urmare, mințise.

Venită din cu totul altă sursă, o asemenea informație ar fi meritat poate să fie luată în seamă, dar cum o dădea Saint-Bérain!... Saint-Bérain e atît de distrat, încît poate că încurcă lucrurile...

Să revenim însă la ale noastre. Vă spuneam deci că al doilea fapt s-a petrecut la Kankan. Pe cînd hoinăream pe acolo, domnișoara Mornas, domnul Barsac, Saint-Bérain și eu, conduși de Tchumuki și de Moriliré...

Dar văd că am uitat să dau unele lămuriri și cred că ar fi mai bine să iau lucrurile mai de la capăt.

Aflați deci că, de cîteva zile încoace, Moriliré ne-a bătut capul mereu, pe rînd, la fiecare, lăudîndu-ne talentele unui soi de vrăjitor, mai precis ale unui *kenielala* (care prezice viitorul) domiciliat la Kankan. După el, acest *kenielala* ar avea o a doua vedere uimitoare și, de nenumărate ori, Moriliré ne-a îndemnat să ne convingem personal de lucrul acesta. Inutil să adaug că, fără să ne vorbim între noi, l-am refuzat toți. Doar n-am venit în inima Africii ca să ne pierdem vremea cu niște somnambuli mai mult sau mai puțin extralucizi.

Dar, pe cînd ne plimbam prin Kankan conduși de ei, iată că Moriliré și Tchumuki se opresc la doi pași de-o colibă, care nu se deosebea cu nimic de celelalte. Printr-o întîmplare, căreia bănuiesc că și ei i-au dat o mînă de ajutor, ne-am pomenit în fața locuinței faimosului *kenielala*, atît de lăudat de cei doi. Și, din nou, ei ne-au sfătuit să-l vizităm. Noi am refuzat și de data aceasta. Dar ei nu s-au lăsat și au reînceput netulburați să-l laude pe venerabilul vrăjitor.

Dar ce or fi ținînd Moriliré sau camaradul său Tchumuki să mergem la *kenielala* al lor? Or fi moravurile locale atît de civilizate încît cei doi flăcăi să se aleagă cu ceva din cîștigul fenomenului lor? Să aibă ei sarcina de a-i atrage clienți, așa cum atrag gondolierii Veneției clienți pentru fabricanții de sticlărie și de dantele? Asta i-ar da dreptate domnului Barsac!

Cei doi cumetri nu se lasă bătuți. Și stăruie, stăruie atîta, încît cedăm, mai mult ca să fim lăsați în pace. La urma urmei, le putem face plăcerea asta, iar dacă au să cîștige cîțiva gologani, cu atît mai bine pentru ei.

Intrăm într-o colibă înfiorător de murdară și în care lumina abia pătrunde. *Kenielala* stă în picioare, în mijlocul colibei. După ce și-a lovit timp de cinci minute coapsele, spunîndu-ne *ini-tili*, adică „amiază bună“ — căci, într-adevăr, e amiază — el se ghemuiește pe rogojină și ne invită să-l imităm.

Vrăjitorul începe prin a face în fața lui o grămăjoară de nisip foarte fin pe care îl împrăștie în evantai, dintr-o lovitură dată cu o măturică. Apoi ne cere o duzină de nuci de kola, jumătate roșii, jumătate albe, pe care le trece cu însuflețire pe deasupra nisipului, mormăind cuvinte neînțelese; pe urmă aranjează fructele pe nisip formînd diverse figuri, cercuri, pătrate, romburi, dreptunghiuri, triunghiuri etc., și face deasupra lor niște semne

ciudate, de parc-ar vrea să le binecuvînteze. În sfîrșit, le adună cu mare grijă și întinde mîna murdară în care noi punem prețul consultației.

Acum, n-avem decît să-l întrebăm. E inspirat. Va vorbi.

Îi punem pe rînd cîteva întrebări, pe care el le ascultă în tăcere. Ne anunță că ne va da toate răspunsurile odată. Cînd isprăvim de vorbit, începe să vorbească el, cu mare volubilitate, foarte viu, ca un om sigur pe ce spune. Prezicerile vrăjitorului nostru nu sînt deloc vesele! Dacă am crede în ele — ceea ce, din fericire, nu se întîmplă — am ieși plini de griji și de neliniști din sălașul lui.

Vrăjitorul începe cu mine, cu mine care l-am întrebat ce va fi cu ce am eu mai scump pe lume, adică cu articolele pe care vi le trimit.

— Curînd, nimeni n-o să mai aibă vești de la tine, îmi spune el într-o păsărească pe care v-o traduc cît pot mai clar.

Ce noroc am și eu! Oricum însă, vrăjitorul a spus: curînd. Pot fi deci liniștit în ceea ce privește scrisoarea de față.

Kenielala trece la Saint-Bérain.

— Vei căpăta o rană care te va împiedica să te așezi, îi spune el.

Îmi vin în minte cîrligele de pescuit. Bătrînul farsor întîrzie. Se încurcă în trecutul căruia, fără doar și poate, Moriliré și Tchumuki n-au uitat să-i lumineze beznele.

Acum e rîndul domnișoarei Mornas.

— Ai să fii lovită la inimă, rostește *kenielala*.

Ia te uită! Nu-i prost deloc! Observați că n-a precizat dacă rana o să fie fizică sau morală. Eu înclin către a doua ipoteză, și tare le bănuiesc că nu și-au ținut gura pe cele două călăuze ale noastre. Domnișoara Mornas cu siguranță că a interpretat profeția ca și mine, căci s-a roșit. Fac prinsoare că se gîndește la căpitanul Marcenay.

Dar vrăjitorul a tăcut, apoi l-a privit pe domnul Barsac cu niște ochi amenințători. E clar că am ajuns la prezicerea cea mai importantă. Vrăjitorul vorbește:

— Dincolo de Sikasso, văd albi. Pentru voi toți, asta înseamnă sclavia sau moartea.

Are haz bătrînul!

— Albi?... repetă domnișoara Mornas. Vrei să spui: negri.

— Am spus: albi, afirmă solemn *kenielala*, care face pe inspiratul într-un mod cît se poate de caraghios. Nu treceți de Sikasso. Dacă treceți, sclavia sau moartea.

Bineînțeles, i-am luat în glumă sfatul. Pe cine o să convingă ghicitorul ăsta că poate exista pe teritoriul francez o ceată de albi destul de numeroasă ca să pună în primejdie o coloană atît de mare ca a noastră? Seara, la cină, ne-am distrat pe seama poveștii lui, și a rîs pînă și prudentul domn Baudrières, după care am uitat-o.

Eu mi-am amintit-o din nou, seara, pe cînd mă culcam. M-am gîndit la ea foarte serios, și pînă la urmă am ajuns la concluzia că... pe care... în sfîrșit, judecați singuri.

Să dăm mai întîi datele problemei.

Există două fapte și jumătate.

Jumătatea e constituită de lipsa lui Moriliré la Timbo, și, după ultimul popas, înainte de Kankan.

Cele două fapte sînt otrăvirea cu dung-kono și sinistra prezicere a vrăjitorului negru.

Acestea zise, să judecăm.

Primul fapt. E oare de crezut ca vreo căpetenie a vreunui sat neînsemnat să-și fi făcut planul nesăbuit de-a ataca o misiune păzită de două sute de soldați, și asta într-o regiune a Senegambiei, de multă vreme ocupată de trupele noastre, la treizeci și cinci de kilometri de Timbo, unde se află garnizoana unui puternic post francez? Nu, nu e de crezut. Dimpotrivă, e inadmisibil, absolut inadmisibil.

Al doilea fapt. E oare de crezut ca un bătrîn negru, stupid și ignorant, să aibă puterea de a ghici viitorul? Nu, e absolut sigur că nu are puterea aceasta.

Incidentul cu dung-kono însă e și el real, sau, cel puțin, fiind vădit pentru mine că un asemenea plan n-a putut fi niciodată conceput, lucrurile au fost aranjate în așa fel, încît să ne facă să credem în realitatea lui.

De asemenea, e sigur că *kenielala*, care, neajutat de alții, ar fi vorbit razna și ne-ar fi spus cu totul altceva, n-a spus, de fapt, altceva, ci s-a încăpățînat să ne prezică sclavia sau moartea, dincolo de Sikasso.

Concluzia se impune de la sine: au vrut să ne sperie.

Cine? De ce? mă veți întreba.

Cine? Habar n-am.

De ce? Ca să ne facă să renunțăm la călătoria noastră. Stingherim pe cineva, și acest cineva nu vrea să trecem de Sikasso.

Cît despre jumătatea de fapt Moriliré, ea sau nu înseamnă nimic, sau, dacă Saint-Bérain n-a fost atît de distrat pe cît e

de obicei, Moriliré e complice cu cei ce încearcă să ne oprească înaintarea. Stăruința lui de a ne conduce la *kenielala* îl face foarte suspect, și trebuie crezut că a fost cel puțin plătit în acest scop. Iată un punct care va trebui lămurit.

Acestea sînt concluziile mele. Viitorul îmi va spune dacă ele sînt sau nu întemeiate.

Cine va trăi va vedea.

AMÉDÉE FLORENCE.

ÎN SAVANĂ, LA O ZI DE MERS DE KANKAN, *26 decembrie.* Adaug post-scriptumul acesta la scrisoarea mea de alaltăieri, pe care Tchumuki mă asigură că va face să vă parvină.

Azi-noapte ni s-a întîmplat ceva cu totul neobișnuit. Vă semnalez faptul, fără a încerca măcar să-l explic.

Am plecat din Kankan ieri dimineață, 25 decembrie, și, după două etape serioase, în total vreo treizeci de kilometri, ne-am instalat tabăra, seara, în plin cîmp. Ținutul e foarte puțin populat. Ultimul sat prin care am trecut, Diangana, e la vreo douăzeci de kilometri în urmă, și cincizeci de kilometri ne despart de viitorul sat Sikoro.

La ora obișnuită, întreaga tabără dormea.

Deodată, în plină noapte, am fost treziți de un zgomot ciudat, căruia nimeni nu i-a putut da o explicație admisibilă. Era un fel de huruit colosal, un zgomot ca al unei mașini cu aburi, sau, mai exact, ca al unor insecte, dar al unor insecte gigantice, de mărimea unor elefanți. După informațiile date de santinele, zgomotul acesta neobișnuit a început dinspre apus. Foarte slab mai întîi, el a sporit în intensitate, încetul cu încetul. În clipa cînd ieșim din corturi, zgomotul a ajuns la apogeu. Cel mai ciudat e că vine de sus, din văzduh, din cer. Cauza care îl produce se află exact deasupra noastră. Dar care să fie ea?

Degeaba deschidem ochii mari. Nu se vede nimic. Nori groși acoperă luna și bezna e adîncă.

Pe cînd ne căznim zadarnic să străpungem întunericul, huruitul se depărtează spre est, scade, piere... Dar, înainte de-a se fi stins cu totul, auzim un al doilea zgomot, venind dinspre vest. Ca și cel de mai înainte, huruitul acesta crește, ajunge la maximum, scade și încetează, depărtîndu-se spre est.

Tabăra pare încremenită de groază. Toți negrii și-au lipit fețele de pămînt. Cît despre europeni, ei s-au grupat în jurul căpitanului Marcenay. Împreună cu ei, îi zăresc pe Tchumuki și pe Tongané,

care, trăind printre albi, au căpătat ceva din tăria lor sufletească. Pe Moriliré, dimpotrivă, nu izbutesc să-l descopăr. Fără doar şi poate că stă întins cu faţa la pămînt, undeva, printre cei de-o culoare cu el.

De cinci ori la rînd, înspăimîntătorul huruit se naşte, creşte şi se stinge. Apoi noaptea îşi recapătă liniştea obişnuită şi se sfîrşeşte paşnic.

Dimineaţa, refacerea convoiului e o întreagă problemă. Negrii se tem şi refuză cu încăpăţînare să pornească la drum. Căpitanul Marcenay izbuteşte totuşi să-i convingă, arătîndu-le soarele care răsare pe un cer fără nori. Cu siguranţă că în clipa aceasta în văzduh nu se petrece nimic nefiresc.

În sfîrşit, pornim, cu trei ore întîrziere.

Fenomenul din noaptea trecută formează, bineînţeles, subiectul tuturor discuţiilor; dar nimeni nu poate reuşi să-l explice. Totuşi, încet-încet, începe să se mai vorbească şi despre alte lucruri, cînd, cam la doi kilometri de tabăra pe care am părăsit-o, căpitanul Marcenay, aflat în fruntea convoiului, constată că solul e brăzdat de nişte dîre făcute parcă de roţi. Dîrele au o lungime de vreo cincizeci de metri şi sînt orientate de la vest spre est. Adînci cam de zece centimetri spre vest, ele se şterg pe nesimţite spre est. Şi sînt zece la număr.

Să aibă oare ele vreo legătură cu fenomenul de azi-noapte? Mai întîi, m-aş simţi ispitit să răspund nu.

Şi totuşi, există direcţia aceasta comună, de la vest spre est; există numerele asemănătoare: cinci grupe de dîre, cinci huruituri succesive...

Atunci?...

Atunci, nu mai ştiu...

AMÉDÉE FLORENCE

Capitolul VII

LA SIKASSO

La 12 ianuarie misiunea Barsac ajunse la Sikasso. Străbătuse deci în mai puţin de şase săptămîni, adică în medie cu douăzeci şi cinci de kilometri pe zi, cei o mie o sută de kilometri care despart de coastă această veche capitală din Kenedugu, devenită mai apoi ultima fortăreaţă a lui Samory.

Expansiunea franceză încetă, după cum s-a spus, să primească articolele lui Amédée Florence, după cel de-al treilea, trimis de ziarist a treia zi de la plecarea din Kankan; începînd din ziua aceea nu s-ar mai fi ştiut nimic despre mersul misiunii, dacă n-ar fi existat carnetul în care iscusitul reporter îşi nota zilnic observaţiile. Autorul povestirii de faţă are sub ochi carnetul acesta şi, la nevoie, nu va uita să facă largi împrumuturi din el.

De la Kankan la Sikasso, călătoria pare să fi fost monotonă şi fără nimic interesant, în afara cîtorva glume legate de veşnica zăpăceală a lui Saint-Bérain şi a relatării amănunţite a micilor întîmplări zilnice, despre care i s-au dat cititorului destule exemple ca să mai fie nevoie să pomenim şi altele; Amédée Florence se mărgineşte să descrie drumul — şes pînă la Tiola, foarte accidentat începînd de la tîrguşorul acesta — şi să constate pe scurt că Tchumuki, continuînd să fugă de tovărăşia camaradului său Tongané, părea că se împrietenise tot mai mult cu Moriliré, călăuza din fruntea convoiului. În privinţa aceasta, ziaristul nu face comentarii şi, într-adevăr, nu e cazul, relaţiile dintre cei trei negri nefiind atît de importante încît problema lor să-i fi reţinut atenţia.

Din tăcerea lui Amédée Florence, trebuie conchis că nu s-a petrecut nimic mai deosebit. Prin urmare, după cum se putea aştepta, nici una din prezicerile lui *kenielala* nu căpătase nici cel mai slab început de împlinire: Amédée Florence continua să-şi redacteze articolele şi să le predea lui Tchumuki, care garanta mereu că vor sosi cu bine în Europa iar dacă, pentru un motiv sau altul, fagăduiala aceasta nu era ţinută, reporterul n-avea de unde să ştie; Saint-Bérain putea să-şi încalece mai departe calul, iar inima Janei Mornas — căci vom păstra pseudonimul acesta ales de ea — nu primise nici o rană, sau, cel puţin, nici o rană vizibilă. Cît despre rana morală, din cîteva cuvinte scrise de Amédée Florence ar părea să rezulte că, dimpotrivă, el socotea a treia precizare ca fiind mai aproape de împlinire decît celelalte, cu condiţia să fie luată în sensul ei figurat. Într-adevăr, ziaristul consacră două rînduri, altminteri aprobative şi pline de simpatie, prieteniei din ce în ce mai strînse dintre Jane Mornas şi căpitanul Marcenay, şi plăcerii sporite pe care cei doi tineri păreau s-o găsească în ea.

În ceea ce priveşte a patra prezicere, cea mai serioasă şi mai sinistră, nimic, absolut nimic nu arată că vreun fapt oarecare ar fi venit s-o confirme. Misiunea nu era nici nimicită, nici ajunsă în sclavie; ea înainta paşnic sub paza celor două sute de ostaşi

ai căpitanului Marcenay; animalele erau sănătoase, iar bagajele, în stare bună, nu fuseseră udate la trecerea rîurilor decît atît cît trebuie neapărat să fie udate cînd sînt transportate de negri.

Oricît de îndreptăţit ar fi apărut în momentul formulării lui, raţionamentul lui Amédée Florence de la sfîrşitul articolului scris la Kankan nu mai fusese confirmat de evenimentele ulterioare. Nimeni nu mai riscase vreun atentat real sau simulat împotriva convoiului, şi nu mai fusese întîlnit nici un alt *kenielala* care să rostească din nou profeţii ameninţătoare. Dacă, deci, Amédée Florence văzuse bine şi dacă exista undeva vreo fiinţă care să fi alcătuit planul absurd de a înspăimînta misiunea într-atîta, încît s-o hotărască să se întoarcă din drum, totul făcea să se creadă că se renunţase la planul acesta.

Dealtfel, cînd sosi la Sikasso, nici Amédée Florence nu mai era prea sigur de cele gîndite. Faptele care îi motivaseră raţionamentul: încercarea mai mult sau mai puţin reală de otrăvire cu dung-kono şi sumbrele preziceri ale vrăjitorului negru, învechindu-se, îşi mai pierduseră din valoare. Deşi nu se aflau decît la Sikasso, iar primejdia anunţată trebuia să înceapă abia dincolo de această fostă capitală, ziaristul se liniştise din zi în zi, căci i se părea absurd să admită că nişte negri inofensivi, cum erau cei întîlniţi din cînd în cînd în cale, ar risca să atace o trupă de soldaţi atît de numeroasă. O astfel de aventură ar fi fost cu putinţă doar dacă ar mai fi existat vreun om de felul lui Samory, care să facă triburile acestea copilăroase să se transforme în războinici.

Şi totuşi, Amédée Florence se liniştea poate cam prea mult bazîndu-se numai pe oamenii căpitanului Marcenay, căci tocmai la Sikasso forţa aceasta armată avea să fie redusă la jumătate.

Cititorul sper să nu fi uitat că, la Sikasso, misiunea Barsac urma să se împartă în două. Pe cînd o primă parte, condusă de Barsac, în persoană, avea să înainteze pînă la Niger, trecînd prin Uagadugu, capitala ţinutului Mossi, şi să revină la ocean prin Borgu şi Dahomey, a doua parte, sub conducerea lui Baudrières, urma să coboare imediat spre sud şi să meargă aproape în linie dreaptă spre Grand-Bassam. Bineînţeles, fiecare din cele două părţi ale misiunii avea dreptul la protecţie egală, escorta fiind deci redusă la o sută de oameni de o parte şi de alta.

În momentul cînd expediţia, încă întreagă, sosea la Sikasso, nu trecuse prea multă vreme de cînd fortăreaţa aceasta a lui Samory, luată cu asalt în primele luni ale anului 1898 de colonelul Audéoud, aparţinea Franţei. În împrejurimi, ţinutul se

resimţea încă de pe urma neîncetatelor jafuri la care o supusese sinistrul neguţător de sclavi, împodobit de noi înşine, nu se ştie de ce, cu numele pompos de Almany. Pretutindeni, nu întîlneai decît sate pîrjolite sau prădate, şi mizeria era cumplită.

Cît despre oraşul însuşi — dacă e îngăduit să i se spună astfel unei aşezări negre — el rămăsese aproape în starea în care îl găsise colonelul Audéoud. Sikasso era, şi dealtfel mai este încă, o simplă îngrămădire de sate distincte, despărţite prin ogoare cultivate şi unite printr-o împrejmuire obişnuită aglomerărilor din ţinut, un *tata* care, aici, măsura şase metri înălţime şi opt metri grosime la bază.

În interiorul acestui *tata*, administraţia franceză făcuse ce era mai necesar şi, pînă la sosirea misiunii, în afara celor mai urgente lucrări de curăţire, nu fuseseră înălţate decît clădirile pentru adăpostirea trupelor din garnizoană.

În epoca aceea, garnizoana cuprindea trei companii, una de infanterie colonială şi două de tiraliori senegalezi, acestea din urmă încadrate de ofiţeri şi subofiţeri francezi. Vă închipuiţi cîtă bucurie le făcu sosirea misiunii Barsac tinerilor acestora, de atîta vreme despărţiţi de semenii lor. Bucuria ajunse la culme datorită prezenţei căpitanului Marcenay, aflat în fruntea escortei; căpitanul îi regăsi în postul acesta depărtat pe mulţi dintre cei mai buni camarazi ai săi. Iar bucuria ajunse la delir cînd se află că o femeie albă făcea parte din expediţie.

Vizitatorilor acestora de frunte li se organiză o primire solemnă, din care nu lipsi nimic, nici drapelele fîlfîind în vînt, nici sunetele de trîmbiţe, nici bătăile de tobe, nici arcurile de triumf din verdeaţă, nici uralele negrilor aşezaţi frumos în rînduri şi nici chiar discursul lui Barsac.

Seara, ofiţerii oferiră un punş minunat, la care domni tot timpul cea mai curată veselie. Jane Mornas prezidă petrecerea. E lesne de închipuit ce succes avu. Toţi căutau să fie cît mai aproape de ea. Tinerii aceştia înflăcăraţi s-ar fi luptat cu bucurie pentru ochii frumoşi ai fetei, venită să aducă o rază de soare în surghiunul lor.

Dar Jane Mornas nu se lăsă ameţită de succes. Printre toate omagiile, cele pe care căpitanul Marcenay i le aduse şi el cu dărnicie găsiră cel mai uşor calea spre inima ei.

Ba se vădi chiar, fără să-şi dea seama, preferinţa aceasta, cu atîta nevinovăţie, încît toţi cei de faţă o observară curînd. Şi imediat camarazii lui Marcenay, ca nişte adevăraţi francezi ce erau,

avură delicateţea să-şi potolească pe nesimţite entuziasmul şi să-i adreseze rînd pe rînd fericitului căpitan felicitări discrete, pe cînd acesta căuta în zadar să-i convingă că nu le merită.

Marcenay se uita pe de lături, nega, jura că nu înţelege nimic din ce voiau să-i spună. Dar, de fapt, înţelegea foarte bine şi plutea în al nouălea cer de fericire. Toate visele îi erau deci îngăduite, din moment ce sentimentele Janei Mornas erau atît de evidente, încît numai el nu le cunoştea.

Astfel, dragostea pe care Jane Mornas şi Marcenay o nutreau unul pentru altul se dezvălui şi pentru ei înşişi.

A doua zi, se începură discuţiile despre modul cum să fie împărţită misiunea şi, imediat, se iviră dificultăţi neprevăzute.

În privinţa europenilor, totul era simplu. În jurul lui Baudrières se grupară domnii Heyrieux şi Quirieu, potrivit instrucţiunilor primite, şi domnul Tassin, potrivit preferinţelor personale. Cu Barsac se reuniră dl. Poncin şi doctorul Châtonnay. Amédée Florence se alipi acestui grup, al cărui itinerar de lungă durată făgăduia să dea material pentru articole mai ample.

Cît despre căpitanul Marcenay, el avea ordin să-i dea lui Baudrières o escortă de o sută de oameni, sub comanda unui locotenent detaşat de garnizoana din Sikasso, iar el, personal, împreună cu ceilalţi o sută de oameni, să însoţească grupul Barsac. Hotărît să se supună cu stricteţe ordinelor, lucru lesne de înţeles, căpitanul era totuşi tulburat şi se întreba cu neliniște la care grup se vor alipi Jane Mornas şi Saint-Bérain.

Şi cît de uşurat oftă auzind-o pe tînăra fată răspunzînd că îl va însoţi pe Barsac, cînd i se puse întrebarea aceasta! Dar ce oftat, dezamăgit de data aceasta, urmă după primul, cînd Jane adăugă că ea şi Saint-Bérain aveau să rămînă doar cîteva zile împreună cu onorabilul deputat de Midi, şi că intenţia lor era să-l părăsească după cîteva etape, ca să-şi continue explorarea personală mai spre nord.

Toţi ofiţerii se ridicară împotriva unui plan atît de imprudent; toţi o dezaprobară pe Jane. Cum, singură, fără escortă, voia să se aventureze în nişte ţinuturi aproape total necunoscute şi în care armele franceze nu pătrunseseră încă niciodată? I se arătă că o asemenea călătorie era de nerealizat, că Jane îşi risca viaţa şi că, în orice caz, căpeteniile satelor n-o vor lăsa să treacă.

Zadarnic însă, căci Jane Mornas rămase de neclintit şi nimeni, nici chiar căpitanul Marcenay, nu avu nici cea mai mică influenţă asupra ei.

— Vă pierdeţi vremea degeaba, spuse ea rîzînd. Cel mult o să izbutiţi să-mi înspăimîntaţi unchiul, care roteşte, colo, nişte ochi speriaţi...

— Eu! protestă Agenor, simţindu-se atacat.

— Da, dumneata, insistă Jane Mornas. Se vede cît de colo că mori de frică. Te-ai lăsat oare influenţat de toate prezicerile acestea sinistre?

— Eu!... repetă bietul Saint-Bérain.

— De ce te-ai teme? întrebă Jane Mornas cu un orgoliu superb. O să fiu cu dumneata, nepoate.

— Dar nu mă tem! se apără Saint-Bérain, furios că era ţinta tuturor privirilor.

Jane Mornas se întoarse spre cei ce o contraziceau.

— Cît despre mine, spuse ea, am plecat din Europa cu gîndul să străbat Hombori şi să ating Nigerul la vîrful buclei sale, la Gao. Voi străbate deci Hombori şi voi atinge Nigerul la Gao.

— Şi tuaregii auelimideni care, în ţinutul acela, ocupă ambele maluri ale Nigerului?

— Puţin îmi pasă de tuaregi, răspunse Jane Mornas, şi am să trec în pofida lor!

— Dar de ce Gao şi nu alt punct? Din moment ce faceţi o călătorie de plăcere, ce motiv, atît de puternic, vă îndeamnă să mergeţi acolo şi nu în altă parte?

— Un capriciu, răspunse Jane Mornas.

Cuvîntul acesta, pe care, dealtfel, toţi ofiţerii îl găsiră plin de o mîndră hotărîre şi, după părerea lor, pe deplin franţuzesc, stîrni numeroase aplauze.

— E, într-adevăr, un motiv puternic, spuse maiorul Vergèze. Capriciul unei femei frumoase *e ultima ratio*[1], şi nu noi o să-l contestăm.

După împărţirea personalului conducător al misiunii, atît al celui oficial cît şi al celui neoficial, mai rămînea să se facă repartiţia judicioasă a personalului inferior, ceea ce nu părea deloc greu.

Mai întîi, cei zece măgari, cei cinci cărăuşi şi cei zece hamali ai Janei Mornas şi ai lui Saint-Bérain aveau să urmeze în mod firesc soarta celor care îi angajaseră. Ceilalţi hamali şi cărăuşi, cît şi restul animalelor de povară, urmau să fie împărţiţi în două grupuri inegale, cel mai numeros trebuind să treacă alături de partea misiunii care avea de făcut drumul cel mai lung, adică alături de

[1] Ultimul mijloc, argument (în limba latină în text).

Barsac şi Baudrières îşi strînseră mîna

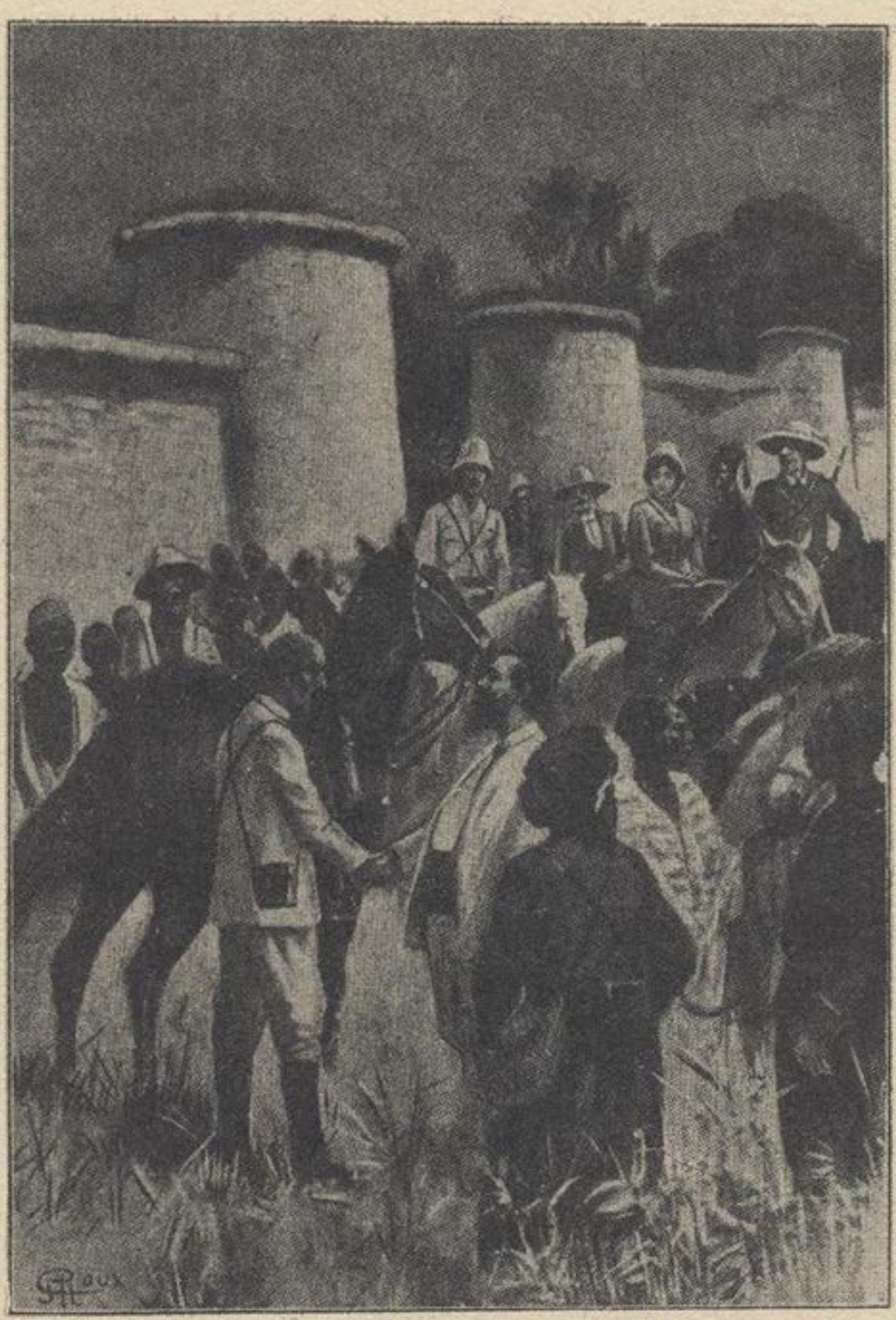

Barsac, căruia urma să-i fie lăsată, de asemenea, ca ajutor, călăuza Moriliré. Asupra acestor puncte se căzu ușor de acord.

Dar cînd fu vorba de punerea în practică a hotărîrilor luate, începură dificultăţile.

La primele cuvinte care i se spuseră în acest sens, Moriliré refuză categoric și nici un argument nu-l putu abate de la refuzul său. După el, fusese angajat doar pînă la Sikasso, și nimic pe lume n-avea să-l facă să meargă și mai departe. Zadarnic insistară ceilalţi. Zadarnic folosiră toate mijloacele, chiar și intimidarea; nu se putu obţine de la Moriliré decît acceptarea de a însoţi misiunea Baudrières. Să-l convingă să meargă spre est, cu Barsac, se dovedi cu neputinţă.

După rezolvarea problemei acesteia, începură dificultăţile asemănătoare cu hamalii și cărăușii. În afara celor angajaţi direct de Jane Mornas și de Saint-Bérain, ei refuzară pînă la unul să meargă dincolo de Sikasso. Rugăminţile, promisiunile și amenințările se dovediră inutile. Refuzul lor părea de neclintit și membrii misiunii se văzură nevoiţi să renunţe la a-i convinge.

Misiunea fu deci silită să caute o nouă călăuză și alţi oameni de povară. Majoritatea acestora din urmă fu adunată lesne, dar trebuiră să se scurgă mai multe zile pînă să poată fi găsit un indigen care să inspire destulă încredere. În sfîrșit, omul căutat fu descoperit. Era un negru de treizeci și cinci-patruzeci de ani, numit Bala Koneré, originar din Nielé, sat din Follona, situat pe itinerarul lui Baudrières, dar care mai făcuse cîteva călătorii pînă la Mossi. Bala Koneré fu angajat.

Și, imediat, bruscă transformare a lui Moriliré. Acesta, care asistase cu nepăsare, ba chiar cu oarecare ironie, pe cît părea, la căutările fără rezultat ale șefilor săi, își schimbă deodată atitudinea cînd încercările lor fură încununate de succes. El veni la Barsac, îi ceru umil iertare pentru încăpăţînarea de pînă atunci atribuită fricii și se oferi să conducă misiunea pînă la Uagadugu și pînă la Dahomey, așa cum se aranjase de la bun început. Și, totodată, orice urmă de împotrivire începu să dispară la foștii hamali și cărăuși; aceștia se declarară gata să-și urmeze mantoba (călăuza) oriunde va dori să-i conducă, cu sigura condiţie ca mantoba să fie Moriliré.

Subita lor unanimitate arăta vădit că numitul Moriliré trebuia socotit ca singurul vinovat pentru greva neașteptată, și conducătorii misiunii se gîndiră o clipă să-i refuze ofertele tardive. Totuși, era atît de important să-și asigure ajutorul unor oameni

încercaţi şi a unei călăuze născută în ţinutul care trebuia străbătut, încît pînă la urmă acceptară să închidă ochii.

Se hotărî deci ca Bala Koneré să-i fie dat lui Baudrières, împreună cu o mică parte din vechiul personal, la care se adăugară cîţiva noi hamali. Barsac urma să-l păstreze pe Moriliré, împreună cu cea mai mare parte a vechilor hamali şi cărăuşi.

Toate aceste ezitări, toate aceste schimbări răpiră mult timp. Intraţi împreună la Sikasso la 12 ianuarie, Barsac şi Baudrières porniră de acolo, despărţiţi, abia la 21 ianuarie.

În dimineaţa aceea, de cu zori, companiile fură din nou adunate şi se aliniară sub comanda ofiţerilor respectivi, în ţinută de paradă; din nou drapelele fluturară în vînt, trîmbiţele sunară iar şi mai întîi misiunea Barsac, apoi misiunea Baudrières, defilară printre rîndurile de soldaţi. Apoi trupa, pornită în urma lor, îi însoţi pînă la incintă.

Cînd convoiul ajunse afară din *tata*, începură cuvintele de rămas bun. Ofiţerii din garnizoană le urară şi unora şi altora drum bun, şi, nu fără emoţie, Barsac şi Baudrières îşi strînseră mîna. În sfîrşit, pe cînd trupa se reîntorcea la cazarmă, cele două convoaie se puseră în mişcare şi porniră la drum, fiecare în direcţia stabilită. Baudrières, cei ce-l însoţeau şi cei o sută de soldaţi ai escortei se depărtară spre sud. Barsac, domnul Poncin, doctorul Châtonnay, Amédée Florence, Jane Mornas şi Saint-Bérain, încadraţi şi ei de o sută de călăreţi conduşi de căpitanul Marcenay, cotiră spre stînga şi dispărură în direcţia est.

Dar aceste două coloane, aproape identice, aveau să aibă o soartă foarte diferită. Dacă prima n-avea să întîlnească în cale nici o primejdie adevărată, ba chiar nici o piedică mai serioasă, nu la fel avea să se întîmple cu cea de-a doua. Pe cînd Baudrières, îndeplinindu-şi paşnic misiunea, avea să-şi adune fără multă greutate datele raportului, pe care se angajase să-l supună Camerei, şi să ajungă în cele din urmă la Grand-Bassam aproape la data prevăzută, lui Barsac şi prietenilor săi le era scris să fie amestecaţi în aventura cea mai cumplită, cea mai extraordinară din cîte se pot imagina. Aşa hotărîse soarta.

Iată de ce, trecînd peste întîmplările mărunte care au marcat drumul paşnic al lui Baudrières, povestirea de faţă va fi legată de acum înainte numai de grupul misiunii care se depărtează spre est, şi care, condusă de călăuza Moriliré, se afundă tot mai mult în adîncul ţinutului negru.

Capitolul VIII

MORILIRÉ

(Carnetul cu note al lui Amédée Florence.)

22 ianuarie. Au trecut două zile de cînd am părăsit Sikasso, şi am de pe acum impresia că ceva e în neregulă. Repet, nu e decît o impresie, dar mi se pare că starea de spirit a oamenilor noştri e mai puţin bună, că, de pildă, cărăuşii pun şi mai puţin elan, dacă e posibil, la îndemnat măgarii, că hamalii obosesc mai repede şi cer repausuri mai dese. Poate că toate acestea există numai în imaginaţia mea şi poate că, fără să vreau, sînt influenţat de prezicerile lui *kenielala* din Kankan. S-ar putea prea bine ca prezicerile lui, pe care aproape că le uitasem, să fi recăpătat o oarecare valoare de cînd am depăşit Sikasso şi de cînd escorta a fost redusă la jumătate.

Să-mi fie oare frică? Deloc! Sau, mai degrabă, mă tem doar că imbecilul de *kenielala* să nu fi spus doar o lecţie învăţată pe de rost, şi să nu fi avut deloc darul de a prezice. De fapt, ce-mi doresc? Aventuri, aventuri şi iar aventuri, pe care le voi transforma în articole, aşa cum îmi cere meseria. Şi tocmai aventurile adevărate nu vor să se ivească odată.

23 ianuarie. Mă gîndesc mereu că înaintăm ca un convoi de melci. E adevărat că natura terenului nu îngăduie un marş rapid. Peste tot sînt numai urcuşuri şi coborîşuri. Orice s-ar zice, reaua voinţă a negrilor mi se pare neîndoielnică.

24 ianuarie. Nu spuneam eu? Abia astă-seară ajungem la Kafelé. Ne-au trebuit patru zile ca să facem cincizeci de kilometri. Doisprezece kilometri pe zi, nu-i rău, ca record.

31 ianuarie. Ei bine, recordul a fost bătut! Ne-au trebuit şase zile pentru alţi cincizeci de kilometri — total: o sută de kilometri în zece zile! — şi iată-ne într-un fel de mică localitate balneară, numită Kokoro. Vă rog să credeţi că nu mi-aş închiria aici o vilă ca să-mi petrec vara la malul mării. Ce văgăună!

După ce acum trei zile am lăsat în urmă un sat numit Ngana — unde naiba pot să găsească asemenea nume? — am mai urcat o ultimă coastă destul de abruptă, apoi am coborît definitiv valea pe care o străbatem pentru moment. Înălţimi spre vest, spre nord şi spre sud. În faţa noastră, spre est, cîmpia.

Ca o culme a nenorocirii, vom fi reţinuţi cîtva timp la Kokoro. Nu fiindcă am fi prizonieri. Dimpotrivă, căpetenia satului, un anume Pintié-Ba, ne e prieten cît se poate de bun. Dar...

Dar mă gîndesc că e o axiomă literară să începi cu ce e mai plicticos. Am să trec deci, în grabă, cu titlu de rezumat, cîteva note etnografice, înainte de a-mi continua povestirea.

De la Kokoro începe ţinutul negrilor bobo.

Schiţă fugitivă a locuitorilor.

Bărbaţii, în genere, destul de bine făcuţi, umblă absolut goi. Bătrînii poartă între picioare o fîşie de pînză numită *bila*. Bătrînele înlocuiesc *bila* cu un mănunchi de frunze pus la spate. Cîţiva tineri au adoptat *bila*, împodobind-o la spate cu o coadă de stambă terminată cu un mic pămătuf. Adăugaţi la veşmîntul lor simplu un colier din trei şiraguri de scoici cauri, nişte jartiere, o frunză de palmier în jurul gleznelor, nişte cercei de fier şi o săgeată din corn sau din trestie vîrîtă în nas.

Ca arme: suliţe şi cîteva flinte cu amnar. În plus, unii mai au un mic bici de care sînt agăţate tot soiul de amulete.

Digresiunea aceasta ingenioasă îmi permite să reiau direct firul povestirii.

Scena se petrece la Kokoro, ieri, 30 ianuarie. E noapte. În momentul cînd sosim în apropierea satului, ne izbim de o mulţime de negri care urlă — la lumina torţelor numărăm vreo opt sute — şi care nu par deloc însufleţiţi de intenţii prea paşnice. E prima dată cînd ne bucurăm de o asemenea primire. De aceea ne oprim, oarecum surprinşi.

Surprinşi, dar nu foarte neliniştiţi. Degeaba îşi agită aceşti flăcăi armele: e limpede că o salvă de puşti ar mătura toată adunarea. Căpitanul Marcenay dă un ordin. Ostaşii lui iau armele în mîini şi descheie învelitorile, fără ca, totuşi, să le scoată. Căpitanul şovăie, într-adevăr. Să tragi în aproapele tău e totdeauna ceva grav, chiar cînd aproapele e un bobo. Pînă aici, pulberea a rămas mută, şi tare am dori să nu-i dăm glas.

Aşa stau lucrurile, cînd calul lui Saint-Bérain, speriat de zbierete, zvîcneşte brusc cu toate picioarele odată. Saint-Bérain, pierzîndu-şi echilibrul, execută un adevărat salt de maestru şi cade în plin peste gloata negrilor bobo.

Aceştia scot urlete cumplite şi se năpustesc spre nefericitul nostru prieten, cînd...

...Cînd domnişoara Mornas se avîntă la galop printre negri. Imediat, atenţia lor se abate de la Saint-Bérain spre ea. Curajoasa călăreaţă e încercuită. Douăzeci de suliţe sînt îndreptate spre ea.

— *Manto!* le strigă domnişoara Mornas atacatorilor. *Nté a bé suba!* (Tăcere! Sînt vrăjitoare!)

Vorbind, ea scoate de la oblîncul șeii o lampă electrică de buzunar, aflată din fericire acolo, și-o stinge și o aprinde rînd pe rînd, ca să arate că stăpînește focul și fulgerele.

La vederea luminii, zbieretele se potolesc, iar în jurul ei se formează un cerc respectuos, în mijlocul căruia înaintează sus-numitul Pintié-Ba. O să țină neapărat un discurs. Dar domnișoara Mornas îi poruncește să tacă. Ea vrea mai întîi să alerge în ajutorul lui Saint-Bérain, care, de cînd a căzut, nu s-a mai mișcat, și deci trebuie că e rănit.

Controlul făcut de doctorul Châtonnay, care pătrunde în cerc cu aceeași liniște cu care ar intra la un pacient, dovedește că Saint-Bérain e rănit. E chiar plin de sînge. Din nenorocire, a căzut atît de prost, încît un silex ascuțit i-a făcut o tăietură largă, ceva mai jos de șale.

În clipa aceea îmi spun că s-a adeverit una din prezicerile lui *kenielala*. E foarte posibil. Asta mă face să sper că se vor împlini și celelalte, dar mă trece un fior cînd mă gîndesc la soarta articolelor mele.

Între timp, doctorul Châtonnay a spălat rana. Apoi își ia trusa și coase tăietura, pe cînd negrii îl privesc cu adîncă uimire.

În timp ce are loc operația, domnișoara Mornas, care a rămas călare, îi îngăduie lui Pintié-Ba să vorbească. Acesta se apropie și o întreabă în bambara de ce *tubab* (tubab-ul e Saint-Bérain) i-a atacat cu o pușcă. Domnișoara Mornas neagă faptul. Căpetenia nu se lasă și arată cutia ciudată pe care Saint-Bérain o poartă în bandulieră. I se explică adevărul. Zadarnic însă. Ca să fie convins, trebuie dată la o parte învelitoarea, trebuie deschisă cutia care lucește la lumina torțelor și trebuiesc arătate undițele din interiorul ei.

La vederea lor, ochii lui Pintié-Ba scînteiază de poftă. Mîinile i se întind spre obiectul strălucitor. Ca un copil răsfățat, el îl cere, îl vrea, îl pretinde. Saint-Bérain refuză cu indignare.

Domnișoara Mornas, care ar vrea să consolideze pacea abia încheiată, insistă zadarnic. Pînă la urmă, se și supără.

— Nepoate!... spune ea severă, aprinzînd și stingînd din nou lampa electrică îndreptată spre pescarul recalcitrant.

Saint Bérain cedează imediat și-i dă cutia cu undițe lui Pintié-Ba, care își pune succesul pe seama puterii magice a lămpii electrice și a influenței vrăjitoarei.

Cînd căpetenia își ia în stăpînire comoara, începe un adevărat delir. Pintié-Ba țopăie un dans îndrăcit, apoi, la un semn al lui, toate armele dispar și căpetenia înaintează în mijlocul nostru.

Pintié-Ba ne ţine un discurs prin care ne invită, după cîte s-ar părea, să circulăm cît vrem prin sat şi porunceşte, pentru a doua zi, un tam-tam în cinstea noastră.

Dată fiind atitudinea paşnică a negrilor bobo, căpitanul Marcenay nu vede de ce n-am accepta invitaţia. A doua zi, deci, adică astăzi, imediat după-amiază, le facem o vizită noilor noştri prieteni, pe cînd escorta şi slujitorii negri rămîn dincolo de *tata*.

Ne îndreptarăm direct spre „palatul“ *dugutighi*-ului. Acesta dădu semnalul tam-tam-ului.

Mai întîi, muzicanţii străbătură satul, cîntînd, care din *bodoto*, un soi de trîmbiţă făcută din corn de antilopă, care din *buron*, alt soi de trîmbiţă, făcută din colţi de elefant, care din *tabala*, adică din tobă. Doi bărbaţi purtau *tabala*, în care un al treilea bătea cît putea cu un fel de măciucă numită *tabala kalama*. În legătură cu aceasta, căpitanul Binger remarcă pe bună dreptate că denumirea de *kalama* pare să vină de la *calamus*, şi că, deci, *tabala kalama* înseamnă în traducere exactă: pană de scris pe tobă.

La sunetele acestor felurite instrumente, boboşii se adună în piaţă şi încep dansurile.

Bărbaţi, femei, copii se aşază în cerc, vrăjitorii bat în *tabale*, şi două dansatoare vin în goană din capetele opuse ale pieţei. După trei piruete rapide, ele se avîntă una spre alta, nu faţă în faţă, ci, dimpotrivă, întorcîndu-şi spatele; ajunse în contact, ele se ciocnesc reciproc, cît pot mai tare.

După cele două dansatoare urmează altele două şi, în sfîrşit, scoţînd strigăte, toţi cei de faţă încep un soi de cadril.

Dansul se încheie cu o procesiune. Boboşii defilează prin faţa lui Pintié-Ba, cîntînd în cor, acompaniaţi de bătăile asurzitoare ale *tabalelor*, trîmbiţelor şi fluierelor de trestie.

În sfîrşit, e ora cinei.

În piaţă sînt aduse o duzină de oi ucise în colibe. Băştinaşii întind funii de la un copac la altul şi delimitează astfel un spaţiu pătrat, în mijlocul căruia femeile îngrămădesc lemne uscate. Apoi, înarmaţi cu cuţite, negrii spintecă oile şi le taie în fîşii pe care femeile le atîrnă de funii, pe cînd e aprins rugul. Cînd socoteşte că friptura e gata, Pintié-Ba face un semn, şi toţi negrii se năpustesc la hălcile de carne.

— Sînt sălbatici! exclamă domnişoara Mornas, palidă de tot.

— Vai da, scumpa mea copilă! răspunde doctorul Châtonnay. Dar mîncatul e singura plăcere a fiinţelor acestora nefericite, fiindcă au veşnic o aceeaşi suferinţă: foamea.

Ne-am întors curînd la corturile noastre, în timp ce, pentru negri, serbarea se prelungi pînă foarte tîrziu.

2 februarie. Ne aflăm tot la Kokoro, unde ne reţine rana lui Saint-Bérain. Unchiul-nepot (aşa îl numesc, definitiv) nu poate să încalece.

3 februarie. Tot la Kokoro. Veselă situaţie!

4 februarie, ora 6 dimineaţa. În sfîrşit, plecăm!

Aceeaşi zi, seara. Falsă plecare. Sîntem tot la Kokoro.

Azi-dimineaţă, de cu zori, am avut de îndurat, totuşi, manifestările de bun rămas ale boboşilor. (Ne mulţumim şi noi cu ce prieteni găsim). Tot satul era în picioare, cu dugutighi-ul în frunte, şi a fost un adevărat pomelnic de urări: „*N'yalla* (Dumnezeu) să vă readucă sănătoşi!" „Să vă dea un drum bun!" „Să vă dea un cal bun!" La auzul urării acesteia, Saint-Bérain, a cărui rană încă nu s-a vindecat de tot, face o strîmbătură.

Ne smulgem din mijlocul manifestărilor şi coloana se urneşte. Ea se urneşte, dar nu înaintează. E mai rău ca înainte de a ajunge la Kokoro. Reaua-voinţă sare în ochi. În fiecare clipă, cîte un hamal se opreşte, şi trebuie aşteptat; povara vreunui măgar cade şi trebuie pusă la loc. Pînă la zece, ora popasului, n-am făcut nici şase kilometri.

Admir răbdarea căpitanului Marcenay. Nu l-am văzut o dată ieşind din calmul cel mai perfect. Nimic nu-l descumpăneşte, nimic nu-l oboseşte. Căpitanul luptă cu energie rece şi calm contra relei-voinţe vădite.

Dar, în clipa cînd trebuie să pornim pentru etapa de seară, se schimbă cîntecul. Moriliré spune că s-a înşelat. Sînt consultate cele două călăuze ale domnişoarei Mornas. Tchumuki spune ca Moriliré. Tongané, dimpotrivă, afirmă că ne aflăm pe drumul cel bun. Iată-ne bine informaţi. Pe care să-l crezi?

După multe şovăiri, adoptăm părerea majorităţii şi facem cale întoarsă. Atunci, e o minune să vezi cît de repede mergem. Negrii nu mai sînt osteniţi, poverile măgarilor şi-au strîns singure legăturile. Într-o oră, parcurgem distanţa care, în sens invers, ne-a cerut patru ore, şi, înainte de a se însera, ne ocupăm iar tabăra de azi-dimineaţă, lîngă Kokoro.

6 februarie. Ieri, 5 februarie, am pornit fără prea multe încurcături, şi, lucru de mirare, chiar pe drumul la care renunţaserăm în ajun. Într-adevăr, la deşteptare Moriliré ne-a declarat că, gîndindu-se bine, şi-a dat seama că nu ieri-seara se înşelase, ci ieri-dimineaţa. Tchumuki îl susţine din nou. Tare mă simt înclinat să cred că amîndoi s-au înţeles între ei ca să-şi rîdă de noi!

Ieri, nimic deosebit, în afară de reaua-voinţă cu care începem să ne obişnuim; astăzi însă, două incidente grave.

În timpul etapei de dimineaţă, un măgar se prăbuşeşte pe neaşteptate. Vrem să-l ridicăm. E mort. Bineînţeles, moartea lui poate fi naturală. Mărturisesc, totuşi, că eu mă gîndesc la dungkono saû la vreo altă ticăloşie.

Nimeni nu spune nimic. Povara măgarului răposat e încărcată pe spinarea semenilor săi şi ne reluăm mersul.

La plecarea de după amiază, al doilea incident. Se constată lipsa unui hamal. Ce s-a făcut? Mister. Căpitanul Marcenay îşi muşcă mustaţa, văd bine că e îngrijorat. Dacă ne părăsesc negrii, stăm bine. Observ însă că, din momentul acesta, supravegherea a devenit mai severă. Sîntem siliţi să defilăm ca la paradă, iar călăreţii din escortă nu mai îngăduie nici un fel de fantezie individuală. Pe mine, disciplina aceasta riguroasă mă stinghereşte, dar o aprob, totuşi.

Seara, la sosire, altă surpriză. Observăm că mai mulţi negri sînt beţi. Cine le-a dat să bea?

Căpitanul organizează paza taberei cît se poate mai meticulos, apoi se duce la domnul Barsac, unde mă aflam şi eu, şi-i vorbeşte despre situaţia care se agravează de la Sikasso încoace. Doctorul Châtonnay, domnul Poncin, domnişoara Mornas, apoi Saint-Bérain, vin şi ei, unul după altul, astfel că, de fapt, ţinem un adevărat consiliu de război.

Căpitanul expune în cîteva cuvinte faptele, de care îl face răspunzător pe Moriliré. Propune să supunem călăuza necredincioasă la un interogatoriu şi, la nevoie, să folosim apoi forţa. Fiecare negru va fi însoţit individual de cîte un soldat care îl va sili să meargă.

Domnul Barsac nu e de părerea aceasta şi nici Saint-Bérain. A-l interoga pe Moriliré înseamnă a-i trezi bănuielile, a-i arăta că e demascat. Iar noi nu avem nici o dovadă împotriva lui, nu sîntem nici măcar în stare să ne imaginăm în ce scop ne-ar trăda. Moriliré ar nega pur şi simplu, iar noi n-am avea ce să-i răspundem. Cît despre negri, prin ce mijloace am putea să-i constrîngem? Ce le putem face dacă se culcă la pămînt, dacă se opun doar prin refuzul de a se mai mişca?

S-a hotărît să păstrăm tăcere, să fim din ce în ce mai fermi, înarmîndu-ne totodată cu o răbdare de neînvins, şi, mai presus de orice, să-l supraveghem cu grijă pe Moriliré.

Toate bune, dar mă bate un gînd. De ce ne încăpăţînăm să continuăm călătoria?

Ia să judecăm puţin.

Primo: căpitanul Marcenay. Pentru el nu se pune problema. Căpitanul n-are ce discuta; el se supune. În plus, nu cred că i-ar trece prin gînd, chiar în lipsa unui ordin, să dea înapoi atîta vreme cît domnişoara Mornas ar merge înainte. Simpatia pe care o simt unul pentru altul a înaintat mai repede decît noi, de la Sikasso încoace. Ne aflăm în faţa unei pasiuni oficiale, mărturisită de o parte şi de alta, şi care trebuie, în mod logic, să se încheie printr-o căsătorie. Lucrul acesta e atît de vădit, încît pînă şi domnul Barsac, el însuşi, a renunţat la aerele lui de cuceritor, ca să redevină numai omul excelent care e în realitate. Deci, să trecem mai departe.

Secundo: Domnul Poncin. Domnul Poncin e şi el un subaltern şi, la rîndul său, se supune ordinelor. Ce-o fi gîndind în sinea lui? Cine poate să ştie? Domnul Poncin ia note de dimineaţă pînă seara, dar e atît de tăcut, încît l-ar întrece în privinţa aceasta pînă şi pe Hermes. Mi-aş pune capul că de la plecare n-a scos nici zece cuvinte. Părerea mea personală e că lui puţin îi pasă de toate. Deci, să trecem şi peste domnul Poncin.

Tertio: Saint-Bérain. O, cu el se schimbă povestea. Saint-Bérain nu vede decît prin ochii mătuşii-nepoate; el nu există decît prin ea. Dealtfel, Saint-Bérain e atît de distrat, încît poate că nici nu ştie că se află în Africa. Deci, să trecem şi peste numărul trei.

Quarto: Domnişoara Mornas. Îi cunoaştem motivul călătoriei. Ni l-a spus ea: un capriciu. Motivul acesta ar fi suficient, chiar dacă delicateţea nu ne-ar interzice să căutăm dacă în realitate nu mai există un altul.

Quinto: Eu. Acest număr cinci e singurul a cărui conduită e perfect logică. De ce exist eu? Ca să scriu articole. Deci, cu cît vor exista greutăţi mai felurite, cu atît voi scrie mai multe articole şi cu atît voi fi mai mulţumit. Prin urmare, e simplu de înţeles că nu intenţionez să dau înapoi. De aceea nu mă gîndesc la asta.

Rămîne domnul Barsac. El nu-i obligat să se supună nimănui, nu e îndrăgostit de nimeni, pesemne că şi-a dat seama că sîntem în Africa, e prea serios ca să se lase mînat de un capriciu, şi nu trebuie să scrie articole. Atunci...?

Problema aceasta mă frămîntă într-atît, încît pornesc hotărît să-l întreb chiar pe el.

Domnul Barsac mă privește, clatină din cap de sus în jos și îmi răspunde printr-un gest care nu înseamnă nimic. Altceva nu pot scoate de la el. Se vede că e obișnuit cu interviurile.

7 februarie. S-au petrecut lucruri noi și noaptea a fost foarte agitată. Urmarea: n-am pornit la ora obișnuită, iar astăzi nu vom face decît o singură etapă, aceea de seară.

Dar să redăm faptele în ordine cronologică. Și vom vedea, sînt sigur, că zăpăceala poate fi uneori folositoare.

Ieri, se hotărîse să nu i se spună nimic lui Moriliré și să ne mărginim la a-l supraveghea cît se poate mai atent. În acest scop, și ca să-l avem pe individ sub ochi fără a le împărtăși oamenilor din escortă temerile noastre, ne-am înțeles să veghem rînd pe rînd. Cum sîntem șase, socotind-o și pe domnișoara Mornas, care ține să fie privită ca un bărbat, treaba într-adevăr nu e prea grea.

Potrivit programului, noaptea a fost împărțită de la nouă la cinci, în șase părți cît mai egale, apoi am tras la sorți părțile acestea. Au ieșit din urnă în ordinea următoare: domnișoara Mornas, domnul Barsac, căpitanul Marcenay, eu, Saint-Bérain și domnul Poncin. Așa a vrut soarta.

La ora unu, îmi vine rîndul și-l înlocuiesc pe Marcenay. Acesta îmi spune că totul e în regulă și mi-l arată, de altminteri, pe Moriliré, care doarme nu departe de noi, înfășurat în doroke-ul lui. Luna, care astăzi e plină, ne ajută să deslușim fața ticălosului și-i scoate în evidență albeața veșmîntului.

Nimic anormal cît stau de gardă, și abia pe la unu și jumătate mi se pare că aud huruitul care ne-a intrigat atîta în prima noastră seară după ce am plecat din Kankan. Zgomotul pare să vină dinspre est, dar de data aceasta e atît de depărtat, atît de slab, atît de insesizabil, încît în clipa de față nu prea sînt sigur dacă l-am auzit cu adevărat.

La două și un sfert, mă schimbă Saint-Bérain și merg la culcare. Dar nu pot dormi. Nu sînt obișnuit, fără îndoială, și somnul întrerupt nu mai vrea să revină. După o jumătate de oră de luptă renunț și mă scol cu gîndul să-mi petrec noaptea în aer liber.

În momentul acela aud din nou — atît de slab, încît cred că e o a doua iluzie — același huruit care mi-a atras atenția mai adineauri. De data aceasta trebuie să mă lămuresc. Mă reped afară și ciulesc urechile în întuneric...

Nimic, sau, cel puțin, nu mare lucru! Un suflu care descrește și piere, în gradații abia simțite, spre est. N-am încotro și trebuie să rămîn cu nesiguranța în suflet.

Mă hotărăsc să mă duc la Saint-Berain, care își face rîndul de gardă.

Surpriză! (De fapt, e oare o surpriză?) Saint-Bérain nu e la post. Pariez că incorigibilul distrat a uitat de post și se ocupă de cu totul altceva. De n-ar fi profitat Moriliré ca s-o șteargă! Mă duc să văd. Nu, Moriliré n-a șters-o. E tot acolo și doarme adînc, lungit pe pămînt. Îi zăresc fața neagră și doroke-ul alb, viu luminate de lună.

Liniștit din partea aceasta, pornesc în căutarea lui Saint-Bérain, cu gînd să-l cert zdravăn. Cam știu pe unde să-l caut, căci am observat un rîu nu departe de tabăra noastră. Mă duc drept acolo, și după cum prevăzusem, zăresc o umbră în mijlocul apei. Cum de-a ajuns pătimașul pescar atît de departe de mal? Are deci harul de-a păși peste ape?

După cum mi-a explicat azi-dimineață, Saint-Bérain își înjghebase pur și simplu, din trei capete de lemne, o plută atît de mare cît să-l țină; apoi, cu ajutorul unei prăjini, s-a depărtat la cîțiva metri de mal; acolo, a „ancorat" folosind drept ancoră un bolovan legat de plută cu o funie din fibre de palmier. Fabricarea întregului material nu-i ceruse decît jumătate de oră de lucru. Ce-a făcut e foarte ingenios.

Dar, pînă una-alta, nu asta mă preocupă.

Mă apropii de mal și strig cu glas înăbușit:

— Saint-Bérain!

— Prezent, îmi răspunde umbra din apă.

Întreb:

— Ce faci acolo, Saint-Bérain?

Aud un rîs ușor, apoi umbra îmi răspunde:

— Braconaj, dragul meu.

Mi se pare vă visez. Braconaj?... În Sudan?... Nu știam că pescuitul e reglementat și aici. Și repet:

— Cum braconaj? Ce tot mă aiurești?

— Păi sigur, îmi răspunde Saint-Bérain, pescuitul, noaptea, cu prostovolul, e absolut interzis.

Gîndul acesta îl amuza grozav. Rîde, bestia!

— Și Moriliré? spun eu exasperat.

În beznă, se aude o înjurătură cumplită, pe care penița refuză s-o redea, apoi umbra se pune în mișcare și Saint-Bérain, ca un hoț, ud pînă la genunchi, sare pe mal. Acum pare înnebunit. Cam tîrziu.

— Moriliré! repetă el cu glas sugrumat.

— Da, Moriliré, îi spun eu. Cui l-ai lăsat, nenorocitule?

Aici, o nouă înjurătură, şi Saint-Berain începe să alerge în direcţia postului pe care n-ar fi trebuit să-l părăsească.

Din fericire, Moriliré doarme întruna. Aş putea spune chiar că n-a făcut nici o mişcare de cînd l-am schimbat pe căpitanul Marcenay. Asta constată şi Saint-Bérain.

— M-ai speriat grozav! oftează el.

În clipa aceea auzim un zgomot destul de puternic venind dinspre rîul pe care abia l-am părăsit. Ai putea jura că se îneacă un om.

Saint-Bérain şi cu mine alergăm într-acolo şi zărim, dincolo de pluta improvizată, ceva negru care se zbate.

— E un negru, spune Saint-Bérain.

Apoi se urcă pe plută, îl liberează pe negru şi-l aduce la mal.

— S-a încurcat în prostovolul uitat de mine (firește, dragă Saint-Bérain!). Dar ce naiba făcea acolo negrul ăsta?

Ne aplecăm spre nefericitul care altminteri respiră destul de tare ca să nu fim îngrijoraţi de soarta lui, şi acelaşi strigăt ne scapă de pe buze:

— Moriliré!...

E, într-adevăr, Moriliré, Moriliré complet gol, ud din creştet pînă-n tălpi, pe jumătate sufocat de înec. E clar că a părăsit tabăra, că a trecut rîul înot, că şi-a permis o mică plimbare pe cîmp şi că, la întoarcere, s-a încurcat în plasa uitată providenţial de Saint-Bérain. Fără nepreţuitul nostru distrat, fuga trădătorului ne-ar fi rămas poate totdeauna necunoscută.

Dar, deocamdată, mă gîndesc: şi celălalt Moriliré, cel care doarme atît de bine în bătaia lunii?

Alerg la cel care doarme cu atîta îndîrjire, îl zgîlţîi... Aha!... Ar fi trebuit să bănuiesc: burnusul e gol şi-mi rămîne în mînă. Iar faţa neagră nu-i decît o bucată de lemn, purtînd pe ea casca şi penele folosite de fostul tiralior ca să-şi sporească farmecele naturale.

De data asta, tîlharul e prins asupra faptului. Va fi nevoit să se explice.

Mă întorc lîngă Saint-Bérain şi lîngă prizonierul său. Acesta din urmă pare că-şi revine cu greu în simţiri.

Spun: pare, căci deodată sare cu viclenie în picioare şi se năpusteşte spre rîu, cu intenţia vădită de a face o nouă baie.

Moriliré a uitat că mai e şi Saint-Bérain aici. Mîna acestuia prinde încheietura fugarului, care se căzneşte zadarnic să scape.

Sincer vorbind, îl socotesc pe Saint-Bérain mai puțin seducător decît Apolo din Belvedere, dar e puternic ca Hercule. Trebuie că strînge ca un cleşte, judecînd după zvîrcolirile şi strîmbăturile negrului. În mai puțin de un minut, Moriliré e învins, cade în genunchi şi cere iertare. În acelaşi timp din mîna lui inertă scapă ceva.

Mă aplec şi ridic obiectul. Din nefericire, nu ne purtăm destul de neîncrezători faţă de negru. Cu un efort desperat, Moriliré se desprinde, se aruncă spre mine şi ia, cu mîna rămasă liberă, sus-zisul obiect, care dispare în gura lui.

A treia înjurătură e a lui Saint-Bérain. Eu mă reped la gîtul prizonierului, pe cînd Saint-Bérain îi înşfacă şi celălalt braţ.

Sugrumat, Moriliré trebuie să dea afară ce-a vîrît în gură. Dar, din nefericire, nu ne restituie decît jumătate din obiectul suspect pe care, cu dinții lui de oţel, l-a tăiat în două. O parte se află acum în adîncurile stomacului său.

Îmi privesc prada. E un petic de hîrtie, pe care e scris ceva.

— Ţine-l bine pe ticălosul ăsta, îi spun eu lui Saint-Bérain.

Saint-Bérain mă linişteşte cu o vorbă, şi dau fuga să-l caut pe căpitanul Marcenay. Prima grijă a acestuia e să-l depună pe Moriliré, legat cum se cuvine, într-un cort, în jurul căruia instalează patru santinele cu cel mai aspru consemn. După care, ne ducem toţi trei în cortul căpitanului. Marcenay arde de nerăbdare să afle ce e scris pe peticul de hîrtie.

La lumina unei lanterne, constatăm că e vorba de litere arabe. Căpitanului, bun cunoscător, nu i-ar fi deloc greu să le citească, dacă literele ar fi mai bine trasate şi dacă hîrtia ar fi rămas întreagă. Dar scrisul e cît se poate de imperfect şi, după cum am spus, nu avem decît o parte din text. În starea actuală textul nu-i decît un rebus pe care lumina insuficientă a lanternei nu ne îngăduie să-l descifrăm. Trebuie să aşteptăm lumina zilei.

Dar, cînd se luminează, ne gîndim că strădania noastră va fi probabil inutilă. Fără doar şi poate că Moriliré, nemaiputînd spera să ne înşele, va încerca măcar să ne facă mai îngăduitori faţă de el, şi că, deci, îşi va mărturisi vina şi ne va da singur traducerea completă a documentului.

Ne îndreptăm spre cortul care serveşte drept închisoare, pătrundem în el...

Uluiţi, ne oprim în prag: funiile zac pe jos. Cortul e gol.

Capitolul IX

DIN ORDIN SUPERIOR

(Carnetul de note al lui Amédée Florence)

Aceeași zi. Adineauri a trebuit să mă întrerup; căpitanul Marcenay m-a chemat să-mi arate traducerea peticului de hîrtie scăpat de pofta de înghițire a lui Moriliré. Reiau povestirea cronologică a evenimentelor.

Deci, găsim cortul gol. Nici urmă de Moriliré. Doar legăturile lui pe jos. Furios, căpitanul Marcenay cere explicații soldaților de pază. Dar bieții oameni sînt la fel de mirați ca și el. Ei afirmă că nu și-au părăsit postul și că n-au auzit nici un zgomot suspect. E de neînțeles.

Reintrăm în cort și abia atunci observăm în vîrful lui o spărtură destul de largă ca să lase să treacă un om prin ea; deasupra spărturii se găsește o creangă groasă de bombax. Acum, totul se explică. Moriliré, prost legat, a scăpat prin cine știe ce mijloace de legăturile lui și, cățărîndu-se pe parul din centrul cortului, și-a recăpătat libertatea pe calea aerului.

Să alergăm după el? La ce bun? Fugarul are aproape o oră avans, și, dealtfel, cum să găsești un om printre ierburile înalte ale savanei? Ar trebui să avem cîini.

De acord în privința aceasta, ne resemnăm să luăm lucrurile așa cum sînt. Căpitanul ordonă să fie desfăcut cortul care l-a păzit atît de prost pe Moriliré, îi trimite de-acolo pe cei patru tiraliori, poruncindu-le, sub amenințarea celor mai aspre pedepse, să nu sufle o vorbă despre cele văzute, și dispare în cortul său, unde se va ocupa de documentul misterios. Eu mă înham la redactarea notelor. În acest timp, Saint-Bérain îi va pune pe ceilalți la curent cu evenimentele, dacă nu cumva o să uite.

Peste un ceas, căpitanul Marcenay trimite după mine, așa cum am spus. Îl găsesc în cortul domnului Barsac, unde sînt adunați toți europenii. Fețele lor vădesc o mirare cît se poate de firească. Într-adevăr, ce să însemne trădarea lui Moriliré? O fi lucrînd el pentru o terță persoană al cărei amestec, în ceea ce mă privește, l-am bănuit de multă vreme? Peste cîteva minute poate că o să știm.

— Scrierea arabă, ne explică Marcenay, merge de la dreapta spre stînga, dar e de ajuns s-o citești prin transparența hîrtiei pusă pe dos ca s-o readuci în direcția obișnuită nouă. Astfel se obțin aceste cuvinte.

Căpitanul ne întinde o hîrtie, tăiată exact după cea pe care am pus mîna şi, deci, cu marginile rupte neregulat; pe hîrtie, citesc următoarele cuvinte, pe care le transcriu în litere latine:

Mansa a man gnigni tubabul
Memu nimbe mando kafa
batake manaeta sofa
A okata. Batu
i a ka folo. Mansa a be

Dacă ar trebui să descifrez eu încîlceala asta de cuvinte!...

Hîrtia trece din mînă în mînă. Domnişoara Mornas şi Saint-Bérain par că înţeleg ceva. Admir vastitatea cunoştinţelor pe care le au. Cît despre domnii Barsac şi Poncin, ei par să ştie cît ştiu şi eu.

— Ultimile cuvinte din primul şi al doilea rînd nu sînt întregi, ne explică Marcenay. Unul trebuie să fie *tubabulengo* care înseamnă „europeni", mai exact „europeni roşii", iar celălalt *kafama*, care înseamnă „încă". Iată acum traducerea documentului astfel completat: „Stăpînul (sau regele) nu vrea ca europenii... Pentru că ei mai înaintează încă... scrisoare va aduce soldaţi... El va comanda. Supune-te... tu ai început. Stăpînul (sau regele) este..."

Ne strîmbăm. Nu sîntem cu nimic mai lămuriţi.

Între timp căpitanul Marcenay îşi continuă explicaţiile:

— Primul fragment al frazelor se înţelege lesne. Există undeva un stăpîn sau un rege care nu vrea ca noi să facem cutare sau cutare lucru. Care lucru anume? Al doilea fragment ni-l spune. Nu vrea ca noi să înaintăm în ţinutul negru. Din cine ştie ce motiv, noi pesemne că îl stingherim. Acest al doilea fragment începe fără îndoială enunţarea unui plan pe care nu-l vom cunoaşte. Cele două rînduri următoare sînt mai puţin limpezi. „O scrisoare care va aduce soldaţi", nu prea spune mare lucru; al patrulea rînd nu e decît un ordin adresat lui Moriliré, şi nu ştim cine este „el", care va comanda. Cît despre ultimile cuvinte, n-au nici un sens, pentru noi cel puţin.

Ne privim dezamăgiţi. Ne-am lămurit buştean! Domnul Barsac ia cuvîntul şi rezumă situaţia:

— Din cele observate de noi pînă acum, ţinînd seama şi de cele întîmplate astăzi, se poate conchide: Primo, că Moriliré ne trăda în favoarea unei persoane care, pentru motive necunoscute, încearcă să ne oprească înaintarea. Secundo, că necunoscutul acesta dispune de-o anumită putere, din moment ce a izbutit să

ne dea, la Conakry, ghidul ales de el. Terţio, că puterea lui nu e, totuşi, prea mare, din moment ce n-a găsit, pînă aici, decît mijloace copilăreşti ca să-şi atingă scopul.

Intervin:

— Să avem iertare! Misteriosul necunoscut a făcut, în acelaşi sens, şi încercări cu totul de altă natură.

Şi le comunic onorabililor ascultători părerile mele despre otrăvirea cu dung-kono şi despre prezicerile lui *kenielala*. Sînt lăudat pentru perspicacitatea mea.

— Ingenioasele deducţii ale domnului Florence, adaugă domnul Barsac, nu fac, la urma urmei, decît să le confirme pe ale mele. Stărui deci în a crede că adversarul nostru, oricine ar fi el, nu prea e de temut, căci alftel ar fi întrebuinţat împotriva noastră mijloace mai sigure şi mai eficace.

Domnul Barsac are dreptate. Prin gura lui vorbeşte înţelepciunea, Sofia, marea Sofie a grecilor. Şi el continuă:

— Părerea mea e că, privind lucrurile cu toată seriozitatea, nu e bine să le exagerăm. Ceea ce înseamnă: să fim prudenţi, dar să nu ne lăsăm impresionaţi.

Toţi cei de faţă aprobă şi asta nu mă miră, căci cunosc ţelurile secrete ale fiecăruia dintre noi. Mă miră însă, de pildă, încăpăţînarea domnului Barsac. De ce nu foloseşte el prilejul ca să întrerupă o călătorie a cărei inutilitate e în afară de orice discuţie?

Oricum ar fi, avem neapărată nevoie să ne găsim alte călăuze. Domnişoara Mornas ni le propune pe ale ei, care cunosc, sau cel puţin trebuie să cunoască ţinutul, din moment ce au fost angajate tocmai pentru asta. Ca să rezolvăm problema, Tchumuki şi Tongané sînt aduşi în faţa noastră.

Atitudinea lui Tchumuki nu-mi place. Ne răspunde că ne putem bizui pe el, dar pare stînjenit, încurcat, şi în timp ce vorbeşte nu izbutesc să-i prind privirea care îi fuge de colo-colo. Pentru mine, individul miroase a minciună. Îl socotesc de acelaşi soi cu Moriliré.

Tongané, dimpotrivă, e foarte sincer. El spune că cunoaşte perfect locurile şi că ne va conduce oriunde am vrea să mergem. Ne mai asigură că va şti să-i pună la punct pe hamali şi pe cărăuşi. Flăcăul acesta îmi face impresie bună. Glasul i-e cinstit, privirea dreaptă.

Iau hotărîrea ca, de-acum înainte, să am încredere în Tongané şi să fiu bănuitor faţă de Tchumuki.

Cele două noi călăuze se duc să stea de vorbă cu negrii. După versiunea oficială, ei le aduc la cunoştinţă că Moriliré a fost înghiţit de un caiman şi că, de-acum încolo, ei vor comanda în locul lui. Nimeni nu suflă un cuvînt. După siestă, vom porni mai departe.

9 februarie: Moriliré nu mai e cu noi, dar lucrurile nu s-au schimbat defel. Cu Tchumuki şi Tongané nu înaintăm deloc mai repede decît cu înaintaşul lor.

Între cele două călăuze au loc necontenite certuri în legătură cu direcţia care trebuie luată. Nu sînt niciodată de acord şi discuţiile lor aprinse nu se mai termină. Eu sînt sistematic de părerea lui Tongané, deşi el e cel care face mai multă gură, şi experienţa arată că nu mă înşel. Într-adevăr, dacă, din întîmplare, majoritatea e de părerea lui Tchumuki, informaţiile culese în primul sat întîlnit arată totdeauna că ne-am înşelat. Şi atunci trebuie s-o tăiem, uneori prin terenuri aproape de nestrăbătut, ca să regăsim drumul cel bun de la care ne-am abătut.

Alteori discuţia dintre cei doi negri se prelungeşte atîta, încît vin ceasurile de arşiţă şi trebuie să ne oprim unde ne aflăm.

În asemenea condiţii, nu se înaintează prea repede. De aceea, în două zile şi jumătate am făcut abia vreo treizeci de kilometri. Slab de tot.

Înaintăm mereu de-a lungul văii în care am intrat la Kokoro. Acum e mult mai largă şi nu avem înălţimi decît spre dreapta, deci spre sud.

În general, drumul nu e deloc greu de făcut şi dacă n-ar fi veşnicele treceri peste rîuri — rareori peste poduri de lemn pe trei sferturi rupte sau, cel mai adesea, prin vaduri care nu prea sînt vaduri şi în care mişună caimanii — n-am avea de luptat cu nici o piedică materială.

11 februarie. Azi-dimineaţă, devreme, am intrat în mijlocul unor ogoare, ceea ce arăta că ne aflăm în apropierea unui sat. Ogoarele ar fi destul de bine întreţinute dacă multe din ele n-ar fi devastate de termite, care sînt teribil de distrugătoare.

Insectele acestea îşi clădesc cuibul semănînd a ciuperci, uneori de înălţimea unui om, şi le părăsesc la începutul iernii, sub formă de furnici înaripate. Atunci satele sînt bîntuite de ele.

Pe la ora opt, zărim satul bănuit după ogoare. Se numeşte Bama. În momentul cînd ne apropiem de el, întîlnim o procesiune de *du*, pornită să străbată *luganele* ca să alunge duhurile rele şi să ceară ploaie. Aceşti *du* sînt nişte indivizi îmbrăcaţi cu nişte halate peste care şi-au cusut fire de cînepă şi fire de pal-

Toţi merg dansînd...

mier. Au capetele complet acoperite cu niște scufe din cînepă, avînd două găuri pentru ochi și o creastă făcută din lemn roșu sau din ciocul unei păsări de pradă.

Toți merg dansînd, urmați de gură-cască și de copiii pe care nu se sfiesc să-i lovească cu ciomegele lor „sfinte". Cînd trec pe dinaintea vreunei colibe, sînt îndopați cu *dolo* (bere de mei) și cu vin de palmier. Se înțelege că după o oră de plimbare sînt beți turtă.

O jumătate de oră mai tîrziu, sosim la Bama. Cu un aer ipocrit, Tchumuki îi explică atunci căpitanului Marcenay că negrii sînt prea ostenți, că nu mai vor să facă încă o etapă și că vor rămîne la Bama toată ziua. Căpitanul pare indiferent și, în ciuda semnelor făcute de Tongané în spatele camaradului său, ia un aer mirat și răspunde că cererea e inutilă, deoarece hotărîse mai dinainte să se facă un lung popas în ziua aceea. Tchumuki se retrage buimăcit, pe cînd Tongané își înalță brațele spre cer și-i exprimă lui Malik indignarea sa.

Noi profităm de popasul neprevăzut ca să vizităm satul. Și bine facem, căci e cu totul atfel decît cele văzute pînă aici.

Ca să intrăm în el, sîntem puși mai întîi să urcăm pe acoperișul unei colibe, apoi sîntem conduși astfel, din acoperiș în acoperiș, pînă la coliba dugutighi-ului.

Dugutighi-ul acesta e un negru bătrîn, cu mustăți mari, și care aduce a fost subofițer de tiraliori. El trage dintr-o pipă lungă de aramă, căreia un copil îi întreține focul. Căpetenia ne primește cu mare cordialitate și ne oferă *dolo*. Ca să nu rămînem mai prejos cu politețea, îi facem și noi cîteva daruri mărunte, care îl umplu de bucurie; apoi, după îndeplinirea ritualurilor acestora, pornim la plimbare.

În piață, un bărbier ambulant lucrează în aer liber. Lîngă el, niște puști, pedichiuriști și manichiuriști, taie, cu ajutorul unor foarfeci vechi, unghiile de la mîini și de la picioare. Prețul serviciului lor e de patru scoici cauri, dar sînt obligați să le înapoieze clienților și unghiile tăiate, pe care aceștia se grăbesc să le îngroape cu pioșenie în niște gropi mici. Degeaba mă interesez, folosindu-mă de Saint-Bérain, care aproape că se face înțeles: e imposibil să aflu motivele acestui ciudat obicei.

Ceva mai încolo, un „doctor" tratează un bolnav, după prescripțiile medicinei negre. Asistăm de departe la „consultație".

Bolnavul e un biet prăpădit, cu ochii înfundați în orbite, zgîlțîit de febră. Medicul îl pune să se întindă pe jos în mijlocul unui cerc de curioși, apoi, după ce-și albește fața cu leșie de cenu-

şă, căci aici albul e „fetiş“, pune lîngă el o mică statuetă de lemn sculptată grosolan, imagine a vreunui zeu binevoitor. Apoi execută în jurul pacientului un dans dezmăţat, scoţînd strigăte sălbatice. În sfîrşit, cere să i se arate partea bolnavă, o masează încetişor şi, deodată, cu un urlet de bucurie, se preface că scoate de acolo un fragment de os, pe care îl avea mai dinainte ascuns în palmă. Bolnavul se ridică imediat şi pleacă, declarîndu-se vindecat, ca o nouă dovadă a adevărului zicalei că e de ajuns să crezi ca să te lecuieşti.

Să nu fi avut oare bolnavul nostru destulă credinţă? Aşa ar fi să credem, căci ameliorarea declarată de el s-a dovedit a fi de scurtă durată. În aceeaşi seară, tabăra noastră îl primea în vizită. Aflînd de la vreunul din negrii noştri că un medic *tubab* se află printre noi, bolnavul venea să implore ajutorul vrăjitorului alb, căci vrăjitorul negru nu izbutise să-l facă bine.

După o examinare sumară, doctorul Châtonnay îi dădu pur şi simplu o doză de chinină. „Clientul“ îi răspunse prin nenumărate *barka* (mulţumesc) dar, depărtîndu-se, clătina sceptic din cap ca unul convins că nu se poate pune nici o bază pe un leac a cărui eficacitate n-a fost întărită prin descîntece şi vrăji.

12 februarie. Azi e „tot unu“ ca ieri, cum spun oamenii din escorta noastră. Ba e mai rău chiar. N-o să facem decît o singură etapă, iar mîine vom rămîne pe loc.

Azi-dimineaţă, plecarea s-a desfăşurat în ordine.

În momentul cînd coloana pornea, l-am văzut venind în fugă spre noi pe bolnavul de ieri-seară. Se simţea atît de bine, încît voia să-i mai mulţumească încă o dată salvatorului său. Doctorul îi dărui cîteva doze de chinină, cu modul de întrebuinţare.

Totul merge bine pînă la locul de popas. Mersul e viu. Nici o încurcătură, nici o plîngere printre negrii noştri. E prea frumos.

Într-adevăr, la ora popasului, pe cînd ne instalăm, Tchumuki se apropie de căpitanul Marcenay şi-i ţine un discurs asemănător cu cel din ajun. Căpitanul răspunde că Tchumuki are deplină dreptate, că nu vom porni mai departe nici astă-seară şi nici mîine, dar că apoi, după un popas atît de mare, nu ne vom mai opri seara pînă nu străbatem minimum douăzeci de kilometri.

Căpitanul a rostit cuvintele acestea cu glas tare, în aşa fel încît să le audă toată lumea. Negrii ştiu deci că de-acum înainte vor fi inaugurate mijloacele tari. Dar tonul hotărît al căpitanului pesemne că i-a impresionat. Nici unul nu suflă o vorbă şi se supun schimbînd priviri pe furiş.

Aceeași zi, ora unsprezece seara. Povestea asta începe să mă enerveze.

Astă-seară, puțin înainte de ora șase, prin urmare în plină zi, auzim deodată același zgomot, huruit sau bîzîit, care ne-a lovit auzul prima oară, lîngă Kankan, și apoi mi-a izbit numai mie timpanul în seara incidentului cu Moriliré.

Și astăzi zgomotul acesta ciudat vine dinspre est. E foarte slab, dar suficient de tare, totuși, ca nici o greșeală să nu fie cu putință. De aceea, nu sînt singurul care îl aud. Întreaga tabără ridică ochii spre cer și negrii dau de pe acum semne de spaimă.

E lumină, după cum am spus, și totuși nu zărim nimic. În orice parte ai privi, cerul e pustiu. E adevărat că o colină destul de înaltă limitează vederea tocmai spre est. Mă grăbesc spre colina aceea.

În timp ce urc cît mai repede, zgomotul ciudat crește din ce în ce, apoi se stinge brusc și, cînd ajung pe creastă, nimic nu mai tulbură tăcerea.

Dar acum, dacă nu mai aud, în schimb pot să văd. În fața mea e cîmpia, cît vezi cu ochii, imensa pădure de graminee uriașe care formează savana. Întinderea aceasta e pustie. Zadarnic casc ochii, zadarnic cercetez zarea. Nu văd nimic.

Rămîn de pază acolo pînă se întunecă. Încet-încet, bezna adîncă acoperă cîmpia, căci luna va intra în ultimul ei pătrar și deci răsare tîrziu. E inutil să mă mai încăpățînez. Așadar, cobor.

Dar cînd ajung abia la jumătatea pantei, zgomotul reîncepe. Să-ți vină nebunie, pe cuvîntul meu! Reîncepe la fel cum a încetat, adică brusc, apoi scade încetul cu încetul, ca și cum s-ar depărta spre est. Peste cîteva minute e din nou tăcere.

Termin coborîrea, gînditor, și intru în cortul meu, unde scriu pe scurt aceste cîteva note.

13 februarie. Astăzi, zi de odihnă. Fiecare își vede de treburile lui.

Domnul Barsac se plimbă în lung și în lat. Pare îngrijorat.

Domnul Poncin ia, pe un carnet de format mare, note legate cu siguranță de meseria lui. Judecînd după mișcările creionului, s-ar zice că face niște calcule. Ce calcule ? Tare l-aș întreba, dar o să-mi răspundă oare? Între noi fie vorba, mă tem să nu fie mut.

Saint-Bérain... Aha, unde e Saint-Bérain?... Bănuiesc că necăjește peștișorii, cine știe pe unde.

Căpitanul Marcenay stă de vorbă cu domnişoara Mornas. Să nu-i tulburăm.

La celălalt capăt al taberei, Tongané îi ţine de urît lui Malik. S-ar părea că vremea nu li se pare nici lor prea lungă.

Slujitorii negri dorm, ici-colo, iar soldaţii, cu excepţia santinelelor, fac acelaşi lucru.

Eu îmi petrec o bună parte din zi terminîndu-mi articolul, cu ajutorul notelor din zilele precedente.

După ce termin şi semnez, îl chem pe Tchumuki, însărcinat cu serviciul poştal. Tchumuki nu răspunde. Rog un tiralior să plece în căutarea lui. Peste o jumătate de ceas, tiraliorul se întoarce şi-mi spune că nu l-a putut găsi. Îl caut şi eu, dar fără rezultat. Tchumuki a devenit invizibil şi trebuie să renunţ la expedierea articolului.

14 februarie. Azi-dimineaţă, mare surpriză.

Pe la opt, căci ne-am pierdut o parte a dimineţii căutîndu-l pe Tchumuki, ne pregăteam să pornim, fiindcă nu mai aveam încotro, cînd, dinspre apus, deci dinspre Bama, de unde am plecat acum două zile, vedem apărînd în depărtare o trupă numeroasă.

Căpitanul Marcenay a văzut-o înaintea mea şi a dat ordinele cuvenite. Cît ai clipi, escorta noastră a luat poziţie de luptă.

Precauţiile acestea sînt însă inutile. Curînd recunoaştem uniformele franceze, sau măcar ceea ce le ţine locul pe aici, iar cînd trupa necunoscută e mai aproape, constatăm că se compune din douăzeci de soldaţi negri, toţi călare şi înarmaţi cu puşti reglementare, şi din trei europeni, călări şi ei, doi subofiţeri şi un locotenent care poartă uniforma infanteriei coloniale.

Unul din sergenţii noştri e trimis în întîmpinarea noilor-veniţi care, şi ei, trimit înainte un sergent de-al lor. Cei doi soli schimbă cîteva cuvinte, apoi trupa, care s-a oprit în timpul convorbirii acesteia, îşi reia marşul spre noi.

Noii-veniţi pătrund în tabăra noastră cu armele în bandulieră. Locotenentul care îi comandă se apropie de căpitanul Marcenay. La urechile noastre ajunge următorul dialog:

— Căpitanul Marcenay?

— Eu sînt. Locotenent...?

— Locotenent Laçour, din regimentul 72 de infanterie colonială, comandînd actualmente un detaşament călare de voluntari sudanezi. Sosesc din Bamako, domnule căpitan, şi de la Sikasso, unde am ajuns la cîteva zile după ce aţi plecat, sînt pe urmele dumneavoastră.

— Cu ce scop?

— Plicul acesta vă va spune, domnule căpitan.

Căpitanul Marcenay ia scrisoarea care i-e întinsă. Pe cînd o citeşte, constat că faţa lui exprimă tot atîta uimire cîtă dezamăgire.

— Bine, locotenente, spune el. Dă-mi voie să-i pun la curent pe domnul Barsac şi pe însoţitorii săi. Apoi, sînt al dumitale.

Locotenentul se înclină. Căpitanul dă un ordin oamenilor săi şi se apropie de grupul nostru.

— Am să vă dau o veste uimitoare, domnule deputat, îi spune el lui Barsac. Trebuie să vă părăsesc.

— Să ne părăseşti?

Exclamaţia aceasta, mărturisesc că domnişoara Mornas a scos-o. O privesc. E palidă de tot şi-şi muşcă buzele. Dacă n-aş şti cît e de energică, aş jura că o să plîngă.

Noi sîntem toţi mai ales buimăciţi, în afară de domnul Barsac, la care mînia predomină.

— Ce vrei să spui, căpitane? întreabă el.

— Vreau să spun, domnule deputat, că am primit ordin formal să mă prezint la Tombuctu.

— E de neînchipuit! exclamă domnul Barsac, care pare foarte jignit.

— Dar e aşa cum vă spun, răspunde căpitanul. Vă rog să citiţi.

Şi-i întinde domnului Barsac scrisoarea adusă de locotenent. Şeful misiunii o citeşte dînd nenumărate semne de indignare, după care ne-o arată şi ne ia ca martori ai lipsei de atenţie cu care e tratat.

Fac în aşa fel, încît să capăt ultimul scrisoarea, ca să scot repede o copie de pe ea. Iată scrisoarea:

REPUBLICA FRANCEZĂ

GUVERNĂMÎNTUL GENERAL AL SENEGALULUI
CERCUL DIN BAMAKO

COLONELUL.

Ordin către căpitanul Pierre Marcenay şi către detaşamentul său de a merge în marş forţat la Segu-Sikoro, şi de acolo, pe calea Nigerului, la Tombuctu, unde se va pune la dispoziţia colonelului comandant al pieţei. Caii detaşamentului vor fi lăsaţi în subzistenţă la Segu-Sikoro.

Locotenentul Lacour, din regimentul 72 de infanterie colonială, comandant al unui detaşament călare de douăzeci voluntari senegalezi, îi va duce prezentul ordin căpitanului Marcenay, la Sikasso, şi se va pune la dispoziţia domnului deputat Barsac, şeful Misiunii extraparlamentare a buclei Nigerului (prima secţiune), pe care îl va escorta pînă la punctul său de sosire.

Colonel comandant al Cercului din Bamako
SAINT-AUBAN

Pe cînd eu copiez de zor scrisoarea, domnul Barsac continuă să-şi arate supărarea.

— E nemaipomenit! spune el. Să ni se dea o escortă de douăzeci de oameni! Şi asta tocmai în momentul cînd ne lovim de cele mai mari piedici!... Ah, dar n-o să mă las!... Cînd mă întorc la Paris, o să vedem dacă aprobă Camera ca unul din membrii ei să fie tratat cu atîta nepăsare.

— Pînă atunci, trebuie să ne supunem, spune căpitanul Marcenay, care nici măcar nu încearcă să-şi ascundă tristeţea.

Domnul Barsac îl ia deoparte pe căpitan, dar eu am o ureche de reporter şi aud foarte bine.

— Totuşi, căpitane, dacă ordinul nu e autentic!... sugerează domnul Barsac pe şoptite.

Căpitanul face un gest de mirare.

— Nu e autentic... repetă el. Nici să nu vă gîndiţi, domnule deputat. Din nenorocire, nu există nici o îndoială. Scrisoarea e prevăzută cu toate peceţile oficiale. Dealtfel, l-am avut comandant pe colonelul Saint-Auban şi-i cunosc perfect semnătura.

Proasta dispoziţie scuză multe. Găsesc totuşi că domnul Barsac merge prea departe. Din fericire, locotenentul Lacour nu l-a auzit. Cuvintele deputatului nu prea l-ar măguli.

Domnul Barsac nu mai are ce să răspundă şi tace.

— Îmi daţi voie, domnule deputat, să vi-l prezint pe locotenentul Lacour şi apoi să-mi iau rămas bun de la dumneavoastră? spune căpitanul.

Domnul Barsac acceptă, iar prezentările sînt făcute.

— Cunoaşteţi, domnule locotenent, cauzele care au motivat ordinul adus de dumneavoastră? întreabă apoi domnul Barsac.

— Sigur că da, domnule deputat, răspunde locotenentul. Tuaregii auelimideni sînt în fierbere şi ne ameninţă liniile. De aici, necesitatea de-a întări garnizoana din Tombuctu. Colonelul a mobilizat de aceea ce avea la îndemînă.

— Şi noi?... obiectează şeful misiunii. E oare prudent să ne reducă escorta la douăzeci de oameni?

Locotenentul Lacour zîmbeşte.

— N-o să se întîmple nimic rău, asigură el. Ţinutul acesta e absolut liniştit.

— Nu se spunea oare, totuşi, că împrejurimile Nigerului ar fi teatrul unor evenimente din cele mai îngrijorătoare? obiectează domnul Barsac. Însuşi ministrul coloniilor a expus la tribuna Camerei faptele acestea, confirmate apoi de prezidentul din Conakry.

— Pe vremuri, aşa era, răspunde locotenentul Lacour, mereu zîmbitor, dar acum s-au schimbat lucrurile. Toate acestea s-au dus de mult.

— Totuşi, am putut constata noi înşine... stăruie domnul Barsac, şi-l pune la curent pe Lacour cu aventurile noastre personale.

Acesta nu pare deloc tulburat de ele.

— Vedeţi bine, spune el, că necunoscutul, care s-ar părea că vă preocupă mai mult decît trebuie, e, de fapt, un personaj lipsit de importanţă. Cum adică? După cîte spuneţi, el are pretenţia să vă împiedice înaintarea, şi n-a găsit nimic altceva pentru a vă opri? Toate astea nu sînt serioase, domnule deputat.

Fiindcă acestea sînt şi propriile lui concluzii, domnul Barsac nu mai găseşte nimic de răspuns.

Căpitanul Marcenay se apropie.

— Daţi-mi voie, domnule deputat, să-mi iau rămas bun de la dumneavoastră, spune el.

— Cum! Atît de repede! exclamă domnul Barsac.

— Trebuie, răspunde căpitanul. Ordinele sînt precise. Am datoria să ajung la Segu-Sikoro şi la Tombuctu, fără nici o clipă de întîrziere.

— Faceţi cum credeţi, căpitane, aprobă întinzîndu-i mîna domnul Barsac, căruia emoţia i-a potolit mînia, şi fiţi sigur că duceţi cu dumneavoastră toate urările noastre de bine. Nici unul dintre noi nu va uita aceste cîteva zile petrecute împreună; sînt sigur şi mă fac interpretul tuturor, exprimîndu-vă recunoştinţa noastră pentru ocrotirea atentă şi pentru devotamentul dumneavoastră neclintit.

— Mulţumesc, domnule deputat, spune căpitanul, mişcat sincer şi el.

Apoi își ia rămas bun de la fiecare dintre noi, pe rînd, încheind, se înțelege de la sine, cu domnișoara Mornas. Vă închipuiți că nu-i scap din ochi.

Dar curiozitatea nu mi-a fost răsplătită. Totul se petrece cît se poate de simplu.

— La revedere, domnișoară, spune căpitanul.

— La revedere, căpitane, răspunde domnișoara Mornas.

Nimic mai mult. Totuși, pentru noi, care știm despre ce e vorba, aceste cîteva biete cuvinte au o valoare care nu li se acordă de obicei. Înțelegem toți că ele cuprind o făgăduială dublă și hotărîtă.

Așa gîndește și căpitanul, căci fața i s-a înseninat. El ia mîna pe care i-o întinde domnișoara Mornas, o sărută respectuos, apoi, despărțindu-se de ea, sare pe cal și trece în fruntea detașamentului care, între timp, s-a încolonat.

Un ultim salut adresat nouă, apoi căpitanul ridică sabia. Cei o sută de oameni pornesc la galop. Noi îi urmărim cu privirea, destul de tulburați. Peste cîteva minute, nu-i mai vedem.

Iată-ne singuri, cu locotenentul Lacour, cu cei doi subofițeri și cu cei douăzeci de oameni ai săi, a căror existență acum o oră nici n-o bănuiam măcar. Totul s-a petrecut atît de repede, încît sîntem buimăciți. Acum, e vorba să ne recăpătăm calmul.

Eu mi-l regăsesc destul de repede pe al meu și-i privesc pe noii noștri păzitori, gîndindu-mă să fac cunoștință cu ei. Atunci se întîmplă ceva foarte curios. La prima privire pe care le-o arunc, mă trece un fior — deloc plăcut, pe cinstea mea! — căci am deodată impresia clară că seamănă toți cu niște oameni pe care nu mi-ar place să-i întîlnesc în pădure.

Capitolul X

NOUA ESCORTĂ

(Carnetul de note al lui Amédée Florence)

Aceeași zi, seara. Nu, nu mi-ar place deloc să mă găsesc cu ei într-o pădure, și, totuși, acolo sînt, sau mai degrabă sînt cu ei în plină savană, ceea ce e infinit mai rău. De aceea, în ochii mei, situația e plină de farmec. Cred că nu există nimic mai „palpitant“ decît să ai conștiința că te paște o primejdie, una adevărată, fără să cunoști primejdia aceasta, să-ți frămînți min-

tea ca să ghicești ce ți se ascunde, să ai ochiul și urechea la pîndă ca să parezi lovitura presimțită, fără să știi de unde o să vină. În asemenea ore trăiești într-un fel cu adevărat intens, și senzațiile acestea întrec cu mult plăcerile unei cafele luată pe terasa Napolitanului.

Nu zău! Iată că mă ambalez, ca de obicei. Nu-mi joacă oare imaginația o festă, arătîndu-mi niște bandiți, cînd am de-a face, fără îndoială, cu niște tiraliori foarte obișnuiți și foarte oarecare? Cum rămîne cu scrisoarea, cu scrisoarea autentică a colonelului Saint-Auban?

Cum vreți. Scrisoarea colonelului Saint-Auban mă derutează, recunosc, dar nimic nu poate înlătura senzația pricinuită de noua escortă și de comandantul ei.

Mai întîi, ofițerul, subofițerii și soldații sînt ei oare „militari"? În privința negrilor, nu se poate ști. Negrii cam seamănă între ei. În privința ofițerului te simți ispitit să răspunzi *da*. Dimpotrivă, răspunzi *nu*, fără să șovăi, cînd e vorba de cei doi sergenți. Au ăștia mutre de tiraliori? S-o creadă alții. Nu-i nevoie să fii frenologist, fizionomist, sau mai știu eu ce savant cu „ist" în coadă, ca să citești pe mutrele lor neliniștea fiarei hăituite, gustul pentru plăceri grosolane, impulsivitate fără control, violența și cruzimea. Încîntător portret.

Mai întîi m-a izbit doar un amănunt, dar un amănunt care mi-a deschis robinetul ideilor. Nu-i ciudat, într-adevăr, că oamenii aceștia, împreună cu subofițerii, sînt plini de praf, așa cum li se cuvine unora care aleargă de două săptămîni după noi, pe cînd șeful lor e proaspăt de parcă ar fi scos din cutie? Căci ofițerul e proaspăt, ba chiar într-o măsură de necrezut. Cămașă albă, încălțăminte lustruită, mustață unsă, un flăcău cît se poate de chipeș. Și uniforma lui? Ai zice că locotenentul Lacour se pregătește să primească o defilare. E în mare ținută din cap pînă în călcîie. Nu-i lipsește nimic, nici un nasture, nici o ață; pînă și pantalonii lui au o dungă de parcă acum ar veni de la croitor! În savană n-ai des ocazia să admiri asemenea eleganță. Uniforma lui strigă, cui vrea s-o audă, că n-a mai fost îmbrăcată, că e nou-nouță, iar cel ce o poartă am impresia că a depășit limitele verosimilului în dorința lui de a părea „ofițer".

Oare locotenentul Lacour nu ne-a urmărit și el, de este atît de ferches, pe cînd subalternii lui sînt atît de prăfuiți?

Cei doi sergenți, dimpotrivă, sînt cît se poate de murdari, iar dacă n-au eleganța exagerată a ofițerului lor, păcătuiesc, după părerea mea, prin excesul opus. Uniformele lor (?) par

scoase de la vechituri. Sînt niște zdrențe. Au pantalonii mult prea scurți, peticiți din belșug, și nici un număr, nici un semn nu arată din ce unitate fac parte. Cu greu aș crede că niște ostași francezi, fie ei angajați și pe termen scurt, ar putea fi întreținuți atît de prost. Altă observație greu de exprimat: mi se pare că stăpînii acestor uniforme vechi nu prea sînt obișnuiți să le poarte. Fără să pot explica prea bine de ce, mi se pare că ei nu prea se mișcă în voie în uniformele lor.

Iată lista completă a observațiilor mele. Se va socoti poate că nu sînt prea importante și că nu fac bine lăsîndu-mă influențat de niște amănunte neînsemnate, care pot fi explicate cît se poate de simplu. Nu zic ba, căci și eu mă simt ispitit să gîndesc așa. Căutînd să-mi precizez motivele neîncrederii, ca să le trec în carnet, sînt primul care le socotesc tare neîntemeiate. Dar neîncrederea îmi vine și din instinct, și lucrul acesta nu-l pot reda prin cuvinte.

Oricum ar fi, n-am nimic de adăugat la cele de mai sus. În privința disciplinei, mai ales, nimic de zis. Ba chiar, după părerea mea, e mai degrabă prea strictă. Santinelele sînt la posturi și se schimbă cu regularitate. Ținuta generală e perfectă, prea perfectă poate.

Escorta se împarte clar în trei grupuri, care n-au nici un fel de legături cu restul convoiului. Primul grup îi cuprinde pe cei douăzeci de tiraliori sudanezi. În afară de orele cînd fac de gardă, ei stau tot timpul împreună și, lucru de necrezut cînd e vorba de negri, abia dacă vorbesc. Își fac bucătăria în tăcere sau dorm. Nu-i auzi deloc. Se supun orbește subofițerilor, cărora par că le știu de frică. De fapt, s-ar părea că acești douăzeci de negri sînt foarte triști și că se tem.

Al doilea grup îi reunește pe subofițeri. Aceștia vorbesc, dar numai între ei și totdeauna în șoaptă. Cu toată urechea mea de reporter, n-am izbutit pînă acum să prind din zbor decît puține cuvinte, fără importanță.

Al treilea și ultimul grup e format numai din locotenentul Lacour. Locotenentul Lacour e un om mărunțel, și-mi face impresia că e foarte aspru. Are ochii de-un albastru deschis, ochi de oțel, cum se spune, care nu prea vădesc o bunăvoință totală. Nu-i vorbăreț, și mai e și sălbatic. Toată după-amiaza nu l-am văzut decît de două ori ieșind din cort, și atunci ca să-și inspecteze oamenii. Operația aceasta e mereu la fel. Cînd își zăresc șeful, tiraliorii se ridică și se așază în front. Locotenentul, țeapăn ca un par, trece pe dinaintea lor, pe cînd privirea lui ca de

gheaţă îi cercetează din creştet pînă în tălpi; apoi ofiţerul dispare în cort, fără să adreseze nimănui nici un cuvînt. Vorbind cît se poate de optimist, îndrăznesc să spun că ofiţerul acesta elegant nu ne va fi deloc un tovarăş de drum vesel.

Pe domnişoara Mornas n-am zărit-o deloc astăzi.

Tchumuki nu s-a arătat nici el, din care cauză îmi am încă articolul în buzunar.

15 februarie. Azi-dimineaţă, la deşteptare, constat că nu s-a făcut nici o pregătire de plecare. Mă informez la Tougané, care îmi spune că nu ne vom urni din loc toată ziua. După repausul de ieri, popasul acesta mi se pare ciudat.

Întîmplarea face să-mi iasă în cale locotenentul Lacour, mereu ţeapăn şi de-o eleganţă impecabilă. Mă îndrept spre el şi-l întreb de motivul popasului acestuia suplimentar.

— Ordinul domnului Barsac, îmi răspunde el scurt.

Trei cuvinte, după care face un salut milităresc şi o întoarcere la stînga-mprejur. Locotenentul Lacour nu e ceea ce se numeşte un om cu darul vorbirii.

De ce ne-o fi făcînd şeful misiunii să batem pasul pe loc? O fi renunţat să mai continue călătoria, cu escorta aceasta redusă la o cincime? Sînt intrigat şi, totodată, neliniştit, căci o asemenea hotărîre ar pune capăt unui reportaj pe care îl presimt că începe să devină senzaţional.

Şi iată că pe la zece îl zăresc pe domnul Barsac. Se plimbă cu paşi mari, cu mîinile la spate, cu ochii în pămînt, şi nu prea pare bine dispus. Poate că momentul nu e prea potrivit ca să-l întreb ce planuri are. Dar gîndul acesta nu mă opreşte, şi risc interviul.

Domnul Barsac nu se supără. Se opreşte şi mă priveşte un timp în tăcere. În sfîrşit, îmi spune:

— Acum cîteva zile, domnule Florence, mi-ai mai pus aceeaşi întrebare. Şi nu ţi-am răspuns. Am să-ţi răspund astăzi că nici eu nu ştiu ce să-ţi răspund.

— Deci, n-aţi luat încă nici o hotărîre, domnule deputat?

— Nici una. Mă gîndesc, pipăi, cîntăresc argumente pro şi contra...

Din nou tăcere, apoi, deodată:

— Dar, la urma urmei, exclamă domnul Barsac, de ce n-am examina amîndoi, împreună, problema? Eşti un flăcău practic şi plin de bun-simţ. (Mulţumesc, domnule Barsac). Ai să-mi spui părerea dumitale.

Mă înclin.

— La ordinele dumneavoastră, domnule deputat.

— Să vedem mai întîi, continuă Barsac, dacă ne mai putem continua călătoria fără imprudenţe, cu alte cuvinte, dacă mai e posibilă.

Sugerez:

— Poate că ar fi mai bine să vedem mai întîi dacă e utilă.

— Ba deloc, răspunde domnul Barsac. Utilitatea ei e neîndoielnică.

Eu rămîn mirat. Domnul Barsac continuă:

— Deci, e posibilă călătoria? Iată problema. Ieri încă, ea nici nu se punea măcar, căci, pînă aici, nu ni s-a întîmplat pe drum nici un incident cu adevărat serios. Eşti de aceeaşi părere, nu-i aşa?

— Cu totul.

— Primul incident de gravitate reală e schimbarea neaşteptată a escortei şi reducerea ei la douăzeci de oameni. Douăzeci de soldaţi sînt oare, într-adevăr, capabili să ne asigure securitatea? Iată ce mă întreb.

— Pusă astfel, spun eu, întrebarea nu poate avea decît un răspuns afirmativ. Mi se pare sigur că douăzeci de oameni sînt pe deplin suficienţi, dacă întîlnim ca adversari numai negri. Alţi exploratori au făcut călătorii mult mai lungi decît a noastră, cu o escortă mai mică sau chiar fără escortă. Dar...

— Ştiu ce-ai să spui, mă întrerupe domnul Barsac. O să-mi vorbeşti despre misteriosul necunoscut care nu pare deloc mulţumit că ne vede pe aici. În privinţa aceasta, eu nu mi-am ascuns sentimentul, şi toată lumea m-a aprobat. De atunci, n-a mai survenit nimic. Deci, inutil să mai revenim la asta, după cîte cred eu.

Îi răspund:

— Vă rog să mă scuzaţi, domnule deputat, dar eu cred că, dimpotrivă, au survenit lucruri noi.

— Nu, zău! face domnul Barsac, mirat. Atunci or fi nişte lucruri noi care mi-au fost ascunse. Explică-te.

Strîns astfel cu uşa, mă simt foarte încurcat. Observaţiile mele, care mi se păreau atît de importante, şi urmările lor, pe care le socoteam bine gîndite cînd le examinam una după alta în sinea mea, mi se par acum, cînd trebuie să le exprim cu glas tare, şi mai neînsemnate şi mai arbitrare decît în momentul cînd trebuia să le precizez în scris. Totuşi, fiindcă m-am vîrît prosteşte în treburile acestea — după cum dealtfel aveam şi datoria să o fac — trebuie să spun ce am de spus.

Mă execut. Îi comunic domnului Barsac observaţiile mele asupra escortei şi a ofiţerului care o comandă şi, ca o concluzie, formulez timid ipoteza că, dacă oamenii aceştia nu sînt ostaşi adevăraţi, s-ar putea prea bine să fie în solda duşmanului necunoscut pe care n-am vrut să-l luăm în tragic pînă acum.

Auzind enormităţile acestea, domnul Barsac se porneşte pe rîs.

— E un adevărat roman! exclamă el. Dumneata, domnule Florence, mi se pare că ai o imaginaţie strălucită. Şi îţi va fi de mare folos dacă te vei apuca vreodată să scrii piese de teatru, dar, în viaţa reală, te sfătuiesc să nu te încrezi în ea.

— Totuşi... spun eu, înţepat.

— Nu există nici un totuşi. Există doar faptele. Ordinul scris, mai întîi...

— Ordinul poate fi fals.

— Nu, răspunde domnul Barsac, nu poate fi fals, din moment ce căpitanul Marcenay l-a socotit veritabil şi s-a supus fără şovăire.

— Ordinul poate că a fost furat...

— Iar faci romane!... Cum ar fi putut escorta noastră actuală să se substituie adevăratei escorte? În cazul acesta, ar fi trebuit ţinută, gata pregătită, o trupă destul de numeroasă pentru ca, mai întîi, să-i nimicească pe adevăraţii soldaţi, pînă la ultimul, pînă la ultimul, auzi? Şi, în al doilea rînd, pentru a nu contrazice ordinul furat, ar fi trebuit să-i înlocuiască cu un fals detaşament, absolut identic, şi asta cu multă vreme înainte, într-un moment cînd nimeni nu putea şti care va fi formaţia noii escorte şi nici dacă escorta aceasta va fi vreodată trimisă de colonelul Saint-Auban. Cum nici unul din oamenii locotenentului Lacour nu e rănit, falsa trupă ar fi trebuit să fie foarte numeroasă, căci nu-ţi închipui, cred, că soldaţii veritabili s-ar fi lăsat măcelăriţi fără să se apere. Şi ai vrea ca prezenţa unei bande atît de importante să nu fi fost remarcată? Ai vrea ca zgomotul unei asemenea lupte să nu fi ajuns pînă la noi, cînd în savană veştile sînt transmise din sat în sat cu viteza telegrafului? Iată de ce imposibilităţi te loveşti cînd laşi frîu liber imaginaţiei!

Domnul Barsac are dreptate. Ordinul n-a fost furat. Apoi, continuă:

— Cît despre impresia pe care ţi-au făcut-o oamenii şi comandanţii lor, pe ce se bizuie ea? Prin ce se deosebesc soldaţii lor, pe care îi zăreşti de-aici, de toţi soldaţii negri?

Mă uit, fiindcă sînt poftit s-o fac, şi sînt nevoit să recunosc că domnul Barsac are din nou dreptate. Unde îmi erau minţile, ieri-

seara? M-am autosugestionat. Negrii aceştia sînt la fel cu toţi negrii.

Domnul Barsac e conştient de avantajul căpătat asupra mea. Acum continuă cu şi mai multă siguranţă. (Şi doar nu siguranţa îi lipseşte!).

— Să trecem la subofiţeri. Ce găseşti că au deosebit? Sînt foarte murdari, e adevărat; dar deloc mai murdari decît unii sergenţi de-ai căpitanului Marcenay. În companie, nu poţi fi prea pretenţios faţă de uniforme.

Domnul Barsac vorbeşte minunat, iar eu îi strecor, timid, căci sînt, într-adevăr, zdruncinat:

— Totuşi, locotenentul Lacour...

— Oh, el e de-o corectitudine extraordinară! exclamă domnul Barsac, zîmbind. Sigur, e un om foarte îngrijit şi care ţine grozav la eleganţa lui. Dar asta nu e un păcat.

Nu, firește că nu e un păcat. Fac un ultim efort şi insinuez:

— Cu toate acestea, o uniformă nou-nouţă, e ciudat!

— Fiindcă cealaltă se află în lada locotenentului, explică domnul Barsac, care găsește răspuns la toate. Cum era plin de praf, locotenentul Lacour a vrut să se îmbrace în mare ţinută înainte de a se prezenta în faţa mea.

Domnul Barsac pare că găsește foarte firească preocuparea aceasta. La urma urmei, poate că nu-mi dau eu seama exact de importanţa şefului misiunii.

— Dealtfel, am discutat îndelung cu locotenentul Lacour, ieri după-amiază...

(Pesemne în timp ce eu îmi scriam notele).

— ... Şi e un om încîntător, deşi gusturile lui înclină spre o eleganţă exagerată, recunosc. Politicos, binecrescut, atent, respectuos chiar... Aici, domnul Barsac se umflă în pene. Respectuos chiar; am găsit în el o cunoştinţă foarte plăcută şi un subordonat foarte suplu.

Îl întreb:

— În ceea ce-l priveşte, locotenentul Lacour nu vede nici un neajuns dacă ne-am continua călătoria în aceste condiţii?

— Nici unul.

— Şi totuşi, dumneavoastră şovăiţi, domnule deputat.

— Nu mai şovăi, declară domnul Barsac, care s-a convins singur, vorbind. Mîine vom porni.

Întreb:

— Fără ca să examinăm măcar utilitatea călătoriei, după ce i-am stabilit posibilitatea?

Ironia discretă a întrebării mele trece neobservată.

— La ce bun? răspunde domnul Barsac. Călătoria aceasta nu e numai utilă, ci și necesară.

Repet, fără să înțeleg:

— Necesară?...

Foarte bine dispus, domnul Barsac mă ia prietenește de braț și, pe-un ton de confidență, îmi explică:

— Dacă terminăm călătoria, lucrurile se vor petrece în felul următor: Baudrières și cu mine vom depune cîte un raport ale căror concluzii vor fi diametral opuse. Rapoartele vor fi trimise unei comisii. Acolo, fie că ne vom face concesii mutuale, și că se va acorda dreptul de vot cîtorva negri de pe țărmul oceanului, fie că nu ne vom face nici o concesie și afacerea va fi înmormîntată. După o săptămînă va fi uitată, și nimeni nu va mai ști dacă faptele mi-au dat sau nu dreptate. În ambele cazuri, nimic nu se va opune ca, într-o bună zi, eu sau Baudrières, după cum va bate vîntul, să căpătăm portofoliul coloniilor. Dimpotrivă, a mă întoarce fără să-mi duc pînă la capăt misiunea înseamnă a declara singur că m-am înșelat, dușmanii mei vor striga cît îi va ține gura că nu sînt decît un nătărău bătrîn și m-aș duce definitiv de rîpă.

Domnul Barsac face o scurtă pauză, apoi încheie cu această cugetare profundă:

— Nu uita niciodată, domnule Florence, adevărul pe care ți-l spun acum: un politician poate să se înșele. Asta n-are nici o importanță. Dar dacă își recunoaște greșeala, e pierdut.

Savurez maxima și plec mulțumit. Într-adevăr, sînt foarte mulțumit, căci acum cunosc motivele fiecăruia.

Părăsindu-l pe domnul Barsac, descopăr pe neașteptate carnetul domnului Poncin, uitat de acesta, din întîmplare, pe un scaun pliant. Instinctele mele de ziarist o iau înaintea educației mele și deschid cu bună-știință carnetul. De prea multă vreme îmi stîrnește curiozitatea. E prea mult de cînd mă tot întreb ce-o fi scriind în el, de dimineață pînă seara, tăcutul nostru tovarăș de drum. În sfîrșit, acum am să aflu.

Vai, curiozitatea mi-e pedepsită. Nu zăresc decît o încîlceală de cifre și de litere, aruncate de-a valma și cu totul de neînțeles. Nu sînt decît niște „p.j.0,009“, niște „p.k.c.135,08“, niște „M. 76,18“ și așa mai departe.

Un mister în plus! De ce scrierea aceasta secretă? Să aibă oare domnul Poncin ceva de ascuns? Să trădeze oare și el?

Iar ideea mea fixă! Va trebui să mă îngrijesc. Ce idee să-l suspectezi pe omul acesta de treabă! Îi fac prea multă cinste, căci, pot să spun asta carnetului în care scriu numai pentru mine, domnul Poncin nu mi se pare prea deştept.

Dar ori eşti ziarist, ori nu eşti. Copiez, pentru orice eventualitate, cîteva exemple din hieroglifele acestea, alese printre cele ce revin aproape zilnic. Şi obţin:

5D.V.t.7.H. 3306.M. 472,28.F. 1895.P.v. 1895:7 = 270, 71. K.C. 122.P.k. c.3306:122 = 27,09.P. t.27,09×54,600= 1.479.114.

16.F.V.t. 81.H.1.2085. M.149,19. F.6654. P.v.6654:81 = 82, 15.K.c. 140.P.K.c. 12085 : 1401 = 8,62.P.t. 8,62 × 54.600 = =470.652.

Pun carnetul la loc şi o şterg cu prada mea. Poate că o să-mi fie de vreun folos. Nu se ştie niciodată.

După-masă, plimbare. Îl iau ca însoţitor pe Tongané, care ia calul lui Tchumuki, mai bun decît al lui. Mergem pe cîmp, la trap. După cinci minute, Tongané, pe care îl mănîncă limba, îmi spune *ex abrupto*[1]*:*

— Ei bine, Tchumuki plecat. Tchumuki, ticălos. El trădat.

Iată încă una! Cum! Tchumuki ne trăda şi el? Înţeleg că e momentul să mă documentez. Fac pe miratul.

— Adică vrei să zici Moriliré?

— Nu bun Moriliré, rosteşte energic Tongané. Dar Tchumuki la fel ca Moriliré. El spus negri: „Nu bine mergeţi". Dat mult *dolo tubab* (rachiu), mult ban, mult aur.

Aur, în mîinile lui Moriliré şi ale lui Tchumuki! E de necrezut!

— Vrei să spui că le dădea negrilor scoici-cauri, ca să fie bine văzut de ei?

— Nu cauri, insistă Tongané. Mult aur.

Şi adaugă amănuntul acesta care mă dă gata:

— Mult aur *english.*

— Aşadar, Tongané, tu cunoşti aurul englezesc?

— *Ioo*, îmi răspunde negru. Eu, aşanti. Eu cunoaşte *livsterline.*

Înţeleg că Tongané, prin cuvîntul acesta ciudat, numeşte în felul lui lirele sterline. Denumirea e nostimă. Pentru a o reda, am folosit ortografia fonetică, dar în gura lui Tongané ea sună mult mai bine. Şi totuşi, nu prea îmi arde de rîs în clipa asta. Aur — şi încă aur englezesc! — în mîinile lui Tchumuki şi ale lui

[1] Pe nepregătite (în limba latină în text).

Moriliré!... Sînt năucit. Bineînţeles că nu las să se vadă asta şi par că nu dau nici o importanţă informaţiei.

— Eşti un flăcău de treabă, Tongané, îi spun eu, şi, fiindcă cunoşti atît de bine *livsterlinele*, ia şi piesa asta de aur cu stema Republicii franceze.

— Bun Republica! strigă Tongané în culmea bucuriei, aruncînd piesa pe care i-o ofer, prinzînd-o din zbor şi vîrînd-o într-unul din coburii de la şa.

Dar pe faţa lui se zugrăveşte imediat mirarea, căci din golul unde şi-a vîrît mîna scoate un sul gros de hîrtie, obiect într-adevăr puţin obişnuit la negri. Eu scot un strigăt şi-i smulg lui Tongané sulul pe care l-am recunoscut cît se poate de bine.

Articolele mele! Sînt articolele mele! Articolele mele atît de remarcabile, rămase în coburii ticălosului de Tchumuki! Le verific. Vai, sînt toate, începînd cu al cincilea, inclusiv. Cît de sever trebuie că mă judecă cei de la *Expansiunea franceză!* Sînt dezonorat, mi-am pierdut pentru totdeauna reputaţia!

Pe cînd depăn aceste triste gînduri, continuăm să ne depărtăm în trapul mărunt al cailor. Trebuie să ne aflăm cam la şase kilometri de tabără, cînd mă opresc deodată. Am descoperit ceva ciudat.

Aproape de marginea drumului se află un spaţiu lat de şase, şapte metri şi lung de vreo cincizeci de metri, trasat în mijlocul savanei. În spaţiul acesta, ierburile înalte sînt culcate la pămînt, unele sînt chiar retezate parcă de o coasă uriaşă. Şi — iată ce mi-a atras mai ales atenţia — pe partea astfel curăţată se disting clar două dîre paralele, asemănătoare celor pe care le-am văzut lîngă Kankan, adică adînci de opt pînă la zece centimetri la unul din capete şi dispărînd pe nesimţite la celălalt capăt. De data aceasta, capătul adîncit e spre est.

Fără voia mea fac o apropiere între perechea aceasta de dîre şi zbîrnîitul auzit ieri-seară. Şi la Kankan auziserăm zbîrnîitul ciudat, înainte de a constata pe sol urmele inexplicabile.

Ce legătură e între aceste două fenomene — zbîrnîitul plus dîrele misterioase — şi *kenielala* din Kankan? Eu nu văd nici una. Şi totuşi, o legătură trebuie să existe căci, pe cînd privesc enigmaticele dîre, subconştientul meu evocă de la sine mutra păcătoasă a vrăjitorului negru. Şi iată relevîndu-mi-se adevărul: din patru preziceri ale şarlatanului, a treia, după primele două, s-a împlinit acum.

Atunci, singur, cu însoţitorul meu negru în imensitatea aceasta pustie, un fior — al doilea, socotindu-l şi pe cel de ieri — mă

Se disting clar două dîre paralele

străbate din creştet pînă în tălpi, şi, timp de o clipă, gîndindu-mă la misterul care mă împresoară, simt că îmi e teamă.

Grozav de plăcut, mai ales în asemenea condiţii! Din nefericire, nu durează mult, căci nu prea sînt făcut pentru frică. La mine, punctul slab e curiozitatea. De aceea, pe cînd ne întoarcem, mi se perindă la nesfîrşit prin minte iritantele probleme care mi se pun şi mă încăpăţînez să le caut soluţia. Exerciţiul acesta mă absoarbe într-atîta, încît nu mai văd nimic în jurul meu.

Cînd ajung la tabără, tresar. Tongané, fără nici un fel de introducere, îmi spune deodată:

— *Tulatighi* (locotenent) nu bun. Cap urît maimuţă.

Îi răspund fără să mă gîndesc, ceea ce e o scuză:

— Mie îmi spui!...

17 februarie. Astăzi etapă tare, ieri şi mai tare. Cincizeci de kilometri în două zile. Tchumuki n-a mai apărut — canalia! Lucrul acesta se observă. Conduşi numai de Tongané, cărăuşii şi hamalii noştri fac minuni şi merg cu toată rîvna de care sînt capabili.

În aceste două zile, temerile mi s-au mai şters, mărturisesc. Escorta şi-a făcut corect meseria, care, dealtfel, nu e grea. Cei douăzeci de oameni, înşiraţi pe două rînduri, încadrează convoiul aşa cum îl încadrau şi oamenii căpitanului Marcenay. Observ doar că ei nu schimbă cu slujitorii noştri negri glumele obişnuite la negri, şi pe care fosta escortă le risipea din belşug. De fapt, asta face cinste disciplinei lor.

Cei doi subofiţeri rămîn de obicei în ariergardă, cînd nu parcurg linia tiraliorilor. Şi nu vorbesc cu nimeni, în afară de soldaţii cărora le adresează, din cînd în cînd, ordine scurte, executate imediat. Trebuie recunoscut că, dacă escorta noastră nu e prea numeroasă, în schimb e bine ţinută în mînă.

Locotenentul Lacour merge în fruntea convoiului, aproape în acelaşi loc pe care îl ocupa căpitanul Marcenay, lîngă domnul Barsac. Observ că domnişoara Mornas s-a dat înapoi cu cîteva rînduri. E cu Saint-Bérain, în urma doctorului Châtonnay şi a domnului Poncin. Domnişoara Marnas nu prea pare să preţuiască societatea locotenentului.

Totuşi, nimic de spus pe seama acestuia. Dacă vorbeşte puţin, în schimb îşi face meseria. E sigur că atitudinea lui energică nu-i străină de rezultatele foarte satisfăcătoare ale acestor două zile de marş.

Nu, nimic de spus. Şi totuşi...

Dar pesemne că am eu o idee fixă. Misterul pe care îl simt în jurul nostru, faptele ciudate pe care le-am constatat mi-or fi tulburat mintea și mă simt îndemnat, ba încă prea mult, să văd pretutindeni trădarea.

Oricum ar fi, iată ce face să nu fiu pe deplin mulțumit.

Azi-dimineață, pe la orele nouă, tocmai cînd străbăteam un cătun cu cîteva vetre, complet pustiu, auzim niște gemete ieșind dintr-o colibă. La ordinul domnului Barsac, convoiul se oprește și doctorul Châtonnay, însoțit de locotenentul Lacour și de doi soldați, intră în coliba de unde veneau gemetele. Bineînțeles că presa, adică eu, intră odată cu ei.

În încăperea în care intrăm, o tristă privelițte ne izbește ochii. Sînt aici doi morți și un rănit. Groaznic e că cele două cadavre, un bărbat și o femeie, sînt oribil mutilate. Cine i-a ucis și i-a rănit pe bieții oameni? Cine s-a făcut vinovat de mutilările acestea fioroase?

Doctorul Châtonnay se ocupă mai întîi de rănitul pe care, fiindcă în colibă e prea întuneric, ostașii îl scot afară, la ordinul lui. Rănitul e un negru destul de bătrîn. E lovit la umăr, și rana i-e cumplită. Oasele claviculei îi sînt dezgolite de carne. Mă întreb ce armă a putut face un asemenea prăpăd.

Doctorul spală rana și scoate din ea numeroase bucățele de plumb. Apoi reunește carnea, coase și pansează atent rana, cu ajutorul fașei pe care i-o întinde locotenentul Lacour. Cît timp durează operația, pacientul se vaită jalnic, întruna. Cînd pansamentul e gata, rănitul pare că suferă mai puțin.

Dar doctorul e îngrijorat. Iată-l intrînd din nou în colibă, examinînd cele două cadavre. Cînd iese, e și mai îngrijorat. Și se apropie de rănit, punîndu-i întrebări, cu ajutorul lui Tongané.

Din povestirile bietului negru reiese că acum șase zile, deci în ziua de 11, adică cu trei zile înainte de schimbarea escortei noastre, cătunul a fost atacat de-o trupă de negri comandați de doi albi. Locuitorii au fugit atunci în savană, cu excepția bărbatului și femeii ale căror cadavre le-am văzut și care n-au avut timp să se pună la adăpost. Rănitul era cu ceilalți. Din nenorocire, pe cînd fugea, un glonte l-a lovit în umăr. Bietul negru a mai avut, totuși, puterea să se ascundă în savană, și a scăpat astfel de atacatori. Cînd aceștia s-au depărtat, localnicii l-au readus în sat, dar au rupt-o la fugă toți cînd au văzut o altă trupă, venind tocmai din direcția în care se depărtase cealaltă.

Aceasta e povestirea, care firește că ne tulbură. Într-adevăr, nu-i plăcut să afli că o bandă de tîlhari bîntuie ținutul. E chiar un

adevărat noroc că n-am avut de-a face cu ei, pentru că, după spusele rănitului, se îndreptau spre noi.

Între timp, bietul om își manifestă într-un fel înduioșător recunoștința față de doctorul Châtonnay; dar deodată tace, iar ochii lui exprimă groaza și privesc țintă ceva sau pe cineva aflat în spatele nostru. Ne întoarcem și ne pomenim față în față cu unul din cei doi subofițeri ai escortei. Vederea omului acestuia l-a înspăimîntat pe rănit.

Dealtfel, subofițerul nu pare deloc emoționat. Dar se emoționează, totuși, cînd ochii ca de gheață ai locotenentului Lacour îi aruncă o privire cumplită în care se citește în egală măsură și mustrare, și amenințare. Eu prind din treacăt privirea aceasta, pe care nu mi-o pot explica. Sergentul își duce atunci mîna la frunte, vrînd să ne dea să înțelegem că rănitul aiurează, și pleacă la oamenii lui.

Ne reîntoarcem spre rănit. Dar vraja e ruptă. El ne privește cu groază și nu mai putem scoate un cuvînt de la el. Îl ducem deci înapoi, în colibă, și pornim iar la drum, altminteri destul de liniștiți în privința rănitului, căci doctorul Châtonnay afirmă că se va vindeca.

Nu știu ce gîndesc ceilalți. Eu, tot mergînd, frămînt în minte noua problemă pusă inteligenței mele: De ce a manifestat atîta groază bătrînul negru? De ce, în vreme ce nu-i dădea nici o atenție locotenentului Lacour, groaza i s-a ivit, fără urmă de îndoială, la vederea unuia din sergenții noștri?

Nici problemei acesteia nu-i găsesc soluția. Toate enigmele de nedezlegat, pe care ni le pune hazardul, devin, pînă la urmă, supărătoare.

În seara asta, destul de tîrziu, ne-am întins corturile lîngă un alt cătun numit Kadu. Sîntem foarte triști că am ajuns aici, căci la Kadu domnișoara Mornas și Saint-Bérain au să ne părăsească. Pe cînd noi vom continua să mergem direct spre Uagadugu și Niger, ei vor urca spre nord, avînd ca obiectiv Gao și același Niger.

Inutil să spun că noi am făcut tot posibilul spre a-i convinge să renunțe la planul lor nesăbuit. După cum se putea bănui, eforturile noastre au fost zadarnice. Prevăd că viitoarea jumătate a căpitanului Marcenay nu va renunța deloc ușor la ale ei. Cînd domnișoara Mornas își pune ceva în gînd, nici dracul n-ar fi în stare s-o abată din drum.

În desperare de cauză, i s-a cerut ajutor locotenentului Lacour, care a fost rugat să-i arate și el domnișoarei Mornas ce nebunie

e pe cale să comită. Sînt convins că ar fi vorbit degeaba, dar el nu şi-a dat osteneala aceasta. Locotenentul Lacour n-a rostit nici un cuvînt. A făcut un gest evaziv şi a zîmbit, cu un zîmbet care mie mi s-a părut ciudat, n-aş putea spune exact de ce.

Deci am poposit lîngă Kadu. În clipa cînd dau să mă retrag în cortul meu, doctorul Châtonnay mă opreşte şi-mi spune:

— Aş vrea să-ţi aduc la cunoştinţă un lucru, domnule Florence: gloanţele care i-au lovit pe negrii de azi-dimineaţă erau gloanţe explozive.

Apoi pleacă, fără să aştepte răspunsul meu.

Bun! Încă un mister! Gloanţe explozive acum! Cine poate folosi asemenea arme? Ba chiar, cum de pot exista pe aici asemenea arme?

Două întrebări în plus, de adăugat la colecţia mea care se îmbogăţeşte tot mai mult. Iar colecţia mea de răspunsuri, dimpotrivă, nu sporeşte deloc!

18 februarie. Ultima noutate a zilei, fără comentarii. Escorta noastră a plecat. Spun: a plecat.

Insist, pentru că e de necrezut, şi repet: escorta a plecat. La deşteptare, acum trei sau patru ore, n-am mai găsit-o cu noi. S-a evaporat, s-a volatilizat în timpul nopţii şi, odată cu ea, au dispărut toţi hamalii şi cărăuşii noştri, fără excepţie.

S-a înţeles? Locotenentul Lacour, cei doi sergenţi şi cei douăzeci de oameni ai lui nu s-au dus să facă o plimbare de dimineaţă ca să se reîntoarcă la prînz. Au plecat, au ple-cat de-fi-ni-tiv.

Iată-ne singuri în savană, cu caii, cu armele noastre personale, cu treizeci şi şase de măgari, cu hrană pentru cinci zile, şi cu Tongané.

Ah, îmi doream aventuri!...

Capitolul XI

CE E DE FĂCUT?

Cînd membrii misiunii Barsac, sosiţi din ajun la Kadu, constatară la deşteptare, în ziua de 18 februarie, dispariţia escortei şi a întregului personal negru, rămaseră uluiţi. Această dublă dezertare, şi mai ales cea a escortei, era atît de extraordinară, încît ei ar fi refuzat mult timp s-o creadă definitivă, dacă n-ar fi

avut imediat dovada că soldaţii şi slujitorii plecaseră fără speranţă de întoarcere.

Cel ce dădu alarma fu Amédée Florence, ieşit primul din cort. Toţi, inclusiv Malik, care îşi petrecuse noaptea în cortul Janei Mornas, se adunară într-o clipă. Şi cum se întîmplă de obicei, discuţia fu destul de confuză la început. Membrii expediţiei schimbau mai mult exclamaţii decît idei. Înainte de a începe să pună la cale viitorul, începeau prin a se mira de prezent.

Pe cînd discutau astfel, un geamăt se auzi dintr-un desiş vecin şi le dădu de veste că nu erau singuri, cum îşi închipuiau ei. Saint-Bérain, Amédée Florence şi doctorul Châtonnay dădură fuga spre locul de unde părea că vine geamătul şi-l descoperiră pe Tongané, legat burduf, cu un căluş în gură şi, în plus, cu o lungă rană în partea stîngă a corpului, ceva mai jos de coaste.

Cînd Tongané fu eliberat de funii, readus în simţuri şi pansat, ceilalţi începură să-i pună întrebări. Iar el, pe jumătate în jargonul obişnuit, pe jumătate în bambara, ajutat în acest caz de Jane Mornas, povesti ce ştia despre întîmplările din timpul nopţii.

Dezertarea se înfăptuise între orele unu şi două noaptea. În momentul acela, Tongané, trezit de zgomotele ciudate pe care europenii nu le auziseră din corturile lor, avu surpriza să-i vadă pe cei douăzeci de tiraliori călări ajunşi la o oarecare distanţă de tabără, pe cînd hamalii şi cărăuşii negri, conduşi de locotenentul Lacour şi de cei doi sergenţi, se agitau şi păreau că fac o treabă pe care întunericul nu-i îngăduia s-o deslueşească exact. Intrigat şi, altminteri, deloc bănuitor, Tongané se ridicase şi, dorind să-şi dea seama de ce se petrecea, se îndreptase spre hamali şi cărăuşi. Dar nu apucase să ajungă pînă la ei. La jumătatea drumului, doi oameni se năpustiră asupra lui, iar unul din ei îl înşfăcase de gît, fără să-i lase timp să scoată un strigăt. Cît ai clipi, Tongané fu doborît şi legat şi i se vîrî un căluş în gură. Înainte de a cădea, el izbutise totuşi să vadă că negri, hamali şi cărăuşi tocmai îşi luau în spinare numeroase baloturi alese din grămada bagajelor. Tongané era deci redus la neputinţă, iar atacatorii lui se şi depărtaseră, cînd se apropie de ei un al treilea personaj. Noul-venit, care nu era altul decît locotenentul Lacour, întrebă scurt:

— S-a făcut?

— Da, răspunse un atacator în care Tongané îl recunoscu atunci pe unul din sergenţi.

Urmă o clipă de tăcere. Tongané simţi cum cineva se aplecă peste el. Două mîini i se plimbară pe corp, îl pipăiră.

— Sînteţi nebuni, pe cuvîntul meu! continuă locotenentul. Plecaţi lăsînd în urma voastră un flăcău care poate că a văzut prea multe. Robert, te rog să-ţi vîri baioneta în gunoiul ăsta.

Ordinul fusese imediat executat, dar Tongané, reuşind din fericire să se zvîrcolească, arma, în loc să-l lovească în plin piept, alunecase de-a lungul coastelor, făcîndu-i doar o tăietură mai mult impresionantă decît gravă. Din pricina întunericului, locotenentul şi cei doi acoliţi ai săi se înşelaseră, cu atît mai mult cu cît isteţul ghid avu precauţia să scoată un geamăt de parcă şi-ar fi dat sufletul şi să-şi oprească apoi respiraţia. Sîngele care umpluse baioneta completase eroarea ucigaşilor.

— S-a făcut? repetă vocea locotenentului Lacour, după ce lovitura fusese dată.

— Şi încă cum! răspunse omul care lovise şi căruia şeful său îi spusese Robert.

Cei trei plecaseră apoi, şi Tongané nu mai auzise nimic. Dealtfel, sufocat de căluş şi slăbit din cauza pierderii de sînge, Tongané îşi pierduse curînd cunoştinţa. Aceasta era tot ce ştia.

Dar atîta era de ajuns ca să arate că era vorba nu de o lipsă momentană a escortei, ci de o părăsire definitivă, premeditată şi pregătită de multă vreme.

Odată stabilite toate acestea, membrii expediţiei se priviră uluiţi şi consternaţi. Primul cuvînt care rupse tăcerea ieşi din gura lui Amédée Florence, cuvînt pentru care cerem încă o dată îngăduinţa cititorului:

— Afurisită treabă! exclamă reporterul, exprimînd de fapt gîndul tuturor, într-o formă mai familiară.

Cuvintele lui aducînd o destindere, se începu luarea măsurilor cerute de situaţie. Mai întîi, trebuia făcut bilanţul. După verificare, se dovedi că membrii expediţiei mai aveau încă şapte puşti, dintre care şase de vînătoare, şi vreo zece revolvere, toate aceste arme prevăzute din belşug cu muniţii; mai aveau de asemenea şapte cai, treizeci şi şase de măgari, cam o sută cincizeci kilograme de mărfuri diferite şi hrană pentru patru zile. Mijloacele de apărare şi de transport nu le lipseau deci. Cît despre hrană, nu era cazul să se îngrijoreze, căci puteau să şi-o procure lesne din sate, aşa cum făcuseră şi pînă aici. În plus, cei şase europeni, avînd fiecare cîte o puşcă excelentă, aveau tot dreptul să se bizuie pe rezultatele vînătoarei. După facerea inventarului se ajunse, deci, la concluzia că, oricare ar fi hotărîrea luată pînă la urmă, din punct de vedere material nu vor avea de întîmpinat nici un obstacol de netrecut.

În orice caz, era mai bine să se debaraseze de măgarii care, în lipsa unor cărăuşi experimentaţi, ar fi însemnat un neajuns destul de serios. După aceea urma să se stabilească un plan. Dacă se hotăra continuarea călătoriei pentru un timp oarecare, urmau să fie căutaţi şi angajaţi cinci sau şase hamali; aceştia aveau să poarte mărfurile care, pe măsura nevoilor, să fie schimbate prin sate pentru merindele necesare exploratorilor. Dacă se hotăra întreruperea călătoriei, mărfurile trebuiau lichidate pe loc, la orice preţ, ceea ce ar fi făcut ca hamalii să devină inutili şi ar fi îngăduit deci un mers mai rapid.

Jane Mornas şi Saint-Bérain, singurii în stare să se facă înţeleşi de localnici, luară imediat legătura cu negrii din Kadu. Ei se bucurară în sat de o primire cît se poate de bună. Cîştigînd, datorită unor cadouri mărunte, simpatia dugutighi-ului, acesta îi ajută cît putu. Datorită lui, măgarii fură vînduţi, atît la Kadu, cît şi în satele din împrejurimi, în medie cu zece nii de cauri (cam treizeci de franci) bucata, adică, în total, cu trei sute cincizeci de mii de cauri. Numai cu banii aceştia, existenţa membrilor misiunii şi plata a cinci hamali ar fi putut fi asigurată pe aproape douăzeci de zile.

Pe de altă parte, dugutighi-ul se declară gata să le facă rost de cinci hamali sau, la nevoie, chiar de mai mulţi.

Negocierile acestea ţinură cîteva zile şi nu se încheiară decît în seara zilei de 22 februarie. Dar timpul nu însemna că fusese irosit, căci Tongané n-ar fi putut să pornească mai devreme la drum; în ziua de 22 februarie însă, rana, deloc adîncă, era pe cale de cicatrizare şi nimic nu se mai opunea plecării.

În dimineaţa de 23, deci, şase scaune pliante fură aşezate în cerc. În mijlocul cercului se aflau întinse hărţile. Tongané şi Malik formau publicul. Discuţia începu, prezidată de Barsac.

— Şedinţa e deschisă, spuse deputatul, din obişnuinţă, ca unul ce era deprins cu protocolul Camerei. Cere cineva cuvîntul?

Ceilalţi zîmbiră discret. Fin ironist, Amédée Florence răspunse fără să clipească:

— Vom vorbi după dumneavoastră, domnule preşedinte.

— Cum vreţi, se învoi Barsac, deloc surprins de titlul acordat. Mai întîi să stabilim situaţia. Iată-ne părăsiţi de escorta noastră, dar cu destule arme şi obiecte de schimb, în plin Sudan, la mare distanţă de ţărm...

La auzul acestor cuvinte, domnul Poncin îşi scoase din buzunar carnetul său uriaş, îşi puse ochelarii pe nas şi, el care nu vorbea niciodată, spuse:

— Exact la o mie patru sute opt kilometri, cinci sute optzeci și trei de metri...

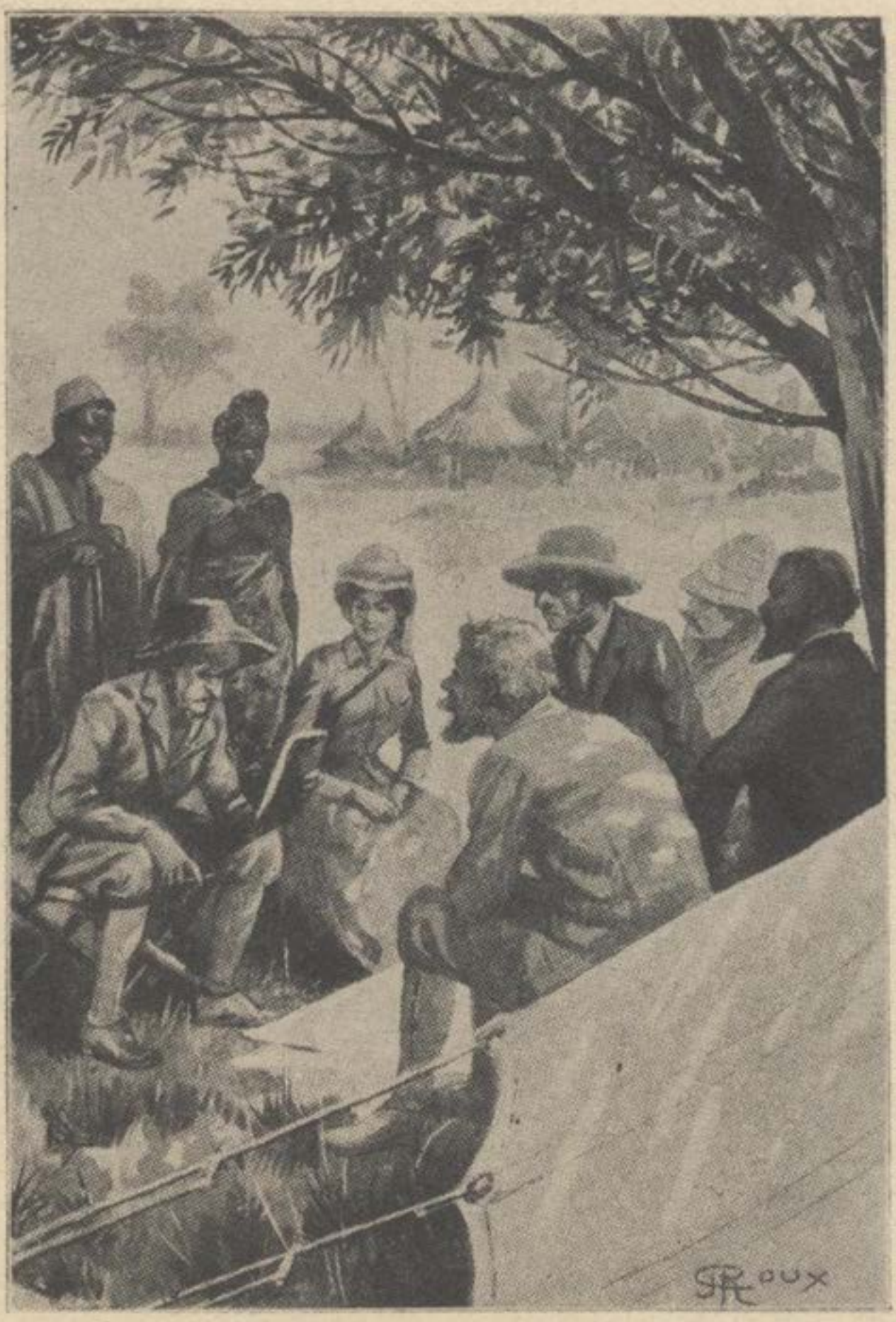

— Exact la o mie patru sute opt kilometri, cinci sute optzeci și trei de metri și șaptesprezece centimetri, inclusiv ocolișurile, pornind de la parul central al cortului meu.

— O asemenea precizie e inutilă, domnule Poncin, observă Barsac. E suficient să spunem că ne aflăm cam la o mie patru sute kilometri de Conakry. După cum știți, intenția noastră era să mergem mult mai departe, dar noua situație poate că cere o soluție nouă. După părerea mea, trebuie să ne luăm ca obiectiv, dacă nu cît mai repede de atins, măcar cît mai sigur cu putință, o așezare cu un post francez. Acolo vom socoti și vom examina în toată liniștea ce se cuvine să facem.

Aprobarea fu unanimă.

— Cercetarea hărții, continuă Barsac, arată că trebuie să ne silim să atingem Nigerul într-un punct oarecare al cursului său. N-ar fi oare posibil să mergem pînă la Saye, prin Uagadugu și Nadiango? De la luarea Tombuctu-ului, posturile franceze au înaintat mereu în josul apei. Mărturisesc că nu știu dacă au ajuns de pe acum la Saye, dar lucrul acesta e posibil, aș zice chiar probabil. În cazul cînd vom reuși să ne procurăm ulterior o altă escortă, soluția aceasta ar avea avantajul de a respecta programul care ne-a fost trasat.

— Dar ea, domnule președinte, strigă cu însuflețire domnul Poncin, notînd cu înfrigurare cifre în carnet, ar avea neajunsul să ne impună un drum de opt sute de kilometri. Iar pașii noștri, i-am măsurat, sînt de șaptezeci și doi de centimetri, în medie. Opt sute de kilometri fac un milion o sută unsprezece mii o sută unsprezece pași și un fragment de pas. Să lăsăm la o parte fragmentele. Pe oră, facem în medie cinci mii o sută patruzeci și trei de pași și un fragment. Să lăsăm la o parte fragmentul. Dar mai există opririle care se ridică, pe oră, am verificat, în medie, la optsprezece minute, patru secunde. Rămîn două mii cinci sute douăzeci de secunde, adică trei mii șase sute pași și o zecime. Drumul acesta de opt sute de kilometri va cere deci un milion o sută unsprezece mii o sută unsprezece pași, împărțit la trei mii șase sute și o zecime, adică trei sute opt ore și douăzeci și două de mii opt sute doi pe treizeci și șase de mii de ore. Aceasta reprezintă în total un milion o sută unsprezece mii șase sute optzeci de secunde și ceva. Să lăsăm la o parte acest ceva. Dar noi mergem efectiv, în medie, cinci ore patruzeci și cinci de minute și douăsprezece secunde pe zi, ținînd seama de opriri, adică douăzeci de mii șapte sute douăsprezece secunde. Ca să străbatem cei opt sute de kilometri vor trebui deci un milion o sută unsprezece mii șase sute

♦ Proiectul RI 2010 ♦ ♦ Jules Verne 2010 ♦

optzeci de secunde împărţit la douăzeci de mii şapte sute doisprezece, ceea ce ne dă cincizeci şi trei de zile şi treisprezece milioane nouă sute optzeci de mii şapte sute douăsprezecimi de zi. Ca să apreciaţi valoarea acestei ultime fracţii, trebuie s-o reduceţi, la rîndul ei, în ore, minute şi secunde. Avem atunci...

— Oh! oh!! oh!!! exclamă în crescendo Amédée Florence, gata să cadă pradă unui atac de nervi, nu puteţi spune simplu că ne-ar trebui cincizeci şi trei de zile, mergînd cu cincisprezece kilometri pe zi, şi numai patruzeci, dacă facem cîte douăzeci de kilometri zilnic? Unde vreţi să ajungeţi cu calculele acestea înfricoşătoare?

— La faptul că ar fi mai bine să atingem Nigerul prin Djenné, răspunse cu un aer înţepat domnul Poncin, vîrîndu-şi în buzunar impunătorul său carnet. Am reduce astfel la jumătate distanţa, care ar rămîne doar de patru sute de kilometri.

— Ar fi şi mai bine, obiectă Amédée Florence, trasînd cu degetul pe hartă itinerarul pe care îl recomanda, să atingem Nigerul la Segu-Sikoro, trecînd prin Bama, Uattara, Djitamana etc. Drumul ar fi cam de cinci sute de kilometri, dar, în afară de faptul că am urma acelaşi itinerar ca şi căpitanul Marcenay, am recîştiga suta de kilometri suplimentară, fiindcă n-am avea de urcat fluviul de la Djenné la Segu. În plus, localitatea aceasta din urmă e relativ importantă, şi am găsi acolo, sigur, ajutoare.

— Foarte bine gîndit, aprobă doctorul Châtonnay. Totuşi există o cale care cred că e şi mai bună. Aceea de a ne întoarce pur şi simplu pe unde am venit, dacă nu pînă la ocean, cel puţin pînă la Sikasso, de care ne aflăm doar la două sute de kilometri, şi unde ne vom regăsi compatrioţii care ne-au primit atît de prieteneşte. Acolo vom hotărî dacă e bine să mergem spre Bamako sau dacă, aşa cum crede domnul Amédée Florence, şi cum dealtfel socotesc şi eu, e preferabil să urcăm la Segu-Sikoro.

— Doctorul are dreptate, aprobă Florence. Iată calea cea mai înţeleaptă.

Cum fiecare îşi exprimase părerea, urmă o pauză în discuţie.

— S-ar putea, domnule Florence, ca doctorul şi dumneata să aveţi dreptate, începu după o clipă de gîndire Barsac, vrînd să le dea celorlalţi o idee măgulitoare despre eroismul său. Vă rog să ţineţi seama, totuşi, că reîntoarcerea la Sikasso înseamnă părăsirea, cel puţin pentru moment, a misiunii pe care am primit-o. Iar eu, domnilor, ca om al datoriei, înainte de orice...

— Vă înţelegem scrupulele, domnule Barsac, îl întrerupse Florence, simţind că se apropie discursul, dar există cazuri cînd datoria înseamnă prudenţă.

— Rămîne să vedem precis dacă ne aflăm într-unul din cazurile acestea, răspunse Barsac. Escorta noastră a dezertat, ce-i drept, dar caut degeaba pericolele care ne ameninţă. De fapt, singurele întîmpinate pînă aici provin de la un adversar ipotetic şi probabil, admit, dar nu sigur, pentru că existenţa lui ne e dovedită doar prin loviturile pe care ni le dă. Să apreciem deci loviturile acestea în sine şi ele ni se vor părea mult atenuate. Ce altceva ni s-a făcut, la urma urmei, decît să ni se creeze încurcături? După domnul Florence s-ar fi încercat, mai întîi, să ne sperie; tot duşmanul nostru necunoscut, admit, e cel care, mai tîrziu, ne-a creat dificultăţi cu personalul, la Sikasso şi după Sikasso, şi a aranjat, în sfîrşit, să ne înlocuiască garda adevărată cu una falsă, printr-un procedeu pe care nu-l cunosc. Dar gîndiţi-vă că procedînd astfel a dat dovadă de foarte multă moderaţie. În loc să se mulţumească să dezerteze, falsa escortă ar fi putut foarte bine să ne măcelărească pe toţi! Şi n-a făcut-o; ba, mai mult chiar, a avut politeţea de-a ne lăsa hrană, arme, muniţii, animale şi-o oarecare cantitate de mărfuri. Procedeele acestea nu sînt dintre cele mai crude.

— Mai e şi Tongané, obiectă moale doctorul Châtonnay.

— Tongané e negru, răspunse Barsac, şi pentru mulţi oameni viaţa unui negru nu contează.

— Domnul Barsac are dreptate, interveni Florence. Da, procedeele folosite împotriva noastră poartă pecetea unei adevărate moderaţii, şi e sigur că pînă aici nu s-a căutat să ni se ia viaţa. Spun pînă aici, pentru că s-ar putea prea bine ca adversarul nostru necunoscut să folosească un sistem de atac mai eficace, dacă stăruim să mergem într-o direcţie care lui îi displace. În cazul acesta, rana lui Tongané e suficientă ca să ne arate că cei pe care îi stînjenim nu stau pe gînduri cînd e vorba să lovească.

— Foarte adevărat, aprobă doctorul Châtonnay.

Aprobarea doctorului Châtonnay fu urmată de o tăcere de cîteva minute, pe care Barsac le folosi ca să mediteze adînc. Sigur, erau exacte deducţiile lui Florence, şi se înţelege că onorabilul deputat al Midi-ului n-avea să-şi pună în joc preţioasa existenţă doar pentru a evita criticile care îl aşteptau la Paris dacă făcea cale întoarsă, înainte de a-şi îndeplini pe de-a-ntregul misiunea. Dealtfel, nu putea să răspundă criticilor?

— După o matură chibzuinţă, spuse el, grăbindu-se să încerce asupra auditorilor de acum efectul argumentelor pe care avea să le folosească mai tîrziu în faţa colegilor de la Cameră, sînt de acord cu propunerea domnului Amédée Florence, mai ales sub

forma pe care i-a dat-o onorabilul coleg, doctorul Châtonnay. Voi vota deci pentru reîntoarcerea la Sikasso, avînd drept obiectiv final Segu-Sikoro. Deci, domnilor, dacă...

Aici, simţind apropierea discursului, Amédée Florence încetă să-l mai asculte pe orator şi începu să se gîndească la altele.

— Deci, domnilor, dacă s-ar simţi cineva ispitit să-mi reproşeze că am întrerupt călătoria fără să fie absolut necesar, i-aş răspunde că responsabilitatea acestei întreruperi îi revine guvernului, a cărui datorie era să asigure misiunii noastre o protecţie eficace. În consecinţă, el ar fi trebuit, deci, dacă nevoi superioare îl sileau să schimbe formaţia escortei noastre, fie să ia toate măsurile utile pentru ca o ceată de aventurieri să nu se poată substitui adevăratului detaşament destinat nouă, fie, dacă o asemenea substituire n-a avut loc, să aleagă cu destul tact comandantul căruia îi încredinţa paza noastră, în aşa fel încît acesta să nu poată fi accesibil unor solicitări a căror origine nu nouă ne este dat să o căutăm. Ancheta, care mi se pare că se impune, domnilor, ancheta ne va spune...

— Iertaţi-mă, domnule preşedinte, îl întrerupse Amédée Florence, dacă aţi binevoi să-mi permiteţi...

Reporterul sugerase de la bun început calea cea mai înţeleaptă, pe care simţul lui practic o descoperise imediat. Dar propunerea făcută încetase să-l mai intereseze de îndată ce-şi dăduse seama că va fi adoptată. Cîteva minute mai tîrziu, n-ar fi fost nevoie să-l îndemni prea mult ca să-şi exprime regretul că vedea încheindu-se călătoria tocmai în momentul cînd făgăduia să devină interesantă.

Aici ajunsese cu gîndurile lui cînd privirea i se îndreptă, fără voie, spre Jane Mornas şi spre Saint-Bérain. Şi atunci îl întrerupse pe Barsac, şovăind cu atît mai puţin cu cît nu-l asculta, după cum s-a arătat.

— Dacă binevoiţi să-mi permiteţi, domnule preşedinte, spuse el, aş atrage atenţia că noi luăm o hotărîre fără să fi cerut părerea domnişoarei Mornas şi domnului de Saint-Bérain, care, ca şi noi, îmi închipui, trebuie să aibă un cuvînt în privinţa aceasta.

Observaţia era întemeiată. De cînd începuse discuţia, Jane Mornas şi Saint-Bérain ascultaseră tăcuţi, fără să participe în nici un fel la ea.

— Domnul Florence are dreptate, recunoscu Barsac, adresîndu-se Janei Mornas. V-aş ruga, deci, domnişoară, să ne faceţi cunoscută părerea dumneavoastră.

— Vă mulţumesc că aţi binevoit să mă întrebaţi, domnule Barsac, răspunse liniştită Jane Mornas, dar noi trebuie să rămînem în afara discuţiei acesteia care nu ne priveşte.

— Care nu vă priveşte...? De ce, domnişoară? Mi se pare că ne aflăm toţi pe aceeaşi corabie...

— Ba deloc, răspunse Jane Mornas. Dacă, datorită împrejurărilor, dumneavoastră renunţaţi la ţelul pe care vi l-aţi propus, al nostru nu s-a schimbat. Noi n-am vrea să ne despărţim de dumneavoastră în momentul cînd întîmpinaţi cele mai mari greutăţi, dar am avut dintotdeauna intenţia să ne continuăm călătoria după itinerarul pe care ni l-am trasat.

— Ţineţi deci cu tot dinadinsul să mergeţi pînă la Gao?

— Mai mult ca oricînd.

— Singuri? Fără escortă?

— Nu ne-am gîndit niciodată că vom ajunge altfel acolo.

— Fără hamali?

— Vom angaja alţii. Dacă nu va fi posibil, ne vom lipsi de ei.

— În ciuda ostilităţii, a cărei origine n-o cunoaştem, dar a cărei realitate nu poate fi pusă la îndoială?

— În ciuda ostilităţii acesteia care, dealtfel, mi se pare îndreptată mai degrabă împotriva dumneavoastră decît împotriva noastră.

— Cum s-ar putea şti, din moment ce avem acelaşi drum? În orice caz, mi-e tare teamă că pe dumneavoastră vă va ataca adversarul nostru necunoscut, dacă veţi continua să mergeţi singuri în direcţia Nigerului.

— Dacă e aşa, îl vom înfrunta pe adversarul necunoscut.

— Dar asta e nebunie curată! izbucni Barsac. Chiar dacă va trebui să folosim forţa şi tot n-o să vă lăsăm, domnişoară, să comiteţi o asemenea imprudenţă, ca să vă satisfaceţi ceea ce singură numiţi un capriciu.

Jane Mornas şovăi o clipă, apoi răspunse tristă:

— Din nenorocire, nu-i vorba de-un capriciu, cum v-am spus pînă acum.

— Dar despre ce e vorba? întrebă Barsac mirat.

Jane Mornas şovăi din nou. Apoi, după o clipă de tăcere, rosti grav:

— De o datorie.

Barsac, doctorul Châtonnay, Amédée Florence o priviră pe Jane Mornas, ultimul dintre ei cu interes, ceilalţi cu mirare. Barsac şi doctorul Châtonnay se întrebau ce înţelegea tînăra

domnișoară prin cuvintele rostite și ce datorie putea fi atît de imperioasă, încît s-o îndemne să meargă pînă la punctul extrem al buclei Nigerului? Amédée Florence, care, din temperament, se gîndise totdeauna că tovarășii lui aveau motive personale ca să întreprindă călătoria, simțea doar o mare satisfacție la gîndul că va afla unul din motivele ascunse pînă atunci pentru el.

Jane Mornas vorbi iar:

— Iertați-mă, domnilor, eu v-am înșelat...

— Ne-ați înșelat?... repetă Barsac, tot mai mirat.

— Da, v-am înșelat. Dacă domnul de Saint-Bérain v-a spus adevăratul său nume și dacă e adevărat că el e francez ca și dumneavoastră, eu m-am prezentat sub un nume fals și sub o naționalitate de împrumut. Sînt englezoaică și mă numesc Jane Buxton. Sînt fiica lordului Buxton, sora căpitanului George Buxton, iar rămășițele nefericitului meu frate se odihnesc lîngă Kubo. Acolo trebuie deci să ajung, căci numai acolo voi putea duce cu adevărat la îndeplinire ceea ce mi-am propus.

Și Jane Buxton — căci de acum înainte îi vom reda adevăratul ei nume — povesti drama de la Kubo, acuzația infamantă împotriva fratelui ei, moartea acestuia, rușinea și desperarea lordului Glenor. Ea arătă țelul sfînt pe care și-l propusese: să-și reabiliteze fratele, să spele pata de pe onoarea numelui său și să-i redea pacea sufletească bătrînului, a cărui viață se stingea în mohorîta singurătate a castelului Uttoxeter.

O vie emoție îi cuprinse pe cei ce o ascultau. Toți simțeau nespusă admirație pentru fata care, din motive atît de nobile, îndrăznise și avea încă să mai înfrunte atîta oboseală și atîtea primejdii.

— Miss Buxton, spuse Amédée Florence cu oarecare asprime în glas, după ce Jane tăcu, îmi permit să vă fac un reproș.

— Un reproș?... Mie?... se miră Jane, care se aștepta ca povestirea ei să aibă un cu totul alt efect.

— Da, un reproș, și încă unul serios de tot. Aveți o părere ciudată — și puțin măgulitoare — Miss Buxton, despre francezi în general și despre Amédée Florence, în special...

— Nu vă înțeleg, domnule Florence, îngăimă Jane Buxton, tulburată.

— Păi cum! exclamă reporterul indignat. V-ați închipuit cumva că Amédée Florence o să vă lase să faceți fără el mica plimbare la Kubo?

— Oh, domnule Florence!... făcu emoționată Jane, care începea să înțeleagă.

— Asta-i bună!... continuă Florence, simulînd mai departe o vie indignare. Și e de-un egoism!...

— Nu văd... încercă să vorbească Jane, zîmbind ușor.

— Lăsați-mă să vorbesc, vă rog, o întrerupse Florence, autoritar. Ați uitat, deci, că sînt ziarist, că sînt, mai ales, reporter, și că posed însușirea de-a avea un director? Și știți ce mi-ar zice directorul meu dacă ar afla că am ratat un reportaj senzațional în legătură cu afacerea Buxton? Ei bine, mi-ar zice: „Dragă Florence, ești un nătărău!" Și m-ar da afară, în doi timpi și trei mișcări. Iar eu țin la postul meu... Voi merge deci cu dumneavoastră.

— Oh, domnule Florence! repetă Jane, adînc mișcată.

Reporterul o privi drept în față.

— Merg cu dumneavoastră, Miss Buxton, spuse el hotărît. Și nu vă pierdeți vremea susținînd contrarul, căci asta cred că o știu eu mai bine decît dumneavoastră...

Jane îi întinse mîna inimosului și curajosului tînăr.

— Primesc, domnule Florence, spuse ea, pe cînd două lacrimi mari îi picau din ochi.

— Și pe mine, Miss Buxton, nu mă primiți? se auzi pe neașteptate vocea groasă a doctorului Châtonnay.

— Pe dumneata, doctore?...

— Fără îndoială, pe mine. O asemenea expediție nu se poate lipsi de un medic. Fiindcă, după cît se pare, o să fiți făcuți bucățele, va trebui să fiu de față ca să vă cos la loc.

— Oh, doctore!... repetă Jane simțind că-i vine să plîngă de-a binelea.

Dar emoția avea să-i sporească atunci cînd îl auzi pe Barsac strigînd cu o voce în care bubuia mînia:

— Și eu?... Va să zică eu nu contez, dacă nimeni nu se gîndește măcar să-mi ceară părerea!

Barsac era, într-adevăr, furios. Și el se gîndise, din capul locului, să meargă cu Miss Buxton. Ar fi dat astfel o dublă lovitură, din moment ce itinerarul tinerei fete era aproape leit cu al lui, iar imprudența îi era justificată printr-un scop a cărui noblețe o prețuia. În plus, era posibil oare ca patru bărbați, patru francezi, s-o părăsească fără să le pese, în plină savană, pe tînăra aceasta și s-o lase să-și continue singură primejdioasa aventură? Florence și doctorul Châtonnay îi stricaseră deci un efect, cum se zice în teatru, și lucrul e totdeauna neplăcut.

— Eu nu vorbesc pentru domnul Florence, continuă el, accentuîndu-şi în aparenţă şi mai mult supărarea veritabilă, domnul Florence e liber. Dar dumneata, doctore, presupun că faci parte din misiunea mea. Ai de gînd să dezertezi şi dumneata, în aşa fel încît şeful să-ţi fie părăsit de ultimul dintre ostaşii lui?

— Vă asigur, domnule Barsac, bîigui doctorul, care nu se gîndise la aspectul acesta al problemei.

— Dacă n-ai intenţia asta, domnule, nu cumva te-ai gîndit că am să merg şi eu la Kubo? Nu cumva dumitale îţi revine rolul de a hotărî itinerarul? Sau, mai ales, nu cumva crezi că ai dreptul ca, luînd o astfel de iniţiativă, să-mi dai o lecţie?

— Vă rog să credeţi, domnule Barsac, încercă să vorbească bietul doctor.

— Nu, doctore, nu, nu permit! răspunse Barsac, al cărui ton se ridicase treptat. Şi află că eu, conducătorul Misiunii Nigerului, nu-ţi aprob planurile. Ba, dimpotrivă, ţinînd seama că singurul ghid care ne-a mai rămas a fost angajat de Miss Buxton şi că e numai la dispoziţia ei, ţinînd seama de faptul că noi nu ne putem face înţeleşi de indigeni fără ajutorul lui Miss Buxton şi al domnului de Saint-Bérain, singurii dintre noi care ştiu să vorbească limba bambara, vreau, înţeleg, ordon...

Barsac, a cărui voce atinsese o sonoritate impresionantă, făcu o pauză savantă, apoi, pe un ton mai simplu, încheie:

— ...să mergem toţi la Niger, trecînd prin Kubo.

— Cum, domnule Barsac?... bîigui Jane, care se temea că n-a auzit bine.

— Uite-aşa, Miss Buxton, încheie Barsac discuţia. Va trebui să vă împăcaţi cu gîndul că ne veţi suporta pînă la capăt.

— Oh, domnule Barsac!... murmură încă o dată Jane Buxton, pornindu-se de-a binelea pe plîns.

Dar nu numai ea avea ochii umeziţi. Emoţia era generală. Bărbaţii se căzneau, totuşi, să şi-o ascundă, iar la ei ea se manifesta printr-un fel de enervare şi printr-un val de cuvinte inutile. Replicele li se încrucişau:

— E o călătorie cît se poate de simplă, spunea Florence, fiindcă avem hrană.

— Pentru cinci zile, spunea doctorul Châtonnay, cu un ton de parcă ar fi spus „pentru şase luni".

— Numai pentru patru, rectifică Barsac, dar o să ne cumpărăm alta.

— Dealtfel, mai e vînatul, sugeră doctorul.

— Şi pescuitul, adăugă Saint-Béraın.

— Şi fructele, pe care le cunosc destul de bine, afirmă doctorul.

— Eu ştie legume: patate, igname, se amestecă şi Tongané.

— Eu face unt de *cé*, supralicită Malik.

— Hip! Hip! Hip! Uraaa! strigă Amédée Florence. E o desfătare, e pămîntul făgăduinţei, e raiul pe pămînt.

— Vom porni mîine, hotărî în sfîrşit Barsac. Să ne pregătim, fără să pierdem o clipă.

Demn de remarcat e faptul că domnul Poncin nu deschisese gura. Dimpotrivă, imediat ce se hotărîse ca toată lumea să meargă la Kubo, domnul Poncin îşi scosese carnetul pe care începuse să-l umple cu calcule nesfîrşite.

— Toate bune, spuse el, drept răspuns la ultimele cuvinte ale lui Barsac. Asta nu înseamnă însă că drumul la Kubo, în comparaţie cu cel la Segu-Sikoro, n-ar fi cu patru sute de kilometri mai lung. Paşii noştri fiind, după cum se ştie, de şaptezeci şi doi de centimetri, asta face cinci sute cincizeci şi cinci de mii cinci sute cincizeci şi cinci de paşi, plus un fragment de pas. Să lăsăm la o parte fragmentul. Noi facem pe oră, după cum am spus, trei mii şase sute de paşi şi o zecime, şi mergem zilnic cinci ore patruzeci şi cinci de minute optsprezece secunde. Deci...

Dar nimeni nu-l mai asculta pe domnul Poncin; Barsac, doctorul Châtonnay, Amédée Florence, Jane Buxton şi Saint-Bérain se şi ocupau de pregătirile pentru plecarea de-a doua zi, pe cînd domnul Poncin vorbea în pustiu.

Capitolul XII

UN MORMÎNT, NIŞTE OSEMINTE

Însoţiţi de şase hamali aduşi de dugutighi-ul din Kadu, rămăşiţele misiunii Barsac părăsiră satul în dimineaţa de 24 februarie. Oricît de tulburătoare fuseseră ultimele evenimente care o dezorganizaseră, plecarea misiunii fu veselă. Dacă îl lăsăm la o parte pe domnul Poncin, ale cărui sentimente intime rămîneau de nepătruns, toţi ceilalţi erau însufleţiţi de perspectiva săvîrşirii unui act generos, ba chiar eroic într-o măsură, şi se felicitau reciproc pentru hotărîrea luată. Dealtfel, nimic nu era încă pierdut. Cei şase europeni, ca şi Tongané, care o luase pe Malik lîngă el, îşi mai aveau caii şi nu duceau lipsă nici de arme, nici de alimente,

nici de mărfuri de shimb. Pe de altă parte, ţinutul părea liniştit şi se putea spera, pe drept cuvînt, ca adversarul necunoscut, de care se ciocniseră fără voie pînă atunci, să-şi înceteze persecuţiile căci misiunea nu mai era capabilă să ameninţe pe nimeni. În principiu, nimic nu se opunea, deci, ca ea să ajungă la Kubo fără să aibă de trecut prin încercări serioase. Şi de asemenea, nimic nu se opunea, fără îndoială, ca ea să ajungă repede acolo, acum cînd nu mai exista zăbava pricinuită de-o întreagă herghelie de măgari, printre care se găsesc totdeauna cîţiva îndărătnici. Dealtfel pentru ca mersul să fie cît mai rapid, membrii expediţiei îşi impuseseră sacrificii grele. La dugutighi-ul din Kadu fusese lăsată, drept plată pentru serviciile aduse, o parte din mărfuri, iar cele păstrate trebuiau să permită cu uşurinţă sosirea la Gao. Un sacrificiu şi mai dureros îl constituise renunţarea la corturile din care numai unul fusese păstrat spre folosinţa exclusivă a Janei Buxton, deşi aceasta se împotrivise cu tărie. Cît despre bărbaţi, ei fie că aveau să se adăpostească prin sate, fie că aveau să doarmă sub cerul liber. În anotimpul secetos şi pentru o călătorie atît de scurtă, aceasta nu putea să însemne un neajuns prea mare. De fapt, nu era vorba decît de un drum de vreo cinci sute de kilometri, adică de cincisprezece sau douăzeci de zile de mers. După toate probabilităţile, aveau deci să se afle la Kubo între zece şi cincisprezece martie.

Începutul călătoriei păru că nu contrazice auspiciile acestea favorabile. Hamalii, plini de prospeţime şi de elan, nu slăbeau deloc pasul şi, pentru a străbate cei o sută patruzeci de kilometri care despart Kadu de Sanabo, unde ajunseră în ziua de 28, trebuiră doar cinci zile. În decursul acestei prime părţi a călătoriei, nu se petrecu nici un incident.

Aşa cum prevăzuseră, membrii misiunii găsiră, în general, adăpost pentru noapte în colibele indigenilor, într-adevăr foarte murdare, dar, oricum, satisfăcătoare; nopţile petrecute sub cerul liber, cînd nu se afla nici un sat în apropierea celui de-al doilea popas al zilei, se scurseseră liniştite. Călătorii, bine primiţi pretutindeni, izbutiră să se aprovizioneze uşor cu merinde, iar în dimineaţa zilei de 1 martie plecară din Sanabo fără să se fi atins de rezervele lor de hrană. Pînă aici nu aveau deci nici un motiv să regrete hotărîrea luată.

— Prea mi se pare totul frumos! îi spuse Amédée Florence prietenului său Saint-Bérain, pe cînd străbăteau alături a doua etapă a zilei de 2 martie. Subsemnatul, ca un profund cugetător ce sînt, ar trebui chiar să fiu îngrijorat şi să calculez cu cîte fracţiuni

s-a înclinat în favoarea noastră obișnuitul raport dintre bine și rău. Totuși îmi place mai mult să cred că destinul poate din cînd în cînd să-l ia drept model pe domnul Poncin și să lase la o parte fracțiunile, așa cum le lasă și el.

— Iată răsplata unei fapte bune, dragul meu, răspunse Saint-Bérain. N-ați vrut să ne părăsiți și cerul vă răsplătește.

— După cum se desfășoară lucrurile, meritul nostru n-o să fie prea mare, spuse, întorcîndu-se în șa, doctorul Châtonnay, care călărea înaintea celor doi prieteni.

— Cine știe? făcu Saint-Bérain. Încă n-am ajuns la țintă.

— E ca și cum am fi ajuns, spuse Amédée Florence. De data asta soarta ne e prielnică. Asemenea lucruri se simt, ce naiba! Eu susțin că vom ajungé la Kubo netulburați, fără cea mai mică aventură, lucru altminteri deloc îmbucurător pentru un ziarist căruia directorul... Hooo!!! se întrerupse el deodată, adresîndu-se calului care se poticnise greoi.

— Ce s-a întîmplat? întrebă Barsac.

— Calul meu, explică Florence. Nu știu ce are. De azi-dimineață se poticnește întruna. Va trebui să examinez...

Dar nu apucă să-și termine gîndul. Calul, care se oprise brusc, tremura și se clătina pe picioare. Reporterul abia avu timp să descalece. De cum rămase fără călăreț, bietul cal își îndoi genunchii și se lungi la pămînt.

Toți se grăbiră să-i dea ajutor bietului animal care gîfîia și sufla greu. Îi desfăcură chinga, îi udară botul cu apa unui pîrîiaș din apropiere. Zadarnic însă. Un ceas mai tîrziu, calul era mort.

— Ar fi trebuit să bat în lemn mai adineauri, spuse jalnic Amédée Florence transformat în pieton. Doar se știe că nu-i bine să te lauzi că-ți merge prea bine. Asta aduce neapărat ghinion.

— Nu cumva ești superstițios, domnule Florence? întrebă Jane Buxton, zîmbind.

— Nu prea, domnișoară. Sînt numai necăjit, foarte necăjit, zău așa!

Reporterului i se dădu calul lui Tongané. Jane Buxton o luă pe Malik lîngă ea, în șa, și călătorii porniră iar la drum, după un popas de două ore, lăsînd în urma lor stîrvul calului și harnașamentul pe care nu se puteau gîndi să-l care cu ei. Etapa fu mai scurtă deci cu două ore.

La căderea nopții, călătorii se opriră la poalele unui pîlc de arbori, așezat de natură în semicerc, chiar pe marginea drumului. Situat pe vîrful unei mici înălțimi, punctul acesta, cu vedere deschisă în toate direcțiile, ceea ce-i punea la adăpost de-o sur-

priză oricînd posibilă, era fericit ales pentru a petrece noaptea acolo. Dealtfel, avantajele lui atrăseseră şi alţi călători, care trecuseră ceva mai înainte, şi care, după cum se văzu îndată, poposiseră tot acolo. Judecînd după urmele popasului, călătorii de mai înainte fuseseră destul de numeroşi, după cum arătau numeroasele urme de copite lăsate de caii lor. Cine fuseseră oamenii aceia? Negri sau albi? A doua ipoteză, cea mai probabilă — căci negrii, în general, nu folosesc cai — deveni certitudine cînd Amédée Florence descoperi şi le arătă tovarăşilor săi un obiect uitat de cei ce poposiseră acolo. Obiectul, oricît de neînsemnat ar fi fost, căci era vorba de-un simplu nasture, constituia totuşi un produs al civilizaţiei puţin folosit de negri şi arăta neîndoielnic culoarea foştilor lui posesori.

Altminteri, starea ierbii călcată în picioare, şi care începuse să se ridice, dovedea că trecerea grupului precedent avusese loc cel puţin cu zece zile în urmă. Cum grupul nu fusese întîlnit în cale, se putea conchide că mergea şi el în direcţia nord-est, şi că, prin urmare, n-aveau să-l întîlnească niciodată.

Ziua de 3 martie nu aduse nimic deosebit; dar, în ziua de 4, exploratorii trebuiră să deplîngă moartea încă unuia din caii lor. Spre seară, calul lui Barsac muri exact cum murise cel al lui Amédée Florence. Lucrul acesta începea să pară ciudat.

Doctorul Châtonnay, care examinase animalul mort, folosi primul prilej să-i spună confidenţial lui Amédée Florence:

— Am aşteptat să fiu singur cu dumneata, domnule Florence, ca să-ţi spun ceva destul de grav.

— Ce anume? întrebă Florence, mirat.

— Cei doi cai au murit otrăviţi.

— Nu se poate! exclamă reporterul. Cine să-i otrăvească? Negrii angajaţi la Kadu?... Ei n-au nici un interes să ne facă greutăţi, ba dimpotrivă.

— Nu acuz pe nimeni, stărui doctorul, dar menţin cele spuse. După prima moarte, aveam bănuieli. După a doua, sînt sigur. Semnele sînt neîndoielnice. Nici chiar un necunoscător nu s-ar înşela în privinţa lor.

— Atunci ce părere ai, doctore?

— Despre ce?

— Despre ce trebuie să facem.

— Nici eu nu ştiu mai mult decît dumneata. Datoria mea e să te previn, şi, dacă m-am achitat de ea în felul acesta confidenţial, e ca să-i pui dumneata la curent pe ceilalţi, fără ştirea domnişoarei Buxton, pe care cred că n-ar avea rost s-o speriem.

— De acord, doctore, aprobă Florence. Dar, spune-mi, e absolut necesar să credem că e vorba de rea-voinţă în aceste două accidente? Nu ar putea fi ele explicate şi altfel? N-or fi păscut caii noştri, odată cu iarba bună, şi cine ştie ce iarbă otrăvitoare?

— Nu e numai posibil, spuse doctorul, e chiar sigur. Rămîne să aflăm doar dacă întîmplarea e aceea care le-a amestecat iarba otrăvitoare în nutreţ sau dacă nu cumva întîmplarea poartă nume de om. În privinţa aceasta, nu ştiu nici eu mai mult decît dumneata.

Exploratorii se înţeleseră să supravegheze mai atenţi ca oricînd cei cinci cai pe care îi mai aveau, ca să fie evitată repetarea unei asemenea nenorociri. Cînd cîte unul dintre europeni, cînd Tongané urmau să rămînă mereu lîngă cai în timpul popasurilor, în aşa fel încît nimeni să nu se poată apropia de ei fără să fie văzut. Fie din pricina acestor măsuri, fie pur şi simplu pentru că cele două morţi fuseseră accidentale, în următoarele două zile caii nu mai păţiră nimic, iar călătorii se liniştiră treptat.

Dealtfel, pierderea celor doi cai era singurul incident supărător întîmplat pînă atunci.

Ţinutul era foare neted, se putea călători fără mare osteneală atît de repede cît îngăduia pasul hamalilor, iar aprovizionarea continua să se facă destul de uşor în satele întîlnite, ceea ce permitea să se păstreze neatins avansul iniţial de hrană pentru patru zile.

Totuşi, cum după-amiaza zilei de 5 şi toată ziua de 6 se scurseră fără să se zărească măcar un sat, călătorii se văzură nevoiţi să se atingă de rezerva aceasta. Dar nimeni nu se arăta îngrijorat. Tongané afirma că o aşezare ceva mai mărişoară se află prin apropiere şi că acolo aprovizionarea nu va fi o problemă.

Într-adevăr, în seara zilei de 5 martie exploratorii ajunseră în tîrguşorul numit Yaho, dar previziunile lui Tongané nu se împliniră. De cum se apropiară de *tata*, zbierete şi chiar cîteva împuşcături de puşti cu cremene răsunară de pe înălţimea palisadei, unde se îngrămădea o mare mulţime de negri. De la plecarea din Conakry, era prima oară cînd călătorilor noştri li se făcea o asemenea primire, dacă lăsăm la o parte manifestările băştinaşilor din Kokoro. Ba chiar şi la Kokoro fusese posibil să li se transforme pornirile războinice în sentimente mai prieteneşti, pe cîtă vreme la Yaho nici nu se putu încerca măcar să se ajungă la un asemenea rezultat.

Degeaba căută, în fel şi chip, Barsac să intre în relaţii cu localnicii; mijloacele folosite dădură greş unul după altul. Zadarnic

fu ridicat un steag alb în vîrful unui băţ. Emblema aceasta simbolică, al cărei sens paşnic e înţeles pe toată suprafaţa pămîntului, stîrni o furtună de urlete, însoţită de o ploaie de gloanţe, care l-ar fi ucis pe purtătorul steagului, dacă el n-ar fi avut prudenţa să nu se apropie mai mult decît trebuia. Tongané, apoi rînd pe rînd doi dintre hamali, oameni înrudiţi sau aproape înrudiţi cu locuitorii din Yaho, fură trimişi ca parlamentari, dar fără succes. Localnicii refuzau să-i asculte şi le răspundeau cu diferite proiectile pe care numai stîngăcia trăgătorilor le făcea inofensive. Era vădit că populaţia din Yaho ţinea, din cine ştie ce motive, să n-aibă nici un fel de legătură cu străinii şi că nu voia nici măcar să le afle intenţiile. Exploratorii trebuiră deci să renunţe. Dealtfel, negrii aceştia neospitalieri se mărginiră să stea de pază în jurul *tata*-ului, înăuntrul căruia se opuneau cu străşnicie să-i lase pe străini şi nu trecură la nici un act de ostilitate mai directă.

Oricare ar fi fost motivele unei asemenea atitudini, călătorii nu izbutiră să se aprovizioneze după cum sperau şi trebuiră să plece a doua zi, 7 martie, cu hrană numai pentru două zile. Altminteri, situaţia nu era încă îngrijorătoare. De la Kadu fuseseră străbătuţi peste trei sute de kilometri, adică mai mult de jumătate din parcursul total, şi existau toate şansele ca viitoarele aşezări să aibă o atitudine mai prietenească decît cea de la Yaho.

Cum drumul nu trecu prin nici un sat, problema nu fu rezolvată nici în ziua de 7 martie, zi altminteri prielnică în ceea ce priveşte kilometrii parcurşi, dar în cursul căreia se ivi o nouă nenorocire. Un al treilea cal muri, aidoma cu cei doi morţi înaintea lui.

— Să reuşească oare cineva să ne otrăvească animalele, în ciuda supravegherii noastre? îl întrebă Florence pe doctorul Châtonnay.

— E puţin probabil, răspunse doctorul. Otrăvirea trebuie să fi avut loc înaintea plecării noastre din Kadu. Poate chiar în ziua cînd ne-a evadat escorta. Dacă ne vedem caii murind pe rînd şi nu toţi odată, aceasta se datoreşte rezistenţei lor individuale şi, fără îndoială, diferenţei dozelor înghiţite.

— Pînă una alta, spuse Amédée Florence, iată-ne trei pietoni şi patru călăreţi. Nu prea-i nostim!

Plecarea din 8 martie nu fu lipsită de griji. Oriîncotro şi-ar fi îndreptat privirile, viitorul începea să se arate întunecat. Călătorii nu-şi puteau ascunde gîndul că puterea adversă, de care

se credeau scăpați pentru totdeauna, avusese prevederea de-a le otrăvi caii înainte de a dispare, ceea ce implica o stăruință a urii, pe cît de înfricoșătoare, pe atît de inexplicabilă; și se așteptau din moment în moment să vadă prăbușindu-se și cele patru animale rămase încă în viață. Pe de altă parte, nu mai aveau hrană decît pentru o zi, și urmau să îndure foamea, dacă pînă la căderea nopții nu întîlneau vreun sat.

Dar nu avură mult de așteptat. Nici nu trecuse prima oră de marș cînd se iviră în zare colibele unui sat.

Călătorii se opriră cîteva clipe, încercînd să prevadă primirea care îi aștepta. În vasta cîmpie din fața lor nu deslușiră nimic în stare să-i lămurească. Pe cît se putea ghici de la distanța aceea, satul părea mort și întinderea pustie. Nu se vedeau decît înaltul covor al ierburilor savanei și șleaul drumului pe care, din loc în loc, se zăreau niște pete negre, a căror natură era imposibil de ghicit.

După un scurt popas, Barsac și însoțitorii săi porniră iar spre sat. Dar abia dacă făcuseră un kilometru cînd o miasmă îngrozitoare le izbi nările. După cîțiva pași, se aflară lîngă una din petele negre zărite din depărtare și se traseră fără voie înapoi. Pata neagră era cadavrul pe jumătate putrezit al unui negru. Pînă în sat, drumul era astfel marcat. Călătorii putură să numere zece asemenea indicatoare funebre.

— Privește cît e de mică gaura făcută de proiectilul care l-a lovit pe omul acesta, îi spuse lui Amédée Florence doctorul Châtonnay pe cînd examina unul dintre cadavre, și, dimpotrivă, uită-te cît e de mare orificiul de ieșire, cînd proiectilele au străpuns corpul dintr-o parte într-alta. Unele au întîlnit în cale oase, și poți constata ce prăpăd au făcut atunci. Oamenii aceștia au fost uciși cu gloanțe explozive.

— Iar! exclamă Amédée Florence.

— Iar.

— Ca bătrînul negru pe care l-am îngrijit în micul cătun, pe vremea primei noastre etape cu noua escortă?

— Ca atunci, răspunse doctorul Châtonnay.

Amédée Florence și doctorul se apropiară tăcuți de tovarășii lor. Erau gînditori și se întrebau ce trebuie să creadă despre repetarea inexplicabilă a unui fapt atît de nefiresc.

În sat, spectacolul era și mai înfiorător. După numeroase semne se vedea că acolo avusese loc o luptă înverșunată. În afară de asta, după bătălie, învingătorii incendiaseră satul și majoritatea coli-

belor erau distruse de foc. În cele care scăpaseră, fură găsite alte cadavre.

— Moartea acestor nefericiţi a avut loc cel puţin acum zece zile, spuse doctorul Châtonnay şi, ca şi a celorlalţi, a fost pricinuită de gloanţe explozive.

— Dar cine pot fi ticăloşii în stare de-un asemenea măcel? exclamă Saint-Bérain.

— Poate că sînt cei ale căror urme le-am observat acum cîteva zile, sugeră Amédée Florence. Atunci socoteam că au un avans de vreo zece zile. Asta coincide cu termenul fixat de doctor.

— Ei sînt, fără îndoială, spuse Barsac, indignat.

— După cum tot ei sînt şi cei cărora le datorăm frumoasa primire de la Yaho, unde or fi vrut să facă ce-au făcut aici, adăugă Amédée Florence. Cum Yaho e împrejmuit de un *tata*, ei n-or fi putut să pătrundă, dar asta explică de ce negrii înfricoşaţi s-au apărat de atunci cît au putut.

— Într-adevăr, e destul de logic ce spui, aprobă doctorul Châtonnay.

— Dar cine pot fi ticăloşii aceştia? întrebă Jane Buxton. Şi prezenţa lor nu poate însemna oare un pericol pentru noi?

— Cine sînt, nu ştiu, răspunse Amédée Florence, dar, în ceea ce ne priveşte, nu mi se par de temut. Totul arată că au asupra noastră un avans de zece, douăsprezece zile, şi, cum sînt călări, probabil că n-o să-i ajungem niciodată din urmă.

Călătorii străbătură întregul sat incendiat, fără să întîlnească nici o fiinţă vie. Locuitorii care scăpaseră de gloanţe fugiseră, iar satul era complet pustiu. Şi era, de asemenea, prădat de la un capăt la altul. Tot ce nu înghiţise focul fusese împrăştiat în vînt. Aceeaşi privelişte în împrejurimi prin *luganele* pustiite, devastate. Dorinţa de a distruge era vădită.

Bîntuiţi de gîndurile acestea triste, călătorii lăsară în urmă nefericitul sat. Seara, poposiră în plină cîmpie. Nu mai aveau hrană decît pentru o singură masă. Hrana aceasta fu împărţită în două. Jumătate o mîncară pe loc, jumătate o păstrară pentru a doua zi dimineaţă.

În cursul zilei de 9 martie, călătorii întîlniră două sate. De primul, apărat de-un *tata* şi a cărui primire fu întru totul asemănătoare cu cea de la Yaho, nu se putură apropia. Al doilea sat, neapărat de nici un fel de zid, era, ca şi cel din ziua precedentă, distrus, prădat, ars şi cu totul lipsit de locuitori.

— Într-adevăr, s-ar zice că cineva își bate capul să pustiască totul în fața noastră, observă Barsac.

Observația era justă. Dacă cineva ar fi vrut să-i înfometeze pe călători, n-ar fi procedat altfel.

— Aș! făcu Amédée Florence, cu voită nepăsare. Vom străbate în ciuda lor pustiul acesta. De aici pînă la Kubo, abia dacă mai sînt o sută cincizeci de kilometri. La urma urmei, nu-i cine știe ce distanță de netrecut. Fiindcă măcelarii și băcanii sînt în grevă, o să ne procurăm fripturile vînînd.

Cu excepția domnului Poncin, cu totul incapabil să mînuiască o pușcă, toți ceilalți urmară imediat sfatul acesta excelent. Din nefericire, ierburile înalte împiedicau prea des vederea, iar ținutul nu prea avea vînat. Cît ținu ziua, abia fură împușcate o dropie, două bibilici și două potîrnichi. Ca hrană pentru paisprezece persoane, era un minimum absolut necesar.

La popasul de seară, Amédée Florence și doctorul Châtonnay constatară pentru a doua oară că locul ales primise mai înainte vizita altor călători. Ierburile păreau chiar mai recent călcate, ca și cum avansul acestora s-ar fi micșorat.

Pe cînd ei discutau faptul acesta, Tongané, însărcinat în momentul acela cu supravegherea cailor, își chemă deodată stăpînii. Doi cai se prăbușiseră la pămînt, așa cum se prăbușiseră și primii trei. Ca și ceilalți, ei agonizară fără să fie posibil să li se dea nici un fel de ajutor și muriră după o oră de chinuri.

Mai rămîneau doi cai, dar nici ei n-aveau să mai fie păstrați multă vreme, căci pieriră, la rîndul lor, în ziua de 10 martie.

Morțile acestea succesive să-i fi îngrozit oare pe hamalii angajați la Kadu? Sau, ceea ce ar părea mai simplu, faptul că în ziua de 10 vînătoarea dăduse rezultate extrem de slabe îi făcuse să se teamă că vor pieri de foame? Oricum, în noaptea de 10 spre 11, negrii dispărură, iar cînd se lumină de ziuă, cei șase europeni, Tongané și Malik se treziră fără hamali, fără cai și fără provizii.

Și trecură atunci printr-un moment de descurajare, firesc și, dealtfel, explicabil prin starea de slăbiciune pe care începeau să o resimtă. Dintre toți, cea mai copleșită părea Jane Buxton, care se mustra că își tîrîse tovarășii în călătoria aceasta jalnică și se simțea răspunzătoare de nenorocirile lor. Ea se învinovățea și le cerea iertare.

Amédée Florence își dădu seama că trebuia luptat împotriva descurajării generale.

— Cîte vorbe fără rost! strigă el, adresîndu-i-se Janei Buxton, cu afectuoasă brutalitate. Cred că n-am murit încă. Ce-i dacă astăzi n-a fost bună vînătoarea? O să fie mîine, şi-atîta tot.

— Să nu uităm că, părăsindu-ne, negrii noştri ne-au scutit totodată şi de grija celor şase stomacuri ale lor, adăugă doctorul Châtonnay, venindu-i în ajutor reporterului.

— Totul e în avantajul nostru, conchise Florence. Dacă n-ar fi plecat singuri, v-aş fi propus eu să-i trimitem la scumpele lor familii. În condiţiile acestea, cred că nu ni se putea întîmpla nimic mai bun.

— Îţi mulţumesc, domnule Florence, vă mulţumesc, domnilor, spunea în acest timp Jane Buxton, adînc mişcată. Vă rog să credeţi că n-am să uit niciodată bunătatea şi devotamentul dumneavoastră.

— Fără sentimentalisme, o întrerupse Florence. Nimic nu-i mai dăunător decît ele, înainte de masă. Dacă sînteţi de acord, s-o ştergem, să ne pornim pe vînat şi să ne îndopăm pînă n-om mai putea. Sentimentele ni le vom exprima la desert, dacă vom mai avea chef.

Cum plecarea hamalilor făcea imposibil transportul bagajelor, călătorii noştri trebuiră să lase în drum ultimul cort şi ce le mai rămăsese din mărfurile de schimb. Jane Buxton avea să doarmă şi ea, de acum înainte, sub cerul liber, dacă nu izbuteau să găsească adăpost în vreun sat părăsit. Cît despre pierderea mărfurilor de schimb, călătorii nu se arătară prea necăjiţi. La ce le-ar fi putut folosi ele, cînd ţinutul era pustiu şi orice schimb imposibil? Iar dacă soarta avea să li se schimbe, n-aveau oare destui bani pentru cele necesare?

Marşul fu reluat în aceste triste condiţii. În cursul zilei de 12 martie, drumul trecu printr-un sat în care fură din nou descoperite numeroase cadavre de negri. Doctorul le atrase tovarăşilor săi atenţia asupra faptului că moartea nefericiţilor acestora era mai recentă şi că părea să fi avut loc cel mult cu două zile în urmă. Trebuia oare înţeles că banda ucigaşilor se afla acum mai aproape şi că trebuiau să se aştepte la o ciocnire cu ea de la o zi la alta?

În ciuda perspectivei acesteia puţin liniştitoare, călătorii continuară să urce spre nord. Dealtfel, ce-ar fi putut face? Să revină spre sud, pe drumul jalonat de sate ostile sau distruse, ar fi fost imposibil. Mai bine să ajungă cu orice preţ la Niger, căci numai acolo ar fi putut găsi ajutoare.

În faţa lor, călătorii istoviţi nu întîlneau decît pustiul. Nici un sat care să nu fie ostil, cînd un *tata* îl apărase de distrugere, sau care să nu fie jefuit, ars, devastat, în caz contrar. Călătorii se aflau în imposibilitate de a-şi procura hrană de undeva, şi nu rezistau decît graţie unor întîmplări favorabile: igname, patate sau alte rădăcini dezgropate în vreun *lugan* prădat, vreun glonte norocos, sau, uneori, cîte un biet peşte prins de Saint-Bérain la popasurile din timpul zilei.

Alimentul acesta din urmă lipsea, la drept vorbind, cel mai adesea. În afară de faptul că vitregia soartei nu micşora cu nimic veşnica zăpăceală şi nici sensibilitatea excesivă a fantezistului nepot al Janei Buxton, călătorii mai străbăteau şi un ţinut în care apele erau rare. De aceea se şi văzură nevoiţi de multe ori să sufere de sete, căci fîntînile descoperite pe alocuri erau mereu înfundate. Puterea răuvoitoare, care se căznea să-i nimicească, nu uitase nimic.

Totuşi, energia nu le fusese ştirbită. Arşi de-un soare nemilos, tîrîndu-se din greu, cînd vînatul lipsea, stabilindu-şi etapele în funcţie de slăbiciunea lor crescîndă, ei înaintau curajoşi spre nord, zi cu zi, pas cu pas, în ciuda oboselii, a setei, a foamei.

Cei doi negri făceau faţă încercărilor acestora cu o minunată nepăsare. Deprinşi cu lipsurile, obişnuiţi să ducă o viaţă de mizerie, poate îndurau mai uşor decît stăpînii lor mizeria actuală. Dar amîndoi dădeau dovada unui devotament dintre cele mai emoţionante.

— Eu nu tare foame, îi spunea Tongané lui Malik, ca s-o convingă să accepte vreo rădăcină comestibilă descoperită de el.

Malik primea darul numai ca să-l ofere Janei Buxton, care, dealtfel, se grăbea să-l adauge la rezerva colectivă a viitoarei mese pentru toţi.

Astfel, fiecare îşi făcea datoria, acţionînd după cum îi era firea.

Barsac înclina mai degrabă spre mînie. Nu prea vorbea, iar dacă uneori îi scăpa vreun cuvînt de pe buze, cuvîntul acesta se adresa în general guvernului francez a cărui incapacitate îl vîrîse pe el, pe Barsac, într-o asemenea încurcătură. Se şi vedea la tribuna Camerei. Şi, pînă una alta, îşi pregătea fulgerele pe care avea să le arunce, la reîntoarcere, ca Jupiter, de la înălţimea acestui Olimp parlamentar.

Doctorul Châtonnay vorbea şi el puţin, dar, deşi tare stîngaci la vînătoare, se dovedea extrem de util. El căuta fructele comestibile pe care le descoperea destul de des, şi, avînd grijă înainte de orice să păstreze măcar aparenţa voioşiei, nu uita niciodată

să rîdă, cu veşnicul lui rîs care suna ca un abur scăpat dintr-o ţeavă, la cel mai neînsemnat cuvînt rostit de Amédée Florence.

— Păcat, doctore, că n-ai decît eşapamentul, îi spunea acesta din urmă. Nu cumva ai şi motorul la dumneata? Ne-ar trebui grozav!

Iar excelentul doctor rîdea iar, din principiu.

Domnul Poncin vorbea şi mai puţin, căci nu deschidea deloc gura. El nu vîna, nu pescuia şi, dealtfel, nici nu se văita. Domnul Poncin nu făcea decît să-şi noteze din cînd în cînd cifrele în misteriosul său carnet, lucru de care Amédée Florence era mereu foarte intrigat.

Saint-Bérain se comporta ca de obicei, nici mai vesel, nici mai trist decît în momentul plecării. Poate că nu ştia în ce situaţie se află, şi era atît de distrat, încît uita că i-e foame.

Judecînd după aparenţe, s-ar fi părut că Jane Buxton suporta cu mai puţină filozofie încercările la care o supunea soarta; şi totuşi, ele erau străine de tristeţea tot mai adîncă, vădită pe chipul ei. Cum nu-şi închipuise niciodată că va fi scutită de eforturi în decursul călătoriei, obstacolele întîlnite în cale n-o impresionau prea tare. Slăbită de lipsurile şi de suferinţele îndurate, măcar energia îi rămăsese intactă, iar gîndurile nu i se abăteau de la ţelul fixat. Dar, pe măsură ce se apropia de el, tulburarea, neliniştea îi sporeau, fără să li se poată împotrivi. Ce răspuns avea să-i dea mormîntul de la Kubo? Ce-avea să-i spună ancheta pe care o va întreprinde apoi, luînd drept centru al cercetărilor locurile unde îi murise fratele? Avea măcar să afle ceva, şi să nu se întoarcă acasă cu mîinile goale? Întrebările acestea îi apăsau sufletul, din zi în zi mai imperioase şi mai copleşitoare.

Amédée Florence observase tristeţea Janei Buxton şi o combătea din toate puterile. De fapt, el era sufletul acestei mici lumi, şi cele mai cumplite încercări nu-i atingeau cu nimic nestinsa voioşie. Ascultîndu-l, reieşea că ar fi trebuit să mulţumească Cerului pentru părintească lui bunăvoinţă, nici un fel de viaţă nefiind atît de potrivit cu o igienă înţeleasă cum trebuie. Orice i se întîmpla, el găsea un prilej să se felicite. Îi era sete? Nimic mai bun pentru începutul lui de dilatare stomacală. Îi era foame? Nimic mai bun pentru a combate artritismul care îl pîndea. Erau frînţi de oboseală? Aveau să doarmă mai cu poftă, după părerea lui. Şi-l lua ca martor pe doctorul Châtonnay, care aproba, admirînd curajul şi energia bravului tînăr.

Meritul lui Amédée Florence era cu atît mai mare cu cît, de fapt, pe el îl încerca, în afara grijilor comune tuturor, o grijă

suplimentară, pe care ceilalţi nici n-o bănuiau măcar. Totul începuse de la 12 martie, adică din ziua cînd, pentru prima dată, străbătuseră un sat a cărui distrugere părea că avusese loc în ajun. Din ziua aceea, Amédée Florence căpătase convingerea intimă că erau supravegheaţi, urmăriţi, pîndiţi. Cîţiva spioni pîndeau în savană, era sigur de asta, urmărind pas cu pas misiunea dezorganizată, asistînd la agonia ei, gata, fără doar şi poate, să anihileze efortul acestor naufragiaţi ai pămîntului, în clipa cînd ei ar fi găsit, în sfîrşit, salvarea. Cu ochii şi urechile veşnic la pîndă, el avusese numeroase dovezi în sprijinul bănuielilor sale: ziua, noi urme de popas recent, împuşcături abia perceptibile, tropote de cai depărtate; noaptea, şuşoteli, foşnete şi, uneori, cînd bezna era deplină, strecurarea vreunei umbre nesigure. Despre observaţiile, despre gîndurile, despre temerile sale, Florence nu suflase o vorbă tovarăşilor săi, ca să nu le sporească neliniştea, şi-i ceruse să tacă lui Tongané, ale cărui observaţii se potriveau cu ale lui. Se mulţumeau amîndoi să fie cu ochii în patru, pînă cînd reporterul va socoti necesar să-şi încunoştiinţeze prietenii.

Călătoria, complicată cu atîtea dificultăţi, nu putu, firește, să fie dusă la capăt în termenul prevăzut. Ultimul popas înainte de sosirea la Kubo avu loc în seara de 23 martie. Şapte, opt kilometri îi mai despărţeau de Kubo pe călătorii istoviţi, dar, după spusele lui Tongané, la mai puţin de două mii de metri aveau să găsească mormîntul în care se odihneau rămăşiţele căpitanului George Buxton. A doua zi, de cu zori, vor porni spre el. Părăsind drumul trasat, aveau să meargă mai întîi pînă la locul unde soldaţii răsculaţi fuseseră nimiciţi, urmînd să se îndrepte apoi spre sat. Dacă satul se afla într-o stare mai bună decît celelalte, urmau să se aprovizioneze cu alimente şi să poposească acolo mai multe zile, în timpul cărora Jane Buxton să-şi poată continua ancheta. În caz contrar, aveau să se îndrepte, tăind pieziş drumul, spre Gao, sau să pornească spre Tombuctu sau spre Djenné, cu speranţa că vor întîlni spre nord sau spre vest ţinuturi mai puţin devastate.

În momentul acesta socoti Amédée Florence că ar fi de datoria lui să-şi pună prietenii la curent cu faptele care îl preocupau. Pe cînd se odihneau, iar Malik gătea la un foc de ierburi puţinele alimente procurate, Florence le împărtăşi celorlalţi observaţiile lui nocturne şi diurne, din care se vădea că nu puteau face un pas fără să fie cunoscut de niște dușmani invizibili, dar veşnic prezenţi.

— Aș merge mai departe, adăugă el, și aș îndrăzni să pretind că adversarii noștri ne sînt vechi cunoscuți, aproape vechi camarazi. Aș susține morțiș, pînă la proba contrarie, că ei sînt douăzeci de negri și trei albi și că unul dintre ei seamănă leit cu elegantul nostru prieten, așa-zisul locotenent Lacour, atît de prețuit de onorabila societate aici prezentă.

— Pe ce se bazează ipoteza aceasta, domnule Florence? întrebă Barsac.

— Mai întîi, pe faptul că pretinsa noastră escortă a putut lesne să ne afle intențiile și să ne-o ia înainte pe drumul stabilit, ca să facă, împotriva noastră, frumoasa treabă pe care ați putut-o admira; dealtfel, ar fi greu de admis prezența unei alte trupe care, neavînd habar de existența noastră, s-ar deda la asemenea distracții, într-un scop inexplicabil în acest caz. Apoi mai e ceva. Și locuitorii satelor nimicite, și bătrînul negru pe care doctorul l-a cîrpăcit înainte de Kadu au fost loviți în același fel. Deci, ucigașii se și aflau prin preajma noastră înainte de sosirea celei de-a doua escorte, așa cum sînt și după plecarea ei.

— Poate că aveți dreptate, domnule Florence, recunoscu Barsac, dar, la urma urmei, nu ne spuneți cine știe ce noutăți. Nici unul dintre noi nu s-a îndoit nici o clipă că pustiirea ținutului acestuia era îndreptată împotriva noastră. Iar faptul că pustiirea aceasta e opera locotenentului Lacour sau a altcuiva, sau că bandiții se află în jurul nostru în loc să meargă înaintea noastră, după cum bănuiam, nu ne schimbă cu nimic situația.

— Eu nu sînt de aceeași părere, răspunse Amédée Florence. De aceea m-am și hotărît să vorbesc în seara asta, după ce am tăcut multă vreme, ca să nu vă sporesc inutil temerile. Dar, în ciuda tuturor greutăților, iată-ne ajunși la țintă. Mîine, sau vom fi la Kubo, deci la adăpost, sau ne vom fi schimbat direcția și adversarul poate că va înceta să ne persecute. Vă spun drept că aș ține grozav să înșel o dată supravegherea la care sîntem supuși, în așa fel încît nimeni să nu știe ce am venit să facem aici.

— Pentru care motiv? întrebă Barsac.

— Nu prea știu, mărturisi Florence. E o idee care mi-a venit, așa. Dar mi se pare preferabil, în interesul lui Miss Buxton, ca scopul călătoriei noastre să nu fie cunoscut pînă cînd ea nu-și termină ancheta.

— Sînt de acord cu domnul Florence, aprobă Jane Buxton. Cine știe dacă adversarii noștri nu sînt pe punctul de-a începe lupta mai pe față? Mîine poate că ne vor ataca și mă vor sili să mă înec la mal. N-aș vrea, totuși, să fi făcut atîta drum fără

să-mi ating scopul. De aceea, cred că domnul Florence are dreptate cînd vrea să scape de spionii care ne înconjoară. Din nenorocire, nu văd cum.

— Mie, dimpotrivă, mi se pare foarte uşor, explică Amédée Florence. Incontestabil că, pînă aici cel puţin, duşmanii noştri n-au riscat nici o tentativă directă. Se mulţumesc să ne contracareze marşul şi să ne spioneze, rezervîndu-şi, dacă ideea lui Miss Buxton este exactă, prilejul de-a interveni mai cu eficacitate în ziua cînd încăpăţînarea noastră le va fi întrecut răbdarea. Probabil, deci, că supravegherea lor slăbeşte cînd sînt siguri că am făcut popas definitiv pentru noapte. Regularitatea obiceiurilor noastre pesemne că îi linişteşte, şi sînt siguri că ne vor regăsi dimineaţa acolo unde ne-au lăsat seara. Nu există nici un motiv ca astăzi să fim păziţi mai cu străşnicie decît în celelalte zile, cel puţin dacă nu s-au hotărît să ne atace imediat. Şi chiar în acest caz, ar fi mai bine ca oricînd să încercăm s-o ştergem neobservaţi. Dar dacă nu-i aşa, e foarte simplu că plecăm imediat, profitînd de întuneric. O să pornim unul cîte unul, făcînd cît mai puţin zgomot, toţi în aceeaşi direcţie, după ce ne alegem un loc de întîlnire. În definitiv, nu e cine ştie ce armată uriaşă pe urmele noastre, şi-ar însemna să avem un ghinion nemaipomenit dacă am nimeri exact peste cuceritorul locotenent Lacour.

Planul acesta, aprobat călduros de Jane Buxton, fu adoptat de toţi. Călătorii se înţeleseră să meargă unul după altul spre est, pînă la un pîlc mare de arbori aflat cam la un kilometru distanţă, pe care îl zăriseră la căderea nopţii. Arborii erau acum invizibili, dar se ştia în ce direcţie se aflau şi se putea ajunge cu siguranţă la ei, luîndu-se drept ghid steaua ivită la orizont, deasupra norilor groşi care sporeau şi mai mult bezna. Tongané avea să pornească primul, apoi Jane Buxton, apoi Malik. Ceilalţi europeni urmau să vină unul după altul, iar Amédée Florence urma să încheie marşul.

Plecarea se efectuă fără incidente. Două ore mai tîrziu, cei şase europeni şi cei doi negri se aflau la marginea pîlcului de copaci şi se grăbeau să-l străbată în aşa fel, încît ecranul acesta invizibil să fie plasat între ei şi urmăritori. Apoi înaintară mai în voie. Apropierea ţintei le dădea puteri chiar şi celor mai slăbiţi dintre ei. Nici unul nu-şi mai simţea oboseala.

O jumătate de oră mai tîrziu, în care timp mărşăluiră rapid, Tongané se opri. După părerea lui, trebuiau să se afle chiar pe locul unde soldaţii răzvrătiţi ai lui George Buxton fuseseră exter-

minaţi; dar, în bezna aceea adîncă, negrul nu putea arăta locul exact care o interesa pe Jane Buxton. Trebuiau aşteptate zorile.

Călătorii luară deci cîteva ore de odihnă. Numai Jane Buxton, nesigură de ce-o aştepta la ivirea zorilor, nu putu să doarmă. O sumedenie de întrebări, mai chinuitoare ca oricînd, îi veneau în minte. Era oare într-adevăr mort nefericitul ei frate şi avea să descopere vreo dovadă a morţii lui, pe care să n-o fi distrus trecerea vremii? Şi dacă o asemenea dovadă exista, avea ea să confirme crima, să arate nevinovăţia, sau să o lase în aceeaşi incertitudine? Şi mîine în ce sens îşi va începe ea ancheta hotărîtă? Ultimii martori ai dramei nu erau oare risipiţi, dispăruţi, poate morţi, sau va fi cu putinţă să regăsească vreo cîţiva dintre ei? Iar dacă izbutea să facă asta, care va fi adevărul ieşit din gura lor?

Cu puţin înainte de ora şase, toţi erau în picioare. Şi, pe cînd se iveau zorile, aşteptară, cuprinşi de o puternică emoţie, cu ochii ţintă la Tongané, care cerceta împrejurimile şi căuta puncte de reper.

— Acolo, spuse, în sfîrşit, negrul, arătînd un copac aflat la vreo trei sau patru sute de metri, care se înălţa singuratic în cîmpie.

În cîteva clipe se aflau toţi la poalele copacului. Cum Tongané continua să se arate foarte sigur pe spusele lui, începură să sape în punctul arătat de el, deşi nimic nu dovedea că acolo ar fi existat vreodată un mormînt. Cuţitele scotociră febril pămîntul aruncat cu mîinile pe marginea gropii care se adîncea rapid.

— Atenţie! exclamă deodată reporterul... Iată nişte oseminte...

Miss Buxton, foarte emoţionată, trebui să se sprijine de braţul doctorului.

Cu multă precauţie, groapa fu curăţită pînă la fund. Şi se ivi un corp, sau mai degrabă un schelet, păstrat cît se poate de bine. În jurul fostelor lui braţe mai dăinuiau încă nişte petice de stofă şi broderii de fir, însemne ale gradului. Printre oasele toracelui se descoperi şi un portofel, aproape distrus de scurgerea vremii. Portofelul fu deschis. În el se afla un singur document: o scrisoare adresată lui George Buxton, de sora sa.

Lacrimile izbucniră din ochii Janei. Ea duse la buze fila îngălbenită, care i se fărîmă între degete. Apoi, pe jumătate leşinată, se apropie de groapă.

— Doctore, te rog, îi spuse ea cu glas tremurător lui Châtonnay, vrei să ai bunătatea de-a examina rămăşiţele bietului meu frate?

— La porunca dumneavoastră, Miss Buxton, răspunse doctorul, atît de tulburat, încît uită și foamea care îi chinuia măruntaiele.

Doctorul Châtonnay coborî în groapă și execută cu grijă și cu metoda unui medic legist examinarea cerută. Cînd isprăvi, fața îi era gravă și exprima o puternică emoție.

— Eu, Laurent Châtonnay, doctor în medicină de la Universitatea din Paris, rosti el cu oarecare solemnitate în glas, în mijlocul unei adînci tăceri, certific următoarele: întîi, osemintele supuse examinării, și despre care Miss Jane Buxton declară că aparțin fratelui ei, George Buxton, nu au nici o urmă de rană pricinuită de vreo armă de foc; al doilea, omul căruia îi aparțineau aceste oseminte a fost asasinat; al treilea, moartea i-a fost provocată de o lovitură de pumnal, dată de sus în jos, lovitură care a străpuns omoplatul stîng și a atins unul din lobii superiori ai inimii; al patrulea, iată arma crimei, scoasă de mine din teaca osoasă în care a rămas implîntată.

— Asasinat!... murmură Jane, năucită.

— Asasinat, susțin lucrul acesta, repetă doctorul Châtonnay.

— Și pe la spate!...

— Da, pe la spate.

— George ar fi deci nevinovat! exclamă Jane Buxton, izbucnind în lacrimi.

— Nevinovăția fratelui dumneavoastră e o problemă care îmi depășește competența, Miss Buxton, răspunse cu blîndețe doctorul Châtonnay, și n-aș putea s-o afirm la fel de sigur ca pe faptele materiale constatate de mine; dar trebuie să vă spun că ea mi se pare foarte probabilă. Din examinarea făcută, reiese, într-adevăr, că fratele dumneavoastră n-a căzut cu arma în mînă, așa cum s-a crezut pînă acum, ci că a fost ucis pe la spate, înainte, în timpul sau după salva de focuri pe care istoria a înregistrat-o. În ce moment, exact, și de cine a fost lovit? Asta nu știu. Tot ce pot să spun e că lovitura n-a fost dată de un militar, căci arma care v-a ucis fratele e un pumnal și nu o armă militară.

— Mulțumesc, doctore, spuse Jane, care își revenea încetul cu încetul. Așa cum sînt, primele rezultate ale călătoriei mele au darul să-mi redea încrederea... Încă un cuvînt, doctore. Ai vrea să atestezi prin scris cele văzute astăzi, iar domnii aflați de față vor să aibă bunătatea de a-ți servi ca martori?

Toți se grăbiră să se pună la dispoziția Janei Buxton. Pe o foaie de hîrtie, pe care domnul Poncin consimți să o desprindă din carnetul său, Amédée Florence redactă faptele constatate în decursul dimineții, iar procesul acesta verbal, semnat de doctorul

Châtonnay şi apoi de toate persoanele prezente, îi fu înmînat Janei Buxton împreună cu arma găsită în mormîntul fratelui ei.

Cînd atinse arma, tînăra se înfioră. Era un pumnal căruia un strat gros de rugină, amestecată poate cu sînge, îi acoperea lama solidă, cu patru muchii brăzdate de şanţuri adînci. Mînerul ei de abanos, pe jumătate mîncat de umezeala pămîntului, mai purta încă urma unei inscripţii dispărute.

— Priviţi, domnilor, spuse Jane arătînd literele aproape invizibile, arma purta odinioară numele ucigaşului.

— Păcat că s-a şters, oftă Amédée Florence, examinînd la rîndul lui arma. Dar, ia staţi... Se mai poate încă citi cîte ceva... un *i* şi un *l*, mi se pare.

— Cam puţin, făcu Barsac.

— Poate că va fi suficient ca să-l demaşte pe ucigaş, spuse Jane gravă.

La ordinul ei, Tongané aruncă peste rămăşiţele lui George Buxton pămîntul scos din groapă, care fu apoi bătătorit şi netezit cu grijă. Cînd totul se termină, călătorii, lăsînd mormîntul tragic în singurătatea lui, se îndreptară spre Kubo.

Dar, după trei sau patru kilometri, trebuiră să se oprească. Jane Buxton nu mai avea puteri. Picioarele n-o mai ţineau şi ea trebui să se întindă pe pămînt.

— Emoţia, explică doctorul Châtonnay.

— Şi foamea, adăugă pe bună dreptate Amédée Florence. Hai, prietene Saint-Bérain! N-o să-ţi lăsăm nepoata să moară de inaniţie, chiar dacă ţi-e mătuşă, de s-ar amesteca şi diavolul! La vînătoare! Şi vezi să nu mă iei drept vînat de soi!

Din nenorocire vînatul era rar şi cea mai mare parte a zilei trecu înainte ca vînătorii să aibă vreun animal oarecare în bătaia puştii. Abia spre seară soarta le fu prielnică. Şi atunci, lista vînatului deveni mai bogată decît oricînd: două dropii şi o potîrniche picară una după alta, lovite de plumbii lor. Pentru prima oară după atîta vreme, călătorii avură din ce să-şi facă o masă îmbelşugată. In schimb, se văzură nevoiţi să nu ajungă la Kubo în seara aceea şi se hotărîră să petreacă o ultimă noapte sub cerul liber.

Sfîrşiţi de oboseală şi, altminteri, convinşi că-şi păcăliseră adversarii, călătorii neglijară în seara aceea paza impusă de obicei. De aceea nimeni nu observă fenomenele ciudate care se petrecură în timpul nopţii. Spre vest, nişte lumini slabe licăriră de mai multe ori pe cîmpie. Alte lumini, de data aceasta puternice, le răspunseră dinspre est, la mare înălţime, deşi într-acolo nu se afla nici un

munte în ţinutul acesta deosebit de neted. Încetul cu încetul, licăririle slabe dinspre vest şi luminile puternice dinspre est se apropiară unele de altele, primele încet, celelalte foarte repede. Şi toate se reuniră, îndreptîndu-se spre punctul ocupat de călătorii adormiţi.

Deodată, aceştia fură treziţi brusc de ciudatul huruit pe care îl mai auziseră după plecarea din Kankan; dar huruitul era acum mai apropiat şi mult mai puternic. Călătorii abia apucară să deschidă ochii, cînd nişte lumini fulgerătoare, emanate de vreo zece focare extrem de puternice, ca ale unor proiectoare electrice, ţîşniră dintr-o dată spre est, la mai puţin de o sută de metri de ei. Buimăciţi şi orbiţi, călătorii noştri mai căutau încă să înţeleagă ce fel de lumini erau acelea, cînd o ceată de necunoscuţi, ieşind din beznele de la nord şi de la sud, intră în conul luminat şi se năpusti asupra lor, trîntindu-i, cît ai clipi, la pămînt.

În întuneric, o voce întrebă în franţuzeşte:

— Gata, băieţi? Apoi, după o clipă de linişte: Primul care mişcă primeşte un glonte în ţeastă... La drum!

sfîrşitul primei părţi

PARTEA A DOUA

Capitolul I

BLACKLAND

Aproape de întîlnirea celui de-al doilea grad de longitudine vest cu al şaisprezecelea grad de latitudine nord, adică ceva mai jos de punctul cel mai nordic atins de Niger, oraşul Gao-Gao se înalţă pe malul stîng al fluviului care, în această parte a cursului său, marchează limita sud-vestică a Saharei. Dincolo începe Marele Deşert, care se continuă, spre nord, pînă la Maroc, Alger şi Tripolitania, spre est, pînă în Egipt şi Nubia, spre sud, pînă la posesiunile europene din Africa centrală, iar spre vest, pînă la ocean. Oazele cele mai apropiate de Gao-Gao — Adrar, la nord, Air, la est — se află şi ele separate de oraş, prima prin patru sute, a doua prin nouă sute de kilometri de nisip. Pe hărţile geografice cele mai exacte şi mai recente, întinderea aceasta imensă, de trei sute şaizeci de mii de kilometri pătraţi, e înfăţişată doar printr-un spaţiu complet alb. Pe vremea cînd misiunea condusă de deputatul Barsac trecea prin încercările redate în prima parte a povestirii de faţă, nimeni n-o străbătuse încă, nimeni nu pătrunsese în ea. Întinderea era complet necunoscută.

Pe atunci, printre locuitorii de pe malurile Nigerului circulau tot felul de poveşti ciudate cu privire la ţinutul acesta neexplorat. Indigenii povesteau că, uneori, se vedeau trecînd cu mare viteză spre cîmpiile sterpe, sau venind dintr-acolo, nişte uriaşe păsări negre, cu ochi de foc. Alteori, după cîte se povesteau, era vorba de o hoardă de diavoli roşii, de nişte uriaşi călări pe cai aprigi din ale căror nări ţîşneau flăcări, şi care ieşeau deodată din ţinutul misterios. Călăreţii aceştia fantastici străbăteau satele în galop, ucigînd, masacrîndu-i pe cei întîlniţi în cale, apoi plecau iar în deşert, ducînd în şa bărbaţi, femei, copii, care nu se mai reîntorceau niciodată.

Cine erau răufăcătorii care distrugeau astfel satele, prădau colibele, își însușeau biata agoniseală a sărmanilor negri și dispăreau lăsînd în urma lor ruina, deznădejdea și moartea? Nimeni nu știa. Nimeni nu căutase măcar să știe. Căci, într-adevăr, cine ar fi îndrăznit să cerceteze urma unor dușmani pe care imaginația populară îi înzestra cu puteri supranaturale și despre care mulți presupuneau că ar fi înșeși divinitățile feroce ale pustiului?

Iată zvonurile care circulau pe atunci de-a lungul Nigerului, de la Aribinda la Gurma, pînă la peste o sută cincizeci de kilometri pe partea dreaptă a fluviului.

Dacă cineva, mai curajos, s-ar fi aventurat în deșert, și dacă îndrăznețul acesta ar fi atins, cu prețul unui marș de două sute șaizeci de kilometri, punctul situat la un grad patruzeci de minute longitudine est și la cincisprezece grade cincizeci de minute latitudine nord, ar fi fost răsplătit pentru curajul său, căci ar fi văzut ceea ce nu mai fusese niciodată văzut, nici de geografi, nici de exploratori, nici de caravane: ar fi văzut un oraș[1].

Da, un oraș, un adevărat oraș, netrecut pe nici o hartă și căruia nimeni nu-i bănuia existența, deși întreaga lui populație, exceptîndu-i pe copii, se ridica la șase mii opt sute opt de locuitori!

Dacă presupusul călător l-ar fi întrebat pe vreunul din localnici cum se numea orașul, și dacă localnicul ar fi consimțit să-l informeze, poate că i-ar fi spus în engleză: *Blackland is the name of the city*, dar s-ar fi putut la fel de bine să-i răspundă în italiană: *Questa città è Terra Nera*; în bambara: *Ni duguba ntoko a Banku Fing*; în portugheză: *Hista cidade e Terranegra*; în spaniolă: *Esta ciudad es Tierranegra*, sau în oricare altă limbă, toate răspunsurile vrînd să însemne: „Numele acestui oraș e Țara-Neagră".

Și n-ar fi fost imposibil ca răspunsul să-i fie dat și în latină: *Ista urbs Terra Nigra est.* În acest caz, cel ce-ar fi întrebat ar fi avut a face cu Josias Eberly, un fost profesor care, negăsind la Blackland o slujbă potrivită cu erudiția sa, deschisese acolo o prăvălie și se transformase în spițer și negustor de produse pentru vopsit, după cum arăta și firma: *Josias Eberly, Druggist, Products for dye.*

Toate limbile erau vorbite în acest nou Turn al lui Babel, a cărui populație, în momentul cînd misiunea Barsac eșua

[1] Din momentul cînd se desfășurau evenimentele acestea, ținutul situat la est de Gao-Gao a fost, în sfîrșit, cercetat. Urmarea povestirii noastre va explica de ce n-au fost găsite decît puține urme ale orașului pomenit aici (n.a.).

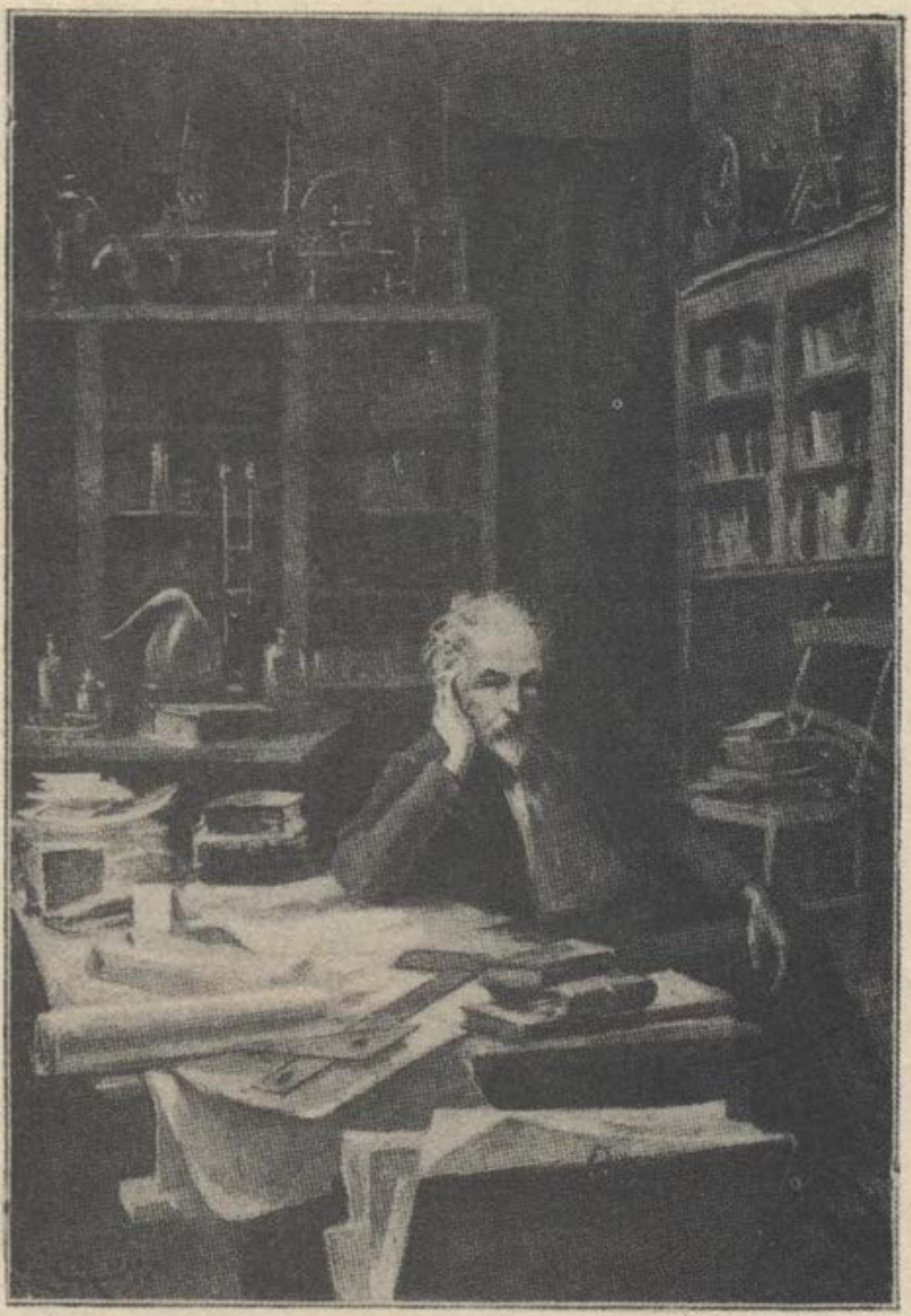

lîngă Kubo, număra, în afară de cinci mii şapte sute şaptezeci şi opt de negri şi negrese, o mie treizeci de albi, veniţi din toate colţurile lumii, dar a căror imensă majoritate avea ca trăsătură comună faptul că scăpaseră de prin ocne şi puşcării, aventurieri capabili de orice în afară de bine, declasaţi, gata la cele mai rele ticăloşii. Totodată, aşa cum reprezentanţii populaţiei engleze predominau în mulţimea aceasta eteroclită, limba engleză avea şi ea întîietate asupra celorlalte limbi. În engleză erau redactate şi proclamaţiile Şefului, şi actele de stare civilă, atît cît exista acolo o stare civilă, şi ziarul oficial din localitate: *The Blackland's Thunder* (Tunetul din Blackland).

Foarte ciudat ziarul acesta, după cum se va putea judeca din fragmentele de mai jos, extrase din cîteva numere:

„Ieri, John Andrew l-a spînzurat pe negrul Koromoko, fiindcă negrul uitase să-i aducă pipa după al doilea dejun".

„Mîine seară, la orele şase, plecarea spre Kurkusu şi Bidi a zece planoare, cu zece *Merry Fellows*[1] sub comanda colonelului Hiram Herbert, jefuire completă a acestor două sate, pe care noi nu le-am mai vizitat de trei ani. Întoarcerea în aceeaşi noapte".

„Am aflat că o misiune franceză, condusă de un deputăt numit Barsac, urmează să plece curînd din Konakry. Misiunea se pare că ar avea intenţia să atingă Nigerul, trecînd prin Sikasso şi Uagadugu. Măsurile noastre de precauţie au fost luate. Douăzeci de oameni din Garda Neagră şi doi *Merry Fellows* vor porni imediat la drum. Căpitanul Edward Rufus îi va întîlni la momentul potrivit. Edward Rufus care este, după cum se ştie, dezertor din Infanteria Colonială, va juca, sub numele de Lacour, rolul unui locotenent francez, şi va profita de perfecta cunoaştere a vieţii militare a acestei naţiuni, pentru a-l opri, într-un fel sau altul, pe numitul Barsac, care, putem fi siguri, nu va ajunge niciodată la Niger".

„Ieri, pe Garden's Bridge, în urma unei discuţii, consilierul Ehle Willis s-a văzut nevoit să-i vîre cîţiva plumbi în ţeastă *Merry Fellow*-ului Constantin Bernard. Acesta a căzut în *Red River*[2], unde, tras de greutatea anormală a capului său proaspăt plumbuit, s-a înecat. S-a deschis imediat un concurs în vederea înlocuirii răposatului. A cîştigat Gilman Ely, cu şaptesprezece condamnări pronunţate de tribunalele franceze, engleze şi germane, cu un total de douăzeci şi nouă de ani de puşcărie şi trei-

[1] Flăcăi veseli.

[2] Rîul Roşu.

zeci şi cinci de ani de ocnă. Gilman Ely trece deci din *Civil Body*[1] la *Merry Fellows*. Îi transmitem cu acest prilej cele mai bune urări".

După cum fără îndoială s-a observat, Josias Eberly, John Andrew, Hiram Herbert, Edward Rufus, Ehle Willis, Constantin Bernard, Gilman Ely nu erau indicaţi decît prin asocierea a două prenume. Practica aceasta era generală în Blackland, unde fiecare nou-venit, supus unui al doilea botez, îşi pierdea numele de familie pe care nimeni, în afară de Şef, nu i-l cunoştea. Dacă lăsăm la o parte un mic număr de oameni despre care vom mai vorbi curînd, Şeful era singurul locuitor de rasă albă care purta nu nume normal, dar şi numele lui părea să fie mai mult o poreclă cumplită şi sinistră. Lui i se spunea Harry *Killer*, adică, în sens literar, Harry *Asasinul*, Harry *Ucigaşul*.

Cu vreo zece ani înaintea răpirii rămăşiţelor misiunii Barsac, cu care s-a încheiat prima parte a povestirii de faţă, Harry Killer, venind, nu se ştie de unde, cu cîţiva indivizi de teapa lui, sosise în acest punct al deşertului în care avea să fie clădit oraşul Blackland, îşi înfipsese cortul şi spusese: „Aici va fi oraşul". Şi Blackland se ivise din nisip, ca prin farmec.

Blackland era o aşezare cu totul neobişnuită. Clădit pe un teren perfect plat, pe malul drept al rîului Tafasasset, rîu totdeauna secat pînă în ziua cînd voinţa lui Harry Killer îl umpluse cu apă curgătoare, oraşul avea forma unei jumătăţi de cerc trasată cu exactitate, şi măsura exact o mie două sute de metri de la nord-est la sud-vest, adică, paralel cu rîul şi tot atît de exact, şase sute de metri de la nord-vest la sud-est. Suprafaţa sa, care atingea deci cam cincizeci şi şase de hectare, era împărţită în trei secţiuni foarte inegale, limitate de ziduri de netrecut, făcute din pămînt bătătorit, semicirculare şi concentrice, înalte de zece metri şi de o grosime egală la bază.

Pe marginea imediată a rîului, al cărui nume iniţial fusese schimbat de Harry Killer în cel de Red River, prima secţiune fusese trasată cu o rază de două sute cincizeci de metri. Un bulevard lat de o sută de metri, luat din cele două capete ale celei de-a doua secţiuni şi urmînd malul rîului pînă la întîlnirea cu a treia secţiune, îi sporea suprafaţa al cărei total atingea aproape şaptesprezece hectare.

În prima secţiune locuia aristocraţia Blacklandului, cei numiţi prin antifrază *Merry Fellows*. Cu excepţia cîtorva dintre ei,

[1] Corpul civil.

chemaţi să ocupe posturi înalte, acoliţii lui Harry Killer, în momentul cînd el hotărîse întemeierea unui oraş aici, formaseră embrionul corpului de *Merry Fellows*. În jurul primului nucleu veniseră curînd să se grupeze o sumedenie de bandiţi, scăpaţi din închisori şi din ocne, pe care Killer îi atrăsese făgăduindu-le satisfacerea nelimitată a josnicelor lor instincte. În scurtă vreme, „Flăcăii Veseli" atinseră astfel numărul de cinci sute şaizeci şi şase, număr care nu trebuia depăşit sub nici un motiv.

Funcţiunile corpului *Merry Fellows* erau multiple. Organizat milităreşte, căci cuprindea un colonel, cinci căpitani, zece locotenenţi şi cincizeci de sergenţi, comandînd respectiv cinci sute, o sută, cincizeci şi zece oameni, *Merry Fellows* constituia în primul rînd armata Blacklandului şi se ocupa cu războiul. Un război dealtfel fără mare merit, un război de jaf, care consta doar în a prăda sărmanele sate şi a-i măcelări pe locuitorii care nu erau luaţi ca sclavi. Cei din corpul *Merry Fellows* erau, printre altele, şi poliţiştii oraşului şi conduceau cu lovituri de matrac, cînd nu intrau în funcţie revolverele, sclavii împovăraţi cu toate muncile, fără excepţie, şi mai ales cu muncile agricole. Dar, mai presus de orice, ei formau garda Şefului şi-i executau orbeşte ordinele.

A treia secţiune, cea mai depărtată de centru, cuprindea doar un spaţiu semicircular, lung de o mie şase sute de metri, larg de cincizeci, ale cărui capete se terminau totodată şi în prima secţiune, şi în Red River şi care urmărea conturul oraşului, între zidurile dinafară şi cele ce limitau a doua secţiune, unde erau ţinuţi ca într-un ţarc sclavii.

În această a treia secţiune locuiau, sub denumirea de *Civil Body*, albii care nu putuseră intra în prima. Aşteptînd să se ivească vreun loc liber acolo, şi asta nu dura mult căci datorită moravurilor brutale din Blackland morţile erau foarte frecvente, ei făceau în *Civil Body* un stagiu care putea fi socotit, deci, ca un purgatoriu al cărui paradis ar fi fost corpul de *Merry Fellows*. Ca să trăiască pînă atunci, căci numai *Merry Fellows* erau întreţinuţi de Şef din produsul afacerilor comune, cei din *Civil Body* făceau comerţ. Secţiunea lor era deci cartierul comercial al oraşului, şi acolo *Merry Fellows* găseau pe bani o infinitate de produse, pînă la cele mai luxoase, cumpărate de negustor de la Şeful suprem, care şi le procura fie prin jaf — cînd era vorba de obiecte de provenienţă europeană — fie prin mijloace cunoscute numai de el şi de anturajul său imediat.

În momentul cînd Blacklandul a fost pomenit pentru prima dată în povestirea noastră, secţiunea a treia număra două sute optzeci şi şase de locuitori, dintre care patruzeci şi cinci femei albe, care preţuiau tot atît cît şi concetăţenii lor masculi de aceeaşi culoare.

Între prima şi a treia secţiune, cea de-a doua, a cărei suprafaţă depăşea treizeci şi unu de hectare şi jumătate, ocupa tot restul oraşului. Acesta era cartierul sclavilor, al căror număr se ridica atunci la cinci mii şapte sute şaptezeci şi opt, dintre care patru mii o sută nouăzeci şi şase bărbaţi şi o mie cinci sute optzeci şi două femei. Acolo îşi aveau toţi locuinţa, cu foarte rare excepţii. Acolo se aflau colibele lor. Acolo se scurgea trista lor viaţă.

În fiecare dimineaţă, cele patru porţi scobite în zidul acestui infern se deschideau, şi, sub conducerea celor din *Merry Fellows*, înarmaţi cu matrace, şi revolvere, negrii neocupaţi cu muncile din oraş erau duşi, pe brigăzi, la muncile agricole. Seara, jalnica turmă se reîntorcea în acelaşi fel, iar porţile grele se închideau pînă a doua zi. Nici o ieşire în afară. De-o parte, *Merry Fellows*, de alta *Civil Body*. De ambele părţi, nişte fiinţe la fel de sîngeroase şi de crude.

Mulţi dintre nefericiţii aceştia mureau, fie din pricina lipsurilor îndurate, fie sub loviturile paznicilor, prea adesea preschimbaţi în ucigaşi. Aceasta însă nu însemna mare nenorocire. O expediţie de jaf umplea repede golurile şi îi înlocuia cu alţi martiri pe cei pe care moartea îi eliberase.

Dar cartierele acestea de pe malul drept, descrise acum pe scurt, nu constituiau întregul oraş Blackland. Pe malul stîng al Red River-ului, unde solul, ridicîndu-se brusc, forma o movilă de vreo cincisprezece metri înălţime, zidul incintei se continua, într-adevăr, şi delimita un dreptunghi, lung de o mie două sute de metri în lungul rîului, şi lat de trei sute în celălalt sens. Acest al doilea oraş, ceva mai mic decît primul, căci suprafaţa lui atingea treizeci şi şase de hectare, se împărţea şi el în două părţi egale, despărţite printr-un zid înalt transversal.

Într-una din aceste jumătăţi, situată pe panta de nord-est a movilei, fusese amenajată *Fortress's Garden*, Grădina publică; la capătul nordic, grădina comunica direct, printr-un pod, *Garden's Bridge*[1], cu secţiunile corpurilor *Merry Fellows* şi *Civil Body*. Cealaltă jumătate, plasată în mijlocul movilei, conţinea organele vitale ale cetăţii.

---

[1] Podul Grădinii.

În colțul nordic, lipită de Grădina publică, se afla o vastă construcție dreptunghiulară, împrejmuită cu ziduri fortificate, a cărei fațadă dinspre nord-est cădea direct în Red River de la o înălțime de treizeci de metri; Palatul, așa era numită îndeobște clădirea aceasta, servea drept locuință pentru Harry Killer și pentru nouă dintre acoliții săi de la bun început, promovați la rangul de Consilieri. Ciudați consilieri, complicii aceștia cei mai obișnuiți ai crimelor Șefului! Ciudați consilieri, a căror principală sarcină era să asigure executarea imediată a ordinelor unui stăpîn inaccesibil și aproape totdeauna invizibil, și a sentințelor lui fără drept de apel.

Un al doilea pod, barat pe timpul nopții cu un grilaj solid, *Castle's Bridge*[1] lega sediul Guvernămîntului de malul drept.

La Palat erau anexate două cazărmi, una pentru cei doisprezece sclavi îndeplinind funcțiile de servitori și pentru cei cincizeci de negri, care constituiau Garda Neagră; cealaltă cazarmă adăpostea patruzeci de albi aleși după aceleași criterii și cărora le era încredințată conducerea a patruzeci de mașini zburătoare, numite la Blackland „planoare".

Planoarele acestea, admirabilă invenție a unui creier genial, erau capabile, grație unor procedee asupra cărora vom da curînd unele lămuriri, să parcurgă fără escală de aprovizionare pînă la cinci mii de kilometri, cu o viteză medie de patru sute de kilometri pe oră. Darul de a se afla în mai multe locuri odată, pe care păreau că-l au pirații din Blackland, se datora acestor planoare; ele îi ajutau să dispară imediat după săvîrșirea crimei. Puterea despotică a lui Harry Killer se baza în primul rînd pe ele.

Căci, într-adevăr, el guverna prin teroare imperiul necunoscut căruia Blacklandul îi era capitală, și prin teroare își stabilise și-și menținea autoritatea. Totuși, despotul nu uitase să prevadă răscoala supușilor săi albi și negri. Prudent, el își plasase în așa fel Palatul, încît să domine și să țină permanent sub amenințarea tunurilor orașul, grădina, cazărmile. Orice revoltă ar fi fost deci semnalul unui masacru, fără ca răsculații să aibă măcar timp să recurgă la fugă. În afară de faptul că deșertul forma el însuși o barieră de netrecut, se va vedea curînd că, odată intrat în cuibul acesta de tîlhari, trebuia să renunți la orice speranță de a mai ieși din el.

În rest, Blackland era un oraș perfect curat, bine întreținut și prevăzut cu toate comoditățile posibile. Toate locuințele celor din *Merry Fellows* și din *Civil Body* aveau telefon. Nu exista

[1] Podul castelului.

stradă, nu exista casă, şi nici măcar colibă din cartierul sclavilor, care să nu se bucure de apă curentă şi de lumină electrică.

În împrejurimile cetăţii, fundată cu zece ani în urmă în plin deşert, miracolul era şi mai mare. Oceanul de nisip se mai întindea încă de jur împrejur, dar începea acum la cîţiva kilometri de incintă. În imediata apropiere a oraşului, pe o întindere atît de mare încît marginea i se pierdea la orizont, deşertul făcuse loc unor ogoare cultivate după metodele cele mai perfecte, şi pe care creşteau, cu un succes sporit din an în an, toate vegetalele Africii şi ale Europei.

Aşa era, în ansamblu, opera lui Harry Killer, operă care ar fi fost admirabilă dacă n-ar fi avut crima drept bază şi scop. Dar cum o realizase el oare? Cum transformase în ogoare rodnice cîmpiile acestea sterpe şi uscate? Apa este elementul absolut necesar oricărei vieţi animale sau vegetale. Pentru ca omul şi animalele să trăiască, pentru ca pămîntul să producă, e nevoie de apă. Cum înzestrase Harry Killer cu apă ţinutul acesta în care, odinioară, se scurgeau ani întregi fără să cadă un strop de ploaie? Avea el oare vreo putere magică de înfăptuise singur aceste miracole?

Nu, Harry Killer nu avea nici o putere supranaturală şi, lăsat la propriile lui forţe, cu siguranţă că ar fi fost incapabil să înfăptuiască asemenea minuni. Dar Harry Killer nu era singur. Palatul în care locuia împreună cu cei pe care îi numea cu nerușinare Consilierii săi, cazărmile Gărzii Negre şi hangarele planoarelor nu ocupau laolaltă decît o infimă parte a ultimei secţiuni din Blackland. În mijlocul vastului spaţiu rămas liber, existau alte construcţii, mai degrabă un alt oraş, inclus în primul şi ale cărui felurite clădiri, curţi şi grădini interioare acopereau numai ele nouă hectare. În faţa Palatului, se înălţa Uzina.

Uzina era o cetate autonomă, independentă, pe care Şeful o scălda în bani, pe care o respecta şi de care, fără să-şi mărturisească, se şi temea puţin. Dacă el concepuse oraşul, Uzina îl crease, Uzina îl dotase cu toate perfecţionările moderne, şi, printre altele, cu invenţiile extraordinare pe care Europa nu trebuia să le cunoască decît cu mulţi ani după Blackland.

Uzina avea un suflet şi un trup. Sufletul îi era directorul ei, iar trupul cei vreo sută de lucrători din diferite ţări, dar mai ales din Franţa şi Anglia, unde fuseseră aleşi dintre cei mai buni în meseriile respective, şi de unde fuseseră aduşi pe bani grei. Fiecare dintre ei avea o leafă de ministru, în schimbul căreia trebuia să îndure legea de neclintit a Blacklandului.

Aproape toate meseriile își aveau reprezentanți printre acești lucrători, dar ajustorii-mecanici formau, totuși, majoritatea. Cîte unii dintre ei erau însurați, și, la epoca aceea a istoriei Blacklandului, Uzina cuprindea douăzeci și șapte de femei, plus cîțiva copii.

Muncitorii aceștia cinstiți, care contrastau atît de ciudat cu ceilalți locuitori ai orașului, locuiau toți în Uzină, de unde le era strict interzis să iasă vreodată. Și chiar dacă ar fi vrut, tot n-ar fi putut s-o facă, datorită unei severe supravegheri exercitată zi și noapte de Garda Neagră și de *Merry Fellows*. Dealtfel, fuseseră preveniți de la angajare, și nici unul dintre ei nu se simțea ispitit să încalce legea adusă la cunoștință atunci. În schimbul lefurilor foarte mari pe care le primeau, ei trebuiau să se considere ca izolați de lume, cît timp rămîneau la Blackland. Lucrătorii nu numai că nu puteau părăsi Uzina, dar nu puteau nici să scrie nimănui și nici să primească scrisori dinafară. Acestea erau condițiile puse în momentul angajării. Firește, asprimea condițiilor îi făcea pe mulți să dea înapoi. Dar din cînd în cînd, cîte unii se lăsau tentați de mărimea salariului oferit. Ce-ai de pierdut, la urma urmei, cînd ești sărac și cînd trebuie să lupți pentru pîine? Pentru șansa de-a te îmbogăți merită să riști neplăcerea de-a porni în necunoscut și, la urma urmei, își spuneau ei, în aventura aceasta îți riscai cel mult viața.

Imediat după încheierea contractului, începea excutarea lui. Angajatul se îmbarca pe un vas care îi era indicat și care îl ducea pe una din insulele Bissagos, arhipelag situat lîngă coasta Guineei Portugheze, unde era debarcat. Acolo trebuia să accepte să fie legat la ochi, și unul din planoare, pentru care fusese amenajat un adăpost special într-un loc pustiu de pe țărmurile arhipelagului, îl ducea în mai puțin de șase ore la Blackland, aflat la distanță de două mii două sute de kilometri în linie dreaptă. Planorul cobora pe Esplanada care despărțea Palatul de Uzină, și lucrătorul, acum dezlegat la ochi, intra în Uzină, ca să nu mai iasă decît în ziua cînd dorea să-și rezilieze contractul și să se întoarcă în țara lui.

În privința aceasta contractul rezerva, într-adevăr, libertatea lucrătorului angajat. Dacă era prizonier cît timp se afla la Blackland, în schimb nimeni nu-l oprea, oricînd ar fi vrut, să părăsească pentru totdeauna orașul. Într-un asemenea caz, de pe aceeași Esplanadă unde îl depusese planorul, un alt planor îl transporta spre insulele Bissagos, unde găsea un *steamer* gata să-l readucă în Europa. Așa cel puțin li se spunea lucrătorilor dornici să plece.

Dar ceea ce tovarășii lor rămași la uzină nu știau era faptul că oamenii plecați astfel nu ajungeau niciodată la destinație, că oasele lor albeau în vreun punct al deșertului și că salariile pe care le duceau cu ei erau totdeauna luate înapoi de cel ce le distribuise. Astfel, casa de bani a acestuia nu sărăcea deloc; astfel era păstrat secretul existenței Blacklandului; astfel, imperiul lui Harry Killer rămînea necunoscut.

Dealtfel, plecările acestea erau rare. Aflați în imposibilitate de a cunoaște, de a bănui măcar ce fel de viață duceau locuitorii unui oraș asupra căruia le lipseau cele mai elementare date, lucrătorii nu cereau decît în mod excepțional să-și părăsească orășelul lor particular. Acolo trăiau între ei, avînd nouă sclavi negri de ambele sexe, prizonieri ca și ei, și care le ajutau femeilor la treburile casnice; la urma urmei, muncitorii erau fericiți, mai fericiți, în orice caz, decît fuseseră în țările de baștină, și se dăruiau cu totul muncii care îi pasiona într-atîta încît o prelungeau uneori pînă noaptea, foarte tîrziu.

Peste ei, muncitorii nu aveau decît un șef, directorul lor, un francez, numit Marcel Camaret, pe care îl priveau aproape ca pe un Dumnezeu.

Marcel Camaret era singurul locuitor al Uzinei care putea să iasă liber de acolo și să rătăcească în voie, fie pe străzile Blacklandului, fie prin împrejurimi. Deși folosea din plin libertatea aceasta și își plimba pretutindeni reveriile, nu trebuie să credem că era mai bine informat decît personalul aflat sub ordinele sale în ceea ce privește moravurile neobișnuite ale orașului, căruia nu-i cunoștea nici măcar numele.

Într-o bună zi, cînd un lucrător îl întrebase cum se numește orașul, Camaret se gîndise o clipă, cu bună-credință, apoi, spre marea mirare a subordonatului său, răspunsese șovăielnic:

— Pe legea mea... nu prea știu...

Pînă atunci nu-i trecuse niciodată prin minte să întrebe un asemenea amănunt. Și, dealtfel, nu-i mai trecu nici după ce-i fusese pusă întrebarea.

Ciudată ființă acest Marcel Camaret.

Părea om de vreo patruzeci de ani. De statură mijlocie, cu umerii înguști, cu pieptul plat, cu părul fin și rar, de-un blond spălăcit, Camaret avea o înfățișare firavă și plăpîndă. Gesturile îi erau măsurate, avea un calm de neclintit, și vorbea cu o timiditate de copil, cu o voce slabă și blîndă, care nu se ridica niciodată la tonul mîniei și nici măcar al nerăbdării, în orice împrejurare s-ar fi aflat el. Camaret își ținea totdeauna capul prea greu ple-

cat pe umărul stîng, iar fața lui de-o paloare mată, cu trăsături fine și bolnăvicioase, nu avea decît un lucru frumos: doi admirabili ochi albaștri, plini de cer și de vise.

Un observator atent ar fi descoperit și altceva în ochii lui minunați. Cîteodată, o lucire vagă și tulbure trecea prin ei, și, uneori, expresia lor avea, o clipă, ceva rătăcit... Cine ar fi observat lucirea aceasta ar fi susținut fără îndoială că Marcel Camaret e nebun și poate că, la urma urmei, spusele nu i-ar fi fost prea depărtate de adevăr.

În ciuda timidității, a slăbiciunii fizice și a blîndeții sale, Marcel Camaret era înzestrat cu o energie fără margini. Cele mai mari nenorociri, cele mai amenințătoare primejdii, lipsurile cele mai cumplite nu-l tulburau deloc, pentru simplul motiv că le ignora. Ochii lui albaștri și limpezi nu priveau decît spre înlăuntru și nu vedeau nimic din ce se întîmpla în afară. Camaret trăia dincolo de timp, într-o lume feerică, populată cu himere. Și gîndea. Gîndea puternic. Nu făcea, veșnic, decît să gîndească. Marcel Camaret nu era decît o mașină de gîndit, o mașină uimitoare, inofensivă — și teribilă.

Fiind atît de distrat încît l-ar fi întrecut pînă și pe Saint-Bérain, sau mai degrabă fiind atît de „străin" față de tot ce formează viața materială, Camaret căzuse de cîteva ori în Red River, convins că pășește pe-un pod. Servitorul său Joko nu izbutea să-l facă să mănînce la ore regulate. Marcel Camaret mînca dacă îi era foame și dormea dacă îi era somn, fie că asta se întîmpla la amiază sau la miezul nopții.

Cu zece ani în urmă, o serie de împrejurări pe care le vom povesti curînd îl scoseseră în calea lui Harry Killer. În epoca aceea, una din himerele lui Camaret era o mașină uluitoare, în stare, după inventatorul ei, să producă ploaie. Și cum acesta nu se sfia să-și povestească visele oricui voia să-l asculte, Harry Killer aflase despre invenția lui, cu totul teoretică încă, odată cu ceilalți auditori ai visătorului. Dar, pe cînd ceilalți nu făceau decît să rîdă de asemenea nebunii, Harry Killer le luase în serios într-atîta încît își bazase pe ele planul pe care mai apoi îl și realizase.

Dacă Harry Killer era un bandit, cel puțin era un bandit de mare clasă și avusese meritul de a înțelege ce foloase putea să tragă de pe urma geniului necunoscut de nimeni. Întîmplarea i-l dăduse în mînă pe Camaret, și Killer îl făcuse pe savant să-și întrevadă realizarea viselor, îl atrăsese pînă în punctul acela

din deşert unde se înălţa acum Blacklandul, şi spusese: „Aici să cadă ploaia făgăduită". Şi ploaia, supusă, începuse să cadă.

De atunci, Camaret trăia într-o febră necontenită. Îşi materializase, pe rînd, toate himerele. După maşina de plouat, creierul lui produsese o sută de alte invenţii de care beneficiase Harry Killer, fără ca autorul lor să se sinchisească vreodată de scopul pentru care erau folosite.

Un inventator nu poate fi tras la răspundere pentru un rău căruia, totuşi, el i-a fost cauza indirectă? Nimănui n-o să-i treacă prin minte să-l acuze, de pildă, pe inventatorul revolverului pentru toate crimele săvîrşite cu ajutorul armei acesteia care, fără el, n-ar fi existat. Dar, oricum, creatorul acestei unelte a morţii ştia că o asemenea armă putea şi trebuia să ucidă, şi e vădit că în acest scop a şi creat-o.

Cu Marcel Camaret, lucrurile se petreceau altfel. Dacă ar fi avut vreodată fantezia să studieze vreun tun cu bătaie mai lungă şi cu proiectil mai greu decît toate cele realizate pînă atunci, el ar fi calculat cu plăcere forma piesei, greutatea şi profilul obuzului şi încărcătura de pulbere, fără să vadă în studiul lor altceva decît o curiozitate balistică. Şi s-ar fi mirat grozav dacă cineva i-ar fi spus că odrasla lui ar putea, la nevoie, să dea dovadă de brutalitate.

Harry Killer dorise ploaia, şi Camaret făcuse să plouă; Harry Killer dorise unelte agricole, şi Camaret crease pluguri, semănătoare, prăşitoare, secerătoare şi treierătoare mecanice perfecţionate, care arau, semănau, prăşeau, secerau şi treierau fără motor autonom; Harry Killer dorise maşini zburătoare şi Camaret îi dăduse planoarele capabile să străbată cinci mii de kilometri cu viteză de bolid.

Cît despre întrebuinţarea dată de Harry Killer feluritelor invenţii realizate de el, lui Marcel Camaret nici nu-i trăsnise prin minte să se întrebe. Fire cu totul abstractă, el văzuse numai problemele în sine, fără să se preocupe nici de aplicarea lor practică, nici de sursa mijloacelor materiale puse la dispoziţie ca să le rezolve. La fel cum asistase, fără să-şi dea seama, la naşterea Blacklandului şi la transformarea progresivă a deşertului într-o cîmpie fertilă, tot aşa Camaret nu avusese niciodată nici cea mai mică dorinţă să afle prin ce mijloace îi procurase Harry Killer primele unelte şi primele maşini cu care Uzina le fabricase mai apoi pe celelalte.

În primul rînd, Marcel Camaret ceruse, ca pe-un lucru foarte simplu, să se construiască o uzină, şi, curînd, sute de negri o

construiseră. El ceruse apoi cutare și cutare mașină-unealtă, dinamuri și un motor cu aburi, iar dacă nu imediat, cel puțin după cîteva luni mașinile-unelte, dinamurile și motoarele sosiseră ca prin minune în deșert. În sfîrșit, Camaret ceruse lucrători, și, unul după altul, lucrătorii veniseră, pînă la numărul fixat de el. Cum se înfăptuiseră minunile acestea uimitoare? Marcel Camaret habar n-avea. El ceruse, și fusese servit. Nimic nu i se părea mai simplu.

De asemenea, Camaret nu se gîndise niciodată să evalueze importanța capitalurilor înghițite de realizarea viselor lui și nu-și pusese niciodată întrebarea atît de firească: „De unde vin banii?“

Principalele trăsături ale Blacklandului și ale locuitorilor săi fiind astfel schițate, putem recapitula acum, în cîteva cuvinte, caracteristicile lor esențiale:

Pe malul stîng al Red River-ului — Palatul, cu Harry Killer, cu cei nouă acoliți ai săi și cu cei doisprezece servitori negri. În apropiere — cei cincizeci de oameni din Garda Neagră și cei patruzeci de conducători ai planoarelor, în cazărmile respective.

Pe același mal, în fața Palatului — celălalt capăt al orașului, Uzina, directorul ei Marcel Camaret „umblînd viu într-un vis înstelat“, servitorul Joko, ceilalți nouă servitori negri și cei o sută de lucrători, dintre care douăzeci și șapte căsătoriți, toți prizonieri în cetățuia aceasta autonomă și fără nici o comunicație cu restul Blacklandului.

Pe malul drept, cei din corpul Merry Fellows, în număr de cinci sute șaizeci și șase, cu ofițeri cu tot, niște bandiți trecuți prin ciur și prin dîrmon, cei două sute patruzeci și unu de albi și cele patruzeci și cinci de femei albe de același soi, care formau *Civil Body*, și, în sfîrșit, vastul cartier central al negrilor, unde trăiau, trudeau și sufereau sclavii, adică cinci mii șapte sute șase negri de ambele sexe.

Iată locurile unde se vor desfășura evenimentele pe care a doua parte a cărții de față își propune să le povestească.

În momentul cînd ele încep, totul se petrecea ca de obicei la Blackland. Personalul Uzinei muncea, cîțiva *Merry Fellows* îi supravegheau pe negrii folosiți la muncile agricole cerute de apropierea anotimpului ploios, pe cînd ceilalți se dedau, ca în fiecare zi, celor mai grosolane plăceri, iar cei din *Civil Body* se ocupau cu un comerț cam vag, cît se poate de restrîns și de neorganizat.

Cam pe la unsprezece dimineaţa, Harry Killer se afla singur în apartamentul său personal. Cugeta adînc şi gîndurile, judecînd după expresia feţei lui, pesemne că nu-i erau prea vesele.

Soneria telefonului răsună.

— Ascult, spuse Harry Killer luînd receptorul.

— Vest, şaptesprezece grade sud, la orizont zece planoare, anunţă vocea de la telefon.

— Vin sus, răspunse Harry Killer punînd receptorul în furcă.

Peste cîteva minute, el se afla în partea de sus a Palatului, deasupra căreia se înălţa un turn înalt de vreo zece metri. Harry Killer se urcă în turn. Pe platformă se afla omul din corpul de *Merry Fellows* care îl anunţase:

— Acolo, făcu acesta arătînd un punct în spaţiu.

Cu ajutorul unei lunete, Harry Killer privi în direcţia arătată.

— Ei sînt, spuse el după o clipă de cercetare.

Apoi, după ce scotoci din nou orizontul spre vest, îşi lăsă jos luneta şi porunci:

— Cheamă Consilierii, Roderik. Eu cobor.

Pe cînd Roderik executa ordinul primit şi telefona membrilor Consiliului, Harry Killer coborî repede pînă la Esplanada amenajată între Uzină şi Palat. Rînd pe rînd, cei nouă Consilieri veniră la el, şi, cu ochii spre cer, aşteptară.

Aşteptarea lor nu dură mult. Planoarele semnalate se apropiau din ce în ce. Cîteva minute mai tîrziu, ele aterizară lin pe Esplanadă.

Ochii lui Harry Killer sticleau de plăcere. Dacă în patru dintre planoare nu se aflau decît conducătorii respectivi, celelalte şase transportau fiecare cîte doi pasageri suplimentari: un om din Garda Neagră şi un prizonier legat burduf, căruia o pînză pusă ca un sac îi acoperea bustul.

Cei şase prizonieri fură eliberaţi din legăturile şi din sacii lor. Cînd ochii li se obişnuiră iar cu lumina, ei priviră uluiţi în preajmă. Se aflau pe o vastă piaţă, împrejmuită din toate părţile cu ziduri de netrecut. La cîţiva paşi, ciudatele aparate care îi transportaseră prin aer. În faţa lor, clădirea imensă a Palatului, cu turnul ei şi cei treizeci de negri din Garda Neagră masaţi în grup compact. Ceva mai aproape, un alt grup format din zece bărbaţi, cu mutre de bandiţi. În spatele lor, la peste o sută de metri, un zid lung de două sute cincizeci de metri, fără poartă şi fără fereastră, deasupra căruia apărea un coş de uzină foarte înalt şi un stîlp metalic, subţire, şi mai înalt încă, a cărui întrebuinţare le era necunoscută. Unde se aflau? Ce fortăreaţă era aceasta,

netrecută pe nici una din hărţile Africii, pe care le studiaseră toţi cu atîta atenţie şi răbdare?

Pe cînd ei îşi puneau aceste întrebări, Harry Killer făcu un semn şi pe umărul fiecărui prizonier se abătu cîte o mînă brutală. Cu sau fără voie, prizonierii trebuiră să meargă spre Palatul a cărui poartă se deschise în faţa lor şi se închise după ei.

Jane Buxton, Saint-Bérain, Barsac, Amédée Florence, doctorul Châtonnay şi domnul Poncin se aflau definitiv în puterea lui Harry Killer, stăpîn absolut al Blacklandului, capitală necunoscută a unui imperiu necunoscut.

Capitolul II

ÎN ZBOR CU TOATĂ VITEZA

(Carnetul de note al lui Amédée Florence)

25 martie. — Iată aproape douăzeci şi patru de ore de cînd ne aflăm la... De fapt, unde ne aflăm? Dacă mi s-ar spune că sînt în lună, tot nu m-aş mira, dat fiind modul de locomoţie ale cărui farmece abia le-am gustat. Adevărul e că habar n-am. Oricum, pot, fără teama de a mă înşela, să spun după cum urmează: Iată aproape douăzeci şi patru de ore de cînd sîntem prizonieri, şi abia azi-dimineaţă, după o noapte altminteri excelentă, mă simt în putere să adaug aceste note în carnetul meu, care începe să conţină lucruri tari, îndrăznesc s-o spun.

În ciuda unei lecţii de voltijă ecvestră, pe care a trebuit s-o luăm vrînd-nevrînd, sănătatea generală ne-ar fi satisfăcătoare şi am fi aproape toţi în formă, dacă Saint-Bérain n-ar fi ţintuit la pat de-o cumplită criză de lumbago, mai straşnic decît l-ar ţintui cel mai straşnic lanţ de oţel. Bietul om, ţeapăn ca un par, e incapabil să facă cea mai mică mişcare, şi trebuie să-i dăm să mănînce în gură, ca unui copil. Dar în toate astea nu-i nimic de mirare. Dimpotrivă, de mirare e că ne mai putem încă mişca, după micul galop de ieri-dimineaţă.

În ceea ce mă priveşte, toată ziua de ieri am fost frînt, zdrobit, nu m-am simţit în stare să leg două idei. Astăzi, mă simt mai bine, deşi nu încă în toate puterile. Să încercăm, totuşi, să ne regăsim minţile, cum zice un coleg care, judecînd după acest plural, s-ar părea că are multe, norocosul de el, şi să recapitulăm evenimen-

tele extraordinare cărora eu și tovarășii mei le-am fost jalnicii eroi.

Deci, alaltăieri, ne culcaserăm, frînți de oboseală, și dormeam zdravăn, cînd, cu puțin înainte de revărsatul zorilor, ne trezește un zgomot infernal. E același huruit care m-a mai intrigat de trei ori. Astăzi însă e mult mai intens. Și deschidem ochii doar ca să-i închidem imediat, căci sîntem orbiți de niște lumini fulgerătoare care par proiectate asupra noastră de la oarecare înălțime.

Nu ne am revenit încă de pe urma vacarmului acestuia și a luminilor la fel de inexplicabile, cînd un grup de oameni tabără peste noi pe neașteptate. Sîntem îmbrînciți, trîntiți la pămînt, legați, amuțiți și orbiți cu ajutorul unui fel de sac în care sîntem vîriți pînă la brîu. Toate acestea, în mai puțin timp decît ar trebui ca să fie scrise. Orice s-ar spune, *treaba e bine făcută.*

În doi timpi și trei mișcări, sînt legat ca un caltaboș. La glezne, la genunchi, la încheieturile mîinilor care mi-au fost încrucișate cu grijă la spate, legăturile îmi pătrund în carne. E tare plăcut!

Tocmai cînd încep să apreciez senzația aceasta agreabilă, aud o voce și recunosc imediat încîntătorul organ vocal al locotenentului Lacour, rostind aspru cuvintele:

— Gata, băieți?

Apoi, aproape imediat, fără să le mai lase numiților băieți — niște băieți fermecători, fără doar și poate — răgazul de a răspunde, aceeași voce adaugă, pe un ton și mai aspru:

— Primul care mișcă are un glonte în țeastă... La drum cu voi!

Nu-i nevoie să fii licențiat în litere ca să înțelegi că a doua frază ni se adresează nouă. Are niște expresii fostul comandant al escortei noastre! Să mișcăm... Îi e ușor să vorbească. Nu, eu n-am să mișc, fiindcă nu pot. Dar ascult.

Cineva tocmai îi răspunde fercheșului locotenent:

— *Wir können nicht hier heruntersteigen. Es sind zu viel Bäume.*

Deși nu înțeleg o iotă din jargonul acesta, pariez imediat cu mine însumi că aud vorbindu-se în germană. Domnul Barsac, mare cunoscător al limbii acesteia bolovănoase, mi-a spus mai apoi că am cîștigat pariul și că fraza însemna: „Nu putem coborî pe-aici, sînt prea mulți copaci". Tot ce se poate.

În orice caz, pentru moment, n-am înțeles nimic. Dar m-a mirat îndeosebi faptul că fraza nemțească este strigată de departe, aș zice chiar „de sus", în mijlocul zarvei care continua să bîntuie.

Abia fusese terminată, cînd o a treia voce adaugă în acelaşi fel, adică urlînd.

— *It's necessary to take away your prisoners until the end of the trees.*

Bun, englezeşte acum! Priceput în limba lui Shakespeare, traduc pe loc: „Trebuie să vă aduceţi prizonierii pînă la capătul copacilor", pe cînd presupusul locotenent Lacour întreabă:

— În ce direcţie?

— *Towards Kourkoussou* (spre Kourkoussou), strigă fiul perfidului Albion.

— La ce distanţă? întreabă din nou locotenentul.

— *Circa venti kilometri*, vociferează un al patrulea glas.

Unui latinist de talia mea nu-i e deloc greu să-şi dea seama că aceste trei cuvinte sînt italieneşti şi că înseamnă: „Cam douăzeci de kilometri". Mă aflu oare în ţara poligloţilor? În Turnul, sau, măcar, în jungla lui Babel?

Oricum ar fi, locotenentul Lacour a răspuns: „Bine, am să plec cînd s-o lumina", şi nimeni nu s-a mai ocupat de mine. Am rămas locului, întins pe spate, legat, fără vedere, abia respirînd în cagula[1] prea puţin comodă cu care m-au gătit.

La răspunsul locotenentului, huruitul şi-a dublat mai întîi intensitatea, ca să scadă şi să se stingă apoi treptat. În cîteva minute a devenit imperceptibil.

Care poate fi cauza zgomotului acestuia ciudat? Căluşul împiedicîndu-mi, bineînţeles, orice comunicare cu restul lumii, îmi pun mie însumi întrebarea şi, firesţe, nu-mi răspund la ea.

Timpul se scurge. Trece o oră, poate mai mult; apoi doi oameni mă înhaţă, unul de picioare, altul de umeri, mă ridică, mă leagănă o clipă şi mă azvîrlu ca pe un sac de tărîţe de-a curmezişul unei şei al cărei oblînc îmi chinuie spatele, pe-un cal care porneşte într-un galop furios.

Nici în visele mele cele mai fantastice nu mă gîndisem, niciodată, că într-o zi voi juca rolul Mazepa[2] în centrul Africii, şi vă rog să credeţi că gloria acestui cazac nu m-a împiedicat niciodată să dorm.

Mă întrebam dacă voi izbuti să scap, ca el, şi dacă îmi era scris să devin hatman al tribului Cambara, cînd o voce ca de om beat, ieşită dintr-un gîtlej care pesemne că se clătea cu petrol, îmi spuse pe un ton înfiorător:

---

[1] Veşmînt monahal, prevăzut cu o glugă care acoperă faţa.

[2] Mazepa (1687—1708) hatman al Ucrainei.

— *Take care, old bloody toad! If you budge, this revolver shall hinder you to begin again.*

Traducere:

„Ia seama, bătrîn broscoi sîngeros! Dacă mişti, revolverul ăsta o să te împiedice să reîncepi."

Iată că de două ori mi se face aceeaşi recomandare, de fiecare dată, altminteri, cu o politeţe la fel de aleasă. Lux, nu alta!

În jurul meu e ropot de galop furios, şi aud uneori vaiete înăbuşite: sînt prietenii mei, fără îndoială, care trebuie că se simt la fel de rău ca şi mine. Căci, într-adevăr, mă simt foarte rău. Mă înăbuş şi sînt grozav de congestionat. Cred că o să-mi crape capul, bietul meu cap care atîrnă jalnic pe flancul drept al calului, pe cînd picioarele bat măsura pe flancul stîng, la fiecare tropot.

Cam după o oră de goană nebună, cavalcada se opreşte brusc. Sînt dat jos de pe cal, sau mai degrabă sînt aruncat jos ca o legătură de boarfe. Trec cîteva clipe, apoi aud, destul de vag, căci sînt pe trei sferturi mort, nişte strigăte care se încrucişează:

— *She is dead!* (E moartă.)

— *No. Ella è solamente svenita.* (Nu. E numai leşinată.)

— Dezlegaţi-o şi dezlegaţi-l şi pe medic, comandă în franţuzeşte vocea pe care o atribui locotenentului Lacour.

Femininul acesta... Nu cumva Miss Buxton e în pericol?

Simt că sînt eliberat de sacul şi de căluşul care mă împiedicau să văd şi să respir. Nu cumva îşi închipuiau călăii că sub aceste puţin recomandabile articole de toaletă au să-l găsească pe bravul doctor Châtonnay? Da, pentru asta se ocupă de modesta mea persoană, căci, imediat ce-şi dau seama de greşeală, şeful, care e chiar locotenentul Lacour, după cum bănuiam, spune:

— Nu-i ăsta. Treceţi la altul.

Îl privesc, şi-mi îngădui în sinea mea cele mai violente injurii. Cînd mă gîndesc că am putut lua un astfel de om drept ofiţer francez!... Sigur, am dreptul să spun, spre onoarea mea, că am bănuit imediat înşelăciunea, dar numai am bănuit-o şi n-am fost în stare, sub deghizarea lui de împrumut, să-l demasc pe banditul care a izbutit, cum se zice, să ne ducă, ceea ce mă face să turbez, nu alta. Ah, canalia!... Dacă l-aş avea în mînă!...

În momentul acesta un om se apropie de el şi-i vorbeşte. Acum îi aud numele adevărat: căpitan Edward Rufus. Fie şi căpitan. Dacă ar fi general, tot atîtea parale ar face.

În timp ce i se vorbeşte, căpitanul Rufus nu mai e atent la mine. Profit de neatenţia lui ca să respir din plin. Era şi timpul.

Încă puțin și muream asfixiat. Lucrul acesta trebuie că se vede și pesemne că sînt vînăt, căci căpitanul, aruncînd o privire spre mine, a dat un ordin pe care nu l-am auzit. Imediat, sînt scotocit pretutindeni. Mi se iau armele, banii, dar mi se lasă carnetul. Brutele, nu-și dau seama de valoarea unui articol semnat *Amédée Florence*. Doamne, cu ce tîlhari neghiobi am a face!

Măgarii aceștia îmi dezleagă totuși mîinile și picioarele, și mă pot mișca. Profit imediat, ca să cercetez împrejurimile.

Ceea ce îmi atrage în primul rînd privirile sînt zece... ce?... zece... mașini, zece.... hm!... lucruri... sisteme... zece obiecte, în fine, să mă ia dracu dacă știu la ce folosesc și dacă am mai văzut pînă acum ceva asemănător... Închipuiți-vă o platformă destul de mare, pusă pe două tălpici late și curbate la unul din capete. De pe platformă se ridică un pilon făcut din țesătură metalică, înalt de patru pînă la cinci metri, care poartă la mijloc o elice mare, cu două aripi, și în vîrf două... (Ia te uită! Iar mă încurc. Imposibil să găsesc cuvintele potrivite!) două... brațe... două... plane... nu, iată că am găsit cuvîntul, căci obiectul despre care vorbesc seamănă grozav cu un bîtlan uriaș stînd într-un picior, două aripi, astea sînt, două aripi din metal strălucitor, cu o lungime totală de circa șase metri. Cercetîndu-le bine, văd zece mașini asemeni celei descrise mai sus, așezate în linie una lîngă alta. La ce or putea servi?

Cînd m-am săturat de priveliștea aceasta de neînțeles, observ că în jurul meu e destul de multă lume.

Mai întîi, e fostul locotenent Lacour, recent înaintat la gradul de căpitan Rufus, cei doi foști sergenți din cea de-a doua escortă a noastră, al căror grad adevărat nu-l cunosc, cei douăzeci de tiraliori negri, dintre care pe cei mai mulți îi recunosc perfect, și, în sfîrșit, zece albi, pe care nu i-am mai văzut niciodată, cu mutre mai degrabă bune pentru spînzurătoare. Dacă e lume multă, în schimb nu mi se pare că ar fi din cea mai aleasă.

În mijlocul oamenilor acestora se află prietenii mei. Îi număr din ochi. Sînt toți. Miss Buxton e întinsă la pămînt. E lividă. Doctorul Châtonnay și Malik, care plînge cu lacrimi amare, îi dau îngrijiri. Lîngă ea, îl zăresc pe Saint-Bérain, stînd jos, recăpătîndu-și cu greu respirația. E într-o stare jalnică. Țeasta lui cheală a devenit cărămizie și ochii mari par gata să-i iasă din orbite. Bietul Saint-Bérain!

Domnul Barsac și domnul Poncin par că se țin mai bine. Stau amîndoi în picioare și-și mișcă articulațiile. De ce n-aș face și eu ca ei?

Dar nu-l văd nicăieri pe Tongané. Unde o fi? L-or fi ucis în atacul pe care l-am suferit? E foarte probabil, şi poate că de asta plînge Malik atît de tare. Gîndul acesta mă mîhneşte adînc. Şi-i dărui o duioasă amintire bravului şi credinciosului Tongané.

Mă ridic şi mă îndrept spre Miss Buxton, fără ca nimeni să-mi spună nimic. Dar picioarele îmi sînt ţepene şi abia mă mişc. Căpitanul Rufus mi-o ia înainte.

— Cum se simte domnişoara Mornas? îl întreabă el pe doctorul Châtonnay.

De fapt, e-adevărat, fostul locotenent Lacour n-o cunoaşte pe prietena noastră decît sub numele ei de împrumut.

— Mai bine, spune doctorul. Iat-o că deschide ochii.

— Putem pleca? întreabă aşa-zisul căpitan.

— Pînă într-o oră nu se poate, spune doctorul, cu un ton hotărît. Iar dacă nu ţineţi să ne ucideţi pe toţi, vă sfătuiesc să folosiţi mijloace mai puţin barbare decît cele de pînă acum.

Căpitanul Rufus nu-i răspunde şi se depărtează. Eu mă apropii la rîndul meu şi constat că Miss Buxton îşi revine, într-adevăr. Curînd, ea se poate ridica şi doctorul Châtonnay, care era îngenuncheat lîngă ea, se ridică şi el. În acelaşi moment domnul Barsac şi domnul Poncin vin lîngă noi. Sîntem toţi.

— Iertaţi-mă prieteni! ne spune deodată Miss Buxton, pe cînd lacrimi mari îi izvorăsc din ochi. Eu v-am tîrît în aventura aceasta groaznică. Fără mine v-aţi fi aflat acum în siguranţă...

Se înţelege că noi protestăm, dar Miss Buxton continuă să se învinovăţească şi să ne ceară iertare. Eu, care nu sînt prea sentimental din fire, socot că asemenea vorbe sînt inutile, şi cred nimerit să abat discuţia pe un alt făgaş.

Fiindcă Miss Buxton nu e cunoscută decît sub numele de Mornas, sugerez că ar fi mai bine să i se păstreze pseudonimul. Într-adevăr, n-ar fi oare posibil ca printre ticăloşii care ne înconjoară să se afle şi cîţiva dintre foştii subordonaţi ai fratelui ei? În acest caz, la ce bun să riste o primejdie în plus, oricare ar fi ea? Propunerea mea e primită în unanimitate. Se hotărăşte ca Miss Buxton să redevină domnişoara Mornas, ca înainte.

Era şi timpul să ajungem la concluzia aceasta, căci discuţia ne e întreruptă brusc. La un ordin scurt al căpitanului Rufus, sîntem înhăţaţi cu brutalitate. Trei oameni se ocupă special de modesta mea persoană. Sînt iar legat şi sacul blestemat mă desparte din nou de lumea exterioară. Înainte de a deveni cu totul orb, constat că prietenii mei, printre care şi Miss Buxton — pardon! domnişoara Mornas — suferă acelaşi tratament. Apoi, ca şi prima

— Iertaţi-mă, prieteni !

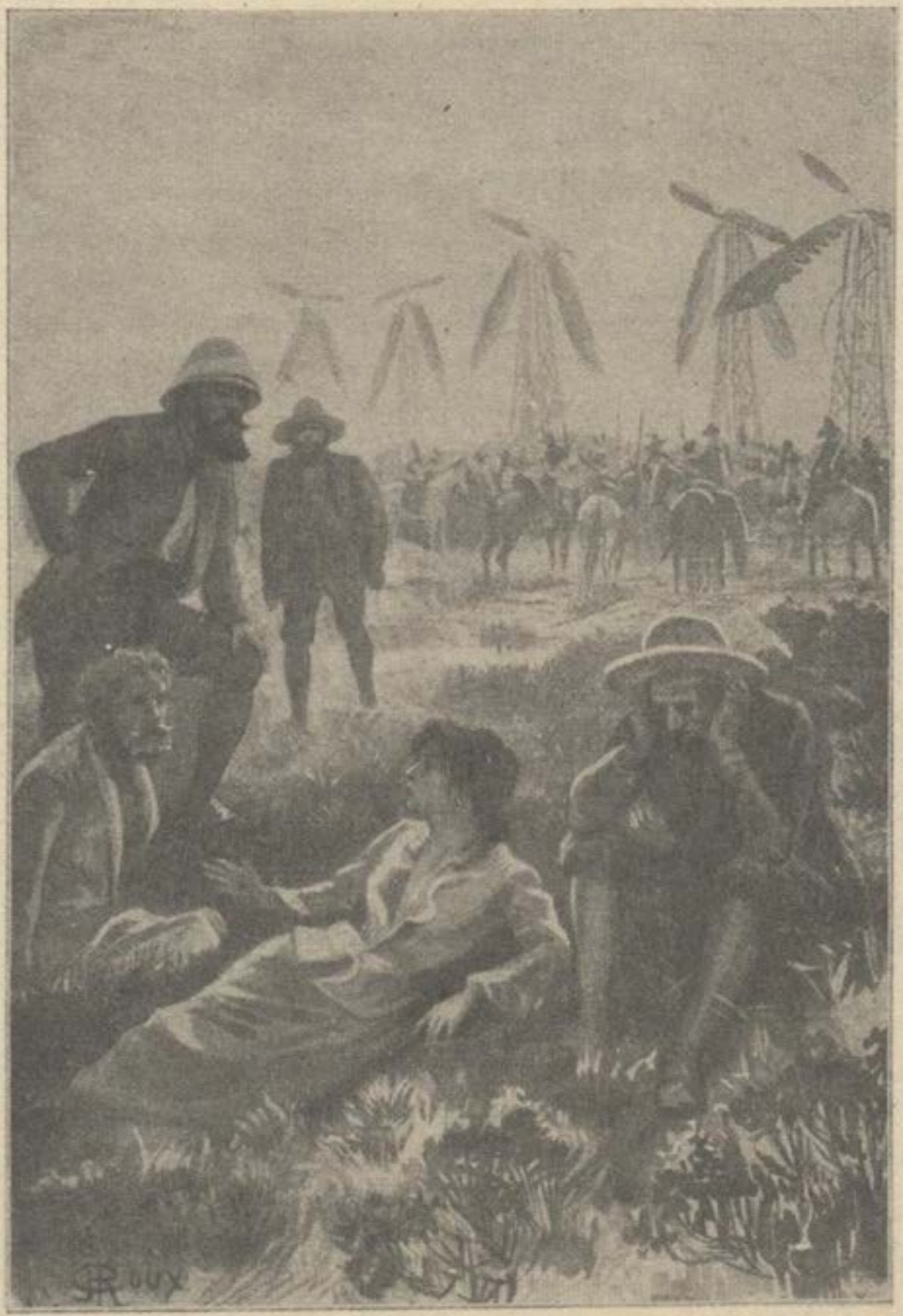

oară, sînt luat pe sus... O să înceapă oare din nou mica partidă de călărie à la Mazepa?

Nu. Sînt depus, cu burta în jos, pe-o suprafaţă tare dar plană, care nu seamănă a spinare de cal. Se scurg cîteva minute, şi aud ceva ca o puternică bătaie de aripi, pe cînd suprafaţa care mă poartă începe să oscileze uşor, în toate sensurile. Asta durează o clipă, apoi, deodată, începe, asurzitor, faimosul huruit, dar de cinci, de zece, de-o sută de ori mai tare, şi iată că vîntul mă loveşte cu o violenţă neobişnuită, care creşte din secundă în secundă. În acelaşi timp, încerc o senzaţie... cum să spun?... o senzaţie ca de ascensor, da, mai exact ca de *montagnes russes*, cînd vagonetul urcă şi coboară colinele artificiale, cînd ţi se taie respiraţia, cînd inima ţi se strînge de spaimă... Da, simt ceva în genul acesta.

Senzaţia persistă poate cinci minute, apoi organismul meu îşi regăseşte încet-încet echilibrul obişnuit. Şi atunci, nu mint, cu capul vîrît în sacul blestemat, lipsit de aer şi de lumină, legănat de huruitul care acum a devenit uniform, cred că alunec pe panta somnului.

O surpriză mă trezeşte brusc. Una din mîini mi s-a mişcat. Da, legăturile prost făcute mi s-au dezlegat şi, într-un efort inconştient, mîinile mi s-au putut depărta una de alta.

Mai întîi, mă silesc să nu mişc; după vocile pe care le aud urlînd lîngă mine, în zgomotul asurzitor, s-ar părea că nu sînt singur, ci cu încă două persoane, care vorbesc. Una vorbeşte englezeşte, cu un glas răguşit, aşa cum poate să scoată un gîtlej ars de alcool. Cealaltă răspunde în aceeaşi limbă, dar cu o gramatică foarte fantezistă şi amestecată cu numeroase cuvinte de neînţeles pentru mine, cuvinte care cred că fac parte din limba bambara, ale cărei sunete le-am auzit adesea de patru luni încoace, de cînd mă aflu în ţara aceasta veselă. Unul din cei doi e un englez adevărat, celălalt e un negru. Înţeleg din ce în ce mai puţin. Dealtfel, asta n-are nici o importanţă. Indiferent dacă gardienii mei sînt albi sau negri, nici cea mai mică mişcare a sacului nu trebuie să arate că mi-am recucerit parţial libertatea.

Încet, prudent, trag legăturile care îmi alunecă treptat peste încheieturi. Încet, prudent, izbutesc să-mi readuc de-a lungul trupului mîinile în sfîrşit eliberate.

S-a făcut. Acum e vorba să văd.

Mijlocul de-a vedea îl am. În buzunar mi-a rămas un cuţit... nu, un briceag care a scăpat de hoţii mei, într-atît e de mic, un briceguş minuscul, imposibil de transformat în armă de apărare, dar

suficient ca să deschidă o fereastră mică în sacul care mă orbește și mă sufocă. Rămîne să apuc briceagul fără să atrag atenția.

Și izbutesc, după un sfert de ceas de eforturi stăruitoare.

Astfel înarmată, mîna mea dreaptă urcă pînă la înălțimea feței și străpunge sacul...

Doamne!... Ce-am văzut!... Abia dacă mi-am putut opri la timp strigătul de uimire. Ochii mei, îndreptați spre pămînt, îl zăresc la o distanță enormă — la peste cinci sute de metri, pe cît cred. Înțeleg adevărul. Mă aflu pe o mașină zburătoare, care mă poartă prin aer cu viteza unui expres, ba poate și mai repede.

Abia deschiși, ochii mi s-au închis imediat. Un fior m-a străbătut din creștet pînă în tălpi. Datorită surprizei, mi-a fost frică, mărturisesc.

Cînd inima își recapătă ritmul ei normal, privesc mai calm. Sub ochii mei, pămîntul continuă să fugă vertiginos. Cu ce viteză om fi zburînd? O sută, două sute de kilometri pe oră?... Mai mult?... Oricum, sub mine e solul deșertului, nisip amestecat cu pietre și presărat cu tufe de palmieri pitici, destul de numeroase. Triste meleaguri.

Și totuși, eu mi le închipuiam și mai triste. Palmierii aceștia pitici sînt de un verde intens, și printre pietre, iarba crește din belșug. Nu cumva, contrar legendei, o fi plouînd uneori în deșert?

Uneori, cînd se află la o altitudine mai mică decît a mea, zăresc niște aparate asemănătoare cu cel ce mă poartă. Auzul îmi spune că la o înălțime și mai mare sînt altele. E o întreagă escadrilă de păsări mecanice, plutind prin spațiu. Oricît de gravă mi-ar fi situația personală, sînt entuziasmat. La urma urmei, spectacolul e admirabil și dușmanii noștri, oricine ar fi ei, nu sînt oameni de rînd, din moment ce au realizat cu atîta măiestrie antica legendă a lui Icar.

Cîmpul meu vizual nu e prea mare, căci, după cum reușesc să constat, datorită unei ușoare mișcări rămasă neobservată de gardienii mei, privirea îmi trece printre lamele unei platforme metalice, care mi-o limitează din toate părțile. Totuși, din cauza înălțimii la care mă aflu, izbutesc să cuprind o oarecare întindere.

Și iată că ținutul se schimbă. Cam după o oră de zbor, iată că zăresc deodată palmieri, livezi, cîteva grădini. E o oază, dar o oază de proporții restrînse, căci diametrul ei atinge maximum o

sută cincizeci de metri. Oaza dispare, imediat ce s-a ivit. Dar de cum am lăsat-o în urmă, în faţa noastră, la orizont, se iveşte încă una, apoi o a treia, pe deasupra cărora trecem în trombă.

Fiecare din oazele acestea n-au pe ele decît o căsuţă. Un om iese din ea, atras de zgomotul aparatului nostru aerian. În afară de el, nu mai zăresc altul. Oare oazele acestea n-or avea decît un singur locuitor?

Dar mi se pune o nouă problemă, şi mai de nedezlegat încă. De la prima oază, maşina noastră zburătoare domină un şir de stîlpi atît de regulat plantaţi încît mi-i închipui legaţi între ei printr-un fir metalic. Mi se pare că visez! Telegraf — dacă nu chiar telefon — în plin deşert?

După ce am trecut de-a treia oază, o a patra, mult mai importantă, se iveşte în faţa noastră. Zăresc arbori, nu numai palmieri, ci de felurite esenţe, care par a fi karité, bombax, baobabi, salcîmi. Văd şi cîmpuri cultivate, minunat cultivate chiar, pe care lucrează numeroşi negri. Apoi, la orizont, se înalţă nişte ziduri către care zburăm grăbiţi.

Spre cetatea aceasta necunoscută ne îndreptăm, căci iată că pasărea noastră feerică începe să coboare. Curînd, ne aflăm deasupra ei. E un oraş de mărime mijlocie, dar cît de neobişnuit! Îi disting clar străzile semicirculare şi concentrice, trasate după un plan riguros. Partea centrală e aproape pustie şi nu văd în ea, la ora aceasta a zilei, decît cîţiva negri care se ascund în colibele lor imediat ce aud huruitul maşinilor zburătoare. La periferie, dimpotrivă, nu lipsesc locuitorii. Sînt albi, ne privesc, şi — Doamne iartă-mă! — parcă ne arată pumnul. Mă întreb zadarnic ce le-am făcut.

Maşina care mă poartă coboară şi mai mult. Trecem pe deasupra unui rîu îngust; apoi, imediat, am impresia că începem să cădem ca o piatră. În realitate, descriem o spirală care îmi dă senzaţii de greaţă. Mi se strînge stomacul. Oare am să?...

Nu. Huruitul elicei s-a oprit şi maşina noastră a atins pămîntul. Ea alunecă pe sol cîţiva metri, cu o viteză din ce în ce mai mică, se opreşte.

O mînă îmi trage sacul de pe cap şi-l ia. Abia apuc să-mi înfăşor legăturile în jurul mîinilor, pe care le reaşez în poziţia de la început.

După ce mi se ia sacul, îmi sînt eliberate membrele. Dar cel care mă dezleagă observă frauda.

— *Who is the damned dog's son that has made this knot?* (Cine-i fiul de cîine blestemat care a făcut nodul ăsta?) întreabă un glas beţiv.

Îşi poate închipui oricine că nici nu mă gîndesc să-i răspund.

După mîini, îmi sînt dezlegate picioarele. Le mişc, cu oarecare plăcere.

— *Get up!* (Drepţi!) comandă cu autoritate cineva pe care nu-l văd.

Nici nu vreau altceva, dar nu mi-e deloc uşor să mă supun. Membrele refuză să mă asculte, de cînd circulaţia sîngelui mi-a fost oprită în ele. După cîteva încercări nereuşite, izbutesc totuşi să mă ridic şi să arunc o primă privire în preajmă.

Priveliştea nu-i deloc veselă. În faţa mea se află un zid înalt, fără cea mai mică deschizătură, iar în direcţia opusă văd absolut acelaşi lucru. La stînga, idem. Perspectiva nu-i variată, asta e sigur! Totuşi deasupra celui de-al treilea zid, care domneşte la stînga mea, zăresc un fel de turn şi un coş înalt. Să fie oare o uzină? S-ar putea, căci totul mi se pare posibil, în afară de putinţa de a înţelege rostul pilonului interminabil care se înalţă, se înalţă, poate la o sută de metri, deasupra turnului.

La dreapta, priveliştea e diferită, fără să fie mai plăcută. Număr două clădiri vaste şi, în faţa lor, o construcţie uriaşă, un fel de fortăreaţă cu întărituri şi metereze.

Tovarăşii mei de captivitate sînt toţi aici, în afară de Tongané, din nefericire, şi în afară de Malik, care totuşi se afla printre noi la etapa de azi-dimineaţă. Ce au făcut cu ei?

Fiindcă nu s-au putut bucura, ca mine, de o fereastră deschisă spre cîmp, prietenii mei par foarte stînjeniţi la lumina zilei. Pesemne că nu văd mare lucru, căci clipesc mereu şi îşi freacă ochii cu putere.

Şi îşi freacă mereu ochii, pînă cînd o mînă se pune pe umărul fiecăruia dintre noi. Sîntem duşi, împinşi, năuci, fără să mai ştim pe ce lume sîntem.

Ce vor cu noi, la urma urmei, şi unde naiba am putea să fim?

Vai! Peste un minut ne aflăm la închisoare.

Capitolul III

UN TIRAN

(Carnetul de note al lui Amédée Florence)

26 martie. — Iată-mă deci la închisoare. După ce am jucat rolul lui Mazepa, îl voi juca pe al lui Silvio Pellico[1].

După cum am notat pe fiţuicile acestea, am fost încarceraţi alaltăieri, puţin înainte de amiază. În ceea ce mă priveşte, m-au înşfăcat trei lungani care m-au silit, fără pic de blîndeţe, să urc o scară, apoi să străbat un coridor întunecos, pînă într-o galerie lungă, în care dau celulele noastre. La ambele capete ale galeriei acesteia uşor de supravegheat sînt puse santinele. N-aş prea crede că am putea evada pe acolo.

Sînt vîrît într-o încăpere luminată printr-un geam dublat cu zăbrele de fier şi aflat la patru metri deasupra capului. Uşa e închisă cu un zăvor triplu. Rămîn singur, cu gîndurile mele care nu sînt deloc roze.

Celula e mare şi bine aerisită. În ea se află o masă cu cele necesare pentru scris, un scaun, un pat care pare curat, şi cîteva obiecte de toaletă. În tavan e fixat un bec electric. În definitiv, „aşternutul umed" al temniţei e destul de confortabil, şi aş socoti odaia aceasta de student destul de satisfăcătoare, dacă aş fi liber.

Mă aşez, aprind o ţigară şi aştept — ce? evenimentele, cugetînd totodată la plăcerile călătoriilor.

Peste două ore sînt smuls din meditaţiile mele de zgomotul uşii care se deschide. Zăvoarele scrîşnesc, broasca scîrţîie, uşa se întredeschide şi-l zăresc... Fac prinsoare că nu ghiciţi. Îl zăresc pe Tchumuki, cel dispărut din ziua cînd, pentru a treia oară, am auzit misteriosul huruit al cărui cauză acum o ştiu. Şi e destul de obraznic! Mai îndrăzneşte să-mi apară în faţă, după ce s-a purtat aşa cu articolele mele!

Tchumuki se aşteaptă, dealtfel, la o întîlnire nu prea călduroasă. Înainte de a intra în celula mea, aruncă o privire înăuntru şi cercetează terenul prudent. Bine face.

— Ah, iată-te, triplă puşlama! spun eu, repezindu-mă spre el cu intenţia să-i dau lecţia meritată.

Dar mă lovesc de uşa pe care hoţomanul a închis-o cît ai clipi. La urma urmei, cu atît mai bine. Chiar dacă mi-ar fi oferit plă-

---

[1] Silvio Pellico (1789—1854) scriitor italian, patriot înflăcărat, autorul cărţii „Închisorile mele".

cerea de-ai lungi urechile, n-aş fi făcut decît să-mi complic şi mai mult situaţia, care şi aşa nu prea e plăcută.

Mi-o fi ghicit Tchumuki gîndurile paşnice? S-ar putea crede asta, căci uşa se deschide un pic, pentru a doua oară, şi face loc ciufului său de pungaş. O, acum n-are decît să intre. Mi-am reluat locul... şi calmul. Deci, repet, dar fără nici o ameninţare în glas:

— Ah, iată-te, triplă puşlama! Ce cauţi aici?

— Eu este servitor, răspunde Tchumuki, privind pe furiş. Şi deschide larg uşa.

În culoar, mai sînt doi negri, care aduc de-ale gurii. Tchumuki pune mîncarea pe masă. La vederea ei, mi se umple gura de apă şi-mi dau seama că mor de foame. Asta nu-i de mirare; sînt nemîncat şi trebuie să fie cel puţin ora două după-amiază.

Lăsînd încolo toate grijile, onorez masa, servită respectuos de Tchumuki, căruia îi pun întrebări şi care nu se lasă deloc rugat să-mi răspundă la ele. După spusele lui, sînt oaspete — cu totul involuntar — al unui puternic rege, Maiestatea Sa Harry Killer (mîrşav nume, fie vorba între noi) şi am fost adus într-un oraş extraordinar, unde „e mult case mari" şi „mult lucru tubab", adică oraşul e plin cu invenţii europene. Nu mi-e greu să-l cred, după experienţa uimitoarelor maşini zburătoare, de care sînt încă buimăcit.

Îmi continui ancheta. Nu cumva sus-numitul rege l-a trimis pe el, pe Tchumuki, în calea domnişoarei Mornas, cu intenţia ca ea să-l ia ca ghid, aşa cum iei, vrînd-nevrînd, cartea de joc „obligatorie" din mîna unui scamator? Tchumuki îmi spune că nu, şi că el s-a angajat fără nici un gînd ascuns. Ba chiar susţine că angajarea lui mai e încă valabilă şi că se consideră în serviciul domnişoarei Mornas şi al lui Saint-Bérain tot timpul cît aceştia vor rămîne în Africa. Îşi bate cumva joc de mine? Îl privesc. Nu. Vorbeşte serios, ceea ce, dealtfel, e mult mai comic.

El pretinde că a fost îndemnat de Moriliré şi că acesta era într-adevăr în solda monarhului ai cărui prizonieri sîntem. Moriliré nu numai că l-a acoperit cu aur, dar i-ar fi şi descris, se pare, în cele mai ditirambice cuvinte, puterea şi mărinimia lui Harry Killer, pe care, altminteri, Tchumuki nu l-a văzut niciodată, şi i-ar fi promis o viaţă bogată şi uşoară. Iată motivele pentru care Tchumuki ar fi trecut la inamic.

Cînd îl întreb dacă ştie ce a devenit fostul său camarad Tongané, figura lui josnică ia o expresie feroce, şi, trecîndu-şi palma peste gîtlej, Tchumuki face:

— Hîrşt!

Presupunerile mele erau, deci, exacte. Bietul Tongané e într-adevăr mort.

Tchumuki îşi continuă mărturisirile. Huruitul auzit în ziua dispariţiei lui era făcut de o maşină zburătoare care îl aducea pe locotenentul Lacour, sau mai degrabă pe căpitanul Edward Rufus, ai cărui oameni veniseră pe jos în întîmpinarea noastră, sub comanda celor doi subofiţeri, jefuind, ca să se distreze, satele întîlnite în cale. Tălpicile maşinii zburătoare săpaseră în savană, la aterizaj, urmele observate a doua zi, pe cînd mă plimbam cu Tongané. Aşa se explică aspectul zdrenţăros al soldaţilor şi eleganţa impecabilă a ofiţerului, aşa se explică groaza negrului rănit de un glonte explozibil cînd îl recunoscuse pe unul dintre jefuitorii satului său, şi nepăsarea lui faţă de falsul locotenent, pe care nu-l mai văzuse pînă atunci. Cît despre Tchumuki, el a fost adus de aceeaşi maşină la locul ei de baştină, adică aici...

Tchumuki rosteşte un nume pe care îl stîlceşte cumplit. După multă caznă, pricep, în sfîrşit, că are intenţia să spună „Blackland", cuvînt englez, compus, care, în traducere literală, înseamnă Ţara Neagră. Numele mi se pare admisibil. Ne-am afla, deci, în Blackland, oraş minunat, după spusele lui Tchumuki, deşi cu totul necunoscut de cei mai pricepuţi geografi.

Pe cînd negrul îmi dă informaţiile acestea, eu meditez. Dacă a trădat din interes, de ce nu l-ar îndemna interesul să-şi trădeze şi noii stăpîni? Şi-i fac imediat propuneri în acest sens, vorbindu-i despre o mare sumă de bani, suficientă să-şi petreacă întreaga viaţă într-o plăcută trîndăvie. Puşlamaua pare că găseşte propunerea cît se poate de firească, dar clatină din cap ca unul care nu vede cum ar putea cîştiga lozul cel mare.

— Nu poate plecat, spune el. Aici, mult soldat, mult „lucru tubab", mult zid mare.

Şi adaugă că în jurul oraşului se întinde pustiul, peste care ne-ar fi imposibil să trecem. Aşa e, pe cît mi-am putut da seama în timpul traversării aeriene. Sîntem oare condamnaţi să rămînem aici pînă la sfîrşitul zilelor noastre?

După ce termin masa, Tchumuki se retrage, iar eu îmi petrec restul zilei în singurătate.

Seara, el îmi serveşte cina (gătită în general destul de bine), apoi, cînd ceasul meu arată nouă ore şi cîteva minute, becul electric se stinge brusc. Mă culc, dibuindu-mi aşternutul.

După o noapte excelentă, aşa cum am mai spus, mă scol, în ziua de 25 martie, şi redactez notele cu data aceasta, în care

sînt povestite peripeţiile răpirii şi călătoriei noastre aeriene. Ziua se scurge liniştită. Nu văd pe nimeni, în afară de Tchumuki care îmi serveşte regulat masa. Seara, învăţat de experienţă, mă culc mai devreme. Am de ce să mă felicit. La aceeaşi oră ca şi în ajun, lumina electrică se stinge. Vădit lucru, aşa e regula aici.

A doua noapte excelentă, şi iată-mă din nou, în dimineaţa aceasta, 26 martie, proaspăt şi voios, dar vai! tot prizonier. E o situaţie absurdă căci, în definitiv, ce vor cu noi? Cînd am să pot vedea măcar un om care să poată fi întrebat?

Aceeaşi zi, seara. — Dorinţele mi-au fost împlinite. L-am văzut pe Majestatea Sa Harry Killer şi situaţia noastră a suferit schimbări importante după întrevederea aceasta, în urma căreia sînt încă emoţionat şi tremur tot.

Să fi fost cam trei după-masă, cînd uşa s-a deschis. De data aceasta în dosul ei nu se mai află Tchumuki, ci o altă veche cunoştinţă de-a noastră, Moriliré, ca să-i spun pe nume. Moriliré e însoţit de vreo douăzeci de negri pe care s-ar părea că îi comandă. În mijlocul lor îmi zăresc prietenii, cu Miss Buxton-Mornas printre ei, dar fără Saint-Bérain, care încă nu se poate mişca, după cîte îmi spune tînăra lui mătuşă. Mă alătur lor, gîndind că ne-a sosit ceasul de pe urmă şi că vom fi duşi la locul de execuţie.

Dar nu se întîmplă aşa. Sîntem conduşi printr-o serie de coridoare, şi ajungem, în sfîrşit, într-o vastă încăpere, în care noi intrăm pe cînd escorta rămîne în prag.

Încăperea e mobilată numai cu un jilţ din fibre de palmier şi cu o masă pe care se află un pahar şi o sticlă golită pe jumătate şi emanînd un miros de alcool. Jilţul se află în dosul mesei, iar în el stă un bărbat. Ochii ni se îndreaptă spre bărbatul acesta. Şi merită osteneala.

Maiestatea Sa Harry Killer trebuie că are vreo patruzeci, patruzeci şi cinci de ani, deşi, după anumite semne, ar părea mai în vîrstă. Pe cît ne putem da seama, e înalt, şi umerii lui puternici, palmele lui mari, braţele groase şi muşchiuloase arată o forţă puţin obişnuită, ca să nu zic herculeană.

Dar mai ales capul lui îmi reţine atenţia. Faţa îi e spînatică, trăsăturile ei arată un caracter complex, dur şi josnic totodată. Un păr neîngrijit şi cărunt i-o încununează, ca o adevărată coamă care pare certată de-o veşnicie cu pieptănul. Fruntea lui pleşuvă îi e înaltă şi arată inteligenţă, dar fălcile puternice, bărbia grea şi pătrată dovedesc înclinarea spre patimi grosolane şi violente. Obrajii foarte bronzaţi, cu pometii ieşiţi în afară, sînt pe alocuri scobiţi, apoi atîrnă moi şi sînt presăraţi cu o sumedenie de coşuri

— *Din anul o mie şapte sute optzeci şi nouă...*

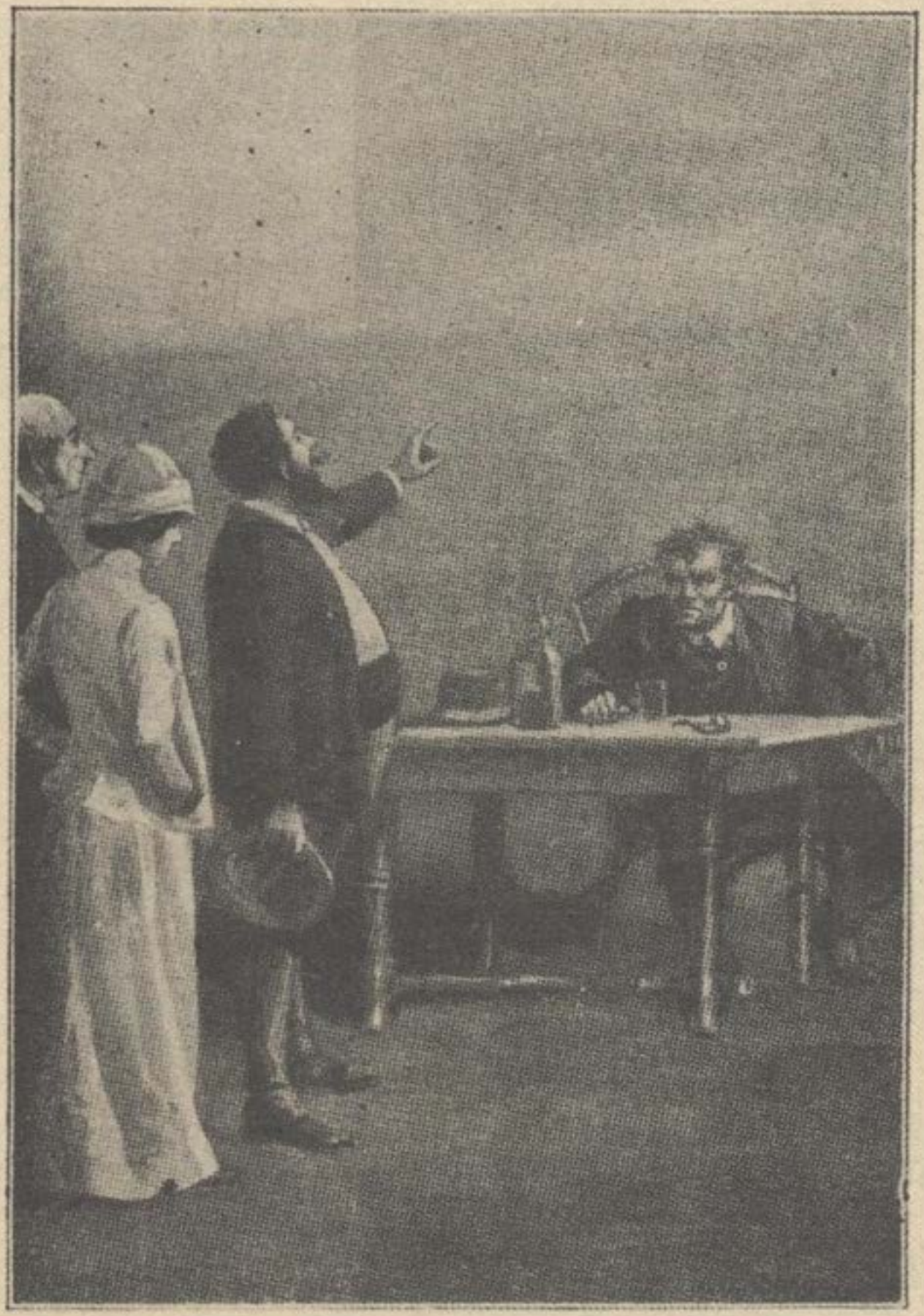

care parcă sîngerează de roșii ce sînt. Gura îi e cărnoasă, buza de jos îi atîrnă puțin, descoperindu-i niște dinți tari și sănătoși, dar galbeni și neîngrijiți. Ochii, adînc înfundați în orbitele acoperite de sprîncene stufoase, au o strălucire neobișnuită, ba chiar, uneori, imposibil de privit.

Personajul, nici vorbă, nu-i deloc un om obișnuit. Cu siguranță că are toate poftele, toate viciile, toate îndrăznelile. Hidos, e drept, dar temut.

Maiestatea Sa e îmbrăcat într-un fel de costum de vînătoare, din pînză gri, cu pantaloni scurți, jambiere și tunică, toate murdare și pline de pete. Pe masă, și-a pus pălăria largă, de fetru; lîngă pălărie i se odihnește mîna dreaptă prinsă de-un tremur neîntrerupt.

Cu coada ochiului, doctorul Châtonnay îmi arată mîna aceasta tremurătoare. Înțeleg ce vrea să-mi spună: avem în față un alcoolic, dacă nu chiar un bețiv înrăit.

Individul ne privește multă vreme în tăcere. Ochii îi trec de la unul la altul și ne cercetează pe rînd. Așteptăm răbdători să-i vină chef să ne vorbească.

— Sînteți șase, după cît mi s-a spus, rostește el în sfîrșit, vorbind franțuzește, cu un puternic accent englezesc și cu o voce gravă, dar răgușită. Nu văd aici decît cinci. De ce?

— Unul din noi e bolnav de pe urma suferințelor pe care l-au silit să le îndure oamenii dumneavoastră, răspunde domnul Barsac.

O nouă clipă de tăcere, apoi interlocutorul nostru își umflă pieptul și întreabă brusc:

— Ce căutați la mine?

Întrebarea e atît de neașteptată încît ne vine să rîdem, cu toată gravitatea situației. Nu zău! Parcă ar fi vina noastră că ne aflăm la el!

Maiestatea Sa continuă, cu o expresie amenințătoare:

— Cu siguranță că ați venit să spionați!

— Vă rog, domnule... începe domnul Barsac.

Dar celălalt îl întrerupe. Prins de-o furie subită, lovește cu pumnul în masă și spune cu glas tunător:

— Mi se spune Stăpîn.

Și-atunci, domnul Barsac devine superb. Orator oricînd și oriunde, el își îndreaptă spinarea, își pune mîna stîngă pe inimă, și, măturînd spațiul cu un gest larg al mîinii drepte, declară măreț:

— Din anul o mie șapte sute optzeci și nouă, francezii nu mai au stăpîn, domnule!

Sînt de acord că oriunde altundeva, cuvintele cam „pompiereşti“ ale domnului Barsac ar stîrni rîsul; dar în situaţia noastră, în faţa fiarei acesteia, cuvintele lui au multă noblețe, vă jur. Ele înseamnă că noi nu vom accepta niciodată să ne umilim înaintea acestui aventurier alcoolic. Îl aprobăm toţi pe domnul Barsac, pînă şi domnul Poncin care exclamă, în culmea entuziasmului:

— A-i lua omului independenţa, înseamnă a-i răpi libertatea!

Bietul domn Poncin! Totuşi, intenţia lui e bună.

La auzul frazei acesteia absolut indiscutabilă, Harry Killer ridică din umeri, apoi reîncepe să ne examineze pe rînd, ca şi cum nu ne-ar mai fi văzut pînă acum. Ochii lui trec de la unul la altul, cu o repeziciune extraordinară. Şi se opresc în sfîrşit la domnul Barsac, străpungîndu-l cu privirea lor cea mai cumplită. Domnul Barsac nu se clinteşte. Felicitările mele. Copilul acesta al Midi-ului nu e înzestrat numai cu limbuţie. Are şi curaj, şi demnitate. Şeful misiunii creşte cu paşi de gigant în stima mea.

Harry Killer izbuteşte să se stăpînească, ceea ce trebuie că nu i se întîmplă prea des, şi întreabă brusc, cu un calm la fel de neaşteptat ca şi mînia lui de mai adineauri.

— Englezeşte vorbiţi?

— Da, răspunde domnul Barsac.

— Şi ceilalţi?

— Şi ei.

— Bine, aprobă Harry Killer, care, cu acelaşi glas de beţivan, repetă în englezeşte: Ce căutaţi la mine?

Răspunsul e uşor de dat.

— Noi trebuie să vă punem întrebarea aceasta, spune domnul Barsac, şi să vă mai întrebăm cu ce drept ne reţineţi aici cu forţa?

— Cu dreptul pe care *mi-l iau*, i-o retează Harry Killer, revenit dintr-un salt la culmea violenţei. Cît voi trăi, nimeni n-o să se apropie de imperiul meu.

Imperiul lui? Nu înţeleg.

Harry Killer s-a ridicat în picioare. Adresîndu-i-se mai ales domnului Barsac, a cărui atitudine continuă să fie foarte curajoasă, el vorbeşte furios, lovind în masă cu pumnul său enorm:

— Da, da, ştiu că compatrioţii voştri se află la Tombuctu şi că înaintează neîncetat în josul Nigerului. Dar să se oprească odată, că de nu!... Şi iată că acum îndrăznesc să trimită spioni pe uscat, pînă la fluviu!... Am să-i fac praf pe spionii voştri, aşa cum fac praf paharul ăsta...

Şi, legîndu-şi gestul de cuvînt, Harry Killer sparge într-adevăr paharul, care se împrăştie pe jos în mii de fărîme.

— Un pahar, zbiară el apoi, întorcîndu-se spre uşă.

Prins de-o furie de necrezut, literalmente turbat, căci un fir de spumă i s-a ivit la colţurile gurii crispate, îţi face rău să-l priveşti în momentul acesta. Falca de jos scoasă în afară îi dă un aer de bestie, faţa i-a devenit cărămizie, ochii îi sînt injectaţi de sînge.

Un om din Garda Neagră se grăbeşte să-i îndeplinească porunca. Fără să se uite la el, turbatul, rezemîndu-se de masa pe care mîinile lui o frămîntă întruna, se apleacă din nou spre netulburatul domn Barsac, şi-i strigă, ochi în ochi:

— Nu v-am prevenit oare?... Povestea cu dung-kono, inventată la porunca mea, v-a dat un prim avertisment. Eu vi l-am pus în cale pe ghicitor, deci e vina voastră că prezicerile i s-au împlinit. Eu v-am făcut rost de călăuză, de sclavul meu Moriliré, care, la Sikasso, a încercat pentru ultima oară să vă oprească. Dar totul a fost zadarnic. Degeaba v-am luat escorta, degeaba v-am înfometat, voi v-aţi încăpăţînat să mergeţi spre Niger... Ei bine, aţi ajuns la Niger, ba chiar l-aţi trecut, şi ştiţi tot ce voiaţi să ştiţi... Şi ce-aţi făcut cu asta?... Cum o să faceţi ca să le povestiţi tot ce-aţi văzut celor ce vă plătesc?

Pradă unei agitaţii nestăpînite, Harry Killer se plimbă acum cu paşi mari. Pentru mine nu mai încape îndoială: e nebun. Deodată, se opreşte, cu mintea fulgerată de o idee subită.

— De fapt, îl întreabă el cu un calm surprinzător pe domnul Barsac, adevărata voastră ţintă nu era Saye?

— Ba da, răspunde domnul Barsac.

— În acest caz, de ce aţi luat cu totul altă direcţie? Ce căutaţi la Kubo?

Harry Killer îşi însoţeşte ultimele cuvinte cu o privire străpungătoare, pe cînd noi ne uităm unul la altul, stînjeniţi. Întrebarea ne încurcă, într-adevăr, căci ne-am înţeles să nu rostim numele domnişoarei Buxton. Din fericire, domnul Barsac găseşte un răspuns potrivit:

— Părăsiţi de escortă, ne îndreptam spre Tombuctu, spune el.

— De ce nu spre Sikasso? Era mult mai aproape.

— Am socotit că ar fi mai bine să mergem la Tombuctu.

— Hm! face Harry Killer, cu un aer nehotărît. Apoi, după o clipă, continuă: Deci nu aveaţi intenţia să mergeţi spre est, pînă la Niger?

— Nu, afirmă domnul Barsac.

♦ Proiectul RI 2010 ♦ ♦ Jules Verne 2010 ♦

— Dacă aş fi putut ghici asta, ne spune Harry Killer, n-aţi fi fost astăzi aici.

Frumoasă farsă!... Ca şi cum s-ar fi ostenit să ne întrebe!...

Profit de noua tăcere care urmează după afirmaţia absurdă a lui Harry Killer, ca să iau cuvîntul la rîndul meu. Eu, unul, sînt un om cît se poate de logic. Tot ce nu-i logic mă supără; îmi face impresia unui dulap în care lucrurile sînt puse de-a valma. Iar în toată povestea aceasta există ceva care mă sîcîie. Intervin, deci, şi spun extrem de politicos:

— Scuzaţi-mă, stimate domn, dar aş fi curios să ştiu de ce v-aţi dat osteneala să ne aduceţi aici, în loc să ne ucideţi pur şi simplu. Căpitanului dumneavoastră Edward Rufus şi oamenilor săi le-ar fi fost uşor să o facă, fiindcă noi nu bănuiam nimic, şi ar fi fost cea mai bună cale să vă descotorosiţi de noi.

Harry Killer şi-a încruntat sprîncenele şi mă priveşte cu dispreţ. Cine e pigmeul care cutează să-i vorbească? Totuşi, binevoieşte să-mi răspundă:

— Ca să evit ancheta autorităţilor franceze, pe care uciderea unei misiuni ar fi provocat-o neapărat.

În parte, sînt satisfăcut. Dar nu de tot. Şi spun:

— Mi se pare că şi dispariţia noastră va avea acelaşi rezultat.

— Firește, recunoaşte Harry Killer, care, pentru moment, dă dovadă de multă logică. De aceea aş fi preferat să vă văd renunţînd la călătoria asta. Numai încăpăţînarea voastră m-a silit să vă aduc aici.

Adversarul îmi întinde o mînă de ajutor. Trebuie să mă grăbesc s-o apuc.

— Totul se mai poate aranja, spun eu. Acum, cînd ştiţi că n-avem deloc intenţia să mergem pînă la Niger, n-aveţi decît să ne duceţi înapoi de unde ne-aţi luat, şi cu asta, basta...

— Ca să mergeţi apoi să povestiţi peste tot ce aţi aflat? Ca să daţi la iveală existenţa acestui oraş, necunoscut de nimeni pe lume? mă întrerupe violent Harry Killer. Nu, acum e prea tîrziu. Cine intră în Blackland nu mai iese niciodată din el.

N-are decît să zbiere cît o vrea. Încep să mă obişnuiesc cu furiile lui. Deci nu mă tulbur deloc, şi stărui:

— Atunci, ancheta va avea loc?

— Probabil, răspunde Harry Killer, al cărui ac barometric a şi revenit la frumos-fix; dar poziţia mea va fi mai bună. Dacă voi fi descoperit, şi dacă va trebui în sfîrşit să lupt, voi avea măcar ceva care mi-ar lipsi dacă aţi fi morţi.

— Ce anume?

— Ostatici.

E tare suveranul acesta atotputernic. Are perfectă dreptate. Dar şi eu am avut dreptate să-i iau interviul, căci din răspunsurile lui reiese că n-are de gînd să ne trimită pe lumea cealaltă. Şi asta e totdeauna plăcut de aflat.

Harry Killer şi-a reluat locul, în dosul mesei, în jilţ. E un individ care te zăpăceşte. Iată-l acum perfect calm şi stăpîn pe sine.

— Să precizăm situaţia, spune el cu un ton glacial, care pentru noi e o noutate. Vă aflaţi la Blackland, şi nici unul dintre voi n-o să mai iasă de aici. Cît despre traiul vostru, o să fie după cum vi-l veţi face voi înşivă. Eu n-am de dat socoteală nimănui. Pot să vă ţin mai departe la închisoare sau să vă ucid, dacă am chef, după cum pot să vă las libertatea de care mă bucur eu însumi în limitele imperiului meu.

Iar „imperiu"! Să mori de rîs, nu alta!...

— Asta depinde de voi, continuă Harry Killer, adresîndu-se mai ales domnului Barsac, pe care fără îndoială că îl socoteşte şeful nostru. Pentru mine, o să fiţi sau ostatici, sau...

Harry Killer face o pauză. Domnul Barsac îl priveşte cu o uimire pe care i-o înţeleg. Ce am mai putea fi?

— Sau colăboratori, încheie Harry Killer, rece.

A spune că propunerea lui Harry Killer ne miră, ar fi prea puţin. Sîntem cu adevărat „încremeniţi".

Totuşi, el continuă, cu aceeaşi răceală:

— Să nu vă închipuiţi că mă înşel în privinţa înaintării progresive a trupelor franceze. Dacă, pînă una-alta, existenţa mea e încă ignorată, într-o bună zi va fi neapărat cunoscută. În ziua aceea, va trebui sau să mă bat, sau să negociez. Să nu credeţi că mă tem de luptă. Sînt în stare să mă apăr. Dar războiul nu e unica soluţie posibilă. Colonizarea buclei Nigerului va fi suficientă ca să dea, ani de-a rîndul, destulă bătaie de cap Franţei. Ce interes ar avea ea să încerce riscul unei înfrîngeri doar ca să înainteze, în ciuda voinţei mele, spre est, peste un ocean de nisip pe care eu sînt pe cale de a-l transforma în cîmpii fertile? Nişte negocieri bine conduse s-ar putea deci încheia printr-o alianţă...

Tare încrezut mai e tipul! Respiră orgoliu prin toţi porii! Nu zău, cine şi-ar putea închipui Republica franceză aliindu-se cu un asemenea despoţel bubos?

— Cu dumneavoastră! exclamă uimit domnul Barsac, exprimînd gîndul tuturor.

Atît e de ajuns ca să dezlănţuie furtuna. De fapt, calmul dura cam de mult. Începuse să devină monoton.

— Poate că nu mă găsiţi demn de un asemenea lucru! zbiară Harry Killer, cu ochii scăpărînd de furie, lovind din nou masa care n-are nici o vină. Sau trageţi cumva nădejde să-mi scăpaţi?... Încă nu-mi cunoaşteţi puterea... Apoi se ridică şi încheie, cu un glas în care bubuie mînia: O s-o cunoaşteţi curînd!

La chemarea lui, cîţiva oameni din Gărzile Negre au intrat. Sîntem înhăţaţi, împinşi. Urcăm scări nesfîrşite, apoi sîntem siliţi să străbatem în pas alergător o terasă vastă, după care vin alte scări. Ieşim în sfîrşit pe platforma unui turn, unde Harry Killer ne ajunge curînd din urmă.

Omul acesta e schimbător ca valurile mării. Cu el nu există jumătăţi de măsură. Trece brusc de la o furie nebună la un calm glacial, şi invers. Pentru moment, n-a mai păstrat nici urmă din ultima lui furie.

— Vă aflaţi la patruzeci de metri înălţime, ne spune el cu tonul unui ghid care explică o privelişte. Orizontul e, deci, cam la douăzeci şi trei de kilometri de aici. Puteţi constata, totuşi, că, oricît de departe vi s-ar duce privirea, pustiul care ne înconjoară a făcut loc unei cîmpii fertile. Imperiul pe care îl conduc ar avea, deci, minimum peste o mie şase sute de kilometri pătraţi. În realitate, are trei mii. Aceasta e opera înfăptuită în zece ani.

Harry Killer se întrerupe o clipă. Cînd s-a bucurat îndeajuns în orgoliul său, la urma urmelor îndreptăţit de data aceasta, continuă:

— Dacă cineva ar încerca să pătrundă sau să iasă din întinderea aceasta de trei mii de kilometri pătraţi, aş fi imediat anunţat printr-un triplu şir de posturi instalate în plin pustiu şi legate prin telefon de palatul meu...

Iată deci explicaţia oazelor şi a stîlpilor telegrafici pe care i-am văzut alaltăieri dimineaţa. Dar să-l ascultăm pe Harry Killer, care, arătîndu-ne un foişor de sticlă, asemănător cu al unui far, deşi cu mult mai mare, înălţat în mijlocul platformei, continuă pe acelaşi ton:

— Chiar de n-ar fi aşa, şi tot n-ar putea nimeni să treacă, fără voia mea, peste zona de protecţie, lată de-un kilometru şi situată la cinci kilometri de zidurile Blacklandului, pe care razele unor puternice proiectoare o străbat în timpul nopţii. Datorită dispoziţiei sale optice, instrumentul acesta, care a primit numele de cycloscop, redă pe verticală fîşia circulară de teren ale cărei puncte, mărite enorm, paznicul, aflat în centrul aparatului, le are continuu sub ochi, din toate părţile. Intraţi în cycloscop, vă dau voie, şi priviţi cu ochii voştri.

Curiozitatea fiindu-ne puternic stîrnită, profităm de îngăduința lui Harry Killer și pătrundem în foișor printr-o ușă formată dintr-o lentilă uriașă prinsă în balamale. De cum ne aflăm închiși înăuntru, lumea exterioară își schimbă înfățișarea în ochii noștri. Oriîncotro ne-am îndrepta privirile, zărim la început numai un zid vertical, împărțit printr-o rețea de dungi negre în nenumărate pătrățele distincte. Zidul acesta, a cărui bază e despărțită de noi printr-o prăpastie de bezne și al cărui creștet ni se pare că ajunge pînă la o înălțime uluitoare, pare făcut dintr-un fel de lumină lăptoasă. Totuși, constatăm imediat că zidul nu are o culoare uniformă și că, dimpotrivă, culoarea lui e rezultanta unei infinități de pete în tonalități diferite și cu forme destul de nesigure. O clipă de atenție ne arată că petele acestea sînt, unele — arbori, altele — ogoare sau drumuri, altele — oameni care lucrează pămîntul, totul mărit îndeajuns ca să poată fi ușor recunoscut.

— Îi vedeți pe negrii de colo? ne spune Harry Killer arătîndu-ne două pete separate printr-un mare interval. Să presupunem că le dă prin gînd să fugă. N-ar dura prea mult.

Vorbind astfel, a ridicat un transmițător telefonic.

— Cercul o sută unsprezece. Raza o mie cinci sute douăzeci și opt, spune el. Apoi, luînd un alt transmițător, adaugă: Cercul patrusprezece. Raza șase mii patru sute doi. În sfîrșit, întorcîndu-se spre noi, ne sfătuiește: Uitați-vă bine.

După cîteva clipe de așteptare, în timpul cărora nu se petrece nimic deosebit, una din pete e acoperită pe neașteptate de-un nor de fum. Cînd fumul s-a împrăștiat, pata a dispărut.

— Ce s-a întîmplat cu omul care lucra acolo? întrebă domnișoara Mornas, gîtuită de emoție.

— E mort, răspunde rece Harry Killer.

— Mort!... exclamăm noi. L-ați ucis fără un motiv pe nefericitul acela!...

— Liniștiți-vă, nu-i decît un negru, ne explică Harry Killer cu o simplitate desăvîrșită. Marfă lipsită de valoare. Cînd nu mai e, tot se găsește din belșug. Ăsta a fost nimicit de o torpilă aeriană. Un fel de rachetă, care bate la douăzeci și cinci de kilometri și a cărei rapiditate și precizie ați putut s-o apreciați.

Pe cînd îi ascultăm explicațiile, pe cît ne îngăduie tulburarea pricinuită de-o cruzime atît de mîrșavă, ceva a intrat în cîmpul nostru vizual, s-a ridicat repede de-a lungul zidului lăptos, iar a doua pată a dispărut și ea.

— Și omul acesta? întreabă domnișoara Mornas, abia respirînd. E mort și el?

— Nu, răspunde Harry Killer, ăsta e viu. O să-l vedeţi într-o clipă.

Harry Killer iese, înconjurat de garda care ne împinge afară. Iată-ne din nou pe platforma turnului. Privim în jurul nostru şi, la oarecare distanţă, vedem gonind cu viteza unui meteor un aparat asemănător cu cele ce ne-au transportat aici. Şi deslușim un obiect care se balansează atîrnat sub partea lui dinspre sol.

— Iată planorul, spune Harry Killer, care ne face să aflăm astfel numele maşinii zburătoare. În mai puţin de un minut veţi şti dacă e posibil să intri sau să ieşi de-aici fără voia mea.

Într-adevăr, planorul se apropie rapid. Creşte văzînd cu ochii. Şi, deodată, ne înfiorăm: obiectul care se balansează sub el e un negru, pe care un fel de cleşte gigantic îl ţine de mijlocul trupului.

Planorul se apropie şi mai mult... Trece pe deasupra turnului... Grozăvie! Cleştele s-a deschis, şi nefericitul negru s-a strivit căzînd la picioarele noastre.

Sîntem stropiţi de sînge.

Un strigăt de indignare se înalţă din piepturile noastre. Dar domnişoara Mornas nu se mulţumeşte numai să strige, ci şi acţionează. Cu ochii scînteietori, palidă, cu buzele vinete, ea îşi îmbrînceşte paznicii surprinşi şi se năpusteşte spre Harry Killer.

— Laşule!... Ucigaş ticălos!... îi strigă ea în obraz, încercînd să strîngă cu mîinile ei mici gîtul banditului.

Acesta se desface uşor din strînsoare, iar noi tremurăm pentru soarta curajoasei noastre prietene. Vai! N-am putea s-o ajutăm cu nimic! Paznicii ne-au şi înşfăcat şi acum sîntem pe jumătate trîntiţi la pămînt.

Din fericire, se pare că tiranul nu are, pentru moment, cel puţin, intenţia s-o pedepsească pe curajoasa noastră prietenă, trasă acum înapoi de doi dintre oamenii lui. Dacă pe gură i s-a ivit o strîmbătură feroce, în schimb ceva ca o expresie de plăcere i-a trecut prin ochii aţintiţi asupra tinerei fete care încă mai tremură toată.

— Ia te uită, face el cu un ton destul de binevoitor, are temperament, cîrlana! Apoi, împingînd cu piciorul rămăşiţele nefericitului negru, adaugă: De!... Nu trebuie să te tulbure atîta lucru micuţo.

Harry Killer coboară, noi sîntem împinşi după el şi readuşi în aceeaşi încăpere, atît de bogat mobilată, cu o masă şi un singur jilţ, pe care o voi numi de acum înainte, pentru acest motiv,

sala tronului. Harry Killer ia loc pe sus-numitul tron și ne privește.

Cînd spun că ne privește... Într-adevăr, el nu-i dă atenție decît domnișoarei Mornas. Își ține aţintiţi asupra ei ochii înfricoșători, în care se aprinde încetul cu încetul o licărire de răutate.

— Acum îmi cunoașteți puterea, spune el în sfîrșit, și v-am dovedit că ofertele mele nu sînt de lepădat. Le reînnoiesc, pentru ultima oară. Mi s-a spus că printre voi se află un deputat, un medic un ziarist și doi dobitoci....

Cînd e vorba de domnul Poncin, mai treacă-meargă! Dar cu bietul Saint-Bérain, ce nedreptate!

— Deputatul va negocia, dacă va fi cazul, cu Franța; pentru medic, voi construi un spital; ziaristul va intra la „*Blackland's Thunder*“, iar pe ceilalți doi o să văd cum îi voi folosi. Rămîne mititica. Ea îmi place... O iau de nevastă.

Vă închipuiți că am picat din nori auzind concluzia aceasta neașteptată. Dar cînd ai în față un nebun!...

— Nimic din toate acestea nu se va realiza, spune cu fermitate domnul Barsac. Ticăloșiile la care am fost martori nu ne-au clintit hotărîrea. Dimpotrivă, vom îndura silnicia, cît va trebui, dar niciodată, orice s-ar întîmpla, nu vom fi decît prizonierii sau victimele dumitale. Cît despre domnișoara Mornas...

— Aha, Mornas o cheamă pe viitoarea mea soție, îl întrerupe Harry Killer.

— Mornas sau oricum altfel m-aș numi, strigă prietena noastră ajunsă în culmea mîniei, află că te consider o fiară, o făptură abjectă și respingătoare, și că socotesc propunerea pe care mi-ai făcut-o drept cea mai josnică insultă, cea mai rușinoasă, cea mai...

Domnișoara Mornas nu mai poate vorbi de indignare și izbucnește în hohote de plîns. Cît despre Harry Killer, el se mulțumește să rîdă. Bate vîntul îndurării, nici vorbă...

— Bun, bun... face el. Nimic nu ne grăbește. Vă dau tuturor o lună de gîndire.

Dar barometrul a coborît deodată; ajuns la sfîrșitul timpului frumos, Harry Killer se ridică și, adresîndu-se paznicilor, le spune cu glas tunător:

— Să fie duși de-aici!

Domnul Barsac se împotrivește o clipă și-i strigă lui Harry Killer:

— Și peste o lună ce-o să faci cu noi?

Vîntul s-a și întors. Tiranul nu se mai ocupă de noi. Mîna lui tremurătoare duce spre gură o duşcă de alcool pe care tocmai a turnat-o în pahar. La întrebarea lui Barsac, el își ia paharul de pe buze, apoi, fără să arate pic de mînie, spune pe un ton nehotărît, ridicînd ochii spre tavan:

— Nu prea știu... Poate că o să pun să vă spînzure...

Capitolul IV

DE LA 26 MARTIE LA 8 APRILIE

După cum spunea Amédée Florence în notele sale, cei șase prizonieri ieșiră extrem de tulburați de la întrevederea cu Harry Killer. Moartea celor doi negri nefericiți, și mai ales înfricoșătorul sfîrșit al celui de-al doilea dintre ei, îi emoționase profund. Puteau deci să existe ființe atît de crude încît să pricinuiască asemenea suferințe, fără motiv, din capriciu, numai ca să-și dovedească puterea dezgustătoare?

O surpriză, altminteri plăcută, îi aștepta la ieșirea de la întrevederea aceasta agitată. Fără doar și poate, Harry Killer, care tocmai le acordase un răgaz de-o lună ca să se hotărască, voia să încerce să-i cîștige, purtîndu-se bine cu ei. Oricum, ușile celulelor respective nu mai erau zăvorîte ca pînă atunci și, din clipa aceea, prizonierii putură să circule liber în galeria care deveni încăpere comună și unde li se dădu voie să stea împreună cît voiau.

La unul din capetele galeriei acesteia începea o scară care dădea, la etajul imediat superior, pe acoperișul bastionului de la colțul Palatului în care se aflau situate celulele lor. Plăcerea de-a se plimba pe platforma aceasta le fu de asemenea lăsată. Dacă, în orele cînd soarele dogorea, ei nu puteau profita de avantajul acesta, în schimb se bucurară din plin de plăcerea de a-și petrece în aer liber serile, prelungite cît aveau chef, fără ca nimeni să le facă nici cea mai mică observație.

În asemenea condiții, viața nu le era, în definitiv, prea grea și prizonierii se simțeau atît de fericiți pe cît le îngăduia răpirea libertății și neliniștea îndreptățită cu care priveau viitorul. Ansamblul celulelor, al galeriei și al terasei constituia un adevărat apartament separat, unde nimic nu amintea de închisoare, în afară de ușa încuiată la celălalt capăt al galeriei, aflată în fața

scării al cărei acces le era permis. În dosul uşii acesteia se aflau paznicii. Vocile şi zăngănitul armelor le aminteau mereu prizonierilor că se aflau în faţa unui prag de netrecut.

Serviciul le era asigurat de Tchumuki, care dădea dovadă de mare zel. Dealtfel, prizonierii nu-l vedeau decît în timpul serviciului. În afara orelor destinate curăţeniei celulelor şi servitului meselor, el nu se afla niciodată acolo, şi prizonierii nu erau nevoiţi să îndure prezenţa puşlamalei căreia îi datorau nenorocirile lor prezente.

În timpul zilei, ei îşi făceau vizite unii altora sau se plimbau prin galerie, iar la apusul soarelui se urcau pe platforma unde, uneori, Tchumuki le servea cina.

Bastionul, de formă pătrată, în care se aflau încarceraţi, ocupa colţul apusean al Palatului şi domina din două părţi marea terasă de care îi despărţea şirul de curţi interioare, străbătute cînd fuseseră la turnul central să vadă cycloscopul. Dintre celelalte două faţade, una se înălţa spre Esplanada instalată între Palat şi Uzină, şi era mărginită de un zid imens, spre Red River, iar cealaltă prelungea zidul acesta din urmă şi dădea direct în rîu, de la o înălţime de vreo treizeci de metri.

Orice evadare era socotită deci imposibilă. Fără să mai vorbim de greutatea de a scăpa de supravegherea a cărei eficacitate Harry Killer le-o demonstrase cu atîta cruzime, ar fi fost cu neputinţă să te gîndeşti să ieşi măcar din Palat. Să treci din bastion pe terasa unde mişunau necontenit Consilierii, *Merry Fellows*, de serviciu, şi negrii din grupul de servitori sau din Garda Neagră n-ar fi folosit la nimic, admiţînd chiar că turul acesta de forţă s-ar fi putut realiza. Şi nici n-ai fi cîştigat mai mult, scăpînd pe Esplanada împrejmuită din toate părţile de ziduri de netrecut. Doar Red River ar fi putut oferi o ieşire, dar prizonierii nu aveau nici luntre şi nici măcar vreun mijloc pentru a coborî cei treizeci de metri în verticală, care îi separau de rîu.

De la înălţimea platformei, ei puteau urmări cu privirea cursul rîului care, la deal şi la vale, dispărea între două şiruri de copaci a căror mărime începea să devină respectabilă, deşi fuseseră plantaţi abia de zece ani. Cu excepţia Grădinii publice, mascată de restul Palatului, oraşul Blackland li se desfăşura şi el în faţa ochilor. Prizonierii vedeau acolo cele trei sectoare despărţite de ziduri înalte, străzile semicirculare şi concentrice, cartierele de vest şi de est, cu populaţia lor albă destul de rară, şi centrul unde, în zori, mişuna o mare mulţime de negri, înainte de a se împrăştia pe cîmpurile din preajmă.

Privirile lor pătrundeau de asemenea, în parte, şi în Uzină, dar ceea ce zăreau acolo nu le dădea decît puţine lămuriri despre acest al doilea oraş cuprins în primul, cu care părea că n-are nici o legătură. La ce erau întrebuinţate feluritele clădiri dominate de un coş din care nu ieşea niciodată fir de fum, şi de un turn identic cu al Palatului, dar deasupra căruia se înălţa cu peste o sută de metri pilonul inexplicabil remarcat de Amédée Florence în momentul sosirii? Ce însemnau vastele clădiri ridicate în partea dinspre Red River a incintei, şi dintre care multe erau acoperite cu un strat gros de pămînt plantat cu gazon? Căror necesităţi răspundea cealaltă parte, cea mai înaltă, care cuprindea grădini de zarzavat şi livezi? Ce rost avea căptuşeala metalică de pe partea de sus a zidului înalt care forma incinta particulară a acestei îngrădituri? La ce folosea şanţul atît de lat şi de adînc, aflat la temelia zidului? Şi ce rost avea însuşi zidul, căci spre cele două părţi pe care nu le mărginea nici rîul, nici Esplanada, mai exista un al doilea zid, după care începeau cîmpurile. Ai fi zis că oamenii care construiseră acest orăşel separat ţinuseră să-l înzestreze cu mijloace de apărare suplimentare şi să-i facă, totodată, imposibilă orice comunicare directă cu exteriorul. Toate acestea erau inexplicabile.

Întrebat în privinţa lor, Tchumuki nu putuse decît să dea numele oraşului interior. *Work-House*, atît spusese el, cu un fel de teamă superstiţioasă, stîlcind teribil numele acesta, tălmăcit în povestirea noastră prin cuvîntul uzină. Dealtfel, Tchumuki, proaspăt recrutat de Harry Killer, pesemne că nu ştia mai mult, şi fără îndoială că nici el n-ar fi fost în stare să arate motivele sentimentului de teamă încercat cînd priveai într-acolo şi care părea să nu fie decît reflectarea sentimentului general al oraşului. O forţă era deci ascunsă după zidul fără ieşiri aflat în faţa Palatului. De ce natură era forţa aceasta? Va putea ea vreodată să fie cunoscută şi făcută favorabilă?

Dacă libertatea tuturor sporise foarte mult, după cum s-a spus, Jane Buxton se bucura de mai multă libertate decît toţi ceilalţi. La ordinul lui Harry Killer, Tchumuki îi adusese la cunoştinţă că ea putea să se ducă şi să vină, fără oprelişte şi fără a avea teamă de nimeni, atît în Palat cît şi pe suprafaţa Esplanadei. Îi era interzis doar să treacă dincolo de Red River, ceea ce dealtfel nici n-ar fi putut face, căci un post de *Merry Fellows* stătea permanent de gardă pe *Castle's Bridge*.

Inutil să mai spunem că tînăra fată nu profitase deloc de permisiunea dată astfel. Orice urma să se întîmple, soarta ei avea

să fie una cu a tovarăşilor de suferinţă. Ea rămînea deci, ca şi ei, prizonieră, spre marea uimire a lui Tchumuki care, de partea lui, socotea mai mult decît minunate propunerile făcute fostei lui stăpîne.

— Tu nu bine rămîi închisoare, îi spunea el. Cînd tu măritată Stăpîn, este bine. Tu liberat albi.

Dar Jane Buxton asculta cu indiferenţă pledoariile acestea şi Tchumuki îşi bătea gura de pomană.

Cînd nu erau împreună în galerie sau pe platforma bastionului, prizonierii îşi ocupau vremea fiecare după gusturile lui particulare.

Barsac avea slăbiciunea de a se mîndri peste măsură cu atitudinea lui fermă în cursul întrevederii cu Harry Killer. Complimentele meritate aduse de ceilalţi îi măguleau orgoliul. Deputatul ar fi fost în stare să îndure orice supliciu fără să clipească, numai ca să dobîndească altele. Cum la el toate sentimentele luau o formă oratorică, Barsac îşi lucra necontenit, din ziua aceea, discursul pe care ţinea să-l servească cu prima ocazie tiranului. Îşi şlefuia şi-şi răsşlefuia fraza răzbunătoare pe care avea s-o „improvizeze" şi să i-o arunce în faţă lui Harry Killer, dacă acesta mai îndrăznea să-şi repete propunerile înjositoare.

Doctorul Châtonnay şi Saint-Bérain, complet vindecat de lumbago-ul său, amîndoi cam neocupaţi, unul din lipsă de bolnavi, celălalt din pricina împrejurărilor care îl împiedicau să se dedea sportului său favorit, stăteau cel mai adesea pe lîngă Jane Buxton şi făceau totul ca să o consoleze. Amintirea tatălui ei părăsit în singurătatea castelului Glenor o copleşea cu atît mai mult pe tînăra fată, cu cît ea credea acum că ar avea cu ce să potolească deznădejdea fără leac a bătrînului. Va putea oare să-i aducă vreodată dovezile, încă incomplete, dar destul de tulburătoare, ale nevinovăţiei lui George Buxton?

Amédée Florence îşi ocupa o bună parte din timp, redactîndu-şi notele zilnice. Nu trecea zi în care să nu-şi facă datoria aceasta profesională. Dacă va mai avea norocul să revadă vreodată Europa, aventurile misiunii Barsac vor fi cel puţin cunoscute în cele mai mici amănunte.

Cît despre domnul Poncin, el nu spunea şi nu făcea nimic, ci doar îşi trecea din cînd în cînd, în voluminosul său carnet, vreuna din însemnările cabalistice care continuau să-l intrige încă foarte mult pe Amédée Florence.

— *Pentru moment, fac probleme*

— Aş fi indiscret, domnule Poncin, îndrăzni el într-o bună zi să-i spună tăcutului său tovarăş, dacă v-aş întreba ce notaţi cu atîta grijă?

Faţa domnului Poncin se lumină. Nu! Nu era deloc indiscret! Dimpotrivă, domnul Poncin se simţea grozav de măgulit că cineva dădea atenţie lucrărilor sale şi le aprecia interesul.

— Pentru moment, fac probleme, spuse el cu un aer important.

— Asta-i bună! făcu reporterul.

— Da, domnule. Astfel, tocmai am rezolvat-o pe aceasta: „A are de două ori vîrsta pe care B o avea cînd A avea vîrsta pe care o are B. Cînd B va avea vîrsta actuală a lui A, suma vîrstelor lor va face N ani. Care e vîrsta lui A şi a lui B?“ Reprezentînd prin x vîrsta lui A...

— Dar toată combinaţia asta nu-i deloc o problemă, domnule Poncin! exclamă Amédée Florence. E o simplă pierdere de timp, obositoare! Şi te distrează exerciţiul ăsta?

— Mai bine ai spune că e pasionant! Problema aceasta e de-o eleganţă cu totul deosebită. O rezolv încă din copilărie, fără să mă plictisesc de ea.

— Din copilărie?... repetă Amédée Florence, uluit.

— Da, domnule! afirmă domnul Poncin, mîndru. Astăzi am ajuns la cea de-a o mie o sută nouăzeci şi şaptea soluţie, care dă, pentru A, patru mii şapte sute opt zeci şi opt de ani, iar pentru B trei mii cinci sute nouăzeci şi unu de ani.

— Nu prea sînt tineri, observă Amédée Florence, fără să se clintească. Dar celelalte o mie o sută nouăzeci şi şase de soluţii...

— Erau şi ele la fel de exacte. Cum toţi multiplii de 9 satisfac ecuaţia, numărul soluţiilor exacte este infinit. Chiar dacă aş trăi zece mii de ani şi tot nu i-aş da de capăt. Căci, într-adevăr, dacă punem pentru vîrsta lui A, x, iar pentru vîrsta lui B, y...

— Nu, nu, domnule Poncin! îl întrerupse Florence, înspăimîntat. Mai bine propun altă problemă care, pentru dumneata, are măcar meritul noutăţii.

— Te ascult cu plăcere, răspunse domnul Poncin, cu creionul în mînă, gata să scrie.

— Trei persoane, dictă Amédée Florence, înalte, una de un metru nouăzeci, a doua de un metru şaizeci şi opt, şi ultima de douăzeci şi şapte de centimetri, au parcurs trei sute treizeci şi doi de kilometri în douăzeci şi opt de zile. Cîţi kilometri vor parcurge într-o secundă, opt persoane, dintre care două fără picioare, ştiind că vîrsta lor medie este de patruzeci şi cinci de ani?

— E o regulă de trei, spuse domnul Poncin, a cărui frunte grozav de încreţită arăta că gîndeşte.

— Studiaz-o cu mintea odihnită, se grăbi să-l sfătuiască Amédée Florence. Deci, tot timpul călătoriei noastre, numai calcule de felul acesta ai notat în carnet?

— Da' de unde, domnule Florence! protestă Poncin, cu un aer important. Pentru mine, problemele nu sînt decît o distracţie, o destindere, un joc al minţii. De obicei, mă ocup de chestiuni mai înalte şi mai serioase, te rog să mă crezi.

— Aş putea şti?...

— Eu sînt statistician, mărturisi domnul Poncin, cu falsă modestie.

— Deci, acolo e numai statistică, spuse Florence arătînd faimosul carnet.

— Da, domnule, răspunse domnul Poncin, cu adevărat beat de entuziasm. Notele acestea sînt o mină de informaţii, inepuizabilă! Am descoperit lucruri uimitoare, domnule!

Domnul Poncin deschisese caietul şi răsfoi repede paginile.

— Iat-o pe aceasta, domnule! exclamă el arătînd una din note, datată cu 16 februarie. În şaptezeci de zile, am văzut nouă turme de antilope, numărînd în total trei mii nouă sute şapte capete (le-am numărat), ceea ce dă o medie de patru sute treizeci şi patru antilope şi unsprezece sutimi, de fiecare turmă. Într-un an, am fi întîlnit deci, matematic, patruzeci şi şase de turme şi nouăzeci şi trei sutimi de turmă, adică douăzeci de mii trei sute şaptezeci şi două de antilope şi şaptezeci şi opt de sutimi. De unde rezultă în mod ma-te-ma-tic că cele cincizeci şi patru de mii şase sute de kilometri pătraţi, la care evaluez suprafaţa buclei Nigerului, conţin cinci sute cincizeci şi şase de mii o sută şaptezeci şi şase de antilope şi opt sute nouăzeci şi patru miimi de antilopă. Iată o informaţie destul de preţioasă pentru zoologie, nu-i aşa?

— Într-adevăr... într-adevăr... bîigui Amédée Florence, năucit.

— Lucruri uimitoare, v-am spus! continuă între timp domnul Poncin, volubil. Ştiu, de pildă, că în bucla Nigerului există o medie de nouă miimi de caiman şi de douăzeci şi şapte zece-miimi de hipopotam pe metru pătrat de rîu! Că ea a produs, anul acesta, şase sute optzeci şi două de triliarde trei sute douăzeci şi unu de biliarde două sute treizeci şi trei de miliarde o sută şapte milioane patru sute optzeci şi cinci de mii plus unu boabe de mei! Că se nasc în ea zilnic, în medie, douăzeci şi opt miimi de copil în fiecare sat şi că aceste douăzeci şi opt miimi cuprind

două sute şaptezeci şi şapte miimi de fată şi o sută nouăzeci şi nouă şaptesprezece-miimi de băiat! Că tatuajele negrilor din regiunea aceasta, puse cap la cap, ar forma o sută trei mii cinci sute douăzeci de optimi din ocolul pămîntului! Că...

— Destul... destul... domnule Poncin! îl întrerupse Florence astupîndu-şi urechile. E minunat, într-adevăr, dar mărturisesc că e prea mult pentru mine. O ultimă întrebare. Toate hieroglifele pe care mi-am îngăduit să le copiez într-o bună zi ar avea, deci, sensuri asemănătoare cu cele arătate acum?

— Exact, declară domnul Poncin. 5 D şi 16 F reprezintă data şi înseamnă pur şi simplu 5 decembrie şi 16 februarie. S.s. înseamnă sate străbătute. O. oameni, M. medie, F. femei, P.S. pe sat, k. p. kilometru pătrat etc., etc. Toate acestea sînt cît se poate de simple. Cel mai interesant lucru e concluzia, adică populaţia totală a buclei Nigerului. Vezi, la 5 decembrie, p.t., adică populaţia totală: 1.479.114.

— Da, văd, spuse Florence, dar mai văd şi la data de 16 februarie: P.t. 470.652. Care din aceste două cifre e cea bună?

— Amîndouă, afirmă domnul Poncin. Prima era adevărată la 5 decembrie, a doua la 16 februarie.

— În acest interval a avut loc deci, fără să ştim, o molimă groaznică.

— Asta nu ştiu şi nu vreau să ştiu, declară superb domnul Poncin. Un statistician demn de acest nume îşi interzice să judece, domnule. El priveşte, observă, socoteşte, mai ales, numără, aici e totul, şi din cercetarea lui, din observaţiile lui, din numărătorile lui, rezultatele decurg de la sine. N-are nici o importanţă dacă ele se schimbă. Aceasta e ma-te-ma-tic inevitabil, dacă factorii lor s-au schimbat. Un asemenea amănunt n-ar putea împiedica o adunare să fie adunare, o scădere să fie scădere, o înmulţire...

— Să fie înmulţire, *et caetera*.

— *Et caetera*, repetă fără să se gîndească domnul Poncin. Statistica e o ştiinţă imuabilă, dar care evoluează necontenit, domnule.

Curiozitatea fiindu-i satisfăcută mai mult decît spera, Amédée Florence se grăbi să încheie discuţia la maxima aceasta admirabilă.

Cînd prizonierii se aflau împreună, subiectele discuţiilor erau mai serioase. După cum lesne se poate închipui, ei vorbeau, cel mai adesea, despre situaţia lor şi despre cel de care depindea ea,

adică despre Harry Killer, care le făcuse o impresie cu neputință de șters.

— Cine o fi individul acesta? întrebă într-o zi Barsac.

— Un englez, răspunse Jane Buxton. Accentul lui nu lasă nici o urmă de îndoială.

— Englez, fie, continuă Barsac, dar asta nu spune mare lucru. În orice caz, nu e un om obișnuit. Să creezi, în zece ani, orașul acesta, să transformi deșertul, așa cum a făcut el, să aduci apa acolo unde era necunoscută de veacuri, o asemenea operă presupune un adevărat geniu, servit de cunoștințe științifice imense. E de neconceput ca aventurierul nostru să posede daruri atît de minunate.

— Și e și mai de neînțeles pentru mine, care îl socotesc pe Harry Killer nebun, spuse Amédée Florence.

— Jumătate-nebun, măcar, rectifică doctorul Châtonnay, dar un jumătate-nebun alcoolic, ceea ce e cumplit.

— Reunirea acestor două calități, spuse Amédée Florence, face din el un tip clasic de tiran, adică un impulsiv căruia soarta i-a dat puterea și care dispune de ea ca un copil răzgîiat. Incapabil să rabde cea mai ușoară împotrivire, el trece, dintr-un foc, de la furie la calm, și invers, și vădește un profund dispreț pentru viața omenească, pentru a altora, bineînțeles.

— Un asemenea tip nu e rar în Africa, explică doctorul Châtonnay. Deprinderea de a trăi necontenit laolaltă cu niște oameni pe care îi condamnă la bunul plac, îi transformă adesea pe europeni în satrapi cruzi. Despotismul e o boală endemică în colonii. Harry Killer îl duce cam departe, atîta tot.

— Eu, repet, îl socotesc nebun, conchise Amédée Florence. Iar pe un nebun nu te poți bizui. Sînt sigur că ne-a uitat, și nimic nu garantează că, peste cinci minute, n-o să poruncească scurt să fim executați.

Timp de o săptămînă, presupunerile pesimiste ale lui Amédée Florence nu se împliniră și pînă la 3 aprilie viața se desfășură fără ca să se ivească nimic nou. În schimb, ziua aceea fu marcată de două evenimente de natură diferită. Pe la orele trei după-amiază, prizonierii avură plăcuta surpriză să o vadă sosind pe Malik. De cum o zări pe Jane Buxton, Malik se aruncă la picioarele ei și sărută cu o înflăcărare emoționantă mîinile bunei sale stăpîne, care era și ea foarte mișcată.

De la mica negresă prizonierii aflară că ea, în loc să fie transportată cu planoarele, venise împreună cu paisprezece oameni și cu cei doi sergenți din fosta escortă, parcurgînd drumul în etape,

♦ Proiectul RI 2010 ♦ ♦ Jules Verne 2010 ♦

în decursul cărora se purtaseră cît se poate de rău cu ea. Jane Buxton şi ceilalţi se feriră s-o întrebe pe Malik despre Tongané, de la care, judecînd după tristeţea tinerei negrese, ea nu avea, cu siguranţă, nici o veste.

Două ore după sosirea lui Malik, se ivi un al doilea incident, de o cu totul altă natură. Să fi fost ora cinci, cînd Tchumuki veni fuga în galerie. Dînd semnele unei vii agitaţii, el le aduse la cunoştinţă prizonierilor că era trimis de Harry Killer, cu porunca de a o aduce la Stăpîn pe domnişoara Mornas, pe care acesta se încăpăţîna s-o considere drept viitoarea lui soţie.

Prizonierii, fără excepţie, răspunseră printr-un refuz categoric la comunicarea lui Tchumuki şi acesta, cu toate stăruinţele lui, trebui să se retragă. De îndată ce negrul plecă, se discută cu însufleţire ciudata invitaţie a lui Harry Killer. Toţi erau de acord că tovarăşa lor nu trebuia, sub nici un motiv, să se despartă de ei!

— Vă mulţumesc, dragi prieteni, pentru protecţia curajoasă cu care mă înconjuraţi, le spuse Jane Buxton; dar să nu credeţi că aş fi lipsită de apărare, chiar dacă m-aş afla singură în faţa brutei acesteia, care, la urma urmei, nu e invulnerabilă. Dacă pe voi v-au prechezitionat, pentru o femeie n-au socotit utilă o asemenea precauţie, şi mi-au lăsat arma aceasta.

Vorbind astfel, Jane Buxton le arătă pumnalul găsit în mormîntul fratelui ei, şi pe care de atunci îl purta la brîu.

— Fiţi siguri că, la nevoie, voi şti să-l folosesc, încheie ea.

Abia îşi pusese la loc pumnalul pe care îl ascundeau poalele bluzei, cînd Tchumuki se reîntoarse complet înnebunit. Auzind răspunsul domnişoarei Mornas, Harry Killer fusese cuprins de o criză de nebunie furioasă şi-i poruncea acesteia să vină imediat la el. Dacă se încăpăţîna să refuze, cei şase prizonieri aveau să fie spînzuraţi pe loc.

Ezitarea nu-şi mai avea rost şi Jane Buxton, în imposibilitate de a-i expune la o asemenea primejdie pe cei tîrîţi de ea în aventura aceasta, se hotărî să cedeze, în ciuda protestelor violente ale prietenilor ei. Aceştia încercară zadarnic să-i împiedice cu forţa plecarea. La chemarea lui Tchumuki, o duzină de negri năvăliră în galerie şi-i reduseră la neputinţă pe cei cinci prizonieri, pînă cînd Jane Buxton dispăru.

Ea se întoarse abia pe la opt seara, după o absenţă de trei ore nesfîrşite, în timpul cărora tovarăşii ei, şi mai ales bietul Saint-Bérain, care plîngea cu hohote, fură chinuiţi de cele mai cumplite nelinişti.

— Ce s-a întîmplat? întrebară ei într-un glas, cînd o zăriră.

— Ce să se întîmple? Totul a trecut cu bine, răspunse tînăra fată, tremurînd încă.

— La urma urmei, ce voia de la dumneata?

— Nimic, sau mai degrabă voia să mă vadă, atîta doar. Cînd am sosit, el începuse să bea, după cum se pare că obișnuiește, și era pe jumătate beat. M-a silit să mă așez, și a început să-mi facă complimente, în felul lui. Mi-a spus că îi plac, că i-ar place să aibă o nevastă ca mine, și-a lăudat puterea și bogățiile, imense, după cîte spune, și de care mă voi bucura ca și el cînd îi voi fi soție. L-am ascultat liniștită, și m-am mărginit să-i răspund că ne-a acordat pentru gîndire o lună, din care abia a trecut o săptămînă. Oricît vi s-ar părea de curios, el nu s-a înfuriat. Într-adevăr, cred că am oarecare influență asupra dementului acestuia. M-a asigurat că va lăsa să treacă o lună pînă să ia vreo hotărîre, dar cu condiția să-mi petrec cu el toate după-amiezele.

— Va trebui deci să te mai reîntorci acolo, fetița mea! exclamă Saint-Bérain deznădăjduit.

— E neapărat necesar, răspunse Jane Buxton, dar, judecînd după cele petrecute în prima zi, nu cred că mă paște vreo primejdie. Înainte de șapte, era complet beat, și rolul meu a constat doar din a-i umple pipa și paharul, pînă cînd bruta a început să sforăie, lucru de care eu am profitat ca să vin la voi.

Începînd din ziua aceea, Jane Buxton trebui, într-adevăr, să se ducă să-l vadă zilnic, pe la orele trei, pe Harry Killer, lîngă care rămînea pînă la opt. După cîte povestea ea, pactul continua să fie îndeplinit în mod pașnic. Toate după-amiezele se petreceau la fel. Cînd sosea, Jane îl găsea pe despot cu Consilierii săi; Harry Killer le împărțea ordine care, altminteri, vădeau o inteligență neobișnuită. Nimic n-ar fi părut misterios în ordinele acestea legate de administrarea orașului sau de lucrările agricole, dacă Harry Killer nu s-ar fi aplecat, din cînd în cînd, la urechea vreunui Consilier, ca să-i spună vreun secret al cărui natură Jane n-o cunoștea.

Consiliul dura cu regularitate pînă la ora patru, apoi toți ceilalți se retrăgeau, iar Jane Buxton rămînea cu Harry Killer. Dar acesta nu întîrzia să o lase și el singură. Într-adevăr, în fiecare zi, precis la ora patru și jumătate, Harry Killer dispărea printr-o mică ușă a cărei cheie n-o lăsa din mîini. Unde se ducea? Jane n-avea nici cea mai mică idee.

În primele trei zile, ea așteptase reîntoarcerea lui Harry Killer, și, la cîteva clipe după plecarea lui, auzise vag niște zgomote

stranii, semănînd a gemete depărtate, scoase de un om supus la tortură. Vaietele acestea durau cam un sfert de ceas, apoi încetau și, după o lipsă de-o jumătate de ceas, Harry Killer, deschizînd ușa prin care ieșise, revenea foarte bine dispus. După ce Jane îi umplea pipele și-i turna în pahar, el se punea pe băut pînă se îmbăta de tot.

Timp de trei zile, Jane Buxton așteptase deci reîntoarcerea lui Harry Killer în odaia în care acesta o lăsa; curînd însă, nemaiputînd suporta să audă vaietele depărtate, semne vădite ale unei suferințe pe care îi era cu neputință s-o aline, Jane luase obiceiul să circule, în jumătatea de oră de singurătate, prin Palatul al cărui personal, Consilieri, servitori negri și *Merry Fellows*, începuseră să o cunoască, ba chiar îi arătau un oarecare respect.

În fiecare seară, exista un moment în care beția îl lăsa pe Harry Killer cu totul în mîinile ei. Atunci i-ar fi fost ușor să-l ucidă pe tiranul acesta alcoolic, lovindu-l cu pumnalul care constituia singura moștenire rămasă de la nefericitul ei frate. Și totuși, n-o făcuse. În afara silei firești pe care o resimțea la gîndul că ar putea lovi un om lipsit de apărare, oricît de ticălos ar fi fost el, la ce i-ar fi folosit crima aceasta? Dacă murea Harry Killer, tot rămînea întreaga bandă de tîlhari pe care el îi numea Consilieri, tot rămîneau fiarele din Garda Neagră, și toată gloata interlopă care forma populația Blacklandului. Situația prizonierilor ar fi fost, nu ușurată, ci, dimpotrivă, înrăutățită prin moartea, poate, a singurului om din oraș care, în orele lui de luciditate, dovedise o inteligență reală și fusese capabil să înțeleagă avantajele unei indulgențe relative. Întrebați în privința aceasta, tovarășii Janei Buxton căzuseră de acord cu ea. Nu, Harry Killer nu trebuia cu nici un preț lovit.

Dar un alt plan era mai bun, poate. Fiindcă Jane se bucura de încrederea tiranului, ar fi fost oare imposibil să se profite de lucrul acesta ca ei să-l ia prizonier? În clipa aceea, ostaticii ar fi avut și ei, la rîndul lor, un ostatic, și ar fi putut trata cu putere egală.

Din nefericire, planul acesta se lovea de mari greutăți. Cum să pună mîna pe Harry Killer, în ciuda personalului care circula prin Palat și a oamenilor care făceau de gardă la ușa lor? Și chiar dacă această primă piedică ar fi fost învinsă, nu se putea întîmpla oare ca populația Blacklandului să fie, de fapt, fericită că scapă de el și să nu vrea nici un fel de negocieri pentru eliberarea despotului? În sfîrșit, chiar dacă această ultimă presupunere nu s-ar

fi realizat, și dacă pînă la urmă s-ar fi ajuns la un tratat de pace, prin ce mijloace i s-ar fi putut asigura ducerea la îndeplinire? Atîtea probleme, a căror rezolvare era grozav de anevoioasă...

În afara planului de răpire, Jane Buxton își făurea personal un altul, pe care nu-l mărturisise încă prietenilor ei. Curiozitatea și mila îi erau stîrnite din plin — una de absențele regulate ale lui Harry Killer, cealaltă de vaietele depărtate pe care le auzea totdeauna la ora aceea a zilei. Seara, cînd Harry Killer, beat mort, nu mai știa pe ce lume se află, ea se simțise, de cîteva ori, ispitită să-i fure cheia de la ușa prin care el dispărea în fiecare după-amiază și să se ducă să vadă ce se află în dosul ei. Totuși, pînă acum nu avusese destul curaj și se împotrivise unei ispite a cărei satisfacere putea avea urmări grave.

Cinci zile se scurseră astfel, și sosi ziua de 8 aprilie.

În ziua aceea, puțin după orele nouă seara, prizonierii, printre care și Malik, adunați pe platforma bastionului, o ascultau pe Jane Buxton povestind peripețiile unei zile desfășurată, dealtfel, ca și cele precedente. La etajul de sub ei, Tchumuki își făcea ultimele îndatoriri, înainte de a pleca pînă a doua zi.

Nori grei, care, după cît se părea, aveau să se transforme curînd în ploaie, făceau noaptea foarte întunecoasă, deși luna nu se afla încă în ultimul pătrar. Pe platformă, unde nu ajungeau luminile de pe celălalt mal al lui Red River, era întuneric beznă.

Deodată, ceva căzu pe dale și făcu un zgomot sec, lovindu-le. Mirați, prizonierii își întrerupseră imediat discuția. De unde venea și ce putea fi obiectul acela pe care ochii lor nici nu-l deslușeau măcar?

Amédée Florence fu primul care își recăpătă sîngele rece. În cîteva secunde, el descoperi misteriosul proiectil. Era o piatră destul de mare, legată cu o sfoară care, la celălalt capăt, trecînd pe deasupra parapetului, trebuia să fie cufundată în Red River.

Ce puteau să însemne toate acestea? Era vorba de o cursă întinsă cu cine știe ce scop, sau prizonierii aveau în Blackland un prieten necunoscut, care le trimitea astfel un mesaj? Ca să afle, n-aveau decît să tragă sfoara la al cărei capăt, în acest caz, trebuie să fie legat un bilet. Fără să mai stea pe gînduri, Amédée Florence începu să tragă sus sfoara, dar trebui să se lase ajutat de doctorul Châtonnay. Sfoara, prea subțire, îi aluneca printre degete, din cauza greutății pe care o suporta. Nu putea deci să fie vorba de un simplu bilet.

Curînd, cei doi avură în mîini capătul, de care era legată o funie mult mai groasă. Așa cum făcuseră cu sfoara, ei traseră sus

și funia. După ce ridicară destul de ușor vreo treizeci sau treizeci și cinci de metri, se ivi o rezistență, nu fixă, cum ar fi fost în cazul cînd de funie ar fi legat un obiect dur, ci elastică, făcută parcă de un om care ar fi tras de capătul de jos. Timp de cîteva clipe, cei de pe platformă se simțiră foarte încurcați. Ce trebuiau să facă?

— Să legăm funia, propuse Amédeé Florence. O să ne dăm seama dacă asta vrea cel ce ne-o trimite.

Și așa făcură.

Curînd, funia se întinse. Fără doar și poate, cineva se cățăra pe ea, cineva pe care prizonierii, aplecați peste parapet, se căzniră să-l zărească. Și, într-adevăr, curînd, deslușiră o formă omenească suind rapid de-a lungul zidului.

Vizitatorul necunoscut își termină ascensiunea. O clipă mai tîrziu, el sărea peste parapet și cădea în mijlocul prizonierilor uluiți.

— Tongané!... exclamară ei, cu voci înăbușite.

Capitolul V

NOUA ÎNCHISOARE

Tongané nu numai că nu murise, dar, așa cum explică el mai tîrziu, nu fusese nici măcar rănit în urma atacului prin surprindere de la Kubo. Cum razele proiectorului nu-l atinseseră, el izbutise să se strecoare neobservat la adăpostul copacilor, iar atacatorii nu se mai ocupaseră de el.

Făcînd aceasta, Tongané nu se gîndise nici o clipă să-și părăsească stăpînii, cu atît mai mult cu cît Malik se afla cu ei. Dimpotrivă, nu urmărea decît să le vină în ajutor, dar se gîndise, pe bună dreptate că ar putea mai ușor s-o facă păstrîndu-și libertatea.

Departe de-a se gîndi la fugă, el se ținuse după atacatori. Le găsise urma, apoi, îndurînd nenumărate lipsuri în timpul traversării pustiului, îi urmărise pas cu pas pe cei ce-o aduceau pe Malik la Blackland, trăind doar din fărîmiturile culese de pe locurile unde ei poposiseră înaintea lui. Pe jos, Tongané mersese la fel de repede pe cît merseseră ei călări, și străbătuse zilnic cîte cincizeci de kilometri.

Doar în imediata apropiere a Blacklandului credinciosul negru se distanţase dinadins de ei. De îndată ce pătrunsese într-un cîmp cultivat, el se oprise şi aşteptase noaptea pentru a risca să pătrundă în teritoriul acesta necunoscut. Pînă dimineaţa, se ascunsese într-un tufiş stufos. Amestecîndu-se apoi în mulţimea de negri, lucrase pămîntul laolaltă cu ei, şi tot ca ei primise loviturile de bîtă pe care paznicii le împărţeau cu dărnicie. Seara, intrase în cartierul central, fără ca nimeni să-i dea vreo atenţie.

Astfel se scurseseră cîteva zile, în timpul cărora Tongané şterpelise dintr-o colibă părăsită funia. Înarmat cu prada lui, el izbutise, ţinîndu-se după cîţiva oameni din *Civil Body*, să ajungă la rîu, unde, timp de două zile care i se păruseră fără sfîrşit, stătuse ascuns sub bolta unui canal, pîndind momentul prielnic.

În aceste două zile îi văzuse în fiecare seară pe prizonieri umblînd de colo-colo pe platforma bastionului, dar se căznise zadarnic să le atragă atenţia. Prilejul aşteptat se ivise abia a treia zi, 8 aprilie. Norii groşi făcuseră noaptea foarte întunecată, şi Tongané profitase de beznă ca să iasă din ascunzătoare şi să le arunce stăpînilor săi funia, folosită apoi ca să ajungă pînă la ei.

Cum lesne se poate închipui, explicaţiile acestea n-au fost date decît mai tîrziu. Pentru moment, Tongané se mulţumi să sugereze că toţi ar putea fugi pe aceeaşi cale pe care o folosise el ca să vină. Jos, ar găsi o luntre de care el izbutise să facă rost, şi n-ar fi avut apoi decît să coboare pe Red River, la vale. Inutil de spus că planul lui fu adoptat fără discuţie. Cu patru oameni la vîsle şi cu ajutorul apei, s-ar fi putut face prea bine şase mile pe oră. Dacă, deci, plecau înainte de ora unsprezece, pînă în zori ar fi străbătut peste şaptezeci şi cinci de kilometri, adică ar fi depăşit de mult nu numai zona de protecţie situată în bătaia cycloscopului, de a cărui supraveghere fără doar şi poate că ar fi reuşit să scape plutind la adăpostul malurilor, dar şi limita cîmpurilor cultivate şi chiar ultimul dintre posturile aflate în plin pustiu. Apoi, ca să nu fie zăriţi de planoare, ar fi fost de ajuns să se ascundă în timpul zilei în vreo scobitură a malului, şi să reia navigaţia pe timp de noapte, pînă cînd ar fi ajuns la Niger. Cum Red River-ul probabil se vărsa în Niger cam pe la Bikini, sat în aval de Saye, deoarece curgea pe fosta albie a uedului Tafasasset, ar fi fost vorba deci de-o călătorie de patru sute cincizeci de kilometri în total, adică de patru sau cinci nopţi de navigaţie.

Planul acesta, repede discutat, fu adoptat la fel de repede. Înainte de a trece la executarea lui, prizonierii trebuiau, totuşi, să se debaraseze de Tchumuki. Se întîmpla uneori ca negrul să

rămînă ore întregi, seara, în galerie sau pe platformă, şi lucrurile nu puteau fi lăsate la bunul său plac. Trebuia lucrat, şi încă rapid.

Lăsînd-o pe Jane Buxton, pe inutilul domn Poncin şi pe Tongané în partea de sus a bastionului, ceilalţi prizonieri porniră să coboare scara. După primele trepte, ei îl văzură pe Tchumuki la etajul de dedesubt, căutînd să-şi termine, cu înţeleaptă încetineală, munca de fiecare zi. Negrul nu le dădu nici o atenţie celor patru bărbaţi de a căror prezenţă n-avea, dealtfel, nici un motiv să se teamă. Aceştia putură deci să se apropie de el, fără să-i trezească bănuielile.

Conform planului dinainte stabilit, Saint-Bérain începu atacul. Mîinile lui puternice prinseră deodată gîtul negrului, care nu mai avu timp să strige. Ceilalţi trei apucară apoi braţele şi picioarele puşlamalei. Tchumuki fu legat cu grijă; atacatorii îi vîrîră un căluş în gură şi-l încuiară într-o carceră a cărei cheie fu aruncată în Red River. În felul acesta avea să fie întîrziată, pe cît posibil, descoperirea evadării.

Urcîndu-se din nou pe platformă, după terminarea acestei prime operaţii, cei patru europeni fură asaltaţi de o ploaie torenţială. Aşa cum prevăzuseră, norii groşi se transformau în apă şi din cer cădeau adevărate cascade, mînate de rafale extrem de puternice. Hotărît lucru, norocul se dovedea a fi de partea fugarilor. Un ecran lichid împiedica vederea la douăzeci de metri şi abia dacă se zăreau, confuze şi vagi, aprinse pe celălalt mal, luminile cartierului locuit de *Merry Fellows*.

Coborîrea începu îndată şi se efectuă fără nici un incident. Unul după altul, cu Amédée Florence în frunte şi cu Tongané la urmă, fugarii îşi dădură drumul de-a lungul funiei al cărei capăt de jos era fixat de-o luntre destul de mare ca să încapă toţi în ea. Degeaba i se propuse Janei Buxton să fie legată. Tînăra refuză cu energie lucrul acesta şi ţinu să arate că îndemînarea ei sportivă nu era cu nimic mai prejos decît a celorlalţi.

Înainte de a părăsi platforma, Tongané avu grijă să deslege funia de crenelul de care era fixată şi în jurul căruia o făcu doar să treacă, ţinînd-o cu mîinile de o parte şi de alta. Apucînd cele două părţi petrecute liber pe după crenel, el coborî lîngă ceilalţi şi aduse jos toată funia, trăgînd-o de unul din capete. Astfel, nu mai rămînea nici o urmă a evadării.

La zece şi ceva, priponul fu desprins de mal şi luntrea, împinsă de curent, porni pe întinsul apei. Fugarii stăteau pitiţi înlăuntrul ei, cu capetele la nivelul scîndurii care căptuşea marginea de sus. Cînd aveau să ajungă în afara oraşului, al cărui zid exterior se

afla abia la o distanţă de şase sute de metri, intenţionau să treacă la vîsle şi să mărească viteza. Pînă atunci, deşi ploaia torenţială forma o perdea de nepătruns, era mai bine să nu se arate deloc.

Astfel, se scurseră cîteva minute; fugarii se şi socoteau ieşiţi din incintă, cînd luntrea se izbi de o stavilă şi rămase brusc înţepenită acolo. Pe pipăite, cei dinlăuntrul ei îşi dădură seama, deznădăjduiţi, că nimeriseră într-un grilaj de fier foarte înalt, întărit cu plăci de tablă în partea de sus, şi a cărui bază dispărea sub apă. Zadarnic încercară să scape de grilajul acesta, depărtînd luntrea de el. Capetele grilajului erau prinse de zidul exterior care limita de o parte cartierele locuite de *Civil Body* şi de *Merry Fellows*, iar de cealaltă parte drumul de pază făcut în jurul incintei particulare a Uzinei. Bieţii fugari fură nevoiţi să recunoască de data aceasta că impasul era fără ieşire.

Harry Killer avea dreptate. Măsurile lui de pază erau bine luate. Liber în timpul zilei, cursul lui Red River era barat noaptea.

Trebui să treacă destul de mult timp pînă cînd fugarii, deznădăjduiţi, să-şi poată recăpăta curajul. Intristaţi de moarte, ei nu mai simţeau ploaia care cădea întruna şi se lăsau muiaţi pînă la oase fără să-şi dea seama. Să se întoarcă, să se prezinte învinşi la poarta Palatului şi să-şi vîre singuri mîinile în cătuşe? Lucrul acesta nu se puteau hotărî să-l facă. Şi totuşi, ce puteau încerca? Să treacă peste panourile metalice absolut netede, ar fi fost în orice caz imposibil. Şi cu atît mai mult nu se puteau gîndi să treacă luntrea pe deasupra panourilor. Iar fără luntre, fuga devenea irealizabilă. De asemenea, nu se puteau gîndi nici să debarce pe vreunul din maluri, căci la stînga se afla Uzina, iar la dreapta cartierul locuit de *Merry Fellows*. În toate părţile, drumul le era închis.

— Îmi închipui că n-o să ne culcăm aici, spuse în sfîrşit Amédée Florence.

— Unde ai vrea să mergem? întrebă Barsac, foarte încurcat.

— Oriunde, în afară de locuinţa Maiestăţii Sale Harry Killer, răspunse reporterul. Pentru că tot n-avem de ales, de ce n-am încerca să închiriem un nou apartament în clădirea numită, pe cît se pare, Uzina?

Într-adevăr, lucrul acesta merita să fie încercat. În microcosmosul acela, atît de deosebit de restul oraşului, poate că aveau să găsească ajutor. Cum în nici un caz nu se putea ca situaţia lor să devină mai rea, nu riscau nimic încercînd.

Luntrea fu deci împinsă spre ţărmul stîng şi trasă la mal în colţul incintei, deci în susul drumului de pază, lat de vreo cincizeci

de metri, din jurul Uzinei. Perdeaua ploii era atît de opacă încît, la distanţa aceasta mică, de cincizeci de metri, nu se zărea nici măcar clădirea Uzinei.

Deşi vuietul elementelor dezlănţuite acoperea pesemne toate celelalte zgomote, iar vîrtejul picăturilor de ploaie împiedica vederea, fugarii porniră cu prudenţă pe drumul de pază pe care erau nevoiţi să-l traverseze.

La jumătatea drumului, se opriră.

Acolo începea să se zărească vag, la cel mult douăzeci de metri, colţul unde se uneau zidurile de vest şi de nord ale Uzinei, acesta din urmă venind dinspre dreapta, paralel cu incinta oraşului, iar celălalt prelungindu-se în susul apei, pe malul Red River-ului. Contrar faţadei Palatului, orientată în acelaşi fel, această ultimă parte a zidului nu dădea direct în apă, ci era despărţită de ea printr-un chei destul de larg.

După ce terminară recunoaşterea terenului, fugarii nu se puteau hotărî să pornească iar, căci zăriseră, chiar la colţul zidului Uzinei, un obiect cît se poate de neliniştitor: o gheretă, a cărei siluetă binecunoscută se profila vag în ploaie. Cum orice gheretă implică şi o santinelă, aceasta din urmă, deşi nu se vedea, trebuia cel puţin presupus că intrase la adăpost.

Totuşi, fugarii nu puteau rămîne veşnic locului, căci ar fi oferit astfel cea mai bună cale de-a fi surprinşi, în cazul cînd presupusa santinelă ar fi ieşit din adăpost sau cînd ploaia ar fi încetat pe neaşteptate.

Făcîndu-le semn celorlalţi să-l urmeze, Amedée Florence înaintă cîţiva metri pe drumul de pază, depărtîndu-se de Red River, apoi izbuti să-l traverseze şi se întoarse ţinînd-o pe lîngă zidul Uzinei. În felul acesta se putea trece pieziş pe lîngă ghereta a cărei deschidere pesemne că dădea spre rîu.

Ajunşi la colţul zidului, fugarii se opriră din nou, ca să ţină sfat, apoi, după ce totul fu bine stabilit, Amédée Florence, Saint-Bérain şi Tongané cotiră colţul, porniră spre chei şi alergară pînă la ghereta în care se năpustiră cu avînt.

Un om, un *Merry Fellows*, se afla într-adevăr acolo. Surprins de atacul neaşteptat, pe care nimic nu-i îngăduia să-l bănuiască, el nu mai avu timp să-şi folosească armele, iar strigătul lui se pierdu în furtună. Saint-Bérain îl şi înhăţase de gît şi-l dobora la pămînt, aşa cum îl doborîse pe Tchumuki. Albul se prăbuşi, la fel cum se prăbuşise negrul.

Tongané alergă atunci la luntre, de unde aduse funia cu care santinela fu legată cum se cuvine, apoi, fără să mai aştepte, fugarii

porniră de-a lungul rîului în direcţia Palatului, mergînd unul după altul, lipiţi de zidul Uzinei.

Una din ciudăţeniile Uzinei era lipsa totală, pînă aici, a oricărei deschideri spre afară. Aşa cum fugarii putuseră constata de la înălţimea bastionului. Uzina nu avea nici o ieşire în partea dinspre Esplanadă. În partea opusă, atît cît privirile lor izbutiseră să vadă prin perdeaua deasă a ploii, tot nu existau ieşiri. La fel părea să fie şi la faţada dinspre nord, care dădea spre rîu.

Totuşi, dacă se făcuse un chei, cheiul trebuia să servească la ceva. Şi la ce ar putea servi dacă nu la descărcatul mărfurilor aduse de vase? Exista deci, neapărat, un mijloc oarecare de a le transporta în Uzină.

Raţionamentul acesta nu era greşit. După ce străbătură o sută cincizeci de metri, fugarii descoperiră, într-adevăr, o poartă dublă, care părea făcută din plăci de fier la fel de ţepene şi de groase ca şi plăcile armurilor. Dar cum să deschidă poarta care, în afară, nu avea nici un fel de broască? Cum să o mişte din loc? Ba chiar, cum să atragă atenţia celor din cartierul Uzinei, fără să atragă totodată şi atenţia celorlalte santinele care, pe cît se părea, făceau de pază prin împrejurimi.

Lîngă poarta aceasta mare, la cîţiva paşi mai jos, se afla încă una, construită identic, dar mult mai mică şi făcută dintr-o singură bucată. Poarta aceasta avea broască, dar în lipsa unei chei potrivite sau a vreunui alt obiect care s-o poată forţa, prezenţa broaştei nu schimba cu nimic situaţia.

După îndelungi ezitări, fugarii erau pe cale de-a se hotărî să lovească cu pumnii în poartă şi, la nevoie, cu picioarele, cînd o umbră, venind dinspre Esplanadă, se ivi din susul rîului. Nedeslusită în mijlocul potopului de ploaie, umbra se îndrepta spre ei. Cum cheiul nu avea altă ieşire în afara drumului de pază care, după ce făcea ocolul uzinei, se întorcea spre Esplanada de unde venea omul pornit la plimbare nocturnă, exista şansa ca el să aibă drept ţintă una din cele două părţi dinspre chei.

Fugarii, care nu mai aveau timp să se dea înapoi, se ascunseră cît putură mai bine în pervazul porţii mari, gata să se năpustească asupra necunoscutului, la momentul potrivit.

Acesta însă înainta atît de nepăsător şi trecu prin faţa lor, aproape atingîndu-i, vădind într-o asemenea măsură că habar n-avea de prezenţa lor, încît ei renunţară la violenţa care nu părea deloc necesară. Încurajaţi de nemaipomenita orbire a necunoscutului, porniră la rînd după el, pe măsură ce trecea de fiecare, în aşa fel încît atunci cînd necunoscutul se opri, după cum

prevăzuseră, în faţa porţii mici, şi cînd vîrî cheia în broască, avea în spate, aşezaţi în semicerc, opt spectatori atenţi, a căror existenţă nici n-o bănuia măcar.

Poarta se deschise. Îmbrîncindu-l fără milă pe cel ce o descuiase, fugarii se năpustiră în urma lui, iar ultimul dintre ei o împinse, făcînd-o să se închidă cu un zgomot.

Şi se pomeniră apoi într-o beznă adîncă. Iar din beznă se înălţă un glas blînd, ca să rostească, pe un ton oarecum mirat, nişte cuvinte uimitor de calme:

— Nu zău!... spunea glasul acela. Ce înseamnă asta?... Ce vreţi cu mine?... Ce s-a întîmplat?...

Deodată licări o lumină slabă, care păru strălucitoare în bezna aceea. Janei Buxton îi venise ideea să-şi aprindă lampa electrică de buzunar care îi mai adusese un serviciu important la Kokoro. În conul de lumină apărură în acelaşi timp Tongané şi, în faţa lui, un bărbat subţirel, cu părul de-un blond spălăcit, cu hainele leoarcă de apă şi care se rezemase de zid, gîfîind uşor.

Zărindu-se unul pe altul, Tongané şi bărbatul cel blond scoaseră amîndoi odată, dar într-un fel diferit, o exclamaţie asemănătoare.

— Sergentul Tongané! spuse bărbatul cel subţirel, cu acelaşi glas blînd şi pe acelaşi ton de mirare calmă.

— Mosiu Camaret! exclamă negrul, rotindu-şi ochii speriaţi.

Camaret!... Jane Buxton tresări la auzul numelui acestuia pe care îl cunoştea bine, căci era al unuia dintre cei ce fuseseră împreună cu fratele ei.

Între timp, Amédée Florence socoti nimerit să intervină. Fiindcă se aflau între cunoscuţi, prezentările puteau fi forţate. De aceea, făcînd un pas şi intrînd în conul de lumină, reporterul spuse:

— Domnule Camaret, prietenii mei şi cu mine am fi dornici să vă vorbim.

— Nimic mai uşor, răspunse Camaret, fără să se clintească.

Şi, apăsînd pe un buton, făcu să strălucească becurile electrice din tavan. Fugarii văzură că se aflau într-o încăpere boltită, lipsită de orice fel de mobilă. Vreun vestibul, după cîte părea.

Marcel Camaret deschise o uşă, în dosul căreia se zărea capătul unei scări, şi, făcîndu-le loc să treacă, spuse cu o simplitate desăvîrşită:

— Vă rog, fiţi buni şi intraţi...

Capitolul VI

MARCEL CAMARET

Stupefiaţi de primirea aceasta, a cărei politeţă obişnuită devenea extraordinară într-o asemenea situaţie, cei şase europeni, urmaţi de cei doi negri, porniră pe scara luminată din plin de numeroase becuri electrice. După ce urcară vreo douăzeci de trepte, pătrunseră într-un al doilea vestibul, unde se opriră. Urcînd ultimul, Marcel Camaret străbătu vestibulul acesta, şi, deschizînd o nouă uşă, se dădu la o parte, ca şi mai înainte, ca să le facă loc oaspeţilor săi neaşteptaţi.

Aceştia intrară într-o încăpere imensă în care domnea o mare dezordine. O masă de desen ocupa una din laturi, iar o bibliotecă uriaşă le ocupa pe celelalte trei. Vreo zece scaune zăceau puse la întîmplare, toate pline de vrafuri de cărţi şi de hîrtii. Marcel Camaret apucă unul din vrafurile acestea, îl puse liniştit pe jos şi luă în stăpînire scaunul rămas astfel liber. Încurajaţi de exemplul lui, oaspeţii îl imitară, şi curînd, toată lumea se afla aşezată, în afară de Malik şi de Tongané, rămaşi respectuoşi în picioare.

— Cu ce vă pot fi de folos? întrebă atunci Marcel Camaret, care părea într-adevăr că găseşte cît se poate de firească vizita aceasta neobişnuită.

În cele cîteva minute cît se instalaseră, fugarii avuseseră timp să examineze personajul căruia îi violau domiciliul cu atîta îndrăzneală, şi examinarea aceasta îi linişti curînd. Necunoscutul salutat de Tongané cu numele de Camaret era într-adevăr un om ciudat, şi atît de distrat, încît aproape că se izbise de ei pe chei fără să-i vadă; aerul lui absent şi detaşat de tot ce se întîmpla, simplitatea şi calmul cu care primea nişte oameni care năvăliseră la el într-un mod atît de brutal erau extraordinare. Toate acestea nu puteau fi contestate. Dar tocmai ciudăţenia unor asemenea lucruri, cu siguranţă anormale, nu contrazicea deloc cinstea, sau mai degrabă „nevinovăţia“ vădită a omului acestuia, al cărui trup abia format semăna cu al unui adolescent. Nu, cel ce avea fruntea atît de largă şi privirea atît de limpede a unor ochi admirabili nu putea face parte din aceeaşi familie morală cu Harry Killer, deşi totul arăta că îi împărtăşea viaţa.

— Domnule Camaret, răspunse Barsac, căpătînd încredere, venim să vă cerem ocrotirea.

— Ocrotirea?... repetă Camaret cu un ton de uşoară surpriză. Doamne, împotriva cui?

— Împotriva stăpînului, sau mai degrabă a despotului acestui oraș, împotriva lui Harry Killer.

— Harry Killer!... Un despot!... repetă Camaret, care părea că nu înțelege.

— Nu știați asta? întrebă Barsac, mirat și el.

— Pe cinstea mea că nu.

— Totuși, nu se poate să nu știți că există un oraș în apropierea dumneavoastră, stărui Barsac oarecum scos din fire.

— Sigur! recunoscu Marcel Camaret.

— Și nici că orașul acesta se numește Blackland...

— Ah! Se numește Blackland?... făcu Camaret. Într-adevăr, nu-i un nume urît... Nu, nu-l cunoșteam, dar acum, cînd mi l-ați spus, îl cunosc. Dealtfel, îmi e perfect egal...

— Dacă nu cunoașteți numele orașului, continuă Barsac, nu fără un pic de ironie în glas, știați măcar, presupun, că e locuit, ba chiar că are o populație destul de numeroasă.

— Firește, răspunse Camaret, senin.

— Oricărui oraș îi trebuie o administrație, o conducere...

— Așa e...

— La Blackland, întreaga conducere ține de persoana lui Harry Killer, care nu e decît un bandit, un despot crud și sîngeros, o brută alcoolizată, ca să nu zic un nebun.

Marcel Camaret își ridică spre Barsac privirea pe care o ținuse pînă atunci coborîtă. Părea buimăcit, uluit mai ales. Și avea într-adevăr aerul unui om picat din lună.

— Oh!... murmură el oarecum rătăcit. Folosiți niște expresii!...

— Insuficiente pentru faptele care le motivează, continuă Barsac, înfierbîntîndu-se. Dar, mai întîi, dați-mi voie să vă spun cine sîntem.

Camaret acceptă, cu un gest de indiferență politicoasă și nu prea încurajatoare. Barsac începu deci prezentările. Lăsîndu-i lui Jane Buxton pseudonimul ales de ea, el își arătă pe rînd prietenii și se arătă pe sine, spunînd, după fiecare nume, calitatea persoanei de față.

— Și, în sfîrșit, încheie el, iată-l pe Tongané, asupra căruia nu mai e nevoie să insist căci, pe cît se pare, îl cunoașteți.

— Da... da... spuse domol Camaret, cu privirea din nou îndreptată spre podea.

— Însărcinat de guvernul francez... Dar, de fapt, dumneavoastră trebuie să fiți francez, domnule Camaret...

— Da... da... murmură din nou inginerul, fără pic de căldură în glas.

— Însărcinat, după cum spuneam, de guvernul francez, să conduc în bucla Nigerului o misiune din care fac parte și prietenii mei aflați aici de față, continuă Barsac, am avut de luptat fără încetare împotriva piedicilor pe care Harry Killer le-a îngrămădit după bunul lui plac în calea noastră.

— Cu ce scop să fi făcut asta? obiectă Camaret, vădind un început de atenție.

— Cu scopul de a ne bara drumul Nigerului, căci Harry Killer vrea ca vizuina lui să rămînă neștiută de nimeni. Iată de ce a făcut totul ca să ne îndepărteze de ținutul acesta, de teamă să nu auzim vorbindu-se despre Blackland, căruia nimeni, în Europa, nu-i bănuiește măcar existența.

— Ce spuneți?!... exclamă Camaret cu o însuflețire neobișnuită pentru el. E imposibil să nu se știe nimic despre orașul acesta în Europa, unde s-au întors nenumărați muncitori, după ce au petrecut aici un timp mai mult sau mai puțin îndelungat.

— Totuși, așa este, replică Barsac.

— Afirmați că nimeni, repet, *nimeni* nu ne cunoaște? insistă Camaret, din ce în ce mai tulburat.

— Absolut nimeni.

— Și că partea aceasta a pustiului e socotită și acum ca fiind complet nelocuită?

— Da, domnule, asta afirm.

Camaret se ridicase și străbătea încăperea în lung și în lat, cuprins de o violentă emoție.

— De neînchipuit!... De neînchipuit!... murmura el.

Dar agitația lui dură doar cîteva clipe. Curînd, regăsindu-și calmul printr-un efort al voinței, inginerul se așeză iar pe scaun.

— Continuați, vă rog, domnule, spuse el, doar ceva mai palid decît de obicei.

— N-am să vă plictisesc cu povestirea tuturor necazurilor pe care le-am avut de îndurat, continuă Barsac, răspunzînd invitației lui Camaret. E de ajuns să vă spun doar că, după ce a izbutit să ne despartă de escorta noastră, Harry Killer, furios că ne vedea stăruind în direcția interzisă de el, și-a pus oamenii să ne răpească în plină noapte și ne-a transportat aici, unde, de două săptămîni, ne ține prizonieri, amenințîndu-ne mereu cu spînzurătoarea.

Un pic de sînge se urcase în obrajii lui Marcel Camaret, a cărui privire începea să capete o expresie amenințătoare.

— Ceea ce îmi spuneţi e de neînchipuit!... exclamă el, cînd Barsac termină de vorbit. Cum!... Harry Killer să se fi purtat astfel!...

— Şi asta încă nu e totul, spuse Barsac, povestind odioasa purtare a cărei victimă fusese Jane Buxton şi măcelărirea celor doi negri, unul lovit de o torpilă aeriană, celălalt înhăţat de un planor şi trîntit pe platforma turnului, unde fusese zdrobit în mod groaznic.

Marcel Camaret se simţea adînc tulburat. Era pentru prima oară, poate, cînd părăsea domeniul abstracţiei pure ca să ia contact cu realitatea. Cinstea lui latentă avea enorm de suferit în urma întîlnirii acesteia. Cum! El care n-ar fi strivit o muscă, trăise, fără să-şi dea seama, vreme îndelungată, alături de-o fiinţă capabilă de asemenea grozăvii!

— E groaznic!... E cumplit!... spunea el.

Sila adîncă inspirată de povestirea lui Barsac era, vădit lucru, pe cît de sinceră pe atît de profundă. Cum să împaci sensibilitatea, puritatea morală, neîndoielnică, a lui Camaret, cu prezenţa lui într-un oraş pe care calitatea conducătorului îl făcea atît de suspect?

— În sfîrşit, domnule, observă Barsac, exprimînd gîndul tuturor, un om care comite cu sînge rece asemenea acte, nu e la prima lui încercare. Cu siguranţă că Harry Killer mai are şi alte crime pe conştiinţă. Aşadar, nu le cunoaşteţi?

— Cum de îndrăzniţi să-mi puneţi o astfel de întrebare? protestă Camaret, revoltat. Nici vorbă că nu le cunosc, după cum nu le cunoaştem nici pe cele povestite de dumneavoastră şi nici pe cele, şi mai groaznice încă, pe care le bănuiesc acum. Nu am ieşit niciodată din uzina aceasta, care se bizuie în întregime pe mine, şi unde sînt ocupat să zămislesc nişte lucruri dintre care multe sînt, pot să spun, uimitoare; aşadar, n-am văzut şi n-am ştiut niciodată nimic.

— Dacă v-am înţeles bine, spuse Barsac, ne-aţi răspuns indirect, cel puţin în parte, la o întrebare pe care noi ne-o punem de cînd ne aflăm aici. Ni se părea de necrezut ca oraşul şi cîmpia din jurul lui să fie opera lui Harry Killer. Cînd te gîndeşti că, acum zece ani, aici era o mare de nisip! În orice scop ar fi fost făcută, transformarea aceasta e uimitoare. Iar Harry Killer, chiar dacă, în principiu, ar fi fost înzestrat cu o inteligenţă adevărată, de multă vreme inteligenţa aceasta i-ar fi fost înecată în alcool. Iată de ce nu înţelegeam cum ar putea să fie degeneratul acesta autorul unor asemenea minuni.

♦ Proiectul RI 2010 ♦ ♦ Jules Verne 2010 ♦

— El!... exclamă Marcel Camaret cuprins de o bruscă indignare. El!... Nimicul ăsta, nulitatea asta!... Cum puteţi crede aşa ceva? Opera e frumoasă, într-adevăr, dar pentru a o realiza trebuia altcineva decît un Harry Killer.

— Cine e atunci autorul ei? întreabă Barsac.

— Eu!... rosti măreţ Marcel Camaret, cu faţa strălucind de mîndrie. Eu am creat tot ce există aici. Eu sînt cel care a răspîndit binefacerea pe pămîntul arid şi ars al deşertului. Eu l-am transformat în cîmpie înverzită şi roditoare. Eu sînt cel care, din nimic, am făcut oraşul acesta!

Barsac şi prietenii săi schimbară o privire neliniştită. În timp ce, fremătînd de-un entuziasm bolnăvicios, îşi cînta imnul propriei sale glorii, Marcel Camaret înălţa spre cer nişte ochi rătăciţi. Nu făcuseră oare decît să treacă de la un nebun la alt nebun?

— Fiindcă dumneavoastră sînteţi autorul celor văzute aici, spuse doctorul Châtonnay, după o clipă de tăcere, cum de-aţi putut să vă lăsaţi opera pe mîna lui Harry Killer, fără să vă îngrijoreze la ce ar putea s-o folosească el?

— Voi pedepsi, dacă va fi cazul, afirmă Camaret, ai cărui ochi căpătară din nou o lucire neliniştitoare.

Fugarii erau demoralizaţi. Ce bază puteau pune pe omul acesta, genial poate, dar cu siguranţă dezechilibrat, capabil, în acelaşi timp, de-o orbire atît de totală şi de-un orgoliu nemărginit?

— Aş fi indiscret, domnule Camaret, dacă v-aş întreba cum l-aţi cunoscut pe Harry Killer şi cum vi s-a putut naşte în minte planul de a clădi Blacklandul? spuse Amédée Florence, dornic să abată discuţia spre lucruri mai concrete.

— Deloc, răspunse cu blîndeţe Marcel Camaret, care îşi revenea treptat la calmul său obişnuit. Planul e al lui Harry Killer. Numai executarea e a mea. L-am cunoscut pe Harry Killer pe cînd făceam parte dintr-o expediţie organizată de o companie engleză comandată de un căpitan în disponibilitate, numit George Buxton...

La auzul acestui nume, toate privirile se îndreptară spre Jane. Dar ea rămase neclintită.

— Tongané făcea şi el parte din expediţie, în calitate de sergent, continuă între timp Camaret, şi de aceea l-am recunoscut adineauri, deşi s-au scurs mulţi ani de atunci. În ceea ce mă priveşte, fusesem angajat ca inginer, cu misiunea să studiez orografia, hidrografia şi mai ales mineralogia ţinuturilor străbătute.

Plecaţi de la Acca, din colonia aşanţilor, ne îndreptam de vreo două luni spre nord, cînd, într-o bună zi, Harry Killer sosi printre noi. Bine primit de şeful nostru, a fost încorporat în coloană şi nu ne-a mai părăsit de atunci.

— N-ar fi mai exact spus că s-a substituit chiar, încetul cu încetul, căpitanului Buxton, pe care ceilalţi au încetat curînd să-l mai vadă? întrebă Jane.

— N-aş putea să vă spun... îi răspunse Camaret, şovăind oarecum, dar deloc mirat de întrebare. Foarte ocupat cu studiile mele, înţelegeţi că nu mai puteam observa asemenea amănunte; nici pe Harry Killer nu-l vedeam mai mult decît pe George Buxton. Oricum, revenind într-o zi dintr-o excursie personală de patruzeci şi opt de ore, n-am mai găsit coloana în tabăra unde o lăsasem. Nu se mai afla nimic acolo, nici oameni, nici material. Foarte supărat, după cum vă închipuiţi, mă întrebam tocmai în ce direcţie să pornesc, cînd Harry Killer s-a apropiat de mine. Killer mi-a spus că Buxton se reîntorsese la coastă, luînd cu sine majoritatea oamenilor, şi că el era însărcinat să termine, cu cincisprezece oameni şi cu mine, itinerarul expediţiei. Mie îmi era egal dacă ne comanda Harry Killer sau căpitanul Buxton pe care, dealtfel, n-aş mai fi ştiut unde să-l regăsesc. L-am urmat deci pe Harry Killer, fără greutate. Acesta auzise de cîteva inventii destul de interesante pe care le aveam pe atunci în minte. El m-a condus aici şi mi-a propus să le realizez. Am acceptat. Iată originea raporturilor mele cu Harry Killer.

— Îmi permiteţi, domnule Camaret, să vă completez informaţiile şi să vă aduc la cunoştinţă ceea ce se pare că nu ştiţi, spuse Jane Buxton cu voce gravă. Din ziua cînd Harry Killer a făcut parte din expediţia căpitanului Buxton, coloana comandată de acesta din urmă deveni o ceată de bandiţi. Sate întregi fură incendiate de ea, mulţime de bărbaţi măcelăriţi, femei spintecate, copii tăiaţi în bucăţi.

— Imposibil! protestă Camaret. Eram acolo, ce naiba! şi n-am văzut nimic din toate acestea.

— Aşa cum nu ne-aţi văzut mai adineauri nici pe noi, trecînd prin faţa noastră; aşa cum timp de zece ani aţi ignorat faptele lui Harry Killer. Vai, evenimentele pe care vi le dezvălui nu pot fi contestate. Din nenorocire, sînt fapte istorice, cunoscute de toată lumea.

— Şi eu să nu fi ştiut nimic!... bîigui Marcel Camaret, zdrobit de mîhnire.

— Oricum ar fi fost, continuă Jane Buxton, zvonuri despre grozăviile acestea ajunseră în Europa. Împotriva coloanei răzvrătite a lui George Buxton au fost trimise trupe care au nimicit-o. În ziua cînd dumneavoastră, revenind la tabără, n-aţi mai regăsit pe nimeni, George Buxton nu era plecat. Era mort.

— Mort!... repetă Camaret, uluit.

— Da, dar nu lovit, după cum s-a crezut pînă acum, de gloanţele soldaţilor trimişi în urmărirea lui. George Buxton a murit asasinat.

— Asasinat!...

— Adineauri aţi fost înşelat. Eu nu mă numesc Mornas, ci Jane Buxton, şi sînt sora fostului dumneavoastră comandant. Iată de ce v-am recunoscut numele, cînd Tongané l-a rostit în faţa mea. Am venit în Africa numai ca să pot căuta dovezile nevinovăţiei nefericitului meu frate, acuzat de crime săvîrşite cu siguranţă de un altul.

— Asasinat!... repeta Camaret, copleşit de povara descoperirilor acestora succesive.

— Ucis pe la spate, preciză Jane, scoţînd de sub bluză arma cu care fusese asasinat George Buxton. Însoţită de aceşti domni, am fost la mormîntul fratelui meu, şi, de faţă cu ei, i-am deshumat osemintele. De acolo am adus pumnalul acesta care, străpungînd omoplatul unde mai era încă fixat, lovise drept în inimă. Numele criminalului era odinioară gravat pe mîner. Din nefericire, cu trecerea anilor s-a şters. Două litere mai există totuşi: un *i* şi un *l*. După cele spuse de dumneavoastră, nu cred că mă înşel afirmînd că numele acesta trebuie citit: Harry Killer.

Ascultînd tragica povestire a Janei Buxton, Marcel Camaret părea din ce în ce mai agitat. Îşi încleşta şi-şi desfăcea febril degetele, îşi trecea înfrigurat palmele peste obrajii şiroind de sudoare.

— E îngrozitor!... Îngrozitor!... Eu să fi făcut asta!... Eu!... repeta el la nesfîrşit, pe cînd o lucire tulbure i se aprindea iar în ochii măriţi de uimire şi groază.

— Ne daţi adăpost? întrebă, drept concluzie, Barsac.

— Cum să nu vă dau?... răspunse Camaret cu o căldură neobişnuită la el. Mai e nevoie să mă întrebaţi? Mă puteţi crede complice la nişte crime nelegiuite, pe care, dimpotrivă, fiţi siguri că le voi pedepsi?

— Înainte de a vorbi despre pedeapsă, trebuie să ne gîndim cum să ne apărăm, observă Amédée Florence, practic ca întot-

deauna. Într-adevăr, n-ar trebui oare să ne temem că Harry Killer va căuta să ne ia înapoi?

Marcel Camaret zîmbi.

— Habar n-are că sînteţi aici, spuse el. Şi-apoi, chiar dacă ar şti...

Un gest, arătînd cît de puţin îi păsa de eventualitatea aceasta, îi încheie gîndul.

— Pînă una, alta, continuă el, odihniţi-vă liniştiţi. Sînteţi în siguranţă, credeţi-mă.

Camaret apăsă pe butonul unei sonerii. Un servitor negru apăru imediat.

— Joko, spuse Camaret, cum ar fi spus lucrul cel mai firesc din lume, negrului care holba ochii, speriat, îi vei conduce pe domnii şi pe doamna în camerele lor.

Apoi se ridică şi se îndreptă spre o uşă pe care o deschise.

— Bună seara, spuse el politicos.

Şi dispăru, lăsîndu-şi oaspeţii la fel de uimiţi ca şi pe negrul căruia îi dăduse greaua misiune de-a le găsi un pat.

Paturi? Unde le-ar fi putut găsi nefericitul Joko? În Uzină nu era nici un pat liber, şi nu fusese prevăzut nimic pentru străinii cărora le-ar fi fost cu neputinţă să ajungă aici. Va fi oare Joko nevoit să meargă din uşă în uşă şi să trezească, la rînd, toţi lucrătorii?

Văzîndu-l cît e de încurcat, Barsac îl asigură că el şi prietenii săi se puteau lipsi foarte uşor de paturi. Ei ar fi putut rămîne unde se aflau, rugîndu-l pe Joko doar să adune toate fotoliile şi cuverturile pe care le va găsi libere. Oaspeţii s-ar fi putut aranja destul de bine, cu atît mai mult cu cît era tîrziu.

Astfel îi găsiră zorile. La ora şase fix, Marcel Camaret deschise din nou uşa prin care ieşise în ajun. Şi nu păru deloc mirat cînd îşi văzu odaia de lucru transformată în dormitor comun.

— Bună ziua, domnilor, le spuse el oaspeţilor, la fel de liniştit cum le spusese în ajun bună seara.

— Bună ziua, domnule Camaret, îi răspunseră ei într-un glas.

— Domnilor, vorbi Camaret, am meditat la ce mi-aţi povestit azi-noapte. Situaţia aceasta nu mai poate dura. Trebuie să acţionăm imediat.

Şi apăsă pe un buton. O sonerie extrem de puternică se auzi imediat, răsunînd pretutindeni.

— Fiţi buni şi urmaţi-mă, domnilor, le spuse Camaret oaspeţilor săi.

După ce străbătu mai multe coridoare, micul lor grup ajunse într-un vast atelier plin cu numeroase maşini-unelte, inactive pentru moment. În jurul lor se adunară o mulţime de bărbaţi şi de femei.

— E toată lumea aici? întreabă Camaret. Rigaud, fă, te rog, apelul.

După ce apelul permise să se constate că se afla de faţă întreg personalul Uzinei, Camaret luă cuvîntul. El îi prezentă mai întîi pe străinii veniţi să-i ceară ocrotire. Apoi expuse cele aflate în noaptea precedentă. Atrocităţile săvîrşite de trupa lui George Buxton, intrată pentru un motiv sau altul sub conducerea lui Harry Killer, asasinarea comandantului expediţiei, comisă, pe cît se părea, de Harry Killer, răpirea şi apoi încarcerarea misiunii Barsac, purtarea lui Killer faţă de Jane Buxton şi, în sfîrşit, uciderea, pe cît de crudă pe atît de neîndreptăţită, a celor doi negri. Camaret nu uită nimic din ce i-ar fi putut impresiona pe ascultătorii săi. Din toate aceste fapte reieşi că ei toţi se aflau, fără ştirea lor, în slujba unui adevărat bandit, şi că deci era cazul să se teamă că munca Uzinei va fi folosită pentru săvîrşirea unor noi nelegiuiri. O asemenea situaţie nu mai putea să dureze; în plus, cum onoarea nu-i îngăduia să-i redea lui Harry Killer prizonierii deţinuţi de acesta pe nedrept, era cazul, după el, să fie rupte orice relaţii cu Palatul şi să se ceară o repatriere generală.

Ascultată în mijlocul unei tăceri profunde, povestirea lui Camaret produse mai întîi o uimire cu totul firească printre muncitorii aceştia cinstiţi. Cînd agitaţia se mai potoli, concluzia lui Camaret obţinu deplina lor aprobare. Dealtfel, căruia dintre muncitori i-ar fi trecut prin minte să fie de altă părere decît a directorului admirat şi respectat de toţi?

Camaret îşi încheie emoţionanta expunere cu următoarele gînduri îndreptăţite:

— Ceea ce m-a surprins mai mult printre lucrurile de necrezut aflate azi-noapte, spuse el, este faptul că în Europa e ignorată existenţa acestui oraş, pe care Killer l-ar fi numit Blackland, pe cît se pare. Ştiu că oraşul a fost construit în afara oricărui drum de caravane, în inima unui deşert unde nu vine nimeni, niciodată, şi nu fără motiv. Dar nu e mai puţin sigur că mulţi dintre tovarăşii voştri, după ce au petrecut aici un timp mai mult sau mai puţin îndelungat, au simţit dorul de ţară şi au vrut să se întoarcă acolo. Am făcut azi-noapte socoteala. De cînd există oraşul şi pînă în prezent, au avut loc exact o sută treizeci

și șapte de plecări. Dacă ar fi sosit în Europa măcar unul din acești o sută treizeci și șapte de muncitori, existența orașului nu mai putea fi ignorată. Cum nimeni nu-l cunoaște, înseamnă neapărat că nici unul din cei o sută treizeci și șapte de muncitori plecați nu a ajuns la destinație.

Nici un strigăt nu se auzi din mulțimea muncitorilor, pe care raționamentul acesta riguros îi uluise.

— Ca urmare a celor petrecute, încheie Camaret, reiese că nici unul dintre voi nu poate spera să-și revadă țara, atîta timp cît va dăinui puterea lui Harry Killer, și că nu trebuie să ne așteptăm la nici un fel de milă, dacă vom cădea în mîinile lui. În interesul nostru și al justiției, se cuvine deci să începem lupta.

— Da!... Da!... Bizuiți-vă pe noi!... se auzi din toate părțile.

Atît de mare le era încrederea în Camaret, încît muncitorii, mai întîi copleșiți la vestea că se aflau despărțiți de restul lumii, își recăpătaseră curajul la gîndul că el era cu ei. Toate brațele se întinseră spre el, în semn de neclintită fidelitate.

— Reîncepeți lucrul, ca de obicei, și bizuiți-vă pe mine, prieteni, spuse Camaret, a cărui plecare fu salutată cu urale neobișnuit de puternice.

De îndată ce părăsi atelierul de mecanică, inginerul stătu de vorbă cîteva clipe cu contramaistrul pe care îl numise Rigaud. Apoi, pe cînd acesta executa ordinele primite, Camaret, urmat de protejații săi, se reîntoarse în camera de lucru.

De abia se așezase pe-un scaun, cînd zbîrnîi soneria telefonului. Camaret ridică receptorul și ceilalți îl auziră răspunzînd cu glas blînd, prin „da", „nu", „bine!" „faceți cum vreți", comunicării primite. În sfîrșit, începu să rîdă și puse la loc aparatul, izolîndu-l prin manevrarea unui întrerupător intercalat în circuit.

— Mi-a telefonat Harry Killer, spuse el cu vocea aceea ciudată, căreia, de obicei, nici o emoție nu-i tulbura blîndețea. Știe că vă aflați aici.

— A și aflat! exclamă Barsac.

— Da. Se pare că a fost găsit un oarecare Tchumuki. S-ar mai fi descoperit, de asemenea, o luntre părăsită pe apă și, la colțul Uzinei, o santinelă legată burduf, ca și Tchumuki. Ieșirea din oraș pe timpul nopții fiind imposibilă, după spusele lui Killer, banditul a dedus că vă aflați neapărat aici. Nu l-am contrazis. Atunci mi-a cerut să vă dau în mîinile lui. Am refuzat. El a insistat, și eu am stăruit în refuzul meu. De aici, mare furie. Harry Killer m-a amenințat că vine să vă ia cu forța. Asta m-a făcut să rîd, și am întrerupt legătura.

Protejaţii lui Camaret se ridicaseră toţi odată.

— Inutil să vă mai spun că puteţi conta pe noi, afirmă Barsac, în numele tuturor. Dar ne-ar trebui nişte arme.

— Arme?... repetă Camaret, zîmbind. Ce să faceţi cu ele? Nu cred să existe vreuna pe aici. Totuşi, nu vă neliniştiţi, domnilor. Dispunem de alte mijloace.

— Mijloace capabile să lupte împotriva tunurilor Palatului?

— Împotriva lor şi a multor altora. Dacă mi-ar da prin minte să distrug tot oraşul, aş putea s-o fac cît ai clipi. Dar nu cred să fim împinşi pînă acolo. Tunurile Palatului vor rămîne mute, fiţi siguri. În afară de faptul că Harry Killer îmi cunoaşte puterea şi că Uzina e în mare parte construită în aşa fel încît să reziste tunurilor, banditul o să se ferească s-o distrugă, dat fiind că toată puterea lui e bazată pe ea. Mai degrabă va încerca să pătrundă aici cu forţa. Atîta doar că nu va reuşi.

Ca un răspuns la spusele lui Camaret, se auziră bubuituri surde, venite de la etajul de jos.

— Ce vă spuneam? făcu inginerul, zîmbind blînd. Iată că atacă poarta. Dar tîlhăriţa e solidă, vă garantez eu.

— Dacă, totuşi, îndreaptă un tun spre ea? întreabă Saint-Bérain, pe care calmul lui Camaret nu-l liniştea decît pe jumătate.

— Chiar în cazul acesta, n-o să fie prea uşor s-o forţeze, răspunse inginerul. Dar, ca să aducă pe chei un tun de-al Palatului, e nevoie de timp, şi deocamdată n-avem a face decît cu un berbece mînuit de braţe omeneşti. Cu el, de-ar lovi şi un veac întreg, tot nu vor ajunge la nimic. Dealtfel, dacă doriţi să veniţi cu mine, aţi putea asista la peripeţiile acestui asediu. Cred că spectacolul v-ar interesa.

Întregul grup se reîntoarse la atelierul de mecanică, pe care îl străbătu fără să se oprească acolo. Acum, maşinile mergeau, dar muncitorii nu se ocupau de lucru cu rîvna lor obişnuită. Adunaţi în grupuri, ei discutau noutăţile aflate. În atelier domnea o oarecare dezordine, pe care actualele evenimente o făceau lesne de înţeles şi în privinţa căreia Camaret închise ochii.

După ce străbătu atelierul, inginerul şi protejaţii săi urcară o scară în spirală şi ajunseră pe platforma unui turn care nu se deosebea de cel al Palatului decît prin faptul că avea deasupra lui inexplicabilul pilon metalic al cărui vîrf se ridica în aer la peste o sută de metri. Ca şi turnul Palatului, turnul de aici era înarmat cu un cycloscop instalat între proptelele pilonului. Aici îşi invită Camaret oaspeţii.

— Acest cycloscop, le explică el, nu e orientat la cinci kilometri, cum e cel pe care l-am construit pentru Harry Killer. Datorită unei serii de oglinzi oblice, aşezate în partea de sus a zidului Uzinei, el ne permite să supraveghem ce se întîmplă în imediata noastră apropiere. De aici vedeţi faţa exterioară a zidului incintei noastre, pînă la baza sa.

Esplanada, cheiul şi drumul de pază apăreau, într-adevăr, în cycloscop; imaginile, mai mici decît cele date de aparatul Palatului, erau, în schimb, mult mai clare. În lentile, se zărea un mare număr de oameni, dintre care mulţi cărau nişte scări; toţi alergau pe întreaga latură a Uzinei, pe cînd vreo treizeci dintre ei continuau să se istovească zadarnic încercînd să spargă poarta.

— După cum prevedeam, spuse Camaret, au să dea asaltul. Acum o să devină interesant.

Asaltul începu, într-adevăr. Pe zid şi fusese ridicat un număr de scări, pe care se urcau o mulţime de *Merry Fellows*. Ajunşi sus, cîţiva dintre ei puseră mîinile, încrezători. Şi, imediat, priveliştea se schimbă. De cum atingeau creasta zidului, oamenii aceia păreau cuprinşi de convulsii ciudate. Suspendaţi acolo, ca şi cum mîinile li s-ar fi lipit de zid, ei dansau un dans îndrăcit, ca al marionetelor care ţopăie cînd tragi de sfori.

— Mari proşti mai sînt! explică inginerul. Creasta zidului e pur şi simplu acoperită cu un metal a cărui compoziţie am realizat-o eu. Conductibilitatea electrică a metalului meu e de o sută de ori mai mare decît a aramei. Prin învelişul acesta fac să treacă un curent alternativ de voltaj potrivit, şi vedeţi rezultatele.

Pe cînd Camaret dădea explicaţiile, atacatorii rămaşi pe treptele mai de jos îi apucaseră de picioare pe cei aflaţi deasupra lor şi ale căror mişcări dezordonate nu le puteau înţelege. Curînd însă, aceşti imprudenţi executară aceleaşi contorsiuni, spre uluirea camarazilor care nu-i imitaseră.

— De ce nu-şi dau drumul jos, pur şi simplu, dobitocii ăştia? exclamă Saint-Bérain.

— Nu pot, bieţii oameni, spuse Marcel Camaret. Au să rămînă fixaţi pe zid cît o să am eu chef... Dar pot şi mai mult încă...

Inginerul manevră o manetă. Imediat, scările fură date peste cap, împinse parcă de o mînă invizibilă. Cei agăţaţi de ele căzură de-a valma, nelăsînd pe zid decît ciorchinii omeneşti prinşi acolo, care continuau să se zbată cu desperare.

— Nu garantez că n-au s-o păţească, spuse cu blîndeţe Camaret. Cît despre cele întîmplate sub ochii dumneavoastră, aţi fi dornici să le cunoaşteţi cauza?

Cum toţi răspunseră afirmativ, inginerul continuă:

— E foarte simplu. După mine, toate forţele, oricare ar fi ele, nu sînt decît vibraţii electrice, de o natură sau de alta. De obicei, savanţii sînt de acord să atribuie lumina unei serii de vibraţii cuprinsă între un anumit minimum şi-un anumit maximum de frecvenţă, iar fenomenele electrice unei alte serii de vibraţii, separată de prima printr-un interval care se presupune că aparţine altor vibraţii, a căror natură e necunoscută. Fără să mă pronunţ hotărît, înclin să cred că acestea din urmă au oarecare legătură cu căldura. Oricum ar fi, eu ştiu să le provoc, să le mînuiesc şi să le fac să producă efecte destul de curioase, după cum v-am dovedit acum.

Pe cînd Camaret dădea aceste scurte lămuriri, ciorchinii omeneşti îşi continuau dansul dezmăţat.

— Micul joc a durat destul, spuse Marcel Camaret, manevrînd o altă manetă.

Imediat, marionetele omeneşti se desprinseră de zid şi, de la o înălţime de zece metri, căzură la baza lui, unde rămaseră neînsufleţite. După o clipă de ezitare, lesne de înţeles, camarazii lor se hotărîră să vină să-i ia şi să-i ducă de acolo.

— Sfîrşitul primului act, anunţă Camaret cu vocea lui obişnuită. Cred că nu se termină în avantajul lui Harry Killer, care, de pe acum, are vreo treizeci de oameni scoşi din luptă. Ce-ar fi să ne ocupăm acum de imbecilii care se încăpăţînează prosteşte împotriva porţii?

Marcel Camaret luă transmiţătorul unui telefon.

— Eşti gata, Rigaud? întrebă el.

— Da, domnule, răspunse un glas care se auzi din toate părţile cycloscopului.

— Dă-i drumul! comandă Camaret.

Ca şi cum s-ar fi supus de la sine ordinului acestuia, un instrument ciudat ieşi îndată şi se depărtă de baza turnului. Era un soi de cilindru vertical, al cărui capăt îndreptat spre pămînt se lărgea formînd un con. La celălalt capăt, patru elice, dintre care una orizontală şi trei verticale, se învîrteau cu o viteză vertiginoasă. Ciudatul aparat se înălţă în aer, depărtîndu-se totodată în direcţia zidului împrejmuitor. Cînd atinse, ba chiar depăşi cu cîţiva metri, zidul, zborul deveni orizontal şi aparatul începu să se ţină exact pe marginea Uzinei.

Dar după primul aparat şi pornise un al doilea, apoi un al treilea, şi altele. Oaspeţii lui Camaret numărară douăzeci, care, la

intervale regulate, țîșneau din turn, ca păsările dintr-un cuib, și făceau rînd pe rînd aceeași manevră.

— Astea sînt „viespile" mele, spuse Marcel Camaret, accentuînd un pic pronumele posesiv. Am să vă explic mai tîrziu cum sînt dirijate. Deocamdată, să ne mulțumim privindu-le cum lucrează.

Apoi luă din nou transmițătorul telefonic.

— Un avertisment, Rigaud, spuse el.

După care se adresă iar noilor săi prieteni.

— De ce să ucid niște bieți oameni care, la urma urmei, nu mi-au făcut nimic? Un avertisment o să fie deajuns, dacă vor să înțeleagă.

De la eșecul primei lor încercări, atacatorii care încercaseră să escaladeze incinta stăteau inactivi. Ducîndu-și camarazii scoși din luptă, dintre care unii fuseseră fără îndoială uciși sau cel puțin grav răniți, ei goliseră drumul de pază și stăteau îngrămădiți pe Esplanadă, la o mare distanță de Uzina al cărei zid îl priveau buimăciți.

Dimpotrivă, cei care atacau poarta nu-și întrerupseseră lucrul. Se încăpățînaseră să izbească în poarta aceasta, căreia dealtfel nu prea părea să-i pese, cu un bulumac greu, purtat de vreo patruzeci de brațe viguroase. În plimbarea lor prin jurul incintei, viespile (așa le botezase Marcel Camaret) treceau una după alta pe deasupra acestui grup, care nu le dădea nici o atenție.

Deodată, o detunătură porni de la una din ele și o grindină de gloanțe acoperi solul, pe un spațiu circular cu raza de vreo cincizeci de metri.

Auzind zgomotul, cei ce manevrau berbecele ridicară capul. Dar nici nu apucară să-și dea bine seama despre ce era vorba, cînd o a doua detunătură porni de la un al doilea aparat, sosit la rîndul lui în apropiere. Detunătura fu urmată, ca și prima, de-o ploaie de gloanțe.

De data aceasta, cîmpul ucigător se apropiase de ei. Cîțiva oameni fură chiar atinși de proiectile. Ceilalți nu mai așteptară. Lăsînd baltă berbecele, ei îi culeseră pe răniți și fugiră cît îi țineau picioarele.

Spectatorii scenei acesteia nu puteau să-și creadă ochilor. Fiecare viespe, după ce se descărca, se întorcea supusă la alveola ei de la poalele turnului, apoi, un minut mai tîrziu, după ce pri-

mea o nouă încărcătură, își reîncepea zborul ca să-și reia locul în rînd.

— Nu cred că mai e nevoie să ne ocupăm de oamenii aceştia, spuse Marcel Camaret. Dacă doriţi cumva să vizitaţi Uzina...

Capitolul VII

UZINA DIN BLACKLAND

Cum oaspeţii se grăbiră să accepte, Camaret spuse:

— Înainte de a coborî din turnul acesta, unde ne vom reîntoarce dealtfel la terminarea vizitei noastre, observaţi mai întîi aşezarea generală a Uzinei. În ansamblu, ea acoperă, după cum vedeţi, o suprafaţă dreptunghiulară măsurînd, în lărgime, două sute cincizeci de metri, iar paralel cu rîul trei sute şaizeci de metri. Suprafaţa ei totală este deci exact de nouă hectare; partea apuseană, care reprezintă trei cincimi din dreptunghiul acesta, e destinată grădinilor.

— De ce pentru grădini? îl întrerupse Amédée Florence.

— Ele ne asigură o parte din hrană, iar restul ne vine dinafară. Numai cealaltă parte, lată de o sută de metri şi deservită de chei, adică partea pe care ne aflăm, constituie Uzina propriu-zisă. În mijloc, pe o lungime de două sute cincizeci de metri, atelierele şi locuinţa mea sînt grupate la picioarele acestui turn, care ocupă centrul. La fiecare capăt, unde prin urmare ar fi rămas liber un spaţiu de cincizeci şi cinci de metri, au fost clădite, perpendicular pe rîu, două rînduri de locuinţe muncitoreşti, separate printr-o stradă largă. Cum fiecare rînd are şapte case, şi fiecare casă are patru etaje, socotind şi parterul, dispunem, în total, de o sută douăsprezece locuinţe.

— Care e numărul personalului dumneavoastră? întrebă Barsac.

— Exact o sută de oameni, dar unii sînt însuraţi şi cîţiva au şi copii. După cum puteţi constata, atelierele nu au decît un singur etaj şi sînt acoperite cu un strat gros de pămînt gazonat. Obuzele n-ar putea deci să le facă aproape nimic. Acum, cînd cunoaşteţi Uzina în linii mari, putem coborî, dacă doriţi, pentru a o vizita mai îndeaproape.

Înainte de a răspunde invitaţiei acesteia, auditorii lui Camaret aruncară o ultimă privire în jurul lor. Situaţia nu se schim-

base. Viespile își continuau plimbarea circulară și atacatorii, învățați de experiență, se fereau să intre în zona periculoasă. Liniștiți de această ultimă constatare, oaspeții lui Camaret părăsiră platforma, urmîndu-l pe inginer.

Călăuziți de el, ei vizitară mai întîi etajul turnului numit de Camaret „stupul", și de unde cele douăzeci de viespi își luaseră zborul dintr-un număr egal de alveole, între care se afla rezerva de proiectile. Apoi străbătură o serie de ateliere: ajustaj, tîmplărie, forjă, turnătorie etc., și ieșiră în grădini, spre partea cea mai apropiată de Palat.

Acolo, zidul înalt din jurul Uzinei acoperea vederea Palatului. Dar cînd se depărtară cu vreo cincizeci de metri de zid, turnul lui Harry Killer începu să se ivească deasupra crestei. Imediat, în vîrful turnului răsună o explozie urmată de șuieratul caracteristic al unui glonte care trecu pe deasupra grupului de oaspeți ai inginerului.

— Imbecilul!... spuse liniștit Camaret, care se mulțumi să ridice brațele, fără să se oprească din mers.

La semnalul acesta, se auzi un șuierat puternic. Oaspeții lui Camaret se întoarseră instinctiv spre Uzină. Dar el le arătă Palatul. Cycloscopul care încununa turnul dispăruse.

— Asta o să-l învețe minte, spuse Camaret. Am și eu torpile aeriene, ba chiar mai multe decît el, căci eu le fabric. Cît despre cycloscop, am să fac altul și atîta tot.

— Dar, domnule, observă Amédée Florence, dacă aveți proiectilele pe care le numiți torpile aeriene, de ce nu le-am folosi împotriva lui Harry Killer?

O clipă, Marcel Camaret îl privi fix pe cel ce-i punea întrebarea aceasta și, încă o dată, o expresie de rătăcire îi trecu prin ochi.

— Eu... rosti el în cele din urmă, cu glas înăbușit. Eu să-mi atac opera!...

Fără să mai stăruie, Amédée Florence schimbă o privire cu prietenii săi. Hotărît lucru, omul acesta, uimitor în multe privințe, avea o scrînteală, și scrînteala lui se numea orgoliu.

Porniră iar, tăcuți. Palatul înțelesese lecția. Nici un alt atac nu mai fu încercat împotriva lui Camaret și a oaspeților săi, pe cînd ei continuau să se depărteze prin grădina pe care o părăsiră ieșind prin partea opusă celei pe unde intraseră.

— Ajungem la partea interesantă, spuse Camaret, deschizînd o poartă. Aici e vechea mașinărie, motorul și generatorul cu aburi, pe care noi le încălzeam cu lemne, din lipsa altui combus-

Viespile își continuau plimbarea circulară

tibil. Era o poveste întreagă, căci lemnul venea de departe şi noi îl consumam în mare cantitate. Din fericire, asta n-a durat mult. De îndată ce rîul a avut apă, după primele ploi provocate de mine, staţia hidroelectrică, pe care o instalasem între timp la vreo doisprezece kilometri în josul oraşului, a început să funcţioneze. De atunci, nu mai folosim materialul acesta arhaic şi nici un fir de fum nu mai iese pe coşul devenit inutil. Ne mulţumim să transformăm, după nevoi, energia trimisă de staţia generatoare.

Conduşi de Camaret, oaspeţii trecură în altă sală.

— Aici şi în sălile următoare, spuse el, pline toate, ca şi aceasta, de dinamuri receptoare, de alternatoare, de transformatori şi bobine, uneori destul de improvizate, e patria fulgerului. Aici primim şi transformăm curentul primar trimis de staţie.

— Cum!? exclamă Amédée Florence. A fost posibilă transportarea tuturor maşinilor acestora, aici!?

— Numai a cîtorva din ele, răspunse Camaret. Cele mai multe le-am fabricat noi înşine.

— Dar tot v-a trebuit materia primă, obiectă Amédée Florence. Cum naiba aţi putut să v-o procuraţi, în plin deşert?

— Adevărat!... spuse Camaret, oprindu-se gînditor, ca şi cum greutăţile acestea ar fi fost pentru el nişte noutăţi. Aveţi dreptate, domnule Florence. Cum au putut fi aduse pînă aici cele dintîi maşini şi materia primă cu care le-am creat pe celelalte? La această latură a problemei, mărturisesc, nu m-am gîndit niciodată. Ceream, şi eram servit. Nu căutam mai departe.

— Şi ce hecatombă de oameni ca să transporte totul prin pustiu, înainte de a avea planoarele!

— Adevărat, recunoscu Camaret, pălind puţin.

— Şi banii?... Toate astea au înghiţit o groază de parale! exclamă din nou Florence, în limbajul lui obişnuit şi atît de îndrăzneţ.

— Banii?... bîigui Camaret.

— Da, banii. Se vede că sînteţi tare bogat.

— Eu!... se miră Camaret. De cînd mă aflu aici, cred că n-am avut niciodată cinci centime în buzunar.

— Atunci?

— Harry Killer... începu timid Camaret.

— Firește! Dar de unde îi lua? Harry Killer al dumneavoastră e, deci, miliardar.

Camaret deschise braţele în semn că nu ştie. Părea demoralizat de întrebarea lui Amédée Florence şi în ochi i se ivise din nou

expresia aceea rătăcită care făcea să-i tremure privirea la orice emoţie mai vie. Presimţind soluţiile posibile ale problemei, atît de diferită de cele rezolvate în mod obişnuit şi pusă pe neaşteptate, simţea un fel de ameţeală în faţa răspunsurilor nebănuite pe care le descoperea. Părea cu adevărat într-atîta de rătăcit, încît doctorului Châtonnay i se făcu milă de el.

— E un punct care se va lămuri odată cu celelalte, spuse el. Pînă una-alta, să nu ne batem prea mult capul cu el, şi să ne continuăm vizita.

Camaret, vrînd parcă să-şi alunge un gînd supărător, îşi duse mîna la frunte; apoi intră tăcut în sala următoare.

— Aici, spuse el cu glasul încă tulburat de emoţie, sînt compresoarele. Folosim mult, într-adevăr, aerul şi alte gaze în stare lichidă. După cum ştiţi, toate gazele sînt lichefiabile, cu condiţia să le comprimi şi să le cobori suficient temperatura; dar, de îndată ce laşi în voia lor lichidele obţinute, ele se reîncălzesc şi revin mai mult sau mai puţin repede la starea gazoasă. Dacă ar fi vîrîte atunci într-un recipient închis, pereţii acestuia ar avea curînd de suportat o presiune atît de mare încît ar exploda. Una din invenţiile mele a schimbat toate acestea. În adevăr, am descoperit o substanţă absolut antidiatermană, adică absolut impermeabilă la razele calorice. De aici rezultă că un gaz lichefiat, aerul, de pildă, introdus în recipientele fabricate din substanţa aceasta, îşi păstrează mereu aceeaşi temperatură şi rămîne, prin urmare, în stare lichidă, fără nici o tendinţă spre explozie. Invenţia aceasta mi-a permis să realizez şi altele, printre care şi planoarele cu mare rază de acţiune, pe care le cunoaşteţi.

— Şi încă cum!... făcu Amédée Florence. Le cunoaştem prea bine chiar! Şi ele sînt invenţia dumneavoastră?

— Dar a cui aţi vrea să fie? răspunse Camaret, atins iar de-o nouă criză de orgoliu bolnăvicios.

Pe măsură ce vorbea, emoţia i se risipise încet, încet. Acum nu-i mai rămăsese nici urmă din ea şi de aceea reîncepu să vorbească furat în întregime de ceea ce spunea.

— Planoarele mele au trei particularităţi principale, relativ la stabilitate, la pornire şi la forţa motrice, despre care am să vă dau o idee în cîteva cuvinte. Să începem cu stabilitatea. Cînd o pasăre suferă împingerea unei rafale bruşte, n-are nevoie să calculeze ca să-şi regăsească echilibrul. Sistemul ei nervos, sau mai degrabă acea parte a acestui sistem nervos care constituie ceea ce psihologia numeşte acte reflexe, lucrează şi o redresează în mod cu totul instinctiv. Pentru ca stabilitatea păsărilor mele

mecanice să fie automată, am vrut să le înzestrez cu un asemenea sistem de reflexe. Deoarece le-ați văzut, știți că sînt formate din două aripi plasate în vîrful unui pilon înalt de cinci metri, la baza căruia se află platforma care suportă motorul, conductorul și pasagerii. Din însăși dispunerea aceasta rezultă o însemnată coborîre a centrului de gravitate. Dar pilonul nu e deloc fix față de aripi. Dacă nu îl imobilizezi, total sau parțial, prin manevrarea uneia din cîrmele de direcție și de adîncime, el poate, dimpotrivă, să descrie mici arcuri în toate sensurile, în jurul verticalei. Dacă deci aripile, în afara acțiunii unei cîrme, se înclină lateral și longitudinal, pilonul, antrenat de propria lui greutate, tinde să formeze cu ele un nou unghi. Prin mișcarea aceasta, el acționează imediat masele unei greutăți determinate, alunecînd paralel și perpendicular față de aripi, care sînt în același timp deformate în sensul cuvenit. Astfel, înclinările accidentale ale planorului sînt imediat — și, după cum am spus, în mod automat — corijate.

Privind în pămînt, Marcel Camaret dădea explicațiile acestea cu seninătatea unui profesor care ține un curs. El nu șovăia și nu-și căuta cuvintele, care îi veneau de la sine. Și, fără să se întrerupă, continuă în același fel:

— Să trecem la al doilea punct. În momentul pornirii, aripile planorului se coboară și se repliază pe pilon. În același timp, axul elicei, devenit mobil într-un plan vertical perpendicular pe aripi, se ridică, iar elicea devine orizontală. Aparatul e atunci un elicopter, iar elicea lui e numai suspensivă. Dar, cînd ajunge la o înălțime suficientă, aripile se deschid, pe cînd, simultan, axul elicei se înclină spre înainte, pînă la orizontal. Treptat, ea devine astfel propulsivă, iar elicopterul se transformă în planor.

Cît despre energia motrice, ea îmi este furnizată de aerul lichid. Dintr-un rezervor fabricat din substanța antidiatermană despre care v-am vorbit, aerul lichid, a cărui scurgere e reglată printr-un joc de supape, sosește într-un tub foarte subțire și încălzit continuu. Aerul revine imediat la starea gazoasă, sub o presiune formidabilă, și acționează motorul.

— Ce viteză obțineți cu planoarele acestea? întrebă Amédée Florence.

— Patru sute de kilometri pe oră, pe un parcurs de cinci mii de kilometri, fără aprovizionare de combustibil — răspunse Camaret.

Nil mirari, a spus Horațiu: „nimic nu trebuie să ne mire". Auditorii lui Camaret nu putură, totuși, să-și stăpînească expresia admirației lor. Pe cînd se întorceau spre turn, nu găseau cuvinte

destul de entuziaste ca să-i laude geniul. Dar omul acesta ciudat, care, uneori, dădea totuşi dovadă de atîta vanitate, rămase nepăsător la elogiile lor, ca şi cum n-ar fi fost sensibil decît la cele pe care şi le aducea el însuşi.

— Ajungem acum în însăşi inima Uzinei, spuse Camaret, cînd ajunseră în turn. Turnul acesta cuprinde zece etaje, asemănătoare cu cel în care sîntem, şi cuprinde aparate de acelaşi fel. Aţi remarcat, cu siguranţă, că în vîrful lui se află un pilon metalic foarte înalt. Pilonul e un „proiector de unde". Printre altele, turnul e căptuşit pe întreaga lui suprafaţă cu o sumedenie de vîrfuri care sînt tot atîtea proiectoare de mărime redusă.

— Proiectoare de unde, aţi spus?... întrebă doctorul Châtonnay.

— N-aş vrea să ţin un curs de fizică, răspunse Marcel Camaret zîmbind. Dar cîteva explicaţii de principiu sînt totuşi necesare. V-aş reaminti deci, dacă ştiţi cumva, şi v-aş aduce la cunoştinţă, dacă nu ştiţi, că un celebru fizician german, numit Hertz, a observat mai de mult că atunci cînd faci să ţîşnească scînteia unei bobine de inducţie în micul interval dintre cele două ramuri ale unui condensator, rezonator sau oscilator, după cum vă convine mai bine, scînteia aceasta provoacă, între cei doi poli ai aparatului, o descărcare oscilantă, ceea ce înseamnă că aparatul e străbătut de un curent alternativ, sau, cu alte cuvinte, că cei doi poli ai lui sînt, rînd pe rînd, pozitivi sau negativi în cursul unei aceleiaşi descărcări, pînă în momentul cînd revine la o stare de echilibru. Rapiditatea acestor oscilaţii, altfel spus frecvenţa lor, poate să fie foarte mare şi să ajungă pînă la o sută de miliarde pe secundă. Or, ele nu sînt limitate la punctele unde se produc. Dimpotrivă, ele zguduie mediul ambiant, adică aerul, sau, mai exact, fluidul imponderabil care umple atît spaţiile cereşti cît şi vidurile intermoleculare ale corpilor materiali, numit eter. La fiecare oscilaţie deci corespunde o vibraţie eterică; ea se transmite, din aproape în aproape, mereu mai departe, iar vibraţiile acestea sînt numite, pe bună dreptate, unde hertziene. Am izbutit să mă fac înţeles?

— Admirabil! proclamă Barsac, care, în calitatea lui de om politic, era poate cel mai puţin pregătit pentru chestiunile ştiinţifice dintre toţi auditorii lui Camaret.

— Pînă la mine, continuă inginerul, undele acestea nu constituiau decît o curiozitate de laborator. Ele erau folosite ca să electrizeze, fără contact material, corpuri metalice situate mai mult sau mai puţin departe de punctul lor de emitere. Şi aveau, într-adevăr, defectul capital de a se răspîndi în toate sensurile în jurul

acestui punct, absolut ca cercurile concentrice formate într-o baltă cînd arunci o piatră în ea. De aici rezulta că energia inițială se dilua, se fărîmița, se vaporiza, ca să zic așa, divizîndu-se pe o întindere din ce în ce mai mare, și că la abia cîțiva metri de sursă nu mai puteai obține de la aceste unde decît niște manifestări neînsemnate. Mă înțelegeți și acum? Sînt destul de clar?

— Luminos! afirmă Amédée Florence.

— Cu mult înaintea mea, se observase că aceste unde sînt, ca și lumina, susceptibile de a fi reflectate, dar nu se trăsese nici o concluzie din proprietatea aceasta. Grație metalului extraconductor descoperit de mine — același cu care am căptușit creasta zidului — am putut așeza niște reflectoare în așa fel încît aproape întreaga totalitate a undelor emise e dirijată în sensul care îmi convine. Forța inițială e astfel integral trimisă în direcția aceasta, și se transmite acolo din aproape în aproape, atîta vreme cît nu e consumată în vreo muncă oarecare. Mijlocul de a face să varieze frecvența oscilațiilor fiind, pe de altă parte, binecunoscut, am putut imagina niște receptoare de unde care nu sînt sensibile decît la o frecvență determinată. E ceea ce în fizică se numește „syntonizare". Un receptor dat va reacționa sub influența tuturor undelor cu frecvența pentru care a fost construit, și numai sub influența lor. Numărul frecvențelor este infinit, prin urmare pot construi o infinitate de motoare printre care să nu existe două sensibile la aceleași unde. Mă înțelegeți?

— Mai greu, recunoscu Barsac. Vă urmărim, totuși.

— Dealtfel, am terminat, spuse Camaret. Pe calea aceasta, noi acționăm o cantitate uriașă de mașini agricole care își primesc toate energia la distanță, de la unul sau de la altul din proiectoarele așezate pe suprafața turnului. Tot pe calea aceasta ne dirijăm și viespile. Fiecare din ele are patru elice și conține patru motorașe de syntonizare diferită, dintre care punem în mișcare, la alegere, unul sau mai multe. Și, în sfîrșit, pe calea aceasta aș putea distruge întregul oraș, dacă aș avea chef.

— Ați putea, de aici, să distrugeți orașul!... exclamă Barsac.

— Fără nici o greutate. Harry Killer mi-a cerut să i-l fac de necucerit, și i l-am făcut de necucerit. Sub toate străzile, sub toate casele, sub Palat și chiar sub Uzina aceasta sînt depuse încărcături puternice de exploziv însoțite de un detunător în syntonizare cu unde a căror frecvență n-o cunosc decît eu. Ca să fac să sară în aer orașul, mi-ar fi de ajuns deci să trimit în direcția fiecărei mine unde cu frecvența corespunzătoare detonatorului său.

Amédée Florence, care lua de zor note, se gîndi o clipă să insinueze că poate n-ar fi rău dacă s-ar folosi procedeul acesta pentru a isprăvi cu Harry Killer, dar își aminti la timp ce puțin succes avusese ideea lui de a fi folosite torpilele aeriene în același scop, și se abținu, prudent.

— Și marele pilon de deasupra turnului? întrebă doctorul Châtonnay.

— Ajung și la el, căci aceasta îmi va fi concluzia, răspunse Camaret. Cu undele zise hertziene, totul se petrece, lucru altminteri destul de curios, ca și cum, fiind supuse atracției, după ce ar porni din punctul lor de emisie, ele ar cădea lent spre pămînt unde pînă la urmă s-ar pierde. Dacă, deci, vrei să le trimiți departe, trebuie să le produci la o oarecare înălțime. Pentru mine, lucrul acesta era cu atît mai necesar cu cît doream să le trimit nu foarte departe, ci foarte sus, ceea ce e și mai greu. Am reușit totuși s-o fac, datorită atît unui pilon înalt de o sută de metri, legat de oscilator, cît și grație reflectorului inventat de mine, care urmează capătul pilonului.

— De ce să trimiți unde la înălțime? întrebă Florence, care nu înțelegea.

— Ca să produc ploaie. Acesta e, de fapt, principiul invenției pe care o plănuiam, cînd l-am cunoscut pe Harry Killer, și pe care acesta m-a ajutat s-o înfăptuiesc. Prin pilon și oglindă, trimit unde în nori și electrizez astfel pînă la saturație apa pe care ei o conțin în stare globulară. Cînd diferența de potențial a norului față de pămînt sau față de un nor vecin a devenit suficientă, ceea ce nu durează niciodată prea mult, izbucnește o furtună și plouă. Transformarea pustiului de aici în cîmpie roditoare dovedește, dealtfel, eficacitatea procedeului.

— Dar mai trebuie să ai și nori, observă doctorul Châtonnay.

— Bineînțeles, sau măcar o atmosferă suficient de umedă. Dar norii vin neapărat într-o zi sau alta. Totul e să-i faci să se spargă aici și nu în altă parte. Acum, cînd cîmpia e cultivată, cînd copacii încep să crească, un regim de ploi regulate are tendința de a se stabiliza, și norii devin din ce în ce mai frecvenți. De îndată ce sosește unul, n-am de făcut decît asta, explică inginerul deplasînd o manetă, și imediat undele, ieșite dintr-o forță electromotrică de o mie de cai, pornesc să-l bombardeze cu miliardele lor de vibrații.

— Minunat! se entuziasmară cei ce-l ascultau.

— În clipa de față, fără ca dumneavoastră să vă dați cît de cît seama, undele se scurg prin vîrful pilonului și merg să se piar-

dă în infinit, continuă Camaret pe care expunerea invenţiilor sale îl exalta din ce în ce. Dar visez un alt viitor pentru ele. Simt, ştiu, sînt sigur că ele ar putea să se adapteze la o sută de utilizări diferite, că ar fi posibilă, de pildă, stabilirea corespondenţei pe întreaga suprafaţă a pămîntului, prin telefon sau prin telegraf, fără să fie nevoie de fir pentru reuniunea posturilor care corespondează între ele.

— Fără fir! se mirară cei ce-l ascultau.

— Fără fir. Ce ar trebui pentru asta? Nimica toată. Să fie inventat doar un aparat receptor potrivit. Eu îl caut, sînt chiar aproape de ţintă, dar n-am atins-o încă.

— Începem să nu mai înţelegem, mărturisi Barsac.

— Totuşi, e foarte simplu, afirmă Camaret, din ce în ce mai stîrnit. Iată aici un aparat Morse, folosit în telegrafia obişnuită, pe care l-am intercalat, pentru experienţele mele, într-un circuit special. N-am decît să manevrez pîrghiile acestea, şi tot vorbind, Camaret le mînuia chiar, pentru ca întregul curent producător de unde să fie sub dependenţa acestui circuit. Cîtă vreme manipulatorul Morse va fi ridicat, undele hertziene nu vor trece. Dimpotrivă, cînd va fi coborît, şi numai cînd va fi aşa, undele vor scăpa prin pilon. Totuşi, nu va mai fi vorba să le îndreptăm spre cer, ci în direcţia receptorului presupus, orientînd cum se cuvine oglinda care le concentrează şi le reflectă. Dacă direcţia receptorului nu este cunoscută, ar fi de ajuns să se suprime pur şi simplu oglinda, cum fac eu punînd în mişcare această a doua pîrghie. Acum, undele pe care le voi emite se vor împrăştia în spaţiu, pretutindeni în jurul nostru, şi aş putea telegrafia; cu siguranţă că aş atinge receptorul, oriunde s-ar afla, dacă el ar exista. Dar, din nenorocire, receptorul nu există.

— Spuneţi că aţi putea telegrafia?... întrebă Jane Buxton. Ce înţelegeţi prin asta?

— Ce se înţelege de obicei. N-aş avea decît să manevrez manipulatorul în mod obişnuit, după alfabetul Morse, bineînţeles. Dacă ar exista receptorul ipotetic, v-aţi grăbi să-l folosiţi pentru a scăpa din situaţia dumneavoastră actuală, nu-i aşa?

— Firește, spuse Jane.

— Ei bine, să facem ca şi cum receptorul ar exista, propuse Camaret instalîndu-se la aparatul Morse. Cui i-aţi telegrafia, în acest caz?

— Pe meleagurile acestea, unde nu cunosc pe nimeni... spuse Jane zîmbind, mă întreb şi eu... Nu-l văd decît pe căpitanul Marcenay, adăugă ea, roşindu-se uşor.

— Fie şi căpitanul Marcenay, acceptă Camaret, care, tot vorbind, manevra manipulatorul aparatului Morse după bătăile lungi şi scurte ale acestui alfabet. Unde se află căpitanul acesta?

— Cred că, deocamdată, la Tombuctu, spuse Jane, ezitînd.

— Tombuctu, continuă Camaret, manevrînd mai departe manipulatorul. Şi acum, ce i-aţi spune căpitanului Marcenay? Presupun că i-aţi spune cam aşa: Jane Buxton...

— Iertaţi-mă, îl întrerupse Jane, dar căpitanul Marcenay mă cunoaşte sub numele de Mornas.

— Nare nici o importanţă, căci telegrama tot nu va ajunge la destinaţie. Dar, în sfîrşit, să zicem Mornas. Aş telegrafia, deci: Veniţi în ajutor Janei Mornas, prizonieră în Blackland...

Marcel Camaret se întrerupse.

— Şi cum Blacklandul e, pare-se, necunoscut pentru întreaga lume, aş preciza coordonatele lui şi aş adăuga: latitudine 15°,50 nord, longitudine...

Marcel Camaret se ridică brusc de pe scaun.

— Asta-i bună! făcu el. Harry Killer a tăiat curentul.

Oaspeţii se îngrămădiră în jurul lui, neînţelegînd nimic.

— După cum v-am spus, explică el, energia ne vine de la o staţie hidroelectrică instalată la vreo zece kilometri în josul rîului. Harry Killer ne-a izolat de staţie, atîta tot.

— Atunci şi maşinile au să se oprească! spuse doctorul Châtonnay.

— S-au şi oprit, răspunse Camaret.

— Şi viespile?

— Viespile au căzut, fără îndoială.

— Harry Killer va putea deci să pună mîna pe ele! exclamă Jane Buxton.

— Asta e mai puţin sigur, spuse inginerul. Să ne urcăm în vîrf şi veţi vedea că n-o să fie aşa.

Camaret şi oaspeţii săi urcară în grabă etajele superioare şi intrară în cycloscop. Ca şi prima dată, văzură imediat faţa exterioară a zidului, plus şanţul care îl mărginea şi în fundul căruia zăceau nemişcate viespile.

Pe Esplanadă, *Merry Fellows* porneau din nou la atac, scoţînd strigăte de triumf. Cîţiva dintre ei săriră în şanţ şi puseră mîna pe viespile acestea moarte, care îi înspăimîntau atîta cînd aveau viaţă în ele.

Dar abia apucară să le atingă şi începură să se clatine, simţindu-se rău. Depărtîndu-se de ele cu groază, atacatorii se căzneau

să iasă din şanţ. Nici unul nu avu însă puterea necesară, şi, unul după altul, căzură neînsufleţiţi.

— N-aş da nici doi bani pe pielea lor, spuse Marcel Camaret, rece. V-aţi închipuit, nici vorbă, că prevăzusem ce se va întîmpla, şi că am luat măsuri în consecinţă. Tăind curentul staţiei, Harry Killer a declanşat *ipso facto*[1] un dispozitiv graţie căruia nişte recipiente cu acid carbonic lichid şi-au vărsat în şanţ conţinutul care a revenit imediat la starea gazoasă. Gazul acesta, mai greu decît aerul, a rămas în şanţ, iar cei aflaţi acum acolo vor pieri neapărat asfixiaţi.

— Bieţii oameni! făcu Jane Buxton.

— N-am ce să le fac, declară Camaret. N-am nici o posibilitate să-i salvez. Cît despre maşinile mele, mi-am luat măsuri de precauţie şi în privinţa lor. De azi-dimineaţă sîntem gata să înlocuim cu aer lichid, din care am o provizie uriaşă, curentul staţiei, ca agent motor al aparatelor electrice. Acum s-a făcut, şi iată că maşinile merg. Viespile vor zbura din nou.

Elicele viespilor îşi porniseră, într-adevăr, rotirile lor vertiginoase, iar aparatele îşi reîncepură zborul ocrotitor, pe cînd mulţimea de *Merry Fellows* se retrăgea spre Palat lăsîndu-i în părăsire pe cei ce zăceau în şanţ.

Marcel Camaret se întoarse spre oaspeţii săi. Părea nervos, agitat chiar, într-un fel anormal, iar licărirea neliniştitoare, observată de cîteva ori, îi tulbura iar privirea.

— Cred că putem dormi liniştiţi, spuse el, plin de-o vanitate oarecum naivă.

Capitolul VIII

UN APEL ÎN SPAŢIU

Căpitanul Pierre Marcenay părăsise cu mîhnire în suflet misiunea Barsac, şi mai ales pe aceea pe care n-o cunoştea decît sub numele de Jane Mornas. El pornise, totuşi, la drum, fără umbră de şovăire, şi pînă la Segu-Sikoro străbătuse repede etapele, după cum i se cerea. Înainte de orice, căpitanul Marcenay era ostaş, într-adevăr, şi poate că cel mai frumos lucru al meseriei de ostaş e abnegaţia deplină şi supunerea pasivă pe care ostaşul

[1] Prin însuşi acest fapt, chiar prin aceasta (în limba latină în text.)

și-o impune, în vederea unui țel pe care, uneori, nu-l înțelege limpede, dar deasupra căruia știe că plutește totdeauna ideea de patrie.

Totuși, oricît se grăbi, îi trebuiră nouă zile ca să străbată cei patru sute cincizeci de kilometri care îl despărțeau de Segu-Sikoro, unde ajunse abia la 22 februarie, seara, la o oră foarte tîrzie. Din cauza aceasta, abia a doua zi dimineața putu să se prezinte colonelului Sergines, comandantul garnizoanei, și să-i înmîneze ordinul colonelului Saint-Auban.

Colonelul Sergines citi ordinul de trei ori la rînd, din ce în ce mai mirat. Părea că nu înțelege nimic.

— Ce combinație ciudată!... spuse el, în sfîrșit. Să te duci să cauți oameni la Sikasso, ca să-i trimiți la Tombuctu! E de neînchipuit...

— Deci, n-ați fost încunoștiințat de trecerea noastră, domnule colonel? întrebă Marcenay.

— Deloc.

— Locotenentul care mi-a înmînat ordinul, explică Marcenay, mi-a spus că la Tombuctu au izbucnit tulburări și că tuaregii auelimideni se agită într-un mod amenințător.

— E prima oară cînd aud asta. Și doar ieri căpitanul Peyrolles... Îl cunoști, cumva?

— Da, domnule colonel. Acum doi ani am fost în același regiment.

— Ei bine, Peyrolles a trecut pe aici, mergînd de la Tombuctu spre Dakar. Abia ieri a plecat, și nu ne-a spus o vorbă despre toate acestea.

Căpitanul Marcenay nu putu decît să-și decline, cu un gest, toată răspunderea.

— Ai dreptate, căpitane, spuse colonelul Sergines. Noi n-avem dreptul să discutăm. Ordinul e ordin, și trebuie să ne supunem. Dar să mă ia naiba dacă știu cînd o să poți pleca!

Și, într-adevăr, pregătirea expediției acesteia neașteptate ceru multă bătaie de cap. Mai mult de o săptămînă fu întrebuințată pentru cazarea cailor pe care ordinul cerea să fie lăsați la Segu-Sikoro, și pentru adunarea materialului necesar transportului și a hranei în cantitate suficientă. Abia la 2 martie căpitanul Marcenay putu să se îmbarce și să pornească pe Niger în jos.

Călătoria, adesea împiedicată de apele scăzute în aceste ultime luni ale anotimpului secetos, ceru la rîndul ei două săptămîni întregi, și fosta escortă a misiunii Barsac debarcă pînă

la urmă abia în ziua de 17 martie, la Kabara, port al Tombuctu-ului, pînă la care mai erau doar vreo cincisprezece kilometri.

Cînd căpitanul Marcenay se prezentă colonelului Allègre, care comanda garnizoana, ofiţerul acesta superior se arătă la fel de mirat ca şi camaradul său de la Segu-Sikoro. El afirmă că nici o tulburare nu fusese constatată prin partea locului, că nu ceruse niciodată întăriri, şi declară că nu înţelege de ce colonelul Saint-Auban îi trimitea, fără să-l anunţe, oameni de care n-avea nici o nevoie.

Lucrurile începeau să devină ciudate şi căpitanul Marcenay începuse să se întrebe dacă nu fusese victima vreunui iscusit falsificator. Dar, de ce? Cu ce scop? Răspunsul se impunea de la sine. Oricît de inexplicabil ar fi părut un asemenea plan, falsificatorul, dacă exista, nu putea să urmărească decît distrugerea misiunii Barsac, dezarmată. Ajuns în mod logic la concluzia aceasta, căpitanul Marcenay simţi o puternică neliniște gîndindu-se la grava responsabilitate care îi revenea în acest caz şi la pericolele care ar fi putut s-o ameninţe atunci pe domnişoara Mornas, a cărei amintire îi umplea încă mintea şi inima.

Temerile îi sporiră cu atît mai mult cu cît la Tombuctu, ca şi la Segu-Sikoro, nu putu afla nici cel mai mic lucru despre locotenentul Lacour. Nimeni nu-l cunoştea. Mai mult: nimeni nu auzise niciodată vorbindu-se despre un corp de voluntari sudanezi, deşi expresia aceasta fusese întrebuinţată de însuşi colonelul Saint-Auban.

Totuşi, cum ordinul colonelului părea, după o minuţioasă verificare, cît se poate de autentic, trebuia socotit drept bun şi valabil, pînă la proba contrarie. Căpitanului Marcenay şi oamenilor săi li se asigură deci cazarea şi, de cum se ivi prilejul, ordinul colonelului Saint-Auban fu expediat celui ce-l scrisese, singurul care putea spune dacă era sau nu fals.

Dar, de la Tombuctu la Bamako trebuiesc socotiţi o mie de kilometri, atît la ducere cît şi la întoarcere. Aveau să treacă deci multe zile pînă la primirea răspunsului trimis de colonel.

Zilele acelea, căpitanului Marcenay, neocupat, fără funcţii precise, şi mai ales ros de neliniște, aveau să i se pară foarte lungi. Din fericire, în ultimele zile ale lui martie, lucrurile se schimbară prin sosirea căpitanului Perrigny, unul din camarazii săi de la Saint-Cyr, cu care întreţinuse relaţii intime. Cei doi prieteni fură cît se poate de fericiţi să se revadă şi, din momentul acela, zilele i se părură mai scurte căpitanului Marcenay.

Aflînd ce griji îl rodeau pe prietenul său, Perrigny încercă să-l liniştească. Fabricarea unui ordin fals, atît de bine imitat încît să înşele pe toată lumea, i se părea de domeniul fanteziei. După părerea lui, era mai logic de admis că locotenentul Lacour, prost informat asupra adevăratelor motive ale hotărîrii colonelului, dăduse o explicaţie greşită. Cît despre mirarea colonelului Allègre, ea se putea explica foarte simplu. În regiunea aceasta abia organizată, n-ar fi fost de mirare ca ordinul trimis lui să se fi rătăcit.

Căpitanul Perrigny, care urma să rămînă doi ani la Tombuctu, adusese cu el destul de multe bagaje, pe care prietenul său îl ajută să le despacheteze. Multe dintre ele erau mai degrabă instrumente de laborator decît bagaje propriu-zise. Dacă n-ar fi purtat uniforma, Perrigny ar fi fost socotit, într-adevăr, printre savanţi. Pasionat de ştiinţă, el se ţinea la curent cu toate problemele la ordinea zilei, şi mai ales cu cele mai mult sau mai puţin legate de electricitate. În prietenia lor, Perrigny reprezenta studiul, iar Marcenay acţiunea. Deosebirea aceasta a înclinaţiilor constituia chiar, adeseori, pentru ei, pretextul unor certuri amicale. Cînd îi căutai, ei îşi spuneau unul altuia „bătrîn şoarece de bibliotecă“, şi „tîrîie-sabie“, siguri, în fond, că activitatea nu-l împiedica pe Marcenay să fie un ofiţer excelent şi brav.

La cîteva zile după sosirea prietenului său, căpitanul Marcenay îl găsi pe acesta pe cale de-a termina montarea unui nou aparat, după multe altele, în curtea casei unde îşi fixase domiciliul.

— Vii la ţanc, îi strigă Perrigny, de cum dădu cu ochii de el. Am să-ţi arăt ceva interesant.

— Asta? întrebă Marcenay arătînd aparatul, compus din două pile electrice, nişte electromagneţi, un mic tub de sticlă conţinînd pilitură de fier, iar deasupra o tijă de aramă de cîţiva metri.

— Chiar asta, răspunse Perrigny. Jucăria asta, aşa cum o vezi, e o adevărată unealtă de vrăjitor. E pur şi simplu un post receptor de telegrafie, dar, ascultă bine, de telegrafie fără fir.

— De cîţiva ani se tot vorbeşte despre ea, spuse Marcenay interesat. Problema a fost oare rezolvată?

— Şi încă cum! exclamă Perrigny. Da, doi oameni s-au întîlnit pe suprafaţa sferei noastre terestre, în aceeaşi secundă a istoriei. Unul dintre ei, un italian numit Marconi, a găsit calea de a emite în spaţiu undele numite hertziene. Ai auzit cumva de ele, soldăţoi afurisit?

— Da, da, spuse Marcenay. Am învăţat la şcoală. Dealtfel, cînd mă aflam în Franţa, se şi vorbea despre Marconi. Dar celălalt inventator de care spuneai?

— E un francez, fizicianul Branly. El a descoperit receptorul, o mică minune de simplitate ingenioasă.

— Şi aparatul pe care îl văd aici?

— E chiar receptorul, al cărui principiu ai să-l înţelegi cît ai clipi. Domnul Branly a observat că dacă în mod natural pilitura de fier e rea conducătoare de electricitate, ea devine bună conducătoare cînd e influenţată de o undă hertziană, efectul acestei unde fiind să înzestreze firişoarele piliturii metalice cu o atracţie reciprocă şi să le dea o sporire a coeziunii. Acestea zise, vezi tubuleţul de colo?

— Îl văd.

— E detectorul de unde. Tubul cu pilitură de fier e intercalat în circuitul unei pile obişnuite pe care am onoarea să ţi-o prezint. Tubul, fiind rău conducător, întrerupe deci circuitul, iar curentul din pilă nu trece. Ai înţeles?

— Da. Şi-apoi?

— Cînd va veni o undă hertziană, va fi captată de vergeaua asta metalică, numită antenă. Imediat, tubul, care e în conexiune cu ea, va deveni bun conducător, circuitul pilei va fi închis, iar curentul va trece. Înţelegi şi-acum, tîrîie-sabie?

— Da, bătrîn savant cu ochelari. Zi mai departe.

— Atunci intervine povestitorul aci prezent. Graţie unui dispozitiv inventat de mine, combinat cu descoperirea lui Branly, curentul acesta va pune în mişcare un receptor Morse, a cărui bandă de hîrtie se va derula imprimată în mod obişnuit. Dar, în acelaşi timp, ciocănelul pe care îl vezi va lovi detectorul, ale cărui firişoare metalice vor fi despărţite de lovitură, şi care îşi va relua, deci, rezistenţa obişnuită. Curentul pilei nu va mai trece, iar receptorul Morse va înceta să mai imprime. O să zici că astfel va fi obţinut un singur punct pe banda de hîrtie. Aşa e, dar aceeaşi succesiune de fenomene se va reproduce imediat, atîta timp cît antena va continua să culeagă unde. Cînd acestea vor înceta, nu se va mai imprima nimic pe banda de hîrtie a aparatului, pînă la trecerea undelor următoare. În sfîrşit, prin procedeul acesta vom obţine o serie de puncte reunite în grupe inegale, reprezentînd semnele lungi şi scurte ale alfabetului Morse, pe care un telegrafist le citeşte la fel de uşor ca pe scrisul obişnuit.

— Tu, de exemplu?

— Eu, de exemplu.

— Şi de ce ai adus aparatul acesta, extraordinar, recunosc, pe nişte meleaguri atît de barbare?

— Pe el şi pe fratele lui, producătorul de unde, adică transmiţătorul, al cărui montaj îl voi începe mîine, fiindcă problema telegrafiei fără fir mă pasionează. Vreau să fiu primul care s-o instaleze în Sudan. Iată de ce am adus aici cele două aparate ale căror surori, încă foarte rare, dealtfel, în întreaga lume, îţi garantez că nu există în Africa. Dacă s-ar putea comunica direct cu Bamako!... Cu Saint-Louis, poate!...

— O! Cu Saint-Louis!... E cam departe!

— Ba deloc, protestă Perrigny. S-a şi făcut corespondenţă la distanţe foarte mari.

— Nu se poate!

— Ba se poate, soldăţoiule, şi eu sper să fac şi mai mult. Curînd voi începe, de-a lungul Nigerului, o serie de experienţe...

Căpitanul Perrigny se opri deodată. Ochii lui larg deschişi, gura căscată arătau o adîncă uimire. De la aparatul Branly se auzise un mic zgomot sec, pe care urechea lui experimentată îl recunoscuse.

— Ce ai? îl întrebă Marcenay mirat.

Prietenul lui trebui să facă un efort ca să-i răspundă. Uimirea îl sufoca, literalmente.

— Merge! bîigui el, arătînd aparatul.

— Auzi că merge! făcu ironic Marcenay. Visezi, viitor academician. Aparatul tău e singurul din Africa, aşa că nu poate să meargă, după cum te exprimi cu atîta eleganţă. S-o fi stricat, şi-atîta tot.

Fără să răspundă, căpitanul Perrigny alergă la receptor.

— Stricat! strigă el în prada unei violente emoţii. E atît de puţin stricat încît pot citi clar pe bandă Căpi...tan... Căpitan Mar... Căpitan Marcenay!

— Numele meu? rîse Marcenay. Tare mă tem, prietene, că vrei să mă duci, cum s-ar zice.

— Numele tău! afirmă Perrigny cu o emoţie atît de vădit sinceră încît camaradul său fu izbit de ea.

Aparatul se oprise şi stătea acum mut sub privirile celor doi ofiţeri care nu-l părăseau din ochi. Dar, curînd, tic-tacul semnificativ se făcu din nou auzit.

— Iată-l că porneşte iar!... exclamă Perrigny aplecîndu-se peste bandă. Bun! Adresa ta acum: Tombuctu.

— Tombuctu!... repetă fără voie căpitanul Marcenay, înfiorat şi el de-o emoţie tainică.

Aparatul se oprise pentru a doua oară, apoi, după o scurtă întrerupere, banda imprimată reîncepu să se deruleze, ca să se înţepenească iar, după cîteva secunde.

— Jane Buxton, citi Perrigny.

— Nu cunosc, declară Marcenay care, fără să ştie de ce, oftă uşurat. Ne joacă cineva o farsă.

— O farsă? repetă Perrigny gînditor. Cum ar fi posibil?... Ah, iată că reîncepe.

Şi, aplecat peste bandă, citi silabisind cuvintele, pe măsură ce i se înfăţişau:

— Ve...niţi... în... a...ju...tor... Ja... nei... Mor...nas...

— Jane Mornas! exclamă Marcenay care, sufocîndu-se deodată, trebui să-şi descheie gulerul bluzei.

— Taci! comandă Perrigny. Pri...zo...ni...e...ră la... Black... land...

Pentru a patra oară, tic-tacul se întrerupse. Perrigny ridică ochii şi-şi privi camaradul. Acesta era livid.

— Ce ai? întrebă el cu dragoste prietenească.

— Am să-ţi explic... răspunse îndurerat căpitanul Marcenay. Dar Blackland, unde găseşti Blacklandul?

Perrigny nu apucă să-i răspundă. Aparatul funcţiona iar. Şi el citi:

— La...ti...tu...di...ne... cinci...spre...ze...ce... gra...de... cinci... zeci... mi...nu...te... nord... Lon...gi...tu...di...ne...

Plecaţi peste aparatul amuţit pe neaşteptate, cei doi ofiţeri aşteptară zadarnic timp de cîteva minute. De data aceasta, oprirea era definitivă şi receptorul Morse rămînea mut.

Căpitanul Perrigny şopti, dus pe gînduri:

— Asta mi se pare prea de tot!... Mai există deci un al doilea amator de telegrafie fără fir pe meleagurile acestea pierdute?... Şi încă unul care se pricepe, nu glumă, dragul meu, adăugă el întorcîndu-se spre prietenul său.

Dar observă imediat cît de schimbat la faţă era acesta.

— Dar ce ai? îl întrebă el. Eşti palid de tot...

În cîteva cuvinte rapide, căpitanul Marcenay îi explică motivul tulburării sale. Dacă fusese mirat aflînd că propriul lui nume figura pe banda telegrafică, mirarea îi devenise emoţie, şi încă emoţie adîncă, atunci cînd Perrigny rostise numele Janei Mornas. El o cunoştea pe Jane Mornas, o iubea, şi, cu toate că nu vorbi-

— *Merge ! bîigui el, arătînd aparatul*

seră despre lucrul acesta, spera din toată inima ca într-o bună zi ea să-i devină soție.

Marcenay reaminti toate temerile care îl chinuiau de cînd avea atîtea motive să creadă fals ordinul colonelului Saint-Auban. Mesajul misterios, primit astăzi din spațiu, le confirma din plin. Jane Mornas se afla în primejdie.

— Și-mi cere ajutor mie! încheie el cu o adîncă neliniște, în care se amesteca, totuși, un pic de bucurie.

— Ei bine, atunci e foarte simplu, răspunse Perrigny. Trebuie să-i dai ajutorul pe care ți-l cere.

— Se înțelege! exclamă Marcenay, căruia perspectiva acțiunii îi reda viața. Dar cum?

— Asta o să vedem îndată, spuse Perrigny. Să tragem mai întîi concluziile logice din faptele pe care le cunoaștem. După mine ele sînt liniștitoare.

— Găsești? spuse cu amărăciune Marcenay.

— Da. *Primo*, domnișoara Mornas nu e chiar singură, căci, după cîte știi, ea nu are un aparat de telegrafie fără fir. Fără să mai vorbim de prietenii cu care ai lăsat-o, ea are, deci, cel puțin un protector, cel ce posedă aparatul. Și acesta e cineva, crede-mă.

Cum Marcenay îl aprobase din cap, Perrigny continuă:

— *Secundo*, domnișoara Mornas nu este expusă unui pericol imediat. Ea ți-a telegrafiat la Tombuctu. Ea presupune că te afli acolo, cu alte cuvinte știe foarte bine că nu ești la doi pași și că va trebui oarecare timp ca să-i răspunzi la apel. Dar dacă, totuși, îți telegrafiază, înseamnă că nu socotește asta inutil. Deci, dacă o amenință un pericol, pericolul acesta nu e iminent.

— Unde vrei să ajungi? întrebă Marcenay, nervos.

— La faptul că trebuie să te calmezi, să speri într-un sfîrșit bun al aventurii... și să te duci imediat la colonel ca să-i ceri organizarea unei expediții care îl va elibera pe deputatul Barsac, și pe deasupra, și pe domnișoara Mornas.

Cei doi căpitani se duseră imediat la colonelul Allègre și-i expuseră evenimentul uluitor ai cărui martori fuseseră. Ca dovadă îi arătară banda imprimată de receptorul Morse, tradusă de Perrigny în limbaj deslușit.

— Aici nu-i deloc vorba de domnul Barsac, observă colonelul.

— Nu, răspunse Perrigny, dar cum domnișoara Mornas era cu el...

— Cine vă spune că ea nu l-a părăsit? obiectă colonelul. Cunosc perfect itinerarul misiunii Barsac, și vă pot garanta că nu se ridică pînă la o asemenea latitudine. Misiunea trebuie să treacă prin

Uagadugu, care se află cam pe al doisprezecelea grad, și să iasă la Say, aflat pe al treisprezecelea. Mesajul acesta misterios vorbește de cincisprezece grade și cincizeci, cu alte cuvinte de șaisprezece grade.

Remarca aceasta trezi amintirile lui Marcenay.

— Aveți dreptate, domnule colonel, spuse el. Într-adevăr, s-ar putea prea bine ca domnișoara Mornas să fi părăsit misiunea Barsac. Îmi amintesc că ea trebuia să se despartă de misiune la două sau trei sute de kilometri după Sikasso, ca să urce singură spre nord, cu intenția de-a atinge Nigerul la Gao.

— Atunci se schimbă lucrurile, spuse îngrijorat colonelul. Pentru a-l scăpa pe domnul Barsac, deputat, delegat oficial al Franței, ar fi normală o expediție, pe cînd pentru domnișoara Mornas, o simplă particulară...

— Totuși, vorbi cu însuflețire Marcenay, dacă ordinul adus de mine era fals, cum totul ne îndeamnă să credem, domnul Barsac a fost cu siguranță victima unui ticălos care a ținut să-mi ia locul.

— Poate... poate... încuviință cu oarecare îndoieli colonelul. În orice caz, pentru a avea o părere în privința aceasta, trebuie așteptat răspunsul de la Bamako.

— E îngrozitor! exclamă Marcenay, copleșit. Nu putem, totuși, s-o lăsăm să piară pe biata copilă care mă cheamă în ajutor.

— Nu e vorba să piară, obiectă colonelul care, cel puțin el, își păstrase tot calmul. Domnișoara spune singură că e prizonieră, și nimic mai mult... Dealtfel, unde să te duci în ajutorul ei? Unde e Blacklandul despre care vorbește ea?

— Ne dă latitudinea.

— Dar nu longitudinea. Dumneata ai părăsit-o pe domnișoara Mornas după Sikasso. Îmi închipui că ea nu s-a reîntors spre vest. Al șaisprezecelea grad străbate mai întîi Macina, apoi trece peste Niger și se înfundă într-o regiune pustie, absolut necunoscută. Cum Blacklandul nu poate fi în Macina, căci atunci l-am cunoaște, înseamnă că ar trebui căutat în plin pustiu.

— Și atunci, domnule colonel? bîigui Marcenay.

— Și atunci, căpitane, nu prea văd posibilitatea de a trimite o coloană în direcția aceasta, căci ar fi egal cu a risca viața a o sută sau două de oameni pentru a o salva pe a unei singure persoane.

— De ce două sute de oameni? întrebă Marcenay care simți pierindu-i speranța. Poate că mai puțini ar fi de ajuns...

— Nu cred, căpitane. Cunoşti şi dumneata zvonurile care circulă în lungul Nigerului. Negrii pretind că undeva, nimeni nu poate spune exact unde, s-ar fi întemeiat un imperiu indigen, a cărui faimă nu e dintre cele mai bune. Numele acesta de Blackland fiind cu totul necunoscut, n-ar fi exclus să fie al capitalei sau al vreunuia din oraşele imperiului în chestiune, iar latitudinea face ipoteza şi mai de crezut, căci corespunde singurei regiuni unde s-ar fi putut întemeia o putere fără să fie cunoscută imediat de toată lumea. În sfîrşit, nu te izbeşte consonanţa engleză a cuvîntului Blackland?... Sokoto, colonie engleză, nu-i prea departe de presupusa lui aşezare... S-ar putea ivi aici o altă dificultate, destul de spinoasă... Pe scurt, în asemenea condiţii cred că ar fi imprudent să te aventurezi într-o regiune cu totul neexplorată, fără să dispui de forţe suficiente pentru a face faţă oricăror eventualităţi.

— Aşadar, domnule colonel, refuzaţi? stărui Marcenay.

— Regret, dar refuz, răspunse colonelul Allègre.

Căpitanul Marcenay nu se dădu bătut. Îi povesti colonelului, aşa cum îi povestise şi lui Perrigny, ce îl lega de domnişoara Mornas. Zadarnic însă. Degeaba arătă că adusese cu el o sută de oameni de care se puteau lipsi, căci nu se conta pe ei. Colonelul Allègre rămase de neclintit.

— Sînt dezolat, profund dezolat, căpitane, dar am datoria să-ţi răspund negativ. E posibil ca oamenii dumitale să nu-mi fie necesari, dar sînt şi ei tot oameni, şi n-am dreptul să le risc viaţa cu uşurinţă. În plus, nimic nu ne grăbeşte. Să aşteptăm o nouă comunicare de la domnişoara Mornas. Dacă ne-a telegrafiat o dată, e posibil să ne mai telegrafieze.

— Şi dacă nu mai poate, după cum ne-a făcut să credem brusca întrerupere a mesajului ei? exclamă Marcenay deznădăjduit.

Colonelul dădu să se înţeleagă printr-un gest că o asemenea eventualitate ar fi foarte regretabilă, dar că n-ar putea să-i schimbe hotărîrea luată.

— Atunci, mă voi duce singur, declară hotărît Marcenay.

— Singur?... repetă colonelul.

— Da, domnule colonel. Vă cer un concediu pe care nu mi-l veţi refuza...

— Pe care, dimpotrivă, ţi-l voi refuza, răspunse colonelul. Crezi că ţi-aş da posibilitatea să te arunci într-o aventură din care nu te-ai mai reîntoarce niciodată?

— În acest caz, domnule colonel, vă rog să binevoiţi a-mi primi demisia.

— Demisia!...

— Da, domnule colonel, spuse Marcenay calm.

Colonelul Allègre nu răspunse imediat. Își privi inferiorul și-și dădu seama că nu era într-o stare normală.

— Știi bine, căpitane, îi spuse el cu un ton părintesc, că demisia dumitale va trebui să urmeze calea ierarhică, și că eu nu am calitatea s-o primesc. În orice caz, e un lucru care cere chibzuință. Să mai treacă o noapte, și revino mîine la mine. Vom mai sta de vorbă.

Executînd corect salutul militar, cei doi ofițeri se retraseră. Perrigny își însoți prietenul, căutînd să-l îmbărbăteze pe cît putea. Dar nefericitul nici nu-l auzea măcar.

Cînd căpitanul Marcenay ajunse în fața ușii sale, își luă rămas bun de la Perrigny și se încuie în casă. Rămas singur, în sfîrșit, el se prăbuși pe pat, și, ajuns la capătul curajului, nemaiputîndu-se stăpîni, izbucni în hohote de plîns.

Capitolul IX

UN DEZASTRU

Întreruperea curentului stației hidroelectrice nu dură mult. Oprit la 9 aprilie, spre amiază, curentul fu redat a doua zi dimineața. Căci, într-adevăr, Harry Killer era prima victimă a manevrei acesteia, pe care el o socotise la început foarte dibace. Dacă nu mai dădea Uzinei curentul de care avea nevoie, Uzina nu-i mai reda, în schimb, nici unul din serviciile pe care le primea de obicei de la ea.

Mașinile agricole, lipsite de undele dătătoare de viață, se opriseră brusc.

Pompele electrice care scoteau apa din rîu ca s-o trimită în două mari rezervoare, unul situat chiar în Uzină, din care apa trecea într-un al doilea rezervor, așezat deasupra cazărmii Gărzii Negre, încetaseră și ele să funcționeze. În două zile, acest al doilea rezervor, de unde apa era distribuită pretutindeni, ar fi fost golit și Blacklandul ar fi rămas fără apă.

În sfîrșit, la venirea nopții, lipsit de lumină electrică și nemaiavînd nici un alt mijloc de iluminat, întregul oraș fu cufundat în beznă, lucru care îl înfuria cu atît mai mult pe Harry Killer

cu cît vedea, în acelaşi timp, Uzina luminată şi apărată de focurile puternicelor sale proiectoare.

Înţelegînd că partida era inegală, despotul se resemnase în zorii zilei de 10 aprilie să dea drumul curentului pe care îl suprimase cu o zi înainte. În acelaşi timp, el îl chemă la telefon pe Marcel Camaret, care tocmai se afla în cabinetul său de lucru împreună cu protejaţii săi. Aceştia îl auziră pe inginer răspunzînd, ca şi în ajun, cu „da" „nu" şi „bun", cuvinte atît de obişnuite într-o asemenea conversaţie din care jumătate rămîne necunoscută auditorilor; şi, exact ca în ajun, inginerul începu să rîdă, întrerupînd brusc convorbirea.

În urma faptelor relatate în rezumat de Camaret, Harry Killer şi el încheiaseră un acord. Se înţeleseseră ca despotul să dea drumul curentului staţiei hidroelectrice, iar Uzina, de partea ei, să asigure, ca de obicei, serviciile generale ale Blacklandului. Altminteri, acordul acesta nu schimba cu nimic restul situaţiei, rămasă mai departe foarte ciudată. Pacea se limita doar la înţelegerea de mai sus. În rest, rămînea tot război. Harry Killer stăruia mai ales să ceară prizonierii, iar Camaret refuza să-i dea.

La sfîrşitul convorbirii, Harry Killer îi ceruse inginerului să-i furnizeze aerul lichid necesar mersului planoarelor. De fiecare dată cînd acestea se reîntorceau din vreo călătorie, rezervoarele erau, într-adevăr, depuse la Uzină, care le umplea din nou. Harry Killer nu avea deci nici pic de combustibil, ceea ce făcea inutilizabile cele patruzeci de aparate zburătoare.

În privinţa aceasta, gîndindu-se să economisească forţa motrice şi să nu-i furnizeze inamicului arme atît de puternice, Camaret îl refuzase categoric. De aici, violenta mînie a despotului, care jurase să-l constrîngă prin foame. Atunci inginerul închisese telefonul, rîzînd de-o ameninţare la fel de zadarnică, pentru el, ca şi cele de mai înainte.

Auditorii lui o luară, dimpotrivă, foarte în serios. Dacă Uzina părea într-adevăr de necucerit datorită armelor defensive, inventate de Camaret, acesta părea mult mai sărac în arme ofensive, ba chiar nu voia nici în ruptul capului să le folosească pe cele avute. În asemenea condiţii, situaţia se putea prelungi la infinit şi, mai apoi, avea să vină o zi în care foamea să oblige Uzina la capitulare.

Camaret, căruia Barsac îi împărtăşi aceste gînduri, înălţă din umeri.

— Avem provizii pentru multă vreme, îl asigură el.

— Pentru cît timp? insistă Barsac.

Camaret făcu un gest nehotărît.

— Nu știu exact. Poate pentru două, poate pentru trei săptămîni. Dar asta n-are nici o importanță, căci în patruzeci și opt de ore vom termina planorul pe care îl avem în lucru. Vă invit de-pe acum la probele pe care le vom face pe întuneric, ca să nu fie văzute de Palat. Probele vor avea loc poimîine, 12 aprilie, la ora patru după miezul nopții.

La vestea aceasta fericită prizonierii nu se așteptau. Un planor propriu avea să le îmbunătățească într-o largă măsură situația. Dar avea oare să le aducă și salvarea?

— În Uzină sînt peste o sută de oameni, observă Barsac. Oricît de puternic ar fi el, planorul nu-i poate duce pe toți.

— Va duce numai zece persoane, împreună cu conducătorul, ceea ce nu-i rău deloc, răspunse Camaret.

— Firește, aprobă Barsac, și totuși e insuficient ca să ne scoată din impas.

— Ba deloc, răspunse Camaret. De aici pînă la Saye sînt cam trei sute cincizeci de kilometri în linie dreaptă și șapte sute de aici pînă la Tombuctu, care poate ar fi de preferat. Cum nu vom călători decît noaptea, ca să evităm torpilele, planorul va putea face, în douăzeci și patru de ore, trei călătorii la Saye sau două la Tombuctu. Cele o sută cincizeci de persoane, la care evaluez aproximativ populația Uzinei, cu femei și copii cu tot, vor fi deci eliberați în cinci zile prin Saye, și în opt zile prin Tombuctu.

Enunțarea acestui plan, într-adevăr foarte realizabil, mai potoli temerile iscate de amenințările lui Harry Killer. Asediații așteptau acum cu nerăbdare executarea lui.

Cele două zile cît mai trebuiră să aștepte li se părură nesfîrșite. Fiecare dintre ei își ocupa timpul cum putea mai bine și, cel mai adesea, plimbîndu-se prin grădină, la adăpostul zidului care îi împiedica să fie văzuți din Palat. Domnul Poncin, mai ales, nu se clintea de acolo, de dimineața pînă seara. Veșnic aplecat peste feluritele plante care o împodobeau, făcea măsurători citite la lupă și cîntăriri minuțioase cu ajutorul unei mici balanțe de precizie.

— Ce naiba faceți acolo? îl întrebă Florence, surprinzîndu-l ocupat cu măsurătorile acestea.

— Îmi fac meseria, domnule Florence, răspunse Poncin, dîndu-și o oarecare importanță.

— Statistică? întrebă Florence, mirat.

— Nimic altceva. Sînt pe cale să stabilesc, pur și simplu, numărul de locuitori pe care i-ar putea hrăni bucla Nigerului.

— Ah! Mereu bucla! făcu Amédée Florence, care nu părea să aprecieze prea mult lucrările domnului Poncin. Totuşi, mi se pare că aici nu ne mai aflăm în faimoasa buclă.

— Nimic nu ne împiedică la o analogie, rosti profesoral domnul Poncin.

— „Curteni porniţi să facă o splendidă orgie“, spuse un glas în spatele lor.

După versurile acestea din „Pedepsirile“ de Hugo, provocate de rimă, Amédée Florence îl recunoscu pe doctorul Châtonnay. Şi, într-adevăr, el era.

— Ce faceţi aici? întrebă doctorul, încheindu-şi astfel intervenţia.

— Domnul Poncin îmi expune metodele domniei sale de statistică, răspunse Florence cu un ton serios. Continuaţi, vă rog, domnule Poncin.

— E foarte simplu, explică acesta. Iată o tulpină de spanac. Ea ocupă un decimetru pătrat. Ceva mai încolo, iată o conopidă; ea ocupă patru decimetri pătraţi. Am măsurat o sută de plante luate la întîmplare şi am făcut media suprafeţelor ocupate de ele. Am măsurat, de asemenea, şi creşterea lor zilnică. Salata aceasta, de pildă, a crescut de ieri exact cu patru grame nouă sute douăzeci şi şapte de miligrame. Pe scurt, am aflat mate-ma-tic că media creşterii zilnice se ridică la douăzeci şi două de miligrame pe centimetru pătrat.

— Foarte curios, declară fără să clipească doctorul Châtonnay.

— Nu-i aşa? Problemele acestea ştiinţifice sînt totdeauna foarte interesante, spuse domnul Poncin, umflîndu-se în pene. Cum bucla Nigerului are cinci sute patruzeci şi şase trilioane de centimetri pătraţi, producţia ei zilnică va fi, deci, de douăsprezece milioane douăsprezece mii de tone, sau un miliard o sută patruzeci şi patru de milioane trei sute optzeci de mii de tone anual.

— N-am să ascund că este un calcul colosal, declamă doctorul, parodiind un vers de Corneille, pe care rima i-l readucea în memorie.

— Cunoscînd cantitatea de hrană necesară pentru asigurarea vieţii unui singur om, va fi uşor să deducem populaţia care ar putea trăi în bucla Nigerului, încheie domnul Poncin, sigur de sine. Acestea sînt serviciile pe care ştiinţa e în stare să le aducă, şi astfel timpul cît vom rămîne prizonieri nu va fi cu totul pierdut.

— Mulţumită dumitale, domnule Poncin, spuseră într-un glas Amédée Florence şi doctorul, lăsîndu-l pe statistician la deducţiile lui savante.

Ceas cu ceas, ziua de 10, apoi cea de 11 se scurseră.

Un incident, dealtfel fără gravitate, întrerupse monotonia acesteia din urmă. Pe la cinci după-amiază, lui Camaret i se aduse la cunoştinţă că pompa care împingea apa din rîu în rezervor nu mai funcţiona.

După ce verifică faptul, inginerul recunoscu că vestea era exactă. Pompa se învîrtea înnebunită, parcă în gol, ca şi cum n-ar fi avut de învins nici o rezistenţă. La ordinul lui Camaret, se făcu demontarea pistonului, ale cărui garnituri, probabil stricate, pesemne că nu se mai aplicau exact pe peretele cilindrului. De fapt nu era vorba decît de-o reparaţie neînsemnată, care urma să fie terminată în mai puţin de patruzeci şi opt de ore.

A doua zi, înainte de ivirea zorilor, luă sfîrşit aşteptarea aceasta enervantă. Cum lesne se poate închipui, nimeni nu lipsi de la întîlnire, cu toată ora matinală fixată de Marcel Camaret. La rîndul său, acesta îşi ţinuse promisiunea. Cînd oaspeţii sosiră în grădină, unde urma să aibă loc proba, planorul se şi afla acolo, transportat de muncitorii care îl construiseră.

Inginerul se urcă pe platformă şi puse motorul în funcţiune. Trecură cîteva minute, prea încet după părerea spectatorilor, care se temeau de o dezamăgire oricînd posibilă. Curînd se liniştiră însă. Aparatul se înălţă deodată, fără efort, apoi, desfăcîndu-şi aripile, alunecă pe straturile de aer şi reveni exact pe locul de unde pornise. Marcel Camaret, luînd de data aceasta cu el zece oameni, se înălţă din nou şi, de trei ori la rînd, făcu turul grădinii. Experienţa era concludentă.

— Astă-seară, la orele nouă, prima plecare, anunţă el coborînd de pe platformă.

Atunci fu uitat totul — asediul, captivitatea, zilele de nelinişte şi de plictiseală. Peste cîteva ore, coşmarul avea să ia sfîrşit. Vor fi liberi! Asediaţii îşi făceau urări reciproce, se felicitau, pe cînd mecanicii duceau planorul în hangarul de unde urma să fie scos la căderea nopţii, ca să zboare spre Tombuctu.

Cum evacuarea Uzinei trebuia să ceară mai multe zile, lucrările obişnuite nu fură întrerupte. În ziua de 12 aprilie se lucră, deci, mai ales la demontarea pompei. Cînd lucrarea luă sfîrşit, inginerul constată că nu avea nici o avarie. Cauza stricăciunii trebuia deci căutată în altă parte şi, pînă una-alta, nu rămînea decît ca pompa să fie montată la loc, lucru care fu început imediat.

La opt şi jumătate seara, întunericul era deplin. Marcel Camaret dădu în sfîrşit semnalul de plecare. Încă de mult cei opt prizo-

nieri scăpați din ghearele lui Harry Killer, împreună cu două neveste de muncitori, care trebuiau să formeze primul convoi, așteptau în grădină, de unde, condus de un conducător încercat, planorul avea să se înalțe. Ascultînd ordinul șefului lor, zece mecanici se îndreptară spre hangar și deschiseră ușa...

Exact în clipa aceea se produse dezastrul.

În momentul cînd ușa se deschise, o explozie formidabilă răsună pe neașteptate. Hangarul se prăbuși ca un castel de cărți de joc. În locul lui rămase doar un morman de ruine.

După o clipă de uluire firească, cei de față se repeziră în ajutorul celor zece muncitori. Din fericire, explozia avusese loc înainte ca ei să intre în hangar, așa că scăpaseră toți nevătămați, în afară de unul, ușor rănit.

Dar, cu toate că nu fuseseră victime, o mare nenorocire, ba chiar un dezastru ireparabil, îi lovise pe asediați. Planorul era nimicit, făcut fărîme. Nu mai rămăseseră din el decît niște rămășițe inutilizabile.

— Rigaud, spuse Camaret cu calmul care nu-l părăsea niciodată în împrejurările cu adevărat grave, să se înceapă curățirea terenului. Trebuie aflată cauza exploziei.

Grămada de ruine fu atacată chiar în punctul ocupat de planor. Munceau numeroase brațe, și lucrul înainta rapid. Pe la orele unsprezece, partea aceasta a fostului hangar era curățată, și se constată acolo existența unei gropi adînci.

— Dinamită, spuse rece Camaret. Îmi închipui că n-a venit singură.

Cum petele de sînge care stropeau ruinele dovedeau că explozia făcuse victime, curățirea fu continuată în același ritm. Într-adevăr, curînd începură să se facă descoperiri macabre. Puțin înainte de miezul nopții, ieși la iveală un picior de negru, ciopîrțit. Apoi un braț, smuls cu violență, și, în sfîrșit, fu descoperit capul acestui corp mutilat.

Amédée Florence, care, ca un bun reporter ce era, urmărea atent lucrările, recunoscu imediat lugubrele trofee.

— Tchumuki! exclamă el fără să ezite.

Și îi explică lui Camaret că Tchumuki era un trădător, trecut din serviciul lui Miss Buxton în slujba lui Harry Killer. Atunci, totul deveni clar. Vădit lucru, Tchumuki era autorul și, totodată, prima victimă a exploziei. Rămînea de aflat cum pătrunsese în Uzină.

În orice caz, dacă el intrase, alții îl puteau urma pe aceeași cale. Trebuia deci să li se taie cheful adversarilor, înspăimîntîndu-i cum se cuvine.

În acest scop, la porunca lui Camaret, jalnicele rămăşiţe ale lui Tchumuki fură aruncate peste zid, pe Esplanadă, unde oamenii lui Harry Killer trebuiau neapărat să le găsească, aflînd astfel, fără putinţă de îndoială, că era primejdios să pătrundă în Uzină.

Între timp, curăţirea locului continua. Muncitorii făcuseră lanţ, ruinele se îngrămădeau în grădină şi o suprafaţă din ce în ce mai mare a fostului hangar se descoperea treptat.

— Iată încă unul! strigă deodată un muncitor.

Marcel Camaret se apropie. Într-adevăr, un picior de om se ivise printre pietre. În cîteva secunde, întregul corp fu descoperit. Era un alb în puterea vîrstei, cu umărul zdrobit groaznic de prăbuşirea acoperişului.

Doctorul Châtonnay se aplecă peste rănit.

— Trăieşte, spuse el.

Rănitul fu scos de sub dărîmături şi transportat la Camaret, unde doctorul îi făcu primul pansament. A doua zi urma să i se ia interogatoriul, dacă va avea puterea să vorbească.

— Şi dacă va consimţi, observă Amédée Florence.

— Asta lăsaţi-o în grija mea, spuse printre dinţi Marcel Camaret.

Curăţirea locului putea fi socotită ca terminată. Cel puţin înaintase atîta încît să fie sigur că nu se mai afla nimeni sub dărîmături. Marcel Camaret întrerupse deci lucrul şi trimise muncitorii la o odihnă meritată din plin.

Urmîndu-le exemplul, inginerul şi oaspeţii săi se depărtară de locul dezastrului şi se îndreptară, trecînd prin grădină, spre camerele lor.

Dar, după cîţiva paşi, Amédée Florence se opri şi, adresîndu-i-se lui Camaret, întrebă:

— Ce-o să facem, domnule, acum, cînd am rămas fără planor?

— Vom fabrica altul, răspunse Camaret.

— Aveţi elementele lui? întrebă Barsac.

— Sigur.

— Cît timp vă va trebui?

— Două luni.

— Hm... făcu simplu Florence. Apoi, fără să mai insiste, îşi reluă mersul, adîncit în gînduri.

Două luni! Şi provizii numai pentru două săptămîni!

Reporterul şi începuse să caute o idee pentru a ieşi din dilema aceasta.

Capitolul X

O IDEE A LUI AMÉDÉE FLORENCE

Cît de diferită fu dimineaţa de 13 aprilie faţă de cea din ziua precedentă! Ieri, crezînd sigur că ajung la capătul încercărilor, asediaţii nu mai puteau de bucurie. Astăzi, cînd orice speranţă fusese pierdută, erau trişti şi descurajaţi.

Doar cîţiva dintre ei izbutiseră să doarmă în ultimele ore ale nopţii trecute. Cei mai mulţi îşi folosiseră timpul examinînd pe toate feţele situaţia prezentă, fără să descopere nici un mijloc de a învinge greutăţile.

Marcel Camaret însuşi se simţea încurcat. În afara construcţiei unui nou planor, el nu mai vedea nimic pentru ieşirea din impasul actual. Dar să-ţi pui speranţa într-un aparat a cărui fabricare trebuia să ceară două luni încheiate, cînd mai ai provizii abia pentru două săptămîni, însemna să te înşeli cu bună ştiinţă.

Verificînd lucrurile, se văzu că mijlocul acesta de salvare era şi mai puţin realizabil decît se credea. Un inventar amănunţit al rezervelor şi o cercetare atentă a produselor horticole pe cale de maturizare demonstră, într-adevăr, că asediaţii aveau hrană nu pentru două săptămîni, ci pentru cel mult nouă, zece zile. Nu după trecerea a două luni, ci chiar înainte de sfîrşitul lui aprilie, aveau, deci, să sufere neapărat de foame.

Ca să fie întîrziată cît mai mult cu putinţă această ultimă scadenţă, se luă hotărîrea unei raţionalizări imediate. Dacă nu se puteau lăuda că şi-au învins soarta, asediaţii puteau, astfel, măcar să-şi prelungească agonia.

Dimineaţa de 13 fiind hărăzită acestui inventar şi începerii construirii planorului pe care Marcel Camaret se încăpăţîna să-l facă, deşi, după toate aparenţele, nu puteau spera să le fie de vreun ajutor, abia după-amiază avură timp să se ocupe de prizonier.

După prînzul care fu, pentru prima dată, extrem de sărac, Marcel Camaret, însoţit de oaspeţii a căror neaşteptată intrare în viaţa lui ameninţa să-l coste atît de scump, se duse la căpătîiul rănitului. Doctorul Châtonnay îl asigură că starea acestuia îngăduia să i se ia un interogator.

— Cine eşti? îl întrebă Camaret care, punînd întrebarea aceasta lipsită de interes aparent, urmărea un plan bine calculat.

Cum rănitul nu vru să răspundă, Camaret îşi repetă întrebarea, fără mai mult succes.

— Trebuie să te previn, spuse cu blîndeţe inginerul, că te voi sili să vorbeşti.

Auzind ameninţarea, omul tot nu deschise gura, iar buzele lui schiţară un zîmbet ironic. Să-l silească! Asta cu siguranţă că nu i se părea de crezut. Dealtfel, judecînd după înfăţişarea lui, îţi puteai da seama că te afli în faţa unui individ de o rară energie.

Marcel Camaret ridică din umeri, apoi, fără să mai stăruie, prinse de degetele mari şi de tălpile recalcitrantului cîteva plăcuţe metalice pe care le legă de bornele unui tablou. După ce făcu asta, manevră scurt un întrerupător.

Imediat, omul se zvîrcoli în convulsii groaznice, vinele gîtului i se umflară peste măsură, faţa lui vînătă vădi o suferinţă de neîndurat.

Proba nu ţinu mult. După cîteva secunde, Camaret întrerupse curentul.

— Vorbeşti? întrebă el.

Şi, cum omul rămînea mut, adăugă:

— Foarte bine! Atunci să reîncepem.

Cînd restabili contactul, aceleaşi fenomene se reproduseră, şi cu mai multă violenţă. Sudoarea curgea şiroaie pe faţa prizonierului care, cu ochii daţi peste cap, gîfîia ca nişte foale.

— Vorbeşti? repetă Camaret, întrerupînd din nou curentul.

— Da... da... bîigui omul, ajuns la capătul puterilor.

— Bun! făcu Camaret. Cum te cheamă?

— Fergus David.

— Ăsta nu-i un nume, obiectă Camaret. Sînt două prenume.

— Aşa mi se spune la Blackland. Nimeni nu-mi cunoaşte numele adevărat.

— N-are a face. Care ţi-e numele adevărat?

— Daniel Frasne.

— De naţionalitate?

— Englez.

Daniel Frasne, căci aşa se numea, se hotărîse acum să vorbească, tot atît de precis pe cît se hotărîse mai înainte să tacă, şi răspundea pe loc la întrebările puse.

— Flăcăule, îi spuse mai întîi Camaret, am nevoie de cîteva informaţii. Dacă mi le refuzi, reîncep micul joc de adineauri. Eşti dispus să mi le dai?

— Da, răspunse rănitul.

— Mai întîi de toate, care îţi e situaţia la Blackland? Ce rol joci acolo?

— Consilier.

— Consilier?... repetă Camaret, întrebător.

Frasne păru mirat că inginerul nu înţelege cuvîntul acesta. Dar explică totuşi:

— Aşa se numesc cei ce conduc împreună cu Killer.

— Dacă înţeleg bine, faci parte din conducerea Blacklandului?

Marcel Camaret păru foarte satisfăcut de răspuns.

— Eşti de mult timp aici? continuă el.

— De la început.

— Îl cunoşteai, deci, dinainte, pe Harry Killer?

— Da.

— Unde l-ai cunoscut?

— La coloana Buxton.

La auzul cuvintelor acestora, Jane tresări. Soarta îi dăruia un nou martor.

— La coloana Buxton! repetă între timp Camaret. Cum se face că eu nu te recunosc?

— Pesemne că m-am schimbat, spuse Frasne, filozofic. Cu toate astea, eram cu dumneavoastră, domnule Camaret.

Nemaifiind capabilă să se abţină, Jane Buxton interveni:

— Vă rog, domnule Camaret, spuse ea, îmi daţi voie să-i spun şi eu cîteva cuvinte omului acestuia?

Marcel Camaret îngădui şi Jane îl întrebă pe rănit:

— Dacă făceai parte din coloana Buxton, l-ai văzut sosind pe Harry Killer, nu-i aşa?

— Da.

— De ce l-a primit atît de uşor căpitanul Buxton?

— Habar n-am.

— E adevărat, continuă Jane, că din ziua cînd Harry Killer a făcut parte din coloană a devenit adevăratul şef?

— Foarte adevărat, răspunse Frasne, oarecum mirat că i se puneau întrebări legate de fapte atît de vechi.

— Deci, numai din ordinele lui Harry Killer coloana Buxton îşi începu jafurile care i-au adus nimicirea?

— Da, aprobă Frasne.

— Căpitanul Buxton n-avea nici un amestec în ele?

— Nu.

— Auziţi, domnilor? spuse Jane, întorcîndu-se spre prietenii ei.

Apoi, continuînd seria întrebărilor, spuse:

— Pentru care motiv renunţase căpitanul Buxton la autoritatea lui, în favoarea lui Harry Killer?

— De unde să știu eu? răspunse Frasne pierzîndu-și răbdarea.

Părea sincer. Jane socoti inutil să insiste.

— Știi, cel puțin, cum a murit căpitanul Buxton? întrebă ea, schimbînd subiectul.

— Păi... în luptă, răspunse Frasne, ca și cum lucrul acesta ar fi fost de la sine înțeles. Au mai căzut și mulți alții odată cu el.

Jane Buxton oftă. Așadar, nu de data aceasta avea să lămurească cele cîteva puncte rămase întunecate.

— Vă mulțumesc, domnule, îi spuse ea lui Camaret. Eu am terminat.

Inginerul își reluă imediat interogatorul, din punctul unde îl întrerupsese.

— Cum au fost procurați, la început, negrii care au clădit orașul? întrebă el.

Frasne căscă ochii mari. Putea să i se pună o întrebare atît de prostească? Adică pentru asta îl chinuiseră mai adineauri?

— La naiba! făcu el. De prin sate. Nu-i nevoie să fii prea deștept ca să știi asta.

— Prin ce mijloace?

Frasne ridică din umărul sănătos.

— Mare lucru! Parcă n-ați ști!... Erau luați și gata!...

— Ah! făcu Camaret, coborînd capul cu un aer adînc mîhnit.

Apoi continuă:

— La început au trebuit mașini. De unde veneau ele?

— Doar nu din lună, firește, rînji Frasne.

— Veneau din Europa?

— Așa se pare.

— Pe ce cale soseau?

— Pesemne că nu zburînd. La naiba, domnule Camaret, îmi puneți niște întrebări! Cum voiați să vină mașinile? Veneau cu vaporul, se înțelege.

— Unde erau debarcate? continuă liniștit Camaret.

— La Kotonu.

— Dar de la Kotonu la Blackland e distanță, nu glumă. Cum erau transportate pînă aici?

— Cămile, cai, boi, negri, răspunse laconic Frasne, părînd că a ajuns la capătul răbdării.

— Și în timpul călătoriei acesteia îndelungate mureau numeroși negri, nu-i așa?

— Mai mulţi decît se năşteau, bombăni Frasne. Nu m-am distrat numărîndu-i.

Camaret trecu la alt subiect.

— Maşinile trebuiau plătite, nu?

— Firește! făcu Frasne, căruia întrebările i se păreau din ce în ce mai absurde.

— Deci există bani la Blackland.

— De bani fiţi sigur că nu ducem lipsă.

— De unde vin ei?

De data aceasta, Frasne își pierdu răbdarea.

— Cît timp o să mă mai duceţi, domnule Camaret, întrebîndu-mă nişte lucruri pe care le ştiţi mai bine decît mine? făcu el cu o supărare deloc prefăcută. Doar nu degeaba aţi făcut planoarele. Ştiţi bine că, din cînd în cînd, ele îi transportă pe Harry Killer şi pe alţii pînă la insulele Bissagos, unde un vapor vine să-i ia şi-i readuce după o mică raită prin Europa, cel mai adesea prin Anglia. Doar nu pe dumneavoastră am să vă învăţ eu că în Europa există bănci, bătrîne ultrabogate etc., etc., în sfîrşit, o mulţime de oameni pe care face să-i vizitezi... fără să fii invitat. Cînd termini vizita, te întorci, ca şi cum habar n-ai avea de nimic.

— Sînt dese călătoriile acestea? întrebă Camaret, căruia ruşinea îi îmbujorase obrajii.

Frasne făcu un gest resemnat.

— În sfîrşit! Dacă asta vă distrează!... murmură el. Depinde. De trei sau de patru ori pe an.

— Cînd a avut loc ultima călătorie?

— Ultima?... răspunse Frasne, răscolindu-şi conştiincios amintirile. Staţi!... Acum vreo patru luni, patru luni şi jumătate...

— Cine a fost vizitat atunci!

— Nu prea ştiu, spuse Frasne. La asta n-am luat parte. Cred că o bancă. Dar ce ştiu e că a fost o lovitură grasă.

Marcel Camaret tăcu o clipă. Acum, era cumplit de palid şi părea îmbătrînit cu zece ani.

— Încă un cuvînt, Frasne, spuse el. Cîţi negri aveţi pentru munca cîmpului?

— Vreo patru mii. Poate mai mulţi.

— Şi femei?

— Vreo mie cinci sute.

— Vi-i procuraţi, fără doar şi poate, la fel ca pe primii...

— Nu, răspunse Frasne cu tonul cel mai firesc. Acum avem planoare şi îi răpim cu ele.

— Ah... făcu Camaret.

Iar după o nouă tăcere, continuă:

— Cum ai pătruns aici?

Înainte de a răspunde, Frasne ezită. Pentru prima oară întrebarea era, în sfîrşit, serioasă. Şi, pe cît de uşor dăduse celelalte informaţii, pe atît era de furios că trebuia să o dea pe aceasta. Totuşi, trebuia să răspundă.

— Prin rezervor, spuse el supărat.

— Prin rezervor? se miră Camaret.

— Da. Alaltăieri au fost închise vanele de la rîu, ca să nu puteţi trage apa, şi a fost golit rezervorul Palatului. Cel de la Uzină s-a golit şi el, căci amîndouă comunică prin conducta de sub Esplanadă. Tchumuki şi cu mine am venit prin conductă.

Cu cîteva ore mai înainte, inginerul aflase cu indiferenţă că pompa fusese montată la loc şi că funcţiona minunat. Acum înţelegea de ce Harry Killer, impresionat de moartea groaznică a lui Tchumuki, pusă pe seama apărătorilor Uzinei, deschisese vanele, iar apa sosea ca de obicei.

— Bun, îţi mulţumesc, spuse Camaret care, aflînd tot ce-l interesa, se retrase fără să mai pună alte întrebări.

Ziua de 13 se încheie, cea de 14 se scurse fără noi incidente. Asediul continua, la fel de riguros. Pe cheiul din josul rîului şi pe Esplanadă posturile de *Merry Fellows*, ale căror priviri cuprindeau de la aceste puncte cele două capete ale drumului de pază, supravegheau mai departe împrejurimile Uzinei, din care nimeni n-ar fi putut ieşi. Pînă în ziua cînd foamea avea să-i silească pe asediaţi să se predea, nu exista nici un motiv ca situaţia să se schimbe.

Iată ce-şi spunea, pe bună dreptate, Amédée Florence. De la distrugerea planorului, el căuta permanent un mijloc de-a ieşi din impas, şi turba de necaz că nu-l putea găsi. Totuşi, în seara de 14 aprilie, îi veni, în sfîrşit, o idee. Ideea aceasta, examinată pe toate feţele, i se păru bună, şi reporterul avu, în dimineaţa de 15, lungi discuţii cu Tongané, apoi le ceru prietenilor săi să-l însoţească la Camaret, căruia dorea să-i facă o comunicare foarte urgentă.

De la interogarea lui Frasne, asediaţii nu-l mai revăzuseră pe inginer, care se retrăsese în locuinţa lui particulară şi se încuiase în ea. Acolo, în singurătate, Camaret asimila dureros noutăţile aflate, ameţit în faţa grozăviilor date la iveală de Frasne.

Cunoştea acum tot adevărul. Ştia că Blacklandul nu fusese clădit şi nu se menţinuse decît prin violenţă, furt şi crimă. Ştia

că Europa și Africa fuseseră, fiecare în felul ei, scena isprăvilor lui Harry Killer și a bandei lui. Cunoștea rușinoasa sursă a aurului aflat din belșug în oraș și grație căruia opera îi fusese realizată. Cruzimile nemaipomenite ale coloanei Buxton, asasinarea comandantului ei, măcelărirea permanentă a nefericiților negri răpiți de prin sate, jafurile, prădările, asasinatele în Africa și în Europa, și, în încheiere, mîrșavul atentat împotriva pașnicei misiuni Barsac. Toate acestea, le cunoștea acum.

Și se simțea complice la nenumăratele crime săvîrșite. Nu era el oare, într-adevăr, cu toată nevinovăția lui, cel ce furnizase mijloacele de înfăptuire? Gîndindu-se la ce-i fusese viața în ultimii zece ani, inginerul se simțea năpădit de o adevărată groază, iar mintea lui, și așa destul de șubrezită, se pleca sub lovitură. Pentru moment, ajunsese să-i fie silă de orașul Blackland, opera lui totuși, carne din carnea lui, grămada aceasta de minuni clădită de el însuși spre propria lui glorie. Dar, într-adevăr, puteau să rămînă oare nepedepsite cruzimile fără seamăn săvîrșite de locuitori? Și nu era blestemat însuși orașul în care se zămisliseră atîtea crime?

Amédée Florence și prietenii săi îl găsiră pe Camaret pierdut în gîndurile acestea lugubre. Pe jumătate întins într-un fotoliu, nemișcat, cu ochii în gol, inginerul părea doborît și fără puteri. De două zile de cînd nu-l văzuseră, poate că nu se atinsese de mîncare.

Un astfel de om nu putea să-i convină lui Florence, care dorea să-l aibă în față pe iscusitul inginer de odinioară. La propunerea lui, Tongané se duse să caute cîteva alimente care îi fură servite lui Camaret. Acesta mîncă, supus, dar fără să manifeste pofta justificată de-un post atît de îndelungat. Cu toate acestea, după ce mîncă, un pic de sînge i se urcă în obrajii lipsiți de culoare.

— V-am adunat aici pe toți, spuse atunci Florence, fiindcă mi-a venit în minte un mijloc de-a scăpa din impasul actual. Tot gîndindu-mă, mi s-a părut, într-adevăr, că ne putem asigura concursul unor numeroși aliați pe care îi avem, ca să zic așa, la îndemînă.

— Care aliați? întrebară într-un glas Barsac și doctorul Châtonnay.

— Negrii din cartierul sclavilor, răspunse Amédée Florence. După cele aflate alaltăieri, ei ar fi cel puțin patru mii, fără să mai socotim femeile, care fac cît doi bărbați, cînd se dezlănțuie. Forța aceasta mi se pare că nu trebuie deloc neglijată.

— Sigur, recunoscu Barsac, dar negrii n-au arme şi probabil că nici nu bănuiesc măcar existenţa noastră.

— Iată de ce trebuie să luăm legătura cu ei şi să-i înarmăm, spuse Florence.

— Uşor de zis! făcu Barsac.

— Şi poate şi de făcut, răspunse Florence.

— Adevărat?... se miră Barsac. Lăsînd la o parte problema armelor, cine ar putea să meargă la negri?

— Un negru, ca şi ei: Tongané.

— Şi cum să treacă? Doar ştii bine că Uzina e asediată. De cum va scoate capul, va fi primit cu o ploaie de gloanţe.

— De aceea n-o să iasă pe poartă, răspunse Florence. Dealtfel, asta nu l-ar ajuta la nimic căci, în faţa Uzinei, se află cartierele albilor, iar el trebuie să ajungă la cel al negrilor. Iată de ce, pentru asta, singura cale e să facă aşa cum a mai făcut, adică să ajungă pe cîmp noaptea, să se amestece printre negri şi să intre în oraş laolaltă cu ei.

— Ar trece deci peste drumul de pază şi peste zidul împrejmuitor? obiectă Barsac.

— Sau pe dedesubt, replică Florence întorcîndu-se spre Marcel Camaret.

Acesta, cufundat în gînduri, rămăsese străin de discuţia pe care părea chiar că nici n-o auzise măcar.

— Domnule Camaret, îl întrebă Florence, ar fi posibil de săpat, pe sub zidurile Uzinei şi ale oraşului, un tunel care să traverseze drumul de pază şi să iasă la cîmp?

— Fără îndoială că da, spuse Camaret, ridicînd capul.

— Cît timp ar cere lucrarea aceasta?

Camaret se gîndi o secundă.

— Prin procedee obişnuite ar trebui căptuşit cu grinzi şi ar cere destul de mult, spuse el în sfîrşit. Dar timpul poate fi mult scurtat cu ajutorul unei maşini imaginată recent de mine şi care ar da rezultate bune în solul acesta nisipos. Ca să fac planurile maşinii, s-o construiesc şi să execut tunelul, cincisprezece zile mi-ar fi necesare şi suficiente.

— Aţi putea deci termina la sfîrşitul lunii?

— Cu siguranţă, afirmă Camaret.

Din moment ce i se dădeau probleme de rezolvat, inginerul se regăsea în elementul său. Treptat, creierul începea să i se încălzească. Camaret prindea viaţă, văzînd cu ochii.

— Al doilea punct, domnule inginer, continuă Florence: Tunelul ar cere să lucreze tot personalul Uzinei?

— N-ar fi nevoie de mulţi oameni, răspunse Camaret.

— Cei care n-ar fi ocupaţi la lucrarea aceasta ar izbuti să fabrice, în acelaşi interval de timp, trei sau patru mii de arme?

— Ce fel de arme? În nici un caz arme de foc.

— Suliţe, cuţite, securi, măciuci, ce doriţi din toate uneltele care taie, împung şi lovesc.

— În cazul acesta, da, răspunse Camaret.

— Şi armele le-aţi putea trimite negrilor din cartierul sclavilor, în ziua fixată, fără să fie văzute şi nici auzite de oamenii lui Harry Killer?

— Asta e mai greu, spuse domnul Camaret.

Apoi, după ce tăcu iar cîteva clipe, răspunse cu glasul său blînd:

— Da, aş putea, cu condiţia ca noaptea să fie întunecoasă.

— Atunci sîntem salvaţi! exclamă Florence. Înţelegeţi, domnule Camaret? Tongané o va şterge prin tunel, va aştepta pe cîmp sosirea muncitorilor negri printre care se va amesteca, iar seara se va întoarce odată cu ei. În timpul nopţii, va pregăti revolta. Toţi oamenii aceia sînt cumplit de nefericiţi şi n-ar cere decît să-şi scuture jugul, dacă ar avea arme. În momentul cînd le vom furniza noi, n-au să mai şovăie. Va trebui să începeţi lucrul imediat, domnule Camaret.

— L-am şi început, răspunse simplu inginerul, care, pe cînd Amédée Florence vorbea, se instalase la masa de desen.

Asediaţii plecară foarte aprinşi la fericita perspectivă pe care Amédée Florence le-o fluturase pe dinaintea ochilor. Sigur, ideea era bună şi ar fi fost o prostie să nu-şi asigure concursul atîtor mii de aliaţi fireşti care trudeau pe celălalt mal al rîului. După afirmaţiile lui Camaret, nu se îndoiau că era posibil să intre în legătură cu ei. În privinţa aceasta, inginerul dăduse destule dovezi.

De a doua zi, construcţia planorului fu părăsită. Toţi muncitorii fură ocupaţi, unii să fabrice arme ascuţite sau tăioase, alţii să lucreze la noua maşină inventată de Camaret, alţii să găurească un trunchi de palmier-ronier, într-un scop necunoscut de nimeni, iar alţii, în sfîrşit, să sape într-un loc unde nu puteau fi văzuţi din Palat, lîngă zidul Uzinei, un puţ cu deschidere largă, care se adîncea rapid.

La 21 aprilie, puţul atingea o adîncime de zece metri, şi Camaret îl socoti suficient; străpungerea galeriei orizontale fu începută imediat. Ca s-o realizeze, inginerul imaginase un con de oţel lung de cinci metri, cu un diametru de un metru treizeci, şi

pe a cărui suprafaţă alternau tăieturi şi asperităţi dispuse, şi unele şi altele, după un acelaşi pas helicoidal regulat. Un motor electric făcea să se rotească maşina aceasta care, pătrunzînd cu vîrful în solul friabil, se înşuruba literalmente în el, pe cînd, prin orificiile făcute special, nisipul curgea înăuntrul conului, de unde era permanent evacuat prin puţ.

Cînd şurubul acesta uriaş avea să pătrundă pe de-a-ntregul în solul pe care tot el avea să-l susţină, împiedicînd orice fel de prăbuşire, urma să i se adauge un cilindru de acelaşi diametru, împins din urmă de nişte pîrghii puternice. Tunelul orizontal, gata terminat, avea să fie format deci dintr-un tub metalic lung de aproape optzeci de metri.

Odată ajuns acolo, conul perforator urma să fie întors în aşa fel încît o deschidere mai mare decît celelalte, menţinută închisă pînă atunci, să se afle în partea superioară a conului şi să se treacă prin ea un alt con mai mic decît primul, înşurubat de jos în sus, pînă la suprafaţa solului.

Cît timp se înfăptuiră lucrările acestea, asediaţii abia dacă îl văzură pe Camaret. Inginerul apărea, cu un aer întunecat şi absorbit, numai cînd soluţia vreunei dificultăţi cerea să fie neapărat prezent. Odată rezolvată dificultatea, el se închidea din nou în locuinţa sa particulară, unde Joko îi servea mesele singuratice.

Tunelul fu însă terminat, aşa cum prevăzuse el.

În zorii zilei de 30 aprilie, cei optzeci de metri de tubaj orizontal erau terminaţi. Se trecu imediat la instalarea micului con destinat să formeze puţul de ieşire, această ultimă operaţie trebuind să fie terminată pînă la ivirea zorilor.

Dealtfel, era şi timpul. Încă de la 27 aprilie, adică de trei zile, alimentele începuseră să lipsească şi raţiile, destul de scăzute, fuseseră reduse la mai nimic.

Buna dispoziţie sau măcar calmul în faţa greutăţilor vieţii nu se împacă bine cu stomacurile flămînde. De aceea, starea de spirit a personalului se schimba treptat. Dacă se mai muncea, totuşi, cu înverşunare, căci viaţa tuturor depindea de lucrul acesta, feţele erau întunecate, iar muncitorii schimbau adesea între ei cuvinte pline de amărăciune. Vădit lucru, îşi pierduseră, măcar în parte, încrederea lor oarbă în şeful căruia, pînă mai ieri, îi atribuiseră puteri aproape supranaturale. Magicianul nu fusese în stare, cu tot geniul lui, să-i împiedice să moară de foame, şi prestigiul îi scăzuse din pricina aceasta.

Pe de altă parte, se înfiripase cu încetul o legendă a cărei sursă trebuia căutată în cîteva cuvinte relativ la Jane Buxton, rostite de Camaret în discursul său inițial, înaintea deschiderii ostilităților cu Palatul. La început, capriciului lui Harry Killer pentru Jane i se acordase importanța pe care o merita, adică nu prea mare. Dovada aceasta deosebită de despotism fusese pusă și ea printre atîtea altele, nici mai mult, nici mai puțin.

Dar, pe măsură ce situația se agrava, pe măsură ce suferințele creșteau și, mai ales, pe măsură ce foamea întuneca mințile, exista tendința generală de a pune pe primul plan toana aceasta a lui Harry Killer, la care el poate că nici nu se mai gîndea. Ideea, odată ancorată în creiere, nu mai ieșise de acolo, și, printr-un fenomen de cristalizare binecunoscut, le absorbise pe toate celelalte.

În prezent, ea devenise fapt împlinit. Muncitorii nu se mai îndoiau că dacă sufereau, dacă pătimeau, dacă făceau față unui asediu și deci erau flămînzi, de vină erau numai ochii frumoși ai domnișoarei Buxton. Dacă ea s-ar preda, pacea ar fi încheiată. De aici pînă la a spune că jertfa era prea mare pentru obiectul ei, și că era exagerat să piară o sută cincizeci de persoane ca să salveze una singură, nu mai era decît un pas, repede de făcut și el.

Jane Buxton își dădea prea bine seama de evoluția aceasta a gîndirii muncitorilor. Din cîteva cuvinte auzite, din cîteva priviri răuvoitoare surprinse pe cînd traversa un atelier sau altul, ea le ghicise dușmănia și înțelesese că o socoteau vinovată de pericolele care îi amenințau.

Departe de a-și da ei însăși importanța pe care i-o acorda părerea aceasta, ea suferi totuși influența unanimității ei și, încetul cu încetul, sfîrși prin a admite că, dacă se preda lui Harry Killer, jertfa ei ar fi putut aduce, într-adevăr, eliberarea celorlalți asediați.

În acest caz, fără îndoială că i-ar fi fost groaznic să trăiască lîngă cel pe care îl bănuia că îi ucisese fratele Dar, în afară de faptul că acuzația nu era deloc dovedită, ea ar fi avut oricînd moartea ca mijloc de scăpare, dacă efortul i-ar fi depășit curajul. Dealtfel, oricît de greu ar fi fost, aceasta îi era datoria.

Ideea o cuceri treptat, cu atîta putere, încît nu se putu împiedica să se spovedească prietenilor săi. Jane se acuză de lașitate și spuse că se va preda lui Harry Killer, cu condiția ca salvarea tuturor să fie asigurată. Ascultînd-o, bietul Saint-Bérain plîngea de mai mare jalea.

— Vreţi, deci, să ne dezonoraţi, domnişoară! exclamă Amédée Florence, indignat. Şi, pe deasupra, vreţi să ne dezonoraţi inutil. Harry Killer e prea sigur că vă va avea la cheremul lui, într-o bună zi, ca să mai plătească ceva pentru satisfacţia aceasta. Dealtfel, puteţi fi sigură că el nu şi-ar ţine făgăduielile, chiar dacă le-ar face.

Barsac, doctorul Châtonnay şi pînă şi domnul Poncin se unire cu el şi Jane trebui să renunţe la planul ei, pe cît de generos, pe atît de nesăbuit.

Dealtfel, acum, cînd tunelul era terminat, planul nu şi-ar mai fi avut nici un rost. Peste cîteva ore Tongané avea să fugă şi, chiar de a doua zi, fără doar şi poate, avea să dea semnalul răscoalei şi al eliberării asediaţilor.

În după-amiaza zilei de 30 aprilie, micul con fu instalat, prin deschizătura amenajată în acest scop în peretele conului mare, şi, spre seară, se începu forarea puţului vertical. Nici un incident nu împiedică această ultimă parte a lucrării. Înainte de miezul nopţii, tubul ieşi la aer liber, iar credinciosul Tongané dispăru în întuneric.

Tubul vertical fu atunci tras înapoi, iar nisipul, surpîndu-se de la sine, acoperi imediat groapa lăsată în urma lui. Firește că la suprafaţa solului mai rămăsese o adîncitură în pîlnie, mai mult sau mai puţin vizibilă, dar, în lipsa oricărei alte indicaţii, era imposibil ca asediatorii să poată face vreo legătură între adîncitura aceea şi Uzina aflată la peste optzeci de metri de ea.

Dacă planul oraşului Blackland a fost descris cu destulă claritate, se ştie că partea cea mai de jos faţă de Uzina propriu-zisă avea în faţa ei un unghi al zidului, care separa cartierele albilor de cartierul sclavilor.

De la unghiul acesta trebuia să dea Tongané, de cum avea să găsească prilejul favorabil, semnalul pentru trimiterea armelor. Din seara de 1 mai, spre unghiul acesta, deci, se îndreptară privirile asediaţilor adunaţi pe o schelă, ridicată din ordinul lui Camaret deasupra casei muncitoreşti cea mai apropiată de Red River.

Dealtfel, după cum se şi bănuia, această primă aşteptare fu zadarnică. Admiţînd că Tongané şi-ar fi dus cu bine la capăt încercarea, într-adevăr, abia ar fi sosit în cartierul negrilor. Şi-i mai trebuia timp să se explice şi să pregătească revolta.

Nici a doua zi nu se zări nici un semnal. Asediaţii începură să se îngrijoreze. Dar se liniştiră, totuşi, spunîndu-şi că noaptea cu

lună plină era prea luminoasă ca să permită trimiterea armelor, îngrămădite acum în vîrful schelei, orice metodă ar fi găsit Camaret.

Dar îngrijorarea asediaţilor deveni serioasă la 3 mai. În seara aceea, datorită norilor groşi, noaptea era întunecată, în ciuda lunii pline. Inactivitatea lui Tongané era cu atît mai gravă cu cît în ziua de 3 mai fuseseră mîncate ultimele fărîmituri aflate în Uzină. În două zile, cel mult în trei, trebuiau sau să învingă, sau să se predea, sau să se împace cu gîndul că vor muri de foame.

Ziua de 4 mai li se păru nesfîrşită asediaţilor care aşteptau întunericul cu o nerăbdare febrilă. Dar nici în noaptea aceea, nici un semnal nu se ivi pe zidul cartierului negrilor.

Ziua de 5 mai începu sub auspicii triste. Asediaţii posteau de două zile şi stomacurile le chiorăiau de foame. Atelierele erau pustii. Muncitorii, nevestele şi copiii lor rătăceau prin uzină, cu nişte feţe înspăimîntătoare. Dacă pînă în patruzeci şi opt de ore nu avea să intervină nimic nou, trebuiau în sfîrşit să se predea învingătorului, legaţi de mîini şi de picioare.

Se formau grupuri, se schimbau cuvinte amare. Nimeni nu se mai sfia să-l acuze pe Tongané că-i uitase pe cei pe care pretinsese că îi va elibera. La naiba! Negrul ar fi fost un dobitoc dacă s-ar mai fi sinchisit de ei.

Trecînd pe lîngă unul din grupurile acestea, Jane Buxton îşi auzi numele. Înconjuraţi de cîţiva dintre tovarăşii lor, un muncitor şi o femeie se certau atît de tare pe cît le îngăduia starea lor de slăbiciune, dar cu atîta însufleţire încît Jane Buxton putu să se oprească şi să asculte fără să i se dea vreo atenţie.

— Zică-se orice, striga muncitorul, fără să-i pese dacă e sau nu auzit, e prea de tot să fii silit să treci prin toate astea pentru o fandosită. Dacă ar depinde numai de mine...

— Nu ţi-e ruşine să vorbeşti aşa? răspunse femeia.

— Ruşine!... Glumeşti, maică!... Eu am un copilaş acasă, şi el cere de mîncare.

— Parcă eu n-am? făcu femeia.

— Dacă îţi convine să moară de foame, nu te opreşte nimeni. Dar află că dacă mîine nu se schimbă lucrurile, mă duc la patron, şi-o să stăm de vorbă amîndoi. Doar nu se poate să pierim toţi pentru plăcerea domnişoarei ăsteia, chiar de s-ar amesteca şi dracul!

— Nu eşti decît un laş! spuse femeia, indignată. Şi eu am copii, dar mai degrabă aş prefera să-i văd în pămînt decît să fac o asemenea ticăloşie.

— Fiecare cu gusturile lui, încheie muncitorul. Vedem noi, mîine.

Jane Buxton se clătinase, lovită drept în inimă. Iată că acum se vorbea deschis despre ea şi că, în mintea tuturor acestor nefericiţi, ea era, neîndoielnic, singura cauză a suferinţelor îndurate de ei! Ideea aceasta i se păru de nesuportat. Ce să facă, totuşi, ca să le demonstreze că se înşelau?

Ceas cu ceas, minut cu minut, ziua de 5 mai se scurse şi ea. Soarele apuse. Veni noaptea. Pentru a treia oară de la plecarea lui Tongané, nori groşi acopereau luna şi bezna era adîncă. Va profita negrul de împrejurarea aceasta prielnică pentru a da, în sfîrşit, semnalul?

Deşi nimeni nu mai spera, toţi ochii erau aţintiţi, ca în fiecare seară, pe unghiul zidului de unde trebuia să vină semnalul. Ora şapte, ora opt, ora opt şi jumătate bătură pe rînd la orologiul Uzinei. Aşteptau iar, zadarnic.

La cîteva minute după opt şi jumătate, un freamăt străbătu mulţimea neliniştită a asediaţilor. Nu, Tongané nu-i părăsise. Deasupra zidului cartierului negrilor apăruse, în sfîrşit, semnalul.

Fără să piardă o clipă, trecură toţi la acţiune. La porunca lui Camaret, un soi de maşinărie ciudată fu urcată pe schelă. Era un tun, un tun adevărat, fără roţi şi fără afet, dar era un tun de lemn. În inima bombardei acesteia ciudate, făcută din trunchiul golit al palmierului-ronier, fu vîrît un proiectil pe care un jet puternic de aer comprimat îl aruncă fără zgomot în spaţiu.

Cu el, proiectilul ducea un cablu de oţel, prevăzut cu un cîrlig care, dacă totul mergea bine, avea să se prindă de zidul cartierului sclavilor.

Greutatea proiectilului, presiunea aerului propulsor, aşezarea tunului, forma şi poziţia cîrligului, toate fuseseră cu de-amănuntul calculate de Camaret, care nu lăsă nimănui grija mînuirii ciudatului său tun.

Tăcut, proiectilul traversă cheiul, rîul, cartierul locuit de *Merry Fellows*, şi căzu în cartierul negrilor. Reuşiseră oare? Fusese cîrligul fixat de zid?

Camaret mişcă cu grijă tamburul de care era prins cablul de oţel. Curînd, acesta se întinse şi rezistă la eforturile lui. Da, în-

cercarea fusese încununată de succes. De acum, o cale aeriană îi unea pe asediaţi de sclavi.

Pe calea aceasta începu imediat transportul armelor. Mai întîi un pachet cu explozibil, apoi patru mii de cuţite, securi sau suliţe fură trimise rînd pe rînd. Operaţia se termină înainte de ora unsprezece. Toţi părăsiră schela, înarmîndu-se la întîmplare cu ce le cădea în mînă, şi se îngrămădiră în dosul porţii celei mari. Adunaţi în grupuri compacte, cu femeile la mijloc, aşteptară, gata să intervină la momentul oportun.

Totuşi, cineva lipsea din grup: o femeie, Jane Buxton.

Saint-Bérain, Amédée Florence, Barsac şi doctorul Châtonnay îi strigară zadarnic numele pretutindeni şi o căutară zadarnic în toate părţile. Jane era cu neputinţă de descoperit.

Ajutaţi de mai mulţi muncitori voluntari, ei îşi reîncepură din nou căutările, dar tot fără succes. Uzina fu scotocită prin toate ungherele, dar fără rezultat.

În sfîrşit, trebuiră să accepte realitatea. Jane Buxton dispăruse.

Capitolul XI

CE SE AFLA ÎN DOSUL UŞII

Jane Buxton plecase, într-adevăr, cît se poate de simplu. Ea ieşise de-a dreptul prin poarta pe care o găsiră abia închisă, şi nu zăvorîtă ca mai înainte. Informîndu-se, aflară că omul de la cycloscop o văzuse pe tînăra fată părăsind Uzina, fără să o recunoască, totuşi. Cum instrucţiunile îi prescriau să evite pe cît posibil uciderile care n-ar fi fost absolut necesare, el nu voise să trimită o viespe împotriva unei singure persoane, care, dealtfel, nu căuta să pătrundă în Uzină, ci, dimpotrivă, ieşea de acolo.

Raportul lui permise să se stabilească faptul că Jane, părăsind Uzina, urcase în susul cheiului. Deci, nimeni nu-şi mai putea face nici o iluzie: fără urmă de îndoială, Jane Buxton îşi dusese la îndeplinire planul împotriva căruia prietenii ei se ridicaseră mai înainte şi plecase nebuneşte să se predea lui Harry Killer, tocmai în clipa cînd sacrificiul ei devenea inutil.

La vale, cheiul dădea în drumul de pază; la deal însă, era barat de zidul Esplanadei care, în partea aceea, îl transforma în fundătură. Acolo, o poartă blindată străpungea, totuşi, zidul.

Poarta, veşnic închisă şi a cărei cheie în vremuri obişnuite n-o aveau decît Marcel Camaret şi Harry Killer, rămăsese deschisă de la începutul ostilităţilor. Jane Buxton putuse deci să ajungă pe Esplanadă, s-o traverseze şi să intre în Palat, dacă nu cumva *Merry Fellows* o opriseră în trecere.

Jane fugise într-o adevărată criză de nebunie. Îi era la fel de nesuferit gîndul că toţi se credeau sacrificaţi numai pentru ea şi că ea era acuzată de a fi cauza nenorocirii generale, pe cît îi era de insuportabil să se simtă urîtă de bieţii oameni pe care îi vedea suferind în jurul ei. Şi dacă, totuşi, ei aveau dreptate? Dacă, într-adevăr, ea constituia unica pradă pe care Harry Killer spera s-o scoată din luptă? Era de ajuns ca lucrul acesta să fie măcar posibil, pentru ca orice întîrziere să devină o crimă, şi Jane îşi reproşa chiar că şovăise prea mult ca să încerce şansa de-a salva un număr atît de mare de oameni. Chiar dacă, după cum era foarte probabil, asediaţii se înşelau, socotind că salvarea lor depindea numai de ea, oare nu-i cerea onoarea să le arate că greşeau, de-ar fi fost s-o coste şi viaţa?

Întîrzierea semnalului lui Tongané, atît de aşteptat, lăsase suficient răgaz acestui gînd al Janei să-i domine judecata, pe care lipsurile îndurate o făceau mai puţin lucidă; în sfîrşit, în seara de 5 mai, Jane îşi pierduse deodată capul şi fugise spre aceea ce socotea că ar fi datoria ei.

Fără să-şi dea seama, abia ştiind ce făcea, ea întredeschisese poarta, se strecurase afară, apoi, după ce o închisese fără zgomot la loc, pornise în goană spre Palat, căznindu-se să se confunde cu zidul luminat puternic de reflectoarele electrice ale Uzinei.

Ca şi omul de strajă de la cycloscop, cei cîţiva *Merry Fellows* postaţi pe zidul incintei oraşului, la încrucişarea cheiului cu drumul de pază, o zăriseră imediat. Dar nu socotiseră necesar să folosească armele împotriva unei umbre izolate, care, de fapt, putea să fie a unuia dintre ai lor.

Jane Buxton ajunsese deci fără piedici pînă la Esplanadă şi intrase prin poarta deschisă a acesteia. Mergînd de-a lungul zidului care împrejmuia Esplanada spre Red River, ea pornise apoi curajoasă prin piaţa imensă, fără să se uite la mulţimea de *Merry Fellows*, printre care trebuia să treacă. Datorită curajului acestuia, Jane parcurse netulburată cea mai mare parte a drumului. Dar cînd nu-i mai rămăseseră nici douăzeci de paşi pînă la Palat, doi oameni se desprinseră din grupurile de *Merry Fellows* şi se hotărîră să-i iasă înainte.

Se nimeri ca acești doi oameni s-o fi văzut, înainte de evadarea din Palat, circulînd liberă în toate părțile. Recunoscînd-o, ei scoaseră un strigăt de mirare și, nesiguri de intențiile ei, tulburați de atenția pe care Șeful i-o dovedise, neștiind ce să facă, nu numai că o lăsară să treacă fără greutate, dar o mai și escortară pînă la Palat, făcînd să se deschidă poarta înaintea ei.

Poarta aceasta se închise de cum Jane îi păși pragul. Cu sau fără voie, de acum ea se afla din nou în puterea lui Harry Killer și nu mai putea spera la nici un fel de ajutor, de la nimeni.

Sosirea ei provocă în Palat aceeași surpriză ca și pe Esplanadă. Servitorul negru care îi deschise se grăbi să o conducă la Stăpîn. Mergînd în urma lui, Jane urcă trepte, străbătu galerii și coridoare întunecoase, și intră în sfîrșit într-o încăpere viu luminată, pe care o recunoscu imediat. Era sala tronului, cum o numea în glumă Amédée Florence, sală în care prizonierii fuseseră aduși în timpul singurei lor convorbiri cu tiranul din Blackland, și a cărei mobilă se compunea atunci numai dintr-o masă și un jilț.

Jilțul se afla tot acolo și, ca în prima zi, Harry Killer se lăfăia în el, la masa plină de sticle și de pahare. Dar acum, jilțul și masa nu mai erau singurele mobile. Nouă scaune suplimentare fuseseră aduse în încăpere. Unul din ele era ocupat. Pe celelalte, opt bărbați cu înfățișare brutală stăteau tolăniți și beau. Harry Killer se distra cu Consilierii săi.

Cînd o văzură pe tînăra fată în pragul ușii, cei nouă bărbați, pe jumătate beți, scoaseră un strigăt de uimire. Nimic nu i-ar fi mirat mai mult decît intrarea aceasta neașteptată a unuia din asediații de la Uzină.

Cei nouă se ridicară, zgomotoși.

— Miss Mornas! exclamară ei într-un glas.

— Singură? întrebă Harry Killer, care, cu pieptul întins peste masă, aruncă o privire neliniștită spre coridorul întunecat din dosul ușii.

— Singură, răspunse cu glas tremurător, dar hotărît, Jane Buxton, simțind că i se moaie picioarele și sprijinindu-se de pervaz.

Un timp destul de îndelung, cei nouă bărbați rămaseră uluiți, privind-o în tăcere pe tînăra fată. Li se părea nemaipomenit că ea venise și că se afla singură acolo. Jane, țintă tuturor privirilor, simțea cum își pierde din ce în ce stăpînirea de sine și începea să-și regrete amar fapta îndrăzneață.

— Vii de acolo? bîigui, în sfîrşit, Harry Killer arătînd cu degetul în direcţia Uzinei.

— Da, murmură Jane Buxton.

— Ce cauţi aici?

Tonul nu era deloc prietenos. Vădit lucru, bieţii înfometaţi din Uzină se înşelau cînd aruncau asupra ei întreaga vină pentru suferinţele îndurate, şi, mai mult ca oricînd, ea se temu că sacrificiul făcut n-o să le poată îmbunătăţi situaţia.

— Am venit să mă predau, şopti ea, totuşi, în ciuda profundei umiliri pricinuită de puţinul preţ pus pe jertfa ei.

— Ia te uită!... făcu Harry Killer, batjocoritor. Apoi se întoarse spre ceilalţi.

— Lăsaţi-ne singuri, băieţi, spuse el.

Cei opt Consilieri se ridicară, clătinîndu-se mai mult sau mai puţin pe picioare.

— Bine, vă lăsăm, răspunse unul dintre ei, rîzînd grosolan.

Consilierii ajunseseră la uşă, cînd Harry Killer îi opri cu un gest şi spuse, întorcîndu-se spre Jane Buxton:

— Nu-ţi cer veşti de la Tchumuki. I-am găsit resturile. Dar celălalt ce a devenit?

— Nu noi l-am ucis pe Tchumuki, răspunse Jane. A murit în explozie, vrînd să arunce în aer planorul. Celălalt a fost tot atunci rănit. Acum i se dau îngrijiri, la Uzină.

— Aha!... făcu Harry Killer. Şi planorul?

— E distrus, răspunse Jane.

Extrem de satisfăcut, Harry Killer îşi frecă mîinile, pe cînd cei opt Consilieri ai săi dispăreau.

— Şi zi aşa, te predai? îşi întrebă el prizoniera, cînd rămase singur cu ea. De ce te predai?

— Ca să-i salvez pe ceilalţi, răspunse Jane, scurt.

— Nu mai spune!... făcu Harry Killer, rîzînd. Va să zică ceilalţi au ajuns la mare ananghie.

— Da, mărturisi Jane, plecînd ochii.

De bucurie, Harry Killer îşi turnă o duşcă de alcool şi o înghiţi pe nerăsuflate.

— Şi? întrebă el, cînd sfîrşi de băut.

— Acum cîtăva vreme voiai să mă iei de soţie, murmură Jane, cu obrajii îmbujoraţi de ruşine. Aş accepta, cu condiţia să-i laşi liberi pe toţi ceilalţi.

— Condiţii!?... exclamă Harry Killer uluit. Te crezi, deci, în situaţia de-a mi le pune, puicuţo? Dacă oamenii de la Uzină nu mai pot rezista, o să-i am, mîine sau poimîine, şi să o te am şi pe

dumneata odată cu ei. Nu era nevoie să vii astă-seară. Puteam să mai aştept o zi.

Harry Killer se ridică şi se apropie de ea, clătinîndu-se.

— Ştii că eşti îndrăzneaţă, dacă îmi pui condiţii!... exclamă el. Condiţii ca să fii nevasta mea!... Păi o să fii nevasta mea, oricînd o să am eu chef. Aş fi curios să ştiu ce-ai putea face ca să mă împiedici.

Întinzîndu-şi mîinile tremurătoare, Harry Killer se îndrepta spre Jane care se dădea înapoi, îngrozită. Aproape că o atinsese. Curînd, tînăra fată, lipită de zid, primi în plin obraz respiraţia lui fierbinte şi duhnind a rachiu.

— Se poate oricînd muri, spuse ea.

— Să mori!... repetă Harry Killer, rămînînd nemişcat pe picioarele care abia îl mai ţineau, oprit locului de cuvintele acestea rostite cu o rece energie. Să mori!... mai spuse el o dată, scărpinîndu-şi bărbia cu un aer nehotărît.

Apoi, după o nouă tăcere, exclamă, sărind la altă idee.

— Ei!... Vedem noi, mîine. O să ne înţelegem noi, fata mea... Pînă atunci, să fim veseli şi să trăim bine.

Şi, aşezîndu-se iar în jilţ, îi întinse paharul.

— Toarnă-mi să beau!... spuse el.

Paharele urmară unul după altul. Un sfert de oră mai tîrziu, Harry Killer, aproape beat încă de la sosirea Janei, sforăia cumplit.

O dată mai mult, tînăra fată avea la discreţia ei bruta aceasta care poate că îi ucisese fratele. Ar fi putut să-l lovească drept în inimă, chiar cu arma care îl lovise pe George Buxton. Dar la ce bun? N-ar fi distrus astfel slaba nădejde pe care o mai avea de a le veni în ajutor celor pe care dorea să-i ajute?

Multă vreme, Jane rămase pe gînduri, cu ochii ţintă la despotul adormit. Dar o suferinţă bruscă o făcu să pălească deodată. Foamea, o foame de nestăpînit, o foame cumplită care îi chinuia măruntaiele.

Pentru o clipă, ea uită în ce situaţie şi unde se afla, uită pînă şi de Harry Killer, uită tot ce nu era legat de foame. Să mănînce, trebuia să mănînce imediat, cu orice preţ.

Cu prudenţă, ea deschise uşa pe care ieşiseră mai adineauri cei opt Consilieri, şi zări, în camera de alături, o masă plină cu resturi. Se chefuise zdravăn acolo în seara asta, înainte de terminarea petrecerii din sala tronului.

Jane Buxton se îndreptă grăbită spre masă şi luă la întîmplare cîteva alimente pe care le înghiţi în grabă. Pe măsură ce mîn-

ca, organismul ei istovit revenea la viaţă. Jane simţi că se încălzeşte. Sîngele începu să-i circule puternic. Curînd, îşi recăpătă forţa fizică şi morală.

Simţindu-se din nou în puteri, tînăra fată se întoarse în sala unde îl lăsase pe Harry Killer. Acesta dormea şi continua să sforăie zgomotos. Jane se aşează în faţa lui, hotărîtă să-i aştepte trezirea.

Cîteva minute se scurseră astfel, apoi Harry Killer făcu o mişcare şi ceva căzu pe podea. Aplecîndu-se, Jane luă obiectul căzut din buzunarul celui ce dormea, o cheie destul de mică.

La vederea cheii acesteia, amintirile năpădiră mintea Janei. Ea îşi aminti absenţele regulate ale lui Harry Killer şi cît de mult dorise să ştie ce se afla în dosul uşii căreia cheia pe care Killer n-o lăsa niciodată din mînă îi descuia broasca. Şi iată că hazardul îi dădea o posibilitate de a-şi satisface curiozitatea. Ispita era prea puternică. Trebuia profitat de un prilej care, fără îndoială, n-avea să se mai repete.

Cu paşi uşori, Jane ajunse la uşa prin care odinioară Harry Killer dispărea zilnic, şi vîrî cheia în broască. Uşa se mişcă fără zgomot în balamale. În dosul ei, Jane dădu peste un palier de la care începea scara spre etajele de jos. După ce închise binişor uşa, fără s-o încuie, Jane Buxton coborî în vîrful picioarelor scara abia luminată de o lumină care venea de jos.

Încăperea din care ieşise se afla situată la etajul doi al Palatului, dar, după ce coborî cele două etaje, Jane ajunse la un nou palier, dincolo de care scara continua; aşadar pe acolo se putea ajunge la subsol. După o clipă de ezitare, tînăra fată continuă să coboare.

În sfîrşit, Jane ajunse într-un fel de vestibul dreptunghiular, în pragul căruia se opri, înlemnită. Un negru, aflat de strajă acolo, aşezat într-un ungher, lîngă o uşă închisă, se ridicase brusc la sosirea ei.

Dar Jane se linişti imediat. Paznicul nu părea să aibă intenţii duşmănoase. Dimpotrivă, el se lipi respectuos de perete, lăsîndu-i un larg loc de trecere vizitatoarei nocturne. Aceasta înţelese motivul neaşteptatului respect, recunoscînd în paznic un om din Garda Neagră. Ca şi cei din *Merry Fellows* care o conduseseră pe Esplanadă, negrul o văzuse prea adeseori circulînd liberă prin Palat, ca să nu fie convins de puterea ei asupra Stăpînului.

Cu pas hotărît, Jane trecu prin faţa paznicului fără ca el să manifeste cea mai mică intenţie de împotrivire. Dar totul nu se terminase încă. După paznic, se afla uşa.

Simulînd o linişte care era departe de starea ei sufletească, Jane Buxton vîrî cheia lui Harry Killer în broască. Uşa se deschise, aşa cum se deschisese şi cea de sus. Şi tînăra se pomeni într-un culoar destul de lung, o simplă prelungire a vestibulului pe care îl străbătuse pînă atunci şi ai cărui pereţi aveau, pe dreapta şi pe stînga, vreo zece uşi.

Toate, în afară de una, erau larg deschise. Jane Buxton aruncă o privire în încăperile prin faţa cărora trecea şi văzu că toate erau celule, mai degrabă carcere, fără aer şi fără lumină, mobilate doar cu o masă şi cu un aşternut de paie, mizerabil. Dealtfel, carcerele erau goale, şi nimic nu arăta să fi fost ocupate, de multă vreme.

Rămînea singura uşă încuiată. Pentru a treia oară, Jane Buxton încercă puterea cheii, şi, ca şi celelalte două de mai înainte, şi uşa aceasta se deschise fără nici o dificultate.

Mai întîi, Jane nu zări nimic în celula cufundată într-o beznă adîncă. Apoi, cînd ochii i se obişnuiră treptat cu întunericul, ghici, în beznă, o formă nedesluşită; răsuflarea regulată a unui om adormit ajunse pînă la ea.

Ca şi cum o putere supranaturală ar fi avertizat-o, fără ca ea să-şi dea seama că avea să facă o descoperire uluitoare, Jane simţi că leşină. Tremurînd, cu inima zvîcnind, buimăcită, fără puteri, ea rămase nemişcată în pragul celulei, pe cînd auzul şi privirea ei încercau zadarnic să străpungă bezna de nepătruns. În sfîrşit, tînăra fată îşi aminti că văzuse, lîngă intrare, pe culoar, un întrerupător electric şi-l răsuci pe pipăite, fără să-şi desprindă ochii, în beznă.

Ce emoţie neaşteptată o cuprinse pe Jane Buxton! Sau, mai degrabă, ce spaimă o lovi!

Chiar dacă, în carcera aceasta a Palatului din Blackland, ar fi dat peste unul din cei pe care abia îi părăsise la Uzină, acum cîtva timp, sau chiar dacă l-ar fi găsit aici pe fratele ei, George Buxton, pe care îl ştia, totuşi, mort de zece ani, tot ar fi fost mai puţin uluită.

Trezit brusc de revărsarea neaşteptată a luminii, un om se săltase pe aşternutul de paie aflat într-un ungher al celulei. Îmbrăcat în zdrenţe, prin ale căror găuri se zărea un trup acoperit de nenumărate răni, de-o slăbiciune scheletică, omul încercă în-

♦ Proiectul RI 2010 ♦ ♦ Jules Verne 2010 ♦

Trezit brusc de revărsarea neașteptată a luminii...

durerat să se ridice, întorcîndu-şi spre lumină ochii holbaţi de groază.

Dar, cu toate stigmatele acestea ale unei îndelungi torturi, cu toată faţa aceasta grozav de slăbită, cu toată barba şi cu tot părul lui netuns, Jane Buxton nu se putea înşela, şi-l recunoscu de la prima privire pe nefericitul prizonier.

Oricît de necrezut, oricît de miraculoasă ar fi fost minunea care o făcea să recunoască în fundul unei celule din Blackland pe cel lăsat cu şase luni în urmă în Anglia, ocupat cu treburile lui paşnice, epava aceasta omenească, fiinţa aceasta martirizată era Lewis Robert Buxton, era propriul ei frate.

Gîfîind, cu ochii ieşiţi din orbite, cuprinsă de un fel de spaimă misterioasă, Jane rămase o clipă încremenită şi mută.

— Lewis!... strigă ea, în sfîrşit, repezindu-se spre nefericitul ei frate, care bîiguia cu un aer rătăcit:

— Jane!... Tu aici!... Aici!...

Cei doi fraţi căzură unul în braţele altuia şi, mult timp, zguduiţi de hohote de plîns îşi amestecară lacrimile, negăsind să-şi spună nici un cuvînt.

— Jane, murmură în sfîrşit Lewis, cum se face că ai venit în ajutorul meu?

— Am să-ţi povestesc, spuse Jane. Dar, mai întîi, să vorbim despre tine. Explică-mi...

— Ce vrei să-ţi spun? exclamă Lewis, cu un gest deznădăjduit. Nici nu înţeleg nimic. Acum cinci luni, la 30 noiembrie, în biroul meu, am primit în ceafă o lovitură violentă care m-a doborît. Cînd mi-am revenit în fire, aveam un căluş în gură, eram legat şi închis într-o ladă. Şi am fost transportat în douăzeci de feluri, ca un bagaj. În ce ţară mă aflu? Nu ştiu. De peste patru luni n-am părăsit celula asta unde, în fiecare zi, carnea îmi e sfîşiată fie cu cleşti, fie cu lovituri de bici...

— O, Lewis!... Lewis!... gemu Jane, care plîngea cu hohote. Cine e oare călăul tău?

— Ăsta e lucrul cel mai groaznic, răspunse Lewis, trist. N-o să ghiceşti niciodată. Cel care săvîrşeşte asemenea cruzimi e...

Lewis se întrerupse brusc. Braţul lui întins arăta ceva în culoar şi ochii lui, întreaga lui faţă exprima o spaimă îngrozitoare.

Privind în direcţia arătată de fratele ei, Jane păli, şi mîna ei strecurată sub poalele bluzei apucă arma găsită în mormîntul de la Kubo. Cu ochii sîngeroşi, cu gura, din care se scurgeau bale, crispată într-un rînjet de fiară, feroce, înspăimîntător, hidos, Harry Killer se afla acolo.

Capitolul XII

HARRY KILLER

— Harry Killer! exclamă Jane.

— Harry Killer?... repetă pe un ton întrebător Lewis Buxton, privindu-şi cu mirare sora.

— El însuşi, tună Killer cu glas răguşit.

Apoi făcu un pas înainte, şi, oprindu-se în cadrul uşii, pe care statura lui atletică îl astupa aproape în întregime, se rezemă de pervaz ca să-şi întărească echilibrul slăbit de paharele băute în seara aceea.

— Asta numeşti dumneata a te preda?... bîigui el, scrîşnind din dinţi de mînie. Aha! Domnişoara are întîlniri fără ştirea viitorului ei soţ!

— Soţul ei?... repetă Lewis, părînd şi mai uluit.

— Îţi închipui cumva că o să-ţi meargă aşa de uşor cu mine? adăugă Harry Killer, intrînd în celulă şi întinzîndu-şi spre Jane mîinile enorme şi păroase.

Dar Jane îşi scoase arma de la cingătoare.

— Nu te apropia!... strigă ea.

— Oh!... Oh!... făcu Harry Killer, ironic, viespea are ac.

În ciuda ironiei, el se apropie prudent şi rămase nemişcat în mijlocul celulei, supraveghind cu privirea pumnalul cu care Jane Buxton îl ameninţa.

Profitînd de momentul acesta de nehotărîre, Jane îşi luă fratele cu ea şi se apropie de uşă, tăind astfel retragerea adversarului pe care îl ţinea la respect.

— Da, am o armă, răspunse ea fremătînd, şi încă ce armă!... Pumnalul acesta l-am găsit într-un mormînt... la Kubo!

— La Kubo!... repetă Levis. Oare nu acolo George?...

— Da, spuse Jane, George a căzut la Kubo; acolo a murit, lovit nu de gloanţe, ci de arma aceasta pe care mai e încă scris un nume, numele ucigaşului: Killer.

La evocarea dramei de la Kubo, Harry Killer făcuse un pas înapoi. Palid, desfigurat, el se sprijinea acum de peretele celulei, privind-o pe Jane cu un fel de teamă.

— Killer, spui? exclamă Levis la rîndul lui. Te înşeli, Jane. Pe omul acesta nu-l cheamă Killer. El poartă un alt nume, şi mai rău încă, un nume pe care l-ai mai auzit.

— Un alt nume?

— Da... Tu erai prea mică atunci cînd el ne-a părăsit, aşa că astăzi nu-l mai recunoşti; dar ai auzit de-atîtea ori vorbindu-se despre el... Cînd maică-ta s-a căsătorit cu tata, ea avea un fiu. Fiul acela e omul pe care îl vezi, e William Ferney, fratele tău.

Revelaţia lui Lewis Buxton avu efecte opuse asupra celor doi actori ai scenei. Pe cînd Jane, distrusă, lăsa să-i cadă mîna fără putere, William Ferney — căci de acum îi vom lăsa adevăratul său nume — părea că-şi recîştigase întreaga siguranţă. Pînă şi beţia i se risipise. Se ridicase pe picioare şi se ţinea acum drept, în faţa grupului format de Jane şi de Lewis, învăluindu-i într-o privire scînteietoare de ură şi plină de-o cruzime necruţătoare.

— Ah! Tu eşti Jane Buxton!... rosti el cu glas şuierător. Apoi repetă, scrîşnind din dinţi: Ah! Eşti Jane Buxton!...

Şi deodată, toate sentimentele rele, pe care le înăbuşea, explodară. William Ferney vorbi, vorbi atît de repede încît abia dacă avea timp să articuleze cuvintele, în fraze tăiate, frînte, cu respiraţia gîfîitoare, cu glas surd, cu ochi de nebun.

— Sînt încîntat!... Da, într-adevăr, sînt încîntat!... Ah, ai fost la Kubo!... Sigur, eu l-am ucis... pe fratele tău George... pe frumosul George... de care familia Buxton era atît de mîndră!... Ba chiar l-am ucis de două ori: mai întîi, i-am ucis sufletul, apoi trupul... Şi acum, sînteţi în mîna mea, amîndoi... în puterea mea... sub călcîiul meu! Sînteţi proprietatea mea!... Pot să fac ce vreau cu voi!...

Cuvintele ieşite din gîtlejul lui abia dacă se puteau înţelege. William Ferney bîiguia, beat de bucurie, triumfător.

— Cînd mă gîndesc că pe unul l-am prins... iar celălalt a venit singur! E nostim de tot!...

Ferney făcu un pas înainte, fără ca nici Jane, nici Lewis, înlănţuiţi, să facă vreo mişcare, şi se plecă spre ei:

— Poate credeţi că ştiţi multe? Nu ştiţi nimic... Dar am să vă spun eu tot... Tot!... Şi cu ce plăcere!... Ah! Tatăl vostru m-a alungat!... Trebuie să se felicite pentru asta!... Un singur lucru mai lipseşte, totuşi, ca să-mi fie bucuria deplină. Vreau ca el să ştie... înainte de a muri... ce mînă i-a dat loviturile... Mîna care l-a lovit... iat-o... e a mea!...

William Ferney mai făcu un pas. Acum aproape că-i atingea pe fratele şi sora înspăimîntaţi de accesul acesta de nebunie sălbatică.

— Ah!... Am fost alungat!... Ce puteam face cu sumele nenorocite care mi se ofereau?... Mie îmi trebuie aur, mult aur, munţi de aur!... Şi l-am avut, aurul, să-l mişti cu lopata... grămezi de

aur... fără voi... fără ajutorul nimănui... e numai al meu!... Ce am făcut ca să mi-l procur? Ha! Ha! Ceea ce oamenii de soiul vostru numesc crime... Am furat... am ucis... am asasinat... toate... toate crimele!... Ha! Ha!...

Dar aurul nu era totul pentru mine... Ceva şi mai puternic încă era ura pe care v-o port... tuturor... dezgustătoare familie a Glenorilor!... De aceea am venit în Africa. Am dat tîrcoale coloanei lui George Buxton... şi m-am prezentat lui. Am jucat întreaga comedie... regrete... pocăinţă... remuşcări... Am fost mincinos, viclean, ipocrit... Aveam dreptul, în războiul meu, nu? Neghiobul s-a lăsat dus... Mi-a deschis braţele... Am împărţit amîndoi cortul... masa lui... Ah, cum am profitat de încrederea asta prostească!... În fiecare zi, puţin praf în mîncarea lui... Ce fel de praf?.. Ce vă pasă... Opium... haşiş... sau altceva în genul ăsta... treaba mea. Ce s-a ales din George Buxton... Un copil, un copilaş fără puţere...

Şeful?... Eu!... Şi-apoi să te ţii isprăvi!... Ziarele erau pline de ele... George Buxton nebunul... George Buxton ucigaşul... George Buxton trădătorul... numai despre asta vorbeau. Cine a rîs la urmă, citindu-le tiradele? Cred că eu... Dar să lăsăm... Într-o bună zi, au sosit soldaţii... George Buxton mort, era bine... dezonorat, era şi mai bine... Deci, l-am ucis, ca să tacă...

Apoi am venit aici şi am clădit oraşul ăsta... Nu-i rău, nu-i aşa, pentru cel ce fusese alungat cu ocară?... Aici, eu sînt şef... stăpîn, rege... împărat... Eu comand, mie mi se supun... Totuşi, bucuria nu-mi era întreagă... Tatălui vostru îi mai rămînea un fiu şi o fiică. Asta nu putea să mai dureze... Fiul, mai întîi... Într-o zi, cînd aveam nevoie de bani, i-am luat pe-ai lui... şi l-am luat şi pe el pe deasupra... doborît la pămînt... legat ca un jambon... fiul, în fundul unui cufăr... fiul... Şi, la drum! Trenuri, vagoane, planoare... la drum! Pînă aici... la mine acasă... în imperiul meu!... Şi-l voi ucide... ca şi pe celălalt... dar mai puţin repede... cu încetul... zi de zi... În acest timp... acolo... în Anglia... tatăl... Oh, un lord... grozav de bogat... tatăl ştie că fiul său a şters-o... umflînd casa de bani... Să mă bată Dumnezeu dacă nu le-am ticluit bine...

Rămînea fiica, sora mea... Ah, sora mea!... Îi venise rîndul... Ăsteia, ce să-i fac... Mă gîndeam... căutam... Drace! Şi iat-o că vine!... Am noroc!... Era cît pe-aci s-o iau de nevastă!... Să mori de rîs, nu alta!... Nevasta mea? Haidade!... Nevasta ultimului dintre sclavii mei!... A celui mai slut dintre negrii mei!...

După asta, ce-o să-i mai rămînă... bătrînului lord... în ciuda titlului şi a bogăţiilor sale? Băieţii? Unul trădător... celălalt hoţ... Fata?... Dispărută, haimana, cine ştie pe unde... Şi el... singur de tot... cu ideile lui învechite... Se stinge frumosul neam al Glenorilor!... Iar răzbunarea cred că e destul de reuşită!...

Blestemăţiile acestea groaznice, rostite cu glas gîlgîitor, se încheiară printr-un adevărat urlet.

William Ferney se opri sufocat, gîtuit de furie. Ochii îi ieşiseră din orbite. Îşi întindea spre victime mîinile crispate, dornice să tortureze trupurile lor pe care le ura. Nu mai era o făptură omenească, ci un nebun furios, în plină criză, o fiară pornită să distrugă.

Înspăimîntaţi mai mult pentru el decît pentru ei, Jane şi Lewis Buxton îl priveau cu groază pe nebun. Cum de putea un suflet omenesc să cuprindă o ură atît de înfricoşătoare?

— Astă-seară am să vă las împreună, fiindcă asta vă distrează, spuse monstrul cînd îşi recăpătă suflarea. Dar mîine...

Bubuitul unei explozii, care trebuie că fusese formidabilă dacă răzbătuse pînă în celulă, îi acoperi deodată glasul. William Ferney se opri brusc, mirat, neliniştit, căutînd să asculte.

După explozie, urmară cîteva clipe de tăcere adîncă, apoi se auzi o zarvă de nedescris. Ţipete, urlete depărtate, zgomotul unei mulţimi întregi în delir, cu care se amestecau rare pocnete de revolvere sau de puşti...

William Ferney nu se mai gîndea nici la Jane, nici la Lewis Buxton. Asculta, căutînd să ghicească ce însemna zarva aceasta.

Omul din Garda Neagră, postat la intrarea celulelor, veni deodată în goană:

— Stăpîne! strigă el înnebunit. Oraşul e în flăcări!

William Ferney lăsă să-i scape o înjurătură oribilă, apoi, îmbrîncindu-i pe Jane şi pe Lewis Buxton care îi stăteau în cale, se repezi în coridor şi dispăru.

Deznodămîntul acesta se ivise atît de rapid, încît fratele şi sora nu avuseseră timp să înţeleagă nimic din cele petrecute. În starea în care se aflau, abia auziseră explozia şi strigătele care îi scăpaseră de călăul lor. De o clipă, se aflau singuri, fără să-şi fi dat încă seama de lucrul acesta. Se mai ţineau încă strîns îmbrăţişaţi, şi, copleşiţi de cumplita scenă ai căror martori fuseseră pînă atunci, slăbiţi de recentele lor suferinţe, gîndindu-se la bătrînul care se stingea în deznădejde şi ruşine, plîngeau amîndoi cu hohote.

Capitolul XIII

NOAPTEA SÎNGEROASĂ

Adînc tulburaţi de îngrozitoarea scenă pe care o suferiseră, uitînd tot ce nu era legat de chinul lor, Jane şi Lewis Buxton rămaseră multă vreme astfel înlănţuiţi. Apoi, încetul cu încetul, lacrimile le secară şi, în sfîrşit, scoţînd un adînc suspin, ei se depărtară unul de altul şi recăpătară conştiinţa lumii exterioare.

Ceea ce îi izbi mai întîi, în ciuda zgomotelor confuze care bubuiau în jurul lor, fu o tulburătoare senzaţie de linişte. În coridorul viu luminat de becurile electrice, domnea o pace ca de mormînt. Palatul părea mort. Afară, dimpotrivă, vuietele confuze, detunăturile de arme, un întreg vacarm creşteau din minut în minut.

O clipă, cei doi ascultară atenţi zgomotele acestea inexplicabile, al căror sens Jane îl înţelese deodată. Ea se întoarse spre fratele ei.

— Poţi să umbli? întrebă ea.

— Am să încerc, răspunse Lewis.

— Vino ! spuse ea.

Amîndoi, grup jalnic, tînăra fată sprijinindu-l pe bărbatul istovit după patru luni de chinuri, ieşiră din celulă, merseră de-a lungul coridorului şi sosiră în vestibulul unde mai adineauri veghea un paznic.

Paznicul dispăruse. Acum vestibulul era pustiu.

Cu greu, cei doi urcară scara pînă la al treilea şi ultimul palier. Cu cheia luată de la William Ferney, Jane deschise uşa palierului şi, urmată de Lewis, se pomeni în aceeaşi încăpere în care, cu puţin înainte, îl lăsase să-şi mistuie beţia pe monstrul dement despre care atunci nu ştia că-i e frate.

Ca şi vestibulul, încăperea era goală. De la plecarea ei, nimic nu se schimbase acolo. Jilţul lui William Ferney se afla tot în dosul mesei încărcată cu sticle şi pahare, iar cele nouă scaune stăteau şi acum aşezate în semicerc în faţa mesei.

Făcîndu-l să stea jos pe fratele ei, ale cărui picioare se muiaseră de tot, Jane îşi dădu în sfîrşit seama de ciudăţenia situaţiei lor. De ce pustiul şi tăcerea aceasta? Ce devenise călăul lor?

Supunîndu-se unui impuls brusc, ea îndrăzni să se despartă de Lewis, şi se aventură cu îndrăzneală în Palat, străbătîndu-l în toate direcţiile.

Jane începu cu parterul, fără să lase nici un colţişor necercetat. Cînd trecu pe dinaintea uşii exterioare, ea putu să observe dintr-o privire că aceasta era încuiată cu grijă. La parter, ale cărui uşi interioare erau larg deschise, aşa cum le-ar fi lăsat fuga desperată a celor ce locuiau aici, Jane nu văzu pe nimeni. Din ce în ce mai mirată, ea străbătu cele trei etaje şi le găsi la fel de goale. Oricît ar fi fost de necrezut, Palatul părea pustiu.

După vizitarea celor trei etaje nu mai rămîneau decît turnul central şi terasa care îl comanda. În josul scării care ducea aici, Jane se opri o clipă, gînditoare, apoi porni să urce fără grabă.

Nu, Palatul nu era pustiu, după cum ar fi putut ea să creadă. Cînd ajunse aproape de capătul scării, Jane auzi un zgomot de glasuri venind dinafară. Prudentă, tînăra fată urcă ultimele trepte, şi ocrotită de întuneric, cercetă cu privirea terasa, pînă la care băteau proiectoarele Uzinei.

Toţi locuitorii Palatului se aflau acolo. Cutremurîndu-se de groază, Jane îl recunoscu pe William Ferney. Şi-i mai recunoscu, de asemenea, şi pe cei opt consilieri pe care îi găsise împreună cu el, acum două ore. Mai încolo, în două grupuri, cîţiva oameni din Garda Neagră şi cei nouă servitori negri.

Aplecaţi cu totul peste parapet, ei păreau că îşi arată unul altuia ceva în depărtare, schimbînd între ei mai degrabă strigăte decît cuvinte, însoţite de gesturi largi. Ce se petrecea oare de putea să-i pasioneze în asemenea măsură?

Deodată, William Ferney se ridică, dădu un ordin cu glas tunător, şi, urmat de cei aflaţi pe terasă, se năpusti spre scara căreia Jane îi ocupa ultimele trepte. Tînăra fată văzu atunci că erau înarmaţi: fiecare avea cîte două pistoale prinse la brîu şi cîte o puşcă pe care o învîrteau mînioşi deasupra capetelor.

Încă o clipă şi ascunzătoarea i-ar fi fost descoperită. Ce i-ar fi făcut oamenii aceştia care păreau cuprinşi de o furie nemaipomenită? Jane se simţi pierdută.

Pe cînd privea în jurul ei, căutînd inconştient un ajutor imposibil, ochii îi căzură deodată pe-o uşă aflată în susul scării. Uşa despărţea scara de terasă. Să vadă şi să împingă uşa, care se închise cu zgomot, fu pentru Jane Buxton unul şi acelaşi lucru. Situaţia i se schimbase enorm prin gestul făcut cu totul instinctiv, fără să-şi dea măcar seama că îl face.

La gestul acesta, cei de afară răspunseră prin strigăte de furie şi prin blesteme cumplite. Nici nu apucase Jane să tragă bine ultimele zăvoare, că ei şi începură să dea puternice lovituri cu paturile puştilor în adăpostul găsit de tînăra fată împotriva lor.

Înfricoşată de urletele şi de loviturile repetate, de tot vacarmul acesta, Jane rămase încremenită, tremurînd, ţintuită locului. N-ar fi avut putere să facă un pas, ca să-şi salveze viaţa. Îşi ţinea ochii aţintiţi pe uşă, aşteptîndu-se s-o vadă căzînd dintr-o clipă în alta, sub efortul cumpliţilor ei duşmani.

Dar bariera care o despărţea de ei nu căzu, şi nu păru nici măcar clintită de loviturile furioase care o zgîlţîiau. Jane îşi recăpătă încetul cu încetul calmul şi observă atunci că uşa era făcută, ca şi cea a Uzinei şi a intrării Palatului, dintr-o singură placă groasă de blindaj, în stare să ţină piept tuturor asalturilor. N-avea deci să se teamă că William Ferney ar putea-o forţa, cu slabele mijloace avute la îndemînă.

Liniştită, Jane porni să-şi regăsească fratele, cînd observă, din treacăt, că, între ultimul etaj al Palatului şi terasă, scara putea fi închisă, pe rînd, cu alte cinci uşi asemănătoare. William Ferney prevăzuse totul ca să se pună la adăpost de surprize. Palatul lui era împărţit în numeroase secţiuni separate prin baraje, care ar fi trebuit străpunse unul după altul. Astăzi, precauţiile acestea se întorceau împotriva lui.

Jane zăvorî cele cinci uşi aşa cum o zăvorîse şi pe prima, şi coborî la parter.

Ferestrele Palatului erau apărate cu grilaje solide, iar după grilaje, cu puternice obloane de fier. Fără să piardă o clipă, Jane închise, la fiecare etaj, toate obloanele, pînă la ultimul.

De unde găsea ea oare puterea de a manevra plăcile acestea grele, de metal? Se mişca într-o continuă febră, fără să-şi dea măcar seama, ca şi cum ar fi fost într-o stare de somnambulism, cu dibăcie şi rapiditate. Într-o oră, termină toată munca. Acum se afla în centrul unui veritabil bloc de piatră şi de oţel, cu neputinţă de cucerit.

Şi abia cînd termină, îşi simţi oboseala. Picioarele îi tremurau. Cu mîinile însîngerate şi lipsite de puteri, abia mai putu să coboare lîngă fratele ei.

— Ce s-a întîmplat? o întrebă îngrijorat acesta, văzînd-o într-o asemenea stare.

Cînd îşi mai recăpătă respiraţia, Jane îi povesti ce făcuse.

— Sîntem stăpîni pe Palat, încheie ea.

— În afară de scară, nu mai au şi altă ieşire? întrebă Lewis, căruia nu-i venea să creadă într-o asemenea lovitură de teatru.

— Sînt sigură că nu mai au, afirmă Jane. William e blocat pe terasă, şi-l desfid să poată ieşi de-acolo.

— Dar de ce s-au adunat toţi pe terasă? întrebă Lewis. Ce s-a întîmplat?

Lucrul acesta Jane nu-l ştia. Cu gîndul numai la pregătirile de apărare, ea nu văzuse nimic. Dar ce nu ştia se putea afla uşor. Era de ajuns doar să arunce o privire afară. Cei doi fraţi se urcară la etajul de sus, deasupra căruia nu se mai afla decît terasa, şi crăpară puţin unul din obloanele de fier pe care Jane tocmai le închisese.

Atunci înţeleseră agitaţia lui William Ferney şi a oamenilor săi. Dacă, la picioarele lor, Esplanada era întunecată şi tăcută, lumini vii şi strigăte puternice ajungeau pînă la ei de pe malul drept al Red River-ului. Toate colibele negrilor ardeau. Centrul oraşului, adică partea rezervată sclavilor, se transformase într-un rug imens.

Incendiul făcea de asemenea prăpăd şi în *Civil Body* şi chiar, în amont şi în aval, cele două capete ale cartierului locuit de *Merry Fellows* începeau şi ele să ardă.

În partea neatinsă încă de foc a cartierului acestuia din urmă răsuna o larmă îngrozitoare. Se auzeau ţipete, înjurături, vaiete, urlete confuze, amestecate cu zgomotul necontenit al împuşcăturilor.

— E Tongané, spuse Jane. Sclavii s-au răsculat.

— Sclavii!... Tongané?... repetă Lewis, pentru care cuvintele acestea nu aveau nici un înţeles.

Jane îi explică organizarea Blacklandului, cel puţin atîta cît o cunoştea şi ea, după informaţiile date de Marcel Camaret, de Tongané şi de rănitul îngrijit la uzină. Îi povesti apoi, în cîteva cuvinte, cum de ajunsese ea însăşi aici şi prin ce concurs de împrejurări era prizonieră. Îi spuse de ce făcuse călătoria, cum izbutise să stabilească nevinovăţia acum sigură a fratelui lor George Buxton şi cum, după ce se alipise misiunii condusă de deputatul Barsac, fusese răpită împreună cu resturile misiunii. Arătîndu-i, dincolo de Esplanadă, Uzina strălucind de luminile proiectoarelor, îi explică rolul ei şi-i spuse numele tuturor celorlalţi membri ai misiunii care, în afară de un negru numit Tongané, se aflau încă refugiaţi acolo. Cît despre Tongané, el era cel ce pornise să răscoale populaţia neagră a Blacklandului, iar cele văzute acum dovedeau că izbutise. Dar Jane nu mai avusese răbdare să aştepte şi fugise singură, chiar în seara aceea, sperînd că-i va putea salva pe asediaţi. Aşa ajunsese pînă la nefericitul ei frate. În acest timp, Tongané, firește, dăduse semnalul convenit, i se trimiseseră arme, şi acum răscoala era pornită. Fără doar şi

poate că spre bătălia la care asistaseră de pe înălțimea terasei voiau să alerge William Ferney și oamenii lui, cînd ea le închisese brusc trecerea.

— Și acum, ce vom face? întrebă Lewis.

— Vom aștepta, răspunse Jane. Sclavii nu ne cunosc și, în învălmășeală, n-ar face nici o deosebire între noi și ceilalți. Dealtfel, nu le-am putea fi de nici un ajutor, căci n-avem arme.

Cum Lewis observă, pe bună dreptate, că ar fi bine să-și procure și ei arme, Jane procedă la o nouă vizitare a Palatului. Recolta nu se dovedi îmbelșugată. Cum toate armele, în afară de cele pe care posesorii lor le aveau la ei, erau centralizate în turnul ridicat deasupra terasei, ea nu găsi decît o pușcă și două revolvere cu cîteva cartușe.

Cînd se reîntoarse cu armele, situația se schimbase mult. Negrii își făcuseră o trecere și năpădiseră Esplanada, unde mișunau în număr de peste trei mii. Într-o clipă, ei luară cu asalt atît cazarma Gărzii Negre, ai cărei oameni fură uciși pe loc, cît și remiza celor patruzeci de planoare, de unde izbucniră curînd flăcări uriașe.

Privind spectacolul acesta, William Ferney pesemne că spumega de furie neputincioasă. Era auzit urlînd, zbierînd, fără să i se înțeleagă cuvintele pe care le rostea. Pe terasă răpăiau împușcături necontenite, iar gloanțele, lovind în mulțimea negrilor care mișunau, făceau numeroase victime în rîndurile lor.

Dar ceilalți negri păreau că nu observă lucrul acesta. După cazarma Gărzii Negre și remiza planoarelor, ale căror flăcări luminau Esplanada ca o torță gigantică, trecuseră la atacul Palatului și se căzneau, altminteri, inutil, să spargă poarta, lovind-o cu tot ce le cădea în mîini.

Tocmai se ocupau să facă asta, cînd puternice salve de gloanțe porniră dinspre Red River. Reușind, în sfîrșit, să se regrupeze, *Merry Fellows* trecuseră podul și, desfășurîndu-se pe Esplanadă, trăgeau la întîmplare, în grămadă. Curînd, sute de cadavre acoperiră pămîntul.

Scoțînd strigăte asurzitoare, negrii se năpustiră spre adversarii lor. Timp de cîteva clipe, avu loc o luptă atroce. Cum nu aveau arme de foc, negrii căutau lupta corp la corp, folosind securile, pumnalele și sulițele. Cei din *Merry Fellows* răspundeau cu lovituri de baionete și cu gloanțe trase de la un pas.

Sfîrșitul luptei părea neîndoielnic. Superioritatea armelor trebuia să triumfe asupra numărului. O oarecare șovăire nu întîrzie, într-adevăr, să se ivească în gloata decimată a negrilor

care dădură înapoi şi, în cele din urmă, fugiră pe malul drept, lăsînd Esplanada în mîinile învingătorilor.

Aceştia se năpustiră după ei, ca să salveze ce mai putea fi salvat, adică centrul cartierului *Merry Fellows*, neatins încă de incendiu.

În momentul cînd treceau podul pe urmele fugarilor, răsună o explozie formidabilă. De la înălţimea Palatului, Jane şi Lewis putură să-şi dea seama că explozia se produsese la mare distanţă, în partea cea mai depărtată a cartierului locuit de *Civil Body*. La lumina incendiilor, care ardeau din toate părţile, ei văzură că, într-acolo, o parte din cartier şi o mare parte din zidul de incintă tocmai se dărîmaseră.

Oricare ar fi fost cauza exploziei, rezultatul ei cel mai sigur era că le deschisese negrilor aflaţi în derută o largă ieşire spre cîmp. Prin spărtura astfel făcută, sclavii învinşi putură deci să se refugieze pe ogoarele şi crîngurile învecinate, şi să scape de inamicii lor. Dealtfel, aceştia încetiniseră urmărirea. Un sfert de oră mai tîrziu, ei părăseau chiar malul drept al Red River-ului şi reveneau pe Esplanadă. În afară de faptul că nu mai găseau în faţă adversari, erau şi ei, la rîndul lor, îngroziţi de noile explozii care urmau necontenit după cea dintîi.

Care era originea exploziilor acestora? Nimeni n-ar fi putut să spună. În orice caz, era limpede că ele nu se produceau la întîmplare şi că erau dirijate de voinţa cuiva. Prima, după cum se ştie, avusese loc la periferia oraşului, la punctul cel mai depărtat de Palat al jumătăţii de cerc descris de cartierul *Civil Body*.

Cinci minute mai tîrziu se auziră încă două, la dreapta şi la stînga acestui punct. Apoi, după o nouă întrerupere de cinci minute, mai izbucniră încă două, apropiindu-se de oraş, după curba cartierului *Civil Body*.

Atunci grupele de *Merry Fellows*, pornite pe urmele sclavilor, căutară loc de refugiu pe Esplanadă.

Începînd din clipa aceea, exploziile inexplicabile continuară la intervale regulate. De acum înainte, la fiecare jumătate de ceas izbucnea cîte una. La fiecare treizeci de minute se auzea o nouă bubuitură, şi o nouă porţiune din cartierul *Civil Body* era prefăcută în ruine.

Înghesuită pe Esplanadă, populaţia albă a Blacklandului, sau măcar ce mai rămăsese din ea, asista năucită la fenomenul acesta inexplicabil. Părea, într-adevăr, că o putere superioară şi formidabilă pornise la distrugerea sistematică a oraşului. Toţi banditii aceştia, odinioară atît de curajoşi faţă de cei slabi, tremurau

acum de frică. Înghesuindu-se în pereții Palatului, ei încercau zadarnic să deschidă poarta și zbierau furioși spre William Ferney, pe care îl zăreau pe terasă, fără să înțeleagă de ce îi părăsise. Ferney se istovea zadarnic, făcînd gesturi de neînțeles pentru ei și rostind cuvinte care se pierdeau în zarva generală.

Așa se sfîrși noaptea. La ivirea lor, zorile luminară o privelițte cumplită. Solul Esplanadei era literalmente acoperit cu morți negri și albi, zăcînd de-a valma, în număr de cîteva sute. Dacă albii cîștigaseră victoria, în schimb o plătiseră scump. Din cei peste opt sute de locuitori pe care îi aveau pînă ieri cartierele *Civil Body* și *Merry Fellows*, abia dacă mai rămăseseră teferi patru sute. Ceilalți pieriseră, atît la începutul răscoalei, în momentul primei surprize, cît și pe Esplanadă, cînd răscoala fusese înăbușită.

Cît despre sclavi, Jane și Lewis, din punctul înalt pe care se aflau, îi zăreau pe cîmpiile din preajmă. Mulți dintre ei plecaseră. Unii se depărtau spre vest, mergînd drept spre Niger, de care îi despărțea un ocean de nisip. Cîți dintre ei aveau să ducă cu bine la capăt călătoria aceasta, fără apă, fără hrană, fără arme? Alții, preferînd un drum mai lung, dar mai sigur, urmau cursul Red River-ului și începeau să dispară spre sud-vest.

Dar cei mai mulți nu se putuseră hotărî să se depărteze de Blackland. Aceștia erau văzuți, în mijlocul cîmpurilor, adunați în cete, privind cu un aer uluit orașul, de unde se înălțau coloane groase de fum, pe care exploziile succesive le transformau treptat într-un morman de ruine.

Tot timpul nopții bubuiturile nu încetară. Fiecare jumătate de ceas își avea explozia sa. Cînd se lumină de ziuă, întregul cartier *Civil Body* și jumătate din cartierul sclavilor nu mai erau decît o grămadă de dărîmături de nedescris.

În momentul acela, un bubuit puternic răsună pe terasa Palatului. Apoi, una după alta, urmară altele, dintre care ultima fu urmată de-un zgomot ca de tunet.

Fără să se depărteze de fereastra de la care, prin crăpătura obloanelor, asistase la șirul acesta de drame, Lewis Buxton își apucă sora de mînă, privind-o neliniștit.

— William a forțat cu lovituri de tun poarta terasei, spuse Jane, care cunoștea prea bine așezarea Palatului ca să nu ghicească motivul bubuiturilor.

Jane vorbea cu voce calmă. Examinase situația și o aprecia cu un sînge rece desăvîrșit.

— Atunci, au să coboare?... exclamă Lewis.

Şi apucă unul din revolverele găsite de Jane.

— Mai bine mort decît să cad iar în mîinile lor!

Jane îl opri cu un gest.

— Încă n-au ajuns aici, spuse ea liniştită. Mai există cinci porţi asemănătoare, puse în aşa fel, ultimele trei mai ales, încît va fi imposibil să îndrepte tunul spre ele.

Ca pentru a-i da dreptate, bubuiturile încetaseră, într-adevăr. Un vuiet surd, venit de pe terasă şi însoţit de vociferări furioase, arăta că William Ferney şi oamenii lui se căzneau să îndrepte tunul spre a doua poartă şi că operaţia nu era uşor de îndeplinit.

Dealtfel, munca aceasta fu întreruptă curînd, căci se produse un nou incident care, fără îndoială, le atrase atenţia, aşa cum i-o atrase şi Janei şi lui Lewis Buxton.

Exploziile exterioare, care nu încetaseră să izbucnească la intervale regulate de o jumătate de ceas, ajunseseră la cea mai puternică şi mai ales cea mai apropiată dintre toate de pînă acum. Puterea destructivă, care le provoca, ataca acum malul stîng. Un jet uriaş de pămînt şi de pietre ţîşnise spre cer chiar din grădina Uzinei. Cînd fumul se risipi, se putu constata că grădina era distrusă pe o întindere destul de mare şi că o mică parte din Uzina propriu-zisă se prăbuşise.

Pulberea exploziei acesteia mai plutea încă în aer, cînd Lewis şi Jane văzură o adevărată mulţime năpustindu-se pe chei, prin poarta larg deschisă a Uzinei. Jane recunoscu mulţimea aceasta. Erau tovarăşii ei de captivitate, erau lucrătorii lui Camaret, reuniţi într-un grup compact în centrul căruia se aflau femeile şi copiii. De ce îşi părăseau nefericiţii aceştia adăpostul şi se îndreptau spre Esplanadă, unde aveau să se lovească de *Merry Fellows*, care se mai opinteau încă zadarnic să spargă poarta Palatului?

Grupurile de *Merry Fellows* nu-şi puteau vedea noii adversari, de care îi despărţea zidul Esplanadei. Dar, de pe terasă, William Ferney, a cărui privire trecea peste zid, îi văzuse şi îi arăta cu mîna.

Gesturile lui nu fură înţelese. Mulţimea ieşită din Uzină atinse nestingherită poarta de comunicaţie dintre chei şi Esplanadă, şi pătrunse prin ea.

Cînd cei din *Merry Fellows* îi zăriră, se iscă o furtună de strigăte. Părăsindu-şi munca inutilă, ei năvăliră asupra noilor sosiţi.

Dar de data aceasta nu mai aveau a face cu nişte negri. Înarmaţi cu ce găsiseră la îndemînă, care cu un baros, care cu un cleşte, care cu un simplu drug de fier, oamenii Uzinei se aruncară şi

ei înainte. Lupta fu necruţătoare. Strigăte asurzitoare sfîşiau aerul. Pîraie de sînge înroşiră solul Esplanadei, plin şi aşa de morţii din noaptea trecută.

Acoperindu-şi ochii cu amîndouă mîinile, Jane Buxton se căznea să nu vadă spectacolul acesta groaznic. Cîţi prieteni avea printre cei ce luptau! Tremura pentru viaţa lui Barsac, a lui Amédée Florence, a minunatului doctor Châtonnay, şi, mai ales, a lui Saint-Bérain pe care îl iubea din toată inima.

Dar, deodată, izbucniră nişte urlete şi mai puternice.

Numărul şi armamentul superior triumfa. Coloana ieşită din Uzină era tăiată în două. Una din jumătăţile ei se retrăgea spre chei, apărînd pas cu pas terenul, pe cînd cealaltă era împinsă în direcţia Palatului. Aceasta din urmă, cel puţin, nu mai putea păstra nici o speranţă de salvare. Oprită de zid, nu numai că îi avea în faţă pe *Merry Fellows*, dar, de pe înălţimea terasei, William Ferney şi ai lui îi împuşcau fără nici un risc pe nefericiţii care nici nu puteau fugi măcar.

Un strigăt de bucurie izbucni deodată din piepturile lor. Poarta spre care fuseseră împinşi se deschisese larg în spatele lor, şi, în prag, se ivi Jane Buxton. Strînşi îndeaproape de inamici, ei se refugiară în Palat, pe cînd Jane şi Lewis descărcau puşca şi revolverele ca să le apere retragerea.

Uluiţi de intervenţia aceasta din care nu puteau înţelege nimic, *Merry Fellows* şovăiră o clipă. Cînd îşi reveniră din uimire şi se repeziră din nou la asalt, era prea tîrziu. Poarta fusese închisă şi le zădărnicea din nou toate eforturile.

Capitolul XIV

SFÎRŞITUL BLACKLANDULUI

Cînd poarta fu solid închisă, trebuiră să se ocupe mai întîi de răniţi, care erau destul de numeroşi. Ajutată de Amédée Florence — rănit el însuşi, dealtfel foarte uşor, şi mînat, împreună cu Barsac, printre cei pe care o soartă ironică îi obliga să-şi caute refugiul tocmai la duşmanul lor cel mai necruţător — Jane Buxton se apucă să-i îngrijească.

După ce termină pansamentele, o nouă grijă i se impuse tinerei fete: grija de a-i hrăni pe nefericiţii aceştia care, încă de

cîteva zile, sufereau cumplit de foame. Dar putea oare să izbutească, și avea oare Palatul suficiente provizii pentru atîtea guri?

Cantitatea de alimente descoperită de ea, după ce vizitase cu grijă toate etajele, asigura cel mult o masă mediocră. Situația rămînea deci cît se poate de gravă, și se părea că reușiseră doar să întîrzie cu cîteva ore deznodămîntul de neînlăturat.

Era ora unsprezece dimineața, cînd toate treburile acestea fură terminate. Între timp, exploziile se succedau mereu în afara Palatului, pe Esplanadă continua să se audă larma grupului de *Merry Fellows* care, din cînd în cînd, încercau să forțeze poarta, la fel de zadarnic ca și pînă atunci, iar pe terasă răsunau strigătele lui William Ferney și ale oamenilor săi. Obișnuindu-se cu vacarmul acesta, asediații sfîrșiră prin a nu-i mai da atenție. Faptul că își știau fortăreața aproape de necucerit, făcea ca furia asediatorilor să-i îngrijoreze din ce în ce mai puțin.

De cum avu un pic de răgaz, Jane Buxton îl întrebă pe Amedée Florence de ce părăsiseră adăpostul Uzinei pentru a se aventura pe Esplanadă în asemenea condiții de inferioritate. Reporterul îi povesti atunci evenimentele desfășurate de la plecarea ei.

El îi spuse cum după ce Tongané dăduse, cam pe la opt și jumătate, semnalul convenit, Marcel Camaret trimisese pînă la cartierul central cîteva cartușe de dinamită și o mare cantitate de arme, fără știrea celorlalți locuitori ai Blacklandului. După terminarea acestei operații, pe la unsprezece seara, asediații se adunaseră, gata să intervină în bătălia care avea să înceapă. Atunci fusese observată absența Janei Buxton.

Amédée Florence îi descrise tinerei fete deznădejdea lui Saint-Bérain, care pesemne că mai era chinuit și acum de neliniște, neștiind dacă ea scăpase din ultima bătălie.

Oricum, la o jumătate oră după trimiterea armelor, răsunase o puternică explozie. Tongané tocmai făcuse să sară în aer una din porțile cartierului negru, ale cărui colibe începeau să ardă toate odată, pe cînd sclavii se împrăștiau în cartierul *Civil Body*.

Restul, Jane îl cunoștea. Ea știa că negrii, după ce năpădiseră Esplanada, fuseseră respinși atît de repede încît cei din Uzină nu avuseseră timp să le vină în ajutor. Aceștia din urmă ieșiseră la atac, dar trebuiseră să bată grabnic în retragere, căci, la sosirea lor, majoritatea negrilor nu se mai aflau pe Esplanadă.

Siliți să se reîntoarcă în Uzină, asediații petrecuseră acolo o noapte de spaimă. Într-adevăr, eșecul răscoalei sclavilor nu le mai îngăduia să spere că-l vor mai învinge vreodată pe Hary

Killer. Printre altele, ca și Jane Buxton, ei asistau la distrugerea metodică a orașului prin exploziile succesive pe care Jane nu și le putea explica.

Amédée Florence îi spuse tinerei fete că ele se datorau lui Marcel Camaret, care înnebunise cu totul.

Dintotdeauna Camaret, inventator genial fără doar și poate, se aflase la un pas de nebunie, așa cum dovedeau multe din anomaliile lui, incompatibile cu o inteligență sănătoasă și bine echilibrată. Incidentele, care de vreo lună încoace se înmulțiseră, îi tulburaseră de-a binelea creierul.

Primul șoc îi fusese dat de revelațiile prizonierilor lui Harry Killer, cînd ei se refugiaseră la Uzină, după evadare. Al doilea, infinit mai puternic, îi fusese dat de Daniel Frasne, rănit după distrugerea planorului. De cînd cunoștea adevărul întreg, Marcel Camaret lunecase zi de zi spre nebunie. Jane Buxton nu se putea să nu-și amintească de cîte ori se închisese el în sihăstria locuinței personale, și cît de trist și întunecat străbătea atelierele, cînd se ivea întîmplător pe-acolo.

Trimiterea armelor către Tongané fusese ultimul lui act lucid. Cînd se auzise prima detunătură, și, mai ales, cînd primele flăcări izbucniseră din cartierul sclavilor și din cartierul *Civil Body*, cei care se aflau atunci lîngă el îl văzuseră pălind deodată și ducîndu-și mîna la gît, ca un om care se sufocă. În același timp, Camaret bîiguia extrem de repede cuvinte abia articulate și, deci, greu de înțeles. Celorlalți li se păruse, totuși, că deslușesc exclamația: „Moartea operei mele!... Moartea operei mele!"... repetată întruna, pe șoptite.

Mult timp, poate un sfert de ceas, Marcel Camaret, supravegheat cu dragoste de cei din jurul său, rostise cuvintele acestea, clătinînd neîncetat din cap. Apoi, deodată, își îndreptase umerii și, lovindu-și pieptul cu pumnii, strigase: „Creatorul a osîndit Blacklandul!..."

În mintea lui, Creatorul era el însuși, firește, judecînd după gestul cu care își însoțea sentința de osîndire.

Apoi, fără să le dea celorlalți răgaz să-l oprească, Marcel Camaret o luase la fugă, repetînd întruna cu un glas puternic, necunoscut la el: „Creatorul a osîndit Blacklandul!... Creatorul a osîndit Blacklandul!"

Și se refugiase în turn, urcînd etaj după etaj și încuind toate ușile în urma lui. Sistemul defensiv al turnului era identic cu al celui din Palat; încercînd să ajungă sus, ceilalți se loviseră de aceeași imposibilitate care îl împiedica pe Harry Killer să pără-

sească terasa unde se afla blocat. Şi, pe cînd Camaret urca spre vîrful turnului, i se auzea glasul tot mai depărtat, repetînd întruna: „Creatorul a osîndit Blacklandul!...“

Aproape imediat după aceea izbucnise prima explozie. Numeroşi muncitori, neputînd suporta să-l vadă într-o asemenea stare pe omul genial adorat de ei, se repeziseră atunci în Uzină, în ciuda slăbiciunii lor şi, conduşi de Rigaud, încercaseră să izoleze turnul, prin tăierea curentului electric. Dar turnul, avînd o rezervă de energie şi chiar cîteva maşini generatoare acţionate cu aer lichid, se putea lipsi timp de mai multe zile de curentul din-afară. Exploziile nu se întrerupseseră, deci. În schimb, viespile, încetîndu-şi circuitele lor ocrotitoare, căzuseră imediat în şanţul din jurul Uzinei. Muncitorii se văzuseră deci nevoiţi să-i redea curentul lui Camaret, care, înţelegînd, cu toată nebunia lui, ce tîrg i se propunea, pusese din nou în mişcare maşinile defensive.

Aşa se scursese noaptea, într-o neîntreruptă enervare. În zori, Camaret se ivise pe platforma turnului. De la înălţimea aceea el rostise un lung discurs, din care ceilalţi desluşiseră doar cîteva cuvinte izolate. Unele dintre ele, ca „mînie divină“, „focul cerului“, „nimicirea totală“, dovedeau cel puţin că nebunia lui nu avea tendinţa să se potolească. Ca încheiere a discursului, Camaret strigase: „Fugiţi!... Fugiţi toţi!...“ cu glas atît de puternic, încît fusese auzit din toate colţurile Uzinei. Apoi reintrase în turn, de unde nu mai ieşise.

Curînd după aceea se produsese prima explozie de pe malul stîng. Explozia, efectuată chiar în Uzină, îi îngrozise pe locuitori. Cu riscul de a fi masacraţi, ei hotărîseră atunci să încerce o ieşire, căci nu mai aveau de ales decît între două moduri de a muri.

Din nefericire, cînd ajunseseră pe Esplanadă ei se ciocniseră de *Merry Fellows*, pe care zidul îi ascunsese pînă atunci; o luptă încheiată cu numeroase victime se pornise şi, despărţiţi în două, unii trebuiseră să se refugieze la Harry Killer, pe cînd ceilalţi se văzuseră siliţi să se reîntoarcă pe chei, izbutind totuşi să închidă poarta dinspre Esplanadă.

Aceştia din urmă puteau fi, într-adevăr, zăriţi din Palat. Cum nu mai îndrăzneau nici să riste o nouă tentativă, a cărei inutilitate le fusese demonstrată, nici să reintre în Uzina aflată la cheremul unui nebun — morţi de foame, istoviţi, ei rămăseseră sub cerul liber, întinşi pe pămînt, expuşi atacurilor duşmanului care putea, după cum ar fi avut chef, fie să-i împuşte fără nici un risc de pe celălalt mal al Red River-ului sau de pe terasa Palatului, fie să le iasă în spate pe drumul de pază.

Printre ei, Jane Buxton avu bucuria să-i zărească pe Saint-Bérain şi pe doctorul Châtonnay. Nici unul din prietenii ei, şi, mai ales, cel care îi era mai drag decît toţi, nu-şi pierduseră pînă acum viaţa în aventura aceasta.

Abia trecuseră cîteva minute de cînd Jane avusese mulţumirea aceasta relativă, cînd se auziră bubuituri înăbuşite în etajele de sus ale Palatului. Era uşor de ghicit că bubuiturile veneau de pe terasă, şi că cei aflaţi acolo se căzneau să smulgă dalele. Dar construcţia era solidă şi rezista vitejeşte.

Dacă William Ferney şi oamenii lui, care duceau şi ei lipsă de hrană, n-ar fi ajuns la neputinţă din pricina slăbiciunii, fără îndoială că pînă la urmă ar fi izbutit să-şi ducă la capăt încercarea. Într-adevăr, cam pe la orele şase seara, planşeul terasei fu străpuns şi etajul al treilea trebui evacuat.

Asediaţii se retraseră la al doilea, fără a uita să închidă după ei uşile blindate. Apoi aşteptară.

Jane Buxton folosi răgazul acesta pentru a-i pune la curent pe Barsac şi pe Amédée Florence cu propriile ei aventuri trăite de cînd părăsise Uzina. Ea le explică din cine îi era alcătuită familia, şi invocînd mărturia lui Lewis, după ce le povesti de asemenea despre răpirea îndrăzneaţă şi despre chinurile îndelungate îndurate de acesta, le spuse ce descoperire dureroasă făcuse, recunoscîndu-l în Harry Killer pe celălalt frate, pe William Ferney, de multă vreme dispărut. Dacă soarta ar fi vrut ca ea să nu mai revadă Anglia, Amédée Florence şi Barsac puteau deveni astfel chezaşi ai nevinovăţiei lui George şi Lewis Buxton, acuzaţi amîndoi de crime pe care nu le săvîrşiseră.

Pe la şapte seara, plafonul etajului doi începu să fie zguduit de lovituri surde, aşa cum fusese mai înainte cel al etajului trei. După un repaus cerut de oboseală, William Ferney şi banda lui se porniseră iar pe lucru. Asediaţii trebuiau din nou să coboare.

Străpungerea celui de-al doilea plafon ceru aceleaşi eforturi ca şi a celui dintîi. Pînă la două noaptea, în Palat răsunară necontenit loviturile. Urmă apoi o tăcere de două ore, folosită de William Ferney ca să treacă de la etajul al treilea la etajul al doilea şi să-şi ia din nou repausul din ce în ce mai necesar.

Loviturile reîncepură să răsune abia pe la patru dimineaţa, de data aceasta în plafonul primului etaj. Fără să mai aştepte ca plafonul să fie străpuns, toată lumea se refugie la parter, avînd grijă să bareze drumul ca şi pînă acum, cu ajutorul uşilor blindate pe care, dealtfel, nimeni nu mai încerca să le forţeze.

Era ultimul refugiu îngăduit asediaţilor. Cînd William Ferney ar fi izbutit să le vină de hac celor două plafoane care încă îi mai despărţeau de el, cînd ţevile puştilor ar fi apărut deasupra capetelor, asediaţii n-ar mai fi putut decît fie să se refugieze în celulele de la subsol, fie să se retragă mereu, pînă cînd ar fi fost opriţi de zidul exterior al Palatului. Şi atunci, nu le-ar mai fi rămas decît să moară.

Pe cînd William Ferney se căznea să înlăture penultimul obstacol care îi mai bara drumul, soarele răsări pe un cer fără nori. Şi atunci toată lumea putu să-şi dea seama de proporţiile dezastrului. Orice ar fi făcut, tiranul din Blackland avea să domnească de acum înainte numai peste nişte ruini.

Oraşul era în întregime distrus. Doar două case mai rămăsesera în picioare, în centrul cartierului locuit odinioară de *Merry Fellows*, chiar în faţa Palatului. La cîteva minute după răsăritul soarelui, însă, se prăbuşiră şi ele, încheind astfel nimicirea completă a ţărmului drept.

Dar exploziile nu numai că nu se întrerupseră din pricina aceasta, ci, dimpotrivă, se înteţiră din ce în ce. După malul drept, Marcel Camaret ataca acum malul stîng, şi venise rîndul Uzinei să se prăbuşească treptat. Dealtfel, Camaret îşi dirija cu o prudentă dibăcie opera de distrugere. Dacă dărîma casele muncitoreşti, atelierele, magaziile de rezerve, încetul cu încetul, pe bucăţi, ca şi cum ar fi ţinut să-şi prelungească plăcerea, în schimb avea grijă să ferească părţile esenţiale, adică maşinile producătoare de energie pe care o folosea într-un mod atît de cumplit.

La prima explozie de pe malul stîng, oamenii din *Merry Fellows* aflaţi pe Esplanadă, care în ultimele ceasuri ale nopţii stătuseră destul de liniştiţi şi păreau că renunţaseră la tentativele lor zadarnice împotriva porţii, răspunseră prin strigăte puternice şi se năpustiră din nou împotriva Palatului.

Îndîrjirea lor putea, într-adevăr, să-i mire pe asediaţi. De ce se încăpăţînau astfel? Acum, cînd Blacklandul nu mai exista, ce mai puteau nădăjdui? N-ar fi făcut mai bine dacă părăseau oraşul acesta mort şi căutau să ajungă la Niger?

Cîteva cuvinte rostite pe Esplanadă şi auzite prin uşă explicară de ce făcea grupul de *Merry Fellows* lucrul acesta. Ei nu se gîndeau deloc să-şi scape şeful pe care, dealtfel, îl acuzau de trădare, şi nu doreau, într-adevăr, decît să se depărteze de locurile acestea jalnice; dar, mai întîi, ţineau să pună mîna pe comorile pe care, potrivit legendei în care credeau, numitul Harry Killer trebuia să le fi îngrămădit în Palat. După împărţirea comorilor, s-ar fi grăbit s-o şteargă care încotro şi să-şi caute norocul pe alte meleaguri.

Asediaţii le-ar fi dat bucuroşi satisfacţia aceasta. Din nefericire însă, nu cunoşteau locul unde se afla, dacă exista totuşi ascunzătoarea fostului despot al Blacklandului, şi deci nu puteau să scape astfel de duşmanii lor.

Cu excepţia exploziilor din ce în ce mai dese care se auzeau dinspre Uzină, pînă la nouă dimineaţa situaţia rămase neschimbată. William Ferney lucra de zor ca să străpungă plafonul primului etaj, în care nu pătrunsese încă, pe cînd *Merry Fellows* continuau să se îndîrjească împotriva porţii care părea nevătămată.

Dar, la ora nouă, *Merry Fellows* schimbară tactica. Încetînd să se mai istovească zadarnic împotriva porţii, ei atacară zidăria care o înconjura. Timp de o oră se auziră uneltele lor cioplind piatra, apoi, cînd ora se scurse, o explozie puternică aruncă în aer partea de jos şi din dreapta a uşii. *Merry Fellows* se gîndiseră în sfîrşit să scobească o gaură de mină şi, cu pulberea mai multor cartuşe, făcuseră să sară în aer obstacolul pe care nu-l puteau înlătura.

Poarta mai ţinea totuşi, deşi se clătinase. Dar o a doua încărcătură de exploziv avea s-o facă să cadă neapărat. Prin găurile scobite în zid, gurile puştilor şi începuseră să se ivească, ameninţătoare.

Asediaţii trebuiră să părăsească vestibulul şi să se refugieze într-un ungher mai depărtat al Palatului, pe cînd *Merry Fellows* scobeau al doilea lăcaş pentru exploziv.

Aproape în aceeaşi secundă, un zgomot de surpare arătă că al treilea plafon atacat cedase şi el. Cîteva minute mai tîrziu, asediaţii auzeau paşi la etajul întîi şi lovituri care începeau direct deasupra lor.

Situaţia începea să devină cu adevărat desperată. Afară, trei sau patru sute de *Merry Fellows* care, pînă într-o jumătate oră, puteau pătrunde. Deasupra, douăzeci de bandiţi gata la orice, care, în acelaşi interval de timp poate, aveau să-i împuşte fără nici o piedică prin tavan pe cei aflaţi la parter. Bieţii asediaţi nici nu mai încercau măcar să lupte împotriva soartei. Jane şi Lewis Buxton, Amédée Florence şi Barsac se căzneau zadarnic să-i îmbărbăteze. Întinşi pe jos, ei aşteptau, resemnaţi, lovitura care avea să-i doboare.

Dar faţa lucrurilor se schimbă deodată, cu totul. Şi *Merry Fellows*, şi William Ferney îşi întrerupseră în aceeaşi clipă lucrul. O bubuitură, care nu putea fi confundată cu exploziile neîntrerupte din vecinătate, detunase şi se repercutase în tot palatul. Bubuitura aceasta, pricinuită, pe cît se părea, de o lovitură de tun, fu urmată de multe altele; zidul dinspre sud-est, care despărţea Esplanada de cîmp, se prăbuşi deodată pe o mare lungime.

Un concert de înjurături groaznice se porni atunci din ceata

de *Merry Fellows*. Unii dintre ei se uitară prin spărtură, afară. Ceea ce văzură pesemne că nu le fu pe plac, căci începură îndată să gesticuleze ca ieşiţi din minţi şi să alerge spre camarazii lor cu care ţinură un scurt sfat. Curînd după aceea, pe cînd William Ferney, renunţînd să mai ajungă la parter, se urca iar în turn cît putea mai grăbit, ei se repeziră în dezordine spre malul celălalt. Împingîndu-se, îmbrîncindu-se, cuprinşi de-o panică inexplicabilă, *Merry Fellows* se căzneau să ajungă acolo, cînd o nouă explozie, care luă viaţa a cincizeci dintre ei, distruse în acelaşi timp şi *Castle's Bridge* şi *Garden's Bridge*. Orice comunicaţie cu malul drept fiind astfel tăiată, *Merry Fellows*, care nu păşiseră încă pe pod în clipa cînd acesta sărise în aer, nu şovăiră să se arunce în rîu şi trecură dincolo înotînd.

Cît ai clipi, Esplanada rămase pustie; în afara exploziilor care continuau să izbucnească la intervale regulate, o tăcere adîncă urmă brusc după tot acest vacarm. Miraţi, asediaţii nu ştiau ce să facă. Deodată, un colţ al Palatului se prăbuşi. Încheindu-şi opera de distrugere, Marcel Camaret începea să lovească însuşi locul unde se aflau ei. Trebuia fugit de acolo.

Asediaţii se repeziră deci pe Esplanadă şi, curioşi să afle cauza panicii care îi cuprinsese pe *Merry Fellows*, alergară şi ei spre spărtura zidului de incintă. Dar nu apucară bine să ajungă acolo, cînd de cealaltă parte a zidului, rămas pe alocuri în picioare, se auzi sunînd o goarnă.

Nevenindu-le să creadă în eliberarea pe care sunetul goarnei le-o vestea, asediaţii se opriră buimăciţi, aşa cum se opriră şi tovarăşii lor refugiaţi pe chei şi care tocmai soseau pe Esplanadă.

Aşadar, grupaţi cum erau în mijlocul Esplanadei, căpitanul Marcenay — căci, aşa cum lesne s-a putut ghici, el era cel a cărui intervenţie o vesteau loviturile de tun şi sunetele de goarnă — îi zări mai întîi pe nefericiţii aceştia, palizi, descompuşi, slăbiţi, tremurînd de istovire şi de nemîncare.

Cînd tiraliorii se iviră în spărtură, sărmanii asediaţi vrură să le iasă în întîmpinare, dar starea de slăbiciune şi emoţia le erau atît de puternice, încît bieţii oameni izbutiră doar să-şi întindă braţele spre salvatori, pe cînd mulţi dintre ei se prăbuşeau la pămînt, rămînînd acolo neînsufleţiţi.

Aceasta e privelişte a jalnică pe care căpitanul Marcenay o avu sub ochi, cînd, în fruntea oamenilor săi, sosi pe Esplanadă. Dincolo de rîu, o uriaşă întindere de ruine, din care scăpau vîrtejuri de fum; la dreapta şi la stînga, două impozante clădiri de piatră, în parte prăbuşite, dominate şi una şi alta de cîte un turn

înalt, încă intact; în față, o vastă piață acoperită cu sute de trupuri, unele nemișcate pentru vecie și aruncate pe lîngă ziduri, altele, în mijlocul pieței, unite într-un grup compact din care se înălțau gemete și vaiete.

Spre grupul acesta se îndreptă căpitanul Marcenay. Jane Buxton se ridicase cu o zvîcnire de energie și pornise în întîmpinarea lui. Căpitanul recunoscu destul de greu în biata făptură cu fața lividă, cu obrajii trași, cu ochii licărind de febră, pe aceea pe care, cu mai puțin de trei luni în urmă, o lăsase strălucind de vigoare și de sănătate. Și înaintă spre ea, exact la timp ca s-o prindă leșinată în brațe.

Pe cînd căpitanul se grăbea să-i dea ajutor, două explozii cumplite făcură să se cutremure pămîntul de fiecare parte a Esplanadei. Uzina și Palatul se prăbușiseră amîndouă odată. Deasupra ruinelor se înălțau, singure, cele două turnuri, înalte, solide, intacte.

În vîrful celui de la Palat se zăreau William Ferney, cei opt Consilieri, cei nouă servitori negri și cinci oameni din Garda Neagră, adică, în total, douăzeci și trei de inși, care, aplecați peste parapet, păreau că strigă după ajutor.

În vîrful celuilalt turn, se afla un singur om. De trei ori la rînd, el făcu turul platformei adresînd spre zare un discurs de neînțeles, însoțit de gesturi largi. Și totuși, trebuie că-și urla discursul, pentru că, în ciuda distanței, se auziră de două ori cuvintele acestea rostite clar: „Nenorocire!... Nenorocire Blacklandului!...“

Pesemne că și William Ferney îi auzi cuvintele, căci fu văzut deodată făcînd un gest de furie, apucînd o pușcă și trăgînd fără să ochească în direcția turnului Uzinei de care îl despărțeau aproape patru sute de metri.

Deși trimis la întîmplare, glontele se vede că ajunsese totuși la țintă. Într-adevăr, Marcel Camaret își duse mîna la piept și dispăru, clătinîndu-se, în interiorul turnului.

Aproape imediat răsună o dublă explozie, mai puternică decît toate de pînă acum, și, în aceeași secundă, cele două turnuri, strivindu-i sub ruinele lor, unul pe William Ferney și pe oamenii săi, celălalt pe Marcel Camaret însuși, se prăbușiră cu un vuiet formidabil.

După zgomotul acesta asurzitor, urmă o tăcere adîncă. Îngroziți, martorii catastrofei mai priveau încă, deși nu mai era nimic de văzut, mai ascultau încă, deși nu mai era nimic de auzit.

Acum, totul se sfîrșise. Blacklandul, distrus pînă în temelii de cel care îl crease, nu mai era decît ruină și dărîmături. Din opera admirabilă, dar nefastă, a lui Marcel Camaret, nu mai supraviețuia nimic.

Capitolul XV

ÎNCHEIERE

Astfel pieriră Marcel Camaret şi William Ferney, alias Harry Killer. Astfel pieri, de asemenea, uluitorul oraş Blackland, care putuse să se nască fără ştirea nimănui, şi minunatele invenţii cuprinse în el.

Din toate acestea, nu mai rămînea decît un maldăr de ruine, care avea să dispară curînd sub giulgiul nisipului. Norii n-aveau să mai reverse ploaia lor binefăcătoare, Red River-ul secat avea să redevină o albie stearpă, fără strop de apă, ogoarele aveau să se usuce şi pustiul, reluîndu-şi domnia, avea să pornească la atac împotriva creaţiei acesteia a omului, din care curînd avea să dispară pînă şi ultima urmă.

Prin voinţa creatorului ei, opera lui Marcel Camaret era moartă în întregime şi nimic n-avea să transmită epocilor viitoare numele inventatorului genial şi nebun.

Căpitanul Marcenay scurtă pe cît putu şederea în locurile acestea jalnice. Totuşi, trebui să treacă mai mult de o lună pînă cînd supravieţuitorii să poată porni pe drumul reîntoarcerii. Trebuiră îngropate cadavrele, în număr de cîteva sute, trebuiră pansaţi răniţii, trebui aşteptat ca ei să fie în stare să suporte călătoria, şi trebui de asemenea să li se lase timp celor salvaţi, în ultima clipă, s-ar putea spune, să-şi recapete forţele.

Din fostul personal al Uzinei, mulţi n-aveau să-şi mai revadă patria. Vreo douăzeci de muncitori, trei femei şi doi copii muriseră sub loviturile date de *Merry Fellows*. Dar soarta îi ocrotise pe membrii oficiali şi oficioşi ai misiunii Barsac. În afară de Amédée Florence, avînd o rană neînsemnată, scăpaseră toţi nevătămaţi, inclusiv Tongané şi Malik, care îşi reluaseră idila, trăgîndu-şi la ghionţi unul altuia şi rîzînd cu gura pînă la urechi.

Pe cînd cei salvaţi de el îşi reveneau de pe urma încercărilor suferite, pe cînd rănile se cicatrizau, căpitanul Marcenay porni în urmărirea populaţiei risipite a Blacklandului. Pe albii care încercau să se împotrivească, un glonte avea să-i pună curînd la punct; ceilalţi fură legaţi în lanţuri, urmînd ca soarta să le fie hotărîtă ulterior. Cît despre foştii sclavi, căpitanul izbuti să-i liniştească şi să-i adune încetul cu încetul. Conduşi la Niger, ei aveau să se despartă acolo, pornind liber fiecare spre satul şi familia lui.

Abia în ziua de 10 iunie fu în stare să pornească la drum coloana, altminteri bine aprovizionată cu alimente găsite din belşug

în ruinele oraşului şi pe cîmpiile înconjurătoare. Cîţiva răniţi, cei mai grav loviţi, nu puteau încă merge şi trebuiră să fie transportaţi pe brancarde. Dar trebuia neapărat să se pornească la drum, căci începea sezonul ploilor care, în Sudan, e numit „iernatul", deşi coincide cu vara astronomică. Pentru toate aceste motive, marşul avea să fie deci destul de încet.

Nu vom urmări etapă cu etapă călătoria de întoarcere, care, dacă uneori a fost grea, s-a încheiat cel puţin fără nici un incident grav şi fără nici un pericol cu adevărat serios. La şase săptămîni după ce părăsise ruinele Blacklandului, coloana comandată de căpitanul Marcenay sosea la Tombuctu. Două luni mai tîrziu, eroii acestei dramatice aventuri debarcau în Europa, unii în Anglia, ceilalţi în Franţa.

Vor fi de ajuns cîteva cuvinte pentru a-i informa pe cititori despre ce li s-a întîmplat mai apoi.

Să-i cinstim mai întîi pe cei în drept. Domnul Poncin reveni la ministerul său şi se dărui, ca şi mai înainte, plăcerilor statisticii. El continuă să mai descopere din cînd în cînd lucruri într-adevăr „uluitoare". Numărul mediu al firelor de păr la diversele rase din lume şi media creşterii unghiilor, pe an, pe lună, pe oră, pe secundă, în diferitele anotimpuri ale anului, constituie ultimele lui descoperiri.

Domnul Poncin e deci fericit, şi va rămîne aşa atîta vreme cît va exista pe lume ceva de calculat.

Un punct negru, totuşi, în existenţa lui: pînă acum n-a putut rezolva încă problema dată de Amédée Florence. Dar nimic nu-i perfect în lumea aceasta.

Doctorul Châtonnay şi-a reluat munca profesională şi şi-a regăsit clienţii, a căror sănătate începuse să devină cam prea bună. De cînd îşi au vraciul, totul a reintrat în ordine şi pacienţii îşi pot plăti luxul de a fi bolnavi, şi după cum au chef, dar totdeauna spre binele lor, căci acum urmează sfaturile medicului, pot pleca, pot veni sau pot rămîne, fie în pat, fie în cameră.

Domnul Barsac, cel puţin, stă la „cameră", dar camera lui e cu C mare. Deşi chestiunea dreptului electoral al negrilor a fost înmormîntată, se pare că suferinţele îndurate, pericolele prin care a trecut îi dau drept la o compensaţie. Situaţia lui este deci mai solidă decît oricînd, şi a început să se vorbească despre el pentru viitorul minister al Coloniilor.

Malik şi Tongané au părăsit Africa, şi-au urmat stăpîna în Anglia şi s-au căsătorit acolo. Pe pămîntul britanic prosperă

acum o colecţie destul de frumoasă de negrişori, dintre care unii s-au şi făcut mari.

Saint-Bérain... Dar despre Saint-Bérain nu se poate spune nimic deosebit. El pescuieşte, vînează, le spune „doamnă“ interlocutorilor mustăcioşi şi „domnule“ celor de sex opus. Acestea îi sînt principalele ocupaţii. În rest, povestea lui Saint-Bérain e aceea a Janei Buxton, şi cum povestea Janei Buxton e strîns legată de a fratelui ei Lewis şi de a căpitanului Marcenay, soarta acestor patru persoane poate fi arătată în acelaşi timp.

După cum cititorul şi-a închipuit, căpitanul Marcenay, cerîndu-i, imediat ce sosi la Tombuctu, un concediu colonelului Allègre care, de data aceasta, i-l acordă fără nici un fel de greutate, îi însoţi în Anglia pe Jane Buxton, pe Lewis şi pe Saint-Bérain.

În luna petrecută pe ruinele Blacklandului, căpitanul avusese tot răgazul să-i povestească celei care acum îi era logodnică despre minunea nemaipomenită care adusese pe adresa lui mesajul lui Marcel Camaret, străbătînd calea eterului imponderabil; să-i povestească despre demersul făcut imediat pe lîngă colonelul Allègre, şi despre adînca neliniște care îl cuprinsese în faţa refuzului categoric al acestuia. Din fericire, chiar a doua zi fusese primit răspunsul colonelului Saint-Auban. Colonelul nu numai că declara fals ordinul înmînat de aşa-zisul locotenent Lacour, dar recomanda să se trimită imediat ajutoare domnului deputat Barsac, despre a cărui soartă existau motive legitime de îngrijorare. Expediţia fusese imediat organizată şi, coborînd mai întîi pe Niger pînă la Gao, traversînd apoi deşertul, căpitanul Marcenay, aducînd cu el, cu preţul unor enorme dificultăţi, un tun de cîmp, ajunsese în marş forţat la Blackland.

De îndată ce debarcă în Anglia, Jane Buxton, însoţită de fratele ei, de căpitanul Marcenay şi de Saint-Bérain, porni pe cea mai scurtă cale spre castelul Glenor, unde o telegramă sosise înaintea lor. Trecuse aproape un an de cînd părăsise ea castelul. Şi se reîntorcea acolo, după ce izbutise să-şi ducă la bun sfîrşit misiunea. Onoarea familiei era reparată *ad integrum*[1].

Cum avea oare să-şi găsească tatăl? Avusese bătrînul, pe atunci în vîrstă de optzeci şi patru de ani, puterea de a suporta absenţa fiicei sale şi de a rezista la noua ruşine pe care jefuirea Agenţiei Băncii Centrale o aruncase în mod fatal asupra celui de-al doilea fiu al său? Sigur că ziarele, după ce făcuseră răul, se căzniseră să-l repare. Prin grija lui Amédée Florence, de îndată ce reporterul avusese posibilitatea să comunice cu Europa, ele proclamaseră

[1] În întregime (în limba latină în text).

Fața transfigurată i se întoarse spre Jane...

urbi et orbi[1] nevinovăţia lui George şi Lewis Buxton. Dar citise oare lordul Glenor ziarele acestea, şi marea bucurie nu sosea cumva prea tîrziu? Jane Buxton ştia prea bine în ce stare se afla tatăl ei după drama de la Central Bank. Oricare ar fi fost durerea bătrînului graba ei de a-l revedea era şi mai mare.

Ea sosi, în sfîrşit, şi putu să îngenuncheze la căpătîiul tatălui, osîndit la veşnică nemişcare. Ochii acestuia, strălucitori de inteligenţă, arătară că luciditatea creierului îi era intactă.

Jane Buxton, înconjurată de Lewis, de Saint-Bérain şi de căpitanul Marcenay, al cărui rol îl explică, îi povesti tatălui ei cum decursese întreaga călătorie. Ea îi numi pe cei a căror mărturie o avea şi arătă procesul verbal redactat pe marginea mormîntului din Kubo. Apoi arătă ceea ce ziarele trecuseră sub tăcere pînă atunci, ura pe care ticălosul William Ferney o nutrea împotriva familiei Buxton şi mijloacele prin care şi-o satisfăcuse atît de groaznic.

Totul era adevărat. Lord Glenor nu mai putea avea nici o urmă de îndoială. Dacă unul din fii îi murise, onoarea amîndorura era nepătată.

Bătrînul, cu ochii aţintiţi spre fiica lui, asculta atent. Cînd ea termină, un pic de sînge îi îmbujoră faţa, buzele îi tremurară, un fior îl străbătu din creştet pînă în tălpi. Vădit lucru, voinţa lui lupta împotriva greutăţii lanţurilor a căror necruţătoare strîngere trupul lui istovit trebuia să o suporte.

Cei ce asistau la lupta aceasta tragică simţiră deodată o emoţie de nespus. Voinţa, mai puternică, triumfa. Pentru prima oară după atîtea luni, lord Glenor făcu o mişcare! Vorbea!

Faţa transfigurată i se întoarse spre Jane şi, pe cînd mîna lui tremurătoare căuta mîna curajoasei fiice, care se sacrificase pentru el, buzele îi şoptiră: „Îţi mulţumesc!“

Apoi, ca şi cum din clipa aceea şi-ar fi pierdut orice motiv pentru a trăi, lord Glenor oftă adînc, închise ochii şi încetă să mai respire.

Toţi cei de faţă îi săriră în ajutor. Dar lordul Buxton Glenor intrase în pacea veşnică, aşa cum aluneci în somnul nopţii. Murise, încet, de parcă ar fi adormit.

Aici se termină povestirea noastră.

Acum cititorul cunoaşte soarta tuturor personajelor: Barsac, viitor ministru; domnul Poncin, beat de statistică; doctorul Châtonnay, reîntors la bolnavii săi, Saint-Bérain, fericit lîngă mătuşa-nepoată, iar aceasta din urmă, fericită soţie a căpitanului

[1] În oraş (Roma) şi în lume (în limba latină în text).

Marcenay; Lewis Buxton ajuns la conducerea Băncii Centrale; Malik și Tongané, în sfîrșit, mamă și tată al unui lăudabil șir de copii.

Iar eu...

Asta-i bună!... Iată că mă dau de gol înainte de timp. Să zicem, deci: iar Amédée Florence își reluă slujba la *Expansiunea Franceză*, unde publică povestirea aventurilor sale, socotite de director la treizeci de centime rîndul. Și ca să mai scoată ceva bani, reporterul, care nu era bogat, avu ideea să împuște doi iepuri dintr-un foc și încercă, pe același subiect, să scrie un roman.

Un roman? Care roman?...

Păi chiar cel de față, dragi cititori, cel pe care tocmai l-ați citit de la un capăt la altul, fiindcă ați ajuns la rîndurile acestea.

Ca un profund psiholog ce este, Amédée Florence și-a dat bine seama că dacă ar fi povestit pur și simplu numai întîmplări adevărate, cititorul ar fi căscat de și-ar fi rupt fălcile, pe cîtă vreme aceleași fapte, povestite sub vălul ficțiunii, ar avea șansa să-l distreze o clipă. Așa e făcută lumea. Istoria cu I mare ne plictisește cumplit. Numai istoriile ne plac... uneori! Ce vreți! În Franța, oamenii nu sînt serioși!

Aventurile acestea fiind autentice, din nefericire pentru el, Amédée Florence și-a ascuns personalitatea cu o dibăcie pe care el, primul, e gata s-o laude; le-a „camuflat" deci într-un roman din care speră să vîndă un număr respectabil de ediții. Felul acesta de a trece de la un articol de ziar la niște note scrise zi de zi, apoi la o povestire în formă impersonală, șiretlicul de a-și „ironiza" stilul cam prea îndrăzneț și de a merge pînă la a-și spune singur că e băiat de treabă și isteț, micile zgîrieturi, micile tămîieri au fost tot atîtea trucuri, procedee, artificii literare, menite să-l ascundă mai bine pe adevăratul autor.

Dar iată că el și-a încheiat sarcina. Bună sau rea, amuzantă sau plicticoasă, cartea a ajuns acum aici. Incognito-ul poate fi deci dezvăluit fără neajunsuri și primejdii; povestea poate fi declarată drept adevărată, iar cel ce a scris-o, preasupusa și respectuoasa dumneavoastră slugă, poate s-o semneze cu numele său: Amédée Florence, reporter la *Expansiunea Franceză*, înainte de a scrie marele cuvînt, cuvîntul sublim, regele cuvintelor, cuvîntul:

SFÎRȘIT

CUPRINS

Partea întîi

I	AFACEREA CENTRAL BANK	5
II	O CĂLĂTORIE DE STUDIU	21
III	LORD BUXTON GLENOR	33
IV	UN ARTICOL DIN *EXPANSIUNEA FRANCEZĂ*	50
V	UN AL DOILEA ARTICOL AL DOMNULUI AMÉDÉE FLORENCE	63
VI	AL TREILEA ARTICOL AL DOMNULUI AMÉDÉE FLORENCE	73
VII	LA SIKASSO	89
VIII	MORILIRÉ	98
IX	DIN ORDIN SUPERIOR	109
X	NOUA ESCORTĂ	121
XI	CE E DE FĂCUT?	135
XII	UN MORMÎNT, NIŞTE OSEMINTE	148

Partea a doua

I	BLACKLAND	167
II	ÎN ZBOR CU TOATĂ VITEZA	182
III	UN TIRAN	193
IV	DE LA 26 MARTIE LA 8 APRILIE	207
V	NOUA ÎNCHISOARE	220
VI	MARCEL CAMARET	227
VII	UZINA DIN BLACKLAND	241
VIII	UN APEL ÎN SPAŢIU	252
IX	UN DEZASTRU	263
X	O IDEE A LUI AMÉDÉE FLORENCE	270
XI	CE SE AFLA ÎN DOSUL UŞII	284
XII	HARRY KILLER	293
XIII	NOAPTEA SÎNGEROASĂ	297
XIV	SFÎRŞITUL BLACKLANDULUI	305
XV	ÎNCHEIERE	314

♦ Proiectul RI 2010 ♦ ♦ Jules Verne 2010 ♦

Proiect RI 2010

JULES VERNE

Colecția Editurii Ion Creangă

LECTOR : ECATERINA ȘIȘMANIAN
TEHNOREDACTOR : FLORICA WEIDLE

DAT LA CULES 30.XII.75. BUN DE TIPAR 13.II.1976. APĂRUT 1976.
COMANDA NR. 1 156. TIRAJ 104 000 EX. LEGATE 1/1. COLI DE TIPAR 20.

TIPARUL EXECUTAT SUB COMANDA NR. 60 022
LA COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII"
BUCUREȘTI, PIAȚA SCÎNTEII NR. 1
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

JULES VERNE

1. O CĂLĂTORIE SPRE CENTRUL PĂMÎNTULUI
2. OCOLUL PĂMÎNTULUI ÎN OPTZECI DE ZILE
3. CINCI SĂPTĂMÎNI ÎN BALON
4. STEAUA SUDULUI
5. CĂPITANUL HATTERAS
6. ŞCOALA ROBINSONILOR. RAZA VERDE
7. DOCTORUL OX
8. DOI ANI DE VACANTĂ
9. UN BILET DE LOTERIE. FARUL DE LA CAPĂTUL LUMII
10. UIMITOAREA AVENTURĂ A MISIUNII BARSAC
11. CELE 500 MILIOANE ALE BEGUMEI. ŞARPELE DE MARE
12. VULCANUL DE AUR
13. 20 000 DE LEGHE SUB MĂRI
14. DE LA PĂMÎNT LA LUNĂ. ÎN JURUL LUMII
15. UIMITOARELE PERIPEŢII ALE JUPÎNULUI ANTIFER
16. INSULA CU ELICE
17. BURSE DE CĂLĂTORIE
18. CASA CU ABURI
19. INDIILE NEGRE. GOANA DUPĂ METEOR
20. INSULA MISTERIOASĂ (voL. I)
21. INSULA MISTERIOASĂ (voL. II)
22. MINUNATUL ORINOCO
23. CASTELUL DIN CARPAŢI. ÎNTÎMPLĂRI NEOBIŞNUITE
24. ŢINUTUL BLĂNURILOR (voL. I)
25. ŢINUTUL BLĂNURILOR (voL. II)
26. CĂPITAN LA CINCISPREZECE ANI
27. 800 LEGHE PE AMAZON
28. COPIII CĂPITANULUI GRANT (voL. I)
29. COPIII CĂPITANULUI GRANT (voL. II)
30. TESTAMENTUL UNUI EXCENTRIC
31. ROBUR CUCERITORUL. STĂPÎNUL LUMII
32. CLOVIS DARDENTOR. SECRETUL LUI WILHELM STORITZ
33. AGENJIA THOMPSON
34. HECTOR SERVADAC
35. UN ORAŞ PLUTITOR. SPĂRGĂTORII BLOCADEI. INVAZIA MĂRII
36. PILOTUL DE PE DUNĂRE
37. SATUL AERIAN. ÎNCHIPUIRILE LUI JEAN MARIE CABIDOULIN
38. PRICHINDEL
39. CESAR CASCABEL
40. CLAUDIUS BOMBARNAC. KERABAN ÎNCĂPĂŢÎNATUL

EDITURA ION CREANGĂ

Proiectul RI - Jules Verne 2010